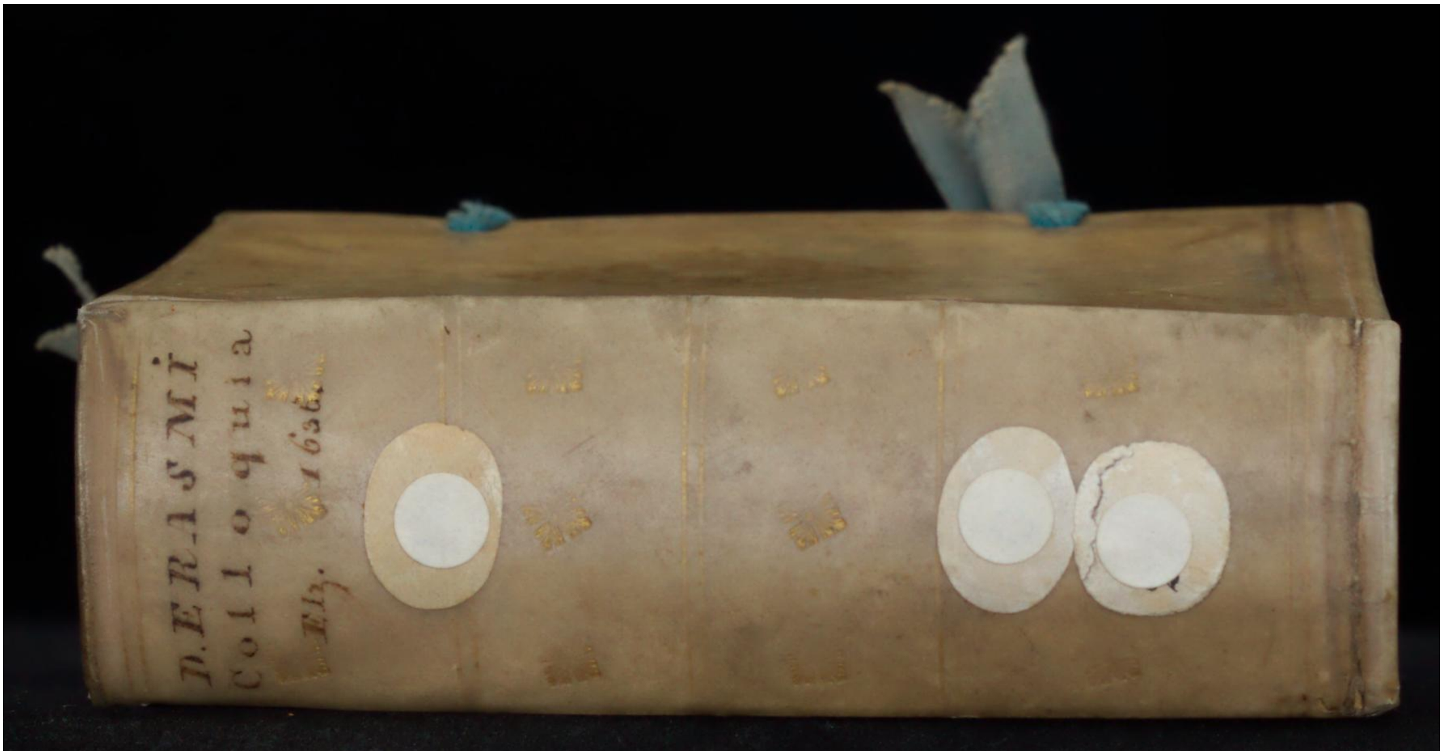

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

235
C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

235 C 27
NIET PLAKKEN
BOEKBANDNR 1772
(D119)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Optimae spei iuvenis
Petrus Bouchelwaert
Hoc praemio
ob sedulam in studiis
operam navatam
ornatus est
a
Curatoribus Scholae Latinae
Bredanae

IX aprilis CIↃ IↃC XLVI.

[illegible]

[illegible]
1696.

an

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Koninklijke
Bibliotheek
's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Conſultiſſimo viro

HIERONYMO DE BACKERE,

Rebus pupillaribus præfecto.

Dialogos Eraſmi, qui recepto nomine Colloquia dicuntur, olim inter cæteros Chriſtophorus Plantinus, artis noſtræ decus, quod utriſque partibus accepti eſſent, aliquoties excudit. Quo exemplo Raphelengii id accurate aliique præſtiterunt. Nos qui in ſcriptoribus antiquis nunc potiſſimum verſamur, cæteris poſthabitis, nonnihil hic deflectimus, ut vides: quod, libellum amœniſſimum, qui nunquam ſatis legitur, ne quidem ſatis poſſe excudi, judicemus. idque reipſa experimur. Vnde & venali vino, hederam, ſed neceſſariam, editionis hujus, non inelegantis plane, ſuſpendendam judicamus. De opuſculo cum nihil dici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſupra meritum fidemque poſſit, aliis judicium committimus. Qui venuſta-tem, qui lepores, qui familiarem indo-lem, nec admirari ſatis neque prędicare poſſunt. ita omnibus accommoda-tam, ut cum à crepundiis initiet tiro-nes, ad ea transeat, in quibus vita definit ac ultimo conſiſtit: eruditionem, nem-pe, prudentiam, ac pietatem. Porro cum hoc proprium ars noſtra habeat ut ex occaſione gratis eſſe liceat, ac publice id profiteri, qui famæ eos tra-dimus ac conſecramus, quos jam vir-tus conſecravit; Te in limine hoc tam claro, adeundum, ſalutandum duxi-mus: qui lege hac natus, ac Dordrech-to urbi Batavorum principi ereptu huc translatus inſitusque es, ut qu olim patrociniis ætatem primam at-que adoleſcentiam dediſti, duabus ve-re eximiis affinitatibus innexus, qu nitenti ad majora robur eſſe ac decu ſolent, optimis patrocinari nondum deſinas. Etiam tutela, cura, ac præſi-dium eorum, qui parentibus orbat ſummo numini ac vobis committun-tur. Accipe igitur & hunc pupillum tali patre jam defuncto natum qua-lem hæc memoria vix vidit. Quem ac

verſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

verſus æmulos, malignos, detractores, ut tueri pergas, ut eximias, ut luculentas opes, quas terrarum orbi poſteriſque ut hæredibus, reliquit, tuæ fidei commiſſas eſſe ſcias, nomen tuum, tanquam inſtrumento publico, hic præmiſerunt, expreſſerunt

D. T. addictiſs.

Lugd. Bat. Kal. Octobr.
cIↃ IↃc XXXVI.

Bonaventura & Abrahamus Elzevirii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

IOANNIS SLEIDANI
de Colloquiis Deſ. Eraſmi Roterodami judicium.

INter alias complures lucubrationes, quibus literarum ſtudia mirifice promovit Eraſmus, libellum quoque juventuti confecit ex dialogis, eumque ſubinde locupletavit, cum avidiſſime legeretur. Et ut erat ingenii præſtantiſſimi ſummæque vir eloquentiæ, variis in eo luſit argumentis, ex media rerum natura deſumptis hominumque vita. & mirabili quadam dexteritate ſuaviſſimoque dicendi genere, morum ac pietatis præcepta tradit, & ſimul errores inveteratos atque vitia per occaſionem demonſtrat. Hinc illa de ipſo querimonia.

IVLII

IVLII CÆSARIS SCALIGERI poſt graviſſimas ſimultates de eodem judicium.

TVne etiam moreris? ah quid me linquis, Eraſme,
Ante meus quam ſit conciliatus amor!
Tune etiam? cui tam parvus fuit orbis, ut altæ
Expleres mentis fulmina torva tuæ?
Ergo ſidereis poſtquam eſt invecta quadrigis,
Atque Dei læto lingua recepta ſinu,
Ille ego qui inſanæ ridebam vulnera mortis,
Conditaque Ætnæa tela triſulca manu,
Ad quodvis ſtupeo momentum ac territus aſto:
Maxima cum videam numina poſſe mori.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

IANVS SECVNDVS Hagienſis.

DEfunctus vita, longique laboribus ævi,
  Hac ſitus eſt tandem doctus Eraſmus humo.
Quem licet extrema rapuerunt fata ſenecta,
  Et vitæ ſaturum ſopiit alta quies,
Nos tamen hunc velut immaturo funere raptum
  Flemus, & effuſis diffluimus lachrymis.
Ille igitur periit, & quondam illa illa diſerta
  Et dulci manans nectare lingua tacet.
Ingeniumque ſagax & amor virtutis & æqui
  Omnia ſub parvo condita ſunt tumulo.
Illum igitur canos virtus lacerata capillos,
  Et Charites lugent, luget & ipſa Fides.
Collectasque roſas Permeſſi ad flumina Nymphæ
  Inſpergunt ſacro Pierides tumulo.

Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Theologi celeberrimi in Philænum ejuſdem obtrectatorem.

ERaſmus ille, quo fatentur plurimi
Nihil fuiſſe vel futurum doctius,
Tibi Philæne ſtupidus eſt & plumbeus:
Et quicquid uſquam ab omnibus fingi poteſt
Calumniarum ſtulte in illum congeris.
Latra, Philæne, quamdiu & quantum voles:
Hunc ſcire conſtat plura quam tu neſcias.

GISBERTI COGNATI de eodem judicium.

MAgnus Roterodamus ille noſter,
Hæc quo ſæcula neminem tulerunt
Majorem, neque priſca clariorem
Norunt tempora, vix cui futura
Parem poſteritas videbit ulla,
Hoc ſub marmore conditus quieſcit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

VITA
ERASMI,
Eraſmo Autore.

Natus Roterodami vigilia Simonis & Iudæ, circa annum 67. ſupra milleſimum quadringẽteſimum. Mater dicta eſt Margareta, medici cujusdam Petri filia, è Septimontio, vulgo Sevenbergen, oriunda. Fratres illius duos Dordraci, pene nonagenarios, vidit. Pater dictus eſt Gerardus. Is cum dicta Margareta, ſpe conjugii (& ſunt qui interceſſiſſe verba dicunt) vixit. Eam rem indigne tulerunt & parentes Gerardi & fratres. Pater erat Helias, mater Catharina. Vterque pervenit ad extremam ſenectutem: Catharina pene uſque ad nonageſimum quintum annum. Fratres erant decem, nulla ſoror ex eodem patre & matre; omnes conjugati, excepto uno. Gerardus

erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

erat natu minimus. Viſum eſt omnibus ut ex tanto numero unus Deo conſecraretur (noſti affectus ſenum) & fratres volvebant rem animo. Scilicet ſic fore apud quem convivarentur. Gerardus videns ſe modis omnibus excludi à matrimonio magno conſenſu omnium, fecit quod ſolent deplorati: clam fugit, & ex itinere miſit parentibus & fratribus epiſtolam, cum manu manum complexa, addito elogio, Valete, nunquam vos videbo. Interim relicta eſt ſperata conjux gravida. Puer alitus eſt apud aviam. Gerardus Romam ſe contulit. Illic ſcribendo (nam tum nondum ars typographorum erat) rem affatim paravit. Erat autem manu feliciſſima, vixitque juveniliter. mox applicuit animum ad honeſta ſtudia. Græce & Latine pulchre calluit. Quin & in Iuriſperitia non vulgariter profecerat. nam Roma tum doctis viris mire floruit. Audivit Guarinum. Omnes autores ſua manu deſcripſerat. Parentes ubi reſciverunt eſſe Romæ, ſcripſerunt, puellam (cujus matrimonium ambierat) eſſe vita functam. Id ille credens, præ mœrore factus eſt preſbyter, totumq; animum ad religionem applicuit. Reverſus domum, comperit fraudem: nec

illa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

illa tamen unquam poſt nubere voluit, nec ille unquã poſt ſollicitavit eam. Puerum autem curavit liberaliter educandum, vixque quatuor annos egreſſum, in ludum literarium miſit. Ac primis annis minimum in literis illis profecit inamœnis, quibus natus non erat. Vbi nonum ageret annum, miſit Daventriam. Mater ſequuta eſt, custos & curatrix teneræ ætatis. Ea ſchola tunc adhuc erat barbara. Prælegebatur * Pater meus: *exigebãtur tempora. Prælegebatur Ebrardus & Iohannes de Garlandia: niſi quod Alexander Hegius & Zinthius ceperant aliquid melioris litteraturæ invehere. Tandem ex pueris colluſoribus, qui grandiores natu audiebant Zinthium, primum cepit odorem melioris litteraturæ. Poſt aliquoties audivit Hegium, ſed non niſi diebus feſtis, quibus legebat omnibus. Hic pervenit ad claſſem tertiam. Tum peſtis ibi vehementer ſæviens ſuſtulit matrem relicto filio, jam annum decimum tertium agente. Quum peſtis indies magis incrudeſceret, tota domo in qua agebat deſolata, reverſus eſt in patriam. Gerardus, accepto triſti nuntio, cœpit ægrotare, ac paulo poſt mortuus eſt. Vterque deceſſit non*

* Ita incipit libellus quidam Grammaticus, illo ævo in ſcholis prælegi ſolitus, qui MS. exſtat in Bibliotheca Boxhorniana. Vide VitamEraſmi, & Epiſtolas à P. Scriverio editas, ac brevi auctiores publicandas.

non multo ſupra annum quadrageſi-
mum. Tres tutores inſtituit, quos ha-
bebat fidiſſimos. quorum præcipuus erat
Petrus VVinckel; tum ludi litterarii
magiſter Goudæ. Legavit rem medio-
crem, ſi tutores bona fide adminiſtraſ-
ſent. Ita Buſcumducis ablegatus eſt,
quum jam ſatis maturus eſſet Acade-
miæ. Verum illi Academiam metue-
bant, quod alere religioni ſtatuiſſent
puerum. Illic vixit (hoc eſt perdidit) an-
nos ferme tres: in ædibus Fratrum, ut
vocant, in quibus tum docebat Rombol-
dus, qui mire adamabat ingenium pueri.
Qui & ſollicitare illum cœpit, ut ſuo gre-
gi accederet. Puer inſcitiam ætatis excu-
ſabat. Hic exorta peſte, quum diu labo-
raſſet febri quartana, ad tutores rever-
ſus eſt; jam ſtilo quoq; ſatis promto, ex ali-
quot autoribus bonis formato. Vnus tutor
perierat peſte: cæteri duo re non admodũ
bene geſta agere de monaſterio cœperunt.
Adoleſcens languens febri, quæ ſupra
annum illum tenuerat, non à pietate ab-
horrebat: cæterum à monaſterio abhor-
rebat. Itaq; diem ad cogitandum ſumit.
Interim tutor ſubornat qui pelliceant,
qui minitẽtur, qui imbecillem animum
perpellant. Atque interea locum in mo-
naſte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

naſterio Canonicorum repererat, qui vulgo Regulares dicuntur, in Collegio, quod eſt juxta Delft, dicto Syon, quæ domus eſt principalis ejus Capituli. Vbi dies veniſſet reſpondendi, reſpondit prudenter adoleſcens, ſe nondum, neque quid eſſet mundus ſcire, neque quid eſſet monaſterium, neque quid eſſet ipſe. Proinde videri conſultius, ut adhuc annos aliquot in ſcholis ageret, donec ſibi notior eſſet. Hæc quum videret conſtanter ab adoleſcente dici, ſtatim infremuit Petrus VVinckel. En ego, inquit, fruſtra laboravi, qui talem locum tibi magnis precibus pararam. Tu nebulo es, ſpiritum bonum non habes. Abdico tutelam meam. vide unde alaris. Adoleſcens reſpondit, ſe accipere abdicationem, & ea eſſe ætate, ut non opus tutoribus eſſet. Vbi videt ſe minis nihil proficere, ſubornat fratrem, qui & ipſe tutor erat, negotiatorem. Is blanditiis agit. Accedunt inſtigatores undique. Habebat ſodalem, qui prodidit amicum: & urgebat febris, nec tamen arridebat monaſterium. donec forte fortuna monaſterium ejuſdẽ ordinis in Emaus, ſive Steyn, juxta Goudam viſeret. Ibi repperit Cornelium, quem Daventriæ ſodalem in eodem cubiculo habue-

habuerat. Is nondum ſacrum illum cultum acceperat. Viderat Italiam, ſed parum doctus redierat. Hic ſuum agens negotium, cœpit mira eloquentia depingere vitæ genus ſanctiſſimum: copiam librorum, otium, tranquillitatem, ſodalitatem angelicam. Alii alliciebant, alii propellebant. Onerabat febris. Hunc delegit locum faſtidito altero. Lactabatur interim, donec haberet ſacram veſtem. Interea, tametſi adoleſcens ſenſit ſuo propoſito quam non omnia illic reſponderent, tamen totum illum gregem excitavit ad ſtudia. Parantem abire ante profeſſionem, partim pudor humanus, partim minæ, partim neceſſitas coërcuit. Profeſſus eſt. Tandem per occaſionem Epiſcopo Cameracenſi Henrico à Bergis innotuit. Is Cardinalitium galerum ſperabat: quem & impetraſſet, niſi præſentes defuiſſent nummi. Ad hoc iter optabat hominem Latine doctum. Itaq; per hunc evocatus eſt cum autoritate Epiſcopi Trajectenſis: quæ ſola ſufficiebat. Autoritatem tamen Prioris & Generalis adjunxit. Conceſſit in familiam Epiſcopi, ſervato tamen habitu. Quum Epiſcopus eſſet deſtitutus ſpe galeri, ſentiretque illum in amore parum conſtantem erga omnes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

omnes, id egit, ut Lutetiam ſtudiorum mitteretur gratia. Promiſſum eſt ſtipendium annuum. Nihil miſſum eſt. Sic ſolent principes. Illic in Collegio Montis acuti, ex putridis ovis & cubiculo infecto morbum concepit. Itaque ad Epiſcopum rediit. Acceptus eſt honorifice. Recreatus eſt à morbo Bergis. Reviſit Hollandiam: hoc animo ut maneret apud ſuos. Sed ipſis ultro hortantibus, Lutetiam rediit. Vbi deſtitutus auxilio Mæcenatis, vixit verius quam ſtuduit, & ob peſtilentiam, ibi multis annis perpetuam, per ſingulos annos redeundum erat in patriam. Tandem ubi totum annum ſæviret peſtis, Lovanium commigrare coactus eſt. Ante inviſerat Angliam in gratiam Montioii, tunc diſcipuli, nunc Mæcenatis; ſed amici verius quam benigni. Id temporis omnium bonorũ apud Anglos benevolentiam ſibi conciliavit; ob id præſertim, quod profecturus in Galliam, ſpoliatus in littore Dovarienſi, non ſolum non ultus injuriam eſſet, ſed mox libellum in laudem regis totiusque Angliæ edidiſſet. Tandem è Gallia magnis promiſſis in Angliam revocatus eſt. Quo tempore amicitia Archiepiſcopi Cantuarienſis auctus eſt. Vbi promiſſa non re-

ſpon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſponderent, petiit Italiam: cujus adeundæ deſiderio ſemper arſerat. Egit paulo plus quam annum Bononiæ. Inde Venetias ſe contulit, edidítq; Adagia. Inde Patavium, ubi hybernavit. Mox Romam, quo jam fama celebris ac plauſibilis præceſſerat. Raphaëli Cardinali S. Georgii præcipue charus fuit. Non defuiſſet ampla fortuna, niſi mortuo Rege Henrico Septimo, & ſucceſſore Octavo, amicorum literis ampliſſima pollicentibus in Angliam revocatus eſſet. Illic reliquum ætatis peragere decreverat. Verum ubi ne tum quidem præſtarentur promiſſa, in Brabantiam ſe ſubduxit; invitatus in aulam Caroli Cæſaris, cui Conſiliarius factus eſt, opera Ioannis Silvagii Cancellarii magni. Mutati cultus rationem reddit in libello primo, quo reſpondit Leïcis. Valetudo ſemper fuit tenera. unde crebro tentabatur febribus; præſertim in quadrageſima, ob piſcium eſum, quorum ſolo odore ſolebat offendi. Ingenium erat ſimplex, adeo abhorrens à mendacio, ut puellus etiam odiſſet pueros mentientes, & ſenex ad illorum aſpectum, etiam corpore, commoveretur. Linguà inter amicos liberioris, nonnunquam plusquam ſat eſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſſet. Et ſæpe falſus, amicis tamen diffidere non poterat. Nec putidulus erat. neq; quicquam unquam ſcripſit, quod ipſi placeret. Ac ne facie quidem propria delectabatur, vixque extortum eſt amicorum precibus, ut ſe pingi pateretur. Dignitatum ac divitiarum perpetuus contemptor fuit, neque quicquam prius otio ac libertate habuit. Candidus alienæ doctrinæ æſtimator: fautorque ingeniorum unicus ſi fortuna ſuppetiſſet. In provehendis bonis literis nemo magis profecit: gravemque ob hanc rem invidiam ſuſtinuit à barbaris. Vſque ad annum quinquageſimum, nec impetiit quenquam nec impetitus eſt à quoquam ſtilo. Idque habebat ſibi propoſitum, omnino ſtilum incruentum ſervare. A Fabro primum eſt impetitus. Nam Dorpiana orſa ſuppreſſa ſunt. In reſpondendo ſemper civilis erat. Lutherana Tragœdia intolerabili illum oneravit invidia. Diſcerptus eſt ab utraq; parte, dum utrique ſtudet conſulere.

COL-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

COLLOQVIORVM INDEX.

A Bbatis & eruditæ. Pag. 300
Abſurda. 531
Ἄγαμος γάμος. 512
Adoleſcentis & ſcorti. 233
Alcumiſtica. 321
Amicitia. 631
Apotheoſis Reuchlini Capnionis. 157
Ἀπροσδιόνυσα. 531
Ars notoria. 569
Ἀστραγαλισμός. 541
Charon. 501
Colloquium ſenile. 270
Concio, ſive Merdardus, 572
Conjugium. 190
Conjugium impar. 512
Convivium diſpar. 490
Convivium fabuloſum. 339
Convivium poëticum. 238
Convivium profanum. 77,78
Convivium religioſum. 111
Convivium ſobrium. 564
Copiæ compendium. 105
Cyclops, Euangeliophorus. 524
Deambulatio. 16
Diluculum. 557
Diverſoria. 226
Domeſtica confabulatio. 15
Echo. 488
Ementita nobilitas. 532
Epicureus. 653
Epithalamium Petri Ægidii. 305
Euangeliophorus, Cyclops. 524

Eunces

Euntes in ludum litterarium. 63
Exſequiæ Seraphicæ. 614
Exorciſmus, ſive Spectrum. 311
Formulæ variæ. 65.&c. 82,83. &c. 98. primi congreſſus. 1,24. &c.
Franciſcani, πτωχοπλούσιοι. 285
Funus. 468
Γεροντολογία. 270
Gloriæ acquirendæ vera ratio. 591
Γυναικοσυνέδριον. 550
Herilia juſſa. 35
Hippoplanus. 330
Impoſtura. 523
Inquiſitio de fide. 257
Ἱππεὺς ἄνιππος. 532
de Itinere formulæ. 11
Ἰχθυοφαγία. 410
Ludus globorum miſſilium. 45. ſphæræ per annulum ferreum. 46
Luſus pueriles. 41
Militaria. 32
Militis & Carthuſiani. 206
Monitoria pædagogica. 39
Merdardus, ſive Concio. 572
Naufragium. 217
Νηφάλιον συμπόσιον. 564
Opulentia ſordida. 603
Ὄχημα, γεροντολογία. 270
Percontandi variæ formulæ. 7,18
Peregrinatio religionis ergo. 377
Philodoxus. 591
Pietas puerilis. 49
Πολυδαιτία. 490
Primi congreſſus variæ formulæ & colloquia. 1. &c. 24.&c.
Problema. 645

Proci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Proci & puellæ. 165
Pſeudochei & Philetymi. 212
Πτωχολογία. 334
Πτωχοπλούσιοι, Franciſcani. 285
Puerpera. 355
de Rebus ac vocabulis. 496
de Sacerdotiis captandis. 28
Saltus. 48
Salutandi ratio & formulæ. 1.&c.
Senatulus. 550
Scorti & adoleſcentis. 233
Spectrum, ſeu Exorciſmus. 311
Synodus grammaticorum. 507
Talorum luſus. 541
Valetudinis formulæ. 9
Venatio. 61
Virgo μισόγαμος, id eſt, abhorrens à nuptiis. 177
Virgo pœnitens. 187
Votum temere ſuſceptum. 24,25
Vxor μεμψίγαμος. 190

D. ERAS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

D. ERASMVS ROT.

OPTIMÆ SPEI PVERO IOHANNI ERASMIO FROBENIO S. D.

VIcit libellus tibi dicatus expectationem noſtram, Eraſmi mellitiſsime: tuum erit videre, ne fallas expectationem noſtram. Ille ſic adamatur, ſic rapitur, ſic teritur manibus ſtudioſæ juventutis, ut & patri tuo fuerit ſubinde typis excudendus, & mihi novis acceſsionibus identidem locupletandus. dicas & illum ἐράσμιον quempiam eſſe, deliciasque Muſarum ſacra colentium. Quo magis adnitendum erit, ut tu quoque ſis, quod diceris, hoc eſt, ut literis & morum probitate ſis omnibus bonis chariſsimus. Vehementer autem pudendum fuerit, ſi cum tam multos hic libellus, & Latiniores reddiderit, & meliores, tu commiſeris, ut ad teipſum non redierit eadem utilitas, quæ per te pervenerit ad omnes. Cumque tam multi ſint adoleſcentes, qui tibi nomine Colloquiorum gratias agunt; nonne merito cenſeatur abſurdum, ſi tua culpa factum videatur, quo minus mihi poſsis eodem nomine gratias agere? Accrevit libellus ad juſtam voluminis magnitudinem. tibi quoque conandum eſt, ut quantum accreſcit ætas, tantum accedat & ho-*

* Id eſt, amabilem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

& honeſtæ eruditioni & morum integritati. Suſtines non vulgarem exſpectationem. cui reſpondere neceſſarium, vincere pulcherrimum fuerit: certe fallere ſine ſummo dedecore non potes. Nec hoc dico, quod hactenus pœniteat profectus tui, ſed ut currenti calcar addam, quo curras alacrius. præſertim cum eam ætatem ingreſſus ſis, qua non alia continget felicior ad imbibenda literarum ac pietatis ſemina. Fac igitur, ut hæc Colloquia vere tua dici poßint. Dominus Ieſus ſervet iſtam ætatem tuam puram ab omnibus inquinamentis, ſemperque ad meliora provehat. Vale. Baſileæ Kalend. Auguſt. An. M D X X I V.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

EX NVMMO ARGENT.
DAN. HEINSII.

INGENS INGENTEM QVEM PERSONAT ORBIS ERASMVM,
HAEC TIBI DIMIDIVM PICTA TABELLA REFERT.
AT CVR NON TOTVM? MIRARI DESINE, LECTOR.
INTEGRA NAM TANTVM TERRA NEC IPSA CAPIT.

T. B.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

FAMILIARIA
COLLOQVIA.

IN PRIMO CONGRESSV.

NOn temere docet quidam [1], ut ſalutemus libenter. Comis enim & blanda ſalutatio ſæpe conciliat amicitiam, inimicitiam diluit, certe mutuam beneuolentiam alit augetque. Quidam uſque adeo Demeæ [2] ſunt, ingenioque agreſti, ut vix ſalutati reſalutent.

Nonnullis hoc vitii conciliavit educatio vetius, quam natura.

Vrbanitatis eſt ſalutare obvios, aut eos qui nos adeunt, aut quos adimus ipſi colloquendi gratia. Item operis aliquid agentes, cœnantes, oſcitantes, ſingultientes, ſternutantes, tuſſientes. In ructu crepituve ventris ſalutare, hominis eſt plus ſatis urbani.

Sed incivilius etiam eum ſalutare, qui reddit urinam, aut alvum exonerat.

Salve pater, ſalve matercula, ſalve mi frater, ſalve præceptor obſervande, ſalve multum mi patrue, ſalve dulciſſime nepos.

Vrbanum eſt addere cognationis aut affinitatis titulum, niſi cum habent aliquid odii: tum enim præſtat abuti minus quidem propriis, ſed plauſibilioribus [3]: Veluti cum novercam ſalutamus matrem: privignum, filium: vitricum, patrem:

[1] *In præceptis quæ circumferuntur Catonis nomine.*

[2] *Proprium pro appellativo morosi.*

[3] *Quod & ab Hor. notatum eſt, Frater, pater adde: Vt cuique eſt ætas, ita quæque facetus adapta.*

patrem: ſororis maritum, fratrem: fratris uxorem, ſororem. Idem in ætatis aut officiorum titulis faciendum. Gratius enim fuerit, ſi ſenem, patrem, aut virum eximium ſalutes quam ætatis cognomine: etiamſi olim honoris cauſa dicebatur[4], ὦ γέρον. Salve præfecte, ſalve tribune. Non autem, ſalve caligarie, aut calcearie. Salve adoleſcens, ſalve juvenis. Senes ignotos adoleſcentes filiorum cognomento ſalutant, adoleſcentes viciſſim illos patres aut dominos.

4 *Id eſt, ô ſenex.*

BLANDIOR SALVTATIO INTER AMANTES.

Salve { mea Corneliola. / mea vita. / mea lux. / meum delicium. / meum ſuauium. / mel meum. / mea voluptas unica. / meum corculum. / mea ſpes. / meum ſolatium. / meum decus. }

HONORIS GRATIA, AVT SECVS.

Salve here. Ohe, ſalve tu quoque bone vir. Salve vir ornatiſſime, clariſſime. Salve etiam atque etiam literarum decus. Salve plurimum amicorum optime. Salve mi Mœcenas. Salve patrone ſingularis. Salve vir ſpectatiſſime. Salve unicum hujus ætatis ornamentum. Salve Germaniæ delicium. Salvete quotquot eſtis una ſalute omnes. Salvete pariter omnes. Salvete belli homunculi. Salve congerro lepidiſſime. Salve vini pernicies. RESP. Salve & tu gurges, helluoque placentarum

rum. Salve multum virtutis omnis antiſtes. RESP. Salve tantundem totius probitatis exemplar. Salve anicula annos nata quindecim. RESP. Salve puella annorum octoginta. Bene ſit tibi cum tuo calvitio. RESP. Bene tibi cum lacero naſo. Vt ſalutaris, ita reſalutaberis. Si male dixeris, pejus audies. Salve iterum atque iterum. RESP. Et tu ſalve perpetuum. Salve plus millies. RESP. Equidem malim ſalvere ſemel. Salve quantumvis. RESP. Et tu quantum mereris. Salvere te jubeo. Quid ſi nolim? Equidem ægrotare malim, quàm tua ſalute ſalvere.

Salva ſit tua	Sanctitas. Amplitudo. Celſitudo. Majeſtas. Beatitudo. Sublimitas.	magis vulgo recepta ſunt, quam probata doctis.

IN TERTIA PERSONA.

Sapidus Eraſmo ſuo ſalutem dicit.

Sapidus Beatū ſuum plurima ſalute impartit.

ALIA FORMA.

Salvus ſis Crito. Bene tibi ſit vir optime. RESP. Et tibi melius. Pax tibi frater: Chriſtiana ſalutatio eſt, à Iudæis profecta, neque tamen repudianda. Similis eſt, Bona vita. Ave præceptor. RESP. Equidem malim habere, quam avere [5]. Χαῖρε [6]. RESP. Memento te Baſileæ eſſe, non Athenis. RESP. Quur tu igitur audes Romanè loqui, quum Romæ non ſis?

BENE PRECANDI FORMVLAE.

Et bene precari ſalutationis genus eſt.

GRAVIDAE.

Faxit Deus ut feliciter parias: ut maritum

[5] Iocus ex ambigua ſignificatione, nam & idipſum cupere ſignificat.

[6] Alluſum eſt ad id quod refert Cicero ex Lucilio de Scævola ridente Albuciū græciſantem Romæ, lib. 1. de Finibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

pulchra prole facias parentem. Faxit illa virgo mater, ut feliciter fias mater. Precor ut hic tumor uteri feliciter ſubſidat. Velint ſuperi, ut non majore moleſtia elabatur, quam illapſum eſt, quicquid eſt hoc oneris quod geſtas. Donet tibi Deus felix puerperium.

CONVIVIS.

Sit felix convivium. Bene ſit univerſo cœtui.
Precor omnia læta vobis omnibus.
Deus bene fortunet veſtrum convivium.

STERNVTANTI.

Sit fauſtum ac felix. Servet te Deus. Sit ſalutiferum. Bene vertat Deus.

AVSPICANTI QVIPPIAM.

Sit felix & fauſtum reipub. Bono ſit omnibus quod inſtituis. Bene vertat quod agis. Bene fortunet Deus tuos labores. Faveant ſuperi tuis conatibus. Quæſo ut quod inſtituiſti, ſuperis bene fortunantibus, feliciter abſolvas. Bene fortunet Chriſtus opt. max. quod in manibus eſt. Feliciter cedat quod inſtituiſti. Feliciter exeat quod aggreſſus es. Rem ſanctam aggreſſus es, precor ut felix ſit exitus, ac proſperum numen aſpiret pulcherrimis cœptis. Chriſtus bene cœpta ſecundet. Proſperè ſuccedat quod auſpicatus es. Deum opt. maximumque precor, ut iſtud conſilium quam eſt honeſtum, tam ſit & felix. Bonis avibus cœpta res, melioribus exeat. Precor ut bonis avibus Italiam adeas, melioribus redeas. Opto tibi felicem curſum, & recurſum feliciorem. Faxit Deus, ut itinere hoc feliciter peracto, brevi tibi proſperum reditum gratulemur. Contingat tibi feliciter & navigare, & renavigare. Sit iter lætum, reditus lætior. Vtinam iſta profectio tibi ſuccedat ex animi tui ſententia. Vtinam tibi

tam jucunda ſit iſta profectio, quàm nobis erit interim moleſtum tui deſiderium. Bonis auſpiciis ſolvas ancoram. Precor ut ex utriuſque votis ſuccedat hoc iter. Precor ut hic contractus commodo, bonoque ſit utriſque. Precor ut hoc matrimonium voluptati ſit omnibus nobis. Soſpitet te Ieſus opt. max. Superi propitii te nobis incolumem reſtituant. Servet te Deus animæ dimidium meæ. Opto tibi reditum incolumem. Precor ut hic annus tibi lætis auſpiciis ineat, lætioribus procedat, lætiſſimis exeat, ac ſæpius recurrat ſemper felicior. RESP. At ego viciſſim tibi multa ſecula feliciſſima precor, ne tu gratis ſis nobis bene precatus. Precor ut hic dies tibi candidus illuxerit. Precor ut hic ſol tibi felix ſurrexerit. RESP. Tantundem tibi reprecor. Sit felix exortus hujus diei, & ſit utrique noſtrum proſperrimus. Opto tibi noctem proſperam pater. Precor tibi noctem placidam. Contingat tibi felix ſomnus. Det Deus placidam quietem. Det ſomnum abſq; ſomniis. Faxit Deus, ut aut placide dormias, aut feliciter ſomnies. Sit tibi fauſta nox. RESP. At ego tibi, quando gaudere ſoles lucro, pro una fauſta mille precor fauſtiſſimas.

VALE, IN DIGRESSV.

Valete omnes. Bene vale. Cura ut quam rectiſſime valeas. Valetudinem tuam cura diligenter. Iubeo te bene valere. Iam me tempus alio vocat, tu valebis. Valeto quam optime. Vale pancratice [7], aut ſi mavis athleticè. Vale ut dignus es. Vale ut meritus. In hoc biduum valebis. Si me dimittis, valebis in craſtinum. Num quid vis? Eſt aliud quod me velis? RESP. Nihil, niſi ut proſpere valeas.

[7] *Vid. Ch. 2. Cent. 1. Prov. 21.*

Da operam ut ſis proſpera valetudine. Age curam valetudinis tuæ. Habe curam ſalutis tuæ. Fac ut proximo congreſſu te lætum ac nitidum videamus. Iubeo te curare cuticulam. Cura ut ſit mens ſana in corpore ſano. Da operam, ut totus valeas, tum corpore tum animo. RESP. Dabitur quidem opera. Valebis tu quoque. Tibi viciſſim precor proſperam valetudinem.

SALVTARE PER ALIVM.

Frobenium jubebis meo nomine ſalvere plurimum. Eraſmiolum item mea cauſa ſalutabis diligenter. Tum matri Gertrudi quam potes officioſiſſime ex me ſalutem dicito. Dic me omnibus omnia læta precari. Salutabis mihi ſodalitatem diligenter. Amicos omnes meis verbis ſalutato. Vxori ſalutem ex me annunciabis. Fratri tuo in literis tuis meo nomine ſalutem adſcribes. Mei vice ſalutabis affinem meum. Num quid tuis mandas per me? RESP. Vt recte valeant. Eſtne quod velis ad tuos perferri me nuncio? RESP. Multam ſalutem omnibus, ſed præcipue patri. Sunt quos per me tuo nomine velis ſalutatos? RESP. Omnes qui de me percontabuntur. Salutem quam mihi ab amicis attuliſti, illis multo cum fœnore referes. Quorum nomine mihi ſalutem attuliſti, hos omneis mea gratia viciſſim ſalutabis accurate. In amicis ſalutandis ſis quęſo mihi vicarius. Salutaſſem generum meum per literas, ſed tu mihi apud illum epiſtolæ vice fueris. Heus heus, quo properas? RESP. Recta Lovanium. Reſiſte pauliſper, eſt quod tibi mandem. RESP. Atqui pediti non convenit ſarcina. Quid rei eſt? RESP. Vt Goclenium, Rutgerum, Ioannem Campenſem, totumque

chorum

horum trilinguem mihi ſalutes. RESP. Si nihil aliud imponis ſarcinæ præter ſalutes, facile perferam. Atqui ne gratis iſtud facias, precor uti tibi quoque eunti ac redeunti ſalus ſit comes.

REDVCEM QVOMODO SALVTARE OPORTEAT.

Salvum te advenire gaudemus. Soſpitem adeſſe volupe eſt. Te nobis redditum eſſe voluptati eſt. Gratulamur tibi felicem reditum. Gratia ſuperis quod nobis incolumis redieris. Quo moleſtius fuit nobis tui deſiderium, hoc redditus conſpectus tui jucundior eſt. Gratulamur & tibi, & nobis, quod vivus ac valens nobis reſtitutus ſis. Hoc reditus tuus eſt nobis jucundior, quo minus expectatus. RESP. Ego viciſſim lætor, quod incolumis vos incolumes offenderim. Quod te ſalvum repererim, vehementer gaudeo. Non viderer mihi rediſſe ſalvus, niſi vos ſalvos reperiſſem. Nunc demum mihi videor ſoſpes, cum vos incolumes ac pulchre valentes conſpicio.

PERCONTANDI FORMA IN PRIMO CONGRESSV.

GEORGIVS, LIVINVS.

GE. EX qua tandem corte aut cavea nobis ades? LI. Quid ita? GE. Quia male ſaginatus. Quia macie pelluces totus, ariditate crepitas. Vnde prodis? LI. E collegio Montis acuti. GE. Ergo ades nobis onuſtus literis. LI. Imo pediculis. GE. Pulchre comitatus advenis. LI. Sane, nec tutum eſt nunc viatorem ire incomitatum. GE. Agnoſco ſodalitium ſcholaſticum. Ecquid novarum rerum adfers è Lutetia? LI. Illud in primis,

quod, ſcio, tibi videbitur incredibile: Lutetiæ Beta ſapit, & Quercus concionatur. GE. Quid tu narras? LI. Hoc quod audis. GE. Quid ego audio? LI. Hoc quod narro. GE. Monſtri ſimile. Oportet illic fungos & lapides eſſe auditores, ubi tales concionentur. LI. At qui ſic res habet. Nec audita narro, ſed comperta. GE. Oportet igitur illic plurimum ſapere homines, ſi ſapit Beta & Quercus. LI. Recte conjectas.

Alia.

GE. Valeſne? LI. Contemplare vultum. GE. Quin potius lotium jubes? An me putas medicum? Non rogo, quid valeas, nam facies ipſa loquitur te belle valere: ſed quomodo tibi placeas. LI. Corpus quidem belle habet, ſed animo male eſt. GE. At non valet qui iſthac parte laborat. LI. Sic res habent meæ: Corpus valet, ſed ægrotat crumena. GE. Facile iſti morbo medebitur mater. Vt valuiſti uſque? LI. Varie, ut ſunt res mortalium. GE. Satin' recte vales? Salvane res? Satin' ſalvæ res? Fuiſtíne ſemper proſpera valetudine? LI. Proſperrima, gratia ſuperis. Ego dei beneficio perpetuo belliſſime valui. Semper proſpera valetudine ſum uſus. Hactenus bona valetudine fui, fauſta, incolumi, felici, proſpera, ſecunda, integra, baſilica, athletica, pancratica valetudine. GE. Faxint ſuperi ut iſthuc ſit perpetuum ac proprium. Lætus iſthuc audio. Voluptatem mihi nuncias. Eſt iſthuc mihi auditu perquam jucundum. Sermonem iſtum ex te audire ſupra modum gaudeo. Iſthuc haud invitus audio. Oppido lætor iſthuc audire ex te. Vt idem ſemper facias, opto. Vt ad iſtum modum quam diu-

tiſſime

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſſime valeas, opto. Tibi gratulor, mihi gaudeo. Gratia ſuperis. Gratiam habeo ſuperis. LI. Equidem pulchre valeo, ſi tu vales. GE. Nihil interim moleſtiæ fuit? LI. Nihil, niſi quod eſtra conſuetudine frui non licuit. GE. Quo acto vales? LI. Recte, pulchre, belle, perbelle, belliſſime, perpulchre, feliciter, commode, minime male. Valeo ut volo potius, quam ut mereor: baſilice, pancratice, athletice. GE. Expectabam ut diceres etiam, tautice.

MALE VALERE.

GE. Recte ne vales? LI. Vellem quidem. Non admodum ex ſententia. Equidem utcunque valeo. Sic ſatis. Valeo ut poſſum, quando ut volo non licet. Vt ſoleo. Ita ut ſuperis viſum eſt. Non optime ſane. Sic ut antehac pejus nunquam. Valeo ut ſolent, quibus cum medicis res eſt. GE. Vt vales? LI. Secus quam vellem. GE. Qua valetudine es? LI. Haud ſane commoda, incommoda, perquam incommoda, infelici, parum proſpera, parum ſecunda, mala, adverſa, infauſta, imbecilli, dubia, mediocri, vix mediocri, longe alia quam vellem, tolerabili, qualem optem hoſtibus meis. GE. Rem mihi ſane quàm acerbam narras. Prohibeant ſuperi. Avertat Deus. Bona verba. Hîc cupiam te vanum eſſe. Bono ſis animo oportet. Forti infractoque ſis animo. Multum juvat animus in re mala bonus. Fulciendus eſt animus ſpe fortunæ ſecundioris. Quid morbi eſt? Quod mali genus eſt? Quis te morbus habet? Quo morbo teneris? Quid habes morbi? Quis te tenet morbus? LI. Neſcio, & hoc laboro periculoſius. GE. Verum. Nam ad ſanitatem gradus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſt, noviſſe morbum. Nulloſne conſuluiſti medicos? LI. Et quidem permultos. GE. Quid reſpondent? LI. Id quod advocati Demiphoni apud Comicum, alius negat, alius ait, alius deliberandum cenſet. In hoc conſentiunt omnes, me miſerum eſſe. GE. Quam pridem habet te hoc mali? Diu eſt quod teneris iſto morbo? Quantum temporis eſt quod te malum hoc corripuit? LI. Dies plus minus viginti. Ferme menſis eſt. Iam tertius eſt menſis. Mihi quidem ſeculum videtur, quòd ægrotare cœpi. GE. Adnitendum cenſeo ne morbus fiat familiaris. LI. Iam nimium aſſuevit. GE. Num eſt hydrops? LI. Negant. GE. Num dyſenteria? LI. Non arbitror. GE. Num febris? LI. Opinor febris eſſe ſpeciem, ſed novam, ut nunc novi ſubinde morbi exoriuntur, antehac incogniti. GE. At plus ſatis erat veterum. LI. Ita viſum eſt naturæ nimium novercæ. GE. Quoto die recurrit dolor? LI. Quoto die narras, imo quotidie: ſæpius, quàm Euripus [8]. GE. Papæ, malum abominandum. Vnde contraxiſti morbum? Vnde ſuſpicaris hoc eſſe collectum mali? LI. Ex inedia. GE. At non ſoles uſque adeo ſuperſtitioſus eſſe, ut te jejunio maceres. LI. Non erat religio, ſed inopia. GE. Quænam? LI. Quia non dabatur cibus. E frigore natum arbitror. E putribus ovis morbum ortum ſuſpicor. E vino plus ſatis diluto. E crudis malis contracta eſt ſtomachi cruditas. GE. Vide ne ex immodico aut intempeſtivo ſtudio conciliaris hoc mali, aut ex potatione largiore, aut Venere parum moderata. Quin accerſis medicum? LI. Timeo ne citius morbum augeat, quam adimat. Metuo ne pro remedio det

[8] *Euripus, pars maris ſæpius in die reciprocans. Vide proverb. Euripus homo.*

det venenum. GE. Deligendus eſt igitur cui tuto fidas. LI. Si moriendum eſt, malo ſemel mori, quam tot pharmacis excarnificatus. GE. Fac igitur ut ipſe tibi ſis medicus. Si diffidis homini medico, precor ut ſit tibi medici vice Deus. Sunt qui tecti cuculla Dominicali aut Franciſcana revaluerunt. LI. Idem fortaſſis eveniſſet, ſi lenonis pallio tecti fuiſſent. Verum iſta diffidenti nihil conducunt. GE. Fide igitur, ut reviviſcas. Alii morbo levati ſunt, nuncupatis alicui diuo votis. LI. At ego cum divis non paciſcor. GE. Proinde tu vel à Chriſto, cui fidis, pete ſanitatis beneficium. LI. At ego an beneficium ſit, neſcio. GE. An non beneficium eſt liberari morbo? LI. Nonnunquam mori felicius eſt. Ab illo nihil peto, niſi ut, quod ſcit optimum eſſe, mihi largiatur. GE. Sume quod alvum dejiciat. LI. Iam ſua ſponte cita eſt. GE. Ciendus eſt alvus. Movendus eſt alvus. LI. Imo ſiſtendus eſt magis, nam plus ſatis profluit.

Alia.

GE. Fuit ne tibi hoc iter fauſtum & commodum? LI. Sic ſatis: niſi quod nihil uſquam tutum eſt à latronibus. GE. Hic eſt belli ludus. LI. Eſt, ſed ſceleratiſſimus. GE. Pedes advenis, an eques? LI. Partim pedeſtri itinere, partim vehiculo, partim equo, partim navigio. GE. Quo in ſtatu ſunt res Gallicæ? LI. Sane turbulento. Magnæ bellorum minæ ſunt. Quid mali allaturi ſint hoſtibus, neſcio: certe Galli jam ipſi non dicendis malis affliguntur. GE. Vnde proficiſcuntur iſti bellorum tumultus? LI. Vnde, niſi ex ambitione monarcharum? GE. At horum prudentia conveniebat ſedari rerum humanarum tempeſtates. LI. Sedant

dant

dant illi quidem, ſed ut Auſter mare. Perſua-dent ſibi ſe deos eſſe, ſuaque cauſa mundum hunc eſſe conditum [9]. GE. Imo princeps rei-publicæ gratia conſtituitur, non reſpublica principis cauſa. LI. Imo non deſunt Theolo-gi qui frigidam ſuffundant, & ad hos tumultus claſſicum canant. GE. Iſtos ego ſtatuerem in prima acie. LI. At illi ſibi cavent poſt princi-pia [1]. GE. Iſta publica fatis curanda relinqua-mus. Tuæ res quo tandem in ſtatu ſunt? LI. O-ptimo, felici, mediocri, tolerabili. GE. Quo pacto ſe res habent tuæ? num ex voto? LI. Imo ſupra votum, ſupra meritum, ſupra ſpem. GE. Satin' ex ſententia? Satin' ſalva omnia? Satiſne proſpera omnia? LI. Res in pejore ſtatu eſſe non poteſt. Pejore in loco negocium non poteſt eſſe. GE. Non cepiſti igitur quod captabas? non contigit præda quam venaba-ris? LI. Venabar equidem, ſed irata Delia. GE. Nihil reliquum eſt ſpei? LI. Spei permul-tum, ſed rei nihil. GE. Epiſcopus nihil oſtendit ſpei? LI. Tota plauſtra [2], totaſq; ſpei naves, ſed præterea nihil. GE. Nihil adhuc miſit? LI. Pro-miſit quidem largiter, at ne teruncium [3] qui-dem miſit. GE. Ergo ſpe alendus eſt animus. LI. Sed hac non ſaginatur venter. Qui ſpe alun-tur, pendent, non vivunt. GE. Attamen hoc eras ad iter expeditior, quod nihil eſſet oneris in zona [4]. LI. Fateor; atque etiam tutior. Nul-la enim ſunt arma certiora adverſus latrones. Sed ego malim & onus, & periculum. GE. Ni-hil ne tibi ademptum eſt in via? LI. Mihi ne? Quæſo quid eripias nudo? Aliis citius pericu-lum erat à me. Licuit mihi vacuo viatori per totum iter canere & eſurire. Num quid vis? GE. Quo nunc hinc abis? LI. Recta domum, ſa-

lu-

[9] Vide Proverb.

[1] Id eſt in tuto.

[2] Ita Græci, ὅλας ἀμάξας. Vide Chiliad. 1. Cent. 8. Prov. 74.

[3] Quem Plinius triuncem vocat, nummulus eſt in vilitatis proverbium verſus.

[4] Illic milites geſtabant pecuniam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

lutaturus penates jamdiu non viſos. GE. Precor ut illic offendas omnia læta. LI. Vtinam ita velint ſuperi. Nihil interim extitit novi domi noſtræ? GE. Nihil, niſi quod reperies auctam familiam. Nam tua Catulla peperit tibi catulum abſenti. Tua gallina peperit tibi ovum. LI. Bene nuncias. Grata nuncias. At ego tibi pro iſthoc nuncio polliceor euangelium [5]. GE. Quodnam? ſecundum Matthęum? LI. Non, ſed ſecundum Homerum. En, accipe. GE. Tibi ſerva tuum euangelium. Mihi ſaxorum ſatis eſt domi. LI. Ne ſperne munuſculum. Aëtites [6] eſt, qui gravidis admotus in nixu, maturat partum. GE. Quid ais? Eſt mihi ſane gratiſſimum. Diſpiciam unde poſſim hoc donum penſare. LI. Abunde penſatum puta, ſi boni conſulueris. GE. Imo nihil accidere potuit magis in tempore. Nam uxori meæ jampridem tumet uterus. LI. Illud igitur abs te ſtipulabor [7], ut ſi maſculum ediderit, me ſuſceptorem aſciſcas. GE. Polliceor, ac tuum indetur puero nomen. LI. Quod utriſque bene vertat. GE. Imo nobis omnibus.

PERSONAE.

MAVRITIVS, CYPRIANVS.

MA. Rediſti nobis obeſior ſolito. Rediſti procerior. CY. At equidem mallem prudentior, aut doctior. MA. Imberbis abieras, rediſti barbatulus. Contraxiſti tibi abſens nonnihil ſenii. Quid ſibi vult hic pallor? quid macies? quid frons caperata? CY. Vt eſt fortuna, ſic eſt corporis habitus. MA. Num adverſa? CY. Nunquam mihi quidem alias ſecunda, ſed nunquam, quam nunc, reflavit odioſius. MA. Doleo vicem tuam. Dolet mihi tua calamitas. Sed quid iſthuc mali eſt? CY. Vniver-

ſæ

5 Iocus eſt ex ambiguo. Nam Euangelium dicitur munus quod datur rem lætam nuntianti.

6 Lapidis genus ab Aquila nomen habens. Plinius lib. 37. cap. 11.

7 Stipulator qui promiſſum accipit, nam paciſcitur qui promittit, & cui promittitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſæ pecuniæ naufragium feci. MA. In mari? CY. Non, ſed in littore nondum navem ingreſſus. MA. Vbi nam? CY. In littore Britannico. MA. Bene habet quod ipſe nobis vivus enataſti. Præſtat pecuniæ jacturam facere, quam vitæ. Levius eſt pecuniæ diſpendium, quam famæ. CY. Vita famaq; incolumi, periit pecunia. MA. Vita ſarciri nullo pacto poteſt, fama ægre poteſt, pecunia facile alicunde ſarcietur. Qui malum hoc accidit? CY. Neſcio, niſi quod ſic erat in fatis meis. Sic viſum eſt ſuperis. Sic libuit genio meo malo. MA. Vides igitur doctrinam ac virtutem tutiſſimas eſſe divitias, quæ nec eripi poſſunt, nec gravant circumferentem? CY. Pulchre tu quidem philoſopharis, ſed interim ego ringor [8].

Alia.

PERSONAE.

CLAVDIVS, BALBVS.

CL. Gratulor tibi reduci Balbe. BA. Et ego tibi ſuperſtiti Claudi. CL. Gratulor tibi in patriam reverſo. BA. Imo gratulare magis è Gallia profugo. CL. Quid ita? BA. Quia illic bellis fervent omnia. CL. Quid Muſis cum Marte? BA. Atqui illic ne Muſis quidem parcitur. CL. Tu igitur feliciter elapſus es. BA. At non ſine periculo. CL. Totus alius nobis rediſti. BA. Qui ſic? CL. Ex Hollando verſus es in Gallum. BA. Quid? an capus [1] eram quum hinc abirem? CL. Veſtis indicat te mutatum ex Batavo in Gallum. BA. Hanc metamorphoſin [2] malim, quam in gallinam. Sed ut cuculla non facit monachum, ita nec veſtis Gallum. CL. Iam ne calles Gallice? BA. Sic ſatis. CL. Quo pacto didiciſti? BA. Magiſtris haudquaquam mutis. CL. Quibus? BA. Mulierculis, quo-

vis

[8] *Diſcrucior animo.*

[1] *Iocus eſt ex ambigua voce, Gallus.*

[2] *Id eſt transformationem.*

vis turture loquacioribus. CL. In tali ludo facile diſcimus loqui. Sonas ne probe ſermonem Gallicum? BA. Imo & Latinum ſono Gallice. CL. Numquam igitur ſcribes bona carmina. BA. Cur ita? CL. Quia periit tibi ſyllabarum quantitas [3]. BA. Mihi ſatis eſt qualitas. CL. Quid? eſt ne Lutetia immunis à peſtilentia? BA. Non eſt, ſed perpetua non eſt: aliquando remittit ſeſe, mox recrudeſcit, nonnumquam intermittitur, deinde recipit ſeſe. CL. Non ſat erat malorum ubi bellum eſt? BA. Erat, niſi ſecus eſſet viſum ſuperis. CL. Annonæ caritatem iſtic eſſe oportet. BA. Imo penuriam. Omnium rerum illic inopia eſt, præterquam ſceleratorum militum. Bonorum virorum illic eſt mira vilitas. CL. Quid accidit Gallis ut bellum ſuſcipiant cum Aquila [4]? BA. Quia movet illos exemplum ſcarabei, qui non ceſſit aquilæ. In bello nemo ſibi non videtur Hercules. CL. Non te remorabor diutius. Alias latius nugabimur, quum erit utrique commodum. Nunc alio me vocant negociola quædam.

[3] *Alludit ad hoc quod vulgus Gallorum perperam pronunciat accentus.*

[4] *Imperatorum inſignia.*

DOMESTICA CONFABVLATIO.

PERSONAE.

PETRVS, MIDA puer, IODOCVS.

PE. HEus heus puer, nemon' huc prodit? MI. Hic opinor effringet fores. Familiarem oportet eſſe. O lepidum caput. Quid adfers mi Petre? PE. Me ipſum. MI. Næ tu rem haud magni precii huc attuliſti. PE. Atqui magno conſtiti patri meo. MI. Credo pluris, quam revendi poſſis. PE. Cæterum Iodocus eſt ne domi? MI. Incertus ſum; ſed viſam. PE. Quin tu potius abi, & roga ipſum an velit nunc eſſe domi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

domi. MI. Abi tu potius, ſiſque tibi ipſi Mercurius. PE. Heus Iodoce, num es domi? IO. Non ſum. PE. Impudens, non ego audio te loquentem? IO. Imo tu impudentior. Nuper ancillæ tuæ credidi te non eſſe domi, & tu non credis mihi ipſi? PE. Æquum dicis: par pari relatum. IO. Equidem ut non omnibus dormio, ita non omnibus ſum domi [5] Tibi poſthac ſemper ero. PE. Sed tu mihi videre cochleæ vitam agere. IO. Qui ſic? PE. Quia perpetuo domi latitas, nec uſquam prorepis. Non ſecus atque claudus ſutor [6] jugiter domi deſides. Tu tibi domi ſitum contrahis. IO. Eſt quod agam domi; foris nihil eſt negocii. Et ſi quid eſſet, tamen hoc cœlum me dies aliquot à publico cohibuiſſet. PE. At nunc ſudum eſt, & invitat ad deambulandum. Vide ut blanditur. IO. Si prodeambulare lubet, non recuſo. PE. Plane videtur hoc utendum cœlo. IO. Aſciſcendus eſt unus aut alter congerro. PE. Fiet, modo dicas quos velis. IO. Quid ſi Hugonem? PE. Haud multum intereſt inter Hugonem & nugonem. IO. Age, placet. PE. Quid ſi Alardum? IO. Homo minime mutus eſt. Quod auribus diminutum eſt, lingua penſat. PE. Si videtur, Nevium adiungemus. IO. Si quidem dabitur illius copia, nunquam erit fabularum inopia. Placent confabulones, ſupereſt ut locum diſpicias amœnum. PE. Ego vero tibi locum oſtendam, ubi nec nemoris umbram, nec pratorum ſmaragdinum virorem, nec fontium vivas ſcatebras deſiderabis. Dices dignam Muſis ſedem. IO. Magnifice polliceris. PE. Nimium affixus es libris. Nimium aſſides libris. Immodico ſtudio te ipſum maceras. IO. Ma-

[5] *Alluſum eſt ad id quod Cicero refert de Ennio & Naſica.*

[6] *Vide in Chil. 3. Cent. 2. Prov. 10.*

lim

im ſtudio macreſcere, quam amore. PE. At non ideo vivimus, ut ſtudeamus: ſed ideo ſtudemus, ut ſuaviter vivamus. IO. Mihi vero vel immori chartis dulce eſt. PE. Equidem immorari probo, immori non probo. Ecquid voluptati fuit hæc deambulatio? IO. Me quidem vehementer oblectavit.

Alia.

PERSONAE.

AEGIDIVS, LEONARDVS.

AE. Quo noſter Leonardus? LE. Ad te ibam. AE. Iſtud quidem facis inſolens. LE. Quam ob em? AE. Quia jam annus eſt, quod nos non nviſeris. LE. Malo in hanc peccare partem, it deſiderer, quam ut obtundam. AE. Imò oni amici nulla eſt apud me ſatietas. Imo quo crebrius venies, hoc mihi venies gratior. E. Quid interim agitur domi tuæ? AE. Multa ane quæ nolim. LE. Non miror. Sed jam ne peperit uxor? AE. Iamdudum, & quidem gemellos. LE. Quid ego audio? AE. Sic res habet: atq; illi jam denuo tumet uterus. LE. Iſthoc pacto ſolet augeri familia. AE. Sed utinam ortuna ſic augeret pecuniam, ut uxor familiam. LE. Iam ne elocaſti filiam? AE. Nondum. LE. Vide ne parum tutum ſit virginem am grandem detinere domi. Quærendus eſt gener aliquis. AE. Nihil opus. Iam proci complures illam ambiunt ſponſam. LE. Quid igitur ſupereſt, niſi ut è multis deligas, qui tibi maxime ſit accommodus? AE. Omnes ejuſmodi ſunt, ut neſciam quem cui præferam: ed abhorret à nuptiis filia. LE. Quid ais? Atqui, ni fallor, jamdudum nubilis eſt. Iamdudum eſt apta viro, matura conjugio. Iampridem eſt tempeſtiva viro. AE. Quidni, annum

egreſſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

egreſſa jam decimumſeptimum? Annum jam agens undevigeſimum. Annos nata decem & octo. LE. Cur abhorret igitur à matrimonio? AE. Ait ſe velle Chriſto nubere. LE. Sane multas habet ille ſponſas. An malo genio nupſit, quæ caſte vivit cum marito? AE. Mihi quidem non videtur. LE. Quis Deus hunc affectum afflavit filiæ? AE. Neſcio. ſed abduci ab hoc propoſito nullis rationibus poteſt. LE. Vide ne ſint incantatores, qui inſtigent & allectent. AE. Novi ego iſtos plagiarios [7]. Sedulo arceo hoc hominum genus ab ædibus meis. LE. Quid igitur eſt in animo? Morem geres animo puellæ? AE. Equidem obluctabor quoad licebit. Nihil non experiar, quo mutem illius ſententiam. Quód ſi pertendet, ut cœpit, non pugnabo cum illius animo, ne forte videar θεομαχεῖν [8], vel potius μοναχομαχεῖν [9]. LE. Religioſe tu quidem loqueris. Sed etiam atque etiam fac explores virginis conſtantiam, ne poſt facti pœniteat, cum mutare non erit integrum. AE. Equidem adnitar pro mea virili. LE. Quid rerum gerunt filii? AE. Natu maximus jamdudum maritus eſt, brevi pater futurus. Minimum ablegavi [10] Lutetiam. Nam hîc nihil aliud quam ludebat. LE. Quid eo. AE. Vt Magiſter nobis redeat ſtultior, quam exierat. LE. Bona verba. AE. Medius jam cœpit initiari ſacris. LE. Precor ut bene vertat omnibus.

[7] Plagium, furti genus, unde Plagiarii dicuntur qui abducunt aliena mancipia, aut liberos etiam.

[8] Id eſt, cum Deo pugnare.

[9] Id eſt, cum Monachis pugnare. Alluſum eſt autem ad vocem μονομαχεῖν, quod eſt, ſingulari certamine congredi.

[10] Removi ex oculis.

Alia.

PERSONAE.

MOPSVS, DROMO.

MO. Quid fit? Quid agitur Dromo? DR. Sedetur. MO. Video. Sed quomodo ſe res habent tuæ? DR. Vt ſolent iis, quibus ſuperi ſunt

parum

arum propitii. MO. Iſthuc ominis avertat
Deus. Quid agis? DR. Equidem ocium ago.
d quod vides, nimirum nihil. MO. Præſtat
ociſum eſſe, quam nihil agere [1]. Ego te for- [1] *Atilii*
aſſis occupatum ſeriis negociis interpello. *facete*
R. Imo maxime vacuum. Iam enim me ce- *dictum.*
erat ocii tædium, & congerronem deſidera- *Plinius*
am. MO. Fortaſſis impedio, interrumpo, in- *lib. 1.*
erturbo tua negocia. DR. Imo tædium ocii *Epiſt. ult.*
iſcutis. MO. Da veniam ſi te parum in tem-
pore interpellavi. DR. Imo ipſo in tempore
dvenis. Opportune te huc attuliſti. Optatus
des. Interventus tuus eſt mihi vehementer
ratus. MO. Fortaſſis aliquid ſeriæ rei inter vos
gitur, cui nolim eſſe impedimento. DR. Imo
upus [2], quod ajunt, ades in fabula. Nam de te [2] *Vide Ch.*
ermo erat. MO. Facile crediderim: nam mi- *3. Cent. 8.*
i huc venienti mire tinniebat auris. DR. Vtra? *Prov. 56.*
MO. Læva. Vnde conjicio nihil magnifice de
ne fuiſſe prædicatum. DR. Imo nihil non ho-
orificum. MO. Vanum igitur fuerit oportet.
ed quid eſt bonæ rei? DR. Ajunt te venato-
em eſſe factum. MO. Imo jam intra caſſes
neos eſt præda [3] quam venabar. DR. Quæ- [3] *Alludit ad id*
iam? MO. Lepida puella quam perendie du- *Ovid.*
turus ſum: voſque oro ut meas nuptias ve- *Incidit in*
tra præſentia dignemini honeſtare. DR. Quæ- *caſſes*
iam eſt ſponſa? MO. Aloiſia Chremetis filia. *præda petita meos.*
R. Egregium ſpectatorem formarum! Tuis
oculis adlubuit illa, nigro capillitio, ſimis na-
ibus, ore prælargo, ventre prominulo! [4] *Vide*
MO. Definite. Mihi eam duxi, non vobis. *Proverb.*
Non ſat eſt, quod ſuo regi [4] pulchra eſt regi- *Suum*
a? Ita demum mihi illa placebit, ſi vobis non *cuique*
dmodum placeat. *pulcrum.*

Alia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Alia.

SYRVS, GETA.

SY. Opto tibi multam felicitatem. GE. Et ego tibi conduplicatum opto, quicquid optas mihi. SY. Quid agis rei? GE. Confabulor. SY. Quid? confabulare ſolus? GE. Vt vides. SY. Fortaſſe tecum. Proinde tibi videndum, ut cum homine probo fabuleris. GE. Imo cum lepidiſſimo congerrone confabulor. SY. Quo? GE. Apuleio. SY. Iſtud quidem nunquam non facis. Sed [5] amant alterna Camœnæ. Tu perpetuo ſtudes. GE. Non eſt ulla ſtudiorum ſatietas. SY. Verum, ſed eſt tamen modus quidam. Non omittenda quidem ſunt ſtudia, ſed tamen intermittenda nonnunquam. Non abjicienda ſunt, ſed relaxanda. Nihil ſuave quod perpetuum. Voluptates [6] commendat rarior uſus. Tu nihil aliud quam ſtudes. Perpetuo ſtudes. Continenter incumbis literis. Indeſinenter inhæres chartis. Studes noctes ac dies. Nunquam non ſtudes. Aſſiduus es in ſtudio. Iugiter intentus es libris. Nullum facis ſtudendi finem, neque modum. Nullam ſtudiis tuis requiem intermiſces. Nunquam ſtudendi laborem nec intermittis, nec remittis. GE. Agè, tuo more facis. Rides me ut ſoles. Nunc ludis tu quidem me. Salſe me rides. Satyricum agis. Naſo me ſuſpendis adunco. Non me fallit tuum ſcomma. Nunc plane joco mecum agis. Sum tibi riſui. Rideor abs te. Pro delectamento me habes. Nunc me ludos deliciaſque facis. Eadem opera aſſue mihi auriculas aſini. Ipſi codices pulvere ſituque obducti loquuntur, quam ſim immodicus in ſtudio. SY. Emoriar, ni loquor ex animo. Diſpeream, ſi quid fingo. Ne vivam, ſi quid ſimulo. Loquor id

[5] *Hemiſtichium Bucolicum.*

[6] *Horatianum.*

quod

uod ſentio. Quod res eſt dico. Serio loquor. Ex nimo loquor. Non ſecus ſentio, quam loquor.

CVR NON VISIS?

GE. Quid cauſæ eſt, quod tam diu nos non nviſeris? Quid rei eſt, quod nos tam raro viſ s? Quid accidit, quod tanto tempore nos on adieris? Quare tam rarus es ſalutator? Quid ſibi vult, quod nos tam diu non conveeris? Quid obſtitit, quo minus viſas nos frequentius? Quid impedimento fuit, quo mi-us jam diu feceris nobis tui videndi copiam?

NON LICVIT PER OCCVPATIONES.

SY. Non licuit per ocium. Volui quidem, t non licuit mihi per mea negocia. Hactenus on ſinebant negocia, ut te viſerem. Non paiebantur undæ negociorum, quibus involvear, ut te ſalutarem. Occupatior fui, quam ut otuerim. Tam variis diſtringebar curis, ut nihi non fuerit liberum adire te: vix ipſi mii fuit copia mei, ſic me totum moleſta quæam negocia poſſidebant. Negociis meis imutabis, non mihi. Non defuit voluntas, ſed etuit neceſſitas. Hactenus non vacavit. Hacteus non contigit ocium. Hactenus non fuit acuum. Non licuit per valetudinem. Non liuit per tempeſtatem. GE. Equidem accipio uam excuſationem, ſed hac lege, ne ſæpius taris. Excuſatio tua juſtior eſt, quam vellem, i quidem valetudo fuit in cauſa. Hac lege mini purgatus eris, ſi quod ceſſatum eſt, officio arcias: ſi ſuperiorem ceſſationem crebra viitatione penſes. SY. Tu nihil moraris iſtiuſmodi officia nimium vulgaria. Amicitia noſtra firmior eſt, quam ut ſit officiis iſtis vulgaribus alenda. Satis crebro viſit, qui con-

ſtanter

ſtanter amat. GE. Male ſit iſtis curis quæ te nobis adimunt. Quid imprecer iſtis negociis, quæ talem amicum nobis invident? Peſſime ſit iſti febri, quæ nos tam gravi deſiderio torſit tui. Male pereat iſta febris, te quidem incolumi.

MANDANDI AC POLLICENDI.

IACOBVS, SAPIDVS.

IA. Quæſo ut hæc res tibi cordi ſit. Etiam atque etiam rogo ut hoc negocium tibi ſit curæ. Hac in re velim ut totum Sapidum exeras. Si me amas, cauſam hanc tractabis diligenter. Hac in re quæſo ut advigiles. Curabis hanc rem mea cauſa diligenter. Si vere is es, quem ſemper eſſe te mihi perſuaſi, fac ut ſentiam hac in cauſa, quanti me facias. SA. Deſine, ego tibi hoc effectum reddam, & quidem propediem. Eventum præſtare non poſſum: illud polliceor, mihi nec fidem, nec ſtudium defuturum. Curabo diligentius, quam ſi mea res ageretur: quamquam meam eſſe duco, quæ ſit amici. Faciam ut in me quidvis deſideres citius, quam fidem ac diligentiam. Tu fac in utramque [7] dormias aurem: ego tibi hoc confectum dabo. Tu quietus eſto, in me recipio provinciam omnem. Gaudeo mihi datam occaſionem, qua declarem animum in te meum. Equidem oratione nihil polliceor, ſed re præſtabo, quidquid eſt amici ſynceri, & ex animo bene volentis. Nolim te lactare vana ſpe. Illud efficiam, ut dicas hoc negocii mandatum amico.

[7] *Vide Chil. 1. Cent. 9. Prov. 19.*

SVCCESSVS.

SA. Res ſucceſſit opinione melius. Fortuna votis utriuſque favit. Si fortuna tibi nupſiſſet, non potuiſſet eſſe obſequentior. Res tua & ventis, & amne ſequundo proceſſit. Vicit etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tiam vota noſtra fortunæ faventis afflatus. Opinor te litaſſe Rhamnuſiæ [8], cui ſic ex ſen-entia cadunt omnia. Plus impetravi quam uiſſem auſus optare. Ventis per omnia ſe-uundis hic curſus nobis peractus eſt. Res mnis cecidit ex ſententia. Pulchre nobis ce-idit hæc alea. Opinor volaſſe [9] noctuam, deo feliciter exiit nobis parum ſapienter in-titutum.

GRATIARVM ACTIO.

IA. Equidem & gratiam habeo, & habi-urus ſum, quoad vivam, maximam. Pro iſto uo in me officio pares agere gratias vix poſ-m, referre nequaquam. Video quantum de-eam tuo in me ſtudio. Nihil miror, neque nim tu quicquam novi feciſti, & hoc magis ebeo. De iſthoc tuo in me officio, amo te mi apide, ut par eſt, maxime. Quod hac in cau- præſtiteris amicum minimè aulicum, & abetur à me gratia, & ſemper habebitur. uod meum negocium tibi cordi fuerit, amo , & habeo gratiam. Iſthoc officio gratiam iſti apud me maximam. Pergratum eſt, uod cauſam meam egeris bona fide. Ex o-nibus officiis, quæ tu plurima in me contu-ſti, hoc eſt longe gratiſſimum. Referre gra-am parem nequaquam poſſum: agere accu-atius inter nos ſupervacaneum ſit: quod uum poſſum, habebo dum vixero. Iſthoc be-eficio fateor tibi me magnopere devinctum ſe. Hoc nomine plus tibi debeo, quam un-uam ſolvendo eſſe queam. Hoc beneficio ctius me tibi devinxiſti, quam ut poſſim diſ-lvere. Obligatiorem me tibi reddidiſti, quam nomen meum è tuo diario [10] poſſim un-uam expungere. Hoc officio me ſic tuum reddi-

8 Rhamnuſia, fortunæ cognomentum eſt, à loco, quemadmodū dicimus Paphian & Cypriden. Litat autem non quiſquis ſacrificat, ſed cujus ſacrum Deo placuit.

9 Vide Prov. Noctua volavit.

10 Diaria ſunt codicilli, ſive commentarioli rerum actarum in ſingulos dies.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

reddidiſti, ut nullum mancipium æque ſit in rebus heri ſui. Hac re me tibi devinctiorem reddidiſti, quam ut unquam æs alienum poſſim reſolvere. Plurimis nominibus tibi debeo, ſed non alio plus quam hoc. Pro mediocribus beneficiis agendæ ſunt gratiæ: hoc majus eſt, quam ut conveniat verbis gratias agere.

RESPONSIO.

SA. Aufer mihi iſta. Major eſt noſtra neceſſitudo, quam ut vel tu mihi, vel ego tibi pro ullo officio debeam gratias agere. Non contuli hoc in te beneficium, ſed retuli. Mihi quidem abunde relatam gratiam arbitror, ſi gratum eſt quod feci ſedulo. Non eſt cur mihi gratias agas, ſi pro tot tuis in me beneficiis non vulgaribus hoc officioli rependi. Equidem nihil laudis mereor: ingratiſſimus habendus, ſi defuiſſem amico. Quicquid eſt in rebus meis, quicquid mea cura præſtari poteſt, hoc tam tuum eſſe ducito, quam id quod eſt maxime tuum. Videor mihi beneficium accepiſſe, quod noſtrum officium boni conſulis. Pro tantillo officio mihi tam accurate gratias agis, quaſi non multo majora tibi debeam. Sibi bene facit, qui bene facit amico. Qui bene meretur de amico, non dat beneficium, ſed fœnerat. Si ex animo probas officium in te meum, fac utare ſæpius. Ita credam tibi gratum eſſe quod feci, ſi quoties deſiderabis operam meam, non roges, ſed imperes quod voles.

ALIA IN CONGRESSV.

ARNOLDVS, CORNELIVS.

AR. SAlve multum Corneli jam toto ſeculo deſiderate. CO. Salve & tu ſodalis exoptatiſ-

atiſſime. AR. Iam deſperabamus reditum um. Vbi tamdiu peregrinatus es? CO. Apud feros. AR. Non admodum veri diſſimile di- s, adeo nobis rediſti ſqualidus, macilen- s, ac pallidus. CO. Imo ab Hieroſolymis ad- m tibi, non à profundis [1] manibus. AR. Quis eus, aut quis ventus te illuc adegit? CO. Quæ s adigit alios innumeros? AR. Stultitia, ni lor. CO. Igitur hoc convicii non in me ſolum mpetet. AR. Quid illic venabare? CO. Vt mi- eſſem. AR. Iſthuc licebat domi. Eſt ne illic, od tu putes ſpectatu dignum? CO. Vt inge- e fatear tibi, propemodum nihil. Oſtendun- quædam monumenta vetuſtatis, quorum hi nihil non videbatur commentitium, & cogitatum ad alliciendos ſimplices & credu- . Imo nec hoc arbitror illos certo ſcire, quo o ſita fuerit olim Hieroſolyma. AR. Quid tut vidiſti? CO. Magnam ubique barbariem. . Nihilo ſanctior redis? CO. Imo multis tibus deterior. AR. Nummatior ergo. . Imo nudior leberide [2]. AR. An non pœni- igitur tam longinquæ peregrinationis fru- a ſuſceptæ? CO. Nec pudet, quia tam mul- habeo ſtultitiæ meæ ſodales: nec pœnitet, a fruſtra jam ſit pœnitere. AR. Nihil ergo ctus refers è tam difficili peregrinatione? . Multum. AR. Quid tandem? CO. Quia thac vivam ſuavius. AR. An quia jucun- m eſt [3] meminiſſe laborum actorum? CO. Eſt uc quidem nonnihil, ſed non in hoc ſunt nia. AR. Eſt ne aliud præmium? CO. Eſt e. AR. Quod? effare. CO. Magna volupta- quoties libebit, & ipſe me afficiam, & s mentiendo, quoties itinerarium meum itabo in conciliabulis aut in conviviis.

[1] Alluſit ad Polydorum, quem ſic Euripid. in Hecuba inducit loquentem: Adſum profectus è profundis Manibus, id eſt, inferis.

[2] Vide Chiliad.

[3] Vide Prov. Acti labores.

AR. Profecto non tu procul aberras à ſcopo
co. Deinde non minus capiam voluptatis
quum alios audiam mentientes de rebus, qua
nec audierunt unquam, nec viderunt. Idqu
faciunt tanta confidentia, ut quum narrent Si
4 *Vide Chil.* culis [4] gerris vaniora, tamen ſibi etiam per
ſuadeant ſe vera loqui. AR. Mira voluptas
5 *Chil.* 1. *Cent.* 4. *Prov.* 61. Non omnino tibi periit [5] oleum & opera
quod ajunt. co. Imo hoc arbitror aliquant
conſultius, quam quod faciunt iſti, qui paull
pecuniæ conducti proficiſcuntur in militiam
omnium ſcelerum ſcholam. AR. Sed illibera
lis eſt voluptas, ex mendaciis voluptatem ca
pere. co. Verum hoc aliquanto liberalius
quam obtrectatione vel delectare, vel delecta
ri, aut alea tempus & rem perdere. AR. Co
gor equidem pedibus in tuam ire ſententiam
co. Verum eſt & alius fructus. AR. Quis
co. Si quis erit amicus egregie charus, affin
huic inſaniæ, eum admonebo domi maneat
ut nautæ ſolent ejecti naufragio, monere na
vigaturos, quid periculi ſit vitandum. AR. Vt
nam mihi monitor adfuiſſes in tempor
co. Quid? num ſimilis morbus te quoqu
6 *Alluſit ad Homerum, qui ſæpe Palladem facit huic aut illi ſuggerentem quid facto ſit opus.* corripuit? Num afflavit & te hujus mali con
tagium? AR. Viſi Romam & Compoſtellam
co. Deum immortalem, quanto mihi ſolati
eſt, te contigiſſe ſtultitiæ meæ ſocium. Qu
Pallas [6] iſthuc tibi miſit in mentem? AR. No
Pallas, ſed ipſa Moria, præſertim cum dom
haberem uxorem integra adhuc ætate, liber
aliquot, & familiam, quæ pendebat ex me, &
opera mea quotidiana alitur. co. Oportu
fuiſſe ſeriæ rei quippiam quod te à chariſſim
tuis diſtraxerit. Narra obſecro. AR. Pud
dicere. co. Non apud me, qui, ut ſcis, eo

der

m tenear malo. AR. Compotabamus ali-
ot vicini. Vbi vino incaluerat animus, erat
i prædicabat, ſibi eſſe in animo ſalutare di-
m Iacobum: erat alter qui divum Petrum.
icò non defuit unus aut alter, qui ſponderent
comites fore. Tandem viſum eſt, ut omnes
ent ſimul. Ego, ne viderer parum commo-
s compotor, pollicitus ſum & ipſe. Mox
itari cœptum, utro potius iremus, Romam,
Compoſtellam. Factum eſt ſenatuſconſul-
m, ut bonis auſpiciis utroque poſtridie pro-
iſceremur omnes. CO. O grave decretum,
gnius quod vino inſcriberetur quàm æri.
R. Ac mox ingens obambulat patera, quam
i ſuo quiſq; ordine ebibiſſet, votum factum
t inviolabile. CO. Nova religio; ſed num
nnibus contigit reditus incolumis? AR. O-
nibus præterquam tribus, quorum unus in
ofectione moriens, mandavit nobis ut ſuis
rbis ſalutem diceremus Petro & Iacobo.
ter periit Romæ, juſſitque ut ſuo nomine
utaremus uxorem ac liberos. Tertium reli-
imus Florentiæ, valetudinis plane deplora-
. Opinor jam eſſe apud ſuperos. CO. Adeo ne
us erat? AR. Imo nugator maximus. CO. Vn-
igitur iſthuc ſuſpicare? AR. Quia perã habe-
t indulgentiis largiſſimis diſtentam. CO. Au-
o: ſed iter eſt longum in cœlum, nec ſatis,
audio, tutum, ob latrunculos qui obſident
gionem aëris mediam. AR. Verum: ſed ille
erat munitus diplomatibus. CO. Qua lin-
a deſcriptis? AR. Romana. CO. In tuto
t igitur? AR. Eſt, niſi forte incidat in ge-
um aliquem qui latine neſciat: tum eſſet il-
redeundum Romam, & novum diploma
npetrandum. CO. Bullæ venduntur illic &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

mortuis? AR. Maxime. CO. Sed interim illud mihi monendus es, ne quid effutias incogitantius: jam enim corycæis [7] plena ſunt omnia. AR. Ego vero nihil elevo indulgentias, ſed combibonis mei ſtultitiam rideo, qui quum eſſet alioqui nugator nugaciſſimus, ſalutis ſuæ proram, ut ajunt, ac puppim in membranis collocavit potius, quam in correctis affectibus. Sed quando fruemur illa voluptate quam modò prædicabas? CO. Quum erit commodum, adornabimus compotatiunculam aliqam, vocabimus noſtri ordinis homines, ibi certabimus mentiendo, noſque affatim mutuis mendaciis oblectabimus. AR. Age fiat.

[7] *Id eſt, obſervatoribus. Vide Prov.*

Alia.

PERSONAE.

PAMPHAGVS, COCLES.

PA. AVt parum proſpiciunt oculi, aut Coclitem veterem compotorem meum video. CO. Imo nihil te fallunt oculi tui; vides ſodalem ex animo tuum. Nulla cuiquam erat ſpes reditus tui, qui tot annos abfueris, ignaris omnibus quæ te terrarum haberet regio. Sed unde? dic, quæſo. PA. Ab Antipodibus. CO. Imo ab inſulis, opinor, Fortunatis. PA. Gaudeo quod agnoveris ſodalem tuum: nam verebar ne ſic domum redirem, quemadmodum rediit Vlyſſes. CO. Quo nam pacto rediit ille? PA. Nec ab uxore eſt agnitus. Solus canis jam vetulus, mota cauda dominum agnovit. CO. Quot annos ille domo abfuerat? PA. Viginti. CO. Tu plures abfuiſti; nec tamen fefellit me tua facies. Sed quis iſthuc narrat de Vlyſſe? PA. Homerus. CO. Oh, ille, ut ajunt, pater eſt omnium fabularum. Fortaſſis uxor

interim

terim aſciverat taurum [7] alium, & idcirco n agnovit Vlyſſem ſuum. PA. Imo nihil illa tius : ſed Pallas addiderat Vlyſſi ſenium, poſſet agnoſci. CO. Qui tandem agnitus eſt? . E tuberculo, quod habebat in digito pe- : id animadvertit nutrix jam admodum us, dum illi pedes lavat. CO. O curioſam niam [8]! Et tu miraris, ſi ego te agnovi ex o tam inſigni naſo? PA. Nihil me pœnitet jus naſi. CO. Nec eſt cur pœniteat, cum or- num tibi ſit ad res tam multas utile. PA. Ad as? CO. Primum ad extinguendas lucernas t cornu vice. PA. Perge. CO. Deinde ſi quid uriendum erit è cavo profundiore, fuerit lo- promuſcidis. PA. Papæ! CO. Si manus erunt cupatæ, licebit uti vice paxilli. PA. Etiam ne plius? CO. Conducet excitando foculo, ſi fuerit follis. PA. Belle narras. Quid præ- ea? CO. Si lumen officiat ſcribenti, præ bit umbraculum. PA. Ha ha he: eſt præ- rea quod dicas? CO. In bello navali præbe- uſum harpagonis [9]. PA. Quid in bello ter- tri? CO. Erit loco clypei. PA. Quid dein- ? CO. Findendis lignis erit cuneus. PA. Pro- . CO. Si præconem agas, erit tuba : ſi claſſi- m canas, cornu : ſi fodias, ligo : ſi metas, x : ſi naviges, ancora : in popina fuerit cina : in piſcando hamus. PA. O me feli- m! neſciebam me circumferre tam ad mul- conducibilem ſupellectilem. CO. Sed quis terim terrarum angulus te habuit? PA. Ro- a. CO. Atqui fieri potuit, ut in tanta luce mo te ſciret vivum? PA. Imo nuſquam ma- latent boni viri; adeo ut ſæpe clariſſima lu- neminem videas in frequenti foro. CO. Re- s igitur nobis onuſtus ſacerdotiis. PA. Vena-

[7] Id eſt, adulterũ. Hor. Quærenti taurum mõſtrav. Sic appellat maritum qui nimium diu abfuit.

[8] Lamiæ, veneficæ mulieres, quæ oculos habent quibus proſpiciunt omnia cum foris ſunt, domi cæcutiunt.

[9] Harpagones inſtrumenta quibus injectus attrahunt navem bellum commiſſuri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tus equidem ſum ſedulo; at parum favit De-
lia [1]. Nam complures illic piſcantur hamo
quod dici ſolet, aureo. CO. Stultum piſcand
genus. PA. Et tamen pulchre ſuccedit nonnul
lis. Sed non omnibus feliciter cadit hæc alea.
CO. An non inſigniter ſtulti ſunt, qui plum
bum commutant auro? PA. Sed non intelligis
in plumbo ſacro venas auri ſubeſſe. CO. Quid
igitur? rediſti nobis nihil aliud quam Pam
phagus? PA. Non. CO. Quid igitur? PA. Lu
pus hians [2]. CO. Felicius redeunt, qui aſini re
deunt ſacerdotiorum ſarcina graves. Cur ma
vis ſacerdotium quam uxorem? PA. Qui
mihi placet ocium. Arridet Epicurea vita
CO. At mea ſententia ſuavius vivunt, quibu
eſt lepida puella domi, quam complectantu
quoties libet. PA. Sed adde, nonnunquan
quum non libet. Amo voluptatem perpetuam
Qui ducit uxorem, uno menſe felix eſt: cu
contingit opimum ſacerdotium, in omnem
uſque vitam fruitur gaudio. CO. Sed triſtis e
ſolitudo; adeo ut nec Adam ſuaviter victuru
fuerit in Paradiſo, niſi Deus illi adjunxiſſe
Evam. PA. Non deerit Eva, cui ſit opulen
tum ſacerdotium. CO. Sed voluptas non e
voluptas, quæ cum mala fama, malaque con
ſcientia conjuncta eſt. PA. Verum dicis: &
idcirco mihi in animo eſt, confabulatione li
brorum ſolitudinis tædium fallere. CO. Iſti
quidem ſodalibus nihil jucundius. Sed redi
ne ad tuam piſcationem? PA. Redeo, ſi licea
parare novam eſcam. CO. Auream ne, an ar
genteam? PA. Vtramlibet. CO. Bono anim
es; pater ſuppeditabit. PA. Nihil illo tenacius
Nec crediturus eſt denuo, quum intellexerit
mihi ſortem etiam periſſe. CO. Verum iſti

le

[1] Delia venandi Dea.

[2] Vide Chil. & alluſum eſt ad nomen Pamphagus, quod Græcis ſonat, omnia comedentem.

x eſt aleæ. PA. Sed ille non delectatur hac
ea. CO. Si pernegabit ille, commonſtrabo
bi unde poſſis quantum voles pecuniæ ſume-
:. PA. Tu vero mihi voluptatem narras: age
ionſtra; jam cor mihi ſalit. CO. In promptu
t. PA. Nactus es theſaurum aliquem? CO. Si
actus eſſem, mihi nactus eſſem, non tibi.
A. Si queam corradere centum ducatos, re-
ixerit ſpes. CO. At ego tibi commonſtro,
nde poſſis haurire centum millia. PA. Quin
i igitur me beas? Ne diutius eneca. Dic, un-
:. CO. Ex Aſſe Budæi. Illic reperias innume-
is myriades, ſive auream malis monetam, ſi-
: argenteam. PA. Abi quo dignus es cum tuo
co. Illinc tibi reſolvam, quod debuero pe-
uniæ. CO. Reſolves, ſed quod illinc tibi nu-
eraro. PA. Age, novi naſum tuum. CO. At
ihi præ te naſus eſt nullus. PA. Imo nihil te
aſutius. Nihil es niſi naſus. Ludis in re ſeria.
lac in re ringi [3] poſſim citius, quam ridere.
es gravior eſt quam ut ridere libeat. Tu ſi
ic eſſes, non luderes. Sum tibi ludibrio. Il-
dis mihi, & illudis me. Ioco me tractas in re
eutiquam jocoſa. CO. Minime rideo; id,
uod res eſt, dico. Non rideo quidem; imo
em ipſam dico. Serio loquor. Ex animo lo-
uor. Simpliciter loquor. Vera loquor. PA. Ita
bi ſemper ſtet [4] in capite pileum, ut iſta tu
mpliciter loqueris. Sed ceſſo abire domum,
ogniturus quo ſtatu ſint illic omnia? CO. Of-
ndes nova permulta. PA. Credo; ſed utinam
mnia ex animi ſententia. CO. Iſthuc optare
cet omnibus; ſed hactenus obtigit nemini.
A. Hoc quoque commoditatis adferet utriq;
oſtrum ſua peregrinatio, quod dulcior erit
oſthac domus. CO. Neſcio: nam video, quoſ-

3 Ringitur iratus, non ridet. Rictus igitur, eſt diductio labiorũ, ſed præ dolore, cum riſus ſit ex gaudio.

4 Proverbium in eos qui diverſum ſentiunt ab his quæ dicunt. Id eſt, præpoſtere ſtet pileus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dam ſepties illo recurrere. Adeo ſcabies illa ſine fine ſolet prurire, ſi quem ſemel invaſerit.

Alia.

MILITARIA.

HANNO, THRASYMACHVS [5].

HA. VNde redis nobis Vulcanus [6], qui Mercurius hinc abieras? TH. Quos Vulcanos aut quos Mercurios mihi narras? HA. Quia alatus videbare quum abires, nunc claudicas. TH. Sic à bello rediri ſolet. HA. Quid tibi cum bello, homo quovis dama fugacior? TH. Spes prædæ reddiderat fortem. HA. Multum igitur refers manubiarum [7]? TH. Imo [8] zonam inanem. HA. Tanto minus gravare ſarcina. TH. Atqui ſceleribus onuſtus redeo. HA. Gravis profectò ſarcina, ſi verum dicit Propheta, qui peccatum appellat plumbum. TH. Plus illic ſcelerum & vidi, & patravi, quam unquam antehac in omni vita. HA. Ecquid igitur arridet vita militaris? TH. Nihil neque ſceleſtius, neque calamitoſius. HA. Quid igitur in mentem venit iſtis, qui nummo conducti, nonnulli gratis, currunt ad bellum, non aliter quam ad convivium? TH. Ego nihil aliud conjectare poſſim, quam illos agi malis furiis, ſeſeque totos malo dæmoni, ac miſeriæ devoviſſe, nec aliud quam hic manes ſuos anticipare. HA. Ita quidem videtur. Nam ad res honeſtas vix ullo precio conduci queant. Sed expone nobis, quomodo geſtum ſit prælium, & utro ſeſe inclinarit victoria. TH. Tantus erat ſtrepitus, tumultus, tubarum bombi, cornuum tonitrua, hinnitus equorum, clamor virorum, ut neq; videre potuerim quid gereretur, adeo ut vix ſcirem ubi eſſem ipſe. HA. Vnde

[5] *Thraſymachus, id eſt, audax in pugna: nomen aptum militi.*

[6] *Vulcanus fingitur claudus, Mercurius alatus.*

[7] *Manubiæ, pecunia è ſpoliis collectæ.*

[8] *Vide Prover. Zonam perdidit.*

igitur cæteri, qui ex bello veniunt, ſic de-
ngunt ſingula, quid quiſq; dixerit aut geſſerit,
uaſi nuſquam non adfuiſſent ocioſi ſpectato-
s? TH. Ego credo iſtos mentiri ſplendide. In
ntorio meo quid geſtum ſit, ſcio: quid in
ælio, prorſus ignoro. HA. An ne hoc quidem
is, unde tibi venerit claudicatio? TH. Vix; ita
e Mavors poſthac male amet: ſuſpicor aut
xo, aut equi calce læſum genu. HA. At ego
io. TH. Scis? an tibi narravit aliquis? HA. Non,
d divino. TH. Dic igitur. HA. Quum fugeres
vidus, collapſus humi offendiſti in ſilicem.
H. Diſpeream, niſi rem acu tetigiſti. Adeo
riſimile eſt quod divinaſti. HA. Abi do-
um, & uxori narra tuas victorias. TH. Illa
ihi occinet haud ſuave encomium [9], qui nu-
us redeam. HA. Sed unde reſtitues, quod ra-
iſti? TH. Iam pridem reſtitui. HA. Cui?
H. Scortis, œnopolis [1], & iis qui me vice-
nt alea. HA. Satis militariter. Par eſt, ut
uod male partum eſt, pejus diſpereat. Verum
ſacrilegiis, opinor, temperatum eſt. TH. Imo
lic erat ſacrum [2] nihil. Nec profanis parci-
um eſt, nec fanis. HA. Quo pacto ſarcies?
H. Negant oportere ſarciri, quod in bello
ommiſſum ſit: jure fit, quod illic fit. HA. Iu-
e belli fortaſſis. TH. Tenes. HA. At iſtud jus
umma eſt injuria. Te non patriæ pietas, ſed
rædæ ſpes pertraxit in bellum. TH. Fateor, &
rbitror paucos illuc ire ſanctiore propoſito.
A. Eſt aliquid inſanire cum multis. TH. Con-
ionator è ſuggeſto pronuntiavit, bellum eſſe
uſtum. HA. Suggeſtum illud [3] non ſolet men-
iri. Sed ut juſtum ſit Principi, non continuo
uſtum eſt tibi. TH. Audivi ex Rabbinis, quod
icet ſua cuiq; arte vivere. HA. Præclara ars,

9 Solent encomio laudari, qui fortiter ſe geſſerunt in bello.

1 Oenopolæ, vini venditores, caupones.

2 Alluſum id eſt ad prov. οὐδὲν ἱερόν· *tametſi deflexit in alium ſenſum.*

3 Suggeſtus ille. Opinor utrunq; dici, ſed ſuggeſtum reperi apud Cicer.

incendere domos, diripere templa, violare ſa-
cras virgines, ſpoliare miſeros, occidere in-
noxios. TH. Lanii conducuntur ad mactan-
dum bovem; cur noſtra ars reprehenditur,
quod conducimur ad mactandos homines?
HA. Non eras ſolicitus, quonam eſſet migra-
tura anima tua, ſi contigiſſet in bello cadere?
TH. Non admodum. Bona ſpes habebat ani-
mum meum.. Nam divæ Barbaræ me ſem-
commendaram. HA. Receperat illa tutelam
tui? TH. Sic mihi viſa eſt annuere capite ali-
quantulum. HA. Quando iſthuc tibi viſum eſt
mane? TH. Non, ſed à cœna. HA. Sed tum
ut arbitror, etiam arbores tibi viſæ ſunt am-
bulare. TH. Vt hic divinat omnia! Sed præci-
pua ſpes erat in divo Chriſtophoro, cujus ima-
ginem quotidie contemplabar. HA. In tento-
riis? Vnde illic divi? TH. Carbone pinxera-
mus illum in velo. HA. Nimirum haudqua-
quam ficulnum, ut ajunt, præſidium erat car-
bonarius ille Chriſtophorus. Sed extra jocum
non video qui poſſis expiari à tantis flagitiis
niſi te conferas Romam. TH. Imo novi viam
breviorem. HA. Quam? TH. Ibo ad Domi-
nicales; illic paullo tranſigam cum commiſſa-
riis. HA. Etiam de ſacrilegiis? TH. Etiamſi
Chriſtum ipſum ſpoliaſſem, ac decollaſſem
etiam; tam largas habent indulgentias, & au-
toritatem componendi. HA. Bene habet, ſi ve-
ſtram compoſitionem Deus ratam habuerit.
TH. Imo magis metuo ne diabolus non ha-
beat ratam. Nam Deus natura placabilis eſt.
HA. Quem tibi ſacerdotem deliges? TH. Cui
cognovero quam minimum eſſe frontis ac
bonæ mentis. HA. Ne non habeant ſimiles la-
bra lactucas. Ab illo purus abibis ad corpus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ominicum? TH. Quid ni? Poſteaquam ſe-
nel effudero ſentinam in illius cucullam, ego
ne exoneravero ſarcina: ipſe viderit, qui ab-
olvit. HA. Qui ſcis, an abſolvat? TH. Scio.
IA. Quonam indicio? TH. Quia manus impo-
it capiti, admurmurans neſcio quid. HA. Quid
i reddat tibi omnia peccata tua, quum ma-
um imponit, hæc admurmurans: Abſolvo te
b omnibus benefactis, quæ nulla in te com-
erio: & reſtituo te tuis moribus, talemque
imitto, qualem accepi? TH. Viderit ille quid
icat: mihi ſatis eſt, quod me credo abſolu-
um. HA. Sed iſthuc tuo periculo credis. For-
aſſe non fuerit ſatis Deo, cui debes. TH. Vnde
a mihi obvius, qui mihi conſcientiam è ſere-
a nubilam redderes? HA. Felix occurſus. Bo-
a avis eſt obvius amicus, qui bene moneat.
H. Neſcio quam bona, certe parum ſuavis.

HERILIA.

RABINVS, SYRVS.

A. HEus heus furcifer, jamdudum rau-
ceſco clamore, nec tu tamen exper-
iſceris: videre mihi vel cum gliribus certare
oſſe. Aut ocius ſurge, aut ego tibi fuſte ſo-
nnum iſtum excutiam. Quando crapulam he-
ternam edormieris? Non te pudet, ſomnium
iominis, in multam lucem ſtertere? Qui fru-
i ſunt famuli, ſolent exortum ſolis anteverte-
e, curareque ut herus ſurgens reperiat omnia
arata. Vt ægre divellitur à nido tepefacto cu-
ulus! Dum ſcalpit caput, dum diſtendit ner-
os, dum oſcitat, tota abit hora. SY. Vixdum
iluxit. RA. Credo; tibi. Nam tuis oculis ad-
uc multa nox eſt. Tibi nox adhuc eſt concu-
ia. SY. Quid me jubes facere? RA. Fac ut
luceat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

luceat foculus: verre pileum ac pallium: exterge calceos & crepidas. Inverſas caligas primum intus purga ſcopis, mox foris. Deinde ſuffitum aliquem facito purgando aëri. Accende lucernam. Muta mihi lineum induſium, ac ad ignem fumi expertem ſicca lotum. SY. Fiet. RA. Atqui move te ocius. Iam hæc feciſſe oportuit. SY. Moveo. RA. Video; ſed nihil promoves. Vt incedit teſtudo! SY. Non poſſum ſimul ſorbere, & flare[4]. RA. Etiam ſententias loqueris, carnifex? Tolle matulam. Compone lecti ſtragulas, revolve cortinas. Verre pavimentum. Verre ſolum cubiculi. Adfer aquam lavandis manibus. Quid ceſſas, aſine? Annus eſt priuſquam accendas candelam. SY. Vix reperio ſcintillam ignis. RA. Sic heri condidiſti. SY. Nec follem habeo. RA. Vt reſponſat nebulo, quaſi qui te habeat, careat folle. SY. Quam imperioſum habeo dominum! vix hujus juſſis decem expediti famuli fecerint ſatis. RA. Quid ais, ceſſator? SY. Nihil; omnia recte. RA. Non ego te audio murmurantem? SY. Equidem precor. RA. Credo, Pater noſter inverſum. Precationem, opinor, Dominicam præpoſtere. Quid gannis de imperio? SY. Precor tibi ut fias Imperator. RA. Et ego tibi, ut fias homo ex caudice. Sequere me ad templum uſque. Mox domum recurrito, lectos concinnato. Hæc confuſa, ſuo quæque loco digerito. Fac ut niteat tota domus. Matulam defricato. Hæc ſordida ſubmoveto ab oculis, fortaſſis inviſent me quidam aulici. Si quid ſenſero prætermiſſum, vapulabis largiter. SY. Hic ſane novi benignitatem tuam. RA. Proinde cave, ſi ſapis. SY. At interim de prandio nulla mentio. RA. Vah, ut hic mentem habet furcifer!

4 *Vide Chil. 2. Cent. 2. Pro. 820.*

Non

on prandeo domi. Itaque ſub horam deci-
am ad me tranſcurrito, adducturus me eo,
bi ſum pranſurus. SY. Tibi quidem proſpe-
um, ſed hic interim nihil eſt quod edam.
A. Si non eſt quod edas, eſt quod eſurias.
Y. Nemo fit eſuriendo ſatur. RA. Eſt panis.
Y. Eſt, ſed ater & furfuraceus. RA. Delicias
ominis! Te quidem fœnum eſſe oportuit, ſi
abulum detur te dignum. An poſtulas ut te
ſinum tantum placentis ſaginem? Si faſtidis
anem citra obſonium, adde porrum, aut, ſi
avis, cepe.

Alia.

RA. Eſt tibi abeundum in forum. SY. Tam
rocul? RA. Non ſunt niſi ſex paſſus; tibi pi-
ro ſunt bis mille. Conſulam autem tuæ pi-
ritiæ. Eadem legatione multa conficies ne-
ocia: tu ſupputa in digitos, ut memineris.
rimum deflectes ad veſtiarium, ac thoracem
ndulatum, ſi jam perfectus eſt, ab eo recipies.
Hic quæres Cornelium veredarium[5]. Is ple-
umque eſt in Cervo; ibi potitat. Rogabis, ſi
quid habet literarum ad me, & ad quem diem
it profecturus. Deinde convenies mercato-
rem pannarium: rogabis meis verbis, ne quid
ſolicitus ſit quod pecuniam non miſerim ad
diem præſcriptum; numerabitur propediem.
SY. Quando? ad calendas Græcas? RA. Ri-
des ganeo; imo ante calendas Mattias. In redi-
tu deflectes ad lævam, & ex bibliopolis diſces,
ſi quid advectum ſit novorum libellorum è
Germania. Cognoſce qui ſint, & quanti vena-
les. Poſt hæc rogabis Goclenium, ut mihi di-
gnetur eſſe conviva, alioqui cœnaturo ſoli.
SY. Etiam convivas vocas? non habes domi
unde vel murem paſcas. RA. Proinde tu, con-
fectis

5 *Veredarium, quem vulgo curſorem & poſtam vocamus.*

fectis cæteris, abi ad macellum, & eme nobis armum ovillum: eum curabis eleganter aſſum. Audin' hæc? SY. Plura quàm vellem. RA. At vide, ut memineris. SY. Vix potero dimidium. RA. Etiam hic ſtas, ceſſator? Iam rediſſe oportuit. SY. Quis poſſit unus tot rebus obeundis ſufficere? Deduco ac reduco. Sum illi à ſcopis, à matula, à pedibus, à manibus, à poculis, à libellis, à rationibus, à jurgiis[6], à legationibus: poſtremo non videor illi ſat occupatus, niſi ſim & coquus.

[6] *A jurgiis, ridiculi gratia.*

Alia.

RA. Profer ocreas; nam equitandum eſt. SY. En adſunt. RA. Probe quidem abs te curatæ: totæ albent ſitu. Opinor nec exterſas, nec unctas hoc anno, adeo rigent præ ſiccitate. Exterge ſubuvido panno: mox unge ad ignem diligenter, ac macera, donec molleſcant. SY. Curabitur. RA. Vbi calcaria? SY. Adſunt. RA. Verum, ſed obducta rubigine. Vbi frænum & ephippia? SY. Sunt in promptu. RA. Vide ne quid deſit, aut ne quid ruptum, aut mox rumpendum, ne quid nobis ſit in mora, cum erimus in curſu. Propera ad ſellarium, & hoc lorum cura ſarciendum. Reverſus inſpice ſoleas, ſive calceos equorum, num qui clavi deſint, aut vacillent. Quam macilenti ſunt equi, quamque ſtrigoſi? Quoties abſterges, aut pectis illos in anno? SY. Imo quotidie. RA. Nimirum res ipſa loquitur. Iejunant, opinor, nonnunquam totum triduum. SY. Minime. RA. Negas tu quidé, ſed aliud dicturi ſint equi, ſi loqui liceat: quamquam ſatis loquuntur ipſa macie. SY. Curo ſedulo. RA. Cur igitur tu habitior equis? SY. Quia non paſcor fœno. RA. Hoc igitur reſtat. Adorna manticã celeriter. SY. Fiet.

MONI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

MONITORIA PAEDAGOGICA.

PAEDAGOGVS, PVER.

PAE. TV mihi videre non in aula natus, ſed in caula, adeo moribus es agreſtibus. Puerum ingenuum decent ingenui mores. Quoties alloquitur te quiſpiam, cui debes honorem, compone te in rectum corporis ſtatum, aperi caput. Vultus ſit nec triſtis, nec torvus, nec impudens, nec protervus, nec inſtabilis, ſed hilari modeſtia temperatus: oculi verecundi, ſemper intenti in eum cui loqueris: juncti pedes, quietæ manus. Nec vacilles alternis tibiis, nec ſint geſticuloſæ manus, nec mordeto labrum, nec ſcabito caput, nec fodito aures. Veſtis item ad decorum componatur, ut totus cultus, vultus, geſtus, & habitus corporis ingenuam modeſtiam, & verecundam indolem præ ſe ferat. PV. Quid ſi mediter? PAE. Fac. PV. Siccine ſatis? PAE. Nondum. PV. Quid ſi ſic? PAE. Propemodum. PV. Quid ſi ſic? PAE. Hem ſatis eſt; iſthuc tene. ne ſis inepte loquax, aut præceps. Nec vagetur animus interim, ſed ſis attentus quid ille dicat. Si quid erit reſpondendum, id facito paucis, ac prudenter, ſubinde præfatus honorem, nonnunquam & addito cognomento honoris gratia: atque identidem modice flectas alterum genu, præſertim ubi reſponſum abſolveris. Nec abeas, niſi præfatus veniam, aut ab ipſo dimiſſus. Nunc age, ſpecimen aliquod hujus rei nobis præbe. Quantum temporis abfuiſti à maternis ædibus? PV. Iam ſex ferme menſes. PAE. Addendum erat, domine. PV. Iam ſex ferme menſes, domine. PAE. Non tangeris deſiderio matris? PV. Nonnunquam ſane.

PAE. Cu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

PAE. Cupis eam reviſere? PV. Cupio, domine, ſi id pace liceat tua. PAE. Nunc flectendum erat genu. Bene habet. Sic pergito. Cum loqueris, cave ne præcipites ſermonem, aut hæſites lingua, aut palato immurmures, ſed diſtincte, clare, articulate conſueſcito proferre verba tua. Si quem præteribis natu grandem, magiſtratum, ſacerdotem, doctorem, aut alioqui virum gravem, memento aperire caput, nec pigeat inflectere genu. Itidem facito cum præteribis ædem ſacram, aut imaginem crucis. In convivio ſic te præbebis hilarem, ut ſemper memineris quid deceat ætatem tuam: poſtremus omnium admoveto manum patinæ. Si quid datur lautius, recuſato modeſte: ſi inſtabitur, accipe, & age gratias: mox decerpta portiuncula, quod reliquum eſt, illi reddito, aut alicui proxime accumbenti. Si quis præbibet, hilariter illi bene precator, ſed ipſe bibito modice. Si non ſitis, tamen admoveto cyathum labiis. Arride loquentibus: ipſe ne quid loquaris, niſi rogatus. Si quid obſcœni dicetur, ne arride, ſed compone vultum, quaſi non intelligas. Ne cui obtrectato, ne cui temet anteponito, ne tua jactato, ne aliena deſpicito. Eſto comis etiam erga tenuis fortunæ ſodales. Neminem deferto. Ne ſis lingua futili. Ita fiet, ut ſine invidia laudem invenias, & amicos pares. Si videris convivium eſſe prolixius, precatus veniam, ac ſalutatis convivis, ſubducito te à menſa. Vide ut horum memineris. PV. Dabitur opera, mi præceptor. Nunquid aliud vis? PAE. Adito nunc libros tuos. PV. Fiet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

DE LVSV.

NICOLAVS, HIERONYMVS, COCLES, PAEDAGOGVS.

·. IAmdudum & animus, & cœlum, & dies invitat ad ludendum. HI. Invitant quidem ꝛc omnia, ſed ſolus præceptor non invitat. r. Subornandus orator quiſpiam, qui ve- iam extorqueat. HI. Apte quidem dictum, ɛtorqueat. Nam citius clavam extorſeris è ɪanu Herculis, quam ab hoc ludendi veniam. t olim illo nemo fuit ludendi avidior. NI. Ve- ım; ſed jam olim ille oblitus eſt, ſe fuiſſe ɪerum. Ad verbera facillimus eſt & liberalis; ɪc parciſſimus, idemque difficillimus. HI. At- ɪmen protrudendus eſt aliquis legatus, non dmodum verecundæ frontis, quem non illi- ɔ protelet [7] ſuis ſævis dictis. NI. Eat qui vo- t; ego carere malo, quam rogare. HI. Ne- ɪo magis accommodus ad hanc legationem, uam Cocles. NI. Nemo profecto. Nam per- ictæ [8] frontis eſt, ac bene linguax. Deinde ɛnſum hominis pulchre callet. HI. I Cocles, b omnibus nobis magnam initurus gratiam. :o. Equidem experiar ſedulo. Verum ſi non ucceſſerit, ne conferte culpam in oratorem eſtrum. HI. Bene ominare: ſi te ſatis novi- ɪus, impetrabis. Abi orator, redibis exora- or. CO. Eo. Bene fortunet legationem meam Mercurius. Salve præceptor. PAE. Quid ſibi vult nugamentum hominis? CO. Salve præ- ceptor obſervande. PAE. Inſidioſa civilitas. Satis jam ſalveo. Dic quid velis. CO. Totus diſcipulorum tuorum grex orat ludendi ve- niam. PAE. Nihil aliud quam luditis, etiam abſque venia. CO. Scit tua prudentia, vigorem inge-

[7] Id eſt perturbet.

[8] Vide Chil. 8. *Cent.* 7. *Prov.* 47.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ingeniorum excitari moderato luſu, quemadmodum nos docuiſti ex Quintiliano. PAE. Sane ut iſthuc tenes, quod pro te facit. Laxamento opus eſt iis, qui vehementer laborant vobis qui ſegniter ſtudetis, & acriter luditis fræno magis opus eſt, quam laxatis habenis. CO. Adnitimur pro viribus. Et ſi quid hactenus ceſſatum eſt, poſt diligentia ſarcietur. PAE. Oh ſartores! Quis erit fidejuſſor aut ſponſor, iſthuc futurum? CO. Ego capitis mei periculo non dubitem eſſe ſponſor. PAE. Imo culi periculo potius. Scio quam non ſit tutum tibi credere. tamen hic periculum faciam, quam ſis bonæ fidei. Si dederis verba, poſthac nequicquam mecum egeris. Ludant, ſed gregatim in campis. Ne divertant ad compotationes, aut alia nequiora. Mature ſe recipiant domum ante ſolis occubitum. CO. Fiet. Exoravi, quamquam ægre. HI. O lepidum caput; omnes amamus te plurimum. CO. Sed interim cavendum ne quid peccemus, alioqui de meo tergo dependendum foret. Fidejuſſi veſtro omnium nomine. Quod ſi quid accidat, non eſt quod me poſthac utamini legato. HI. Cavebitur. Sed quod luſus genus potiſſimum placet? CO. De hoc in campo conſultabimus.

PILA.

NI. Nulla res melius exercet omnes corporis partes, quam pila palmaria; ſed aptior hyemi, quam æſtati. HI. Nullum anni tempus nobis parum accommodum eſt ad ludendum. NI. Minus ſudabitur, ſi ludamus reticulo. HI. Imo reticulum piſcatoribus relinquamus; elegantius eſt palma uti. NI. Age, nihil moror: ſed quanti certabimus? HI. Talitro; ſic parcetur

tur pecuniæ. NI. At ego malo fronti parci,
uam pecuniæ. HI. Et mihi frons charior eſt
ecunia. Aliquo periculo certandum eſt, alio-
ui friget ludus. NI. Sic res habet, ut dicis.
I. Vtra pars prior evicerit tres luſus, ei victa
endet ſextam drachmæ partem: ſed hac lege,
quicquid è victoriis collectum fuerit, inſu-
atur in convivium, ad quod pariter vocen-
ur omnes. NI. Placet lex; & rata eſto. Super-
ſt igitur ut ſortiamur partes. Nam ſumus fer-
ne pares omnes, ut non admodum referat,
uis cui conjungatur. HI. Tu tamen me lon-
e peritior es. NI. Vt ſim; ſed tu felicior.
I. Etiam hic valet fortuna? NI. Illa nuſquam
on regnat. HI. Age fiat ſortitio. Euge, bene
ecidit: contigere quos volebam. NI. Et nos
oſtræ ſodalitatis non pœnitet. HI. Agedum,
imus viri. Amat victoria curam. Suum quiſq;
ocum gnaviter tueatur. Tu mihi conſiſte à
ergo, excepturus pilam ſi me tranſvolet. Tu
ſthic obſerva, repulſurus huc ab adverſariis
evolantem. NI. Ne muſca quidem hac præter-
volarit impune. HI. Agite bonis avibus; mitti-
te pilam in tectum. Qui miſerit nihil præfatus,
fruſtra miſerit. NI. Hem, accipe igitur. HI. Mit-
tito. Si miſeris extra lineas, aut infra ſuprave
tectum, veſtro damno fuerit, aut certe nobis
fraudi eſſe nolim. Tu ſane parum commode
mittis. NI. Tibi quidem, at nobis commode.
HI. Vt miſeris, ita remittam. Par pari refe-
ram. Sed præſtat ingenue legitimeque ludere.
NI. In ludo pulchrum eſt arte vincere. HI. Fa-
teor; atque etiam in bello. Sed habet utraque
pars ſuas leges. Et ſunt artes illiberales. NI. Cre-
do, plures ſeptem. Signa terminum teſtula,
aut rudere, aut, ſi mavis, pileo tuo. HI. Tuo
malim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

malim. NI. Rurſus accipe pilam. HI. Mitte. Pone notam. NI. Habemus duos terminos ſatis longinquos. HI. Vtcumque;ſed tamen vincibiles. NI. Plane vincibiles, ſi nemo repugnet. HI. Euge priorem metam prætercurrimus. Vicimus quindecim. Heus, præbete vos viros: viceramus & hic, ſi tu tuo conſtitiſſes loco. Sumus igitur pares. NI. Non diu futuri. Vicimus triginta, vicimus quadraginta quinque. HI. Seſtertia? NI. Non. HI. Quid igitur? NI. Numeros. HI. Quo pertinent numeri, ſi nihil eſt quod numeres? NI. Noſter hic ludus eſt. HI. Præpropere tu quidé ante victoriam canis triumphum. Vidi qui vincerent ab hoc numero qui nihil habebant. Varia eſt ut Martis, ita luſus alea. Habemus triginta. Iam rurſum pares ſumus. NI. Nunc ſerio res agitur. Euge, ſucceſſit; habemus potiores. HI. Non diu habituri. Dixin'? Rurſum æquali fortuna ſumus. NI. Diu nutat fortuna, velut anceps, utris velit addicere victoriam. O fors fortuna, ſi nobis faveris, dabimus tibi maritum. Euge, audivit votum. Penes nos eſt hujus certaminis victoria. Pone notam cretaceam, ne excidat. HI. Iam appetit [9] veſpera, & ſudatum eſt ſatis: præſtat à ludendo deſiſtere, ne quid nimis. Supputemus lucrum. NI. Nos evicimus tres drachmas, vos duas. Reſtat igitur una ad compotatiunculam. Sed interim quis ſolvet precium pilarum? HI. Omnes ex æquo, pro ſua quiſque portione. Nam lucrum exilius eſt, quam ut inde poſſit aliquid decidi.

[9] *Appetit, pro inſtat, quoties eſt verbum neutrale.*

LVDVS GLOBORVM MISSILIVM.

ADOLPHVS, BERNARDVS, ARBITRI.

D. TV toties apud me gloriatus es, te mirum quendam eſſe artificem in certa-
ine mittendorum globorum. Age, libet experi, qui vir ſies. BE. Nihil detrecto, huc ſi
uid libet. Nunc tu plane, quod dici ſolet, in
aniciem provocas equum. AD. Et tu ſenties
e non eſſe aſinum. BE. Placet ne monoma-
hia [1], ut unus cum uno congrediatur, an ma-
s adjungi ſocios periculi? AD. Malo *μονο-*
μαχεῖν, ne qua pars victoriæ decidatur alteri.
E. Iſthuc & ipſe malo, ut laus in ſolidum ſit
nea. AD. Hi ſpectatores erunt & arbitri. BE. Re-
ipio. Sed quod erit victori bravium, aut quæ
icto pœna? AD. Quid ſi victo amputetur
uricula? BE. Imo teſtium alter execetur po-
ius. Non eſt magnificum certare pro pecu-
ia. Tu Gallus es, ego Germanus; decertemus
ro ſuæ uterque gentis gloria. AD. Si vicero,
u ter exclamabis, Floreat Gallia: ſi victus,
uod abſit, fuero, totidem verbis celebra-
o tuam Germaniam. BE. Age placet condi-
io. Adſit fortuna. Quando periclitantur hoc
udo duæ maximæ nationes, ſint æquales
phæræ. AD. Noſti ſaxum illud prominens
haud procul à porta? BE. Novi. AD. Ea erit
meta, & hæc linea. BE. Eſto: ſed ſint, inquam,
pares globi. AD. Minus diſcernas ovum ab
ovo, aut ficum à ficu. Sed mea non refert,
utrum malis; elige. BE. Mitte. AD. Heus, tu
mihi non brachium, ſed baliſtam habere videris, ita torques globum. BE. Satis momor-

diſti

[1] *Id eſt, ſingulare certamen.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

diſti labrum, ſatis rotaſti brachium; tandem mitte. O vires Herculeas! ſed tamen vinco. AD. Niſi ſceleratus ille laterculus obſtitiſſet, præverteram te. BE. Conſiſte in ſphæræ tuæ veſtigio. AD. Non utar dolo malo. Cupio virtute, non fraude vincere: quandoquidem de gloria certamen eſt. Bene vertat. BE. Ingens profecto jactus. AD. Ne ride prius quam viceris. Adhuc pene ſumus pares. BE. Nunc res agitur. Vter prior metam contigerit, is vicerit. Vici, canta. AD. Sed definiendum erat quoto ludo conſtaret victoria. Nam primo nondum incaluerunt vires. BE. Definiant arbitri. AR. Tertio. AD. Placet. BE. Quid ais? Agnoſcis ne victorem? AD. Tibi fortuna magis aſpiravit; viribus & arte non tibi ceſſero. Sed quod arbitri pronunciaverint, id ſequar. AR. Germanus vicit; & hoc glorioſior eſt victoria, quod talem artificem vicerit. BE. Nunc canta, Galle. AD. Sum raucus. BE. Hoc Gallis novum non eſt: ſed tamen coccyſſa [2]. AD. Floreat Germania ter. BE. Imo ter hoc erat canendum. Contraximus ſiticulam; eamus ad compotatiunculam; ibi perficietur cantio. AD. Non recuſo, ſi ita videtur arbitris. BE. Ita commodius eſt. Melius canet Gallus colluto [3] gutture.

[2] Alluſit ad gallos gallinaceos, quibus natura adeſt vox rauca, qui proprie dicuntur coccyſſare: unde & Galli vulgo vocant Gallum Cocq.
[3] Ita Perſ. guttur mobile colluerit. ſolet enim medicamentis fieri vox mollior, quod hic fit vino.

LVDVS SPHÆRÆ PER ANNVLVM FERREVM.

GASPAR, ERASMIVS.

GA. Age, nos auſpicabimur. Victo ſuccedet Marcolphus. ER. Sed quod erit victori præmium? GA. Victus ex tempore faciet & recitabit diſtichon in laudem victoris. ER. Accipio legem. GA. Vis ne ſortiamur, uter prior incipiat?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

cipiat? ER. Eſto tu Prior, ſi libet; ego ma-
n eſſe Abbas. GA. Hoc tua conditio potior
, quod tibi nota eſt area. ER. Verſaris in
a harena. GA. In hac exercitatior ſum, quam
libris. Tamen iſtud perquam exigui mo-
enti eſt. Æquum eſt, ut tantus artifex, in
oc certamine mihi largiare nonnihil. GA. Imo
huc abs te peterem juſtius: ſed parum eſt
neſta precaria victoria. Is demum vincit,
i ſuo Marte vincit. Ita ſumus pares, ut non
elius commiſſus fuerit olim cum Bitho Bac-
ius [1]. ER. Tua ſphæra commodior eſt mea.
. Et tua vola vincit meam. ER. Ludito le-
ime, abſque technis, ac dolo malo. GA. Di-
s tibi rem eſſe cum homine probo. ER. Sed
ius audire cupio hujus ſphæriſterii [2] ple-
ſcita. GA. Quaternio ludum abſolvit. Qui
nc lineam præterierit, in damno eſt. reli-
os limites ſi tranſilias, ſine fraude fiet. Qui
obum ſuo loco moverit, perdit jus feriendi.
. Intelligo. GA. En occluſi tibi portam.
. Sed iſthinc te excutiam. GA. Id ſi feceris,
dam tibi hujus certaminis palmam. ER. Bo-
fide? GA. Optima. Non enim potes alia
a, niſi ſic mittas ſphæram tuam in parietem,
reſiliat in meam. ER. Id experiar. Quid ais,
one vir? Nonne depulſus es? GA. Fateor:
inam tam ſapiens eſſes, quam es felix. Sed
thuc centies tentanti, vix ſemel ſucceſſerit.
R. Imo ſi quid audes deponere pignoris, ni-
tertio quoque experimento ſucceſſerit, vin-
es. Sed interim redde pactum præmium.
A. Quodnam? ER. Diſtichon. GA. Red-
am. ER. Et quidem ex tempore. Quid arro-
is unguem? GA. Habeo. ER. Recita clare.
A. Clariſſime.

Plaudite

[1] *Vide Chil.*

[2] *Sphæriſterium locus in quo ſphæris luditur. Habent autem quæque peculiares ſuas leges.*

Plaudite victori juvenes hic quotquot adeſt
Nam me qui vicit, doctior [3] eſt nebulo.

Nonne diſtichon habes? ER. Habeo; ſed qu le abs te allatum eſt, tale tibi referetur.

SALTVS.

VINCENTIVS, LAVRENTIVS.

VI. Libet ne decertare ſaltu? LA. Ludus i non convenit pranſis. VI. Quam rem? LA. Quia ventris ſaburra [1] gravat co pus. VI. Non admodum ſane, qui pranſi ſi in pædagogio. Nam ibi plerumque cœn turiunt prius quam abſolverint prandium LA. Quod igitur ſaliendi genus placet? VI. A ſpicemur ab eo quod eſt ſimpliciſſimum, ſaltu locuſtarum, ſive magis ranarum, utraqu tibia, ſed junctis pedibus. Qui longiſſime pro moverit cingulum, coronam feret. Hujus u erit ſatietas, aliud atque aliud genus experi mur. LA. Equidem nullum recuſabo genu niſi quod geritur cum periculo tibiarum: no lim mihi rem eſſe cum chirurgis. VI. Quid certemus unica tibia? LA. Iſte ludus eſt Em puſæ [2]; valeat. VI. Haſtæ innixum ſalire, cur primis eſt elegans. LA. Liberalius eſt certam curſu. Siquidem hoc certaminis genus apu Virgilium [3] propoſuit & Æneas. VI. Verum ſed idem propoſuit & cæſtuum certamen; qu non delector. LA. Deſigna ſtadium [4]. Ho loco ſit carcer, quercus iſta ſit meta. VI. Se utinam adeſſet Æneas, qui proponat & prœ mi

[3] Philoſophus quidam apud Laërtium videns quēdam laſciva ſaltatione geſtientē; Quo melius, inquit, feceris, hoc deterius facies. In re mala quo melior es artifex, hoc vir es pejor.

[1] Saburra onus navis, quo libratur adverſus fluctus, & Plautus ſaburratas appellat ſaturas. *[2] Empuſa ſpectrum eſt apud Ariſtophanem unica tibia: unde & Græci nomen dedere* *[3] Virg. 5. Aeneid.* *[4] Stadium alias certa magnitud eſt, alias locus in quo curritur.*

victori. LA. Victori abunde magnum
mium eſt gloria. VI. Victo potius dandum
præmium, ſolatii gratia. LA. Sit igitur vi-
præmium, ut lappa [5] coronatus redeat in
em. VI. Equidem non recuſarim, ſi tu præ-
as tibia canens. LA. Eſt ingens æſtus. VI. Nec
um, quum ſit ſolſtitium æſtivum. LA. Præ-
erat natare. VI. Mihi non placet ranarum
. Animal ſum terreſtre, non amphibion [6].
Sed tamen hoc exercitamenti genus olim
nprimis habebatur liberale. VI. Imo etiam
e. LA. Ad quid? VI. Si fugiendum ſit in bel-
ibi potiſſimum valent qui ſeſe curſu pedum
atatu exercuerunt. LA. Artem narras haud-
quam aſpernandam. Neque enim minus
lis eſt aliquando bene fugere, quam forti-
pugnare. VI. Sum plane rudis & imperitus
andi, nec ſine periculo verſamur in alieno
mento. LA. Sed aſſueſcere oportet: nemo
citur artifex. VI. At ego iſtius generis arti-
es permultos audio nataſſe, ſed non enataſſe.
. Experieris primum innixus ſuberi. VI. Nec
beri [7] fido magis quam pedibus: ſi vobis
di eſt natatio, ſpectator eſſe malo, quam
tator.

[5] *Lappa herba acuta & ſpinoſa.*

[6] *Amphibia dicũtur quæ ſimul & in aqua vivunt & in terra, ut crocodilus, anates, & ſimilia.*

[7] *Suber Græce* φέλλος, *corticis genus, ſemper fluitans: unde qui diſcunt natare, ſuber ſubjiciũt pectori. Horatius, Nabis ſine cortice.*

CONFABVLATIO PIA.

ERASMVS, GASPAR.

. VNde nobis prodis? E popina quapiam?
GA. Bona verba. ER. E ſphæriſterio?
. Ne hoc quidem. ER. Ex œnopolio? GA. Ne-
aquam. ER. Quando non aſſequor divinan-
, dic ipſe. GA. Ex æde Virgini matri ſacra.
. Quid illic tibi negocii eſt? GA. Salutem dixi
onnullis. ER. Quibus? GA. Chriſto, ac divis ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quot. ER. Religioſior tu quidem es, quam p
ætate. GA. Imo nullam ætatem non decet re
gio. ER. Si cupiam eſſe religioſus, patiar mi
injici cucullam. GA. Atque ego idem facere
ſi, quantum caloris adfert, tantundem pieta
adferret cuculla. ER. Ajunt vulgo, pueros a
gelicos in ſatanam verti, ubi conſenueri
GA. Sed ego proverbium iſtuc ab autore ſa
na natum arbitror. Imo vix exiſtimo, ſene
eſſe vere pium, niſi qui à teneris annis aſſuev
rit. Nihil felicius diſcitur, quam quod ab i
ſtatim pueritia diſcitur. ER. Quid igitur eſt [1] r
ligio? GA. Eſt purus cultus numinis, & obſe
vatio præceptorum illius. ER. Quæ ſunt ill
GA. Longum eſt; ſed ut in ſumma dicam,
rebus quatuor eſt ſita. ER. In quibus? GA. P
mum, ut recte pieque ſentiamus de Deo,
ſcripturis divinis: atque ut illum non vere
mur modo, tanquam dominum, verum etia
amemus ex intimis affectibus, ut patrem ben
ficentiſſimum. Secundum, ut ſumma cu
tueamur innocentiam: ea eſt, ne quem læd
mus. Tertium, ut teneamus charitatem, h
eſt, ut de omnibus, quantum datur, bene m
reamur. Quartum, ut ſervemus patientiam
Ea præſtat, ut mala nobis illata, ſi mederi n
queamus, patienter toleremus, non ulciſcen
tes, nec malum malo referentes. ER. Næ
probus es concionator. Sed præſtas iſta, qu
doces? GA. Equidem adnitor pro mea viril
ER. Qui potes pro virili, cum ſis puer? GA. M
ditor pro viribus, & quotidie mecum ineo ra
tionem: ſi quid ceſſatum fuerit, corrigo: illu
præter decorum, hoc dictum petulantius, ho
factum incircumſpectius, hoc taceri præſtite
rat, illud omiſſum. ER. Quando ſubducitu

[1] *Religio quid.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ratio? GA. Ferme ſub noctem, aut ſi quan-
magis vacat. ER. Sed age, dic mihi, quibus
diis totum tranſigis diem? GA. Nihil celabo
n fidum ſodalem. Mane, ſimul atque ſum
pergefactus, (id fere fit ad ſextam, aut quin-
n,) pollice ſignum crucis pingo in fronte &
pectore. ER. Quid deinde? GA. Auſpicor
itium diei, In nomine patris, & filii, & ſpi-
us ſancti. ER. Pie ſane. GA. Mox paucis ſa-
lo Chriſtum. ER. Quid illi narras? GA. Ago
itias, quod eam noctem mihi voluerit eſſe
oſperam, precorque ut diem itidem illum
um mihi bene fortunet, ad ipſius gloriam,
animæ meæ ſalutem: utque is, qui eſt vera
occaſum neſciens, ſol æternus, omnia vi-
icans, alens, exhilarans, dignetur illuceſcere
nti meæ, ne uſquam impingam in ullum
catum, ſed ipſius ductu perveniam ad vitam
ernam. ER. Haud inauſpicatum diei exor-
um. GA. Deinde ſalutatis parentibus, quibus
undum Deum primam debeo pietatem,
m tempus eſt, confero me ad ludum litera-
m, ſed ut per templum, ſi commodum eſt,
mihi tranſitus. ER. Quid illic? GA. Rurſus
ous verbis ſaluto Ieſum, ac divos divaſque
nnes, ſed nominatim Virginem matrem,
n eos quos habeo mihi peculiares. ER. Næ
mihi probe legiſſe videris illud Catonis, Sa-
a libenter. Non ſat erat mane ſalutaſſe, niſi
ox denuo ſalutares? An non vereris ne mo-
tus ſis immodico officio? GA. Amat Chri-
s ſubinde appellari. ER. Sed ineptum vide-
alloqui, quem non vides. GA. Nec eam mei
tem video, qua illi loquor. ER. Qua?
. Animo. ER. Sed ocioſum eſt ſalutare non
ſalutantem. GA. Reſalutat frequenter arcano

 afflatu.

afflatu. Denique abunde reſalutat, qui dat qu
petitur. ER. Quid hic ab illo flagitas? Nam
deo tuas ſalutationes eſſe petaces, cujuſmo
fere ſunt mendicorum. GA. Sane non pro
aberras à ſcopo. Precor enim ut, qui puer du
decim annos natus, ſedens in templo doc
ipſos doctores, cuique pater cœlitus emiſſa v
ce dedit autoritatem docendi mortalium g
nus, quum diceret, Hic eſt filius meus dilect
in quo mihi complacitum eſt; ipſum audi
quique eſt æterna ſapientia ſummi patris, il
ſtrare dignetur ingenium meum ad perdiſce
das honeſtas literas, quibus utar ad ipſius gl
riam. ER. Quos autem habes divos tibi pec
liares? GA. Ex apoſtolis Paulum, ex marty
bus Cyprianum, ex doctoribus Hieronymu
è virginibus Agnetem. ER. Quæ res iſtos t
conciliavit? electio, an caſus? GA. Sortito o
venerunt. ER. Atque iſtos nihil aliud qua
ſalutas? An ab his quoque mendicas aliqui
GA. Precor ut me ſuis ſuffragiis Chriſto com
mendent, efficiantque ut illius munere a
quando contingat in ipſorum venire cont
bernium. ER. Sane rem non vulgarem pet
Quid tum poſtea? GA. Ad ludum propero,
quod is locus poſtulat, toto ago pectore. S
enim imploro Chriſti præſidium, quaſi ci
illius opem nihil efficiat noſtrum ſtudium:
ſtudeo, quaſi ille nihil auxilii ſit laturus, n
gnaviter laboranti. Ac modis omnibus do op
ram, ne merito vapulem, ne quid dicto facto
vel præceptorem offendam, vel ſodales meo
ER. Probus es, quum iſta cogitas. GA. Quu
dimiſſus à ludo domum propero, rurſus,
licet, per ædem ſacram iter facio, rurſuſque tr
bus verbis ſaluto Ieſum. Si quid eſt obſequ

præſtan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſalutandum parentibus, obeo. Quod ſi quid etiam ſupereſt temporis, mecum aut cum ſodali repeto quod prælectū eſt in ſchola. ER. Næ tu perparcus es temporis. GA. Nec mirum, ſi parcus ſum rei, ut multo precioſiſſimæ, ita irreparabilis. ER. At Heſiodus docet, in medio parcendum eſſe: in principio præproperam, in fine ſeram eſſe parſimoniam. GA. Recte Heſiodus de vino; ſed ætatis nulla eſt intempeſtiva parſimonia. Dolium ſi ſinas, non exhaurit. At ætas nunquam non defluit, ſive dormias, ſive vigiles. ER. Fateor: ſed quid deinde geritur? GA. Adornata parentibus menſa, recito conſecrationem; deinde prandentibus miniſtro, donec jubeor & ipſe prandium ſumere. Actis gratiis, ſi quid vacat, luſu quodam honeſto laxo animum cum ſodalibus, donec hora revocat in ludum à luſu. ER. Ac rurſum ſalutatur Ieſus? GA. Salutatur, ſi commodum eſt. Sin eſt cur aut non vacet, aut non ſit tempeſtivum, tamen præteriens templum, oratiuncula ſaluto. Rurſus in ludo totis viribus hoc agitur, quod locus poſtulat. Domum reverſus, idem ago quod ante prandium. A cœna ſuavibus fabulis memet oblecto: mox proſperam noctem precatus parentibus ac familiæ, mature me confero ad nidum: illic flexis ante lectum genibus, mecum, ut dixi, repeto, quibus ſtudiis is dies peractus ſit. Si quid gravioris admiſſi, Chriſti clementiam imploro ut ignoſcat, polliceorque meliora: ſi nihil admiſſum eſt, ago gratias illius beneficentiæ, quod me ſervarit ab omni vitio. Deinde me totum illi toto pectore commendo, ut me protegat ab inſidiis mali genii, & ab obſcœnis ſomniis. His peractis, lectum ingreſſus, frontē ac pectus ſigno

crucis imagine, ac me compono ad ſomnum
ER. Quo pacto te componis? GA. Nec pron
cubo, nec ſupinus, ſed primum lateri dext
innitens, brachiis ita tranſverſim ſeu decuſſ
tim complicatis, ut pectus muniant figura cr
cis, dextra manu ſiniſtro admota humero, l
va dextro. Ita dormio ſuaviter, donec aut e
pergiſcar ipſe, aut exciter. ER. Sanctulus es, q
iſta poſſis. GA. Imo ſtultulus es, qui iſta dic
ER. Laudo inſtitutũ, ſi queam aſſequi. GA. V
lis tantummodo. Nam ubi aſſueveris pauc
los menſes, erunt hæc etiam ſuavia; adeo ve
tentur in naturam. ER. Sed nihil audio de ſ
cris. GA. Nec hac parte mihi deſum, dieb
præcipue feſtis. ER. In his quomodo te ger
GA. Primum omnium excutio meipſum, nu
qua labe peccati ſit animus contaminatu
ER. Id ſi comperias, quid tum? ſubducis te
altari? GA. Nequaquam corpore, ſed anim
me ſubmoveo, ac veluti procul ſtans, nec a
dens attollere oculos ad patrem Deum, que
offendi, tundo pectus meum, dicens illud
Euangelio cum publicano: Domine, propiti
eſto mihi peccatori. Deinde, ſi ſenſero quen
piam offenſum à me, eum curo placandu
eveſtigio, ſi licet: ſin minus, ſtatuo in anim
mihi, cum primum licebit, reconciliare pr
ximum. Si quis offendit me, remitto vin
ctam, doque operam, ut qui læſit, agnoſcat e
rorem ſuum, & reſipiſcat. Sin ejus rei nu
ſpes eſt, vindictam omnem Deo relinqu
ER. Iſthuc durum eſt. GA. An hoc durum, co
donare levem noxiam fratri tuo, cujus ign
ſcentia tibi mutua ſit frequenter opus, cu
Chriſtus omnia commiſſa noſtra nobis ſem
condonarit, & quotidie condonet? Imo mi

vic

itur hæc non eſſe liberalitas in proximum, ſed fœneratio apud Deum: perinde quaſi conſervus ex pacto remittat conſervo tres drachmas, ut ipſi dominus condonet talenta decem. ER. Perpulchre tu quidem philoſopharis, ſi modo certum ſit quod ais. GA. An poſtulas aliquid certius euangelica cautione? ER. Non eſt æquum. Sed ſunt qui ſe non credant eſſe Chriſtianos, niſi quotidie Miſſam, ut appellant, audierint. GA. Horum inſtitutum equidem non damno; præſertim in his qui abundant ocio, quive totos dies occupantur profanis negociis. Tantum illos non approbo, qui ſuperſtitioſe ſibi perſuaſerunt, diem fore parum fauſtum, niſi fuerint eum auſpicati à Miſſa: & ſtatim à ſacro ſe conferunt vel ad negociationem, vel ad prædam, vel ad aulam: ubi ſi, quod per fas nefaſque gerunt, ſucceſſerit, Miſſæ imputant. ER. Sunt ne qui ſic deſipiant? GA. Magna pars hominum. ER. Sed redi ad ſacrum. GA. Si licet, adſto vicinus altari ſacro, quo percipere queam ea quæ ſacrificus recitat, præſertim Epiſtolam & Euangelium. Ex his aliquid conor decerpere, quod infigam animo meo: id mecum aliquandiu rumino. ER. Nihil interim oras? GA. Oro, ſed cogitatione magis quam ſtrepitu labiorum. Ex his, quæ recitat ſacerdos, arripio precandi occaſionem. ER. Dic iſtud explanatius: nam non ſatis aſſequor quid velis. GA. Dicam. Finge recitari epiſtolam, Expurgate vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi. Ad hæc verba ſic mecum loquor Chriſto: Vtinam vere ſim azymus, purus ab omni fermento malitiæ. Sed tu, Domine Ieſu, qui ſolus es ab omni malitia purus & ſyncerus, largire ut indies & ipſe magis ac

magis expurgem vetus fermentum. Rurſu
ſi forte legatur Euangelium de ſeminante
men ſuum, ſic oro mecum : Felix ille, qui m
retur eſſe terra bona: precorque, ut me ex te
parum frugifera, ſua benignitate faciat terra
bonam, ſine cujus beneficio nihil omnino b
num eſt. Sint hæc exempli cauſa dicta : n
ſingula perſequi prolixum ſit. Sed, ſi contin
ſacrificus mutus, quales multos habet Germ
nia, aut non detur adeſſe propius altari, f
libellum paro, in quo deſcriptum ſit ejus d
Euangelium & Epiſtola; inde ipſe aut pronu
cio, aut oculis lego. ER. Intelligo: ſed quibus c
gitationibus potiſſimum tranſmittis hoc te
pus? GA. Ago gratias Ieſu Chriſto pro ineffa
li charitate, quod genus humanum ſua mo
redimere dignatus eſt; & oro, ne patiatur ſuu
ſacroſanctum ſanguinem pro me fruſtra fuſu
eſſe, ſed ſuo corpore ſemper paſcat animu
meum, ſuo ſanguine vivificet ſpiritum meu
ut paulatim adoleſcens virtutum auctibus, e
ciar idoneum membrum corporis illius m
ſtici, quod eſt eccleſia: nec unquam deficia
ab illo ſanctiſſimo fœdere, quod in extre
cœna diſtributo pane, & porrecto poculo, p
pigit cum diſcipulis ſuis electis, & per hos cu
omnibus qui per baptiſmum in ſocietatem
lius inſiti ſunt. Quod ſi ſenſero vagari co
tationem, lego pſalmos aliquot, aut aliud qu
piam pium, quod animum ab evagando col
beat. ER. Habes in hoc pſalmos certos? GA. H
beo; ſed quos non ita mihi ipſi indixi qu
omittam, ſi cogitatio quæpiam incidat, q
magis reficiat animum meum, quam illa pſ
[2] Ieju- morum recitatio. ER. Quid de [2] jejunand
nium. GA. Cum jejunio mihi nihil eſt negocii.
eni

m me docuit Hieronymus, non eſſe vale-
linem atterendam jejuniis, donec corpus
ate robur juſtum collegerit. Nondum au-
n egreſſus ſum annum decimum ſeptimum.
d tamen ſi ſenſero opus, prandeo, cœnoque
rcius, quo me præbeam alacriorem ſtudiis
etatis per diem feſtum. ER. Poſteaquam cœ-
ſemel, expiſcabor omnia. Quomodo affe-
us es erga [3] conciones? GA. Optime. Ad has *[3] Concio-*
n minus religioſe accedo, quam ad ſacram *nes.*
naxim. Et tamen deligo, quos audiam. Sunt
im quos præſtat non audiſſe. Quod ſi talis
ntingit, aut ſi nemo contingit, tempus hoc
anſigo ſacra lectione: lego Euangelium &
piſtolam cum interpretatione Chryſoſtomi
ut Hieronymi, aut ſi quis alius occurrit pius
doctus interpres. ER. Sed magis afficit viua
ox. GA. Fateor; & audire malo, ſi detur con-
onator tolerabilis: ſed non videor omni-
o caruiſſe concione, ſi Chryſoſtomum aut
Hieronymum ſcripto loquentem audiero.
R. Non opinor. Sed quid te delectat [4] confeſ- *4 Confeſ-*
o? GA. Magnopere: nam confiteor quotidie. *ſio.*
R. Quotidie? GA. Sic eſt. ER. Alendus eſt igi-
ur tibi proprie ſacerdos. GA. Sed illi confiteor,
ui vere ſolus remittit peccata, cui eſt poteſtas
niverſa. ER. Cui nam? GA. Chriſto. ER. An
ſtud ſat eſſe putas? GA. Mihi quidem ſat eſſet,
i ſat eſſet proceribus eccleſiæ & conſuetudini
eceptæ. ER. Sed quos tandem appellas eccle-
ſiæ proceres? GA. Pontifices, Epiſcopos, Apo-
ſtolos. ER. Et inter hos annumeras Chriſtum?
GA. Is eſt omnium ſine controverſia colo-
phon. ER. Et hujus receptæ confeſſionis autor?
GA. Is quidem autor eſt omnis boni: ſed an
ipſe inſtituerit hanc confeſſionem, qualis nunc

 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſt in uſu eccleſiæ, Theologis excutiendum re
linquo: mihi puero & idiotæ ſufficit majoru
autoritas. Hæc eſt certe præcipua confeſſio
nec eſt facile confiteri Chriſto. Non confite
tur illi, niſi qui ex animo iraſcitur ſuo peccato
Apud illum expono, deploroque, ſi quid ad
miſi gravius; clamo, lachrymor, ploro, me
ipſum execror, illius imploro miſericordiam
nec finem facio, donec ſenſero peccandi affe
ctum penitus expurgatum è medullis animi, &
ſuccedere tranquillitatem aliquam & alacrita
tem, condonati criminis argumentum. Atqu
ubi tempus invitat, ut adeam ſacroſanctam
menſam corporis & ſanguinis dominici, con
fiteor & ſacerdoti, ſed paucis, & non niſi e
quæ certo videntur crimina: aut ejuſmodi, u
vehemens ſuſpicio ſit crimen eſſe. Neque vero
protinus arbitror eſſe piaculum, hoc eſt, enor
me crimen, quod admittitur adverſus quaſli
bet conſtitutiones humanas, niſi contemptu
acceſſerit malitioſus. Imo vix arbitror crimen
capitale, cui non ſit adjuncta malitia, hoc eſt,
perverſa voluntas. ER. Laudo, quod ſic es reli-
gioſus, ut tamen ſuperſtitioſus non ſis. Hic
quoque puto locum eſſe proverbio, Nec [5] o-
[5] *Chil. 2. Cent. 4. Prov. 16.* mnia, nec paſſim, nec quibuſlibet. GA. Deligo
mihi ſacerdotem, cui credam arcana pectoris.
ER. Iſthuc eſt ſapere. Sunt enim permulti, quod
compertum eſt, qui, quod accipiunt in confeſ-
ſionibus, effutiunt. Sunt improbi quidam &
impudentes, qui percontantur à confitente,
quæ præſtiterat tacuiſſe. Sunt indocti & ſtoli-
di, qui ob ſordidum quæſtum præbent aurem
verius quam animum, cum nec dijudicent in-
ter noxiam & recte factum, nec docere poſſint,
nec conſolari, nec conſulere. Hæc ſic habere,

frequen-

quenter audivi ex multis, & ipſe partim ex-
ctus ſum. GA. Et ego nimium. Proinde de-
o mihi virum non indoctum, gravem, ſpe-
ctæ integritatis, linguæ continentis. ER. Pro-
o felix es, qui iſta mature ſapere cœperis.
. Denique illa prima mihi curarum eſt, ne
id committam, quod cum periculo credam
erdoti. ER. Nihil melius, ſiquidem poſſis
ere. GA. Nobis quidem difficillimum eſt;
, auxiliante Chriſto, facile eſt. Primum eſt,
adſit bona voluntas. Eam mihi ſubinde re-
vo, præſertim diebus dominicis. Deinde
duco meipſum pro viribus ab improborum
nſortio; & ſodalibus integerrimis me ad-
ngo, quorum convictu fiam melior. ER. Re-
tibi conſulis. Corrumpunt [6] enim mores
nos colloquia prava. GA. Ocium ceu peſtem
andam fugio. ER. Nec mirum: nam nihil
alorum non docet ocium. Sed ut nunc ſunt
minum mores, ſolus vivat oportet, qui ve-
abeſſe à malorum conſortio. GA. Non o-
nino vanum eſt quod dicis. Plures enim ma-
, ut Græcus ille ſapiens dixit. Sed ex paucis
ptimos deligo. Et probus ſodalis nonnun-
uam ſodalem reddit meliorem. Vito luſus,
ui provocant ad nequitiam: utor innoxiis.
omem me præbeo omnibus: ſed familiarem
on niſi bonis. Quod ſi quando incidero in
alos, aut corrigo blande monendo, aut diſſi-
nulo, toleroque: ſi videor non profecturus,
erte cumprimum licet, memet ab illis ſuffu-
or. ER. Nunquam ne titillavit animum tuum
ibido capiundæ cucullæ? GA. Nunquam; ſed
crebro ſolicitatus ſum à quibuſdam, ab hoc ſe-
culo, velut à naufragio, ad portum mona-
ſteriorum vocantibus. ER. Quid ego audio?
Capta-

[6] *Chiliad.* 1. *Cent.* 10. *Prov.* 74.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Captabant prædam? GA. Miris technis ado
ſunt & me, & parentes. Sed mihi ſtat ſente
tia, non addicere me vel matrimonio, vel
cerdotio, vel inſtituto monachorum, aut u
vitæ generi, unde poſt me non queam ext
care, priuſquam mihi fuero pulchre notu
ER. Quando iſthuc erit? GA. Fortaſſe nunqua
Sed ante annum vigeſimum octavum nil
ſtatuetur. ER. Cur ita? GA. Quia audio paſſi
tam multos ſacerdotes, monachos, & marit
deplorantes, quod ſeſe temere præcipitarint
ſervitutem. ER. Cautus es, qui capi nolis. GA. I
terim tria mihi curæ ſunt. ER. Quæ nam iſt
GA. Vt proficiam in probitate morum. Dei
ſi id nequeam, certe tuear illibatam innoce
tiam ac famam. Poſtremo, paro mihi bon
literas ac diſciplinas, in quovis vitæ genere fi
turas uſui. ER. Sed interim à poëtis abſtine
GA. Non in totum, ſed caſtiſſimos quoſqu
potiſſimum lego. Quod ſi quid inciderit p
rum verecundum, prætercurro, quemadm
dum Vlyſſes obturatis auribus Sirenas præte
navigavit. ER. Sed cui interim ſtudiorum g
neri te potiſſimum addicis? Medicinæ, Iu
Cæſareo aut Pontificio, an Theologiæ? Na
linguæ, bonæ literæ, philoſophia, pariter co
ducunt ad omnem profeſſionem. GA. Non
dum ulli me plane addixi, ſed ex omnibus gu
ſtum aliquem capio, ne cujuſquam plane ſi
rudis: utque, deguſtatis ſingulis, certius eli
gam, cui ſim accommodus. Medicina ubivi
terrarum certiſſimum viaticum eſt: Iuris pru
dentia viam aperit ad dignitates: Theologi
mihi cumprimis placeret, niſi me mores quo
rundam & moroſæ inter ipſos contentione
offenderent. ER. Non facile labitur, qui ſi

pede

detentim incedit. Complures hiſce tempori-
s abſtinent à Theologia, quod vereantur, ne
cillent in fide catholica, cum videant nihil
n vocari in quæſtionem. GA. Ego, quod lego
ſacris literis & in ſymbolo, quod dicitur
poſtolorum, ſumma fiducia credo, nec ultra
rutor. Cætera permitto Theologis diſputan-
a ac definienda, ſi velint. Si quid tamen rece-
um eſt uſu populi Chriſtiani, quod non plane
gnet cum ſacris literis, hactenus ſervo, ne
iquam ſim offendiculo. ER. Quis Thales te
cuit iſtam philoſophiam? GA. Fuit mihi ad-
odum puero conſuetudo domeſtica cum in-
gerrimo viro Ioanne Coleto. Noſtin' homi-
em? ER. Quid ni? tanquam te. GA. Is eam
atem hujuſmodi præceptiunculis imbuit.
R. Non invidebis, ſi me præbeam æmulum
ſtituti tui? GA. Imo iſthoc nomine mihi fu-
rus es multo charior. Scis enim ſimilitudine
orum conglutinari familiaritatem ac bene-
olentiam. ER. Verum; ſed non inter compe-
tores ejuſdem magiſtratus, quum ſimili la-
orent morbo. GA. Nec inter ejuſdem ſponſæ
rocos, quum pariter laborent amore. ER. Sed
xtra jocum, experiar imitari rationem iſtam.
A. Precor ut tibi vertat quam optime. ER. For-
aſſis aſſequar te. GA. Vtinam & præcurras. Sed
nterim non operiar te; quin ipſe quotidie me-
pſum ſuperare contendo: ſed tamen adnitere,
i potes, ut antevertas.

VENATIO.

PAVLVS, THOMAS, VINCENTIVS, LAVRENTIVS, BARTHOLVS.

PA. Trahit [1] ſua quenque voluptas. Mihi placet venatio. TH. Placet & mihi: ſed ubi

[1] *Hemiſtichium Virgilii ex Bucolicis.*

ubi canes, ubi venabula, ubi caſſes? PA. Va
leant apri, urſi, cervi & vulpes; nos inſidiabi
mur cuniculis. VI. At ego laqueos injiciam lo
cuſtis. Inſidiabor gryllis. LA. Ego ranas capta
bo. BA. Ego papiliones venabor. LA. Difficil
eſt ſectari volantia. BA. Difficile; ſed pulchrum
niſi pulchrius eſſe ducis ſectari lumbricos au
cochleas, quia carent alis. LA. Equidem ma
lo inſidiari piſcibus; eſt mihi hamus elegans
BA. Sed unde parabis eſcam? LA. Lumbrico
rum ubique magna eſt copia. BA. Eſt, ſi tibi ve
lint prorepere è terra. LA. At ego mox efficiam
ut multæ myriades proſiliant. BA. Quo pacto
incantamentis? LA. Videbis artem. Imple han
ſitulam aqua. Hos juglandium ſummos corti
ces virentes confractos immittito. Hac aqu
perfunde ſolum. Nunc obſerva pauliſper. Vi
des emergentes? BA. Rem prodigioſam video
Sic olim, opinor, exiliebant armati ex ſatis ſer
pentis dentibus. Sed plerique piſces delicatio
ris & elegantioris ſunt palati, quam ut eſc
tam vulgari capiantur. LA. Novi quoddam in
ſecti genus, quo talibus inſidiari ſoleo. BA. Tu
vide an poſſis imponere piſcibus; ego rani
faceſſam negocium. LA. Quomodo, reti
BA. Non; ſed arcu [2]. LA. Novum piſcandi ge
nus. BA. At non injucundum. Videbis, & fate
beris. VI. Quid ſi nos duo micemus digitis
PA. Ignavum eſt ac ruſticum luſus genus. Ad
focum deſidentibus magis convenit, quam in
campo verſantibus. VI. Quid ſi certemus nu
cibus? PA. Nuces admodum pueris relinqua
mus; nos grandiuſculi ſumus. VI. Et tamen ni
hil aliud adhuc, quam pueri ſumus. PA. Sed
quibus decorum eſt ludere nucibus, iiſdem
non indecorum eſt equitare in arundine lon
ga

[2] *Vide Cic. 2. de divinat.*

vi. Tu igitur præſcribito luſus genus; ſe- qr quocunque vocaris. PA. Et ego futurus [3] omnium horarum homo.

[3] Chiliad. 1. Cent. 3. Prov. 86.

EVNTES IN LVDVM LITERARIVM.

SYLVIVS, IOHANNES.

CVr adeo curris, Ioannes? IO. Cur lepus [1], ut ajunt, pro carnibus? SY. Quid : proverbii eſt? IO. Quia niſi adfuero in npore ante recitatum catalogum, actum eſt pelle mea. SY. Hac quidem ex parte nihil periculi. Modo præterita eſt quinta. Inſpice ologium, manus nondum attigit punctum, od horam ab hora æquis ſpaciis dirimit. At ego vix habeo fidem horologiis: mentur nonnunquam. SY. At mihi fide, qui npanæ vocem audivi. IO. Quid loquebatur? Horam eſſe quintam. IO. Sed eſt & aliud, de magis etiam timeam. Reddenda eſt meoriter heſterna lectio, ſatis prolixa. Vereor poſſim. SY. Commune periculum narras. m & ipſe vix ſatis teneo. IO. Et noſti præptoris ſævitiam. Omnis illi noxia capitalis . Nec magis parcit noſtris natibus, quam ſi rium eſſet bubulum. SY. Verum is non ade- in ludo. IO. Quem igitur vicarium conſtit? SY. Cornelium. IO. Strabum illum? Væ ſtris natibus. Is vel Orbilio [2] plagoſior eſt. . Verum dicis; & ideo non raro ſum illius achio precatus paralyſin. IO. Non eſt pium, precari præceptori. Nobis potius cavenm, ne incidamus in illius tyranni manus. . Reddamus inter nos viciſſim, altero recinte, altero codicem inſpiciente. IO. Pulchre iones. SY. Fac præſenti ſis animo. Nam metus

[1] Chil. 2. Cent. 1. Pro. 80.

[2] Orbilium litteratorem Horatius plagoſum appellat. lege Sueton. libel. De claris Grammaticis

tus officit memoriæ. IO. Facile deponerem pa
vorem, ſi non adeſſet periculum. At in tan
to diſcrimine quis poſſit eſſe ſecurus animo
SY. Fateor; attamen non agitur de capite, ſe
de parte diverſa.

Alia.

CORNELIVS, ANDREAS.

CO. SCite tu quidem pingis, ſed charta tu
perfluit. Charta ſubhumida eſt, ac tran
mittit atramentum. AN. Quæſo ut appare
mihi pennam hanc. CO. Deeſt mihi gladiolu
ſcriptorius. AN. En tibi. CO. Hui quam obtuſu
AN. Accipe coticulam. CO. Vtrum amas ſcr
bere cuſpide duriuſcula, an molliore? AN. A
tempera ad manum tuam. CO. Ego mollior
ſoleo. AN. Quæſo ut mihi deſcribas ordine fi
guras elementorum. CO. Græcas an Latinas
AN. Latinas primum conabor imitari. CO. Sup
pedita chartam. AN. Accipe. CO. Sed meun
atramentum dilutius eſt ſubinde infuſa aqua
AN. At meum linteolum prorſus exarui
CO. Immunge; niſi mavis immeiere. AN. Im
potius rogabo alicunde. CO. Præſtat haber
domi, quam rogare commodato. AN. Qui
eſt ſcholaſticus abſque calamo & attramento
CO. Quod miles abſque clypeo & gladic
AN. Vtinam mihi eſſent articuli tam celeres
Equidem non poſſum dictantis vocem ſcri
bendo aſſequi. CO. Prima cura ſit, ut ben
ſcribas: proxima, ut celeriter. Sat cito, ſi ſa
bene. AN. Belle: ſed iſtam cantionem can
præceptori, quum dictat, Sat cito, ſi ſat bene

AGENDI GRATIAS,

Formula.

PETRVS. GRatum mihi feciſti, quod aliquoties ad me ſcripſeris. Habeo gratiam, quod ad me crebrius ſcripſiſti. Amo te, quod interdum ad me literas dare non dedignatus es. Habeo gratiam, quod crebris literis me viſeris. Ago tibi gratias, qui literarum faſciculis nos oneraris. Maxima tibi à me habetur gratia, qui nos aliquando literis laceſſiveris. Pergratum mihi feciſti, quod nos dignatus es tuis literis. Debeo tibi pro tuis humaniſſimis ad me literis. Magni beneficii loco duco, quod non es gravatus ad me ſcribere.

Reſponſio.

CHRISTIANVS. Imo meum eſt deprecari culpam impudentiæ, qui non veritus ſim tibi homini tum occupatiſſimo, tum doctiſſimo, meis illiteratis literis obſtrepere. Agnoſco ſolitam tuam humanitatem, qui meam audaciam boni conſulueris. Verebar ne quid offendiſſent meæ literæ, quod nihil omnino reſponderes. Non eſt quod agas gratias; mihi plus ſatis eſt, ſi ſedulitatem meam accepiſti in bonam partem.

NOVA ROGANDI,

Formula.

PE. Nihilne novarum rerum adfertur è patria? Num quid novi de noſtratibus accepiſti? Quid novi? Ecquid novarum rerum apportas? Num quid novi fertur? Num quæ res novæ è patria nunciantur?

Reſponſio.

CH. Novi quidem permultum, at nihil veri. Novarum quidem rerum ſatis, at nihil comperti.

perti. Nova permulta, at explorati nihil. Non parum novi, at veri non multum. Nihil adfertur novi. Novarum rerũ nihil prorſus accepi. Certi nihil, novi nonnihil. Rumores adferuntur permulti, ſed dubii. Plurima eſt fama, at rerum nihil, firmi nihil. Si vana te capiunt, adfero tota plauſtra mendaciorum. Fabularum totos modios apporto. Tantum mendaciorum adfero, quantum vix una navis vehat. PE. Exonera te quam primum, ne ſuccumbas tanto oneri. CH. Nihil habeo præter ea quæ jactantur in tonſtrinis, in vehiculis, & in navibus.

AN ACCEPISTI LITERAS?

Formula.

PE. Nihilne literarum accepiſti? Num aliquas è patria recepiſti literas? Nullæ tibi ſunt redditæ literæ? Num quid ſcriptorum accepiſti? Num quas accepiſti epiſtolas? Ecquas ab amiculis accepiſti literas? Nihil epiſtolarum advolavit è Gallia?

Reſponſio.

CH. Literarum nihil accepi. Ne pilum quidem literarum accepi. Ne tantulum quidem adfertur literarum. Nemo literam ad me. Ne verbum quidem à quoquam redditur. Tantum literarum accepi jam diu, quantum vides in oculo meo. Equidem pecunias, quam literas malim. Argentum accipere malim, quam epiſtolas. Numos recipere malim, quam epiſtolia. Nihil moror literas, modo veniat argentum. Equidem numerari malo mihi, quam ſcribi.

CREDO,

Formula.

PE. Facile credo. Haud difficile creditu eſt. Credi iſtud perfacile poteſt. Iſtud tibi quis non credat? Admodum incredulus fuerit, qui hoc tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

non credat. Profecto habeo tibi fidem. is rei mihi facile fidem facis. Credo tibi vel irato. Veriſimile dicis. Adferunt tamen nihil ſolatii literæ. At ego alterutrum ma-i, quam neutrum.

VTILITATIS
Formula.

CH. Quorſum ſpectant literæ ſine pecu-? Ad quid tandem inanes conducunt literæ? orſum valent, ad quid conferunt, faciunt, ſunt, proficiunt literæ vacuæ? Cui gratæ, acceptæ literæ ſine numis? Quid emolu-nti adferunt literæ inanes? Cui bono ſunt oſæ literæ? Quid juvant? Cui ſunt uſui? Ad id conducibiles ſunt? Quid ſecum adferunt omenti? Cui rei ſunt utiles inanes epiſtolæ?

Reſponſio.

PE. Podici tergendo utiles, idoneæ, accom-odæ. Conducunt natibus tergendis. Si uſum ſcis earum, ad anum expurgandum valent. d nates tergendas. Ad poſticum purgandum. onferunt ad eam corporis partem mundan-am, quæ ſemet identidem [1] inquinat. Valent onveſtiendis ſcombris [2]. Involvendo thuri nt accommodæ. Quid? valentne amiculi? uid uxor agit tua? CH. Recte: eam apud ma-em reliqui, & quidem prægnantem.

BENE PRECANDI.

PE. Bene & tibi & illi vertat: tibi, quod pa-er: illi, quod mater futura ſit. Adſit Deus. Vt trique veſtrum fauſtum felixque ſit, precor, ptoque. Quæſo, oro ſuperos omneis, ut in-olumis prolem vobis dignam pariat, & pul-chra te faciat prole parentem. Laudo te, quod virum te præſtiteris. Gaudeo te virum præſti-iſſe. Gallum te eſſe declaraſti, at non Cybeles [3]. Abi;

[1] *Identidem, id eſt, ſubinde. Alluſit ad prov.* Τοῦ πρωκτοῦ περιεχομένου.

[2] *Horatius: Nec ſcombros metuentia carmina, nec thus.*

[3] *Cybeles, qui, ut Catullus inquit, corpus evirant, Veneris nimio odio. Cybeles autem ſacerdotes, Galli vocabantur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Abi; virum te judico. CH. Ludis; idque faci[s] tuo more. Age age, eſt tibi jus apud me loquen[di] di quælibet. Audio te patriam nuper reviſiſſ[e]. PE. Sic eſt factum. Nam diutiuſcule jam abfue[ram]; non ferebam tam diuturnum patriæ de[ſi]derium. Non poteram à parentum conſpect[u] abeſſe diutius. Torquebat me diutinum ami[co]rum deſiderium. CH. Pie feciſti: humanu[s] es, qui iſta cogites. Ducimur enim omnes ad[mirabili] quodam amore ejus regionis, quæ no[s] aluit atque edidit. Et,

Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non ſinit eſſe ſui.

Dic, quæſo, quonam in loco illic offendiſti omnia?

NOVA OMNIA,
Formula.

PE. Nihil non novum. Mutata omnia. Novata ſingula. Vniverſa nova. Vide quam repente tempus res mutet humanas. Videbar mihi in alium venire mundum. Vixdum decennium abfueram, & non ſecus omnia admirabar, quam Epimenides ſomniatorum princeps, vix tandem expergefactus? CH. Quænam iſta eſt fabula? Quid iſthuc eſt fabulæ? PE. Dicam equidem, ſi vacat. CH. Nihil fuerit jucundius. PE. Sellam igitur una cum pulvino mihi poni jube. CH. Recte admones; nam ſedens commodius mentieris. PE. Fabulantur hiſtorici de Epimenide [3] quodam Cretenſi, qui deambulandi gratia ſolus urbem egreſſus, cum ſubita pluviæ vi compellente in quandam ſpeluncam ingreſſus obdormiſſet, quadraginta ſeptem perpetuos annos ſomnum continuarit.

[3] *Epimenidis fabula.*

NON

NON CREDO,

Formula.

H. Quid narras? incredibile dictu. Non ve-
r mile dicis. Somnium mihi narras. Non fit
mi ſimile veri. Monſtri ſimile narras. Non
plet tam improbæ vanitatis? Digna fabu-
quæ addatur veris narrationibus Luciani.
Imo rem narro à graviſſimis proditam au-
bus: niſi forte tibi parum ſpectatæ fidei eſt
lus Gellius. CH. Mihi vero quæ ſcribit ille,
a Sibyllæ ſunt omnia. PE. Quid tandem
ologum tot annos ſomniaſſe reris? Nam
ologum fuiſſe proditum eſt. CH. Audire
io.

Reſponſio.

E. Quid aliud, quam quæ poſtea prodidit
tus, & hujus farinæ ſodales? Sed bene cum
menide actum eſt, qui vel tandem ad ſe re-
it: multi theologi nunquam expergiſcun-
à ſuis ſomniis. CH. Age, facis ut poëta di-
m eſt: ſed perge mentiri. PE. Epimenides
ur ſomno ſolutus, è ſpelunca prodit, cir-
nſpicit, mutata videt omnia, ſylvas, ripas,
nina, arbores, agros, breviter nihil non no-
n. Accedit ad urbem, percontatur, manet
aliquandiu, neque novit quenquam, neque
iopiam agnitus eſt. Alius hominum cultus,
idem vultus, mutatus ſermo, diverſi mo-
Nec miror hoc Epimenidi poſt tantum
norum eveniſſe, cum mihi idem propemo-
n evenerit, qui pauculos annos abfuiſſem.
Quid uterque parens? vivunt ne? PE. Vi-
t ambo, & valent utcunque, ſenio, morbo,
ique bellorum calamitate confecti. CH. Hæc
humanæ vitæ comœdia. Hæc eſt fatorum
inevitabilis. PE. Cœnabis hodie domi?
CH. Fo-

CH. Foris cœnaturus ſum. Foris cœnandu
eſt mihi. PE. Apud quem? CH. Apud ſocer
meum, apud generum meum, apud nuru
meam, apud affinem meum. Affines dicunt
qui non ſanguinis, ſed matrimonii conjuncti
ne copulati ſunt. PE. Quæ ſunt igitur uſit
vocabula affinitatum? CH. Maritus & uxo
nota ſunt nomina.

Socer	uxoris meæ pater eſt mihi.
Gener	filiæ meæ maritus.
Socrus	uxoris meæ mater.
Nurus	filii mei uxor.
Levir	mariti frater. Levir dicit

ab uxore, ut Helena Hectorem levirum voca
quod eſſet nupta Paridi.

Fratria	Fratris mei uxor.
Glos	mariti ſoror.
Vitricus	matris meæ maritus.
Noverca	patris mei uxor.
Privignus	uxoris aut mariti filius.
Privigna	filia alterutrius.
Rivalis	qui amat eandem.
Pellex	quæ amat eundem: ut, Thr

ſo rivalis eſt Phædriæ, & Europe pellex e
Iunoni.

CRAS MECVM PRANDEAS.

PE. Ago gratias. Laudo te. In craſtinum ig
tur te ad cœnam voco. Cras ergo ut mecu
cœnes, oro. Cras igitur mecum prandeas, r
go. Cras igitur te mihi convivam volo.

TIMEO NE NON POSSIM.

CH. At vereor, ne non licuerit. Vt poſſim
metuo. Veniam, ſi quidem licebit. At metuo
ne non queam.

QVARE?

PE. Cur non licebit? Quî ſic? Quid ita

Quam

am ob rem? Quo pacto? Quid cauſæ? Quid
ctiterit, quo minus poſſis?

DOMI ME ESSE OPORTET.

CH. Tum quidem mihi domi manendum
Vt domi nocte ſim, neceſſe eſt. Tum certe
s eſſe non licebit. Cras mihi quoquam ire
ſus, liberum non erit. A prandio abeſſe mihi
grum non erit. Aliquot ipſe convivas eo
operior. Aliquot amiculi conſtituere ea no-
domi noſtræ cœnare. Ipſi mihi convivæ
ea nocte tractandi, alioqui lubens veni-
. Ni id eſſet, haud gravatim facerem. Quod
eſſet, haud me tibi difficilem præberem.
n excuſarem, ſi liceret. Non paterer bis ro-
, ſi queam. Parce rogare, vel invocatus ad-
m, ſi quo pacto liceret. Haud gravate tibi
querer, ſi poſſim. Fruſtra rogas eum, cui
eſt liberum: fruſtra item rogaturus, ſi li-
um eſſet. Nunc ut maxime cupiam, non
ſum: tunc ſupervacaneum eſſet rogare vo-
em. PE. Vel perendie apud me ſis, oportet.
em perendino die ad cœnam venias, neceſ-
t. Quarto abhinc die non gravaberis mihi
bere convivam. Die Iovis proximo non
es effugere, quin venias.

ON POSSVM PROMITTERE.

H. Non poſſum polliceri. Affirmare iſtud
non poſſum. Promittere certum nequeo.
iam, ubi utrique noſtrum videbitur com-
diſſimum.

DIEM DICERE DEBES.

PE. Diem igitur mihi conſtituas volo, ad
m mecum ſis cœnaturus. Diem igitur aſ-
es, oportet. Diem igitur promittas, ne-
e eſt. Diem certum mihi præfiniri, præ-
bi, præſtitui, conſtitui cupio. Ad certum
diem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

diem condicito. Diem mihi dicas velim

NOLO TE PRAESCIRE.

CH. Equidem non ſoleo dicere diem [1] a
cis. Cum quibus mihi parum convenit, iis
leo diem dicere. Præſcium te eſſe nolim. P
ſcire te nolo. De improviſo te opprimam. I
pinato te opprimam. Te nec opinantem
preſſero. Te nihil ſuſpicantem oppreſſu
ſum. Non expectatus adfuero. Adoriar te
opinantem. Veniam ultroneus, & inſpera
conviva.

[1] *Iocus ex ambigua ſignificatione. nã illis diem dicimus, quos in jus vocamus.*

PRAESCIRE VOLO.

PE. Biduum præſcire volo. Biduum præſ
eſſe cupio. Præmoneto biduo prius, quam
nias. Fac me biduo ante certiorem. CH. Si
urges, dico tibi diem Sybariticum [2], ne c
apparandi ſpacium. PE. Quid hoc verbi
CH. Sybaritæ convivas invitabant in ann
proximum, ut utrinque eſſet juſtus appara
PE. Valeant Sybaritæ cum ſuis moleſtis co
viis: ego congerronem voco, non ſatrapam

[2] *Chiliad. 2. Cent. 2. Prov. 56.*

TVO MALO OPTAS.

CH. Equidem tuo detrimento. Tuopte
dem malo. In damnum tuum iſtud optas.
commodo iſtud precaris tuo. PE. Quid
Quam ob rem? CH. Ego inſtructus acced
Ego munitus veniam. Aggrediar te para
Inſtructus multa fame accedam; tu vide ut
turem expleveris. Parabo ventrem, ac de
exacuam; tu vide quibus modis lupum ex
res. PE. Age ad hoc certamen te provoco.
fac pro viribus, pro virili, ſi quid potes. CH.
niam, ſed non incomitatus. PE. Tanto ve
gratior. Sed quo comite venies? CH. Vmbr
PE. Nec ſecus poſſis, ſi modo luce ve
CH. Sed vmbram adducturus ſum denta

[3] *Vide Prov. Vmbra.*

um

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

na atque alteram, ne tu me vocaris impu-
e. E. Age ut libet, modo ne larvas [4] adducas.
explana, ſi libet, quid ſibi velit umbræ vo-
ilum. CH. Apud eruditos umbræ vocan-
qui ipſi non vocati comitantur eum qui
tus eſt ad convivium. PE. Talium umbra-
adduc quantum voles.

[4] *Nam umbras* τὰ εἴδωλα, *hoc eſt, defunctorum animas quandoq; appellamus.*

EA LEGE PROMITTO.

H. Veniam quidem; at hac lege, ut tu po
ie ejus diei viciſſim apud me cœnes. Fa-
eo quidem pacto, ut deinde mihi quoque
onviva. Ea lege cœnam condico, ut tu rur-
mihi ſis conviva. Spondeo futurum, ſed
xceptione, ſi tu poſtero die itidem apud
is. Recipio tibi facturum me. Do fidem
um, his quidem legibus, ut tu mecum
idie prandeas. PE. Age fiat. Eſto. Sit ita ut
Si jubes, faciam. Novi Gallorum magnifi-
iam. Non vis gratis apud me cœnare, niſi
s retuleris. At iſto quidem pacto redire ſo-
in orbem convivia. Sic naſcitur convivio-
longa [5] periodus. Hac viciſſitudine fiunt
fine reciproca convivia. CH. Nihil ſuavius,
ninimum accedat apparatui quotidiano.
erum ego te detineo, alio fortaſſis iturum.
Imo ego te, opinor. Sed cras latius & fami-
us confabulabimur. Verum craſtino die
a nugabimur. Interim fac valeas. Interim
a ut bene valeas. Interim valebis.

[5] *Id eſt, circumductio.*

QVO IS?

Formula.

CH. Quo tu nunc abis? Quo tu nunc prope-
? Quo tu tam celeri gradu tendis? Quonam
confers? Quo nunc iter eſt?

EO DOMVM,

Formula.

PE. Domum me recipio. Domum reve
Domum repeto. Domum me confero.
quid domi agatur. Accerſo medicum. Rus
concedo. Conſtitui ad hanc horam cum
quodam graviſſimo colloqui. Statui hac h
congredi cum viro graviſſimo. CH. Quo m
PE. Cum Curione multiloquo. CH. Precor
tur tibi præſentem Mercurium. PE. Quid
Mercurio favente? CH. Quia res erit cum
guaci. PE. Atqui hac gratia magis convenie
mihi [5] Memoriam precari propitiam. CH. Q
ita? PE. Quia patientiſſimis auribus opus
potius quam ſtrenua lingua. At auris Me
riæ dicata eſt. CH. Qua nam iturus es?
ibis? PE. Hac ad ſiniſtram, hac, illac, pe
rum. CH. Comitabor igitur te. Aſſectabor
deducam te ad diverticulum uſque. PE.
patiar te circumagi. Nolim te tantum lab
mea cauſa capere. Iſthuc officii ſerva cum
uſus, nunc nihil opus eſt. Ne mea gratia fa
viæ tuæ diſpendium. CH. Mihi quidem co
pendium eſt, frui tantiſper amico. Nihil ha
quod agam, & non ſum piger, ni tibi ſum m
leſtus comes. PE. Nemo jucundior aſſecla.
non ſinam, ut mihi claudas lævum latus:
admittam, ut mihi ſiniſter ambules. Hic
ſuperis commendo. Nolo te longius comite
Vlterius nolo me comiteris.

[5] *Memoriam heic pro Dea memoriæ poſuit.*

COMMENDANDI

Formula.

CH. Tu me Curioni magnopere comm
dato. Fac me Curioni multiloquo quam co
mendatiſſimum facias. Me Curioni comm
datum quam diligentiſſime curato. Iube ut

ſ

ommendatiſſimum habeat. Ego me illi
commendatum facio. Me tibi etiam at-
etiam commendo. Me tuæ humanitati
poſſum diligentiſſime commendo. Re-
mendo pro commendo, barbaris relinqui-
ide ne pauca cum multiloquo loquaris.
ne cum multiloquo ſis pauciloquus.

OBSEQVII.

. Vis me tibi morem gerere? Vis me tibi
ui? Vis tibi obſecundem? Te igitur imita-
jubes? Quandoquidem ita vis, faciam li-
ſime. Ne ſis mihi diutius in mora, imo
erque alteri. CH. Sed priuſquam abeas,
te, ne graveris me docere quo pacto his
endum, in mora, in cauſa, in culpa, qui
elegantiæ ſtudioſus eſſe. Quare age, doce
ro, diſſere amabo.

IN CVLPA, IN CAVSA, IN MORA.

. Mos gerendus eſt tibi. Non eſt culpa in
non eſt culpa in te. Mora eſt in te. In te
eſt, grammatice quidem dicitur; at mul-
gantius,

IN CVLPA.

on ſum in culpa. Culpa non eſt mea. Vaco
. Quod nihil proficis, tua deſidia in cauſa
non præceptor, non pater tuus. In culpa
es eſtis. Vtrique in culpa eſtis. Vtrique cul-
i eſtis. Ambo accuſandi eſtis. Ambo in cul-
tis. Incidiſti in morbum tuo ipſius vitio,
pſius culpa. Itidem dicuntur in vitio [6] eſſe,
us culpa debet imputari : & in crimine
qui culpandi ſunt : & in damno eſſe, qui
no afficiuntur. Hoc genus ſermonis non
ere licet invertere, Damnum in illo eſt, vi-
in illo eſt.

6 *In vitio, in crimine, in damno.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

IN CAVSA.

Quo minus ad te ſcripſerim, morbus in ſa fuit. Quod rarius ad te ſcripſerim, me gocia in cauſa fuerunt, non negligentia. in cauſa fuit? Quid cauſæ fuit? Ego non in cauſa. Quod nullas à me literas accep tabellarius in cauſa fuit. Quod tam mac tus es, amor, non ſtudium in cauſa eſt. eſt cauſæ.

IN MORA.

Non ero vobis in mora. Quidnam nob mora fuit? Tu nobis in mora fuiſti. Tu ſe in mora es. Quid te remoratum eſt? Q remoratus eſt? Habes quod petebas; tuum memoriæ inſculpere. Habes affectatiun tuæ præmium. Vale mi Chriſtiane. CH. in craſtinum & tu, mi Petre.

IN OCCVRSV.

CH. Salve multum jucundiſſime Auguſ AVGVSTINVS. Salve tantundem mi maniſſime Chriſtiane. Felix ſit tibi hujus exortus. Proſper ſit tibi hic dies. Quid tan agitur? CH. Suaviter, ut nunc res noſtræ ſ Et cupio omnia quæ vis. AV. Merito te a Amo te. Amandus es. Benigne dicis. Co es. Habeo gratiam.

IRASCOR TIBI,

Formula.

CH. At ego nonnihil tibi ſuccenſeo. At tibi ſubiraſcor. Verum ego tibi ſum ſubira Atqui ego ſum in te ſtomachoſior. Atqui n nihil eſt, vel habeo, quod tibi ſuccenſeam.

QVA CAVSA?

Formula.

AV. Quidnam eſt iſtud, obſecro? Quid i Quam ob rem tandem, oro? Quid admiſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quid commerui? Promereor [7] bona, aut 7 *Promereri.*
:Commereor [8] mala, aut pœnam: illud
am, hoc in malam partem ſumitur. De- 8 *Commereri.*
ur [9] eum, quem nobis beneficio reddi-
onoxium. 9 *Demereri.*

QVIA NON CVRAS ME.

Quod nulla mei tibi cura ſit. Quod ni-
reſpicis. Quod tam raro nos reviſas.
nihil nos cures. Quod me plane negligis.
noſtri curam videris abjeciſſe. AV. At
ſt cauſæ, cur ſuccenſeas. At præter me-
meum. At immerito ſuccenſes. Neque
nea culpa accidit, quod te rarius viſam.
veniam occupationibus meis, per quas
on licet toties, quoties cupio, te reviſe-
. Ita demum tibi ignoſcam, ſi hodie apud
nes. Ea conditione purgatus mihi eris,
eri ad cœnam venias. AV. Haud iniquas
eges præſcribis Chriſtiane, quare haud
s faciam. Equidem faciam volens. Iſtud
m fecero perlubenter. Haud gravate fa-
Hic ſane non me præbebo difficilem. Ni-
c re fecero libentius. Animo faciam lu-
CH. Laudo tuam facilitatem, & hac in re,
æteris omnibus. AV. Sic ſoleo amicis ob-
præſertim non iniqua petentibus. Ridi-
: an tu me recuſaturum putabas obla-
quod ultro etiam erat rogandum?

NE FALLAS ME,

Formula.

. Age, at cave ne me deluſeris. Cave fal-
ave ſpem fruſtra foveam. Cave luſeris ex-
ntem. Cave mihi verba dederis. Vide ne
uſtra habeas. Vide ne me vana ſpe lactes.
Nihil opus jurejurando. In cæteris, in aliis
perfidiam; hac in re non fallam. Sed heus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tu, cave quicquam paraveris præter quot
na: mea cauſa diem feſtum nolo. Scis me
vivam minine edacem, bibacem multo mi
Noſti enim me convivam non multi cibi
joci plurimi. CH. Curabitur diligenter. E
Pythagorica [1] cœna excipiam, aut fortaſſe
galiore. AV. Imo Diogenica [2], ſi me dele
voles. CH. Certe Platonica [3] cœna te excip
in qua multum ſit literatarum fabularum,
minimum, cujus voluptas duret etiam in
ſterum diem: alioqui qui prolixe fuerit
ptus, fortaſſis eo die ſuaviter afficitur, ſe
ſtridie dolet caput, crudus eſt ſtomachus.
Platonem qui cœnabat, unam voluptatem
piebat ex apparatu facili, fabuliſque philoſo
cis: alteram poſtridie, quod nec capitis gr
dinem, nec ſtomachi cruditatem ſentiret
prandebat etiam ſuaviter ex condimento
næ pridianæ. AV. Placet, fiat ut mones. CH
vide omnes curas tuas, ac rugas etiam iſta
mi relinquas. Huc præter nugas & riſum
adferas. &, ut inquit Iuvenalis,

Protinus ante meum, quicquid dolet,
limen.

AV. Quid? literas mecum venire non vis? M
meas mecum adducam, niſi quid aliter ce
CH. Tetricas Muſas una cum negociis d
claudas. Blandas Camœnas omnes, deind
les tuos, dicteria, ſcommata, facetias, lep
ridicula omnia tecum adducito. AV. Ita
Exporrigemus frontem. Bellos homunc
agemus. Ridebimus affatim. Curabimus
tem. Indulgebimus genio. Genialiter cœn
mus. Epicureos agemus. Bonum vultum [4]
ciemus, & erimus boni ſocii; inelegant
elegantiæ ſunt, qui ſuam habent linguam

p

[1] *Pythagorica cœna. Pythagorici oleribus & bellariis tantum vivebant.*
[2] *Diogenica cœna.*
[3] *Platonica cœna.*
[4] *Bonum vultum facere.*

ciarem. CH. Quo nunc properas? AV. Ad
erum meum. CH. Quid illuc? quid eo? quid
AV. Audio neſcio quid turbæ inter eos
am, ut redigam eos in gratiam, ut reducam
oncordiam, ut pacem inter eos compo-
a. CH. Benigne facis. quanquam nihil te
eſſe arbitror. nam ipſi inter ſe melius hoc
em compoſuerint. AV. Fortaſſis & induciæ
a indictæ ſunt; noctu de pacis legibus age-
Sed nunquid me aliud vis? CH. Vocabo te
uerum meum. AV. Vbi voles, domi ero.
; vale. CH. Bene ſit tibi. Fac hic ad quintam
m adſis. Heus Petre, accerſe ad cœnam
uſtinum, qui mihi hodie, ut ſcis, cœnam
ndixit. PE. Eo. Salve poëta. Cœna jamdu- *5 Cenam*
n parata eſt; te herus expectat domi; ubi *condice-*
s, accedas. AV. Venio. Salve, mi Chriſtiane. *re, quod*
Bene factum quod veniſti. Gaudeo te ad- *vulgo ad-*
iſſe. Gratulor mihi quod veniſti. Non- *dicere.*
a quinta ſonuit, credo. PE. Imo jamdudum
terita eſt. Haud longe ſexta abeſt. Inſtat
a ſexta. Mox ſextam audies. AV. Parvi re-
an poſt quintam venerim, nec ne, modo
poſt cœnam. Nam poſt [6] feſtum venire, *6 Chiliad.*
erum eſt. At quorſum tantus apparatus? *1.Cent.9.*
orſum tot epulæ? Num me lupum exiſti- *Prov.52.*
s? Num tibi lupus videor? Num me vultu-
a putas? CH. Non vulturem, ſed tamen nec
adam, ut rore [7] vivas. Nihil eſt luxus. Mun- *7 Vide*
ies mihi ſemper placuit, ſordes deteſtor. Nec *Prov.*
itius mihi placet, nec Diogenes. Præſtat *Rore pa-*
quid ſupereſſe, quam deeſſe. Si præter cicer *ſcitur.*
il apponeretur, & fuligo forte illapſa in ol-
n condiret legumen, quid tum ederetur? Nec
nnia ſapiunt omnibus. Itaque mihi placet
oderata varietas. AV. Non tu metuis leges

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſumptuarias [8]? CH. Imo peccavi frequente[r]
diverſum. Nihil nobis opus lege Fannia. S[i]
nos docet frugalitatem ipſa tenuitas. AV. H[a]
ita convenerat. Longe aliter pollicitus
CH. Age, inepte, nec ipſe conventa ſervas. C[on-]
venerat enim, ne quid præter nugas inferr[etur.]
Quin hęc miſſa faciamus. Lavemus, ac diſcu[m-]
bamus. Heus tu puer, cape guttum ac patina[m,]
linteum ex humero ſuſpende, miniſtra aqua[m.]
quid ceſſas? Lava, Auguſtine. AV. Lava tu pri[or.]
CH. Bona verba: hoc anno perpetuo illo[tus]
cœnare mallem. AV. Ridiculum: non hono[ra-]
tiori, ſed turpiori ante alios lavandum eſt: la[va]
igitur ut immundior. CH. Tu es urbanus pl[us]
ſatis. Es urbanior quam ſat ſit, quam par e[st.]
Quorſum attinet iſta urbanitas? Hujuſmo[di]
ceremonias ineptas mulierculis relinquamu[s,]
quæ nunc & ab aulicis faſtidiuntur, unde [ta-]
men olim profectæ ſunt. Lavetis terni aut qu[a-]
terni ſimul. Ne teramus tempus hujuſmo[di]
moris. Ego nulli deſignabo locum; ſumat ſi[bi]
quiſque quem volet. Qui delectatur igni, h[ic]
commodius accumbet. Qui offenditur luc[e,]
deligat hunc angulum. Quem delectat proſp[e-]
ctus, hic ſedeat. Agite, ſatis morarum. A[c-]
cumbite. Ego domi ſum; vel ſtans cœnabo,
lubeat, vel obambulans. Ceſſatis? At interi[m]
cœna corrumpitur. AV. Vivamus nunc, cur[e-]
muſque cuticulam. Simus nunc Epicurei. Nih[il]
nobis cum fronte Stoica. Valeant curæ. Abſi[t]
omnis livor, exulet obtrectatio. Sit mens la[e-]
ta, frons hilaris, ſermo lepidus. CH. Qui na[m]
ſunt iſti Stoici [9] atque Epicurei, Auguſtine?
AV. Stoici philoſophorum quoddam genus e[st]
triſte, ſeverum, jejunum, qui hominis ſum[-]
mum bonum, honeſto neſcio quo, metiuntu[r.]
Epicu[rei]

[8] *De quibus Gellius lib. 2. cap. 24. Feſtus Pomp. in dictione Centenariæ cenæ. Plin. lib. 10. cap. 50. Macrob. lib. 2. Satur. cap. 17.*

[9] *Stoici.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

urei [1] his longe diverſi, felicitatem homi-
voluptate terminant. CH. Tu igitur cujas
idem? Stoicus, an Epicureus? AV. Zeno-
ne laudo, at Epicurum vivo. CH. Quod tu
dicis, Auguſtine, id ſerio factitant hodie
pauci, pallio tantum & barba philoſo-
AV. Imo iſti vel Aſotos [2] ſuperant luxu.
Heus, Dromo, ades huc. Tuo munere fun-
conſecra cœnam. AV. Quicquid [3] appo-
n eſt, & quicquid apponetur, felix ac ſa-
n eſſe jubeat, qui ſua benignitate paſcit
erſa. Amen. CH. Appone epulas. Quid cun-
ur capum hunc diſcerpere? quid trepida-
hunc gallum lacerare? AV. Ego Herculem
tabo, ac belluam hanc conficiam. Vtrum
is de ala, an de poplitibus? CH. Vtrum vis,
mea refert. AV. In hoc genere alis primæ
es tribuuntur, in cæteris poplites lautiores
t vulgus. CH. Tu multum laboris mea cau-
pis. Tu permultum laborem mea cauſa ſu-
. Tu omnibus miniſtras; ipſe nihil edis. Ego
hanc alam miniſtrabo: at ea lege, ut dimi-
m mihi reſtituas. AV. Itane agitur? At iſtud
ibi miniſtrare, non mihi. Tibi ſerva: ego
m ſum impudentior, quam cui miniſtrari
cquam debeat. CH. Probe facis. AV. Eho, tu
o cibum miniſtras? Vulturem invitas? CH. At
nas, non cœnas. AV. Imo me uno nihil eda-
s. CH. Imo mendacius nihil. Proinde agito
ſi domi ſis tuæ. AV. Iſtud jam plane mihi
ſuaſi. Iſtud jam in animum induxi. Sic ſtat
tentia. Conſilium eſt iſtud facere. CH. Quid
hoc vinum placet? Quid hoc villi delectat?
. Mihi quidẽ perplacet. Me certe vehementer
vat. Me ſatis delectat. Me non mediocriter
vat. CH. Vtrum mavis? rubrum, an candidũ?

[1] *Epicurei.*

[2] *Aſotus populus luxu perditus, ex re nomen habens: Græcis enim intemperans, parumque ſobrius* ἄσωτος *dicitur.*

[3] *Conſecratio menſæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

NON REFERT QVO SIT COLORE.

AV. Equidem utroque juxta [1] delector. N-
hil refert quo ſit colore, modo ſapor placea
Non laboro quantum oculis placeat vinum
modo palatum juvet. Nihil me movet aſp
ctus, ſi ſapor placeat. Parvi refert quo ſit col
re, quem habeat colorem, ſi ſapiat bene. N
cupio oculos paſcere, ſi palato ſatisfac
queat, modo palatum juvare poſſit. Nihil m
ror colorem, modo gratus ſit ſapor. CH. Cr
do. Atqui ſunt cœnaticæ Philoſophiæ cu
primis periti, qui negant vinum eſſe proba
dum, niſi quod placeat quatuor ſenſibus: oc
lis, colore: naribus, odore: palato, ſapore: a
ribus, fama & nomine. AV. Ridiculum. qu
fama conducit ad potum? CH. Tantum,
multi non ſtupidi palati vehementer probari
villum Lovanio vernaculum, quum credere
eſſe Belnenſe [2]. AV. Fortaſſe jam larga pot
tione palatum obſurduerat. CH. Imo nondu
attigerant poculum. Tamen judicium tuu
audire cupio, hominis his in rebus peritiſſim
AV. Album noſtrates rubro præferunt, qu
rubrum paulo ſit acerbius, & alterum exili
quidem, ſed illud mitius, &, ut arbitror, ſal
lubrius. CH. Habemus & ſubrubrum, & fl
vum, & purpureum. Hoc muſtum eſt ho
num [3]. Hoc bimum eſt, ſi quem capit vetuſt
Habemus & quadrimum: ſed jam vapeſcit
deſipiſcit ſenio. Ætate vigor evanuit. AV. L
culli [4] divitias audio. CH. Heus puer, ubi ceſſa
Nos hic plane negligis: non vides quanta
hic ſiccitas? Quid ſi hoc rerum ſtatu incen
dium contingeret, quo reſtingueremus? Da
ſingulis plenos cyathos. Auguſtine, quid h
bes, quod parum es hilaris? Quid accidit ti

1 *Iuxta, adverbium, ſonat, æque.*

2 *Vulgo Beane.*

3 *Id eſt, vnius anni.*

4 *Trium Romanorum divitiæ nobilitatæ ſunt: Luculli, Craßi, & Varronis.*

quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ul ſedes triſtior? Quid eſt tibi, quod mini-
gaudes? Aut doles, aut carmina condis. Tu
: Chryſippum agis [5]; Meliſſa tibi opus eſt.
Quam hic mihi fabulam narrat? CH. Chry-
us adeo fertur intentus fuiſſe ſuis argutiis
cis, ut ad menſam etiam fame periturus
uit, niſi ancilla Meliſſa cibum in os ingeſſiſ-
e AV. Ille vero indignus erat, qui ſervaretur.
S. ſi te offendit taciturnitas, placetque convi-
n vocalius, eſt quo id efficias. CH. Memi-
Recte admones: liberalius bibendum: lar-
gi, copioſius, meracius oportet bibere.

5 *Chryſippus Sophiſta.*

REM ATTIGISTI.

v. Rem acu tetigiſti. Recte judicas. Sco-
n attigiſti. Nam; Fœcundi calices quem
fecere diſertum? CH. Perdocte tu quidem,
uſtine, ut omnia; ſed quoniam in ſermo-
n vinarium, quando in mentionem incidi-
s vinorum, libet interrogare, quonam con-
veteres illi Bacchum, quem vini autorem
eri volebant, Poëtarum deum dixerint.
id enim illi temulento deo cum Poëtis,
ſarum virginum cultoribus. AV. Quæſtio,
me Bacchus [6] amet, poculis digna: verum
orſum tuæ quæſtiones ſpectent, ſatis intel-
. CH. Quorſum, amabo? AV. Aſtute de vi-
diſputationem injicis Gallica techna, quam
iciſſe Pariſiis te ſuſpicor, nimirum quo mi-
s interim abſumatur vini. Abi, virum te
lico; non fruſtra in tanta ſchola verſatus es.
. Accipio tua dicta; referam paria ſcomma-
ubi erit commodum. Sed ad rem. AV. Diſ-
vam ubi bibero: ſiquidem abſurdum fuerit
co palato de quæſtione vinoſa diſputare.
æbibo tibi, Chriſtiane. Propino tibi hunc
yphum dimidiatum. CH. Accipio abs te li-
benter.

6 *Bacchus Poëtarum Deus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

benter. Sit ſaluti. Proſit. AV. Iam accingor, u
me miſſum facias. Ego meo more præpoſte
7 *Bacchus puer.* faciam. Quod Baccho [7] pueritiæ effigiem tr
buerint, id habet myſterii, quod vinum potu
curas & ſolicitudines animis noſtris exim
hilaritatemque quandam inducit. Quare ſen
bus quoque ipſis juventam quandam redde
videtur, dum & hilariores facit & formoſi
res: id quod Horatius, cum multis in loci
tum præcipue his verſibus aperte teſtatur:

Ad mare cum veni, generoſum & lene requir
Quod curas abigat, quod cum ſpe divite man
In venas animumque meum, quod verba m
niſtret,
Quod me Lucanæ juvenẽ commendet amica

Nam quod huic Poëtas dicarunt deo, id ſign
ficatum voluiſſe ſuſpicor, quod vinum & in
genium excitat, & facundiam miniſtrat. qu
duo poëtæ ſunt aptiſſima. Vnde frigent carm
na quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Eſt qu
dem igneus ſuapte natura Bacchus, ſed adhib
8 *Id eſt, dilutus.* tis Nymphis redditur temperantior [8]. Habe
quod quærebas? CH. Nihil unquam audivi ve
riſimilius dici ab homine poëta. Dignus es qu
9 *Pro gemmata pocula.* bibas gemma [9]. Heus puer, tolle hanc pat
nam, atque appone cætera. AV. Puerum habe
admodum inurbanum. CH. Eſt veterator ne
quiſſimus. AV. Cur non inſtituis alio pacto
10 *Chiliad. 1. Cent. 20. Proverb. 72.* CH. Difficile eſt canem [10] vetulum loris aſſue
ſcere. Difficillimum eſt veteratoris mutar
mores. Vetulus canis non facile aſſueſcit lo
ro. Me quidem dignus eſt. Dignum patell
operculum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

COGNOSCEREM QVID TE OBLECTET, TIBI MINISTRAREM.

Formula.

v. Decerperem tibi quidpiam, ſi palatum n tenerem. Miniſtrarem tibi, ſi gula tua i ſatis cognita eſſet. Apponerem tibi, ſi, l potiſſimum juvaret, ſcirem. Si noſſem nium palati tui, eſſem tibi ſtructor. Equi tantundem palato, quantum animo ſapio. Palatum habes eruditiſſimum. Nihil tuo to doctius. Nec eo te puto inferiorem, de s ſingulari peritia teſtatur Satyricus:

rea callebat primo deprendere morſu,
ſemel aſpecti dicebat littus echini.

Et tu mihi, Chriſtiane, ut par pari refe, ipſum audiviſſe Epicurum, aut in ſchola iana [1] inſtitutus videris. Quid enim tua gu t ſapientius, aut faſtidioſius? CH. Si orato n æque artem ut culinariam callerem, nec ero ipſe me vinceret. AV. Equidem ſi alter carendum eſſet, culinariam, quam rhetom mallem. CH. Subſcribo tuo judicio: grar, acute, vereque judicas. Quid enim oratum confert loquacitas, niſi quod aures oſas inani voluptate demulcet? Culinaria tum atum, tum ventrem, tum totum hominem, antus eſt, paſcit, ac reficit. Concedat laurea guæ, inquit Cicero: at utraque concedat cuæ. Nunquam mihi Stoici illi magnopere plaerunt, qui omnia ad ſuum, neſcio quod, hoſtum referentes, cutis ac palati nullam ranem habendam putant. Dici non poteſt, anto Diogene ſapientior Ariſtippus mihi iſſe videtur. AV. Ego Stoicos cum ſuis jejuis contemno. Epicurum magis laudo ac pro, quam Diogenem illum Cynicum, qui crudis

[1] *Catius Epicureus & cenarum auctor ab Horat. 2. Sermonum inducitur, cenaticæ Philoſophiæ ad unguem doctus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dis oleribus, ac ſimplici aqua victitabat. Qua
re nihil miror, ſi Alexander rex fortunatiſſi
mus, ſe Alexandrum, quam Diogenem eſſ
maluit. CH. Nec ego ſane, quamlibet vilis ho
muncio, cum Diogene meam Philoſophiar
commutarem: fortaſſis & Catius tuus facer
recuſaret. Melius noſtri temporis philoſoph
ſentiunt, qui contenti Stoicorum more diſpu
tare, vivendo ipſum etiam Epicurum vincun
At ego quidem rem in primis præclaram Phi
loſophiam puto, ſi parce adhibeatur. Nimiun
philoſophari non laudo. Eſt enim res perquan
jejuna, ſterilis atque triſtis. Vbi in calamita
tem, aut ægritudinem incidi, tum demum ad
Philoſophiam, tanquam ad medicam confu
gio. Vbi convalui, rurſum illi vale renuncio
AV. Tuam rationem probo. Belle philoſopha
ris. Salve igitur Philoſophe non è Stoa [2], ſed
culina. CH. Quid tandem habes Eraſmi, quo
parũ ſis hilaris? Quid ſibi vult corrugata frons
quid ſilentium? An mihi ſuccenſes, quod t
frugaliore cœna acceperim? ERASMIVS. Imo ti
bi ſum iratus, quod tantum impendii mea cau
ſa ſit factum. Interminatus erat Auguſtinus
ne ſua cauſa diem feſtum faceres: vis nos poſt
hac redire nunquam. Nam talem cœnam dar
ſolent ii, qui unam duntaxat dare conſtituiſ
ſent. Quos tandem convivas videris accepiſſe
Non amiculis, ſed ſatrapis cœnam paraſſe vi
deris. An nos heluones eſſe credis? Hoc no
eſt dare cœnam, ſed triduanam ſaturitatem
CH. Etiam tu pergis eſſe Demea? Cras ut lube
diſputa; hodie Mitionem te præbeas, oro. D
impendio cras ſobrii diſputabimus; nunc ni
niſi meras nugas audire libet. AV. Chriſtiane
utrum de bubulis an de ovillis carnibus mavis

[2] *Stoa, porticus Athenis, unde dicti Stoici.*

CH. Bu

Bubulis quidem magis delector, at ovillas
is ſalutares arbitror. Ita ingenium eſt ho-
num, ut pernicioſiſſima quæque appetant
ementiſſime. AV. Galli ſuillas carnes mi-
u in modum amant. CH. Galli amant quæ
o conſtant. AV. Hac una in re Iudæus ſum:
i nihil æque odi atq; carnes ſuillas. CH. Nec
ria. quid enim inſalubrius? Ego in hoc non
n Gallis, ſed cum Iudæis ſentio. ER. At ego
illas pariter amo, & ſuillas; ſed diverſa ra-
ne. Nam ovillis, quod amem, libenter ve-
r. Suillas præ amore non attingo, ne quid
ndam. CH. Bellus homo es, Eraſmi, ac fe-
lus. Equidem mirari mecum ſoleo, unde
a in palatis humanis diverſitas. Nam, ut
ratiano carmine utar:

es mihi convivæ prope diſſentire videntur,
ſcentes vario multum diverſa palato.

. Quanquam, ut ait Comicus, Quot homi-
, tot ſententiæ, & ſuus cuique mos; tamen
no me adduxerit, ut credam plus ingeniis
ſſe varietatis quam palatis. Ita vix duos re-
ias, quos eadem juvent. Permultos vidi,
i butyri ac caſei ne olfactum quidem ferrent.
nt quibus carnes nauſeæ ſint: alius elixis,
us aſſis abſtinet. Multi aquam vino præfe-
nt. Et quod incredibile eſt, vidi hominem,
i nec pane, nec vino uteretur. CH. Et quibus
ndem miſer ille victitabat? Quibus veſceba-
r? ER. Cæterorum nihil faſtidiebat, non car-
s, non piſces, non olera, non poma. CH. Vis
iſtud tibi credam? ER. Si lubet. CH. Credo,
ea lege, ut viciſſim mihi mentienti fidem ſis
abiturus. ER. Age faciam: modo verecunde
entiaris. CH. Quaſi vero ſit quicquam tuo
ommento impudentius. ER. Quid dicet frons

tua,

tua, ſi hominem tibi commonſtrem? CH. M cilentum quempiam ac monogrammum[3] e oportet. ER. Imo diceres athletam. CH. Pol phemum potius. ER. Hoc tibi mirum videri d miror, cum multi ſint, quibus piſces vento d rati ſint panis loco: nonnullis hoc præſtent h barum radices, quod nobis panis. CH. Cred ſed perge mentiri. ER. Quendam in Italia, cu illic agerem, videre memini, qui nullo neq cibo, neque potu adjutus, ſomno ſaginabatu CH. Vt nihil pudet? Non poſſum illud Saty cum non dicere:

Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles.

Tu poëtaris. Tu nunc poëtam agis. Nam, Me tiris, dicere, mihi religio eſt. ER. Mentiar, non Plinius autor certiſſimus ſcripſit, urſu quatuordecim dies ſolo ſomno mirum in m dum ſaginari: quo tamen ita alte premitur, ne vulneribus quidem queat excitari. Imo, qu magis mireris, addam quod Theophraſtus ſcr bit, per id tempus urſorum carnes coctas qu que, ſi aſſerventur, reviviſcere. CH. Vereor Parmeno ille Terentianus iſta non continea Mihi facile fidem facis. Miniſtrarē tibi de ce vinis carnibus, ſi ſatis eſſem urbanus. ER. Vi de tibi nunc venatio? Vnde ferina? CH. Mida homo hominum, qui vivunt, liberaliſſimu noſtriq; amantiſſimus, mihi miſit dono: don quidē, ſed ſic ut ego minoris emam ſæpenum ro. ER. Qui ſic? CH. Quia famulis plus dandum quam daretur in macello vendenti. ER. Qu res cogit hoc facere? CH. Tyrannus omniun violentiſſimus. ER. Quis iſte? CH. Mos. ER. Pro fecto tyrannus iſte frequenter iniquiſſimas le ges obtrudit mortalibus. CH. Idem ſuo mor nudiuſtertius hunc cervum venatus eſt. Qui

tu,

[3] *Monogrammi dicuntur homines prætenues ac puſilli, à picturis, in quibus unica linea notantur homunculi, velut procul apparentes. Hiſt. animal. lib. 1. cap. 3.*

qui ſoleas iſtius ſtudii eſſe amantiſſimus?
A. Equidem hoc ſtudio plane relicto, jam
er literas nihil venor. CH. At mihi videntur
æ quovis cervo fugaciores. AV. Duobus
en potiſſimum canibus aſſequimur, admi-
one ſcilicet, atque improbitate laboris.
n & admirari plurimum diſcendi ardo-
e miniſtrat; &, ut facundiſſimus poëta
oſit,

Labor omnia vincit Improbus.

Amanter admones, Auguſtine, ut ſoles:
terea non deſiſtam, non conquieſcam, non
tigabor, donec conſequar. AV. Carnes cer-
ſunt nunc admodum tempeſtivæ. Me-
it Plinius [4] de hoc animante quiddam ad- [4] *Hiſtor. nat. lib.* 8. *c.*36.
abile. CH. Quidnam obſecro? AV. Quoties
xere aures, acerrimi eſſe auditus: at con-
um remiſere, ſurdos. CH. Iſtud ipſum mihi
enumero evenit. Nam ſi quando fiat ſer-
de recipiendis aureis, nihil tam auritum.
enim cum Pamphilo illo Terentiano aures
go. Vbi de numerando verba fiunt, illico
itto. AV. Laudo te, facis ut te decet. CH. Vis
his leporinis clunibus? AV. Tibi ſumito.
An de tergo mavis? AV. Hoc animal præter
& clunes nihil habet appetendum. CH. Vi-
ine unquam leporem candidum? AV. Sæ-
umero. Plinius in Alpibus candidos reperi-
cribit, quibus hybernis menſibus nivem
cibatu eſſe ſit creditum. An verum ſit, Pli-
s [5] ipſe viderit. Quod ſi leporis cutem can- [5] *Hiſtor. nat. lib.* 8. *c.*55.
am reddit nix, ſtomachum habeat candi-
m neceſſe eſt. CH. Mihi veriſimile non ſit.
Accipe magis admirandum, at fortaſſe tibi
m inauditum. Idem utranque vim ſingulis
eſſe teſtatur, maris & fœminæ, ac fœmellas
ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſine mare æque gignere. Iſtud ipſum multi aſ ſeverant, præſertim venandi ſtudioſi. CH. Et ita ut dicis. Sed hos cuniculos, ſi placet, tente mus, quia pinguiuſculi ſunt ac tenelli. Mini ſtrarem illi Nymphæ, ſi propius aſſiderem Auguſtine, iſtius tibi vicinæ curam age, ſi li bet: calles enim quo geſtu ſit miniſtrandum iſtis Veneribus. AV. Teneo quid dicas, naſuti CH. Quid te anſerinæ carnes delectant? AV. M quidem non mediocriter juvant, ut ſum mini me faſtidioſus. At hic anſer, neſcio quo pacto nihil me juvat: nihil enim in vita vidi ſiccius ſiccior eſt pumice, aut etiam noverca Furi illius, in quem Catullus [6] multum jocatur. L gneus mihi videtur. Et, mehercule, quantum ſuſpicor, veteranus miles immodicis excubi ſeſe maceravit. Ajunt enim anſerem inter o mnia animalia longe eſſe vigilantiſſimum. E profecto, niſi conjectura fallor, hic anſer e eorum numero eſt, qui, canibus una cum ex cubitoribus ſomno ſopitis, Romanum olim Capitolium defenderunt. CH. Veriſimile (it me Deus amet) dicis: nam ex eo ſeculo rel ctum arbitror. AV. Hæc quoque gallina au parcum ſaginatorem habuit, aut amavit, au certe zelotypa vixit, quo quidem morbo ho animantis genus maxime laborat. Hic capu longe melius pinguit. Vide curæ quid facian Quod ſi ex Theodorico noſtro Gallo face remus capum, multo citius pingueſceret TH. Non ſum gallus. AV. Fateor, non es gallu Cybeles, neque gallus gallinaceus, at forte Ga lus gallaceus. CH. Quid hoc verbi eſt? AV. Ho ænigma tibi conjectandũ relinquo: ego Sphin gem præſtiti, tu Oedipus eſto. CH. Dic mihi bona fide, Auguſtine; nulla tibi cum Galli

unquam

[6] *In Epigram. cujus initium, Furi, cui neque ſervus.*

quam fuit neceſſitudo ? Nihil ne affinitatis
cum Gallis contraxiſti ? Nullum fuit com-
rcium ? AV. Nihil, nihil ſane. CH. Tanto
equior. AV. Sed cum Gallabus nonnihil.
Libet ne de jecore anſerino[7], quod apud ve- *7 Vide*
es in deliciis cumprimis habebatur? AV. Non *Plin.lib.*
n rejecturus, quod à tua manu venerit. *10.cap.*
. Non eſt quod expectes Romanas delicias. *22.*
. Quas? CH. Carduos, cochleas, teſtudines,
ubros, fungos, boletos, tubera. AV. Iſtis
nibus ego vel rapam præferam. Liberalis
benignus es, Chriſtiane. CH. Has perdices
no attingit, ne columbos quidem. Cras eſt
s jejunii[8] ab Eccleſia indicti; adverſus hanc *8 Ieju-*
riem munite vos. Onerate ſaburra navim *nium.*
verſus imminentem tempeſtatem. Bellum
tat; inſtruite ventrem commeatu. AV. Vti-
m iſthuc verbi tacuiſſes, hilariores ſurrexiſ-
mus à cœna. Miſeros nos reddis ante tem-
s. CH. Quid ita? AV. Quia minus anguem odi,
am piſces. CH. At non tu ſolus. AV. Quis
c tædii nobis invexit? CH. Quis common-
avit aloën[9], abſynthium, & ſcammonium *9 Herbæ*
re in remediis? AV. Sed iſta dantur ægrotis. *& Phar-*
. Sic hæc dantur nimium recte valentibus. *maca no-*
liquando præſtat ægrotare, quam plus ſatis *tæ ama-*
lere. AV. At mihi videtur minus oneris olim *ritudinis.*
npoſitum Iudæis. Equidem ab anguillis &
rcis facile temperarim, modo liceat capis &
rdicibus expleri. CH. In pleriſque non res,
d animus nos diſcernit à Iudæis. Illi ma-
um abſtinebant à certis cibis, velut ab im-
nundis & animum inquinaturis. Nos cum in-
lligamus omnia munda eſſe mundis, tamen
arni laſcivienti, velut equo ferocienti pabu-
um ſubducimus, quo magis dicto ſit audiens
ſpiri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſpiritui. Nonnunquam immoderatum ſua- vium rerum uſum abſtinentiæ moleſtia caſti- gamus. AV. Audio: ſed eadem opera defendi poſſet circumciſio præputii. Moderatur & illa coitus pruritum, & cruciatum adfert. Si omnes itidem abhorrerent à piſcibus atque ego, vix à parricida tam atrox ſupplicium exigerem. CH. Quorundam palato gratior eſt piſcium quam carnium eſus. AV. Congruunt igitur his, qui gulæ ſerviunt, non valetudini. CH. Equi- dem audivi quondam apud Æſopos [1] & Api- tios præcipuum luxũ in piſcibus fuiſſe. AV. Qu conveniunt igitur deliciæ cum ſupplicio CH. Non omnibus ſunt murænæ [2], aut ſcari, aut acipenſeres. AV. Ergo tenues ſoli diſcrucian- tur, quibus ſatis male eſt, etiam cum veſci li- cet carnibus. Fit enim non raro, ut cum licet veſci per Eccleſiam, non liceat per crumenam. CH. Durum mehercle interdictum. AV. Quod ſi interdictus carnium eſus divitibus vertitur in delicias; &, ſi pauperibus ſæpe non licet veſci carnibus, etiam cum licet, ac ne piſcibus qui- dem, qui fere carius emuntur; cui igitur bono erit interdictum? CH. Omnibus: nam tenuibus cochleis aut ranis licebit veſci, aut cepe, por- rumve arrodere. Mediocres detrahent nonni- hil quotidianis obſoniis. Quod ſi quid divites deliciabuntur hac occaſione, ſuæ gulæ impu- tent, non incuſent Eccleſiæ conſtitutionem. AV. Pulchre dixti: ſed interim à tenuibus, qui ſummis ſudoribus alunt familiam, & procul abſunt ab amnibus ac lacubus, exigere carnium abſtinentiam, eſt indicere famem, aut [3] βου- λιμίαν magis. Atqui ſi quid Homero credi- mus,

[1] *Æſopi & Apitii luxus multorũ literis nobilitatus eſt. Feſtiviter autẽ mutato nomine luxurioſos vocat Æſopos & Apitios: quẽadmodũ effeminatos, dicimus Sardanapalos.*

[2] *Murena, ſcarus, acipenſer, piſces ſunt olim cariſſimi, & in deliciis divitum habiti.*

[3] *βουλιμία eſt ingens fames. λιμὸς enim fames, & βου ſyllaba auget; quaſi totos boves eſuriat aliquis. Hom. ὀδυσ. μ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ris,longe miſerrimum mortis genus eſt,peri-
re fame. CH. Sic viſum eſt Homero cæco: at
ad Chriſtianos miſer non eſt, qui bene mo-
ritur. AV. Eſto ſane: ſed tamen durum eſt à
quoquam exigere, ut moriatur. CH. Nec hoc
animo Pontifices interdicunt eſum carnium,
ut intereant homines, ſed ut vel affligantur
moderate, ſi deliquerunt, vel ſubducto lætiore
pabulo, corpora minus ferociant adverſus ſpi-
ritum. AV. Iſthuc ipſum efficiet moderatus
carnium eſus. CH. Sed in tanta corporum va-
rietate certus carnium modus præſcribi non
poteſt,cibi genus poteſt. AV. Sunt & piſces,qui
multum addant alimenti: ſunt carnes,quæ mi-
nimum. CH. Sed in genere plus alunt carnes.
AV. Age dic mihi, ſi quo tibi foret iter, utrum
malles equum alacriorem ac ſublaſcivum, an
morbidum,qui ſubinde collabens ſeſſorem de-
jiciat in terram? CH. Quorſum iſtud? AV. Quia
piſcium eſus corruptis humoribus corpora no-
ſtra reddit magnis morbis obnoxia,ut jam ſpi-
ritui non poſſint ſubſervire. CH. Quibus mor-
bis? AV. Podagræ, febri, lepræ, morbo regio.
CH. Qui ſcis? AV. Credo medicis: id malim,
quam experiri. CH. Id fortaſſis in paucis acci-
dit. AV. Equidem arbitror in pluribus. Porro,
quoniam animus agit per organa materialia
corporis, quæ malis aut bonis humoribus affi-
ciuntur, vitiatis inſtrumentis non poteſt, ut
vult, exerere vim ſuam. CH. Scio medicis ma-
gnopere damnatum eſſe piſcium eſum; ſed ſe-
cus viſum eſt majoribus noſtris, quibus ob-
temperare religioſum eſt. AV. Religioſum erat
et olim, non violare ſabbatum: ſed prius erat,
ſervare hominem ſabbato. CH. Suæ quiſque
ſaluti conſulat. AV. Imo, ſi Paulo volumus
auſcul-

auſcultare, nemo, quæ ſua ſunt, quærat, ſe
quiſque quæ alterius. CH. Sed unde hic novu
Theologus in convivio? Vnde novus hic a
ſubitus Magiſter noſter? AV. Quia mihi mal
convenit cum piſcibus. CH. Quid igitur? A
non abſtines à carnibus? AV. Abſtineo, ſe
obmurmurans, nec ſine meo magno malo
CH. Charitas omnia ſuffert. AV. Verum; ſe
eadem quam minimum exigit. Si ſuffert om
nia, cur non ferunt nos his veſci cibis, quos in
dulſit libertas Euangelica? Cur hi, à quibu
Chriſtus toties amorem ſui ſtipulatus eſt, pa
tiuntur tot hominum & corpora periclitar
morbis capitalibus, & animas æternæ damna
tionis periculo, ob rem nec interdictam
Chriſto, nec per ſe neceſſariam? CH. Vbi aliu
ſuadet neceſſitas, ceſſat humanæ conſtitutioni
vigor, ceſſat & voluntas [4] nomothetæ. AV. A
non ceſſat offendiculum infirmorum. No
ceſſat ſcrupulus meticuloſæ conſcientiæ. Po-
ſtremo non ſatis conſtat, quibus limitibus fi-
niatur iſta neceſſitas. An quum cœperit [5] ich-
thyophagus agere animam? Sero morienti
porriguntur carnes. An cum totum corpus ha-
bet epialus [6]? Non tanti erat ciborum delectus
CH. Quid igitur tu velles præſcribi? AV. Scio, ſi
quis mihi credat Eccleſiaſticæ rei dictaturam.
CH. Quid iſthuc verbi eſt? AV. Si ſummus eſ-
ſem Pontifex, hortarer omneis ad perpetuam
vitæ ſobrietatem, ſed præcipue ſub diem fe-
ſtum. Cæterum jus facerem cuique veſcendi
quibus vellet pro corporis ſalubritate, dum
moderate & cum gratiarum actione: darem-
que operam, uti hoc, quod detraheretur obſer-
vationibus hujuſmodi carnalibus, accreſceret
ad ſtudium veræ pietatis. CH. Nimirum iſtud
mea

[4] Id eſt, legis auctoris.
[5] ἰχθυο-φάγος id eſt, qui veſcitur piſcibus. Eſt populus inde nomen habens.
[6] Epialus febris genus vehemens, ominis cauſſa ſic dicta Epialus, quaſi placide aſſiliens: quemadmodum Furiæ dicuntur Eumenides, quũ nullis benevelint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quidem ſententia tanti eſt, ut te faciamus ...ificem. AV. Rides: ſed tamen cervix hæc ...ceret vel triplici coronæ ſuſtinendæ. CH. At ...im vide, ne iſta ſcribantur inter articulos ...ſienſium. AV. Imo quicquid dictum eſt, ...etur in vino, ſicuti par eſt dicta inter po-... Sed ſatis jam Theologiæ in convivio. In ...a ſumus, non in Sorbona. CH. Quid vetat ...Sorbonam, ubi bene ſorbetur? AV. Sorbea-... igitur, non diſputemus; ne nobis à [7] ſor-...icatur Sorbona, non à ſorbendo. CH. Agi-...oſpites humaniſſimi, quæſo ut cœnulam ...ram, licet tenuem, æqui bonique conſu-... Præbete vos hilares, ac lubentes, quamvis ...ivium tenue ſit & frugale: ego veſtra fa-...te fretus, familiariter vos vocare ſum au-... Et eſt ſane veſter mihi adventus, conſpe-...que non modo gratiſſimus, verumetiam ...ndiſſimus. CONVIVAE. Cœna tua, Chri-...e optime, multis modis elegans, lautaque ...s videtur. Quod excuſas, id unum habet ...ſandum. Nam magnificentior fuit, quam ...t. Siquidem hoc convivium opiparum in ...is ac lautum judicarim, quod primum ...licibus epulis, deinde hilaritate, riſu, jo-...alibus ſit conditum: quæ omnia noſtro ...ivio non defuerunt. Verum de conviva-... numero [8] hic mihi quiddam in mentem ...r, quos neque pauciores tribus, neque plu-...novem eſſe oportere ſcripſit Varro. Tres ...n ſunt Charites [9], id eſt, Gratiæ, humani-... ac benevolentiæ præſides: & novem ſunt ...æ, honeſtiorum ſtudiorum duces. At hic ...em convivas eſſe video, virginibus exce-... AV. Nihil convenientius accidere potuit. ... ſumus Varrone ipſo paulo ſapientiores. Nam

[7] *Sorbum pomi genus, acerbitate conſtringens fauces, ut quædam occidant etiam.*

[8] *Convivarum numerus.*

[9] *De Gratiis vide Gellium lib. 13. cap. 18.*

Nam tres puellas lepidiſſimas, tanquam tr
Charites adhibuimus. Deinde quia à nov
Muſarum choro Apollo abeſſe nunquam co
dendus eſt, jure decimum adjecimus con
vam. CH. Poëtice dixiſti. Si mihi laurus ad
ſet, laurea corona caput tuum cingerem,
reſque poëta [1] laureatus. AV. Si malva coro
tus eſſem, malvatus. Tantum honoris n
non arrogo. Honor hic major eſt, quan
mihi conveniat. Haud equidem tali me dig
honore. CH. Vultiſne ſinguli tantundem m
cauſa facere, quantum veſtra ſum factu
CO. Volumus, ac lubentes quidem. CH. Eb
tis igitur ordine ſuum quiſque calicem; à
exemplum capietis. Tibi hoc primum propi
Mida. MIDAS. Accipio abs te libenter. Pro
vulgus, præſtolor, dicit. Equidem non r
ſo. Nihil tua cauſa recuſabo. CH. Tu de
cæteris propina. MI. Eraſmi, præbibo tib
midiatam pateram. ER. Precor ut ſit tibi
no. Sit tibi bonum atque commodum. Pr
tibi. Proficiat, durius dicitur. CH. Sed cur
ſat patera? Cur non obambulat? Defecit no
num? Vbi ſunt oculi tui, furcifer? Vola a
ejuſdem generis ſextarios duos. PVER. Era
ſalve; quidam pro foribus te conventum e
tit. ER. Quiſnam eſt? PV. Mori famulu
dicit; herum ejus ex Britannia adveniſſe,
pere ut ſe viſas, quandoquidem prima
iter parat in Germaniam. ER. Chriſtiane,
ducatur ratio: nam mihi quidem abeund
CH. Rationem, Eraſmi doctiſſime, hujus
næ ego confecero. Non eſt quod calculum
ſtra teras: gratiam habeo, qui dignatus ſis
ſtro adeſſe convivio. Sed avocari te moleſt
eſt, nondum peracta fabula. ER. Quid ſupe

[1] *Poëta laureatus.*

dicam, Valete & plaudite? CH. Age,
onſulemus, quando tu non ab equo ad
ſed ab amicis ad amiciſſimos properas.
o pariter tibi gratias ago, quod pro tua
itate ad hoc convivium longe ſuaviſſi-
me vocaris. Valete, ſodales optimi. Bibi-
ſegniter, & vivite ſuaviter. CH. Heus
o. Sedetis jamdudum ocioſi omnes. Li-
cuiquam quicquam amplius? CO. Nihil
o. Strenue munus noſtrum adminiſtra-
CH. Tolle igitur hæc, ac bellaria appo-
uta quadrulas, atque orbes. Tolle cul-
neum, qui humi decidit. Pira vino per-
Adſunt mora præcoqua, etiam domi
nata. CO. Tanto erunt ſuaviora, quod
ula. CH. En pruna cerea, en Damaſce-
arum apud nos ſpectaculum. En mitia
En mali novum genus, cujus matrem
ſce manibus conſevi. Nuces caſtaneæ,
deliciarum, quas horti noſtri benigne
unt, genus. AV. Sed floſculi deſunt.
i Gallici ſunt apparatus, qui magnificen-
eam potiſſimum amant, quæ minimo
t. Nobis non eſt ea mens, aut ingenium.
on apud Gallos tantum reperies, quibus
cent quæ minimo conſtant. CH. Sed heus
guſtine, num tu credis te hic immunem
e? Egone te meis immunem tinxero po-
At interim propinatori tuo dimidium
i debes. AV. Is jamdudum me miſſum fe-
mihi hujus debiti gratiam fecit. CH. Vnde
i vindicat tantum autoritatis? Vix Ro-
s pontifex hoc vinculi relaxet. Noſti pri-
conviviorum legem, ἢ πίθι [3], ἢ ἄπιθι.
emittendi jurisjurandi jus habet, cui fa-
u eſt, & cujus intererat ſervari. CH. Sed

[2] *A Damaſco monte, non ab oppido. Græcis βράβυλα etiã.*

[3] *Id eſt, aut bibe, aut abi,*

omnium convivarum intereſt, ſervari lege[...] violabiles. AV. Age, quando hæc eſt Ger[...] norum religio [4], exorbebo quod reliquum[...] Sed quid tibi rei mecum eſt? CH. Impend[...] reddas oportet unus nomine omnium. Q[...] expalluiſti? Ne verere, perfacile poteris. [...] quod ſæpe feciſti, ut aliqua elegantia docti[...] à cœna ſurgamus: neque enim clam te eſt, [...] teres illos in ſecundis menſis hilariora q[...] dam diſputare ſolitos. Age igitur, quibu[...] quot modis hæc oratio poteſt enunciari, I[...] gnum auditu.

[4] Id eſt, mos religioſe obſervatus.

INDIGNVM AVDITV,
Formula.

AV. Dixti pulchre per poſterius ſupin[...] Auditu minime eſt dignum. Indignum eſt[...] diri. Haud dignum eſt quod audiatur. E[...] audiatur, indignum. Levius eſt, quam q[...] audiri debeat. Vix operæprecium eſt refe[...] Non tanti eſt ut audiatur. Ineptius eſt, qu[...] quod audiatur. Non eſt operæprecium na[...] re. CH. Quot modis hæc ſententia verti po[...] Magno mihi conſtat?

VARIANDI RATIO HANC ORA-
TIONEM, MAGNO MIHI
CONSTAT.

AV. His verbis, impendo, inſumo, imp[...] tio, conſtat. ut: Multum in te docendo inſu[...] pſi laboris. Plurimum ea in re operæ inſum[...] Non minus pecuniæ quam curæ in eam r[...] impendi. Non parum inſumpſi pecuniæ, t[...] poris permultum, laboris plurimum, ing[...] nonnihil. Multum lucubrationis impe[...] Multis vigiliis hæc res mihi conſtat, multo[...] dore, multa opera, plurimo labore, ſum[...] ingenti, pecunia magna. Pluris mihi con[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...n credas. Minoris mihi conſtat uxor, ...m equus meus. CH. At quid ſibi vult, Au-...ne, quod verbo iſti, Conſtat, modo ab-...tum, modo genitivum caſum apponis? ... Quæſtionem perutilem ac late patentem ...iſti. Verum ne convivas loquacitate mea ...iam, pauciſſimis abſolvam. Sed cupio ſin-...rum hac de re audire ſententiam, ne cui-...n, ut dixi, ſim moleſtus. CH. Quidni cu-...t idem vel puellæ? AV. Illæ ſane nihil aliud ...n audient. Accingar igitur, grammatica ... fortunante. Scis verba emendi, ac ven-...di, aliaque eſſe conſimili ſignificatu, qui-...pponantur hi genitivi, ſoli, tanti, quanti, ...is, minoris, tantidem, quantivis, quanti-...que: at ita, ſi ſubſtantiva non apponantur: ... ſi accedant, utraque in ablativum caſum ...untur. Quod ſi precium certum appona-... pones in ablativo. Si per adjectivum ſub-...tive poſitum, in ablativo pones, niſi per ...erbia loqui malis. CH. Quænam verba ſunt, ...quibus præcipis? AV. Hæc fere ſunt, emo [1], ...cor: redimo, id eſt, aut captum, aut perdi-...n: vendo, venundo: revendo, id eſt, rurſus ...do, quod mihi venditum erat. Veneo, id ..., vendor: cujus præteritum venivi vel venii: ...inum, venum: hinc venalis. Ab illo, id eſt, ...ndo, vendibilis manat. Mereo, pro inſervio, ...ſtipendium facio. Comparo, id eſt, emo vel ...mmitto. Commuto, muto, permuto. Cam-...e penitus barbarum in hoc ſenſu. Æſtimo, ...co, indico, pro æſtimo, cenſeo. Liceor, li-...ris: licitor, licitaris: addico. Diſtrahor, id ...t, circumferor ut veneam. Metior pro æſti-...o, aut taxo. Conſtat, pro emitur. Conduce-..., locare. Fœnero, ad fœnus do. Fœneror, ad

[1] *Verba emendi ac vendendi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

fœnus accipio. Paciſcor, pactus ſum. Pang
pepigi, id eſt, pactum facio. CH. Da exe
plum.

VENDENDI ET EMENDI,
Formulæ.

AV. Quanti iſtum agrum in ſingulos ann
locas? Reſpondebimus: Vigenis libris Fran
cis. Hui, nimio locas. Imo locavi olim mu
pluris. At ego tanti non conducam. Si cond
xeris minoris, peream. Imo jam vicinus tu
Chremes agrum obtulit, ac rogat. Quan
Tantidem quantum tu petis. At multo mel
rem. Mentiris. Facio, ut ſolent qui licentur.
ipſe tanti poſſide. Quid liceris, vel licitar
quum nihil ſis empturus? Quanticunque ad
xeris, ſolvam optima fide.

ALTERVM EXEMPLVM.

Congrum iſtum Syra quanti vendis? Dec
obolis. Nimio, turpiſſima. Imo minimo: nu
tibi vendet minoris. Emoriar, ſi non tanti m
hi conſtat, aut certe non multo minoris. Me
tiris venefica, quoniam duplo vis vendere, a
triplo. Et centuplo, ſi queam: ſed fatuos n
invenio. Quid ſi liciter teipſam? Quanti æſ
mas te? Vt lubet. Quanti me liceris? Quanti i
dicas te? Dic, quanti te taxas? Quanti teipſa
inſcribis? Decem ſcutatis. Hui, tanti? Eho,
tu minoris me æſtimas? Ego olim non ſem
pluris in unam noctem ſum conducta. Cred
at nunc non paulo minoris æſtimo quam p
ſcem. Abi in malam rem ganeo; tantidem
æſtimo, quanti tu me. Qui te teruncio em
rit, nimio emerit. Aut pluris emar, aut no
vendar. Si magno venire cupis, larva ti
opus eſt: nam rugæ iſtæ non ſinunt, ut cari
vendaris. Ei qui tanti me nolit, non ſum v
nali

Ego ne culmo quidem te emero. Con-
pluris.

TERTIVM EXEMPLVM.

uctioni hodiernæ interfui. Ain' tu? Lici-
ſum vectigalia. Quanti tandem? Decem [1]
bus. Hui, tanti? Ne mireris; erant qui
o pluris licitarentur, pauci qui minoris.
andem addicta ſunt vectigalia? Chremeti
is tuæ ſummo & maximo amico. Sed di-
quanti ſunt addicta. Decem. Imo quinde-
Deus bone, ego mihi hominem ipſum
tota familia dimidio addictum nolim. At
xorem tuam duplo emptam cupit. Ani-
vertiſtine in his orationibus, ubicunque
d ſubſtantivum precii, id in ablativo poni,
is aut in genitivo poſitis, aut in adver-
mutatis? Comparativum nunquam au-
ſine ſubſtantivis, exceptis illis duobus,
s & minoris. Sunt & alia verba, de qui-
umus loquuti, non admodum diſſimilia,
facio, habeo, duco, æſtimo, pendo, quæ
fere ſignificant: fio itidem. Iunguntur
m his fere genitivis, multi, parvi, magni,
s, plurimi, minoris, minimi, maximi, tan-
uanti, flocci, pili, nihili, nauci, hujus, & ſi
ſunt his ſimilia. CH. Da exempla.

[1] Frequens apud Latinos in numerariis ſummis defectus. Decem millibus, ſubaudi nummis aut denariis, aut ſimile.

AESTIMANDI
Formula.

V. Scis quanti te ſemper fecerim. Tanti fies
l homines, quanti virtutem facies. Præce-
es meos ſemper feci plurimi. Aurum hac
peſtate magni venditur, literæ nihili, ſive
nihilo ducuntur. Aurum minoris habeo,
m credas. Tuas minas flocci facio. Pro-
la tua duco minimi. Non pili te facio. Si
i ſapientia penderetur, quanti pecunia,

nemo auro egeret. Pluris apud nos fit auru
ſine ſapientia, quam ſapientia ſine auro. H
pluris te habeo, quod doctus ſis. Minoris
ſies, quod mentiri minime calleas. Hic m
ſiunt, qui nigrum in candida vertunt. Hoc
hi pluris es, quod literas amas. Tanti ap
omnes eris, quantum poſſidebis. Tanti ubi
habeberis, quantum habebis. Non quanti
bearis, ſed quanti ſis, intereſt. Tanti Chriſ
num meum facio, quanti alium neminem.
veniuntur & alia verba cum his genitivis
ablativis, quæ natura ſua non ſignificant e
ptionem, aut aliquid ſimile. Petrus oſcul
puellæ ſcutato emit. Sit illi fauſtum; nolim
baſiare tanti. Quanti luditis? Quanti cœnaſ
Quoſdam ſexcentis ſeſtertiis cœnaſſe legim
at Galli ſæpenumero liardo cœnitant. Faul
quanti docet? Parvo: at pluris, quam Deli
Quanti igitur? Vndeviginti aureis. Non diſc
mentiri tanti. Phædria apud Terentium
rem, & ſeipſum perdidit. At nolim ego am
tanti. Quidam magno dormiunt. Demoſt
nes pluris ſiluit, quam alii loquebantur. Æ
bonique conſulas oro. Eſt & aliud verbor
genus, quæ accuſativum una cum genitivo
ablativo caſum exigunt: quæ ſunt, Accuſo
eſt, objicio crimen, aut culpo, etiam abſent
Incuſo, culpo extra judicium. Arguo, rep
hendo. Inſimulo, impingo ſuſpicionem cul
Poſtulo, in jus voco. Accerſo, defero, dam
condemno, pronuncio illum eſſe in culpa.
moneo, commonefacio. CH. Exempli cau

ACCVSANDI

Formulæ.

AV. Scipio accuſatus eſt ambitus, aut de a
bitu. Arguis me impudentiæ, ipſe impuden
ſim

Lepidus poſtulatus eſt repetundarum. itus eſt capitis. Si hominem inſimulabis æ, male audies. Admoneto eum priſti- tunæ. Mortales ipſo vocabulo ſuæ con- is admonentur. Commonefacito Lepi- romiſſi. Sunt pleraque quæ accuſativum um admittant. Doceo te literas. Exorat iam. Dedocebo te iſtos mores. Popoſcit utuum. Hic ejus rei mihi admonendus , quod in his ſecundum accuſativum etiam a obtinent, in aliis genitivus manet. A ctus eſt literas. Poſtulant me furti. Po- furti. Accuſas me ſacrilegii. Accuſor ſa- ii. Scio te nondum expletum. Scio animo ondum eſſe ſatisfactum. Quando enim s elegantiarum heluo ſatietur? Sed convi- rcendum eſt, quos hæc non omnes per- delectant. A cœna inter deambulandum, od rationi deerit, perſolvemus, niſi quid cenſes. CH. Fiat ex tua ſententia. Aga- gratias benignitati divinæ, deinde pauli- deambulaturi. MI. Pulchre dicis. Nihil hoc veſpertino cœlo amœnius, nihil ſa- ius. CH. Petre adeſdum. Tolle ſuo quæque ne, ac vinum cyathis infunde. PE. Iubes gi gratias? CH. Age. PE. Græce mavis, an ne? CH. Vtroque modo. PE. Gratias [1] agi- tibi pater cœleſtis, qui tua ineffabili po- ia condidiſti omnia, tua inſcrutabili ſa- itia gubernas univerſa, tua inexhauſta bo- te cuncta paſcis ac vegetas: largire filiis ut aliquando tecum bibant in regno tuo ar illud immortalitatis, quod promiſiſti præparaſti vere diligentibus te, per Ieſum riſtum: Amen. CH. Dic eadem Græce, ne teri, quod dicas, intelligant. PE. εὐχαριστοῦ-

[1] *Gratiarũ actio poſt deguſtationẽ.*

μεν σοι, πάτερ οὐράνιε, ὁ τῇ ἀῤῥήτῳ σου
νάμει κτίσας τὰ πάντα, ὁ τῇ ἀνεξερευ
σου σοφίᾳ κυβερνῶν ἅπαξ ἅπαντα, ὁ τῇ
ἐξαντλήτῳ σου χρηστότητι ἕκαστα τρεφόμεν
καὶ αὐξάνων· χαρίζου τοῖς υἱοῖς σου τὸ μετὰ
ποτὲ πιεῖν τὸ τῆς ἀθανασίας νέκταρ, ὃ ὑπ
καὶ ἡτοίμασας τοῖς ἀληθῶς ἀγαπῶσί σε,
Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ σου, τοῦ κυρίου ἡμῶ
μετά σου ζῶντος, καὶ βασιλεύοντος ἐν ἑνό
τοῦ πνεύματος ἁγίου, εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμ

CH. Habeo vobis, hoſpites, candidiſſimi, g
tiam, qui ad hoc conviviolum venire dig
ſitis; oro æqui bonique conſulatis. CO. N
viciſſim gratiam referre volumus, non tant
habere. Proinde ne multis agantur grat
Quin potius ſurgamus, & expatiemur. AV. I
camus nobiſcum virgines; nam eo minus m
leſta erit deambulatio. CH. Recte ſentis.
deſint nobis floſculi, ſi forte locus flores n
habebit. Vtrum mavis noſtris in hortis m
poëtico reptare [2], an foris ad amnem expat
ri? AV. Habent quidem horti tui amœnita
permultum, verum eam voluptatem matu
nis deambulationibus ſerva. At ſole inclina
amnium aſpectus oculos mirum in modu
juvat. CH. Antecede igitur, Auguſtine, ut po
ta dignum eſt: latus tuum claudam. AV. Bo
Deus, quantum comitum, quantam pompa
nobiſcum ducimus! Dici non poteſt, Chriſti
ne, quantum mihi placeam. Satrapes mihi v
deor. CH. Age, nunc promiſſum præſta. Sol
quod recepiſti. AV. Quid me potiſſimum v
dicere? CH. Ego quondam in Pollionis oratio
ne cum multa, tum illud in primis ſoleba

[2] *Alludit ad illud Horat. Epiſtol. ad Tib. An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres.*

adn

rari, quod tam facile, tam crebro, tam
rte orationem verteret: quæ res non mo-
gularis ingenii, verumetiam multi uſus
videtur. AV. Haud injuria iſtud in Pol-
admiratus es, Chriſtiane. Ille enim tum
re divinam quandam vim obtinet, quam
m illi cum ingenii dexteritate quadam,
plurimo & dicendi, & legendi, & ſcri-
uſu contigiſſe opinor, potius quam ra-
aliqua, aut præceptione. CH. At ego ra-
m aliquam iſtius rei, ſi fieri poteſt, expe-
V. Ita ut dixi, res habet. Verum quia te
pere video velle, quantum potero morem
m, eaſque ratiunculas, quas in Pollionis
onibus mihi viſus ſum animadvertere, ut
o, reddam. CH. Age percupio.

BREVIS DE COPIA PRAECEPTIO.

V. Accingor. Principio res ipſa puris, ele-
c Latinis verbis efferenda eſt: quod ipſum
e, non mediocris artificis eſt. Sunt enim
multi, qui neſcio quo modo copiam & va-
tem orationis affectant, cum ne ſemel qui-
rem poſſint apte explicare. Iſti, tanquam
el balbutiſſe ſit parum, balbutiem ſuam
atque aliis modis reddunt balbiorem, tan-
m ipſi ſecum certamen ſuſceperint, ut,
m barbariſſime dici poſſit, dicant. Itaque
ti ſynonyma quædam congerunt, adeo in-
dum inter ſe diſſidentia, ut ipſa mirentur,
pacto convenerint. Quid enim abſurdius,
m hominem pannoſum, cui ne una qui-
m, quam ſine pudore poſſit induere, ſit ve-
, eum tamen ſubinde ſuos pannos mutare,
mendicitatem ſuam pro opibus oſtentare?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

At nihilo minus ridiculi videntur iſti varie-
tis affectatores, qui cum barbare ſemel
xerint, repetunt idem multo barbarius,
mum iterum atque iterum indoctius. H
eſt non oratione, ſed ſolœciſmis abundare.
primis [1] igitur, ut dixi, res ipſa aptis atque e
ctis verbis eſt explicanda. Deinde mutato
verbis utendum, ſi qua, quæ idem efficia
reperiantur: reperiuntur enim permulta. I
mum ubi propria deficient, tranſlatitiis
utendum, ſi modo verecunda ſit tranſlatio.
quoque ubi deerunt, ſi per activa dixiſti,
paſſiva revertendum erit, quæ nobis totid
orationes reddunt, quot ex activis conſtaba
Poſtea verba, ſi licebit, aut in nomina verb
lia, aut in participia commutabimus. Poſt
mo, ubi modo adverbia in nomina, modo n
mina in alias atque alias partes commutave
mus, per contrarium dicemus: aut affirma
vā orationem in negativam commutabim
aut retrorſum: aut certe quod pronunciati
dictum, per interrogationem efferemus. Nu
exempli cauſa hanc ſententiam ſumamus.

[1] *Vertendi orationem ratio.*

LITERAE TVAE MAGNOPERE
ME DELECTARVNT.

LITERAE.

Epiſtola, epiſtolium, ſcripta, ſchedæ, liter

MAGNOPERE.

Mirum in modum, miris modis, majore
in modum, mirandum in modum, ſupra m
dum, plurimum, non mediocriter, ſumm
pere, maximopere.

ME.

Animum meum, pectus meum, ocul
meos, cor meum, Chriſtianum.

DEL

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

DELECTARVNT.

…luptate affecerunt, recreaverunt, exhila-
…rit, voluptati fuerunt, oblectarunt, volu-
…ta perfuderunt, mellitiſſimæ fuerunt, jucun-
…ſſimæ &c. Habes materiam; tuum erit com-
…re. Experiamur igitur. Faciamus pericu-
… CH. Tuæ literæ magnopere me delecta-
… Tua epiſtola mirifice nos exhilaravit.
…Verte activum in paſſivum, alia erit facies.
…Dici non poſſit, quam tuis ſim ſcriptis ex-
…atus.

Item per alia verba idem efficientia.

…uis ex literis incredibilem cepi volupta-
…Ex epiſtola celſitudinis tuæ plurimum vo-
…tis accepi. Non mediocrem lætitiam tua
… ſcripta attulerunt. Gaudio tua me ſcripta,
…atus eram, perfuderunt. Hic non ita lice-
…mutare in paſſiva, niſi in illo poſtremo, per-
… gaudio. quod uſitate dicitur; Capiebatur
… voluptas. allatum eſt gaudium, non per-
… uſitate dixeris.

Per AFFICIO.

…ingulari voluptate literæ tuæ me affece-
…

Muta in Paſſivum.

…Tuis ſcriptis incredibili ſum affectus volu-
…te. Non parum gaudiorum tuum nobis epi-
…um peperit.

Per SVM, *& nomina Adjectiva.*

…Tuæ mihi literæ multis modis jucundiſſi-
… fuerunt. Fuit tua illa epiſtola ſane quam
…ciſſima.

Per nomina Subſtantiva.

Ineffabili voluptati tua nobis epiſtola fuit.
…credibili jucunditati fuerunt tuæ literæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Commuta in Negationem.

Tua ſcripta non mediocri lætitiæ fuere. N
hil in vita tuis literis accidit jucundius.

Quanquam hac ratione aliquoties jam
ſumus, quæ non eſt negligenter prætereun
Nam quoties multum, plurimum, ſingulari
ſignificare volumus, per contrarium verb
idem efficiemus: ut, Vehementer te a
Henricus. Haud vulgariter te amat. Mul
me juvat vinum: haud parum juvat. Eſt
ſingulari ingenio. Eſt vir ingenio non vulg
Eſt homo doctrina admiranda. Eſt homo n
contemnenda doctrina. Thomas eſt ſumm
apud ſuos loco natus: Non infimo loco nat
Auguſtinus eloquentiſſimus fuit: Non ine
quens fuit. Carneades orator fuit nobilis, n
ignobilis, non obſcurus. Et id genus ſimi
quæ nunquam non uſu veniunt: ſed adm
nuiſſe rem clariſſimam ſatis eſt. Nec te late
bifariam nos hujuſmodi orationum gen
uti, modeſtiæ cauſa, præſertim ſi de nobis ip
loquamur. Tum etiam amplificandi grat
Nam non ingratum, pro valde grato: non v
gariter, pro ſingulariter, recte & venuſte
cimus.

MODESTIAE CAUSA.

Ego literis meis nonnullam doctrinæ ſu
opinionem conſecutus. Semper curavi, ut in
teraria gloria non poſtremas parteis tenere

De amplificatione ſuperiora ſunt exemp
nunc ad noſtra revertamur. Nihil tua epiſt
unquam evenit gratius. Nulla res majori u
quam voluptati fuit, quam tua ſcripta. N
la unquam ex re tantundem cepi voluptat
quantum ex tuis literis amantiſſimis.

Hoc modo ſingulæ orationes ſuperiores p

teru

re it variari per interrogationem. Quid tuis ii s in vita jucundius eſſe potuit? Quid epi- t. illa tua nobis evenit dulcius? Quid ita ob- le ivit unquam, ut proximæ tuæ literæ?

Ioc modo rurſum ſingulas fere orationes v are licebit. CH. Quid deinde fiet? AV. Iam p lo liberius totam orationem vertemus, ut um dictionem pluribus verbis circumloqua- nr. CH. Dic exempli cauſa. AV. Quod modo t nomen incredibile, modo per adverbium incredibiliter, dictum erat; unam dictionem uot verbis commutabimus. Literis conſe- q nequeam, quantum tuis literis ſim delecta- r. Et mihi ſcriptu, & tibi creditu perdifficile rit, quantæ jucunditati tua mihi ſcripta fue- t. Explicare prorſum nequeo, quam ſim tuis lris gaviſus. Et item in infinitum. Rurſum o pacto. Nam hactenus & per negationem, per interrogationem, poſtremo per infini- orationes variavimus. Nunc per ſubjun- vas ſive conditionales variabimus, hoc mo- : Moriar, ſi unquam quicquam fuit tuis li- is aut optatius, aut dulcius. Peream, ſi ulla majori voluptati fuit, quam tuæ literæ. Ita e deus amet, ut nihil in vita tuis literis acci- t jucundius. Et item alia multa in hunc mo- um excogitare licebit. CH. Quid deinde? v. Nunc ad tranſlationes, ſimilitudines, & empla fugiendum eſt.

Tranſlatio eſt in his.

Accepi literas tuas, quæ mellitæ fuerunt. Ni- il niſi meræ deliciæ tua mihi ſcripta videntur. Iera voluptas ſunt tuæ literæ. Et hujuſmodi lurima. Sed cavendum ne obſoletis, aut durio- ibus tranſlationibus utamur. quale eſt illud:

Iuppiter hybernas cana nive conſpuit Alpes.

Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Et quale eſt illud [2]: Cœna tuorum ſcripton… me ſuaviſſimis epulis refecit.

COMPARATIO *à ſimili.*

Tua ſcripta omni vel ambroſia, vel nect… ſuaviora fuere. Literæ tuæ quovis melle m… fuere dulciores. Epiſtola humanitatis tuæ … ſiliquam [3] omnem, & mel Atticum, & ſacc… rum omne, nectar ambroſiamque deor… longe ſuperavit. Hic quicquid dulcedine no… litatum eſt, in medium adduci poteſt.

Ab exemplo.

Nunquam adducar, ut credam Hero Le… dri ſui literas aut majore voluptate, aut plu… bus oſculis accepiſſe, quam tuas accepi. … crediderim, aut Scipionem everſa Carthagi… aut Paulum Æmilium capto Perſeo, magni… centiorem egiſſe triumphum, quam ego, … mulac ſuaviſſima tua ſcripta tuus mihi tabel… rius reddidit. Hujuſmodi tum ex fabulis, tu… ex hiſtoriis infinita poſſunt inveniri. E Ph… ſica vero ſumuntur rerum ſimilitudines, qu… rum quamplurimarum naturas memoriter t… nere neceſſe eſt. Nunc ſi libet, in alia ſentent… tentemus.

NUNQUAM DUM VIVAM TUI … ERO IMMEMOR.

Semper dum vivam, tui meminero. Quo… vivam, nunquam me tui capiet oblivio. Pri… vivere deſinam, quam tui meminiſſe.

Per comparationem.

Si umbram corpus poterit effugere, & h… animus tui quibit oblivisci. Tui memoriam n… Lethæus [4] quidem amnis poterit abolere.

Præterea per ἀδύνατον [5], aut, more poëtico, per contraria.

Dum juga montis aper, fluvios dum piſc… amabi…

[2] *Apud Furium, de quo Gellius l. 18. c. 12.*

[3] *Siliqua fructus prædulcis, ſed malus ſtomacho. Arbor Græcis κόμαρος, Latinis arbutus, fructus non abſimilis quãtitate meſpilo, ſed rubicundus.*

[4] *Quem poëtæ interpretãtur omnium oblivionum fontem.*

[5] *ἀδύνατον impoſſibile, quod fieri nequit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

…oit. Ante leves ergo &c. quæ non eſt multi
…ecii excogitare. Verum ne immodici vi-
…eaur, his in præſentia contenti ſimus. A-
…a ſi voles, copioſius hac de re colloquemur.
…Ego te, Auguſtine, jam plane exhauſtum
…ubam: ſed tu præter expectationem novum
…hurum indicaſti, quem ſi pergas explicare,
…ecante occupaverit, quam tibi eadem de re
…erit verba. AV. Si ego hoc mediocri & do-
…a & ingenio præſto, quantum Ciceronem
…n valuiſſe credis, qui cum Roſcio hiſtrio-
…ecertaſſe legitur? Sed ſol nos relinquit. Hu- [6] *Lege*
…it cœlum, præſtat imitari aviculas, tectoq; *Macrob.*
…cto nos condere. Proinde vale, mi Chri- *lib. 3. Sa-*
…tie ſuaviſſime, in craſtinum. CH. Tu itidem *tur. cap.*
…e valeas, Auguſtine omnium doctiſſime. *13.*

…ONVIVIVM RELIGIOSVM.

…EBIVS [1], TIMOTHEVS [2], THEOPHILVS [3], CHRYSOGLOTTVS [4], VRANIVS [5].

[1] Euſebius pius. [2] Timotheus carus Deo, vel carũ habens Deum. [3] Theophilus amãs Dei. [4] Chryſoglottus auream habens linguam. [5] Vranius cæleſtis.

… CVm omnia nunc vernent & rideant in agris, demiror eſſe, qui fumoſis urbibus delectentur. TI. Non omnes capiuntur aſpectu …um, aut pratorum vernantium, aut fon-…in amniumve: aut, ſi capiuntur, eſt aliud …d magis juvet. Ita voluptas voluptate, vel-…clavus clavo, pellitur. EV. Tu mihi fortaſſe …eratores narras, aut his ſimillimos nego-…ores avaros. TI. Iſtos quidem, ſed non ſo-… ô bone, imo cum his innumeros alios, uſ-… ad ipſos ſacerdotes ac monachos, qui fere …eſtus gratia malunt in urbibus, iiſque fre-…entiſſimis, verſari, dogma ſecuti non Py-…gorium aut Platonicum, ſed cæci cujuſ-

dam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dam mendici, cui dulce erat premi turbis h
minum, quod diceret, illic eſſe quæſtum, u
eſſet populus. EV. Valeant cæci cum ſuo qu
ſtu: nos philoſophi ſumus. TI. Et Socrates pl
loſophus urbes præferebat agris, quod eſſet
ſcendi cupidus, & urbes haberent unde diſ
ret. In agris eſſe quidem arbores & hort
fontes & amnes, qui paſcerent oculos, cæ
rum nihil loquerentur, ac proinde nihil do
rent. EV. Eſt nonnihil quod dixit Socrates,
ſolus obambules in agris. Quanquam mea ſe
tentia non eſt muta rerum natura, ſed un
quaque loquax eſt, multaque docet conte
plantem, ſi nacta fuerit hominem attentum
docilem. Quid aliud clamitat illa tam amœ
naturæ vernantis facies, quam opificis Dei
pientiam bonitati parem? Sed Socrates in
ſeceſſu, quam multa docet Phœdrum ſuum,
viciſſim ab eo diſcit? TI. Si tales adeſſent a
quot, nihil eſſe poſſit amœnius ruſticatio
EV. Libet igitur hujus rei periculum facere?
mihi prædiolum ſuburbanum, non amplu
ſed nitide cultum; eo vos in craſtinum die
ad prandium voco. TI. Plures ſumus; exeder
mus totum prædium tuum. EV. Imo totu
convivium apponetur herbaceum, ex dapibu
ut inquit Flaccus, inemptis apparatum. Vinu
ipſe locus ſuppeditat; pepones, melones, fico
pira, mala, nuces, ipſæ pene arbores porrigun
quemadmodum fit in inſulis Fortunatis, ſi L
ciano [6] credimus. Accedet fortaſſis è corte
gallina. TI. Age, non recuſamus. EV. At ſua
quiſque umbram ſecum adducat, quam vole
Ita cum ſitis quatuor, æquabimus numeru
Muſarum. TI. Fiet. EV. Vnum illud vos præm
nitos volo, ſibi quiſq; condimentum ſuum a
fere

[6] *Lucianus in vera hiſt.*

[7] *Cors cortis, ſpatium circum villam ſeptum. unde cortis aves; & inde militum cohors, quod ex agris legi ſoleant.*

Ego cibos duntaxat apponam. TI. Quod
imentum narras? piper an ſaccharum?
mo aliud vilius, ſed ſuavius. TI. Quod-
? EV. Famem. Eam dabit hodie cœna te-
; cras acuet ſtomachum ambulatiuncula.
hoc quoque commodi ruſculo meo debe-
it. Verum ad quam horam libet prandere?
Ad decimam, priuſquam invaleſcat æſtus
. EV. Curabitur. *Puer.* Here, adſunt con-
pro foribus. EV. Bonæ fidei eſt, quod ve-
is; ſed bis gratum eſt quod veniſtis mature
cum [8] umbris veſtris longe gratiſſimis.
enim quidam inciviliter civiles, qui con-
torem mora ſua torquent. TI. Eo matu-
venimus, ut eſſet ocium luſtrandi, viſen-
e regiam iſtam tuam, quam audimus un-
e miris deliciis variam, nuſquam non te-
domini ſui ingenium. EV. Regiam ſpecta-
tali dignam rege. Mihi certe nidulus eſt,
is regia gratior. Et ſi regnat, qui libere
t ex animi ſui ſententia, hic plane regno.
præſtat, opinor, interim, dum culinæ præ-
parat holuſculum, & adhuc moderatus
olis calor, viſere hortos noſtros. TI. Eſt
s præter hunc? Nam hic ſane mire cultus
didiſſimo aſpectu ſtatim ingredientes ſalu-
& comiter excipit. EV. Hinc igitur decer-
ſibi quiſque floſculos ac frondes aliquot, ne
d offendat domus pædor. Non idem odor
e gratus omnibus. Quare ſibi quiſque de-
t. Ne parcite. Nam quicquid hic naſcitur,
e publicum eſſe patior. Neque enim un-
am clauditur oſtium hujus veſtibuli, niſi
ctu. TI. En tibi in oſtio Petrus. EV. Hunc
malo janitorem, quam Mercurios, Cen-
uros, aliaque portenta, quæ quidam pingunt
in

[8] *Vmbra, non ipſe vocatus, ſed quem adducit comitem vocatus.*

in foribus ſuis. TI. Iſthuc homine Chriſ[...] no dignius eſt. EV. Nec mutum habeo jan[...] rem; tribus linguis alloquitur ingredient[...] TI. Quid loquitur? EV. Quin ipſe legis? TI. [...] tervallum aliquanto longius eſt, quam ut [...] ſpectus oculorum aſſequatur. EV. En tibi [...] ſpicillum, quod te vel lynceum reddet. TI. [...] tina video. Si vis ad vitam ingredi ſerva m[...] data. Matthæi cap. 19. EV. Nunc lege Gr[...] TI. Græca video quidem, at illa non [1] vi[...] me: quare lampadem [2] hanc trado Th[...] philo, qui nunquam non cantillat Gr[...] TH. Μετανοήσατε [3], καὶ ἐπιστρέψατε. πρ[...] ξεων τῷ τρίτῳ. CH. Hebræa mihi ſum[...] [4] וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה EV. An vobis vi[...] tur incomis janitor, qui ſtatim monet ut a[...] tamur à vitiis, & convertamus nos ad [...] dium pietatis? Deinde vitam non conting[...] ex operibus Moſaicis, ſed per fidem Euang[...] cam? Poſtremo, ſervandis euangelicis præ[...] ptis iter eſſe ad immortalem vitam? TI. Et [...] ce mox ad dextram ingreſſus oſtendit ſacell[...] perquam elegans. In altari Ieſus Chriſtus, ſu[...] ciens in cœlũ ad Patrem & Spiritum ſanct[...] illinc proſpicientes, atque eodem dextram p[...] rigens, læva velut invitat & allectat prætere[...] tem. EV. Nec is elinguis nos excipit: vides [...] tina? Ego ſum via, veritas, & vita. Græ[...] ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα, καὶ τὸ ω. Hebraic[...]
[5] [...]בָּנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם
TI. Læto nimirum omine nos ſalutavit do[...] nus Ieſus. EV. Sed ne videamur inciviles, [...] taſſis par eſt ut illum reſalutemus, precem[...] que, ut, quando ex nobis ipſi nihil poſſum[...]

[1] Non vident me, id eſt, non intelligo. nolunt enim videre quẽ non dignoſcunt.

[2] Lampadẽ tradere, eſt alteri tradere negotiũ. Vide Proverb.

[3] Id eſt, Ad mentẽ redite, & cõvertimini. Actor. 3.

[4] Id eſt, Iuſtus autem ex fide ſua vivet. Abac. 2. Galat. 3.

[5] Id eſt, Venite filii, obedite mihi; timorem Domini docebo vos.

inæſtimabili bonitate non ſinat nos un-
aberrare à via ſalutis, ſed, abjectis um-
udaicis, & hujus mundi præſtigiis, per
item Euangelicam perducat nos ad vitam
am: hoc eſt, ipſe per ſe trahat nos ad ſe.
Equiſſimum eſt, & ipſa loci ſpecies invitat
decandum. EV. Multos hoſpites allicit hu-
orti amœnitas: ſed ita fere apud omnes
uit conſuetudo, ut nemo prætereat Ie-
insalutatum. Hunc ego, vice fœdiſſimi
i, cuſtodem poſui, non ſolum horti mei,
mnium quæ poſſideo, denique corporis
er atque animi. Adeſt, ut videtis, fonti-
ſaluberrimis aquis non inamœne ſca-
, utcunq; repræſentans unicum illum fon-
, qui cœleſti latice refocillat omnes labo-
es & oneratos, & ad quem anhelat anima
ſtata malis hujus mundi, non aliter quam
a Pſalmiſtam, cervus æſtuans ſiti, guſtatis
entium carnibus. Hunc gratis haurire licet,
quis ſitit. Nonnulli & religionis gratia ſeſe
rgunt. Quidam etiam bibunt, non ſitis,
religionis cauſa. Video vos invitos avelli
oc loco. Sed interim hora monet, ut viſa-
s hunc cultiorem hortum, quem in qua-
m cingunt muri regiæ meæ. Si quid erit vi-
dum intus, à prandio ſpectabitis, quum ſo-
eſtus nos, veluti cochleas, domi cohibebit
ris aliquot. TI. Papæ, Epicureos hortos mi-
videre videor. EV. Totus hic locus voluptati
catus eſt, ſed honeſtæ, paſcendis oculis, re-
andis naribus, reficiendis animis. Nihil hic
ſcitur præter odoratas herbas, nec eas quas-
et, ſed eximias duntaxat. Vnumquodque
nus ſuas habet areas. TI. Nec herbæ mutæ
nt apud te, quantum video. EV. Probe dicis:

alii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

alii domus habent opulentas, ego loqua
mam habeo, ne quando ſolus videri poſſi
magis etiam dices, ubi totam videris. V
bæ ſunt velut in turmas digeſtæ, ita ſi
turmæ ſingula habent vexilla cum inſcri
ne. Velut Amaracus hic, [6] Abſtine, inqui
nõ tibi ſpiro. Cum enim ſit ſuaviſſimæ fra
tiæ, ſues tamen hoc odore vehementer o
duntur. Itidem ſingula genera habent ſu
tulos, aliquid indicantes, quod ad peculi
ejus herbæ vim pertinet. TI. Nihil adhuc
hoc fonticulo feſtivius, qui medius velut
det herbis omnibus, ac refrigerium illis p
cetur adverſus æſtum. Sed alveolus hic, qui
ta gratia totam aquam oſtendit oculis h
num, hinc atque hinc æquis ſpaciis hortun
rimens, in quo ſeſe utrinq; herbæ velut in
culo contemplari geſtiunt, num marmo
eſt? EV. Bona verba; unde huc marmor? E
tuſis cæmentis factitium marmor eſt: col
candor additus eſt incruſtamento [7]. TI. C
tandem ſeſe condit tam amabilis rivus? EV.
de incivilitatem humanam. Poſteaquam
ſatis exhilaravit oculos noſtros, proluit c
nam, ejuſque ſordes ſecum defert in cloac
TI. Crudele, ita me Deus bene amet. EV. C
dele, ni & in hunc uſum paraſſet æterni nu
nis benignitas. Tum crudeles ſumus, cum f
tem divinæ ſcripturæ longe hoc amœniore
recreandis ſimul ac purgandis animis noſt
datum, conſpurcamus vitiis noſtris, praviſq
cupiditatibus, abutentes tam ineffabili do
dei. Nam hac aqua non abutimur, ſi partim
in varios uſus, in quos illam dedit is, qui ni
non affatim ſuppeditat uſibus humanis. TI. V
riſſima ſunt quæ narras: ſed cur tibi vire

etia

[6] *Suibus amaracinum unguentum, ex amaraco factum, venenum eſt.*

[7] *Incruſtamentum eſt ſupertegumentũ quod parietibus aut calce aut gypſo ſuperinducitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

horti ſepta manu facta? EV. Ne quid hic
reat. Quidam rubra malunt, quod is co-
ditus virentibus gratiam adjungat. Hic
magis arridet, ut eſt ſua cuique ſenten-
am in hortis. TI. Sed horti per ſe amœ-
i jucunditatem propemodum obſcurant
lacra tria. EV. In his vel ſtudeo, vel ob-
lo ſolus, aut cum amiculo confabulans;
um capio, ſi videtur. TI. Columnæ pa-
intervallis ſuſtinentes ædificium inni-
miraque colorum varietate blandientes,
marmoreæ? EV. Ex eodem marmore,
ctus eſt hic alveus. TI. Lepida profe-
poſtura. Vel deieraſſem eſſe marmor.
uare cave, ne vel credas, vel deieres quic-
temere. Non raro fallit ſpecies. Quod
s deeſt, arte ſarcimus. TI. Non tibi ſat
ortus tam nitidus, tam excultus, niſi pin-
inſuper alios hortos? EV. Non capiebat
s herbarum ſpecies unus hortus. Præ-
bis delectamur, cum pictum florem cum
decertantem videmus, & in altero mira-
artificium naturæ, in altero pictoris inge-
, in utroque benignitatem Dei, qui in
noſtrum largitur hæc omnia, nulla in re
mirabilis pariter & amabilis. Poſtremo
emper viret hortus, non ſemper vivunt
uli. Hic hortus etiam media bruma viret
blanditur. TI. At non ſpirat. EV. Sed rur-
non eget cultura. TI. Tantum paſcit ocu-
v. Verum; ſed hoc perpetuo facit. TI. Ha-
uum & pictura ſenium. EV. Habet; no-
amen eſt vivacior, & illi fere gratiam ad-
tas, quam nobis detrahit. TI. Vtinam hic
s eſſes. EV. In hoc ambulacro, quod ſpe-
occidentem, ſole fruor oriente: in hoc,
quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quod ſpectat orientem, apricor interdum hoc quod ſpectat auſtrum, ſed patet ad ſep trionem, recreor ab æſtu ſolis. Obambu mus, ſi videtur, quo ſpectetis propius. En nat ipſum etiam ſolum: habent enim & t læ colorum gratiam, & floſculis pictis ad diuntur. Hoc nemus quod videtis hoc pariete depictum, exhibet mihi varium ſp culum. Primum quot videtis arbores, tot tis arborum genera, ſingulis ad nativam ginem non peſſime expreſſis. Quot ce aves, tot videtis avium ſpecies, præcipue ſi ſint rariores, & inſigni re quapiam no Nam anſeres, gallinas, & anates quid a pingere? Inferne ſunt quadrupedum ſpecie earum avium quæ vivunt humi, more qua pedum. TI. Mira varietas, nec quicqua ocioſum. Nihil eſt quod non aut agat, au quatur aliquid. Quid nobis narrat noctua ne latitans ſub frondibus? EV. Attice loq Attica: σωφρόνει [8], inquit; οὐ πᾶσιν ἐπ Iubet nos conſulto agere, quod non omn feliciter cedat inconſulta temeritas. Hic a diſcerpit leporem fruſtra obteſtante ſcara Adſtat ſcarabeo trochilus [9], & ipſe capi inimicus aquilæ. TI. Hæc hirundo quid ore? EV. Herbam chelidoniam. Nam hac tuit pullis exoculatis viſum. Agnoſcitis h figuram? TI. Quodnam hoc novum lac genus? EV. Non eſt lacerta, ſed chamæl TI. Eſt hic ille longo nomine celebratus mæleon? Beluam eſſe credidi leone major quem vincit etiam vocabulo. EV. Hic il ſemper hians, & ſemper jejunus chamæl Hæc arbor eſt caprificus, apud quam ſc ſævit, alias innoxius. Nam venenum habe

8 *Id eſt, prudens eſto; non omnibus volo. Vide Proverb. de noctua Athenienſium.*

9 *Trochilus avicula, natura aquilis infenſa.*

...emnas hiantem beſtiolam. TI. At non mu-
...olorem. EV. Verum; quia non mutat lo-
...: ubi mutarit locum, videbis & colorem
...i. TI. Quid hic ſibi vult tibicen? EV. Non-
...ides in proximo camelum ſaltantem?
...Video novum ſpectaculum, camelus ci-
...s eſt, & ſimius choraules. EV. Sed his ſin-
...im ac per ocium contemplandis alias da-
... vel totum triduum; nunc ſatis erit veluti
...eranſennam vidiſſe. In hac regione depi-
... eſt ad nativam effigiem, quicquid eſt in-
...um herbarum: quodque jure miremini,
...enena quantumvis præſentanea, tuto non
...n ſpectantur, verumetiam contrectantur.
...n ſcorpius, rarum in hiſce regionibus ma-
..., ſed frequens Italiæ. Quanquam color
... parum reſpondere videtur in pictura.
...Qui ſic? TI. Quia magis nigrent apud Ita-
...ſte pallidior eſt. EV. An non agnoſcis her-
... in cujus folium incidit? TI. Non ſatis.
...Nec mirum. Nec enim naſcitur in hortis
...ratibus. Aconitum eſt. Ei veneno tanta vis
... ut ſcorpius ad hujus contactum ſtupeſcat,
...ſcatque, ſeſeque vinci patiatur. Sed offen-
...veneno, à veneno petet remedium. Vide-
...n propinquo utrunque genus hellebori. Si
...pius ſeſe potuerit explicare à folio aconiti,
...lbum helleborum contingere, recipiet pri-
...um vigorem, diverſi veneni contactu ſol-
...te torporem. TI. Actum eſt igitur de iſto
...pio; nam is ſe nunquam explicabit ab aco-
... folio. Etiam loquuntur hic ſcorpii? EV. Et
...dem Græce. TI. Quid ait? EV. Εὗρε [1] Θεὸς
...ἐλιτρόν. Hic præter herbas videtis omne
...entium genus. En vobis baſiliſcus, oculis
...eis, ipſis etiam nocentiſſimis venenis for-
midabi-

[1] *Id eſt, Reperit Deus nocentem.*

midabilis. TI. Et is loquitur aliquid. EV. O-
rint, inquit, dum metuant. T. Plane re-
vox. EV. Imo nihil minus regium, ſed tyran-
ca vox eſt. Hic pugnat lacerta cum vipera. H-
dipſas inſidiatur, tecta putamine ovi ſtruth-
cameli. Hic videtis politiam totam formi-
rum, ad quarum imitationem nos vocat H-
bræus ille ſapiens, atque etiam Flaccus noſ-
Hic videtis formicas Indicas, quæ aurum e-
runt, ac ſervant. TI. Deum immortalem,
poſſit obrepere tædium in hoc theatro verſ-
ti? EV. Alias, inquam, licebit vel ad ſatietat-
uſque ſpectare. Nunc procul tantum ſpe-
te tertium parietem. Is habet lacus, amnes
maria, & in his quicquid eſt inſignium
ſcium. Hic eſt Nilus, in quo delphinum ill
videtis, hominum amatorem, cum crocod-
depugnantem, quo non alius hoſtis homini
pitalior. In ripis ac littoribus videtis ea q-
ſunt ἀμφίβια, ut cancri, phocæ, fiber. Hic
polypus captator, captus à concha. TI. Q-
loquitur? αἱρῶν [2] αἱροῦμαι. Mire pictor f-
aquam pellucidam. EV. Aut hoc erat illi faci-
dum, aut nobis opus erat aliis oculis. In pro-
mo eſt alter polypus, ſumma æquoris aqua-
lificans, Liburnicarum [3] gaudens imagine.
detis torpedinem proſtratam in arena con-
lori, quam hic tuto vel manu contigeris.
alio properandum eſt. Hæc paſcunt oculos
ventrem non explent: properemus ad reliq-
TI. Etiam ne amplius? EV. Mox videbitis q-
nobis præbeat poſticum. Hic videtis hort-
ſatis ſpacioſum, in duas diviſum partes: in
tera eſt quicquid eſt herbarum eſculentaru-
in qua regnant uxor & famula mea: in alte-
quicquid eſt medicarum, præſertim inſigniu-

[2] *Id eſt, captans captor.*

[3] *Auctor Plinius: Suntque Liburnicæ naviculæ intentæ viminibus.*

m eſt pratum liberum, præter virorem
um nihil habens: ſeptum eſt ſepe per-
: ſpinis implexis, ſed vivis, contexta: illic
quam vel ambulo, vel luſito cum ſoda-
d dexteram eſt pomarium, in quo cum
am, videbitis plurimas arbores peregri-
as paulatim doceo noſtro cœlo aſſue-
ri. Papæ, næ tu vincis vel ipſum Alci-
[4]. EV. Hic aviarium eſt in confinio ad- 4 *Alcinoi regis horti apud Homerũ commendabiles.*
ambulacro ſuperiori, quod videbitis à
: videbitis formas varias, variaſque
audietis. Nec minus varia ſunt ingenia.
uaſdam cognatio eſt & mutuus amor,
nnullas ſimultas irreconciliabilis. Sunt
omnes adeo cicures & manſuetæ, ut ſi
cœno illic aperta feneſtra, devolent in
n, cibumque vel è manibus capiant. Si
ingredior, in ponticulo penſili, quem
, fabulans cum amico, aſſident, auſcul-
ſident humeris aut brachiis, adeo dedi-
t timere, quia ſentiunt neminem læ-
n extremo pomario apum regnum eſt.
lud ſane ſpectaculum inamœnum. In
tia non ſinam vos amplius contemplari,
quod vos poſthac revocet tanquam ad
n ſpectaculum. A prandio cætera vobis
am. *Puer.* Vxor & famula clamitant
npi prandium. EV. Iubeto illas eſſe æqua-
; nos jam accurremus. Lavemus, amici,
pis manibus & animis ad menſam acce-
s. Etenim ſi ethnicis quoque religioſa
enſa, quanto magis oportet eſſe ſacram
tianis, quibus habet imaginem quandam
ſacroſancti convivii, quod dominus Ieſus
emum egit cum ſuis diſcipulis. Et ob id re-
m eſt, abluere manus, ut ſi quid odii,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

livoris, aut turpitudinis alicui forſitan re
in animo, id ejiciat ante, quam accedat a
bum capiendum. Sic enim opinor & co
ſalubriores eſſe cibos, ſi ſumantur anim
fæcato. TI. Iſtud veriſſimum eſſe cred
EV. Quoniam hoc exemplum nobis ab

[5] Hymnus nihil aliud quã divina laus.

Chriſto traditum eſt, ut ab hymno [5] c
auſpicaremur (nam id arbitror, quod freq
ter in euangelio legimus, illum benedixiſſe
gratias egiſſe patri prius, quam cibum fr
ret) & rurſum hymno finiremus: ſi vid
recitabo vobis hymnum quem divus Ch
ſtomus miris laudibus prædicat in Ho
quadam, dignatus etiam interpretari. TI.
ut velis, rogamus. EV. Benedictus Deus qu
paſcis à juventute mea, qui cibum præb
mni carni; reple lætitia & gaudio corda n
ut affatim quod ſatis eſt habentes, abund
in omne opus bonum, in Chriſto Ieſu d
no noſtro; cum quo tibi gloria, honor &
perium, cum ſancto Spiritu in omne æ
TI. Amen. EV. Nunc accumbite, ac ſuam

[6] Sophronius, temperãs.
[7] Eulalius, bene loquens.
[8] Theodidactus, divinitus doctus.
[9] Nephalius, ſobrius.

que umbram ſibi adjungat. Caniciei tuæ
tur primus locus Timothee. TI. Verbo dig
tem univerſam meam complexus es. Ho
lo nomine ſum cæteris anteponendus. EV.
terarum dotium æſtimator eſt Deus; n
ſequimur quæ videmus. Sophroni [6], ad
corpori tuo. Tu Theophile & Eulali [7], dex
menſæ latus occupate. Chryſoglottus & T
didactus [8] occupabunt lævum. Vranius &
phalius [9], quod ſupereſt. Ego hunc ang
tuebor. TI. Non patiemur: hoſpiti debetu
mus locus. EV. Tota domus hæc mea e
mulque veſtra: quod ſi mihi permittitur
regno meo, is locus debetur hoſpiti, q

cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

…te ſibi delegerit. Nunc utinam Chriſtus il-
…ilarator omnium, & ſine quo nihil vere
…eſt, dignetur huic noſtro intereſſe convi-
…oſuaque præſentia exhilarare animos no-
… TI. Spero dignabitur. Sed ubi ſedebit,
…mnibus locis occupatis? EV. Vtinam ille
…rſceat omnibus & patinis, & poculis, ut
…llum non ſapiat, ſed potiſſimum illabatur
…is noſtris. Id quo magis dignetur, & nos
…hoſpitis reddamur capaciores, ſi mole-
…u non eſt, auſcultabitis paululum è ſacra le-
…e, ſed ita, ut interim nihilo ſecius admo-
… manus ovis & lactucis, ſi libet. TI. Id fa-
…us libenter, ſed auſcultabimus libentius.
…s mos mihi multis nominibus videtur
…ctendus, quod hac ratione vitentur ina-
…bulæ, præbeaturque materia confabula-
… frugiferæ. Multum enim ab illis diſſentio
…utant non eſſe lætum convivium, niſi
… ſcateat ineptis ac laſcivis fabulis, quod
…repat obſcœnis cantiunculis. Vera hilari-
…ſcitur è pura ſynceraque conſcientia: at-
…i ſermones vere læti ſunt, quos ſemper &
…ſe juvet, aut audiſſe, & ſemper delectet
…iniſſe: non quorum mox pudeat, quique
…cientiam pœnitudine diſcrucient. TI. Vti-
… iſta tam perpenderemus omnes, quam
… vera. EV. Hæc præterquam quod cer-
… & inſignem habent utilitatem, etiam ju-
…la fiunt, ubi vel menſem unum aſſueveris.
… Nihil igitur conſultius, quam optimis aſ-
…ere. EV. Recita, puer, diſtincte & clare.
…r. Sicut [1] diviſiones aquarum, ita cor Re- [1] *Prov.*
…n manu Domini, quocunque voluerit, in- 21.
…bit illud. Omnis via viri recta ſibi videtur,
…endit autem corda Dominus. Facere miſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ricordiam & judicium, magis placet Dom
quam victimæ. EV. Sit hoc ſatis. Præſta
pauca avide diſcere, quam multa cum
devorare. TI. Præſtat ſane, ſed non hic ta
Plinius ſcripſit, Officia Ciceronis nun
de manibus deponenda: & ſunt ſane
quæ cum ab omnibus, tum præcipue
qui deſtinati ſunt adminiſtrandæ Reipu
ad verbum ediſcantur, mea quidem ſen
ſed hunc Proverbiorum libellum ſemp
gnum arbitratus ſum, qui ſemper nob
cumferatur. EV. Quoniam ſciebam pra
fore dilutum & inſipidum, idcirco han
curavi nobis conditura. TI. Nihil hic e
lautiſſimum; & tamen ſi nihil eſſet præ
tas [2] abſque pipere, vino & aceto, talis
conditet omnia. EV. Mihi tamen plus a
gratiæ, ſi, quod audio, penitus intelligar
que utinam adeſſet aliquis vere Theo
qui iſta non intelligeret ſolum, verumeti
peret. Nobis idiotis neſcio an fas ſit hiſce
bus confabulari. TI. Ego vero puto vel
eſſe fas, modo abſit definiendi temeritas
taſſe & Chriſtus, qui pollicitus eſt ſeſe a
rum, ubicunque duo convenirent de ip
ctantes, aſpirabit nobis tam multis. EV.
ſi igitur partiamur inter nos novem tre
tentias? *Conviva.* Non diſplicet, modo
vivatore incipiat ordo. EV. Non detrec
provinciam; ſed vereor ne hic vos peju
piam, quam cibis accipio. Age, necubi
difficilis convivator, omiſſis variis con
ris, quæ in hunc locum congerunt interp
mihi videtur hic eſſe ſenſus moralis: alios
tales poſſe flecti monitis, increpationibus
bus ac minis: regis animum, quoniam

[2] *Alluſit ad illud Martialis, Vt ſapiant fatuiſ fabrorũ prandia betæ, O quam ſæpe petet vina piperque coquus!*

metuit, ſi repugnes, magis irritari. Et id-
to quoties principes vehementer conten-
aliquid, ſuo animo relinquendos, non
ſemper velint optima, ſed quod illorum
ia malitiave Deus nonnunquam abuta-
d emendandos eos qui deliquerũt. Quem-
odum vetuit reſiſti Nabuchodonoſor [3], [3] *Ierem.*
illius miniſterio decreviſſet caſtigare po- 27. &
n ſuum. Fortaſſis illud eſt quod ait Iob [4]: 28.
egnare facit hominem hypocritam pro- [4] *Iob.* 34.
peccata populi. Atque huc fortaſſe per-
quod ait David [5], deplorans peccatum [5] *Pſal.*
: Tibi ſoli peccavi, & malum coram te 51.
Non quod reges non peccent ingenti po-
malo, ſed quod non habeant hominem,
autoritate condemnentur, quum Dei ju-
m nemo, quamlibet potens, poſſit effuge-
. Non diſplicet interpretatio. Sed quid ſi-
lunt diviſiones aquarum? EV. Adhibita eſt
itudo [6], quæ rem explanet. Violenta res [6] *Sicut*
potens eſt regis animus concitatus, nec *fremitus*
ut illuc duci poteſt, ſed impetu ſuo fer- *Leonis,*
velut œſtro divino percitus. quemadmo- *ita & re-*
mare ſeſe ſpargit in terras, ac ſubinde cur- *gis ira.*
mutat, contemptis agris, ædificiis, & *ita Prov.*
quid obſtat. alicubi ſe condit ſub terras: 19.
s impetum ſi coneris inhibere, aut alio de-
ere, nihil agas. Idem accidit in magnis flu-
ibus, veluti fabulæ quoque narrant de A-
oo. Minus autem mali capitur, ſi commo-
obſecundes, quam ſi violenter repugnes.
Nihil igitur remedii adverſus malorum re-
impotentiam? EV. Fortaſſe primum fue-
leonem in civitatem non recipere: proxi-
m, ſic autoritate ſenatus, magiſtratuum ac
ium, moderari potentiam illius, ut non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

facile erumpat in tyrannidem. Sed om
potiſſimum, dum adhuc puer eſt, & ſe pr
pem eſſe neſcit, ſanctis præceptis forman
ctus illius. Proſunt & preces ac monita
blanda ac tempeſtiva. Extrema ancora eſt
tis fatigare Deum, ut regis animum inclin
ea, quæ Chriſtiano rege digna ſunt. TI.
ais, idiota? Si baccalaureus eſſem Theol
minime puderet iſtius interpretationis. E
vera ſit, neſcio; mihi ſatis eſt, quod ſenſu
ſit impius, aut hæreticus. Morem geſſi v
tati veſtræ. Nunc, ut decet in conviviis,
ſim audire cupio. TI. Si quid defertis his
que canis, mihi videtur hoc dictum & ad
truſiorem ſententiam accommodari p
EV. Credo; & audire cupio. TI. Rex in
poteſt vir perfectus, qui domitis carnis af
bus, ſolo divini ſpiritus impetu ducitur. I
qui ſit hujuſmodi, hunc non convenit for
humanis legibus in ordinem cogere, ſed
domino, cujus ſpiritu agitur, relinquendu
nec judicandus eſt ex hiſce rebus, quibu
becillitas imperfectorum utcunque prove
ad veram pietatem: ſed ſi quid ſecus faci
cendum eſt cum Paulo [7]: Dominus aſſu
7 Rom. illum: domino ſuo ſtat, aut cadit. Item il
14. Spiritualis homo omnia dijudicat, ipſe v
8 1 Co- nemine judicatur. Talibus igitur nemo
rinth. 2. ſcribat, ſed Dominus, qui præſcripſit term
mari & amnibus, habet cor ſui regis in m
ſua, & quocunque voluerit, inflectit
Quid enim opus eſt præſcribere illi, qui ſu
ſponte præſtat meliora quam exigunt hum
leges? aut quæ temeritas ſit, illum hom
conſtitutionibus aſtringere, quem certis
mentis conſtat divini ſpiritus afflatu guber

EV

ɩ vero, Timothee, non ſolum canos ha-
es pillos, ſed pectus etiam habes eruditio-
is nitie venerabile. Atq; utinam inter Chri-
os, quos omneis oportebat eſſe reges hu-
ſodi, plures reperirentur hoc digni cogno-
ni. Sed jam ſatis eſt ovatum, & holeribus
rſum: jubete hæc tolli, & apponi quod ſu-
et. TI. Nobis affatim ſatisfactum eſt hac
one 9, etiamſi nihil præterea ſucceſſerit
e applicationis, vel triumphi. EV. Verum,
iam, aſpirante Chriſto, ſicut opinor, ſuc-
e res in prima ſententia, velim ut umbra
nobis enarret alteram, quæ mihi videtur
anto obſcurior. *Sophronius.* Si boni vole-
onſulere quicquid dixero, ſedulo dicam
l mihi videtur. Alioqui qui fieri poteſt, ut
s obſcuris lucem adferat umbra? EV. Equi-
recipio futurum omnium nomine; & ta-
mbræ lucem ſuam habent aptiorem ocu-
oſtris. *Soph.* Idem docere videtur quod
lus. Diverſis vitæ rationibus contenditur
ietatem. Alii placet ſacerdotium, alii cœ-
itus, alii conjugium, alii ſeceſſus, alii reſpu-
a, pro varietate corporum & ingeniorum.
rſus alius veſcitur quibuslibet, alius diſtin-
t inter cibum & cibum, alius judicat inter
m & diem, alius judicat omnem diem. In
Paulus vult unumquemque ſuo frui affectu
a contumeliam alterius. Nec oportet quem-
am ex hujuſmodi judicare, ſed judicium de-
re Deo, qui expendit corda. Fit enim ſæpe-
mero, ut veſcens gratior ſit Deo, quam non
ſcens, & diem feſtum violans acceptior ſit
eo, quam is qui videtur obſervare: & matri-
onium hujus gratius ſit oculis Dei, quam
ultorum cœlibatus. Dixi umbra. EV. Vtinam

9 *Supplicatio & ovatio ſunt infra triumphum: alluſum eſt autem ad ova appoſita.*

mihi ſæpe contingat cum talibus umbris
loqui. Rem, ni fallor, non acu, quod a
ſed lingua tetigiſti. Sed adeſt qui cœlebs
non de numero beatorum, qui ſe caſtrav
propter regnum Dei: ſed hic caſtratus
quo magis placeret ventri, donec & hu
eſcas deſtruxerit Deus. Capus eſt ex cort
ſtra. Elixis magis delector. Ius eſt non i
gans: quod in eo natat, lactucæ ſunt ſele
mæ. Sumat ſibi quiſque, quod gratum eſt
mo. Sed ne quid vos fallam, ſuccedit huic
nonnihil, mox bellaria, deinde fabulæ
ſtrophe [1]. TI. Sed interim excludimus uxo
è convivio. EV. Vbi vos venietis comitat
ſtris, accumbet & mea. Nunc quid aliud
quam muta perſona [2]? & illa ſuavius g
mulier inter mulieres, & nos liberius phil
phamur. Alioqui periculum ſit, ne nobis a
dat, quod accidit Socrati, cui quum eſſent
vivæ Philoſophi, quibus magis placent h
modi fabulæ, quam cibus, & in longum p
ferretur diſputatio, Xanthippe commota m
ſam ſubvertit. TI. Nihil minus à tua met
dum arbitror. Eſt enim mulier moribus pl
diſſimis. EV. Mihi certe talis, ut commu
non cupiam, etiamſi liceat: atque hoc nom
mihi vel præcipue videor fortunatus.
enim mihi placet eorum ſententia, qui fo
natum putant, uxorem habuiſſe nunqua
magis arridet quod ait ſapiens Hebræus
bonam ſortem obtigiſſe, cui obtigit uxor
na. TI. Sæpe noſtro vitio malæ ſunt uxo
vel quia tales deligimus, vel quia tales re
mus, vel quia non, ut oportet, formamus
inſtituimus. EV. Vera prædicas: ſed inte
expecto tertiæ ſententiæ enarrationem, & j

m

[1] *Prima pars Comœdiæ dicitur Protaſis: ſecunda, Epitaſis, in qua tumultus eſt vehementiſſimus: tertia, Cataſtrophe, quæ componit tumultum.*

[2] *Muta perſona in fabulis, quæ oſtenditur quidem, ſed non loquitur. Horat. Nec muta loqui perſona labores. Vide Proverb.* κωφὸν πρόσωπον.

...diĉturire videtur θεόπνευςος [3] Theo- [3] *Id eſt, divinitus afflatus.*
...his. TH. Imo mihi animus erat in patinis:
...tica tamen, quando licet impune. EV. Etiam
...gratia licebit errare; vel ſic præbebis oc-
...nem inveniendi. TH. Mihi videtur eadem
...ntia quam protulit Dominus apud Oſee
...rhetam cap. 6. Miſericordiam volui, &
...ſacrificium, & ſcientiam Dei plus quam
...cauſta. Cujus vivus & efficax interpres eſt
...inus Ieſus in Euangelio Matthæi cap. 9.
...m enim convivium agitaret in domo Le-
...ui erat publicanus, iſque multos ſui ordi-
...tique quæſtus homines invitaſſet ad con-
...m, Phariſæi qui tumebant religione Legis,
...ea præcepta negligerent unde tota Lex
...ebat & prophetæ, quo diſcipulorum ani-
...alienarent à Ieſu, rogabant illos, cur do-
...us admiſceret ſe convivio peccatorum, à
...um conſortio abſtinebant Iudæi, qui vo-
...nt haberi ſanĉtiores, & ſi quando conti-
...t cum ejuſmodi congredi, reverſi domum
...ebant corpus. Quumque diſcipuli rudes
...c non haberent quod reſponderent, Do-
...us & pro ſe & pro diſcipulis reſpondit:
...n eſt opus, inquit, medico valentibus, ſed
...e habentibus. Euntes autem diſcite, quid
...Miſericordiam volo, & non ſacrificium.
...n enim veni vocare juſtos, ſed peccatores.
...Pulchre tu quidem collatione locorum rem
...licas, id quod in divinis literis præcipuum
...ſed diſcere velim, quid appellet ſacrificium,
...d miſericordiam. Nam qui conſiſtit, ut
...rſetur ſacrificia Deus, quæ ſibi tot præce-
...is juſſerat exhiberi? TH. Quomodo Deus
...rſetur ſacrificia, docet ipſe nos apud Eſaiam
...p. 1. Sunt enim quædam præſcripta Iudæis in

 lege,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

lege, quæ ſignificant magis ſanctimoni
quam præſtant: quod genus ſunt, dies
ſabbatiſmi, jejunia, ſacrificia. Et ſunt quæ
per præſtanda ſint, quæ ſuapte natura
ſunt, non quia juſſa. Iudæos autem aver
Deus, non quod obſervarent legis ritus
quod his ſtulte tumidi, negligerent ea
Deus maxime vult præſtari à nobis: ac ma
tes avaritia, ſuperbia, rapinis, odio, livore
teriſque vitiis, exiſtimabant Deum ipſis
tum debere, quod diebus feſtis verſarentur
templo, quod immolarent victimas, quod
tinerent à cibis vetitis, quod illi nonnunquam
jejunarent: umbras amplectebantur, re
gligebant. Quod autem ait, Miſericordiam
lo, & non ſacrificium: opinor ex idio
ſermonis Hebræi dictum, pro eo quod
miſericordiam volo potius quam ſacrifici
4 Prover. 21. quemadmodũ illud interpretatur Solom
quum ait: Facere miſericordiam & judic
magis placet domino quam victimæ.
omne officium, quod impenditur ſublev
5 Miſericordia. proximo, ſcriptura miſericordiam 5 voca
eleemoſynam 6, quæ & ipſa nomen du
6 Eleemoſyna quid. miſerendo. Victimas 7 appellari puto, qui
pertinet ad ceremonias corporales, & al
habet affine cum Iudaiſmo, quod genus
7 Victima. delectus ciborum, veſtitus præſcriptus,
nium, ſacrificium, preces veluti penſum
lutæ, quies diei feſti. Hæc enim ut pro tem
non ſunt omnino negligenda, ita Deo fium
grata, ſi quis obſervationibus hujuſmodi
fiſus, negligat miſericordiam, quoties
neceſſitas exigit officium charitatis. Habe
ciem ſanctimoniæ etiam, colloquia vitare
lorum. Sed hoc ceſſare debet, quoties

ſue

ſit et charitas proximi. Obedientia eſt quieſcere diebus feſtis, ſed impium ſit, ob religionem [8] diei ſinere fratrem perire. Itaque ſervare diem dominicum victima eſt, ut ita loquar: reconciliari fratri, miſericordia eſt. Porro judicium, quanquam poteſt ad potentes referri, qui frequenter vi opprimunt imbecilles, tamen mihi videtur non abſurdum, ſi reſpondeat illi quod eſt apud Oſee: Et ſcientiam Dei plus quam holocauſta. Non ſervat legem, qui non ſervat juxta mentem Dei. Iudæi ſublevabant aſinum in foveam collapſum ſabbatis: & Chriſtum calumniabantur, qui ſervaret totum hominem in ſabbato. Hic erat præpoſterum judicium, & aberat ſcientia Dei: neſciebant enim, quod iſta propter hominem eſſent inſtituta, non homo propter illa. Sed hæc impudenter dicere viderer, niſi veſtro juſſu dicerem. Malim ex aliis rectiora diſcere. EV. Iſta mihi videntur adeo dicta impudenter, ut exiſtimem Dominum Ieſum loqui per organum oris tui. Sed interim dum largiter paſcimus animos noſtros, ne negligantur collegæ [9]. TH. Quinam? EV. Corpora noſtra, nonne collegæ ſunt animorum? Hoc enim malim, quam inſtrumenta vel domicilia, vel ſepulchra. TI. Hoc nimirum eſt affatim refici, ubi totus homo reficitur. EV. Video vos ſegniter attingere: quare, ſi videtur, jubebo proferri aſſa, ne pro lauto convivio longum præbeam. Videtis hujus prandioli ſummam. Armus eſt ovillus, ſed exquiſitus, capus, & perdices quatuor. Has ſolas à mercatu ſumpſi, reliqua ſuppeditat hoc prædiolum. TI. Epicureum prandium video, ne dicam Sybariticum [1]. EV. Imo vix Carmeliticum. Sed quale quale eſt, boni conſuletis. Ani-

[8] Religio proprie eſt eorũ quæ reveremur, veluti ſepulcrorum: cui proxima eſt ſuperſtitio. Religio enim immodica, ſuperſtitio eſt. Alludit ad locũ Pauli Coloſ. 2.

[9] Corpora, collegæ animorum.

[1] Lege in Chiliad. Proverb. Sybaritica menſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

mus certe purus eſt; ſi parum lautum eſt co
vivium. TI. Adeo non eſt muta tua domus,
non ſolum parietes, ſed & cyathus loquat
aliquid. EV. Quid tibi loquitur? TI. Nemo, n
à ſeipſo, læditur. EV. Cyathus patrocinatur
no. Nam vulgus febrim, aut capitis grave
nem è potu contractam, imputare ſolet vi
quum ipſi ſibi malum accerſierint immod
bibendo. *Soph.* Meus Græce loquitur. ἐν [2] οἰ
ἀλήθεια. EV. Admonet non eſſe tutum ſac
dotibus aut regum famulis indulgere vi
quod vinum fere transferat in linguam, qu
quid latebat in corde. *Soph.* Apud Ægypti
olim nefas erat ſacerdotibus bibere vinu
cum nondum illis mortales ſua committere
arcana. EV. Nunc licet quidem omnibus bib
vinum; an expediat, neſcio. Eulali, quid lib
profers è crumena? perquam elegans videt
nam foris etiam totus aureus eſt. *Eulalius.* S
idem intus plus quam gemmeus eſt. Sunt ep
ſtolæ Paulinæ, quas ut unicas delicias m
ſemper mecum circumfero: quas ideo profer
quod ex occaſione ſermonis tui venit in me
tem locus quidam, qui me nuper diu torſ
nec adhuc ſatis ſibi facit animus. Is eſt in ep
ſtolæ prioris ad Corinthios cap. 6. Omnia m
hi licent, ſed non omnia expediunt. Omn
mihi licent, ſed ego ſub nullius redigar po
ſtatem. Primum, ſi Stoicis credimus, nihil e
utile, quod non idem honeſtum. Quomod
igitur Paulus diſtinguit id quod licet, ab e
quod expedit? Certe ſcortari aut inebriari n
licet, quomodo igitur licent omnia? Quod
Paulus de certo genere rerum loquitur, qu
rum omnium vult eſſe licentiam, non poſſu
ſatis ex ipſo loci tenõre divinare, quodnam
illu

[2] *Id eſt, in vino veritas. Vide Chiliad.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

..il genus. Ex iis quæ mox huic loco ſubji-
..citur, conjicere licet, eum loqui de ciborum
..dictu. Quidam enim abſtinebant ab idolo-
..this, quidam à cibis per Moſen interdictis. Et
..dolothytis agit cap. 8. Rurſus capite 10.
..vit explicans hujus loci ſententiam, ait: O-
..ia mihi licent, ſed non omnia expediunt,
..nia mihi licent, ſed non omnia ædificant.
..mo quod ſuum eſt quærat, ſed quod alte-
..r. Omne quod in macello venit, manduca-
..t Hoc quod hic ſubjicit Paulus, congruere
..tur cum eo quod ſupra dixerat, Eſca ven-
.. & venter eſcis, & hunc & has deſtruet
..us. Quod autem reſpexit hic etiam ad Iu-
..um ciborum delectum, indicat clauſula
..mi cap. Sine offenſione eſtote Iudæis &
..ibus & eccleſiæ Dei, ſicut & ego per om-
..omnibus placeo, non quærens quod mihi
..e eſt, ſed quod multis, ut ſalvi fiant. Nam
..d ait, gentibus, pertinere videtur ad idolo-
..tum. quod ait, Iudæis, referre videtur ad
..ctum ciborum. quod ait, eccleſiæ Dei, per-
..t ad infirmos ex utraque gente collectos.
..ebat igitur veſci quibuslibet cibis, & omnia
..nda mundis. Verum incidit caſus; ut non
..ediat. Quod omnia licebant, libertatis erat
..ngelicæ: ſed charitas ubique ſpectat quid
..ducat ad ſalutem proximi, eoque frequen-
.. abſtinet & à licitis, malens obſecundare
..mmodo proximi, quam ſua uti libertate.
..l hic mihi geminus obſtrepit ſcrupulus: pri-
..m, quod in ſermonis contextu nihil præ-
..dat aut ſequatur, quod cum hoc ſenſu cohæ-
..t. Nam objurgarat Corinthios, quod eſſent
..itioſi, quod ſcortationibus, adulteriis, atque
..am inceſtis impuri, quod litigarent apud
judices

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

judices impios. Cum his qui cohæret, Om
mihi licent, ſed non omnia expediunt? E
his quæ ſequuntur, redit ad cauſam impud
tiæ, quam repetierat & ante, intermiſſo ne
cio litium. Corpus autem, inquit, non for
cationi, ſed Domino, & Dominus corp
Verum hunc quoque ſcrupulum poſſum
cunque diſcutere, quod paulo ſuperius in
talogo vitiorum meminiſſet & idololat
Nolite errare, neque fornicarii, neque id
ſervientes, neque adulteri. Porro eſus id
thytorum vergebat ad ſpeciem idololatriæ
ideo mox ſubdit, Eſca ventri, & venter e
ſignificans pro neceſſitate corporis, pro t
pore licere veſci quibuslibet, niſi aliud ſua
charitas proximi: ſed impudicitiam ſempe
ubique deteſtandam eſſe. Quod veſcimur,
ceſſitatis eſt, quæ tolletur in reſurrectione n
tuorum. Quod libidinamur, malitiæ eſt.
alterum ſcrupulum non queo diſſolvere, q
modo ad hæc quadret illud: Sed ego ſub
lius redigar poteſtatem. Ait enim ſibi pote
tem eſſe omnium, ſe tamen in nullius pot
te fore. Si is dicitur eſſe in poteſtate aliena,
ne offendat, abſtinet, idem capite nono d
prædicat: Quum liber eſſem ab omnibus
mnium me ſervum feci, ut omnes lucrif
rem. Hoc, opinor, offenſus ſcrupulo ſan
Ambroſius, putat hunc eſſe germanum A
ſtoli ſenſum, ut viam præſtruat illi, quod
cap. 9. ſibi quoque poteſtatem eſſe facie
quod cæteri faciebant vel Apoſtoli, vel pſe
poſtoli, ſumendi victum ab his, quibus pr
cabat Euangelium. Sed ab hoc, tametſi lice
temperabat, quod ſic expediret Corint
quos de tam multis & inſignibus vitiis ob

gal

ib. Porro quiſquis accipit, fit quodammo-
o noxius ei à quo accipit, & aliquid dece-
it vigore autoritatis. Siquidem qui accipit,
s libere objurgat: & qui dedit, non perin-
t objurgari ab eo, cui benefecit. In hoc
Paulus abſtinuit ab iis quæ licebant, ut
lleret Apoſtolicæ libertati, quam in hoc
at nulli eſſe obnoxiam, ut liberius, ac ma-
rum autoritate reprehenderet illorum vi-
ia. Mihi ſane non diſplicet Ambroſiana ſen-
a. Attamen ſi quis mallet hunc locum ad
accommodare, mea ſententia, quod ait
us, Sed ego ſub nullius adigar poteſtatem,
ccipi poſſet: Tametſi nonnunquam abſti-
à cibis immolatitiis, aut lege Moſaica
s, ut conſulam ſaluti proximi ac profectui
ngelico, tamen animus meus liber eſt, qui
ibi licere veſci cibis quibuslibet pro neceſ-
corpuſculi. At pſeudapoſtoli conabantur
perſuadere, quoſdam cibos per ſe impu-
ſſe, nec abſtinendum per occaſionem, ſed
er ab his temperandum, tanquam natura
s, nec aliter quam abſtinemus ab homici-
& adulterio. Hoc quibus erat perſuaſum,
cti erant ſub alienam poteſtatem, & exci-
nt ab Euangelica libertate. Solus, quod
em meminerim, Theophylactus ſenten-
i inducit ab his omnibus diverſam. Licet
i quibuslibet cibis, ſed non expedit immo-
. Nam ex luxu naſcitur impudicitia. Hic
ſus quanquam impius non eſt, tamen mihi
n videtur hujus loci germanus eſſe. Oſtendi
me torqueant: veſtræ charitatis erit, me
is ſcrupulis eximere. EV. Næ tu probe tuo
pondes nomini. Qui ſic novit proponere
eſtiones, non opus habet alio qui diſſolvat.

Sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Sic enim propoſuiſti dubitationem tuam,
ego dubitare deſierim. Tametſi Paulus in
epiſtola, quoniam multa ſimul decrevit ag
ſæpe ab uno argumento in aliud devolvitur
rurſum quod intermiſerat repetit. CH. Niſi
rerer, ne vos mea loquacitate avocem à
piendo cibo, & ſi crederem fas eſſe tam ſa
colloquiis admiſcere quicquam ex prof
autoribus, proponerem & ipſe quiddam, q
hodie legentem me non torſit, ſed unice d
ctavit. EV. Imo profanum dici non debet, q
quid pium eſt, & ad bonos mores conduc
Sacris quidem literis ubique prima deb
autoritas, ſed tamen ego nonnunquam off
do quædam vel dicta à veteribus, vel ſcr
ab ethnicis, etiam poëtis, tam caſte, tam ſan
tam divinitus, ut mihi non poſſim perſuad
quin pectus illorum, cum illa ſcriberent,
men aliquod bonum agitaverit. Et fortaſſe
tius ſe fundit ſpiritus Chriſti, quam nos in
pretamur. Et multi ſunt in conſortio ſan
rum, qui non ſunt apud nos in catalogo.
teor affectum meum apud amicos: non p
ſum legere librum Ciceronis de Senectute,
Amicitia, de Officiis, de Tuſculanis quæſ
nibus, quin aliquoties exoſculer codicem
venerer ſanctum illud pectus, afflatum cœ
numine. Contra, cum hos quoſdam recen
res lego de republica œconomica, aut eth
præcipientes, Deum immortalem quam
gent præ illis, imo quam non videntur ſen
quod ſcribunt, ut ego citius patiar perire
tum Scotum cum aliquot ſui ſimilibus, qu
libros unius Ciceronis, aut Plutarchi: n
quod illos in totum damnem, ſed quod ex
ſentiam me reddi meliorem, cum ex illor
lecti

one ſurgam, neſcio quomodo, frigidius ſitus erga veram virtutem, ſed irritatior ad oentionem. Quare ne verere, quicquid ſt eſt, proponere. CH. Cum plerique libri M.Tullii, quos ſcripſit de Philoſophia, divini- a quiddam ſpirare videntur, tum ille quem e ſcripſit de Senectute, plane mihi videtur ειον ἆσμα[3], quemadmodum Græcis eſt roverbio. Eum hodie relegi, atque hæc ea, quoniam præ cæteris arridebant, edi- di. Quod ſi quis Deus mihi largiatur, ut ex aetate repueraſcam, & in cunis vagiam, a: recuſem: nec vero velim quaſi decurſo o, à calce[4] ad carceres revocari. Quid m habet hæc vita commodi, quid non po- aboris? Sed non habeat ſane: habet certe n aut ſatietatem, aut moleſtiam. Non enim mihi deplorare vitam, quod multi, docti, ſæpe fecerunt. Nec me vixiſſe pœ- , quoniam ita vixi, ut fruſtra me natum exiſtimem. Et ex vita iſta diſcedo, tan- n ex hoſpitio, nõ tanquam è domo. Com- andi enim natura diverſorium nobis, non tandi dedit. O præclarum illum diem, n ad illud animorum concilium cœtum- proficiſcar, & cum ex hac turba & collu- e diſcedam. Hactenus Cato. Quid ab ho- e Chriſtiano dici potuit ſanctius? Vtinam a eſſent colloquia monachorum omnia, vel ſacris virginibus, quale fuit illud ethnici colloquium cum ethnicis adoleſcentibus. Iam aliquis cauſabitur colloquium eſſe fictum à Cicerone. CH. Iſthuc mea non ni refert, ſive hoc laudis tribuatur Cato- qui talia ſenſerit, dixeritque: ſive Cicero- ujus animus ſententias tam divinas cogita- tione

[3] *Id eſt, cygnea cantio.*

[4] *Ad carceres, id eſt, ad initium. Carcer enim dicitur, unde equi dimittuntur ad curſum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tione complexus ſit, cujus calamus res egreg
pari facundia depinxerit. Quanquam equid
arbitror, & Catonem, etiamſi non dixit
dem, tamen ſimilia dicere ſolitum in co
quiis. Nec enim tam impudens erat M. T
lius, ut alium Catonem finxerit, quam fue
& in dialogo parum meminerit decori, q
in primis ſpectandum eſt in hoc ſcripti gene
præſertim quum ejus viri memoria recens
huc hæreret animis ejus ætatis homin
TH. Vehementer probabile eſt quod narras
dicam quid mihi venerit in mentem, te r
tante. Sæpenumero mecum admiratus ſ
quum omnes optent longævitatem, & m
tem exhorreant, tamen vix quenquam c
periri tam felicem, non dico ſenem, ſed pro
ctioris ætatis hominem, qui rogatus, an ſi
tur, velit repueraſcere, uſurus per omnia
dem bonis ac malis, quæ illi jam contigi
in vita, reſponderit idem quod Cato dicit; p
ſertim ſi recolat animo, quicquid annis re
actis ſeu triſte, ſeu lætum obtigiſſet. Nam
quenter & ſuavium rerum recordatio, vel c
pudore vel cum conſcientiæ moleſtia conj
cta eſt, ut animus ab his etiam recolendis
minus abhorreat, quam à triſtibus. Id opi
nobis indicarunt ſapientiſſimi poëtæ, qui
bunt, tum demum animas capi deſiderio
porum relictorum, poſteaquam ex amne
thæo longa biberint oblivia. VR. Eſt iſthuc
fecto dignum admiratione, & mihi quo
compertum in nonnullis. Verum illud q
mihi blandiebatur; Nec me vixiſſe pœn
At quotuſquiſque Chriſtianorum ſic mod
tur vitam ſuam, ut hujus ſenis vocem ſibi
ſit uſurpare? Vulgus hominum exiſtima

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...uſtra vixiſſe, ſi per fas nefaſque conge-
...ivitias relinquant morientes. At Cato
...e non putat ſe fruſtra natum, quod inte-
...u & ſanctum civem præſtiterit reipublicæ,
...incorruptum magiſtratum, quod poſte-
...quoque virtutis & induſtriæ ſuæ monu-
...nea reliquerit. Iam illo quid dici potuit di-
...s? Diſcedo tanquam ex hoſpitio, non tan-
...è domo. Hoſpitio tantiſper uti licet, do-
...oſpes jubeat exire. E domo ſua nullus fa-
...ellitur. Et tamen hinc quoque ſæpenu-
... propellit vel ruina, vel incendium, vel
...caſus quiſpiam. Vt horum nihil accidat,
...n ſenio collabens ædificium admonet eſſe
...grandum. *Nephalius*. Non minus elegans
...uod apud Platonem loquitur Socrates,
...am humanam in hoc corpore velut in
...dio poſitam eſſe, unde fas non ſit diſcede-
...juſſu imperatoris, nec diutius in eo im-
...ari, quam viſum ſit ei qui collocavit. Illud
...ficantius eſt in Platone, quod pro domo
...rit præſidium: ſiquidem in domo tantum
...moramur, in præſidio deſtinati ſumus
...tioni, quam nobis delegavit imperator no-
... non abludens à noſtris literis, quæ vitam
...inis nunc militiam, nunc certamen eſſe
...nt. VR. At mihi quidem oratio Catonis
...hre congruere videtur cum oratione Pau-
...qui ſcribens [1] Corinthiis, cœleſtem man- [1] 2 Cor. 5.
...em, quam expectamus poſt hanc vitam,
... vocat, & οἰκητήριον, hoc eſt, domum,
... domicilium. Cæterum hoc corpuſculum
...ellat tabernaculum, Græce σκῆνος. Nam
...qui ſumus, inquit, in hoc tabernaculo, in-
...iſcimus gravati. *Neph*. Nec abludit à ſer-
...ne Petri: Iuſtum autem, inquit [2], arbitror, [2] 2 Pet. 1.
quam-

quamdiu ſum in hoc tabernaculo, ſuſcitare
in commonitione; certus quod velox eſt d
ſitio tabernaculi mei. Quid autem aliud
[3] *Matth.* 24. *Marc.* 13. & *Lucæ* 21.
mat nobis Chriſtus [3], quam ut ſic vivam
vigilemus, tanquam illico morituri? ſic inc
bamus honeſtis rebus, tanquam ſemper vi
ri? Iam illud quam audimus, O præcla
diem! nonne videmur audire Paulum ip
[4] *Philipp.* 2.
loquentem, Cupio [4] diſſolvi, & eſſe cum C
ſto? CH. Quam felices ſunt, qui tali an
mortem expectant. Sed in oratione Cat
quanquam præclara eſt, tamen fiduciam
quis taxare poſſet, ut ab arrogantia profec
quam multum oportet abeſſe ab homine C
ſtiano. Proinde mihi nihil unquam legiſſ
deor apud Ethnicos, quod aptius quadr
hominem vere Chriſtianum, quam quod
crates paulo poſt bibiturus cicutam, dixit
[5] *Socratis dictum.*
toni: An [5] opera, inquit, noſtra ſit probat
Deus, neſcio: certe ſedulo conati ſumus, u
placeremus. Eſt mihi tamen bona ſpes, q
ille conatus noſtros ſit boni conſulturus.
ille ſic diffidit factis ſuis, ut tamen ob a
propenſam voluntatem obtemperandi vo
tati divinæ, bonam ſpem conceperit, fo
Deus pro ſua bonitate boni conſulturus e
quod ſtuduiſſet bene vivere. *Neph.* Prof
mirandus animus in eo qui Chriſtum ac ſa
literas non noverat. Proinde quum hujuſm
quædam lego de talibus viris, vix mihi ten
ro, quin dicam, Sancte Socrates, ora pro
bis. CH. At ipſe mihi ſæpenumero non ten
ro, quin bene ominer ſanctæ animæ Mar
& Flacci. *Neph.* At ego quot vidi Chriſtian
quam frigide morientes! Quidam fidunt in
rebus, quibus non eſt fidendum: quidam

C-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſcientiam ſcelerum & ſcrupulos, quibus nonnulli quidam obſtrepunt morituro, pene deſperantes exhalant animam. CH. Nec mirum, ſic mori, qui per omnem vitam tantum philoſophati ſunt in ceremoniis. *Neph.* Quid iſtuc verbi eſt? CH. Dicam, ſed illud etiam atque etiam præfatus, me non damnare, imo vehementer probare ſacramenta & ritus Eccleſiæ; ſed quoſdam vel improbos vel ſuperſtitioſos, vel, ut molliſſime dicam, ſimplices & indoctos, qui docent populum hiſce rebus fidere, prætermiſſis his quæ nos vere reddunt Chriſtianos. *Neph.* Nondum ſatis intelligo quorſum eas. CH. Faxo ut intelligas. Si vulgus Chriſtianorum ſpectes, nonne prora & puppis illis in ceremoniis eſt? In baptiſmo quanta religione repræſentantur priſci ritus Eccleſiæ? Commoratur infans extra fores templi, peragitur exorciſmus, peragitur catechiſmus, concipiuntur vota, abjuratur ſatanas cũ pompis & voluptatibus ſuis; tandem ungitur, conſignatur, ſalitur, tingitur: datur negocium ſuſceptoribus, ut puerum curent inſtituendum. Hi numerato nummo redimunt libertatem. Et jam puer Chriſtianus dicitur, & eſt aliquo modo. Mox rurſus ungitur, tandem diſcit confiteri, ſumit Euchariſtiam, conſueſcit quieſcere diebus feſtis, audire ſacrum, jejunare nonnunquam, abſtinere à carnibus. Et hæc ſi ſervat, habetur abſolute Chriſtianus. Ducit uxorem, accedit aliud ſacramentum: initiatur ſacris, rurſus ungitur & conſecratur, mutatur veſtis, recitantur preces. Atque hæc quidem omnia, quod fiunt, probo: ſed quod hæc fiunt magis ex conſuetudine, quam ex animo, non probo: quod nihil aliud adhibetur ad Chriſtianiſmum,

vehe-

vehementer improbo. Siquidem magna
hominum dum his fidit, nihilo ſecius inte
per fas nefaſque congerit opes, ſervit iræ,
vit libidini, ſervit livori, ſervit ambitioni
tandem venitur ad mortem. Hic rurſus c
moniæ paratæ. Adhibetur confeſſio ſeme
que iterum, additur unctio, datur Euchari
adſunt cerei ſacri, adeſt crux, adeſt aqua ſa
adhibentur indulgentiæ; expromitur, aut
etiam emitur morienti diploma Pontificis
dinantur parentalia magnifice celebranda
rurſus ſtipulatio ſolennis, adeſt qui clam
aurem morientis, imo nonnunquam oc
ante tempus, ſi contingat, ut ſæpe fit, voca
aut bene potus. Hæc ut recte adhibentur,
ſertim quæ nobis tradidit Eccleſiaſtica con
tudo, ita ſunt alia quædam reconditiora,
nobis hoc præſtant, ut cum alacritate ſpir
ut cum Chriſtiana fiducia migremus
EV. Pie tu quidem iſta vereque concionari
interim nullus admovet manum cibis. C
quiſque ne ſe fallat. Ego prædixi, nihil e
ctandum præter ſecundas menſas, eaſque
canas, ne quis ſibi promittat Phaſides ave
attagenas, aut Attica bellaria. Hæc amov
puer; &, quod reſtat, apponito. Videtis
copiæ, ſed inopiæ noſtræ cornu. Hic eſt
ventus hortulorum quos vidiſtis. Ne parc
quid arridet. TI. Tanta varietas eſt, ut ve
recreemur aſpectu. EV. Atqui ne plane c
mnatis frugalitatem meam, hæc patina
laraſſet Hilarionem monachum Euangeli
comitatum vel centum monachis illius ſ
Paulo vero atque Antonio, vel menſ
commeatus eſſe potuiſſet. TI. Imo nec P
ille princeps Apoſtolorum faſtidiſſet, op

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tur apud Simonem coriarium diverſaretur. Imo nec Paulus, opinor, cum coactus arte ſutoriam nocturnis horis exerceret. Debemus benignitati divinæ. Sed ego malim eſurire cum Petro ac Paulo, modo quod deeſt corporis alimoniæ, abundaret in deliciis animi. EV. Imo diſcamus à Paulo, & abundare, & penuriam pati. Cum deerit, gratias agamus Ieſu Chriſto, qui nobis ſuppeditet & frugalitatis & patientiæ materiam. Quum ſuperit, gratias agamus illius munificentiæ, qui nos ſua liberalitate invitet ac provocet ad amorem ſui: ac modice parceque fruentes iis, quæ largiter præbuit divina benignitas, pauperum memores ſimus, quibus Deus deeſſe voluit quod nobis ſupereſt, ut utriſque per alterum ſit occaſio virtutis. Siquidem nobis largiendo, unde ſubvenientes egeſtati fraternæ, miſericordiam ipſius promereamur: & illi noſtra liberalitate recreati, gratias agunt Deo pro benevolente noſtra, noſque precibus ſuis illi commendant. Et recte venit in mentem. Heus, puer, dic uxori, ut ex aſſis, quæ ſuperant, mittat Gudulæ noſtræ. Eſt vicina quædam gravida, tenui fortuna, ſed animo beatiſſima. Maritus nuper deceſſit, homo profuſus & ignavus, qui nihil uxori reliquit præter liberorum turbam. TI. Chriſtus juſſit dare omni petenti: si id facerem, intra menſem ipſi mihi mendicandum eſſet. EV. Opinor Chriſtum ſentire de iis qui petant neceſſaria. Nam qui petunt, imo qui flagitant, vel extorquent potius magnas pecunias, quibus extruant cœnationes [6] Lucullianas [7], aut, quod pejus eſt, quibus alant luxum ac libidinem ſuam, iis negare, quod debent, eleemoſyna eſt: imo rapina eſt largiri male

[6] *Cenatio, locus eſt ubi cenatur.*

[7] *Luculli Romani magnificentia multorũ litteris celebrata eſt.*

male uſuris, quod debebatur præſenti nec
tati proximorum. Vnde mihi videntur vix
cuſari poſſe à peccato capitali, qui ſumpt
immodicis aut extruunt, aut ornant mon
ria ſeu templa, quum interim tot viva Ch
templa fame periclitentur, nuditate horr
rerumque neceſſariarum inopia diſcrucien
Quum eſſem apud Britannos, vidi tum
divi Thomæ gemmis innumeris ſumm
precii onuſtam, præter alia miracula div
rum. Ego malim iſta quæ ſuperflua ſunt,
giri in uſus pauperum, quam ſervare ſat
aliquando ſemel omnia directuris; ac tum
ornare frondibus ac floſculis: id opinon
tius eſſet illi ſanctiſſimo viro. Cum eſſem
Inſubres, vidi monaſterium quoddam or
Cartuſiani non ita procul à Papia: in eo
plum eſt, intus ac foris, ab imo uſque ad
mum, candido marmore conſtructum, &
quicquid ineſt rerum, marmoreum eſt,
altaria, columnæ, tumbæ. Quorſum a
attinebat tantum pecuniarum effundere
pauci monachi ſolitarii canerent in te
marmoreo? quibus ipſis templum hoc
eſt, non uſui, quod frequenter infeſtent
hoſpitibus, qui non ob aliud eo ſe confer
niſi ut ſpectent templum illud marmor
Atque illic cognovi, quod ſtultius eſt, il
gata in ſingulos annos tria millia ducat
in ſtructuram monaſterii. Et ſunt, qui p
eſſe nefas, eam pecuniam in pios uſus
tere, præter mentem teſtatoris: maluntq
moliri, quod inſtaurent, quam non ædif
Hæc quoniam inſignia ſunt, viſum eſt
memorare: quanquam ſunt paſſim in te
noſtris exempla permulta ſimilia. Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[..]erambitio, non eleemoſyna. Divites am-
[..]bi monumentum in templis, in quibus
[..]c divis locus erat. Curant ſe ſculpen-
[..] ingendos, additis etiam nominibus ac
[..]i titulo: atque hiſce rebus bonam tem-
[..]m occupant, olim opinor poſtulaturi,
[..]um cadavera in ipſis reponantur alta-
[..]Dicet aliquis; An horum munificentiam
[..]ias rejiciendam? Nequaquam, ſi tem-
[..] dignum ſit, quod offerunt. Sed ego ſi
[..]s aut epiſcopus eſſem, hortarer craſſos
[..]icos, aut negociatores, ut, ſi vellent ſua
[..] redimere apud Deum, iſta clanculum
[..]ent in ſubſidium eorum, qui vere pau-
[..]nt. Iſti putant perire pecuniam, quæ
[..]tulatim, & clanculum in præſentem
[..]m tenuium ſublevandam diſſipatur, cu-
[..]um extet apud poſteros monumentum.
[..]to nullam melius collocari ea, quam
[..]riſtus ſibi vult imputari certiſſimus de-
[..]TI. An non putas recte collocari, quod
[..]onaſteriis? EV. Et his darem nonnihil,
[..] eſſem, ſed darem ad neceſſitatem, non
[..]m: tum his, inter quos ſentirem vigere
[..] veræ religionis. TI. Multi judicant
[..]modum belle collocari, quod datur iſtis
[..]is publicis. EV. Et iſtis nonnihil dan-
[..]t aliquando, ſed cum delectu. At mihi
[..]um videatur, ſi ſingulæ civitates ſuos
[..], nec ferrentur errones huc & illuc cir-
[..]rſitantes, præſertim validi, quibus opus
[..]itandum ſentio potius, quam pecuniam.
[..]ibus igitur potiſſimum dandum cenſes,
[..]um, & quatenus? EV. Hoc mihi ad un-
[..] deſcribere difficillimum ſit. Primum
[..]m adeſſe oportet, qui cupiat omnibus

ſubvenire. Deinde pro mea tenuitate,
poſſum, impertio, quoties ſeſe offert oc
præſertim his, quorum & paupertas &
gritas mihi nota eſt: hortor & alios ad b
centiam, ſi me defecerint facultates. TI.
permittiſne nobis hic in tuo regno libere
EV. Imo liberius quam ſi domi veſtra
TI. Non probas in templis ſumptus im
cos; & has ædes multo minoris ædifica
teras. EV. Equidem arbitror, has intra n
ciem conſiſtere, aut, ſi mavis, elegantiam
te abſunt à luxu, ni fallor. Ædificant m
centius, qui mendicato vivunt. Et tamen
horti mei qualesquales ſunt, vectigal p
egenis: & quotidie ſumptibus aliquid
ho, in me meoſque frugalior, quo poſſi
in pauperes munificentior. TI. Si iſtu
mum obtinerent omnes, permulti mel
berent, quos nunc egeſtas gravat indign
ex adverſo multi minus eſſent obeſi,
quos egeſtas doceat ſobrietatē ac mod
EV. Fortaſſe ſic res habet. Sed vultiſne
inſipida bellaria re quapiam ſuavi cond
TI. Plus ſatis eſt deliciarum. EV. At eg
depromam, quod ne ſaturi quidem faſt
TI. Quid eſt? EV. Codex eſt Euangelioru
quod lautiſſimum habeo, vobis deprom
fine convivii. Recita, puer, ab eo loc
proxime deſtitiſti. *Puer.* Nemo [8] pote
bus dominis ſervire: aut enim unum o
bebit, & alterum diliget: aut unum ſuſt
& alterum contemnet. Non poteſtis D
vire, & mammonæ. Ideo dico vobis,
citi ſitis animæ veſtræ quid manduce
que corpori quid induamini. Nonne
plus eſt quam eſca, & corpus plus quam

[8] *Locus Euangelii, Matt. 6.*

m

tem? EV. Redde codicem. In hoc loco
mi Ieſus Chriſtus videtur bis idem dixiſ-
Enim pro eo quod prius dixit, odio ha-
, mox ponit, contemnet: & pro eo quod
poſuerat, diliget, mox vertit, ſuſtinebit:
mutatis perſonis exiſtit eadem ſententia.
Non ſatis aſſequor quid velis. EV. Demon-
ſtrabo igitur ratione mathematica, ſi vide-
. priore parte pro uno pone *A*, pro alte-
B rurſus in poſteriore pro uno pone *B*,
ro *A*, verſo ordine. Aut enim *A* odio
bet, & *B* diliget: aut *B* ſuſtinebit, & *A* con-
. Nonne hic palam eſt, *A* bis odio ha-
, *B* bis diligi? TI. Perſpicuum eſt. EV. At-
c conjunctio, aut, præſertim repetita,
emphaſim ſententiæ contrariæ, aut cer-
rſæ. Alioqui nonne abſurde diceretur,
Petrus me vincet, & ego cedam: aut ego
, & Petrus me vincet? TI. Lepidum, ita
us amet, ſophiſma. EV. At tum demum
videbitur lepidum, ſi hoc ex vobis didi-
TH. Animus ſomniat ac parturit mihi
quid: ſi jubetis, quicquid eſt, proferam
dium, vos eritis vel oniropoli [9], vel ob-
es. EV. Quanquam vulgo mali ominis
ur ſomniorum meminiſſe in convivio,
um ſit verecundum coram tot viris fœ-
niti, tamen nos iſtud ſomnium, ſive ma-
rtum animi tui, libenter excipiemus.
Mihi videtur in hoc ſermone res commu-
otius, quam perſona. Et hanc vocem,
& unum, non referri ad *A* & *B*, ſed
ue pars refertur ad utrumlibet, ut utrum-
delegeris, ei jam opponatur, quod ſigni-
ur per alterū. Quaſi dicas: aut excludes *A*,
mittes *B*: aut *A* admittes, & excludes *B*.

[9] Oniropoli, dicuntur conjectores ſeu ſomniorum interpretes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Hic videtis manente perſona, rem eſſe tra
tam. Atque hoc ita dictum eſt de *A*, ut
referat, ſi idem enuncies de *B*, hoc pacto
B excludes, & admittes *A*; aut admittes
excludes *A*. EV. Sane argute tu quidem
blema nobis explicuiſti, neque quiſquam
thematicus melius depinxiſſet in pul
Soph. Illud me magis movet, quod pro
eſſe ſolicitos de craſtino, quum Paulus ip
borarit manibus, victus parandi cauſa,
idem acriter increpet ocioſos, & ex alien
vere gaudentes, admonens ut laborent, ac
nibus operentur quod bonum eſt, ut ſit
tribuant aliquid neceſſitatem patienti. An
pii ſanctique labores ſunt, quibus maritu
nuis alit uxorem ſibi chariſſimam, dulc
liberos? TI. Iſta quæſtio, mea ſententia,
modis diſſolvi poteſt. Primum, ut ad illa
pora potiſſimum pertineat. Apoſtolis ob E
gelii prædicationem late vagantibus, exim
da erat ſolicitudo victus undecunque ſupp
tandi, quibus non vacabat opera manuar
bum quærere, præſertim cum nullam a
ſcirent, præter piſcationem. Nunc alia
temporum eſt, & ocium amplectimur om
laborem fugimus. Altera diſſolvendi ratio
Chriſtus non interdixit induſtriam, ſed ſo
tudinem. Et ſolicitudinem intelligit juxta
garem hominum affectum, qui nulla de re
gis anxii ſunt, quam de parando victu, ut
nibus rebus omiſſis, hoc ſolum agant, huic
curæ ſint addicti. Id propemodum indicat
dominus, cum negat eundem duobus do
nis ſervire poſſe. Servit enim qui toto pec
addictus eſt. Præcipuam igitur curam vult
Euangelii propagandi, non ſolam. Ait en

Prim

rimm quærite regnum Dei, & hæc adji-
ent vobis. Non dicit ſolum, quærite, ſed,
rimm quærite. Cæterum in voce Craſtini,
yperbolen eſſe, quum ſignificet, in lon-
cum; qui mos eſt avaris hujus mundi, ut
ſis etiam anxie parent & quærant. EV. Ac-
is tuam interpretationem: ſed quid ſibi
quod ait, Ne ſoliciti ſitis animæ veſtræ,
latis. Corpus veſte tegitur, at non edit
TI. Animam [1], ut opinor, hic vitam [1] *Anima.*
et. Ea periclitatur, ſi cibum ſubduxeris:
m, ſi veſtem detraxeris, quæ magis da-
lori, quam neceſſitati. Et ſi quem affli-
itas, non ſtatim occidit: at inedia cer-
mors eſt. EV. Non ſatis video, quo mo-
æreat cum hac ſententia, quod adjecit:
anima plus eſt quam eſca? & corpus
t quam veſtimentum? Nam ſi vita magni
eſt, tanto magis advigilandum ne pereat.
oc argumentum non adimit nobis ſoli-
nem, ſed auget. EV. At non hoc ſentit
us, quod interpretaris, ſed hoc argumen-
is addit fiduciam de patre. Si pater be-
gratis, & de ſuo dedit id quod carius
am adjiciet id quod vilius eſt. Qui dedit
m, non negabit alimoniam: qui dedit
, adjiciet alicunde veſtem. Illius igitur
itate freti, non eſt quod diſcruciemur
udine curaque rerum infimarum. Quid
ſupereſt, niſi ut utentes hoc mundo, tan-
non utamur, totam curam ac ſtudium
m transferamus in amorem rerum cœ-
m, atque rejecto mammona, imo toto
cum omnibus ſuis præſtigiis, uni Do-
toto & alacri pectore ſerviamus, qui non
et filios ſuos. Sed interim nullus attingit

 bellaria.

bellaria. His certe cum gaudio veſci
quæ non magna cura nobis domi prove
TI. Abunde ſatisfactum eſt corpuſculo. E
lem equidem & animo. TI. Atque uber
iam animo. EV. Hæc igitur tolle, puer
brum appone. Lavemus, amici; ut ſi qui
te commiſſum eſt in hoc convivio, purg
namus hymnum Deo. Perficiam, ſi vi
quod cœperam ex Chryſoſtomo. TI.
[2] *Hymnus.* mus. EV. Gloria [2] tibi, domine; glori
ſancte; gloria tibi, rex; quoniam dediſti
eſcas. imple nos gaudio & lætitia in Spiri
cto, ut inveniamur in conſpectu tuo ac
biles; nec pudefiamus, quando reddes un
ſecundum opera ſua. *Puer.* Amen. TI.
cto pius & elegans eſt hymnus. EV. Hu
vus Chryſoſtomus non dedignatur eti
terpretari. TI. Quonam loco? EV. In
thæum, homilia 56. TI. Non omittam
hodie legam. Sed illud unum interim ex
pio diſcere, cur ter optamus Chriſto gl
idque triplici cognomine, domini, ſan
regis? EV. Quoniam illi debetur omnis
Sed nobis triplici nomine potiſſimum e
rificandus. Quod ſuo ſacroſancto ſangu
demerit nos à tyrannide diaboli, ſibi
ſeruerit, unde & dominum illum voc
Deinde, quod non contentus gratis c
naſſe nobis omnia peccata, per ſpiritum
contulit nobis & juſtitiam ſuam, ut ſe
ea quæ ſunt ſanctimoniæ. Atque ob id ſa
eum vocamus, quod ſit ſanctificator om
Poſtremo, quod ab eodem ſperamu
mium regni cœleſtis, ubi ille jam ſedet a
teram Dei patris; & hinc nobis rex dicit
que hanc totam felicitatem illius erga n

bonitati debemus, quod pro domino, vel
rano potius, diabolo, dominum habemus
ſu Chriſtum: pro immunditia & ſordibus
torum, innocentiam ac ſanctimoniam:
henna, gaudia vitæ cœleſtis. TI. Pia pro-
t ſententia. EV. Quoniam nunc primum
ic accepi convivio, non dimittam vos
e xeniis [3], ſed talibus, qualis fuit appara-
s Ieus, puer; profer apophoreta [4] noſtra.
ortiri placet, ſive ſibi quiſque malit deli-
ninimum refert; ejuſdem fere precii ſunt
a, hoc eſt, nullius. Non enim ſunt ſortes
gabali, ut huic obveniant equi centum,
idem muſcæ. Sunt libelli quatuor, horo-
duo, lucernula, & theca cum calamis
phiticis. Hæc arbitror magis convenire
, quam opobalſamum, aut dentifricium,
eculum, ſi vos novi ſatis. TI. Adeo bella
omnia, ut nobis difficilis ſit electio: ipſe
s pro tuo arbitratu diſtribuito; ſic gratius
erit quicquid obtigerit. EV. Hic libellus
embranis habet proverbia Solomonis: ſa-
iam docet, & auro pictus eſt, quod au-
habeat ſapientiæ ſymbolum. Hoc dabi-
ano noſtro, ut juxta doctrinam euange-
n, habenti ſapientiam detur ſapientia, &
eret. TI. Certe curabitur ut minus egeam.
ophronio congruet horologium, huc ex
ema Dalmatia profectum, ut vel ſic com-
dem munuſculum meum. Novi enim,
m ille ſit parcus temporis, quam nullam
nino portionem rei precioſiſſimæ ſinat ab-
ine fructu. *Soph.* Imo pigrum admones di-
intiæ. EV. Hic libellus habet in membranis
ngelium ſecundum Matthæum: gemma
ti merebatur, niſi nullum eſſet illi ſcrinium

3 Xenia, munuſcula quæ dantur hoſpitibus aut amicis.

4 Apophoreta quæ dantur in fine conviviorum auferenda, ſi cui videatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

aut theca charior, quam pectus hominis.
igitur recondito, Theophile, quo magi
ſis, quod diceris. TH. Efficiam ne prorſu
le collocaſſe videaris tuum munus. EV.
ſunt epiſtolæ Pauli, quas tu libenter tecum
cunfers, Eulali; qui Paulum ſemper habe
leas in ore: nec haberes in ore, niſi eſſet i
ctore: poſthac commodius erit etiam in
nibus oculiſque. *Eul.* Iſthuc non eſt dare
nus, ſed dare conſilium. Porro bono cor
nullum eſt munus precioſius. EV. Lucer
conveniet Chryſoglotto, anagnoſtæ inſat
li, &, ut M. Tullius inquit, librorum hel
maximo. CH. Bis habeo gratiam: primum
munere non vulgariter eleganti: deinde, c
ſomniculoſum admones vigilantiæ. EV. T
calamaria debetur Theodidacto, felici
πολυγράφῳ [5]. atque hos ego calamos fe
ſimos eſſe judico, quibus celebrabitur gl
domini noſtri Ieſu Chriſti, tali præſertim
fice. *Theodidact.* Vtinam & pectus ſupped
poſſis, quemadmodū ſuppeditas inſtrum
EV. Hic codex habet aliquot Plutarchi lib
de moribus, ſed ſelectos, & à quodam Gr
literaturæ peritiſſimo non inſcite deſcrip
in quibus tantum reperio ſanctimoniæ, ut
hi prodigio ſimile videatur, in pectus hom
ethnici tam euangelicas potuiſſe venire c
tationes. Hic dabitur Vranio juveni, &
λέλληνι [6]. Supereſt horologium; id cedat
ſtro Nephalio, parciſſimo temporis diſpe
tori. *Neph.* Habemus gratiam, non ſolum
munuſculis, verumetiam pro teſtimoniis. M
iſthuc non tam eſt diſtribuere xenia, q
elogia. EV. Imo ego vobis habeo gratiam
plici nomine. Primum, quod noſtram exi

ti

[5] Id eſt, qui multa ſcribit, qualis fuit Chryſippus ac Didymus.

[6] Id eſt, amatori Græcitatis.

rmoni conſulitis. Deinde, quod eruditis
x ac piis ſermonibus refeciſtis animum
en. Ego vos, quomodo acceptos dimit-
n neſcio; certe vos relinquam melior ac
or. Scio vobis non eſſe cordi fiſtulas, aut
cones, ac multo minus aleam. Quare, ſi
icur, fallemus horulam ſpectandis reliquis
es meæ miraculis. TI. Iſthuc eramus abs te
aturi. EV. Apud bonæ fidei promiſſorem
eſt opus flagitatore. Hanc aulam æſtivam
or vos jam ſatis contemplatos. Habet tri-
n proſpectum, &, quoquo verſum defle-
culos, occurrit viror hortorum gratiſſi-
Vitreis feneſtris volubilibus, ſi videatur,
excludere cœlum, ſi nebulis aut ventis ſit
mmodius: licet & denſis valvis, foris ad-
s, ac tenuibus intus, excludere ſolem, ſi
offendat æſtus. Hic quum prandeo, videor
orto prandere, non in domo. Nam & pa-
s virentes ſuos habent inſperſos floſculos.
& picturæ non invenuſtæ. Hic Chriſtus
emam compotationem agitat cum electis
pulis. Hic natalitia celebrat Herodes fu-
o convivio. Hic Euangelicus ille dives epu-
r ſplendide, mox deſcenſurus ad inferos.
arus repellitur à foribus, mox excipiendus
Abrahæ. TI. Hoc argumentum non ſatis
oſcimus. EV. Cleopatra [7] eſt cum Antonio
decertans: jam unionem ebibit, alteri
num admovit detractura. Hic pugnant La-
piæ. Hic Alexander Magnus haſta transver-
at Clitum. Hæc exempla nos admonent ſo-
etatis in convivio, & à crapula luxuque de-
rent. Nunc adeamus bibliothecam, non il-
n quidem multis inſtructam libris, ſed ex-
ſitis. TI. Locus hic plane divinitatem quan-
G 5 dam

7 Cleopatræ vitam lege apud Plutarchum & Plinium cap. 35. lib. 9.

dam præ ſe fert, adeo nitent omnia. EV. ...
videtis præcipuam partem opum mean...
Nam in menſa nihil vidiſtis niſi vitreu...
ſtanneum; nec eſt in tota domo vas ullu...
genteum, præter unum poculum inaurat...
quod ob amorem ejus, qui dono dedit, rel...
ſe ſervo. Hæc ſphæra penſilis totum orbem...
nit ob oculos. Hic in parietibus ſingulæ re...
nes fuſiore ſpacio depictæ ſunt. In reliquis...
rietibus videtis inſignium autorum imagi...
Nam omneis depingere fuerat infinitum. C...
ſtus primum habet locum, porrecta man...
dens in monte. Capiti imminet pater, dic...
Ipſum audite. Spiritus ſanctus expanſis...
multa luce complectitur illum. TI. Opus, ita...
Deus bene amet, Apelle dignum. EV. Ad...
ctum eſt bibliothecæ muſeion quoddam a...
ſtum, ſed elegans, quod ſubmota tabula o...
dit foculum, ſi quid offenderit frigus. In a...
te videtur ſolidus paries. TI. Hic mihi gem...
videntur omnia. Eſt & mira odoris gra...
EV. Hoc mihi præcipue ſtudio eſt, ut niteat...
mus, & bene oleat. Vtraque res minimo c...
ſtat. Habet bibliotheca ſuum ambulacrum p...
ſile, ſpectans in hortum; & huic adhære...
cellum. TI. Locus numine dignus. EV. N...
adeamus illa tria ambulacra, quæ imminen...
quæ vidiſtis ad hortum domeſticum ſpect...
tia. In his ſuperioribus utroque proſpectus...
ſed per feneſtras, quæ poſſunt occludi, præ...
tim in his parietibus qui non ſpectant hort...
interiorem, quo domus ſit tutior. Hic ad...
vam, quia plus eſt lucis, & paries raris fene...
interruptus, ordine depicta eſt tota vita I...
ex narratione quatuor Euangeliſtarum, uſ...
ad miſſum Spiritum ſanctum, & primam p...
dicat...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſionem Apoſtolorum ex Actis. Additæ
ſu & locis notæ, ut agnoſcat ſpectator, juxta
ql ſtagnum, aut in quo monte res geſta ſit.
Aiti ſunt tituli, paucis verbis ſubnotantes
tom argumentum: velut illud quod dicitur
à iu, Volo, mundare. Ex adverſo reſpondent
fitæ, & vaticinia veteris teſtamenti, præſer-
tiè Prophetis & Pſalmis, qui nihil aliud ha-
bt, quam Chriſti vitam, & Apoſtolorum,
a r narratam. Hic nonnunquam obambulo
num fabulans, & animo contemplans illud
irfabile conſilium Dei, quo per filium ſuum
rtuere voluit genus humanum. Nonnun-
qm adeſt uxor comes, aut amicus quiſpiam,
q rebus piis delectetur. TI. In hac domo cui
pſet obrepere tædium? EV. Nulli qui didicerit
ſim vivere. In ſumma ora picturæ, velut ex-
r ordinem, addita ſunt capita Pontificum
Imanorum cum ſuis titulis. Ex adverſo ca-
ti Cæſarum, ob memoriam hiſtoriæ. In
roque cornu prominet penſile cubiculum,
i liceat interquieſcere, & unde ſpectare licet
marium, & aviculas noſtras. Hic in ex-
mo angulo prati videtis aliud ædificiolum,
i cœnamus nonnunquam æſtivis menſibus,
ubi curatur, ſi quem forte è familiaribus
rripuerit morbus ob contagium formidabi-
. TI. Quidam negant hujuſmodi morbos eſſe
tandos [8]. EV. Cur ergo vitant foveam, aut
nenum? An hoc minus timent, quia non vi-
ent? Nec baſiliſci venenum videtur, quod af-
at oculis. Vbi res poſcat, non dubitem pro
eceſſariis venire in vitæ diſcrimen. Sine cauſa
ibire vitæ periculum, temeritas eſt: alios in
itæ periculum adducere, crudelitas. Sunt &
lia quædam non injucunda ſpectatu: ea man-
dabo

[8] *Contagioſi morbi vitandi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dabo uxori, ut oſtendat. Manete hic vel tota
triduum, & hanc domum putate eſſe veſtr.
Paſcite oculos, paſcite animos. Nam me-
gocia quædam alio vocant. Eſt equitandum
pagos aliquot vicinos. TI. Ob rem pecu-
riam? EV. Ego tales amicos non relinquer
pecuniæ gratia. TI. Fortaſſis venatio parat
alicubi. EV. Plane venatio eſt: ſed aliud ve
quam apros aut cervos. TI. Quid igitur? EV.-
cam. In uno pago decumbit amicus quid
non ſine periculo vitæ. Nam corpori me
medicus, ego magis metuo animæ illius. Si-
dem mihi videtur parum recte compoſitu
emigrandum, ſicut dignum eſt Chriſtia
huic adero meis hortatibus, ut ſive moria,
ſive revaleſcat, bono ipſius fiat. In altero d
dium acre natum eſt inter duos, non m
quidem illos, ſed tamen pervicacis ingeni
ros. Quod ſi exaſperetur, vereor ne plure
cum trahat in conſortium ſimultatis. Adn
totis viribus, ut hos redigam in gratiam. N
utrique ſum veteri neceſſitudine junctus. I
ſunt quæ venor. Quod ſi venatio ſucceſſerit
animi ſententia, ſimul hic celebrabimus ἐπ
νικια [9]. TI. Pia venatio. Precamur, ut tibi pro
lia Chriſtus aſpiret. EV. Hanc prædam ego
lim, quam obvenire mihi hæreditate bis m
ducatos. TI. Mox rediturus? EV. Non niſi
tatis omnibus: quare certum tempus non p
ſum præſcribere. Vos interim meis perind
veſtris fruamini, & valete. TI. Dominus Ie
te feliciter deducat, ac reducat.

[9] Fpini-cia ſunt celebritates pro parta victoria.

E INCOMPARABILI HEROE HANNE REVCHLINO in divorum numerum relato.

OMPILIVS, BRASSICANVS.

PO. VNde nobis petaſatus? BR. E Tubinga.
PO. Nihilne iſtic rei novæ? BR. Equi-
de demiror uſque adeo mortales omnes te-
neſiti quadam rerum novarum. At ego Lo-
va Camelum quendam audivi concionan-
ei fugiendũ quidquid eſſet novum. PO. Vo-
e Camelo dignam. Dignus erat homo, ſi ta-
n homo fuit, qui nunquam mutet veteres
a os, aut putre ſubligar, ſemper veſcatur pu-
is ovis, nec aliud bibat quam vappam.
At idem, ne ſis inſcius, non uſque adeo
etatur rebus veteribus, ut malit jus pridia-
u quam recens. PO. Sed omiſſo Camelo,
i quid adfers novi. BR. Adfero quidem,
t ille ajebat, malum. PO. Atqui iſtuc ipſum
erit vetus. Ita fieri neceſſe eſt, ut ſi omnia
e a ſint bona, omnia nova mala; quæcun-
nunc bona ſunt, fuerint olim mala; & quæ
ſunt mala, ſint olim futura bona. BR. Ita
ur juxta decretum Cameli. Immo conſe-
ur, ut qui olim adoleſcens fuit malus fa-
, quia recens; idem nunc ſit bonus fatuus,
ſenuit. PO. Sed age prome quidquid eſt.
Egregius ille trilinguis eruditionis phœ-
Ioannes Reuchlinus vita defunctus eſt.
P Rem certam narras? BR. Certiorem quam
m. PO. Sed quid iſtuc mali, relicta poſteris
h eſtiſſimi nominis immortali memoria, ab
h s vitæ malis demigrare in conſortium bea-
m? BR. Quis iſtuc tibi indicavit? PO. Res
Nec enim poteſt aliter mori, qui ſic vixit.

BR. At

BR. At magis etiam iſtuc diceres, ſi ſcias, qu
ego. PO. Quidnam, obſecro? BR. Non eſt
referre. PO. Quam ob rem? BR. Quia qui
didit, ſtipulatus eſt arcani ſilentium. PO.
dem lege committe & mihi: recipio tibi ſi
tium optima fide? BR. Quanquam iſta fi
me jam ſæpenumero fefellit; tamen age, co
mittam: præſertim cum res ſit ejus generi
expediat etiam eſſe notam bonis omnibus.
Tubingæ quidam inſtituti Franciſcani, vi
mnibus habitus eximiæ ſanctimoniæ, præ
quam ipſi. PO. Magnum dicis argumen
veræ ſanctimoniæ. BR. Agnoſceres homin
& fatereris verum, ſi nomen ederem. PO. Q
ſi divinem? BR. Licet. PO. Admove aur
BR. Quid opus, cum ſimus ſoli? PO. Ita
eſt. BR. Is ipſe eſt. PO. Eſt homo certiſſim
dei. Mihi Sibyllæ [1] folium erit quidqui
dixerit. BR. Audi igitur totum dialogum b
fide. Ægrotabat noſter Reuchlinus, ſatis
dem periculoſe, ſed ita ut bona ſpes eſſet
ut revaleſceret; vir dignus qui nunquam
ſceret, ægrotaret, aut moreretur. Mane
bam meum Franciſcanum, ut animi mei
leſtiam oratione ſua leniret. Nam ægrota
una cum ægrotante amico, quem amaba
patrem. PO. Phy; quis illum uſquam non a
vit, niſi vir peſſimus? BR. Hic Franciſc
meus, Braſſicane, inquit, emove penitu
animo mœrorem omnem: Reuchlinus n
deſiit ægrotare. Quid? inquam, an ſubit
valuit? nam ante biduum non admodum
promittebant medici. Tum ille, Revaluit
quit, ſed ita, ut poſthac non ſit illi formid
valetudo adverſa. Noli flere, (nam vi
erumpentes lacrymas,) prius quam audia

om

[1] *Sibylla Cumana ſcribebat oracula in foliis. Iuvenalis: Credite me vobis folium recitare Sibyllæ: id eſt, rem certiſſimam. Quod genus & illud: E tripode dictum puta.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...m. Sex dies ſunt, quod hominem non
...tam, ſed tamen quotidianis precibus il-
...utem Domino commendabam. Hodier-
...cte cum me à matutinis hymnis in ſtrato
...oroſuiſſem, blandus quidam minimeque
...tra ſomnus obrepſit. PO. Neſcio quid læti
...præſagit animus. BR. Non eſt tibi læva
...ne. Viſus ſum mihi, inquit, conſiſtere ad
...culum quendam, per quem tranſitus erat
...tum quoddam longe amœniſſimum. Ad-
...ndiebatur oculis graminum & frondium
...uam ſmaragdinus viror, ſic arridebant
...libili colorum varietate floſculorum ſtel-
...ſic ſpirabant omnia, ut quod erat prato-
...itra rivum, quo dirimebatur feliciſſimus
...mpus, nec vivere, nec virere videretur,
...ortua, inamœna, putidaque omnia. At-
...terim dum totus ſum in eo ſpectaculo,
...modum præterierat Reuchlinus; præ-
...ris Hebraice precatus eſt pacem. Iam me-
...pontis tranſierat prius, quam ſentirem:
...tem accurrere, reſpiciens vetuit. Non-
...fas, inquit. Quinto ab hinc anno nos ſe-
...s. Interim eorum quæ aguntur, teſtis ac
...tor aſſiſtito. Heic ego: Nudus erat, in-
..., Reuchlinus, an veſtitus? ſolus, an co-
...ius? Veſtium, inquit, nihil habebat, præ-
...nam candidiſſimam: Damaſcenam eſſe
...es, candore mire lucido. pone ſequebatur
...ncredibili ſpecie, alatus: ſuſpicabar illius
...enium bonum. PO. Sed nullusne comi-
...tur genius malus? BR. Imo aliquot, ut
...iſcanus ille arbitrabatur. Procul, inquit,
...go ſequebantur aves aliquot pennis cæte-
...gris, niſi quod explicatu alarum gilvas
...eis, quam candidas plumas oſtenderent.

Picæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Picæ, inquit, videri poterant colore & ve…
niſi quod ſingulæ ſedecim picas æquarent …
gnitudine corporis, nihilo minores vulturi…
criſtam geſtantes vertice, roſtris & ungui…
aduncis, ventre prominente. Harpyiæ vi…
poterant, ſi tres modo fuiſſent. PO. Quid…
liebantur iſtæ furiæ? BR. Procul, inquit…
ſtrepebant heroï Reuchlino, & impetitur…
debantur, ſi licuiſſet. PO. Qui minus li…
BR. Quia verſus Reuchlinus, objecta …
crucis imaginem exprimens, Abite, in…
quo dignum eſt, malæ peſtes. Satis ſit vob…
gotium faceſſere mortalibus: in me jam…
mortalibus adſcriptum, nihil habet juri…
ſtra dementia. Vix ea dixerat, inquit Franc…
nus, mox abierant fœdiſſimæ volucres, …
licto fœtore, ad quem collatum oletum [2] …
ri poſſet ſamſucinum [3], aut foliatum [4]. D…
bat ſe citius vel ad inferos deſcenſurum, …
ſuſtineret iterum afflari tali thymiam…
PO. Male ſit illis peſtibus. BR. Sed audi c…
quæ narravit mihi Franciſcanus. Dum ha…
tentus contemplor, inquit, jam ponti vi…
erat divus Hieronymus, qui Reuchlinum …
verbis compellabat: Salve, collega ſancti…
Datum eſt hoc mihi negotium, ut te exce…
deducam in conſortium cœlitum, quo…
ſanctiſſimis laboribus deſtinavit divina …
gnitas. Simulque veſtem protulit, qua Re…
num induit. Tum ego, Dic, inquam, …
quo cultu, quave ſpecie videbatur Hie…
mus? Eratne tam ſenilis, quam illum pin…
aut cucullam habebat, aut galerum, ac p…
cardinalitium, aut leonem comitem? A…
ille: Nihil, inquit, iſtiuſmodi. Species erat …
na, quæ ſic ætatem teſtabatur, ut nihil h…
gal-

[2] Oletum eſt ſtercus humanũ.
[3] Samſucinum unguentum idẽ cum amaracino.
[4] Foliatum, unguenti genus, de quo Iuvenalis: Mœchis foliata parãtur.
[5] Thymiama ſuffitus eſt.

oris, dignitatis plurimum. Quorſum au-
ic opus erat comite leone, quem illi pi-
toi adjunxerunt? Veſtem gerebat ad talos
ſq demiſſam; cryſtallum diceres pelluci-
. Ejuſdem erat formæ, quam Reuchlino
dit. Tota undique picta erat linguis triplici
lum varietate. Quædam pyropon [6] præ *6 Pyro-*
ebant, nonnullæ ſmaragdum, tertiæ ſap- *pus, ſma-*
phim. Pellucebant omnia, nec mediocrem *ragdus,*
ram addebat ordo. PO. Conjicio id fuiſſe *ſapphirus*
ne trium linguarum, quas calluerunt. *lapides*
BR. Non eſt dubium. Nam & fimbriæ, ut aje- *lucidiſſi-*
trium linguarum litteris triplici colore di- *mi, &*
tinis viſebantur inſcriptæ. PO. Num inco- *precioſi.*
tus aderat Hieronymus? BR. Incomita-
tus quis? Totus ille campus obſidebatur my-
us Geniorum; nec aliter oppleverant aë-
rotum, quam videmus in ſolis radiis voli-
minuta corpuſcula, quæ vocant ἄτομα [7], *7 Id eſt.*
en à re tam humili huc ducenda eſt com- *inſepara-*
tio. Neque cœlum videre licuiſſet, neque *bilia.*
tum, niſi pellucerent omnia. PO. Euge,
chlino gratulor. Quid deinde factum eſt?
BR. Hieronymus, inquit, honoris gratia com-
s dextrum Reuchlinum, deduxit in me-
pratum. Ibi collis erat in medio promi-
e. In hujus vertice uterque alterum blando
o complexus eſt. Atque interea vaſto hia-
cœlum ſuperne diduxit ſeſe, majeſtatem
dam inenarrabilem exhibens, ſic ut ad
ſpeciem cætera pæne ſorderent, quæ ta-
antea videbantur eſſe mirifica. PO. Non
s aliquam imaginem nobis depingere?
B Qui poſſim ego, qui non vidi? Is qui vidit,
vit ſe ullis vocibus vel ſomnium rei poſſe
ngere: tantum hoc ajebat, ſe vel millies

mori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

mori paratum, ſi liceat iterum eo ſpectac
quamlibet exiguo momento frui. PO. Q
tandem? BR. Ex hiatu cœli demiſſa eſt ing
columna igne pellucido, ſed amœno: per e
in complexu duæ ſanctiſſimæ animæ ſubve
ſunt in cœlum, choris angelicis tanta melo
delinientibus omnia, ut Franciſcanus nege
unquam ejus voluptatis meminiſſe poſſe, q
erumpant lacrymæ. Secuta eſt mira fragran
Vbi ſomnus reliquit hominem, ſi tamen
ſomnus dicendus eſt, erat dementi ſimilis; n
credebat, ſeſe eſſe in cellula ſua; require
pontem ac pratum ſuum; nec aliud loqui,
aliud cogitare poterat. Seniores ejus coll
ubi ſenſerunt rem non eſſe fabuloſam, (n
compertum eſt eadem hora terris exceſ
Reuchlinum, qua viſio viro illi ſanctiſſimo
paruit;) concordibus animis egerunt gra
Deo, qui benefacta piorum præmiis amp
mis remuneratur. PO. Quid igitur ſupereſt
ut ſanctiſſimi viri nomen adſcribamus ca
dario ſanctorum? BR. Id ego facturus er
etiam ſi nihil tale vidiſſet Franciſcanus; &
dem aureis litteris, proxime divum Hiero
mum. PO. Emoriar, niſi idem facturus ſum
codice meo. BR. Quin & in meo larario [8]
bit aureus inter divos ſelectos. PO. Stabit
meo vel gemmeus, ſi ſuppetat animo facu
BR. Ponetur & in bibliotheca Hieronymo
ximus. PO. Addetur & meæ. BR. Imo ſi
volent eſſe, idem facient omnes, qui colu
amant linguas ac bonas literas, præſertim
cras. PO. Dignus eſt videlicet. Sed nihil te
vet ille ſcrupulus, quod nondum relatus e
numerum divorum auctoritate Romani P
tificis? BR. Quis canonizavit (ſic enim voc
dim

[8] *Lararium, locus ubi reponebantur dii penates, hoc eſt, domeſtici. & apud veteres ſelecti dii dicebantur præcipui: ii fuerant numero pauci.*

diva Hieronymum? quis Paulum? quis Vir-
ginem matrem? Vtrorum memoria ſanctior
apud pios omnes? horum quos inſignis pietas,
ſeu ingenii, vitæque monumenta commen-
dant affectibus omnium; an Catharinæ Senen-
ſis, quam in divarum numerum retuliſſe fer-
tur Pius ejus nominis ſecundus, in gratiam
ordinis & urbis? PO. Vera prædicas. Ille de-
mum verus cultus eſt, qui ſponte cœlo dignis
meritis defunctorum exhibetur, quorum be-
neficia perpetuo ſentiuntur. BR. Quid igitur?
Putas tu hujus viri mortem deplorandam? Diu
vixit, ſi quid ea res facit ad felicitatem homi-
nis. Reliquit nunquam intermoritura virtutis
ſuæ monumenta. Benefactis conſecravit no-
men ſuum immortalitati. Nunc exemtus ma-
lis cœlo fruitur, & cum Hieronymo confabu-
latur. PO. At multa paſſus eſt in vita. BR. Sed
plura paſſus eſt divus Hieronymus. Felicitas
eſt ob bona pati à malis. PO. Fateor certe; ob
optima à peſſimis multa perpeſſus eſt Hiero-
nymus. BR. Quod olim fecit Satanas per Scri-
bas & Phariſæos in Dominum Ieſum, hoc &
nunc facit per Phariſaicos quoſdam in opti-
mos quoſque viros, ac de genere mortalium
ſuis vigiliis bene merentes. Nunc ille metit
uberrimam meſſem pro ſemente, quam fecit. In-
terim noſtræ partes erunt, illius memoriam
habere ſacroſanctam; illius nomen ferre laudi-
bus; ac ſubinde illum ſalutare verbis hujuſmo-
di: O ſancta anima, ſis felix linguis, ſis felix
linguarum cultoribus, faveto linguis ſanctis,
perdito malas linguas, infectas veneno gehen-
næ. PO. Ita faciam; ac ſedulo prædicabo cæte-
ris, ut idem faciant. At non dubito, multos
futuros, qui precatiunculam aliquam deſide-
rent,

rent, quandoquidem hoc receptum, qua ſ
ctiſſimi heroïs memoriam celebrent. BR. H
dicis, quod iſti Collectam appellant? PO. S
licet. BR. Hanc paraveram & ante morte
PO. Recita, quæſo. BR. Amator humani ge
ris Deus, qui donum linguarum, quo qu
dam Apoſtolos tuos ad Euangelii prædica
nem per Spiritum tuum ſanctum cœlitus
ſtruxeras, per electum famulum tuum Io
nem Reuchlinum mundo renovaſti: da,
omnibus linguis omnes ubique prædicent g
riam filii tui Ieſu, ut confundas linguas pſeu
apoſtolorum, qui conjurati ſubſtruunt i
piam turrim Babel, tuam gloriam obſcur
conantes, dum ſuam ſtudent attollere: c
uni tibi debeatur omnis gloria, cum Ieſu Fi
tuo, Domino noſtro, & Spiritu ſancto,
æterna ſæcula, Amen. PO. Elegans profecto
pia precatio: diſpeream niſi mihi quotidie
cetur. Et hunc occurſum mihi felicem du
qui rem tam lætam ex te didicerim. BR. I
gaudio diu fruere, ac vale. PO. Vale tu quoq
BR. Valebo, ſed non coquus *.

* [*Cum candidatus quidam, qui coci fil habebatur, coram Cicerone ab alio quopiam ſ fragium peteret; Cicero cavillans: Ego quoq inquit, tibi favebo. Iocus autem eſt in dictio ambigua, quoque & coce, quod ad pronunti tionem attinet. Vnde liquet alium olim fui ſonum harum literarum q & c, quam nunc e Quod ſi fuiſſet diverſus, non erat iocus ex vo plura ſignificante. Nunc litera c, aliud ſon præcedens a, o, u, quam e, i, y. Quod idem in Græcis, cum ejus varietatis nulli vetu Grammatici meminerint, quod equidem ſcia & Fabius in primo libro diſputat q, & k, r*

dundar

...re: non redundarent autem, ſi quid aliud ...at quam c, niſi quod c apponitur reſpira... am rejiciunt q & k: Cæterum u adjun...m, evaneſcit; alioqui, cotidie & quotidie, ...on um differrent ſcriptura, verum etiam ſo... od ſecus eſſe licet ex Fabii verbis colligere, ...p e Orthographia. Porro jocus Ciceronis ad ...e heic alluditur, refertur apud Quinctilia... libro ſexto, capite de riſu.]

PROCI ET PVELLÆ.

PAMPHILVS, MARIA.

PA. Alve crudelis, ſalve ferrea, ſalve adaman...ina. MA. Salve tandem & tu Pamphile, ...s & quantum voles, & quocunque libet ...me. Sed interim mihi videris oblitus no... mei; Maria vocor. PA. At Martiam dici ...uit. MA. Quid ita, quæſo? Quid mihi cum ...? PA. Quia quemadmodum illi deo pro ...ſt, homines interficere; ita & tibi: niſi ...tu Marte crudelior occidis etiam aman... MA. Bona verba. Vbinam ſtrages iſta mor..., quos ego occidi? Vbi ſanguis interfe...om? PA. Vnum cadaver vides exanime, ſi ... me vides. MA. Quid ego audio? Mor... loqueris, & obambulas? utinam mihi ...iam occurrant umbræ formidabiliores! ...udis tu quidem; tamen interim miſerum ...mas, & crudelius occidis, quam ſi con...des telo. Nunc longo cruciatu excarnificor ... MA. Eho, dic, quot gravidæ ad tuum ...ſum abortierunt? PA. Atqui pallor ar...xſanguem magis, quam ulla ſit umbra. ... Atqui iſte pallor tinctus eſt viola. Sic pal...es ceraſium matureſcens, aut uva purpu...ans. PA. Satis procaciter rides miſerum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

MA. Atqui ſi mihi non credis, admove ſpe
lum. PA. Non optarim aliud ſpeculum;
arbitror eſſe clarius ullum, quam in quo
nunc contemplor. MA. Quod ſpeculum n
narras? PA. Oculos tuos. MA. Argutator
ſemper tui ſimilis es! Sed unde doces eſſe
nimem te? An cibum capiunt umbræ? PA.
piunt, ſed inſipidum, qualem ego. MA.
bus igitur veſcuntur? PA. Malvis, porris, &
pinis. MA. Atqui tu non abſtines à capis &
dicibus. PA. Verum; ſed interim nihilo plu
piunt palato meo, quam ſi malvis veſcerer
betis abſque pipere, vino & aceto. MA.
miſerum! & tamen interim obeſulus es. A
loquuntur exanimes? PA. Sic ut ego, voce
quam exili. MA. Atqui nuper cum audire
conviciantem rivali tuo, vox non erat ad
dum exilis. Sed obſecro te, num etiam an
lant umbræ? num veſtiuntur? num dormi
PA. Etiam coëunt, ſed ſuo more. MA. N
ſuavis nugator es. PA. Sed quid dices, ſi a
mentis Achilleis evincam, & me eſſe
tuum, & te eſſe homicidam? MA. Abſit o
Pamphile: ſed aggredere ſophiſma. PA.
mum illud mihi donabis, opinor, morten
hil aliud eſſe, quam abductionem animæ à
pore. MA. Largior. PA. Sed ita, ut ne repo
quod dederis. MA. Non fiet. PA. Tum hau
ficiaberis, eum qui alteri adimit animam
micidam eſſe. MA. Accedo. PA. Conced
illud, quod à graviſſimis auctoribus dict
tot ſeculorum ſuffragiis comprobatum eſt
mam hominis non illic eſſe ubi animat
ubi amat. MA. Iſtuc explana craſſius; non
ſatis aſſequor quid velis. PA. Et hoc ſum
licior, quod iſtuc non æque ſentis atque

MA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

..ac ut ſentiam. PA. Eadem opera fac ut ..adamas. MA. Equidem puella ſum, non ..A. Verum; ſed adamante durior. MA. Sed ..colligere. PA. Qui corripiuntur afflatu ..,nec audiunt, nec vident, nec olfaciunt, ..tiunt, etiamſi occidas. MA. Audivi ſane. ..uid conjectas eſſe in cauſſa? MA. Dic tu, ..lophe. PA. Nimirum quoniam animus ..cœlis, ubi habet quod vehementer amat, ..ſt à corpore. MA. Quid tum poſtea? ..uid tum, dura? Illud conſequitur, & me ..ortuum, & te eſſe homicidam. MA. Vbi ..ur anima tua? PA. Illic ubi amat. MA. Quis ..ademit tibi animam? Quid ſuſpiras? Dic ..dices impune. PA. Crudeliſſima quæ..uella, quam ego tamen ne mortuus qui..diſſe poſſum. MA. Humanum ingenium. ..r illi viciſſim non adimis ſuam animam, ..ri, quod ajunt referens? PA. Nihil me fe.., ſiquidem liceat facere permutationem, ..llius animus viciſſim demigret in pectus .., quemadmodum meus animus totus ..ravit in corpus illius. MA. At licetne mi..um viciſſim ſophiſtam agere? PA. Sophi... MA. Num fieri poteſt, ut idem corpus ..matum, & exanime? PA. Non eodem ..m tempore. MA. Cum abeſt anima, tum ..uum eſt corpus? PA. Eſt. MA. Nec animat ..um adeſt? PA. Eſto ſane. MA. Qui fit igi..r ut cum ibi ſit ubi amat, animet tamen ..us unde demigravit? Quod ſi animat, et..um amat alibi, quomodo vocatur exani..orpus, quod animatum eſt? PA. Argutare ..idem ſatis ſophiſtice; ſed me talibus pedi..on capies. Anima quæ moderatur ut..que corpus animantis, improprie dicitur anima,

anima, cum revera ſint tenues quædam
mæ reliquiæ, non aliter quam odor roſ
manet in manu, etiam roſa ſubmota. MA
ficile eſt, ut video, vulpem capere la
Sed illud reſponde; Nonne agit, qui occ
PA. Maxime. MA. Et patitur qui occi
PA. Scilicet. MA. Qui fit igitur, ut cum
mat, agat, quæ amatur, patiatur; occid
catur, quæ amatur, cum amans potius o
ſeipſum? PA. Imo contra; qui amat, pa
quæ amatur, agit. MA. Iſtuc nunquam e
apud Areopagitas [1] Grammaticos. PA. A
cam apud Amphictyones [2] Dialecticos. M
rum ne graveris & illud reſpondere. V
amas, an nolens? PA. Volens. MA. Cum
liberum ſit non amare, videtur homici
quiſquis amat; præterque jus accuſat pu
PA. Atqui puella non ideo occidit, quod
tur, ſed quod non amat mutuum. Occid
tē quiſquis ſervare poteſt, nec ſervat. MA
ſi juvenis amet inconceſſa, hoc eſt, ux
alienam, aut virginem Veſtalem? num illa
bit mutuum, ut ſervet amantem? PA. S
juvenis amat, quod amare fas piumque e
que etiam æquum & bonum, & tamen
ditur. Quod ſi leve eſt homicidii crimen,
neficii ream peragam. MA. Iſtuc prohi
ſuperi. An Circen quampiam ex me f
PA. Aliquid & iſta crudelius. Nam porc
urſus eſſe malim, quam id quod nunc ſu
animis. MA. Quo tandem veneficii gene
do homines? PA. Faſcino. MA. An igitu
ut poſthac abs te deflectam noxios o

P

1 Athenis Areopagitæ judicabant de capitalibus: unde ridicule deflectit vocem ad Grammaticos.

2 Amphictyon, cōcilium erat quod apud Thermopylas cogi ſolebat, ad quod duodecim populi conveniebant ſub Amphictyone, Deucalionis filio, Iones, Dores, Peræbi, Bœotii, Magnetes, Achæi, Phthii, Molienſes, Dolopes, A nes, Delphi, Phocenſes. Sic & Dialecticorum vari ſectæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

na verba. Imo magis affleċte. MA. Si
bunt oculi faſcinatores, qui fit, ut non
tabeſcant & cæteri, quos obtueor? Itaque
pit, faſcinum [3] iſtud eſſe in tuis oculis,
meis. PA. Non ſat tibi erat jugulare
miſellum, ni inſultes inſuper? MA. O lepi-
dum mortuum! Sed quando parabuntur exſe-
quiæ? PA. Opinione tua celerius, ni tu ſuccur-
ris. MA. Egon' rem tantam poſſum? PA. Potes
mortuum ad vitam revocare, idque mini-
mo negotio. MA. Si quis mihi porrigat pana-
cem [4]. PA. Nihil opus herbis; tantum redama.
Quid autem facilius, imo quid æquius? Non
aliter ſolveris ab homicidii crimine. MA. A-
pud quod tribunal peragar rea? Areopagita-
rum? PA. Non; ſed apud tribunal Veneris.
MA. Aiunt Deam eſſe placabilem. PA. Imo nul-
la eſt perinde formidabilis. MA. Habet ful-
men [5]? PA. Non. MA. Habet tridentem? PA. Ne-
quaquam. MA. Habet haſtam? PA. Minime;
ſed eſt dea maris. MA. Non navigo. PA. Sed
habet puerum. MA. Non eſt formidabilis ætas.
PA. At vindicem ac pervicacem. MA. Quid is mi-
hi faciet? PA. Quid faciet? Prohibeant omnes
Superi. Nolim enim illi malum ominari, cui
bene volo. MA. Tamen effare; nulla mihi ſu-
perſtitio eſt. PA. Dicam ergo. Si hunc ſpreveris
procum, non omnino mutuo indignum a-
more, niſi fallor, ille fortaſſe juſſu matris im-
mittet tibi peſſimo veneno tinctum jaculum,
ut ſordidum aliquem depereas, qui te tamen
non amet. MA. Supplicium narras abomi-
nandum. Ego ſane vel mori præoptarim, quam
deperire deformem, nec amore mutuo
reſpondentem. PA. Atqui nuper hujus mali
exemplum inſigniter editum in puellam

[3] Faſcinum, genus veneficii, quo homines oculorum maleficio ad extremos miſeriarum terminos dejiciuntur.
[4] Panaces herba quæ medetur omnibus morbis: unde & nomen habet.
[5] Fulmen, eſt telum Iovis: Tridens, Neptuni: Haſta, Palladis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quandam. MA. Vbi locorum ? PA. Au
MA. Quot anni ſunt? PA. Quot anni? Vi
menſes decem. MA. Puellæ quod erat n
Quid hæres ? PA. Nihil ; novi tanqu
MA. Quin igitur edis nomen ? PA. Qu
placet omen. Vtinam alio quovis nomi
fuiſſet! Idem habebat nomen, quod tu.
ter quis erat? PA. Vivit adhuc inter jure
tos præcipui nominis, re ſplendida. MA
de nomen. PA. Mauricius. MA. Cog
PA. Aglaius. MA. Vivitne mater? PA. N
liquit ſuperos. MA. Quo morbo periit? P
morbo rogas ? mœrore. Et pater, tam
cum primis fortis, periclitabatur. MA.
ſcire matris quoque nomen ? PA. Maxi
phronam nemo non novit. Sed quid
iſta percunctatio ? An me putas apol
comminiſci ? MA. Egon' de te ſuſpica
Hæc ſuſpicio pronior eſt in ſexum n
Sed narra, quid acciderit puellæ. PA
erat honeſto loco nata, ut dixi, re laut
perquam eleganti: quid multis ? digna
marito. Hujus nuptias ambiebat pro
dam illi non diſſimilis. MA. Quo
PA. Hei mihi ; offendor omine ; Pam
ille dictus eſt. Illa nihil non tentantem
ciſſime ſprevit. Iuvenis dolore contab
ita multo poſt, illa deperire cœpit in q
ſimium verius quam hominem. MA.
PA. Adeo perdite, ut ſatis dici no
MA. Tam elegans puella tam deformé
tice acuminato, raro capillitio, eoq
& impexo, furfure ac lendibus opp
ramq; cranii cutem nudaverat alopeci
lis refugis, naribus ſimis ac ſurſum h
ore ſparſo, dentibus putridis, balbu

6 *Id eſt, fabulam, rem vanam.*

7 *Alopecia, defluvium capillorũ.*

ra, ento ſcabioſo; ſcapulas deformabat gib-
bis; nter prominulus, crura vara. MA. Ther-
teruempiam mihi depingis. PA. Imo ajunt
n fuiſſe niſi unam auriculam. MA. Altera
rit illi fortaſſe in bello. PA. Imo in pace.
A. uis hoc auſus eſt? PA. Dionyſius carni-
ex. A. Fortaſſe formæ infelicitatem penſabat
es pla domi. PA. Imo decoxerat, ac plus
ua animam debebat. Cum hoc marito tam
is puella nunc degit ætatem, ac ſubinde
ap t. MA. Rem miſeram narras. PA. Sed ve-
ric viſum eſt Nemeſi [8] juvenis ſpreti con-
ram ulciſci. MA. Ego citius optarem ex-
ig fulmine, quam talem ferre maritum.
. go ne provoca Nemeſim, & amantem
la. MA. Siquidem iſtuc ſatis eſt, redamo.
ed optarim iſtum amorem eſſe perpe-
u ac proprium: conjugem ambio, non
nim. MA. Neque me id fugit; ſed diu deli-
ralum eſt in eo, quod ſemel cœptum re-
non poteſt. PA. Apud me quidem ni-
it diu deliberatum eſt. MA. Vide autem,
imponat amor, non optimus conſul-
riam cæcum eſſe ferunt. PA. Sed oculatus
qui ex judicio naſcitur. Non ideo mihi
ideris, quod amem te, ſed ideo te amo,
talem te conſpexerim. MA. At vide ne
ptis me perſpectam habeas. Si calceum [9] in-
is, tum demum ſentires, qua parte te ur-
PA. Iacienda eſt alea [1], quanquam ego
us auguriis colligo rem melius ceſſuram.
Etiam augur es? PA. Sum. MA. Quibus
auguriis colligis? An volavit noctua?
Ella volat ſtultis. MA. An à dextris advola-
gum columbarum? PA. Nihil iſtiuſmodi.
mihi jam annis aliquot perſpecta eſt pro-

H 2 bitas

[8] *Nemeſis, dea vindex inſolentiæ.*

[9] *Alludit ad dictũ Paulli Æmilii, Repudiata uxore.*

[1] *Iacere aleam, facere periculum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

bitas tuorum parentum: ea primum
non peſſima, è bonis prognatam eſſe.
me clam eſt, quam ſalubribus monitis
ſanctis exemplis apud hos ſis inſtituta.
eſt bene inſtitui, quam bene naſci. Hab
rum augurium. Ad hæc meis majorib
omnino malis, ni fallor, jam olim c
amicitia non vulgaris intercedit: quin
inter nos à teneris, quod ajunt, unguic
ſumus; nec male convenit geniis noſtri
ætas inter nos, res, dignitas, nobilita
utriuſque parentes pæne paria ſunt. D
quod eſt in amicitia præcipuum, tui
mihi videntur non peſſime quadrare ad
ingenium. Poteſt enim per ſe præclarum
quod tamen non ſit aptum. Quam m
ſim tuo congruant, neſcio. Hæ videlic
mea lux, mihi promittunt fore inter n
perpetuum, ac lætum jucundumque
bium, modo ne tuus animus mali o
cantionem nobis occinat. MA. Quam n
nam optas? PA. Ego præcinam; Sum t
ſuccine; Sum tua. MA. Brevis quide
tiuncula; ſed longum habet epipho
PA. Quid refert, quam longum, modo
MA. Adeo mihi es inviſus, ut nolim
mittere, cujus in poſterum pœniteat.
ſine male ominari. MA. Fortaſſis alia ti
bor ubi morbus aut ætas hanc formam
tarit. PA. Nec hoc corpus, ô bona, ſem
æque ſucculentum. Sed ego non con
tantum iſtud undique florens & elegans
cilium. hoſpitem magis adamo. MA.
hoſpitem? PA. Animum iſtum tuum, c
cor ſemper cum ætate creſcet. MA. Næ
quam lynceus es, ſi iſtum perſpicis

[2] *Mali ominis, videlicet ſi recuſet.*

[3] *Epiphonema, quod in fine acclamatur. Facile eſt dicere, Volo, volo: ſed heic duobus verbis contrahitur indiſſolubile vinculū.*

... PA. Animum animo perſpicio. Ad
... communibus liberis ſubinde repube-
... MA. Sed interim perit virginitas.
... rum. Sed eho, dic mihi, ſi tibi eſſet ele-
... marium, optares illic nihil unquam gi-
... ter flores: an malles, delapſis floribus,
... arbores maturis pomis gravidas? MA. Vt
... ur! PA. Saltem illud reſponde, utrum eſt
... us ſpectaculum; vitis humi jacens, &
... reſcens; an amplexa palum aut ulmum,
... purpureis uvis degravans? MA. Reſpon-
... ihi viciſſim, utrum ſpectaculum amœ-
... oſa nitens & lactea in ſuo frutice; an
... digitis, ac paullatim marceſcens?
... roſam exiſtimo feliciorem, quæ mar-
... hominis manu, delectans interim &
... & nares, quam quæ ſeneſcit in fruti-
... & illic futurum erat, ut marceſceret:
... lmodum felicius eſt vinum, quod bi-
... te, quam aceſcat. Quanquam non ſta-
... rceſcit flos puellæ, ſi nupſerit: imo vi-
... ltas, quæ ante nuptias pallebant, lan-
... ac velut extabeſcebant, ex congreſſu
... enituiſſe, ut tum demum florere cœpe-
... IA. Attamen favorabilis ac plauſibilis
... nneis eſt virginitas. PA. Elegans quidem
... la virgo; ſed quid juxta naturam pro-
... us anu virgine? Niſi matri tuæ defluxiſ-
... ille, nos iſtum floſculum non habere-
... uod ſi, ut ſpero, non ſterile fuerit no-
... onjugium, pro una virgine multas da-
... MA. Attamen ajunt, rem Deo gratiſſi-
... le caſtitatem. PA. Et ideo caſtam puel-
... hi cupio nubere, ut cum illa caſte vi-
... Magis erit animorum quam corporum
... ium. Gignemus Reipublicæ, gignemus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Chriſto. Quantulum aberit hoc matrimo
à virginitate? Et fortaſſe olim ſic convive
quemadmodum vixit cum Maria Ioſeph
interim diſcemus virginitatem. Non enim
tim pervenitur ad ſummum. MA. Quid eg
dio? Violanda virginitas, ut diſcatur? PA.
ni? Quemadmodum paullatim bibend
num parcius, diſcimus eſſe abſtemii [4].
tibi videtur temperantior, qui in medii
ciis accumbens abſtinet, an qui ſemot
his, quæ provocant intemperantiam? MA
bitror eum fortius temperantem, quem
copia non poteſt corrumpere. PA. Vtri
debetur laus caſtitatis, eine qui ſemet ex
an qui membris integris, tamen abſtinet
nere? MA. Equidem poſteriori, meo c
tribuerim laudem caſtitatis, priori demen
PA. An qui voto adſtricti abjurant ma
nium, nonne quodam modo exſecan
MA. Videtur. PA. Iam non eſt virtus n
re. MA. At non eſt? PA. Sic accipe. Si per
tus eſſet, non coire, vitium eſſet coire.
incidit, ut vitium ſit non coire, coire
MA. Quando hoc incidit? PA. Quoties a
re jus ſuum petit maritus, præſertim
amore quærit complexum. MA. Quid
viat? non eſt fas negari? PA. Fas eſt mon
rogare potius blandius, ut temperet: p
re inſtanti, fas non eſt. Quanquam h
dem in parte raras audio querelas mar
de ſuis uxoribus. MA. At dulcis eſt l
PA. Imo gravis eſt ſarcina virginitas.
bi rex ero, tu mihi regina: imperabimu
liæ noſtro arbitratu: an tibi videtur
ſervitus? MA. Vulgus conjugium ca
vocat. PA. Sed ipſi vero capiſtro dig

4 *Abſtemii, qui non bibunt vinũ: quaſi dicat, Abſque vino.*

…vocant. Dic mihi, quæſo, an non ani-
…ius eſt alligatus corpori? MA. Videtur.
…on aliter quam avicula caveæ. Et tamen
…e illum, an cupiat eſſe liber. Negabit,
…Quam ob rem? Quia libenter eſt alliga-
…s. MA. Res eſt utrinque modica. PA. Tanto
…ti Eam tu domi augebis parſimonia, quæ
…or ne cauſſa dicta eſt magnum vectigal; ego
…ri induſtria. MA. Innumeras curas ſecum
…ſſunt liberi. PA. Sed iidem innumeras vo-
…ptes, ac ſæpenumero multo cum fœnore
…pendunt parentibus officium. MA. Miſera
…rum res eſt orbitas. PA. An nunc orba non
…? Quid autem opus in re dubia male omina-
…c mihi, utrum malles nunquam naſci, an
…moritura? MA. Equidem malim naſci
…tura. PA. Sic miſerior eſt orbitas, quæ
…m nec habuit, nec habitura eſt: quemad-
…um feliciores ſunt, qui vixerunt, quam qui
…ati [5] ſunt, nec naſcentur unquam. MA. Qui
…iſti, qui non ſunt, nec erunt? PA. Quan-
…qui recuſat ferre caſus humanos, quibus
…nes ex æquo ſumus obnoxii, ſive plebeii
…us, ſive reges, is è vita migret oportet; &
…n quidquid acciderit, tu non feres niſi di-
…um, ego majorem portionem in me trans-
…en. Ita ſi quid acciderit læti, gemina fiet
…ptas: ſi quid mali, ſocietas adimet dimi-
…n ægritudinis. Mihi vero, ſi fata vocent,
…e fuerit vel immori tuis complexibus.
…M. Facilius ferunt homines, quod juxta com-
…nes naturæ leges accidit: ſed video, quanto
…moleſtiarum adferunt nonnullis parenti-
…liberorum mores, quam mortes. PA. Iſtius
…ne quid accidat, maxima ex parte in nobis
…um eſt. MA. Qui ſic? PA. Quoniam fere boni

[5] *Iocatur in hoc quod ridicule dixerat juvenis; cum qui non ſunt, nec futuri ſunt, plus felices dici non poſſint.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

naſcuntur ex bonis, quod ad indolem att
Neque enim è columbis naſcuntur milvii.
bimus igitur operam, ut ipſi boni ſimus. D
de curabimus liberos noſtros ab ipſo ſtatim
cte ſanctis præceptis & opinionibus imbu
dos. Plurimum refert, quid infundas ru
ſtulæ. Ad hæc curabimus, ut domi hab
exemplum vitæ quod imitentur. MA. Diff
eſt quod narras. PA. Nec mirum; quia pulcr
eſt: atque ob hoc ipſum tu quoque diffi
es. At tanto ſtudiis acrioribus huc enite
MA. Habebis ſequacem materiam. tu vide
me formes, fingaſque. PA. Sed interim
nuntia tria verba. MA. Nihil facilius; ſed v
ſimul atque ſemel evolarint, non revolant.
bo conſilium utrique commodius. Ages a
tuis ac meis parentibus, ut utrorumque vo
tate res tranſigatur. PA. Ambire me jube
potes tribus verbis rem certam reddere. MA.
poſſim, neſcio: mei juris non ſum. Nec
majorum auctoritate olim coïbant conju
Verum, utcunque eſt, arbitror auſpicatius
noſtrum conjugium, ſi parentum auctori
coëat. Et veſtrum eſt ambire; nobis deco
non eſt. Gaudet enim rapi virginitas, etia
nonnunquam vehementius amemus. PA. A
pigebit ambire, modo ne me fruſtretur tu
unius ſuffragium. MA. Non fruſtrabitur; b
animo eſto, mi Pamphile. PA. Tu mihi di
religioſior es, quam vellem. MA. Imo tu tu
ipſius ſuffragium apud te prius expende.
affectum iſtum tuum adhibe in conſilium
rationem. Quod affectus decernit, temp
rium eſt: quod autem dictat ratio, perp
ſolet placere. PA. Næ tu pulcre philoſoph
itaque parere certum eſt tuis conſiliis. MA. Io

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...erit obſequii. Sed heus tu, incidit inte-
...cupulus, qui meum animum male ha-
... Valeant ſcrupuli. MA. Vin' me nube-
...tuo? PA. Nequaquam; ſed revixero.
... noviſti ſcrupum. Bene vale mi Pamphi-
... Iſtuc tu cura. MA. Precor tibi lætam no-
...en Quid ſuſpiras? PA. Lætam noctem ais?
...argiare quod precaris. MA. Ne quid præ-
...pe; adhuc tua 6 meſſis in herba eſt. PA. Ni-
...n tui mecum auferam? MA. Hunc 8 pa-
...lu, qui tibi cor exhilaret. PA. Adde ſaltem
...n. MA. Cupio tibi virginitatem integram
...tam tradere. PA. An oſculum aliquid
...t virginitati? MA. Vis igitur ut aliis quo-
...giar oſcula? PA. Nequaquam: mihi ſer-
... lo mea oſcula. MA. Tibi ſervo. Quan-
...ſt aliud, cur in præſentia nec auſim da-
...lum. PA. Quid iſtuc? MA. Ais tuum
...m pœne totum demigraſſe in corpus
...; in tuo quam minimum ſupereſſe: ve-
...que ne in oſculo hoc ipſum, quod in te
...t, tranſiliat in me, tuque jam totus fias
...nis. Accipe igitur dextram, mutui amo-
...bolum, ac bene vale. Tu gnaviter rem
...go interim Chriſtum comprecabor, ut,
...gitur, utrique noſtrum velit eſſe felix ac
...n.

6 *Tua meſſis in herba eſt, ait Ovidius. A ſegete ductum, quæ primũ herbeſcit, deinde fert ariſtas, tandem flaveſcit ad meſſem.*

7 *Nihilne tui: Ambigue dictum. nam ſi ſit genitivus à tu, petit oſculum; ſi à tuum, petit aliud.*

...s, Vlterius nil habet ille mei. 8 *Paſtillus, eſt ſphæ-... odoribus confecta, quam manibus circumferunt. ... Paſtillos Ruffillus olet, Gorgonius hircum.*

...RGO ΜΙΣΟΓΑΜΟΣ.

EVBVLVS, CATHARINA.

... Audeo tandem finitam eſſe cœnam, ut liceat hac frui deambulatione, qua nihil ...ius. CA. Et me jam tædebat ſeſſionis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

EV. Quam vernat, quam arridet undiq; n…
dus! Hæc nimirum eſt illius adoleſce…
CA. Sic eſt. EV. At cur tuum ver non æqu…
ridet? CA. Quam ob rem? EV. Quia ſubtriſt…
CA. An videor alio vultu quam ſoleo? EV…
oſtendam te tibi? CA. Maxime. EV. Vides…
roſam ſub imminentem noctem foliis co…
ctioribus? CA. Video. Quid tum poſtea? EV…
lis eſt vultus tuus. CA. Bella collatio. EV. S…
hi parum credis, in hoc fonticulo contem…
teipſam. Quid ſibi tandem volebant & …
cœnandum tam crebra ſuſpiria? CA. D…
percunctari, quod tua non refert ſcire. EV…
mea refert maxime, qui non poſſum eſſe…
ris, niſi te quoque videam hilarem. Ecc…
tem iterum ſuſpirium, hui quam ex im…
ctore ductum! CA. Eſt quod angat anim…
ſed effari non eſt tutum. EV. Mihi non …
qui te cariorem habeo ſorore propria? …
Catharina, ne verere quidquid eſt rei; tu…
pones [1] his auribus. CA. Vt tuto dicam, v…
ne fruſtra dicam non auxiliaturo. EV. Qu…
Si non re ipſa, fortaſſis conſilio conſolan…
juvero. CA. Non poſſum eloqui. EV. Quid…
eſt rei? odiſti me? CA. Sic odi, ut mihi …
carus ſit meus germanus: & tamen a…
non fert ut eloquar. EV. Fateberis igitur, …
vinato? Quid tergiverſaris? Promitte, …
qui non omittam urgere. CA. Age pro…
EV. Prorſus ego non video quid tibi de…
ſummam felicitatem. CA. Vtinam vera p…
cares! EV. Primum adeſt ipſe flos ætatis. …
niſi fallor, agis annum jam decimum …
mum. CA. Sic eſt. EV. Nondum igitur, u…
nor, diſcruciat te metus ſenectæ. CA. …
minus. EV. Adeſt forma nulla parte non …

[1] Deponit magiſtratum, qui ſe abdicat magiſtratu; & deponit pignus, qui rem ſuam ſervandam tradit alienæ fidei. ſic Horatius; Quidquid habes, age depone tutis auribus.

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...ſt iſtud præcipuum Dei donum. CA. De
...ri qualisqualis eſt, nec glorior, nec que-
...or. v. Tum color & habitudo corporis in-
...e eſſe proſpera valetudine, niſi quid eſt
...o occultioris. CA. Nihil iſtiuſmodi, gratia
De. EV. Fama eſt integra. CA. Ita confido.
v. deſt ingenium iſto dignum corpore, fe-
...cinum, & quale mihi optem ad liberales
...iſcinas. CA. Si quod eſt, Dei munus eſt.
v. ec deeſt morum amabilis gratia, quam
...f...iſſimis etiam formis non raro deſidera-
...A. Optarim equidem mores me dignos.
... ultorum animos dejicit generis infelici-
... i parentes ſunt & bene nati, & probi, &
...a, & tui amantiſſimi. CA. Hinc nihil
...er. EV. Quid multis? Ego mihi ex omni-
...s ellis, quas habet hæc regio, non delege-
...m am ſponſam, quam te, ſi quod ſidus mi-
...ſperum affulgeret. CA. Nec ego delige-
...ium ſponſum, ſi placeret ullum conju-
... EV. Et tamen magnum quiddam eſſe de-
...uod ſic diſcruciat animum tuum. CA. Eſt
...o non leve. EV. Non ægre feres, ſi divi-
... CA. Iam pollicita ſum. EV. Expertus novi,
...a crux ſit amor. Age fatere; nunc pro-
.... CA. Amor eſt in cauſſa, ſed non ejus
...s, cujus tu ſuſpicare. EV. Quod genus tu
...iharras? CA. Divina. EV. Equidem con-
... omnem divinationem meam. Et tamen
... mittam hanc manum, donec extorſero
...ſit. CA. Vt violentus es! EV. Depone [2]
...um meum, quidquid iſtuc eſt curæ.
...A uando ſic urges, dicam. Iam inde à te-
...e annis me mirus quidam affectus habebat.
...v uis, obſecro? CA. Vt adjungerer collegio
...a...um virginum? EV. Vt fieres monacha?

CA. Sic

[2] *Id eſt, Secreta committe taciturno.*

CA. Sic habet. EV. Hem, pro theſauro ca
nes[3]. CA. Quid ais Eubule? EV. Nihil, mea
tuſſiebam: ſed perge dicere. CA. Huic a
meo ſemper pertinaciſſime reſtitere pare
EV. Audio. CA. Ego contra precibus, bl
tiis, lacrymis oppugnabam parentum
tem. EV. Res mira. CA. Tandem cum eg
lum facerem finem orandi, obſecrandi,
ſtandi, lacrymandi, polliciti ſunt, ubi per
ſem ad annum decimum ſeptimum, ſe
temperaturos voluntati meæ, ſi modo
idem perſtaret animus. Venit is annus,
idem animus, parentes tamen contra pr
ſum pernegant: hoc eſt quod diſcrucia
mum meum. Aperui morbum meum: tu
medicum age, ſi quid potes. EV. Primum
dabo conſilium, ſuaviſſima virgo, ut m
ris affectibus tuis, & ſi id non continget
vis, id velis quod poſſis. CA. Emoriar
quod volo, aſſequar. EV. Et unde cepiſti
fatalem affectum? CA. Olim admodum
ducta ſum in quoddam virginum colle
circum ducebamur, oſtendebantur omn
cebant virgines vultibus nitentibus, vide
angelæ: in templo nitebant omnia, atque
fragrabant; nitebant horti cultiſſimi.
multis? nihil non arridebat, quocunque
bam oculos. Accedebant ad hæc blan
virginum colloquia. Vnam atque alter
reperi, qui cum olim infantula luſitare c
vi. Ex eo tempore cœpit animus arde
vitæ deſiderio. EV. Non ſum improbat
crarum virginum inſtitutum: quanqua
omnia conducunt omnibus: ſed habita
nii ratione, quem mihi videor ex vultu
tribuſque tuis collegiſſe, ſuaſerim, ut

[3] Sic dici ſolet, cum aliud invenitur quam expectabatur.

... tui ſimili, tuæque domi novum inſti-
...ollegium, cujus maritus agat patrem, tu
...m. CA. Emoriar citius, quam virginita-
... poſitum deſeram. EV. Res eſt egregia
...gitas, ſi pura ſit: ſed nihil neceſſe eſt, ut
...atia dedas te in collegium, unde non poſ-
... ſtea eximi. Licet apud parentes virgini-
... tueri tuam. CA. Licet, at non perinde
... EV. Imo, ut ego arbitror, aliquanto tu-
...uam apud illos craſſos, ſemper cibo diſ-
... monachos. Nec enim caſtrati ſunt, ne
... inſciens. Patres vocantur, ac frequenter
...unt, ut hoc nomẽ vere competat in ipſos.
... nuſquam virgines honeſtius vivebant,
... apud parentes; nec alium habebant pa-
...e, quam Epiſcopum. Sed obſecro, dic mi-
... uod tibi collegium ex omnibus delegiſti,
...e addicas in ſervitutem? CA. Chryſer-
... 4. EV. Agnoſco, ædibus paternis vici-
... CA. Recte. EV. Atqui pulcre novi totum
... ſodalicium, dignum vero ob quod pa-
..., ac matrem, & cognatam tibi honeſtam-
... familiam repudies! Nam ille patriarcha
...pridem & ætate, & vino, & natura deli-
...ſt, nec illi quidquam jam ſapit præter vi-
... Habet duos ſodales ſe dignos, Ioannem
...odocum. Quorum Ioannes, ut fortaſſe vir
...as non eſt, ita nihil habet viri, præter bar-
...; eruditionis ne pilum quidem, prudentiæ
... multo plus. Iodocus adeo ſtupidus eſt, ut
... veſte ſacra commendaretur, obambularet
...plicitus in cuculla fatui cum auriculis ac
...innabulis. CA. Mihi videntur viri boni.
... Melius iſtos novi, quam tu, mea Cathari-
... Iſti fortaſſe ſunt tibi patroni apud parentes,
...efficiant te proſelytam [5] ſuam. CA. Iodocus
maxime

4 Chryſercium, ſicticium nomẽ eſt. videtur innuere collegium quod eſt Gauda, juxta clauſtrũ, quo naves excluduntur, aut admittũtur.

5 Proſelytam, id eſt, advenam, quæ ex Chriſti verbis profeſſionem & ſectam monachorũ, inq; illorum verba juravit. Alluſum ſimul ad locum Mat. 23.

maxime favet. EV. O fautorem! ſed fac
nunc eſſe viros doctos ac bonos, cras e
indocti ac mali; & quicunque obtigerint,
erunt ferendi. CA. Offendunt me in ædi
paternis crebra convivia; nec ſemper virg
ſunt quæ illic dicuntur inter conjugatos
aliquoties fit, ut oſculum negare non po
EV. Qui vitare ſtudet quidquid offendit,
vita migret oportet. Itâ ſunt aures aſſuefa
dæ, ut audiant omnia, nec tamen niſi la
tranſmittant in animum. Parentes, opi
permittunt tibi cubiculum peculiare. CA.
xime. EV. Eo te ſubducas licebit, ſi quod
vivium acciderit turbulentius: & dum ill
tant ac nugantur, tu confabulare cum ſp
tuo Chriſto; ora, pſalle, gratias age. N
inquinabit domus paterna, ſed tu reddes
puriorem. CA. Attamen tutius eſt eſſe in ſ
litio virginum. EV. Non improbo caſtum
dalitium, nolim tamen te falli falſa ima
tione. Vbi illic verſata fueris aliquandiu,
propius inſpexeris, fortaſſis non perinde
bunt omnia, ut tibi quondam nitere vide
tur. Nec omnes virgines ſunt, mihi crede,
velum habent. CA. Bona verba. EV. Imo b
verba ſunt, quæ vera ſunt: niſi fortaſſe
gium, quod nos hactenus judicavimus
Virgini matri proprium, ad plures tranſi
dicantur & à partu virgines. CA. Abomi
EV. Quin inſuper, nec alioqui inter illas v
nes ſunt omnia virginea. CA. Non? Qua
rem, obſecro? EV. Quia plures inveniun
quæ mores æmulentur Sapphus [6], quam
referant ingenium. CA. Iſtuc quid ſit, non
intelligo. EV. Atque ideo hæc verba facio
quando intelligas, mea Catharina. CA. Atta

ani

6 Sapphus, genitivus eſt Græcus, ſicut Didus: hujus ingenium mire prædicatur, ſed mores infamantur, quod fuerit τρίβας. id enim tecte ſignificatum eſt.

...tus eo fertur: atque hinc colligo hunc ſpi-
ritu à Deo proficiſci, quod tot jam annis
...ſeverat, & indies fit acrior. EV. Imo mihi
...nomine ſuſpectus eſt iſte tuus ſpiritus,
...cui ſic repugnant optimi parentes. Afflaſſet
...illorum animos Deus, ſi pium eſſet, quod
...ais. Sed iſtum ſpiritum hauſiſti ex illis ni-
...ris, quos admodum puella vidiſti, ex blan-
...virginum alloquiis, ex affectu erga veteres
...ds; ex cultu ſacro, ex cæremoniis ſane
...ſpecioſis, ex improbis hortatibus ſtulto-
...monachorum, & qui in hoc te venantur,
...ius potent. Sciunt patrem eſſe liberalem,
...ignum: aut illum habebunt convivam,
...c lege, ut ſecum adferat vinum, quod de-
...trenuis potoribus ſat ſit: aut ipſi potabunt
...illum. Quare tibi fuerim auctor, ne quid
...tentes invitis parentibus, in quorum po-
...ſte nos Deus eſſe voluit. CA. In hoc nego-
...um eſt contemnere patrem, & matrem.
...Chriſti cauſſa pium eſt alicubi negligere
...m, & matrem: neque enim pie faciat, qui
...tianus patrem ethnicum, cujus omne vi-
...æſidium pendeat à filio, deſerat, ſinatque
...e fame. Si nondum eſſes profeſſa Chri-
...in Baptiſmo, & parentes vetarent te ba-
...ri, pie faceres, ſi Chriſtum præferres im-
...parentibus. Aut ſi nunc parentes adigerent
...pietatem aut turpitudinem, contemnen-
...let illorum auctoritas. Sed quid hoc ad
...gium? Et domi Chriſtum habes. Natura
...dit, Deus approbat, Paulus hortatur, leges
...manæ ſanciunt, ut filii obediant parentibus:
...te ſubduces ab auctoritate parentum opti-
...rum, ut pro vero patre, te dedas facticio;
...ro vera matre, tibi adſciſcas alienam: aut
potius,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

potius, ut pro parentibus tibi dominos ac [illegible]
minas adſciſcas? Nam parentibus ita es ob[illegible]
xia, ut tamen te liberam eſſe velint. Vnde [illegible]
beri vocantur filii familias, quod abſint à [illegible]
ditione ſervorum. Nunc te pro libera [illegible]
ultro ſervam reddere. Chriſtiana clem[illegible]
maxima ex parte ſubmovit omnem illam [illegible]
terum ſervitutem [7], niſi quod in paucis re[illegible]
nibus adhuc reſident veſtigia. At inventu[illegible]
ſub prætextu religionis novum ſervituti[illegible]
nus, ut nunc ſane in pleriſque monaſteri[illegible]
vitur. Nihil ibi licebit, niſi ex præſcripto: [illegible]
quid obvenerit tibi, illis accreſcet: ſi que[illegible]
dem moveris, retraheris è fuga, perinde [illegible]
parentem veneno necaveris. Quoque ſit [illegible]
dentior ſervitus, commutant veſtem, q[illegible]
dedere parentes, & ad exemplum priſcum [illegible]
rum, qui olim ſervos eſſent mercati, com[illegible]
tant nomen in baptiſmo inditum, ac pro [illegible]
tro ſive Ioanne, vocant Franciſcum aut [illegible]
minicum, aut Thomam. Petrus dedit no[illegible]
Chriſto, & Dominico initiandus vocatur [illegible]
mas. Si militaris ſervus abjiciat veſtem à [illegible]
mino datam, videtur abdicaſſe dominum [illegible]
nos applaudimus illi, qui veſtem accipit, q[illegible]
Chriſtus omnium dominus non dedit: [illegible]
hanc mutatam gravius punitur, quam ſi [illegible]
ties abjiciat veſtem imperatoris ac domin[illegible]
quæ eſt mentis innocentia. CA. Atqui [illegible]
ipſum ajunt eximii meriti, ſi quis ſe ſp[illegible]
dedit in hanc ſervitutem. EV. Iſta vero do[illegible]
na Phariſaica eſt. Paulus contra docet, u[illegible]
liber vocatus ſit, ne velit fieri ſervus, ſed [illegible]
tius operam det, ut fiat liber. Atque hoc [illegible]
licior eſt ſervitus, quod pluribus domini[illegible]
ſerviendum ſit, quod plerumque ſtultis & [illegible]

[7] Neſcit ſervitutem nobilis illa merito dicta Francia: in Weſtphalia & nonnullis Germaniæ partibus eſt adhuc ſervorũ genus.

pro-

ob, quod incertis, ac ſubinde novis. Illud
hi ſponde. Emancipant [8] te leges à jure pa-
... ? CA. Nequaquam. EV. Licetne igitur
... cere aut vendere fundum invitis paren-
... A. Minime. EV. Vnde igitur tibi jus, ut
ipſa dedas neſcio quibus, invitis parenti-
... non tu illis cariſſima, maximeque pro-
a poſſeſſio? CA. In negotio pietatis ceſ-
... curæ leges. EV. Negotium pietatis potiſ-
... agitur in baptiſmo: heic tantum agitur
... mutanda, deque genere vitæ, quod
... eque bonum eſt, neque malum. Iam
... ihi conſidera, quantum commodita-
... ul amittas cum libertate. Nunc tibi li-
... eſt in tuo cubiculo legere, orare, pſal-
... uantum & quando gratum eſt animo
... uod ſi tædet cubiculi, licet audire can-
... eccleſiaſticas, adeſſe ſacris, audire ſacras
... nes: & ſi quam videris matronam, aut
... m egregie probam, ex ejus colloquio
... eliorem: ſi quem virum inſigni probita-
... tum, ex eo diſcere, quod te reddat
... em: licebit & concionatorem deligere,
... piſſime Chriſtum doceat. Has res om-
... quibus præcipuus eſt profectus ad ve-
... tatem, amittis ſemel addicta collegio.
... interim nõ ero monacha. EV. Adhuc te
... nomina? Rem ipſam perpendito. Illi
... obedientiam. Num ea laus tibi deerit,
... as parentibus tuis, quibus Deus jubet
... ſi Epiſcopo tuo, & paſtori tuo? Num
... atis, cum in parentum manibus ſint
... Quanquam olim in ſacris virginibus
... e laudabatur à ſanctis viris liberalitas
... eres: eam præſtare non poterant, ſi ni-
... idebant. Porro caſtitati tuæ nihil dece-
det,

[8] *Emancipant, id eſt, manumittunt, libere vivere ſinunt.*

det, etiam ſi vivas apud parentes. Quid [illegible] ſupereſt? Velum, linea veſtis ex intima v[illegible] extimam, cæremoniæ quædam quæ per[illegible] hil faciunt ad pietatem, neq; quenquam [illegible] mendant oculis Chriſti, qui ſpectat anim[illegible] ritatem. CA. Nova prædicas. EV. Sed veri[illegible] Cum non ſis emancipata à jure parentu[illegible] tibi jus non ſit vendendi veſtem aut a[illegible] quo modo tibi jus facis dedendi te in ſe[illegible] tem alienam? CA. Ius parentum, ut ajun[illegible] impedit ingreſſum religionis. EV. In bap[illegible] nonne profeſſa es religioné? CA. Sum. EV. [illegible] ne religioſi ſunt quicunque ſequuntur p[illegible] pta Chriſti? CA. Maxime. EV. Quæ eſt [illegible] iſta nova religio, quæ facit irritum, qu[illegible] naturæ lex ſanxit, & vetus lex docuit, & [illegible] gelica lex comprobavit, & Apoſtolica do[illegible] confirmavit? Iſtuc decretum non eſt [illegible] proditum, ſed in monachorum ſenatu [illegible] tum. Sic definiunt quidam & matrim[illegible] eſſe ratum, quod inſciis, aut etiam invi[illegible] rentibus inter puerum & puellam per v[illegible] præſenti (ſic enim illi loquuntur) contr[illegible] eſt. Atqui iſtud dogma nec naturæ ſen[illegible] probat, nec veterum leges, nec Moyſ[illegible] nec Euangelica, aut Apoſtolica doctrina. [illegible] igitur putas mihi non eſſe fas nubere C[illegible] niſi comprobantibus parentibus? EV. Ia[illegible] quam, nupſiſti Chriſto, & illi nupſim[illegible] nes. Quæ bis nubit eidem viro? Tantum [illegible] de loco, de veſte, de cæremoniis. Ob [illegible] non arbitror eſſe contemnendum jus [illegible] tum. Et videndum eſt, ne, dum paras [illegible] Chriſto, nubas aliis 9. CA. At iſti prædic[illegible] hil eſſe ſanctius, quam heic contemnere [illegible] tes. EV. Ab iſtis igitur doctoribus ex[illegible]

9 *Hoc dicit propter collegia virginum, quæ non vivunt juxta regulam; in quibus nonnunquam, pro dolor, una nubit multis.*

pro-

ſint aliquem è ſacris libris locum, qui
doceat: quod ſi non poterunt, jubeto eos
...e calicem vini Belnenſis [1]; hoc poterunt.
...ipiis parentibus ad Chriſtum confugere
...s eſt. Sed à piis ad monachiſmum, hoc
...uod non raro uſu venit) à probis ad im-
...s, quæ, rogo, pietas eſt? Quanquam &
...ad Chriſtum à paganiſmo converſus, ido-
...s parentibus debebat obſequium, quate-
...tra pietatis jacturam fieri poterat. CA. Da-
...igitur hoc totũ vitæ inſtitutum? EV. Ne-
...iam. Verum quemadmodum nemini ſua-
...velim, ut quæ ſe in hoc vitæ genus con-
...luctetur emergere: ita non dubitem hor-
...uellas omneis, præſertim indolis genero-
...ſe temere eo præcipitent, unde poſt ſeſe
...oſſint explicare, præſertim cum in ipſis
...iis ſæpe gravius periclitetur virginitas, ac
...præſtare valeas, quidquid ibi præſtatur.
AVrges tu quidem multis ac magnis argu-
...is, tamen hic affectus meus eximi non
...t. EV. Si non perſuadeo, quod tamen opta-
...ſaltem illud fac memineris, Eubulum [2] mo-
...e. Interim pro meo in te amore precor, ut
...iſte affectus felicior ſit meo conſilio.

...IRGO POENITENS.

EVBVLVS, CATHARINA.

E... TAles janitrices mihi ſemper optarim. CA. Et ego ſemper tales pulſatores. E... Sed vale, Catharina. CA. Quid ego audio? ...ebo prius quam ſalveam? EV. Non huc ve-...ut te viderem lacrimantem. Quid ſibi vult, ...od protinus me conſpecto lacrymis ſuffuſi ...t oculi? CA. Quo fugis? mane, mane in-...am; ſumam alium vultum, & ridebimus affatim,

[1] *Belna oppidum in ducatu Burgundiæ; unde vina laudatiſſima.*

[2] *Eubulus, qui bene conſulit: εὖ, bene, βουλὴ, conſilium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſatim. EV. Quas aves heic video? CA. Eſt
collegii patriarcha. Ne ſubducito te; jam
potarunt;accumbe paulliſper;illo digreſſo
fabulabimur noſtro more. EV. Age obte
rabo tibi, quæ mihi noluiſti. Nunc ſoli ſu
narra totam fabulam, malim enim ex to
gnoſcere. CA. Ex tot amicis, quos putaba
pere plurimum, nunc ſentio nullum fuiſſe
mihi prudentius ac ſenilius conſilium de
quam tu omnium natu minimus. EV.
quo modo expugnaſti parentum affectu
CA. Primum improbis hortatibus mona
rum, ac monacharum: deinde etiam mei
cibus ac blandimentis labefactus eſt matri
mus: pater nullo pacto quibat perpelli.
dem omnibus admotis machinis & hic v
& oppreſſus eſt potius, quam aſſenſit.
ctum eſt inter pocula: minitabantur ho
malum exitium, ſi Chriſto ſuam ſponſam
negaret. EV. O improbitatem ſtolidorum!
fit deinde? CA. Servor triduo domi clam:
rim ſemper aderant mulieres aliquot ejus
legii,quas illi Converſas vocant,hortatibu
addentes animum, ut perſiſterem in ſa
propoſito, ac ſolicite caventes, ne qua co
tarum, aut ſodalium adiret me, quæ me
videretur mutatura. Interim adornaba
veſtes, aliaque quæ ad convivium attineba
EV. Tibi quid interim erat animi? Num v
labas? CA. Non, ſed paſſa ſum quiddam
horrendum, ut malim emori decies, q
iterum perpeti. EV. Quæſo, quid iſtuc e
CA. Non poſſum effari. EV. Quod mihi d
ris, amico tuo dixeris. CA. Promittis ſi
tium? EV. Id præſtaturus eram, etiam ſi n
fuiſſes ſtipulata. Quaſi vero me nondum no

CA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Apparuit mihi ſpectrum horribili ſpecie. EV. nimirum erat genius tuus malus, qui te inſtigabat. CA. Prorſus opinor fuiſſe cacodæmonem. EV. Dic mihi, quæ ſpecies erat? Eſtne talis, qualis pingitur? roſtro adunco, longis cornibus, harpyiarum unguibus, prælonga cauda? CA. Tu ludis. At ego malim mihi terram dehiſcere, quam denuo tale videre ſpectrum. EV. Interim aderant illæ mulieres hortatrices? CA. Non; nec unquam illis indicavi, tametſi valde ſciſcitantibus quid eſſet mali, cum me tam exanimatam offenderent. EV. Vis dicam quid fuerit? CA. Si quidem potes. EV. Illæ mulieres incantaverant te, vel potius incantaverant tibi cerebrum. Sed interim tu perſtabas in ſententia? CA. Maxime. nam ajebant id multis accidere, qui ſe conſecrant Chriſto: verum ſi primo illo congreſſu ſuperetur tentator, poſt tranquilla fore omnia. EV. Qua pompa producta es? CA. Adornant toto mundo meo: demittunt capillos: itaque non aliter quam nuptura ſponſo. EV. Craſſo monacho: hem [1]. male ſit huic tuſſi. CA. Ex ædibus paternis clara luce deducor ad collegium, multis ad ſpectaculum concurrentibus. EV. O ſcitos hiſtriones, ut norunt agere ſuas fabulas ſimplici popello! Quot dies egiſti in ſancto virginum collegio? CA. Ferme duodecim. EV. Sed quæ res verterat animum tuum pertinacem? CA. Non dicam quid ſit, ſed quiddam magni fuit. Poſt ſex ab ingreſſu dies acceſſo matrem, obteſtans, obſecrans, ſi me vivam vellet, ut me eximeret ab eo collegio. Illa reluctatur animo meo, & hortatur ad conſtantiam. Poſt acceſſo patrem. Ille etiam obnititur, addens ſe ægre viciſſe ſuos affectus; ut viciſſim

1 Hoc dicit averſus, & fingit tuſſim.

viciſſim nunc vincerem animum meum
hoc dedecus conciliarem ſibi, quod reſil
ab inſtituto. Tandem ubi video me nih
ficere, reſpondeo parentibus, me, ſi ita ju
in gratiam illorum morituram. Nam ho
certum eſſe, niſi mature eximerer. Hodi
to, reduxerunt domum. EV. Bene habet
mature reſilieris, prius quam ſervitutem
nam eſſes profeſſa. Sed nondum audio
res mutarit animum tuum tam ſubito. c
nemo mortalium ex me ſcit hactenus,
ſcies. EV. Quid ſi divinem? CA. Nec div
ſat ſcio: & ſi divines, non dicam. EV.
ſi conjecto. Verum interim periit
CA. Plus quam quadraginta coronati. EV
meſſatores [2] nuptiales! Gaudeo tamen
pecuniam te nobis incolumi: poſthac a
melioribus conſiliis. CA. Ita faciam, &
piſcatore, icta [3] ſapiam.

VXOR ΜΕΜΨΙΓΑΜΟ

SIVE CONIVGIVM.

EVLALIA [1], XANTHIPPE

EV. SAlve multum, exoptatiſſima mih
thippe. XA. Salve tantundem, n
riſſima Eulalia. Videre mihi ſolito for
EV. Itane ſtatim me ſcommate excipis? X
profecto; ſed ita mihi videris. EV. Fortaſ
veſtis commendat formam. XA. Recte
ctas. Nihil jam diu vidi elegantius. S
pannum eſſe Britannicum. EV. Lana B
ca eſt, tinctura Veneta. XA. Mollities
ſuperat. Quam vero blandus purpuræ
Vnde tibi tam egregium munus? EV. V
cet honeſtas matronas accipere, niſi à
ſuis? XA. O te felicem, cui talis contig

[2] Comos Deus eſt luxus: inde κωμάζειν & Latine comeſſari, quod eſt genialiter & cum luxu vivere. non enim dicitur à comedendo.

[3] Icta ſapiam: vide Prov. Piſcator ictus ſapit; ubi quis ſuo malo doctus ſapit.

[1] Eulalia, probe ac ſuaviter loquens.

[2] Xanthippe, rixoſa.

…s At ego vellem me nupſiſſe fungo [3], cum …uberem Nicolao. EV. Quid ita, quæſo …n cito male convenit inter vos? XA. Nec …m conveniet cum tali. Vides quam ſim …ſa; ſic patitur uxorem ſuam incedere: …ſi eam, niſi ſæpe pudet me prodire in pu…lico, cum video quam cultæ ſint aliæ, quæ … pauperioribus nupſere maritis. EV. Ma…rum ornatus non eſt in veſtibus, aut re…q corporis cultu, quemadmodum docet … Petrus [4] Apoſtolus, (nam id audivi nu… concione,) ſed in caſtis ac pudicis mori… & in ornamentis animi. Meretrices co… oculis multorum. Nos ſatis cultæ ſu… ſi placeamus uni marito. XA. Sed inte…le bonus vir, tam in uxorem parcus, ſtre…rodigit dotem, quam ex me non medio…accepit. EV. Quibus rebus? XA. Quibus …iſum fuerit; vino, ſcortis, alea. EV. Bona … XA. Atqui ſic res habet. Deinde cum …temulentus ad multam noctem redit do… diu exſpectatus, deſtertit noctem to… nonnunquam & lectum convomens, ut …quid addam. EV. St [5]: teipſam dehoneſtas, …dehoneſtas maritum. XA. Emoriar, niſi …m dormire cum ſcropha, quam cum tali …to. EV. Non tu tum illum excipis jurgio? … Ita ut dignus eſt: ſentit me non eſſe mu… EV. Quid ille contra? XA. Initio reclama…eviſſime, credens fore ut me ſævis verbis …elaret. EV. Nunquamne rixa incruduit uſ… ad verbera? XA. Semel dumtaxat eo inca…ut utrinque contentio, ut minimum res …erit à pugna. EV. Quid ego audio? XA. Li…bat fuſtem, ſævis interim clamoribus into…s, ac dira minitans. EV. Non ibi metue-

bas

3 Fungos appellamus homines ſtultos ac nihili.

4 1 Pet. 3.

5 St, interjectio eſt innuẽs ſilẽtium: ſic enim docti legendum cenſent illud ex Phormione Terentii, Non es obſecro, quem ſemper te eſſe dictitaſti. Chr. St. Sophro. Quid has metuis fores? Quo loco pro St depravatũ eſt, Eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

bas tu? XA. Imo viciſſim ego corripiebam
podem: ſi contigiſſet me digito, ſenſiſſet
non deeſſe manus. EV. Novum clypei
Deerat colus lanceæ vice. XA. Senſiſſet ſibi
viragine rem eſſe. EV. Ah mea Xanthippe
ita decet. XA. Quid decet? Si ille me non
pro uxore, nec illum habitura ſum pro
to. EV. At Paulus [6] docet, uxores oportere
ſubditas eſſe viris cum omni reverentia. Pe-
trus [7] nobis exemplum proponit Saræ
maritum ſuum Abraham dominum a
bat. XA. Audivi iſta. Sed idem Paulus do
viri diligant uxores ſuas, ſicut Chriſtus
ſponſam ſuam Eccleſiam. Meminerit il
cii ſui, ego meminero mei. EV. Sed tamen
res in eum ſtatum devenit, ut alteri cedendum
ſit, æquum eſt uxorem marito cedere.
modo ille maritus eſt appellandus, qui
bet pro ancilla. EV. Sed dic, mea Xan
poſt deſiit minitari verbera? XA. Deſiit,
puit; alioqui vapulaſſet. EV. Sed tu non
rixari cum illo? XA. Nec deſinam. EV
ille interea? XA. Quid? nonnunquam do
ſomnium hominis; interdum nihil aliud
ridet; aliquoties arripit teſtudinem, in q
tres habet fides: eam quantum poteſt pu
mihi vociferanti obſtrepit. EV. Ea res
urit te? XA. Sic ut dici vix poſſit. Aliq
vix tempero à manibus. EV. Mea Xa
pe, permittis mihi ut liberius loquar ap
XA. Permitto. EV. Idem jus erit tibi apud
Hoc certe poſtulat noſtra neceſſitudo, a
pene incunabulis inter nos inita. XA.
narras, nec ulla ſodalium unquam carior
animo meo. EV. Qualisqualis eſt tuus ma
illud cogita, non eſſe jus permutandi.

ine-

[6] Eph.5. Coloſſ. 3.
[7] 1 Pet.2.

…micabilibus diſſidiis remedium extre-
…erat divortium: nunc hoc in totum ad-
…tu eſt: uſque ad extremum vitæ diem il-
…u ſit maritus oportet, & tu illius uxor.
… peri male faxint, qui jus hoc nobis ade-
…ent. EV. Bona verba: ſic viſum eſt Chriſto.
… credo. EV. Sic habet. Nunc nihil ſu-
…re niſi ut uterque ad alterius mores, & in-
…nin accommodando ſeſe, concordiæ ſtu-
…at XA. An ego poſſum illum refingere?
…on minimum momenti eſt in uxoribus,
…al ſint mariti. XA. Pulcre convenit tibi
…mo? EV. Nunc tranquilla omnia. XA. Er-
…arum nonnihil erat initio. EV. Nihil
…n tempeſtatis; ſed tamen, ut fit inter ho-
…, nonnunquam nubeculæ quædam ob-
…ntur, quæ poterant gignere tempeſta-
…niſi commoditate morum fuiſſet occur-
…Habet ſuos quiſque mores, & eſt ſua cui-
…ntentia: & , ſi verum fateri volumus,
…ua cuique vitia; quæ ſi uſquam, certe in
…monio noviſſe [8] oportet, non odiſſe.
…ecte mones. EV. Fit autem frequenter, ut
…ſit benevolentia mutua inter maritum &
…m, antequam [9] alter alteri ſatis notus ſit.
…n primis cavendum. Semel enim orta
…ate, ægre ſarcitur gratia, præſertim ſi res
…ocia convicia proceſſerit. Quæ glutino
…mittuntur, ſi ſtatim concutias, facile diſ-
…tur: cæterum ubi ſiccato glutino ſemel
…erint, nihil firmius. Proinde in initio ni-
…n faciendum, ut inter uxorem & mari-
…coaleſcat confirmeturque benevolentia.
…xime fit obſequio, morumque commo-
…Nam benevolentia quæ ſola formæ gra-
…nciliatur, ferme temporaria eſt. XA. Sed

[8] *Alluſit ad verſiculum proverbialem, Mores amici noveris, non oderis.*

[9] *Antequam alter alteri: Hoc Plutarchus in præceptis connubialibus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

narra nobis, obſecro, quibus artibus per
ris maritum ad tuos mores. EV. Dicam i
ut imiteris. XA. Si queam. EV. Facillimum
ſi velis; nec adhuc ſerum eſt. Nam & ill
nis eſt, & tu puella; ac nondum annu
nor, expletus eſt à nuptiis. XA. Vera pra
EV. Dicam igitur, ſed taciturae. XA. Mane
EV. Illa prima mihi cura fuit, ut in omnib
ſem jucunda marito, ne quid eſſet quod
animum offenderet: obſervabam affect
ſenſum illius; obſervabam & tempora, qu
bus rebus deliniretur, quibus irritaretur,
admodum facere ſolent ii, qui elephan
leones cicurant, aut ſimilia animantia,
cogi non poſſunt. XA. Tale animal mihi
eſt. EV. Qui adeunt elephantos, non geſt
ſtem candidam; nec puniceam, qui
quod his coloribus compertum ſit ea a
tia efferari. Quemadmodum & tigres
panorum ſonitu ſic aguntur in rabiem,
ipſas dilanient. Et qui tractant equos,
voces [1], habent poppyſmata [2] & palpum
que quibus ferocientes mitigent. Quan
gis decet nos his artibus uti erga marito
bus cum nobis, velimus nolimus, per o
vitam eſt tectum ac lectus communis? X
ge quod cœpiſti. EV. His animadverſis,
perabam me illi, cavens ne quid offenſæ
retur. XA. Quinam id poteras? EV. Prin
cura rerum domeſticarum, quæ peculi
provincia matronarum, advigilabam,
lum cavens, ne quid eſſet prætermiſſum
rum etiam ut omnia congruerent ad illi

1 Ad vocem hominis equi redduntur mitiores.

2 Poppyſma, ſonitus eſt propemodum imitans ventris crepitum: qui fit ore aut manibus apte complosis, non ſine humore. Auctore Plinio fulgetras adorare poppyſmate, gẽtium olim conſenſus erat: unde eſt illud Ariſtoph. ποππύζειν τὰς βροντὰς ἀποπέρδειν.

3 De palpo Horatius: C le ſi palpere, recalcitrat. Palpari autem eſt vola percutere tergum equi ferocientis.

m, rebus etiam minutiſſimis. XA. Quibus? ita, ſi maritus hoc aut illo cibo peculiaer delectetur, ſi cibus placeat hoc aut illo coctus, ſi lectus hoc aut illo modo ſtra-. At quo pacto attemperares te ei qui non eſſet, aut eſſet ebrius? EV. Mane iſtuc i quando maritus videbatur admodum nec eſſet appellandi tempus, nequaquam n ac nugabar, quemadmodum nonmulieres ſolent; ſed ſumebam & ipſa vulmœſtum ac ſolicitum. Quemadmoim ſpeculum, ſi probum eſt, ſemper imaginem intuentis: ita decet matremad affectum mariti congruere, ne ſit illo mærente, aut hilaris illo commoto. i quando commotior erat, aut blando e leniebam, aut ſilentio concedebam liæ, donec ea refrigerata [4] tempus ſe el purgandi, vel admonendi. Idem fa-, ſi quando plus æquo potus redibat m; nec id temporis, niſi jucunda loquetantum blanditiis pertrahebam ad le-XA. Infelix vero uxorum conditio, ſi ebriis, & quidquid libet patrantibus mantum obſequentur. EV. Quaſi vero hoc mutuum obſequium. Coguntur & illi ferre in moribus noſtris. Eſt tamen temum in re ſeria fas eſt uxori monere viſi quid eſt alicujus momenti: nam ad leeſtat connivere [5]. XA. Quod tandem? um erit animo vacuo, nec commotus, icitus, nec potus, tum abſque teſtibus monendus vel rogandus potius, ut in illo melius conſulat rei, aut famæ, aut dini ſuæ. Atque hæc ipſa admonitio leis ac facetiis erit condienda. Nonnun-

4 Refrigerata, id eſt, ubi refrixit ſeu deferbuit. Ita Fabius: Refrigerato inventionis amore. Sic & recanduiſſe dicitur ira.

5 Connivere, id eſt, quaſi clauſis oculis diſſimulare te videre quod vides.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quam præfatione ab illo ſtipulari ſoleo, n
hi ſuccenſeret, ſi quid ſtulta mulier adm
rem, quod ad illius honorem, aut vald
nem, aut ſalutem facere videretur. Vb
nuiſſem quæ volebam, amputavi ſerm
illum, & ad alia jucundiora deflectebam
enim fere hoc noſtrum vitium, mea Xan
pe, ut ſemel exorſæ loqui, finem facer
queamus. XA. Ajunt. EV. Illud in primis
bam, ne præſentibus aliis maritum obj
rem, aut ne quid querelarum domo effer
Facilius ſarcitur, ſi quid inter duos comm
eſt. Quod ſi quid extiterit ejus generis,
ferri poſſit, nec uxoris admonitione ſana
vilius eſt, ut uxor querelam deferat ad p
tes & cognatos mariti, quam ad ſuos,
querelam temperet, ne videatur odiſſe
tum, ſed vitium potius mariti. Nec tam
futiat omnia; ut hic quoque tacitus agn
& amet uxoris civilitatem. XA. Philoſo
eſſe oportet, quæ iſta præſtet. EV. Imo
factis maritos ad ſimilem civilitatem in
mus. XA. Sunt quos nulla civilitate co
EV. Equidem non arbitror. ſed fac eſſe
mum illud cogita; maritus ferendus eſt
lisqualis eſt. Præſtabilius igitur eſt ferre
ſimilem, vel paullo commodiorem
noſtra civilitate, quam noſtra ſævitia p
in dies. Quid ſi proferam maritos, qu
civilitate correxerunt ſponſas ſuas? Q
magis decet nos idem præſtare adverſus
tos? XA. Narrabis igitur exemplum me
rito diſſimillimum. EV. Eſt mihi famil
cum homine quodam nobili, docto, ſin
que morum dexteritate. Is duxerat p
virginem, annos natam decem & ſepten

pentum ædibus perpetuo educatam, ut
obs fere gaudent habitare ruri, ob vena-
um, aucupium. Rudem volebat ille, quo fa-
cilius illam ad ſuos mores fingeret: cœpit eam
ſtere litteris ac muſica, paullatimque aſ-
ſuefacere, ut redderet [6] ea, quæ audiſſet in con-
cion, cæteriſque rebus formare quæ poſt eſ-
ſent ſui futuræ. Hæc quoniam erant nova
ue, quæ domi ſuæ fuerat in ſummo otio,
ter famulorum colloquia luſusque educa-
, cœperunt eſſe tædio. Detrectabat obſe-
ui, & cum maritus urgeret, illa ſine fine
bat, nonnunquam & in terram abjiciebat
e occipitium illidens ſolo, quaſi mortem
ns. Earum rerum cum nullus eſſet finis,
tus diſſimulato ſtomacho, invitabat uxo-
rem animi relaxandi gratia una proficiſce-
rus ad ædes ſoceri. Ibi lubens obtempe-
uxor. Eo cum ventum eſſet, maritus re-
uxorem apud matrem & ſorores; ipſe
ſocero prodibat venatum. Ibi ſubmotis
is denarrat ſocero, ſe ſperaſſe jucundam
ociam; nunc habere perpetuo lacryman-
ac ſeſe diſcruciantem, nec ullis monitis
lem: orat, ut ſibi adſit in medendo filiæ
o. Socer reſpondet; Se ſemel [7] illi tradi-
filiam: quod ſi illa non obtemperaret
r, uteretur ſuo jure, & verberibus eam
daret. Tum gener, Novi, inquit, jus
ei; ſed malim eam tua vel arte, vel aucto-
ta ſanari, quam ad hoc extremum reme-
venire. Socer pollicitus eſt ſe curaturum.
num atque alterum diem captat tempus
um, ut ſolus eſſet cum filia: ibi vultu ad
tatem compoſito, incipit commemora-
quam illa eſſet infelici forma, quam non

6 Reddit qui ſolvit; reddit & diſcipulus, cum recitat audita: nam qui docet aut dictat, quaſi credit mutuum.

7 Semel, non refertur ad bis, ſed declarat totum filiæ jus traditum ſponſo.

amabilibus moribus, quam ſæpe metuiſſ
nullum illi poſſet invenire maritum. A
meo maximo labore, inquit, talem inven
bi, qualem nulla non optaret ſibi, quantu
felix. Et tamen tu, non agnoſcens quid
fecerim, nec intelligens, te talem habere
tum, qui, niſi eſſet humaniſſimus, vix
gnaretur habere in ancillarum numero,
las illi. Ne longum faciam, ſic incanduit
oratio, ut vix videretur manibus temp
Eſt enim vir ingenio mire vafro, qui citra
ſonam [8] omnem poſſet quamvis agere co
diam. Ibi puella partim metu, partim ve
commota, accidit ad patris genua, rog
præteritorum vellet oblivisci, ſe in poſt
memorem fore officii ſui. Ignovit pater
licitus ſe quoque fore patrem amantiſſim
ſi, quod polliceretur, præſtaret. XA. Qu
inde? EV. Puella digreſſa à colloquio par
rediit in cubiculum, offendit maritum ſ
accidit illi ad genua, & ait: Marite, ha
non novi neque te, neque meipſam; p
videbis me aliam factam; tantum obliv
ſuperiorum. Hanc vocem maritus e
oſculo, & omnia pollicitus eſt, ſi illa pe
ret eo animo. XA. Quid? perſtitit? EV.
ad mortem: neque quidquam erat tam
le, quod illa non alacris ac volens obir
lente marito. Tantus amor inter eos na
& confirmatus. Poſt annos aliquot puel
bro ſibi gratulata eſt, quod contigiſſet ta
rito nubere; qui niſi contigiſſet, eram, i
omnium mulierum perditiſſima. XA. T
maritorum non minus rara eſt copia,
alborum corvorum. EV. Iam ſi moleſtu
eſt, referam tibi quiddam de marito co

[8] Nam perſonati hiſtriones agebant fabulas. Perſona autem eſt facies appoſititia.

tate

ta uxoris correcto, quod nuper accidit in ac à civitate. XA. Nihil eſt quod agam, & rum grata mihi eſt tua cōfabulatio. EV. Eſt dam non poſtremæ nobilitatis: is, ut e oc hominum genus, plerunque venaba- ur. uri incidit in puellam quandam pauper- m mulierculæ filiam: in eam cœpit deperi- e [9] omo jam provectioris ætatis. Atque hu- s atia frequenter pernoctabat foris. Præ- xt erat venatio. Vxor hujus, mulier inſigni o ate, neſcio quid ſuſpicans, perveſtigavit rt mariti ſui: & eo profecta, neſcio quo, ſam illam ruſticanam; expiſcata eſt de egotio, ubi domiret, unde biberet, quis paratus convivii. Nihil erat ibi ſupelle- li ſed mera paupertas. Abiit matrona do- , ac mox rediit, ſecum adducens lectum modum & apparatum, vaſa aliquot ar- n; addidit pecuniam, admonens, ut ſi o rediret ille, tractarent eum civilius; diſ- ns interim ſeſe uxorem eſſe, ac ſororem emulans. Poſt dies aliquot redit eo furtim us; videt auctam ſupellectilem, & appa- lautiorem. Rogat unde is nitor inſoli- s junt, matronam quandam honeſtam illi tam hæc advexiſſe, ac mandaſſe ut ho- s poſthac acciperetur [10]. Ilico tetigit ani- n illius ſuſpicio, uxoris hoc eſſe factum. e ſus domum, rogat num illic fuiſſet: illa o egat. Rogavit, & quo tandem conſilio i et eo ſupellectilem. Mi vir, inquit, aſſue- u vitæ commodiori. Videbam illic te du- ccipi; putabam eſſe officii mei, ut quan- d a tibi cordi eſt, lautius illic habereris. x O matronam nimium bonam! Ego citius r lecto ſubſtraviſſem illi faſciculum urtica-

[9] Deperit aliquam, qui ardenter amat: deperit in aliquam, qui ardētiſſime.

[10] Acciperetur pro tractaretur: quemadmodum bene habiti dicuntur. ita Terentius: Accipit hominem nemo melius.

 rum,

rum, ac tribulorum. EV. Sed audi finem
perſpecta tanta probitate, tantaque man
dine conjugis ſuæ, nunquam deinde u
furtivo concubitu; ſed domi ſemet obl
cum ſua. Scio tibi notum eſſe Gilbertum
vum. XA. Novi. EV. Is, ut ſcis, florent
duxit uxorem jam provectiorem ac ver [1]
ætate. XA. Dotem fortaſſe duxit, non ux
EV. Sic eſt. Is faſtidiens uxoris, adamab
lierculam, cum qua ſe ſubinde oblectal
ris. Raro domi prandebat, aut cœnabat.
tu heic eras factura? XA. Quid? Ego illi a
tæ involaſſem [2] in capillos, & maritum
tem ad illam perfudiſſem [3] lotio, ut ſic
iret ad convivium. EV. At quanto hæ
dentius? Invitabat mulierculam domum
comiter accipiebat. Ita maritum quoqu
veneficiis domum pertraxit. Et ſi quan
ris cœnabat cum illa, miſit eo miſſum al
elegantiorem, jubens ut ſuaviter viv
XA. Ego malim mori, quam eſſe lena m
riti. EV. Verum interim rem ipſam ex
Nonne hoc multo ſatius erat, quam ſi
ſua prorſus alienaſſet maritum, ac tota
tem in jurgiis exegiſſet? XA. Fateor min
mali; ſed ego non poſſem. EV. Vnum adj
atque ita diſcedam ab exemplis. Hic v
noſter, vir probus & integer, ſed paulo i
dior, quodam die pulſaverat uxorem
fœminam laudatiſſimam. Ea ſe recepit i
mum conclave, atque illic lacrymans,
ſingultiens decoquebat animi ægritu
Aliquanto poſt per occaſionem eodem
ſus eſt maritus; reperit uxorem flentem.
inquit, heic lacrymas, ac ſingultis, pue
more? Tum illa prudenter; Quid, inqu

non

[1] *Vergenti ætate, id eſt, inclinata ad ſeniũ. Sic ea voce abſolute uſus eſt Suetonius.*

[2] *Sic pugnant mulieres. Sic Terentius. Alioqui involare nonnunquam ſonat furari. Catul. Huc redde pallium mihi meum, quod involaſti.*

[3] *Id accidit Socrati, & olim loti undique ibant ad convivium.*

oc ſatius, ut heic deplorem malum
nea, quam ſi in via vociferer: quemadmo-
olent aliæ mulieres? Hoc dicto tam uxo-
io actus ac victus hominis animus. data
a pollicitus eſt uxori ſe poſthac nun-
in illam conjecturum manus: nec fecit.
go idem impetravi à meo diverſa ratio-
v. Sed interim eſt inter vos bellum per-
um. XA. Quid igitur velles me facere?
um muſſanda [4] eſt tibi omnis injuria ma-
& animus illius officiis, comitate, man-
dine paullatim eſt conciliandus: aut vin-
ndem, aut certe multo commodiore ute-
iam nunc uteris. XA. Ille ferocior eſt,
ut ullis officiis manſueſcat. EV. Eja, ne
is. Nulla eſt fera tam immanis, quin of-
cicuretur; ne deſperes in homine. Fac pe-
um menſes aliquot; me accuſa, niſi ſenſe-
nſilium hoc tibi fuiſſe bono. Sunt etiam
am vitia, ad quæ tibi connivendum eſt.
ante omnia tibi cavendum cenſeo, ne
rixæ moveas in cubiculo, aut in lecto: ſed
ndum eſt, ut illic omnia ſint feſtiva ac ju-
a. Etenim ſi is locus, qui diluendis offen-
arciendæque gratiæ conſecratus eſt, lite
gritudine quapiam profanetur [5]; jam ſub-
n eſt omne remedium benevolentiæ re-
iliandæ. Sunt enim fœminæ quædam tam
oſæ, ut in ipſo etiam coitu querantur ac
tur, eamque voluptatem, quæ diluere ſo-
animis virorum ſi quid inerat moleſtiæ,
um faſtidio reddant inſuavem; pharma-
ipſum vitiantes, cum licuiſſet mederi of-
s. XA. Iſtud mihi frequenter accidit. EV. At-
tametſi ſemper eſt cavendum uxori, ne
re moleſta ſit viro, tamen id maxime ſtu-

[4] Muſſanda, id eſt, diſſimulanda, vel tacite ferenda.

[5] Sacra profanari dicuntur. lectulus autem locus eſt dicatus reconciliandæ benevolentiæ. Hæc eſt ſententia Plutarchi in præceptis conjugalibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dere debet, ut in eo congreſſu ſe viro pra
modis omnibus commodam & jucun
XA. Viro: mihi cum bellua res eſt. EV.
male loqui: fere noſtra culpa viri mali ſun
ut ad rem redeam: qui verſantur in priſc
bulis poëtarum, narrant Venerem (ea
ciunt deam connubii præſidem) habere
ſtum [6] arte Vulcani confectum: in eo i
tum eſſe quidquid eſt amatorii medicam
eo ſe cingit, quoties congreſſura eſt cum
to. XA. Fabulam audio. EV. Verum: ſed
quid ſibi velit fabula. XA. Dic. EV. Illud d
uxorem omnem curam adhibere oporte
in congreſſu connubiali jucunda ſit ma
quo recaleſcat ac redintegretur amor ille
talis; & diſcutiatur ex animo, ſi quid e
fenſionis aut tædii. XA. Sed unde nobis
ille? EV. Nihil opus veneficiis aut incanta
tis. Nullum incantamentum efficacius,
morum probitas cum ſuavitate conju
XA. Ego tali marito blandiri non poſſum.
hoc tua refert, ut deſinat eſſe talis. Si C
artibus poſſes maritum vertere in ſuem a
ſum, faceres? XA. Neſcio. EV. Neſcis? An
les habere ſuem maritum, quam homin
XA. Equidem malim hominem. EV. Age,
ſi Circes artibus poſſes ex temulento re
ſobrium, ex prodigo frugalem, ex ceſſato
ligentem; nonne faceres? XA. Plane fac
ſed unde mihi iſtæ artes? EV. Atqui iſtas
habes in te, ſi modo velis adhibere. Tuus
nolis, ſit oportet. Quo meliorem eum r
deris, hoc magis conſulueris tibi. Tu ta
oculos habes defixos in illius vitia; eaqu
exaggerant odium; & hac anſa [7] tantum
pis illum, qua teneri non poteſt. Illa p

in-

[6] Id eſt, cingulũ. [7] Epictetus ſcripſit, unicuiq; rei duas eſſe anſas: alteram qua teneri poßit; alteram, qua non poßit: ſignificans in unaquaq; re aliquid commodi, rursũ aliquid incommodi. Stultus arripit anſam malam, ſapiens alteram. Huic itaque nihil non tolerabile.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nplare, quæ bona ſunt in illo; & hac an-
pe[illegible]ende illum, qua teneri poteſt. Antequam
beres, tempus erat expendendi, quid ha-
er malorum. Oportebat enim non oculis
, verum etiam auribus maritum delige-
nc medendi tempus eſt, non accuſandi.
A. ue mulier unquam auribus cepit mari-
un EV. Oculis capit, quæ nihil aliud ſpectat,
corporis formam: auribus, quæ diligen-
er ſervat quid fama de illo prædicet. XA. Pul-
te ones, ſed ſero. EV. At non ſerum eſt ſtu-
er orrigendo marito. Ad eam rem condu-
er i quid pignoris ex te natum fuerit viro.
A m natum eſt. EV. Quando? XA. Iam pri-
EV. Quot menſes ſunt? XA. Ferme ſe-
te EV. Quid ego audio? Tu nobis trime-
fetus jocum renovas? XA. Nequaquam. 8
ta neceſſe eſt, ſi tempus à nuptiarum die
itas. XA. Imo ante nuptias fuerat mihi
eo colloquium. EV. An ex colloquio na-
ur pueri? XA. Forte ſolam nactus, cœpit
lere, titillans axillas, ac latera, quo me pro-
ret ad riſum. Ego non ferens titillationem,
me ſupinabam in lectum; ille incumbens fi-
et oſcula, nec ſatis ſcio quid egerit præter-
erte paucis poſt diebus uterus cœpit intu-
cere. EV. I nunc, & maritum contemne;
i luſitans gignit liberos, quid faciet cum
rem aget? XA. Suſpicor & nunc me gra-
m eſſe. EV. Euge contigit felici fundo bo-
n cultor. XA. Hac in parte plus præſtat,
m vellem. EV. Iſta querela tibi cum paucis
ribus eſt communis. Sed inter vos inter-
erat pactum connubiale? XA. Interceſſerat.
Levius igitur peccatum eſt. Eſtne proles
ſcula? XA. Eſt. EV. Illa vos rediget in gra-
tiam,

8 *Trimeſtris fetus. Alluſit ad proverbialē verſum, qui eſt apud Suetonium:* τοῖς δυστυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tiam, ſi tu vel paullulum temet accomm
Quid alii prædicant de tuo marito, ſodal
quibus cum habet commercium foris? XA
dicant eum eſſe moribus commodiſſimis
mem, liberalem, amicum amico. EV.
mihi bonam ſpem faciunt, illum fore qu
volumus. XA. At mihi uni talis non eſt. E
tu te illi præbeto, qualem dixi; meque pr
lalia [1] voca Pſeudolaliam [2], niſi tibi qu
talis eſſe cœperit. Quin & illud cogita,
adhuc juvenem eſſe, nondum opinor egre
annos viginti quatuor: nondum novit,
ſit eſſe patremfamilias. Iam non eſt tibi
tandum de divortio. XA. At frequenter
tavi. EV. Verum ea cogitatio, ſi quand
inciderit in mentem, primum reputa t
quam nihili res ſit fœmina divulſa à viro.
mum decus matronæ eſt, morigeram eſſ
conjugi. Ita natura comparatum eſt, it
luit Deus ut mulier tota pendeat à viro.
tum cogita id quod res eſt: maritus eſt,
non poteſt obtingere. Deinde veniat in m
tem puellus ille duobus communis. Qu
illo ſtatues? Auferes tecum? fraudabis mar
ſua poſſeſſione. Relinques apud illum? ſp
bis teipſam eo, quo nihil habes carius. Po
mo dic mihi, habesne quæ tibi male v
XA. Habeo novercam germanam [3]; præ
ſocrum huic ſimillimam. EV. Adeo tibi
volunt? XA. Cuperent extinctam. EV. Et
tibi fac ut in mentem veniant. Quid enim
poſſis facere gratius, quam ſi videant te d
ſam à marito, viduam, imo plus quam
duam vivere? Nam viduis licet alteri nub
XA. Equidem probo tuum conſilium, ſe
det diutini laboris. EV. At reputa quan

[1] Eulalia à bene loquendo nomen habet.
[2] Pſeudolalia à mendaci loquacitate.
[3] Novercam germanam, non de gente aut ſorore ſentit: ſed germanam dixit verã. Novercarum eſt autem odiſſe privignos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[...]lum ſumſeris prius, quam hunc pſittacum [...]eris quædā humana verba ſonare. XA. Plu[...]m profecto. EV. Et piget operam ſumere [...]gendo marito, qui cum perpetuo ſuaviter [...] ætatem? Quantum laboris ſumunt ho[...]s, ut equum ſibi commodum reddant? & [...]pigebit adlaborare, ut maritis utamur [...]modioribus? XA. Quid faciam? EV. Iam [...] Cura ut domi niteant omnia, ne quid ſit [...]ſtiæ, quod illum exigat ex ædibus. Tu te [...]mem præbe, ſemper interim memor re[...]tiæ cujuſdam, quam uxor debet marito. [...] triſtitia; ſed abſit & petulantia: nec pu[...]is, nec laſciva. Sit apparatus domi lau[...] Noſti palatum mariti: quod illi ſuaviſſi[...] eſt, id coquito. Quin etiam iis, quos ille [...], comem & affabilem te præbeto. Hos [...]enter ad convivium voca. In convivio [...], ut læta plenaque hilaritatis ſint omnia. [...]que ſi quando ille vino lætior pulſabit [...] teſtudinem, tu voce accinito. Sic aſſue[...] maritum manere domi, & minues im[...]s. Sic enim ille cogitabit tandem; Næ ego [...]iter inſanio, qui foris magna rei famæ[...] jactura victitem cum ſcorto, cum domi [...]am uxorem multo lepidiorem, meique [...]ntiorem, apud quam nitidius ac lautius [...]i liceat. XA. An credis ſucceſſurum, ſi [...]em? EV. Me vide. Ad me recipio. Interim [...]aritum tuum aggrediar; admonebo & il[...] ſui officii. XA. Laudo conſilium: at vide [...]uid hujus rei ſuboleat ipſi. miſceret [4] cœ[...] terræ. EV. Ne metue. Ita per ambages [...]perabo ſermonem, ut ipſe mihi narret, [...] inter vos ſit turbarum. Hoc facto, meo [...]re tractabo illum blandiſſime, & ut ſpero, tradam

[4] *Miſcere cœlum terræ, de vehementi perturbatione dictum eſt proverbium. Iuvenalis: Licet & mare cœlo Confundas, homo ſum.*

tradam eum tibi commodiorem. De te p
occaſionem mentiar, quam amanter de illo
locuta. XA. Chriſtus bene fortunet quod a
mus. EV. Aderit, modo ne deſis tibi.

MILITIS, ET CARTHVSIANI.

MI. Salve, mi frater. CA. Salve & tu, germ
ne cariſſime. MI. Vix te agnoſco. CA.
eone conſenui intra biennium? MI. Non:
caput raſum, nova veſtis, faciunt, ut mihi
dearis aliud quoddam animal. CA. Itane
agnoſceres uxorem tuam, ſi tibi occurreret
duta nova veſte? MI. Non, ſi tali. CA. At
te probe agnoſco, cui non ſolum veſtis m
ta eſt, verum etiam facies, totusque corp
habitus. Quot coloribus pictus es? Nulla
æque variat plumas ſuas. Tum quam om
ſecta, quam nihil juxta naturam aut mo
communem! Adde tonſum verticem, bar
ſemiraſam, ſilvam, quæ ſupra labrum ſupe
eſt, perplexam, nec alter hinc & hinc pro
nentem, quam ſolent in felibus pili longi
Nec una cicatrix fœdavit vultum; ut Sam
quiſpiam litteratus videri poſſis, de quo j
eſt proverbii. MI. Sic decet redire è bello.
dic mihi, erat heic tanta bonorum medico
inopia? CA. Quam ob rem? MI. Quia
commiſeris ſanandum cerebrum tuum p
quam in hanc ſervitutem te præcipitem d
CA. Itane videor inſaniſſe? MI. Maxime.
erat neceſſe heic te ſepeliri ante tempus,
eſſet unde commode viveres in mundo? C
nunc non videor tibi [2] in mundo viv
MI. Non, per Iovem. CA. Dic quam ob
MI. Quia non licet ambulare quo velis.

[1] *Samius litteratus, in cicatricoſos proverbium. Vide Chil.*

[2] *Alludit heic quod dicuntur mundo mortui.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

velut caveæ includeris: adde raſuram, veſtem prodigioſam, ſolitudinem, piſcium perpetuum eſum, ut mirer teipſum non verti in piſcem. CA. Si verterentur homines in omnia quibus veſcuntur, tu jam pridem porcus eſſes. Nam ſuilla ſoles delectari. MI. Non dubito quin jamdudum pœniteat te inſtituti: paucos enim comperio, quos non capiat pœnitudo. CA. Hoc illis uſu venit, qui ſe in hoc vitæ genus velut in puteum præcipitant: ego deſcendi ſenſim & conſulto, prius explorato me ipſo, perſpectaque hujus vitæ ratione, jam annos natus viginti octo, qua ætate ſibi quiſq; notus eſſe poteſt. Quod ad locum attinet, tu quoque loco anguſto concluderis, ſi totius mundi conſideres amplitudinem. Nec refert quam ſpatioſus ſit locus, modo nihil deſit ad vitæ commoditatem. Multi raro aut nunquam exeunt civitatem in qua nati ſunt: qui ſi vetarentur exire, magnopere ſibi diſplicerent, & inceſſeret illis mira libido relinquendæ civitatis. hic affectus vulgaris eſt; quo ego careo. Imaginor, heic hunc eſſe mundum, & hæc tabula mihi totum terrarum orbem repræſentat, quem ego cogitatione jucundius ſimul & tutius perambulo, quam is qui navigavit ad novas inſulas. MI. Heic tu propemodum dicis verum. CA. Raſuram damnare non potes, qui volens tondearis, æſtique commoditatis gratia. Mihi raſura, ſi nihil aliud, certe reddit caput purius, ac fortaſſe ſalubrius. Venetiæ quam multi patricii totum etiam caput radunt? Quid autem habet prodigioſum veſtis? Nonne tegit corpus? Ad duplicem uſum adhibetur veſtis, ut depellatur injuria cœli, eaque velet quæ pudor jubet tegi. Annon hos uſus præbet hæc veſtis? Sed offendit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dit color. quis color magis decet omnes C[illegible]
ſtianos, quam is qui datus eſt omnibus in [illegible]
ptiſmo? Dictum eſt tibi quoque; Accipe ve[illegible]
candidam. Hæc itaque veſtis admonet [illegible]
quid promiſerim in baptiſmo; nimirum in[illegible]
centiæ perpetuum ſtudium. Porro ſolitudi[illegible]
ſi vocas turbæ fugam; hoc exemplum eſt n[illegible]
noſtrum, ſed veterum prophetarum, a[illegible]
etiam philoſophorum Ethnicorum, & quiſ-
cunque bonæ mentis cura fuit. imo po[illegible]
aſtrologi, ac ſimilibus artibus dediti, que[illegible]
aliquid magni ac ſupra vulgus hominum [illegible]
liuntur, ſeceſſum quærere ſolent. Cur au[illegible]
voces hanc ſolitudinem? Vnius amiculi co[illegible]
bulatio pellit ſolitudinis tædium. Heic h[illegible]
ſodales omnium rerum plus quam ſedecim[illegible]
hæc interviſunt amici crebrius quam vel[illegible]
aut expedit; & tibi videor in ſolitudine vi[illegible]
MI. At non ſemper licet cum his confabu[illegible]
CA. Nec ſemper expedit. Atque hoc jucun[illegible]
eſt confabulatio, quod voluptatis gratiam [illegible]
geat interrupta [3] copia. MI. Non peſſime [illegible]
jectas. Nam mihi quoq; ſuaviores ſunt c[illegible]
revoluto Paſcha poſt quadrageſimam. CA. [illegible]
interim tamen, cum maxime videor ſ[illegible]
deſunt mihi confabulones, longe feſtiv[illegible]
ac ſuaviores iſtis vulgaribus congerroni[illegible]
MI. Vbi ſunt? CA. Vides heic codicem Eua[illegible]
licum? in hoc mecum fabulatur ille, qui, [illegible]
additus facundus comes in via duobus [illegible]
pulis proficiſcentibus in Emauntem, effec[illegible]
non ſentirent itineris laborem, ſed ſent[illegible]
dulciſſimum cordis ardorem, inhiantes [illegible]
tis illius ſermonibus. In hoc mihi loq[illegible]
Paulus, in hoc Eſaias, cæterique pro[illegible]
tæ. Heic mecum confabulatur dulciſſimu[illegible]

[3] Iuvenalis: Voluptates commendat rarior uſus.

Cy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſtomus, heic Baſilius, heic Auguſtinus,
ic Hieronymus, heic Cyprianus , cæterique
ninus eruditi quam facundi doctores. An
ſullos tam amœnos confabulones , quos
is conferas ? An in tali ſodalitio, quod
nunquam non adeſt , reputas obrepere
olitudinis tædium ? MI. Mihi fruſtra lo-
quentur non intellecturo. CA. Iam quid re-
tibus rebus hoc corpuſculum alatur ? cui
nimo ſatis fit , ſi juxta naturam vivamus.
oſtrum habitior ? tu , qui veſceris perdi-
phaſianis, & capis; an ego , qui vivo pi-
? MI. Si tibi eſſet uxor, ut mihi eſt, minus
es ſucci. CA. Et ideo ſufficit quilibet ci-
& quantumvis exiguus. MI. Sed interim
vitam Iudaicam. CA. Bona verba: Chri-
m , ſi non aſſequimur , certe ſequimur.
veſte , cibo , preculis , cæteriſque cære-
s ponitis fiduciam , neglecto ſtudio pie-
Euangelicæ. CA. Quid alii faciant , non
eum judicare : ego his rebus nequaquam
do , minimumque tribuo ; ſed in animi
te & in Chriſto colloco fiduciam. MI. Cur
obſervas ? CA. Vt mihi pax ſit cum fra-
meis ; & ne cui quoquo modo ſim of-
culo. Nolim autem offendere quenquam
bijuſmodi res leviculas , quas nihil eſt ne-
ſervare. Vt ſumus homines quacunque
tecti, minutiſſimarum etiam rerum ſimi-
o aut diſſimilitudo conciliat aut dirimit
ordiam. Raſum caput , aut veſtis color,
e quidem non commendat me Deo. Sed
diceret populus , ſi comam alerem , aut
iſtam veſtem ſumerem? Reddidi tibi ra-
em mei conſilii : nunc quæſo ut mihi vi-
m tui conſilii rationem reddas , dicaſque,
ubi

ubi ceſſarint omnes boni medici, cum re
domi uxore juvencula & liberis, proficiſc
ris in militiam, vili ſalario conductus ad ju
landos homines, idque tui quoque capitis
riculo. Neque enim tibi res erat cum fun
aut papaveribus, ſed cum armatis viris. V
vero putas infelicius, jugulare Chriſtian
hominem ob mercedulam, à quo nunq
ſis læſus; an te ipſum ſimul, & corpus, & i-
mam, in æternum exitium mittere? MI. F
occidere hoſtem. CA. Fortaſſis eſt, ſi imp
patriam tuam. Tum pium videri poteſt, pu
re pro liberis & uxore, pro parentibus & a
cis, pro aris [5] & focis, pro tranquillitate
blica. Quid iſtuc ad tuam militiam merc
riam? Ego, ſi periſſes in hoc bello, non
miſſem animam tuam vitioſa nuce. MI. N
CA. Non, ita me Chriſtus bene amet.
utrum exiſtimas durius, obedire bono v
quem nos Priorem vocamus, qui voce
preces, ad ſacram lectionem, ad doctrinam
lutarem, ad pſallendum Deo; an obedire
baro cuipiam Centurioni, qui ſæpe magn
nocturnis itineribus vocet quo lubet, ac r
cet; qui bombardarum ictibus objiciat, qu
beat te ſtare loco aut occiſurum, aut occi
dum? MI. Minus narras, quam res habeat,
lorum. CA. Si quid ego deflexero à diſcip
hujus inſtituti, pœna eſt admonitio, aut a
leve quiddam: tibi, ſi quid committas ad
ſus leges imperatorias, aut pendendum eſt
nudo inter intentatas in te lancearum cuſp
eundum. Nam plecti capite, beneficium
MI. Non poſſum refragari veris. CA. Iam
tus iſte ſatis indicat te non multum num
rum referre domum. MI. Nummorum

n

[4] Fungi fragiles ſunt, & papavera ſolent decollari baculo.

[5] Verba ſunt Hiſtoricis peculiaria. Per aram ſignificat religionẽ deorum; per focũ, rem domeſticam: nã & focus ſacer erat Laribus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

am idem ne pilus quidem fuit, imo multum æris alieni conflavi. Proinde huc deflexi, ut me inſtruas viatico. CA. Vtinam huc deflexiſſes, cum properares in ſceleratam iſtam militiam. Sed unde tanta nuditas? MI. Rogas unde? Quicquid ex ſalario, quidquid ex prædationibus, ſacrilegiis, rapinis, furtis parare licuit, id totum abſumebatur in vina, ſcorta, & aleam. CA. O te miſerum! Et interim uxorcula, cujus gratia Deus juſſit relinqui patrem & matrem, domi mœrebat deſerta cum parvis liberis. Et tu tibi videbaris vivere in tantis miſeriis, in tantis ſceleribus? MI. Hoc fallebat ſenſum malorum, quod innumeros haberem malorum ſocios. CA. Quin illud vereor, ne uxor te non agnoſcat. MI. Qui ſic? CA. Quia ſic cicatrices depinxerunt tibi novam faciem. In fronte quam foſſam habes? Videtur tibi exſectum fuiſſe cornu. MI. Imo ſi rem noſſes, gratulareris mihi hanc cicatricem. CA. Quam ob rem? MI. Minimo minus aberat, quin perierim. CA. Quid erat mali? MI. Cuidam tendenti rumpebatur baliſta chalybea; ejus fragmentum inſiliit in frontem. CA. Et in bucca cicatricem habes palmo longiorem. MI. Hoc vulnus accepi in pugna. CA. Bellica? MI. Non: inter aleam orta eſt diſſidium. CA. Iam & in mento video neſcio quid gemmarum. MI. Nihil eſt. CA. Suſpicor tibi contractam ſcabiem, quam vocant Hiſpanicam. MI. Recte divinas, mi frater. Tertio ea laboravi uſque ad vitæ periculum. CA. Vnde hoc mali accidit tibi, ut ſic incurvus incedas, quaſi eſſes nonagenarius, aut quaſi meſſor quiſpiam, aut quaſi delumbatus eſſes fuſte? MI. Morbus ita contraxit nervos. CA. Næ tu hic magnificam paſſus es metamorphoſin. Ante-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Antehac eras eques, nunc ex centauro fa
es animal ſemireptile. MI. Hæc nimiru eſt
alea Martis. CA. Imo hæc eſt inſania tuæ
tis. Quas vero manubias [6] uxori tuæ, liris
que tuis referes domum? lepram? Nam iſta ſca-
bies nihil aliud eſt, quam lepræ ſpecies
quod ideo non vitatur, quia multoru eſt
communis, præcipue nobilium: at ob hoc
ipſum magis debebat vitari. Nunc iſtum ma-
lum adfricabis iis, qui tibi debuerant eſſe
ſimi: & ipſe per omnem vitam putre cave
circumferes. MI. Quæſo te, frater, ut de
ſatis malorum eſt, etiamſi non accedat
gationis moleſtia. CA. Quotam autem
rum partem commemoravi? Iſta co
dumtaxat ſunt. Iam animam vero quale
portas, quanta ſcabie putrem, quot vulnou
ſauciam? MI. Tam puram refero, qua
cloaca Pariſiis, in via, quæ dicitur vulgo
berti, aut latrina publica. CA. Vereor ne
pejus oleat apud Deum & angelos ejus.
jam rixæ ſatis eſt; dic aliquid de ſarciend
tico. CA. Mihi nihil eſt quod dem, ex
quid velit Prior. MI. Atqui ſi quid daretur
ſent tibi paratæ manus: nunc multæ
difficultates, quando numerandum eſt ali
CA. Quid alii faciant, ipſi viderint: mi
ad accipiendum, nec ad dandum ſunt m
Verum de his à prandio; nunc tempus m
ut accumbamus.

[6] Manubiæ, pecuniæ ex ſpoliis redacta.

PSEVDOCHEI[1], E
PHILETYMI[2].

[1] Pſeudocheus, fuſor mendaciorũ.
[2] Philetymus, amans veritatis.

PH. VNde tibi ſcatet tanta mendaci
vis? PS. Vnde ſuppetunt araneæ
PH. Non eſt igitur artis, ſed naturæ. PS. Na-

tura

tur rofecta ſunt ſemina; ars & uſus auxere
facatem. PH. Non te pudet? PS. Non magis
qu coccycem ſuæ cantionis. PH. At tibi in
ma eſt mutare cantionem tuam; & in hoc
eſt omini data lingua, ut vera prædicet.
PS no ut conducibilia. At non ſemper expe-
dit ra dicere. PH. Ita nonnunquam conducit
ha e manus furaces. Et hoc vitium eſſe tuo
co tum, teſtatur etiam populare prover-
bi. PS. Vtrumque vitium honeſtis nititur
au ribus: illud habet Vlyſſem tantopere lau-
la n ab Homero; hoc Mercurium etiam
Deu, ſi poëtis credimus. PH. Cur igitur vul-
gu ecratur mendaces; fures etiam ſubigun-
ur crucem? PS. Non ideo quod mentian-
ur ut furentur, ſed quod inſcite mentiantur
urentur; vel quia præter naturam, vel quia
o ſatis callentes artem. PH. Eſtne ſcriptor
u am, qui tradit artem mentiendi? PS. Bo-
a artis partem monſtravere tui rhetores.
PH Hi quidem tradunt artem bene dicendi.
PS. erum; ſed bona pars bene dicendi eſt, ſcite
m iri. PH. Quid eſt ſcite mentiri? PS. Vis de-
fin? PH. Volo. PS. Eſt ita mentiri, ut lucro
ec deprehendi poſſis. PH. At quotidie de-
r nduntur multi. PS. Iſti non ſunt artifices
uti. PH. Es igitur tu abſolutus artifex?
PS. ropemodum. PH. Experire an me poſſis
n iendo fallere. PS. Et te quoque poſſim, vir
Pne, ſi libeat. PH. Dic igitur aliquod men-
dum. PS. At jam dixi. Non deprehendiſti?
PH Non. PS. Age, fac ſis attentus. Nunc in-
ci m mentiri. PH. Sum attentus. dic aliquid.
PS At jam iterum mentitus ſum, te non de-
P endente. PH. Equidem nihil adhuc au-
di mendacii. PS. Audiſſes, ſi calleres artem.

PH. Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

PH. Proinde commonſtra tu. PS. Primum
pellavi te virum optimum. An non iſtuc
ſigne mendacium, cum ne bonus quide
&, ſi bonus eſſes, optimus dici non poſſis
ſint innumeri te meliores. PH. Heic pla
felleras. PS. Iam fac periculum, an poſſi
rum mendacium ex te deprehendere. PH
poſſum. PS. Heic deſidero ingenium, qua
bi præſtas. PH. Fateor; oſtende tu. PS. Cu
cerem, nunc incipiam mentiri, nonne
fice mentiebar, cum tot annos aſſue
mentiri, & paullo ante quam hoc dicere
ſem mentitus? PH. Mirum præſtigium.
nunc ſaltem monitus arrige aureis, ut
hendas mentientem. PH. Arrexi; dic. PS
jam dictum eſt, & tu meum mendaci
imitatus. PH. Tu mihi perſuadebis, qu
aures habeam, nec oculos. PS. Cum h
ſint aures immobiles, ut nec arrigi poſſi
demitti, mentiebar te arrecturũ aures. PH
bus mendaciis plena eſt omnis hominum
PS. Non talibus tantum, ô bone. Nam
dicra ſunt. ſunt quæ rem adferant. PH
pius eſt lucrum ex mendacio, quam ex lo
PS. Verum eſt, inquam; ſed iis qui men
neſciunt artem. PH. Quam igitur tu ca
tem? PS. Non æquum eſt, ut te gratis do
numera; & audies. PH. Non emo malas
PS. Donas igitur gratis fundum tuum? PH
ſic inſanio. PS. At ego ex hac arte me
tiores capio fructus, quam tu ex tuo f
PH. Manebit tibi ars tua; tantum profer
men 4, ut intelligam non omnino vanu
quod dicis. PS. Accipe igitur ſpecimen.
tis multorum negotiis memet admiſceo: no
vendo, recipio, ſumo mutuo, accipio de

3 *Alludit ad Veſpaſiani dictum, Lucri bonus odor ex re qualibet: nam is vectigal collegit ex lotio, re male olente, at non male olebat pecunia.*

4 *Specimen, id eſt, guſtum vel exemplũ.*

H. Quid tum poſtea? PS. Atque heic po-
m capto eos, à quibus non facile depre-
. PH. Quos? PS. Stupidos, oblivioſos,
antes, longe ſemotos, & mortuos.
tum eſt mortuos neminem redarguere.
quid cui vendo in diem, diligenter an-
n libellis rationum. PH. Quid deinde?
i reddenda eſt pecunia, plus imputo
um emptori, quam acceperit. Is ſi inco-
a eſt, aut oblivioſus, mihi certum eſt lu-
PH. Quid ſi deprehendat? PS. Profero li-
ationalem. PH. Quid ſi is doceat & evin-
non accepiſſe quod imputas? PS. Recla-
ntum poſſum. Nam in hac arte pror-
tilis eſt pudor. Denique extrema anco-
[5], ut aliquid comminiſcar. PH. Quid pa-
rehenſus? PS. Nihil eſt facilius. erravit
s; aut, ipſe lapſus ſum memoria. Sci-
t multas ſimul miſcere rationes: heic
eſt imponere. Exempli cauſſa: ſunt
n diſpuncta, quod ſoluta ſit pecunia:
a pro quibus nihil numeratum eſt. Hæc
erioribus codicillis miſceo, ſic ut nihil
am. Vbi ſupputatur, contendimus, &
lerumque, vel perjurio. Eſt & hoc ar-
rationem ineo cum accincto ad iter, &
co. Nam mea mihi ſemper parata ſunt.
tur aliquid apud me, ſervo clam apud
c reddo. Longum eſt prius quam reſci-
, ad quem res miſſa eſt. Tandem ſi non
nficiari, dico mihi periſſe: aut conten-
miſiſſe, quod non miſi: incuſo aurigas.
no, ſi vitare non poſſum, quin reddam,
ccifum. PH. Bella vero ars! PS. Non-
am eodem nomine [6] bis accipio pecu-
ſi liceat: primum domi, deinde illic quo
pro-

[5] *Extrema ancora, id eſt, extremũ refugium. Vide proverb. de ſacra ancora.*

[6] *Nomen heic titulus eſt debiti. Vnde & pro debitoribus accipiuntur nomina.*

proficiſcor: & nuſquam non ſum. Ir
tempus inducit oblivionem, confundun
tiones, aliquis moritur, aut ſuſcipit l
quam peregrinationem: ut omnia peſſi
dant, ſaltem interim uſus ſum aliena p
Nonnullos etiam capto ſpecie benignita
faveant mentienti, ſed ſemper de alie
meo nec matri darem teruncium. Qua
autem in ſingulis videatur lucrum exi
ex multis tamen (multis enim memet,
miſceo) naſcitur acervus haudquaquam
tendus. Porro ne deprehendar, cum mu
technæ, tum illa præcipua: omneis o
epiſtolas, quas poſſum, intercipio, re
lego. Si quid obfuturum ſuſpicor, prem
ſi reddo, reddo meo tempore. Ad h
longo ſemotos intervallo mendaciis m
ſimultatem. PH. Quis iſtinc uſus? PS.
nus. Primum, ſi non præſtatur quod
nomine promiſi, & quo nomine munu
accepi; nam fumos [7] hujuſmodi mag
do: fingo, per illum aut illum ſtetiſſe,
nus perfectum ſit. PH. Quid ſi neget ill
procul abeſt, puta Baſileæ; ego polliceo
glia: deinde fit, ut orta ſimultate neut
credat, ſi quid incuſet. Habes ſpecim
PH. At iſtam artem nos craſſiores ſole
care furtum, qui ficum vocamus ficum
pham ſcapham [8]. PS. O hominem jur
rei rudem! An licet intendere actionem
qui ſuppreſſit depoſitum, aut qui abju
tuum, aut ſimili techna impoſuit? PH
tuit. PS. Proinde vide prudentiam a
Ex his plus eſt lucri, aut certe tantun
minus eſt periculi. PH. Male ſit tibi c
technis ac mendaciis. Non enim libe

[7] *Vide prover. Fumos vendere.*

[8] *Græca vox ambigua eſt, ſed opinor melius verti per ligonẽ, à σκάπτω, quod eſt fodio.*

...le. Tu ringere cum tua pannoſa veritate; ...terim ſuaviter agam cum meis furtis ac ...nciis, dextro Vlyſſe [9] ac Mercurio [10].

NAVFRAGIVM.

...NTONIVS, ADOLPHVS.

...Orrenda narras [1]. Eſt iſtuc navigare? ...Prohibeat Deus, ne mihi quidquam ...qm tale veniat in mentem. AD. Imo quod ...ctis memoravi, luſus merus eſt præ his ...nc audies. AN. Plus ſatis malorum au... ...vi horreſco te memorante, quaſi ipſe pe... ...u interſim. AD. Imo mihi jucundi ſunt ...ores. Ea nocte quiddam accidit, quod ...g ex parte ſpem ſalutis ademit nauclero. ...id obſecro? AD. Nox erat ſubluſtris [2], ...ummo malo ſtabat quidam è nautis in ...c enim vocant, opinor; circumſpectans, ...n terram videret: huic cœpit adſiſtere ...a quædam ignea: id nautis triſtiſſimum ...m [3] eſt, ſi quando ſolitarius ignis eſt; ...cum gemini. Hos vetuſtas credidit Ca... ...r & Pollucem. AN. Quid illis cum nau... ...orum alter fuit eques, alter pugil? AD. Sic ...eſt poëtis. Nauclerus qui clavo aſſide... ...cie, inquit, (nam eo nomine ſe mutuo ...llant nautæ;) videsne, quod ſodalitium ...audat latus [4]? Video, reſpondit ille;.& ... ut ſit felix. Mox globus igneus delapſus ...nes devolvit ſeſe uſque ad nauclerum. ...ûm ille exanimatus eſt metu? AD. Nau... ...evere monſtris. Ibi paulliſper commo... ...t volvit ſe per margines totius navis: inde ...edios foros [5] dilapſus evanuit. Sub meri-

 diem

[9] *Vlyſſes ab Homero fingitur vafer ac mendax.*

[10] *Mercurius adfert lucrum, vafer & ipſe, ac furax.*

[1] *Ex abrupto incipit colloquium more comœdiarum.*

[2] *Quæ nonnihil habebat lucis.*

[3] *Vide Plin. lib. 2. c. 37.*

[4] *Id eſt, adſtet lateri. Sic Horatius: Vt ne tegam ſpurco, ac veluti ...lamque latus.*

[5] *Fori, ſunt tabulata navis ...eam.*

diem cœpit magis ac magis incrudeſce
peſtas. Vidiſtine unquam Alpes? AN.
AD. Illi montes verrucæ [5] ſunt ſi conf
ad undas maris. Quoties tollebamur in
licuiſſet lunam digito contingere: quo
mittebamur, videbamur dehiſcente ter
ire in Tartara. AN. O inſanos qui ſe
mari! AD. Nautis fruſtra luctantibus cu
peſtate, tandem nauclerus totus pall
adiit. AN. Is pallor præſagit aliquod m
malum. AD. Amici, inquit, deſii eſſe
nus navis meæ; vicere venti; reliquu
ſpem noſtram collocemus in Deo, &
ſe paret ad extrema. AN. O vere Scyth
concionem! AD. In primis autem, inqu
neranda eſt navis; ſic jubet neceſſitas,
telum [7]: præſtat conſulere vitæ, diſpen
rum, quam ſimul cum rebus interire. P
veritas: projecta ſunt in mare plurima v
na precioſis mercibus. AN. Hoc erat
cturam [8] facere. AD. Aderat Italus quid
legatum egerat apud regem Scotiæ: h
ſcrinium plenum vaſis argenteis, anuli
no, ac veſtimentis ſericis. AN. Is noleb
dere [9] cum mari? AD. Non; ſed cupi
perire cum amicis [10] opibus ſuis, a
cum illis ſervari. Itaque refragabatur. A
nauclerus? AD. Per nos, inquit, liceret t
tuis perire ſolum: ſed æquum non eſt
omnes tui ſcrinii cauſſa periclitemur;
te una cum ſcrinio dabimus in mare

[5] Verrucæ, id eſt, tubercula. Sic Cato, ni fallor, collē verrucam appellavit. [6] Vide prov. Σκυθῶν ῥῆσις. [7] Alludit ad illud Plin. Maximum telum, neceſſitas: rurſum ad illud, τῇ ἀνάγκῃ οὐδ᾽ οἱ θεοὶ μάχονται. [8] Iactura damnum eſt, & jacturam facere dicitur quiſquis damno afficitur. vera jactura à jaciendo dicta. [9] Decidere, eſt paci tione rerum, ut reliqua maneant ſalva. [10] Amici pro adamatis.

. Orationem vere nauticam [1]. AD. Sic
uoque jacturam fecit, multa mala pre-
ſuperis & inferis, quod ſuam vitam
to tam barbaro credidiſſet. AN. Agno-
em Italicam [2]. AD. Paullo poſt venti
mitiores facti noſtris muneribus, ru-
es, disjecere vela. AN. O calamitatem [3]!
rurſus nos adit nauta. AN. Conciona-
AD. Salutat: Amici, inquit, tempus hor-
unusquisque Deo ſe commendet, ac
e præparet. Rogatus à quibuſdam nau-
non imperitis, ad quot horas ſe crede-
e tueri navem, negavit ſe poſſe pollice-
quam, ſed ultra tres horas non poſſe.
æc concio durior etiam erat priore.
æc ubi locutus eſt, jubet incidi funes o-
ac malum uſque ad thecam, cui inſeri-
idi ſerra, ac ſimul cum antennis devolvi
. AN. Cur hoc? AD. Quoniam ſublato
ero velo erat oneri, non uſui: tota ſpes
clavo. AN. Quid interea vectores? AD. Ibi
s miſeram rerum faciem: nautæ canen-
ve Regina, implorabant matrem Virgi-
appellantes eam ſtellam maris, reginam
ominam mundi, portum ſalutis, aliis-
ultis titulis illi blandientes, quos nuſ-
illi tribuunt ſacræ litteræ. AN. Quid illi
mari, quæ nunquam, opinor, navigavit?
lim Venus agebat curam nautarum, quia
redebatur ex mari: ea quoniam deſiit cu-
uffecta eſt huic matri non-virgini Virgo
. AN. Ludis. AD. Nonnulli procumben-
tabulas adorabant mare, quidquid erat
effundentes in undas, non aliter illi blan-
es, quam ſolemus irato principi. AN. Quid
nt? AD. O clementiſſimum mare, ô gene-

[1] Semper nautæ finguntur immanes: quale eſt elementum, tales ſunt & illi.

[2] Vocem Italicam. nam Itali magno ſtomacho barbarum vocant quidquid eſt peregrinum.

[3] Calamitatē, quod eſt culmorum, traxit ad inſtrumenta navis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

roſiſſimum mare, ô ditiſſimum mare
moſiſſimum mare; miteſce, ſerva. huj
multa occinebant ſurdo mari. AN. Hic
ſuperſtitio. Quid alii? AD. Quidam ni
quam vomebant, plerique vota nuncu
Aderat Anglus quidam, qui promitteb
tes aureos Virgini VValſamgamicæ,
attigiſſet terram. Alii multa promitteba
crucis, quod eſſet in tali loco; alii rurſu
eſſet in tali loco. Idem factum eſt d
virgine, quæ regnat in multis locis;
votum irritum, niſi locum exprimas.
diculum: quaſi divi non habitent i
AD. Erant qui ſe promitterent fore Ca
nos. Erat unus qui polliceretur ſe aditu
vum Iacobum, qui habitat Compoſte,
dis pedibus & capite, corpore tantu
ferrea tecto, ad hæc cibo emendicato.
mo meminit Chriſtophori? AD. Vnum
non ſine riſu, qui clara voce, ne non
retur, polliceretur Chriſtophoro, qu
tetiæ in ſummo templo, mons veriu
ſtatua, cereum tantum quantus eſſet i
cum vociferans quantum poterat id
inculcaret, qui forte proximus aſſiſ
notus, cubito tetigit eum, ac ſubmon
quid pollicearis: etiamſi rerum omni
rum auctionem [3] facias, non fueris ſ
Tum ille voce jam preſſiore, ne videlic
diret Chriſtophorus: Tace, inquit, f
credis me ex animi ſententia loqui?
contigero terram, non daturus ſum il
lam ſebaceam. AN. O craſſum ingeni
ſpicor fuiſſe Batavum [4]. AD. Non; ſed
landus. AN. Miror nulli in mentem
Paulum apoſtolum, qui ipſe olim na

3 Venditionis genus, in quo à licitantibus intenditur pretium.

4 Vulgari joco Batavi dicuntur craſſi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

fr a navi deſilierit in terram. Is enim
nd narus mali didicit miſeris ſuccurrere.
o. lli nulla erat mentio. AN. Precabantur
er ? AD. Certatim. Alius canebat, Salve
gi alius, Credo in Deum. Erant qui pe-
ia quaſdam preculas habebant, non diſſi-
le agicis, adverſus pericula. AN. Vt affli-
o it religioſos! rebus ſecundis nec Deus,
c us quiſquam nobis venit in mentem.
i interea? Nulli divorum nuncupabas
a D. Nequaquam. AN. Cur ita? AD. Quia
n iſcor cum divis. Quid eſt enim aliud
n ontractus juxta formulam, Do, ſi fa-
t, Faciam, ſi facias: Dabo cereum, ſi
: Ibo Romam, ſi ſerves. AN. At implo-
a icujus divi præſidium. AD. Ne id qui-
N. Quam ob rem autem? AD. Quia ſpa-
u eſt cœlum. Si cui divo commendaro
a ſalutem, puta ſancto Petro, qui fortaſſe
n audiet, quod adſtet oſtio; prius quam
veniat Deum, prius quam exponat
n, ego jam periero. AN. Quid igitur fa-
AD. Recta adibam ipſum patrem, di-
ater noſter, qui es in cœlis. Nemo di-
illo citius audit, aut libentius donat
etitur. AN. Sed interea non reclamabat
nſcientia? Non verebaris appellare pa-
quem tot ſceleribus offenderas? AD. Vt
e dicam, deterrebat nonnihil conſcien-
l mox recipiebam animum, ita mecum
s: Nullus eſt pater tam iratus filio, quin
at eum periclitantem in torrente aut
capillis arreptum ejiciat in ripam. Inter
s nullus ſe tranquillius agebat, quam
quædam, cui erat infantulus in ſinu,
lactabat. AN. Quid illa? AD. Sola nec

vociferabatur, nec flebat, nec pollicita[illegible]
tantum complexa puellum precabatur [illegible]
Interea dum navis ſubinde illideretur [illegible]
nauclerus metuens ne tota ſolveretur, ru[illegible]
bus eam cinxit à prora & à puppi. AN. [illegible]
ſera præſidia! AD. Interim exoritur quid[illegible]
crificus ſenex, annos natus ſexaginta; [illegible]
erat Adamus: is abjectis veſtibus uſque [illegible]
duſium, abjectis etiam ocreis, & calceis [illegible]
ut omnes itidem pararemus nos ad nata[illegible]
Atque ita ſtans in medio navis, conci[illegible]
eſt nobis ex Gerſone quinque veritates [illegible]
litate confitendi; hortatus omneis ut [illegible]
que præpararet & vitæ & morti. Ad[illegible]
Dominicanus quidam. His confeſſi ſu[illegible]
volebant. AN. Quid tu? AD. Ego videns [illegible]
plena tumultus, tacite confeſſus ſum De[illegible]
mnans apud illum meam injuſtitiam, [illegible]
plorans illius miſericordiam. AN. Quo [illegible]
turus, ſi ſic periſſes? AD. Hoc commit[illegible]
judici Deo. Neque enim volebam eſ[illegible]
ipſius judex: tamen bona quædam ſpe[illegible]
rim habebat animum meum. Dum hæc [illegible]
tur, redit ad nos nauta lacrymabundus. [illegible]
inquit, ſe quiſque; nam navis non erit [illegible]
uſui ad quartam horæ partem. Iam en[illegible]
cis aliquot convulſa hauriebat mare. [illegible]
poſt nauta renuntiat nobis ſe videre [illegible]
turrim ſacram, adhortans, ut divi, qu[illegible]
eſſet ejus templi præſes, auxilium impl[illegible]
mus. Procumbunt omnes, & orant ig[illegible]
divum. AN. Si nomine compellaſſetis [illegible]
fortaſſis audiſſet. AD. Erat ignotum. I[illegible]
nauclerus quantum poteſt, eo navim [illegible]
jam laceram, jam undique combibente[illegible]
das; ac plane dilapſuram, ni rudentibus [illegible]

ſcin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ira. AN. Dura rerum condicio. AD. Eo
ſumus, ut ejus loci incolæ proſpice-
r periclitantes; ac procurrentes caterva-
in extremum litus, ſublatis togis, & galeris
nas impoſitis, invitabant ad ſeſe; ac jacta-
in cœlum brachiis ſignificabant ſe deplorare
ſtram fortunam. AN. Exſpecto quid evene-
A Iam mare totam navim occuparat, ut
tutiores eſſemus futuri in navi, quam
m. AN. Heic ad ſacram ancoram confu-
non erat. AD. Imo ad miſeram. Nautæ
ph exonerant aqua, ac demittunt in ma-
hanc omnes ſeſe conantur conjicere,
magno tumultu reclamantibus, ſca-
non eſſe capacem tantæ multitudinis, ar-
et ſibi quiſque quod poſſet, ac nataret.
n patiebatur lenta conſilia: alius arripit
, alius contum, alius alveum, alius ſi-
alius tabulam; ac ſuo quiſque præſidio
s, committunt ſe fluctibus. AN. Quid
m accidit illi mulierculæ quæ ſola non
t? AD. Illa omnium prima pervenit ad
N. Qui potuit? AD. Impoſueramus eam
læ tabulæ, & ſic alligaveramus, ut non
poſſet decidere: dedimus illi tabellam in
, qua vice remi uteretur: ac bene precan-
poſuimus in fluctus, conto protruden-
t abeſſet à navi, unde erat periculum:
va tenens infantulum, dextra remigabat.
viraginem! AD. Cum jam nihil ſupereſ-
idam avulſit ligneam ſtatuam Virginis
s, jam putrem atque excavatam à ſorici-
, eamq; complexus cœpit natare. AN. Sca-
ervenit incolumis? AD. Nulli prius perie-
Porro triginta ſeſe in eam conjecerant.
Quo malo fato id factum eſt? AD. Prius

[5] Sorex, animal, quod vulgo glirem vocant. Columella; Vites quæ ſecũdũ ædificia ſunt, à ſoricibus & muribus infeſtantur. Theodoretus in hiſt. eccleſiaſt. refert, cũ Chriſtiani Serapidis idolũ, quod grande habebatur, Alexandriæ ſecuribus frangerẽt, & caput ejus abſtuliſſent, greges ſoricũ inde procurriſſe.

quam poſſet ſe liberare à magna navi, illius
cillatione ſubverſa eſt. AN. O factum m
Quid tum? AD. Ego, dum aliis conſulo, p
perieram. AN. Quo pacto? AD. Quia nihi
pererat aptum natationi. AN. Illic ſubera
ſent uſui. AD. In eo rerum articulo maluiſ
vile ſuber, quam candelabrum aureum.
cumſpicienti tandem venit in mentem de
mali parte: eam quoniam ſolus eximere n
poteram, adſciſco ſocium: huic ambo inn
committimus nos mari, ſic ut ego dextr
cornu tenerem, ille lævum. Dum ſic jactan
ſacrificus ille concionator nauticus, medi
injecit ſe in humeros noſtros. Erat autem
genti corpore. Exclamamus, Quis ille tert
Is perdet nos omneis. Ille contra placide, S
inquit, bono animo; ſat ſpacii eſt. Deus ad
nobis. AN. Cur ille tam ſero cœpit eſſe n
tor? AD. Imo futurus erat in ſcapha, una c
Dominicano: nam omnes hoc honori
deferebant. ſed quanquam erant invicem c
feſſi in navi, tamen obliti neſcio quid circ
ſtantiarum, rurſus ibi in ora navis confi
tur, & alter alteri manum imponit; inte
ſcapha perit: nam hæc mihi narravit Adan
AN. Quid actum eſt de Dominicano? AD.
ut idem narrabat, implorata divorum ope
jectis veſtibus, nudum ſe commiſit natati
AN. Quos divos invocabat? AD. Dominic
Thomam, Vincentium, & neſcio quem
trum, ſed in primis fidebat Catharinæ Se
ſi. AN. Chriſtus illi non veniebat in ment
AD. Ita narrabat ſacrificus. AN. Melius
taſſet, ſi non abjeciſſet ſacram cucullam
depoſita, qui potuit illum agnoſcere Catha
Senenſis? Sed perge narrare de te. AD. Dum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

involveremur juxta navim, arbitrio fluctuum huc & illuc ſe volventem, clavus illiſus fregit femur ejus qui tenebat lævum cornu. Is inde revulſus eſt; ſacrificus precatus illi requiem æternam, ſucceſſit in locum illius, adhortans me, ut magno animo tuerer cornu meum, ac ſtrenue moverem pedes. Interim potavimus multum aquæ ſalſæ. Adeo Neptunus nobis non balneum tantum ſalſum, ſed potionem etiam ſalſam temperarat, quanquam ſacrificus ei rei monſtraret remedium. AN. Quod, obſecro? AD. Quoties unda nobis occurreret, ille oppoſuit occipitium, ore clauſo. AN. Strenuum ſenem mihi narras. AD. Vbi jam aliquandiu ſic natantes nonnihil promoviſſemus, ſacrificus, quoniam erat miræ proceritatis, Bono, inquit, es animo; ſentio vadum. Ego non auſus tantum ſperare felicitatis, Longius, inquam, abſumus à litore, quam ut vadum ſperandum ſit. Imo, inquit, ſentio pedibus terram. Eſt, inquam, fortaſſis è ſcriniis aliquod, quod huc devolvit mare. Imo, inquit, ſcalptu digitorum plane ſentio terram. Cum adhuc aliquandiu nataſſemus, ac rurſus ſentiret vadum, Tu fac, inquit, quod tibi videtur factu optimum, ego tibi cedo malum totum, & vado me credo; ſimulque exſpectato fluctuum deceſſu, pedibus ſequutus eſt quanto potuit curſu. Rurſus accedentibus undis, utraque manu complexus utrumque genu, obnitebatur fluctui, occultans ſeſe ſub undis, quemadmodum ſolent mergi & anates: rurſus abeunte fluctu promicabat & currebat. Ego videns hoc illi ſuccedere, ſum imitatus. Stabant in arena, qui porrectis inter ſe prælongis haſtilibus fulciebant ſeſe adverſus impetum undarum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

rum, viri robuſti, & fluctibus aſſueti, ſic u
timus haſtam porrigeret adnatanti. Ea co
cta, omnibus in litus ſe recipientibus, tuto p
trahebatur in ſiccum. Hac ope ſervati ſunt
quot. AN. Quot? AD. Septem: verum ex
duo ſoluti ſunt tepore, admoti igni. AN. Q
eratis in navi? AD. Quinquaginta octo. AN
ſævum mare! ſaltem decimis fuiſſet con
tum, quæ ſufficiunt ſacerdotibus. Ex tanto
mero tam paucos reddidit? AD. Ibi expert
mus incredibilem gentis humanitatem, om
nobis mira alacritate ſuppeditantis, hoſpiti
ignem, cibum, veſtes, viaticum. AN. Q
gens erat? AD. Hollandica. AN. Iſta nihil
manius, cum tamen feris nationibus ci
ſit. Non repetes, opinor, poſthac Neptun
AD. Non, niſi mihi Deus ademerit ſa
mentem. AN. Et ego malim audire tales f
las, quam experiri.

DIVERSORIA.

BERTVLPHVS, GVLIELMVS.

BE. CVr ita viſum eſt pleriſque biduum
triduum commorari Lugduni? Eg
mel iter ingreſſus non conquieſco donec
venero, quo conſtitui. GV. Imo ego adm
quenquam illinc avelli poſſe. BE. Quam ob
tandem? GV. Quia illic locus eſt, unde non
terant avelli ſocii Vlyſſis, illic Sirenes. N
domi ſuæ tractatur melius, quam illic in p
docheo [1]. BE. Quid fit? GV. Ad menſam
per adſtabat aliqua mulier, quæ convivium
hilararet facetiis, ac leporibus. Et eſt illic
formarum felicitas. Primum adibat mat
milias, quæ ſalutabat, jubens nos hilares
& quod apponeretur, boni conſulere.
ſu-

[1] *Pandocheum hoſpitium publicum, ita dictũ, quod in eo omnes promiſcue accipiantur.*

cedebat filia, mulier elegans, moribus ac
gua adeo feſtivis, ut poſſit vel ipſum Cato-
exhilarare. Nec confabulantur ut cum ho-
ibus ignotis, ſed veluti cum olim notis ac
iliaribus. BE. Agnoſco Gallicæ gentis hu-
anitatem. GV. Quoniam autem illæ non po-
ant adeſſe perpetuo, quod eſſent obeunda
nia domeſtica, reliquique convivæ conſa-
tandi, continenter adſtabat puellula quædam
nibus jocos inſtructa: una ſatis erat om-
um jaculis excipiendis: hæc ſuſtinebat fabu-
m donec rediret filia. Nam mater erat natu
andior. BE. Sed qualis erat tandem appara-
us? nam fabulis non expletur venter. GV. Pro-
cto lautus; ut ego mirer, illos tam vili poſſe
ere hoſpites. Rurſus peracto convivio,
cis fabulis alunt hominem, ne quid obre-
at tædii. Mihi videbar domi eſſe, non peregre.
Quid in cubiculis? GV. Illic nuſquam non
rant aliquot puellæ, ridentes, laſcivientes,
dentes: ultro rogabant, ſi quid haberemus
eſtium ſordidarum: eas lavabant, ac lotas red-
ebant. Quid multis? Nihil illic vidimus præ-
ter puellas ac mulieres, niſi in ſtabulo: quan-
quam & huc frequenter irrumpebant puellæ.
Abeuntes complectuntur, tantoque affectu di-
mittunt, ac ſi fratres eſſent omnes, aut propin-
qua cognationis. BE. Fortaſſis iſti mores de-
ceant Gallos; mihi magis arrident Germaniæ
mores, utpote maſculi. GV. Mihi nunquam
contigit videre Germaniam: quare te quæſo,
ne graveare commemorare, quibus modis ac-
cipiant hoſpitem. BE. An ubique ſit eadem tra-
ctandi ratio, neſcio: quod ego vidi, narrabo.
Advenientem nemo ſalutat, ne videantur am-
bire hoſpitem. Id enim ſordidum & abjectum
exiſti-

existimant , & indignum Germanica ſeve
te. Vbi diu inclamaveris , tandem aliqui
feneſtellam æſtuarii (nam in his degunt
uſque ad ſolſtitium æſtivum) profert ca
non aliter quam è teſta proſpicit teſtud
rogandus eſt , an liceat illic diverſari. Si n
renuit , intelligis dari locum. Rogantibu
ſit ſtabulum , mota manu commonſtrat. i
licet tibi tuum equum tractare tuo more.
lus enim famulus manum admovet. Si
brius eſt diverſorium , ibi famulus comm
ſtrat ſtabulum , atque etiam locum equo i
nime commodum. Nam commodiora ſer
venturis, præſertim nobilibus. Si quid ca
ris , ſtatim audis ; Si non placet , quære
diverſorium. Fœnum in urbibus ægre ac
parce præbent , nec multo minoris vend
quam ipſam avenam. Vbi conſultum eſt e
totus commigras in hypocauſtű , cum oc
ſarcinis , luto. id eſt unum omnibus com
ne. GV. Apud Gallos deſignant cubicula
ſeſe exuant, extergant, calfaciant, aut quie
etiam , ſi libeat. BE. Heic nihil tale. In h
cauſto exuis ocreas ; induis calceos ; muta
voles, induſium; veſtes pluvia madidas ſu
dis juxta hypocauſtum ; ipſe te admove
ſicceris. Eſt & aqua parata, ſi libeat lavare
nus , ſed ita munda plerunque , ut tibi poſ
quærenda ſit aqua , qua lotionem eam ab
GV. Laudo viros nullis deliciis effœmina
BE. Quod ſi tu appuleris ad horam à me
quartam , non cœnabis tamen ante non
nonnunquam & decimam. GV. Quam ob
BE. Nihil apparant niſi videant omnes ,
dem opera miniſtretur omnibus. GV. Quæ
compendium. BE. Tenes. Itaque frequent

i

em hypocauſtum conveniunt octoginta aut
onanta, pedites, equites, negociatores, nau-
, rigæ, agricolæ, pueri, fœminæ, ſani,
gr. GV. Iſtuc vere cœnobium [2] eſt. BE. Alius [2] *Id eſt, vita cō-munis.*
ctit caput, alius abſtergit ſudorem, alius
at perones aut ocreas, alius eructat al-
Quid multis? Ibi linguarum ac perſona-
non minor eſt confuſio, quam olim in
abel. Quod ſi quem conſpexerint pere-
gentis, qui cultu dignitatis nonnihil præ
fit, in hunc intenti ſunt omnes defixis
, contemplantes, quaſi novum aliquod
ntis genus adductum ſit ex Africa [3], adeo [3] *Vide prov. Africa ſemper aliquid adfert novi.*
ea quam accubuerint, reflexo in ter-
ltu, continenter adſpiciant, nec dimo-
culos, cibi immemores. GV. Romæ,
e ac Venetiæ nemo quidquam miratur.
as eſt interim tibi quidquam petere. Vbi
ulta eſt veſpera, nec ſperantur plures ad-
ni, prodit famulus ſenex, barba cana, ton-
te, vultu torvo, ſordido veſtitu. GV. Ta-
rtebat Cardinalibus Romanis eſſe à po-
BE. Is circumactis oculis tacitus dinu-
t, quot ſint in hypocauſto. quo plures
videt, hoc vehementius accenditur hy-
tum, etiamſi alioqui ſol æſtu ſit mole-
Iæc apud illos præcipua pars eſt bonæ
ionis, ſi ſudore diffluant omnes. Si quis
ſuetus vapori, aperiat rimam feneſtræ,
ſocetur, protinus audit, Claude. Si re-
eas, Non fero: audis, Quære igitur aliud
orium. GV. Atqui mihi nihil videtur eſſe
loſius, quam tam multos haurire eun-
aporem, maxime reſoluto corpore, at-
eic capere cibum, & horas complures
norari. Iam enim omitto ructus alliatos,

& ven-

& ventris flatum, halitus putres: multi ſ
qui morbis occultis laborant, nec ullus morb
non habet ſuum contagium. Certe plerie
ſcabiem habent Hiſpanicam, ſive, ut quid
vocant, Gallicam, cum ſit omnium nation
communis. Ab his, opinor, non multo mi
eſſe periculi, quam à leproſis. Iam tu divi
quantum diſcriminis ſit in peſtilentia. BE. St
viri fortes, iſta rident ac negligunt. GV. Sed
terim multorum periculo fortes ſunt. BE. Q
facias? Sic aſſueverunt: & conſtantis eſt ani
non diſcedere ab inſtituto. GV. Atqui ante
nos viginti quinque nihil receptius erat a
Brabantos, quam thermæ publicæ: eæ nc
frigent ubique. Scabies enim nova docuit
abſtinere. BE. Sed audi cætera. Poſt redit
barbatus Ganymedes [4], ac linteis inſte
menſas, quot putat eſſe ſatis illi numero. S
Deum immortalem, quam non Mileſii
cannabea diceres ex antennis detracta. D
navit enim unicuique menſæ convivas, u
nimum octo. Iam quibus eſt notus mo
trius, accumbunt, ubi cuique libitum f
Nullum enim diſcrimen inter pauperem &
vitem, inter herum ac famulum. GV. H
illa vetus æqualitas, quam nunc è vita ſul
vit tyrannis. Sic opinor vixiſſe Chriſtum
ſuis diſcipulis. BE. Poſtquam accubueru
mnes, rurſum prodit torvus ille Ganym
ac denuo dinumerat ſua ſodalitia: mox r
ſus apponit ſingulis pinacium ligneum &
cochleare ex eodem argento factum, d
cyathum vitreum; aliquanto poſt, panem
ſibi quiſque per otium repurgat, dum co
tur pultes. Ita nonnunquam ſedetur fer
ræ ſpacio. GV. Nullus hoſpitum interim

4 *Ironice dixit Ganymedē, quod hic puer delicatus Iovi ſit à poculis.*

5 *Mileſia texta, mollia.*

ita bum? BE. Nullus cui notum ſit regionis
ngeum. Tandem apponitur vinum, Deus
bon quam non fumoſum! Non aliud opor-
tebat bibere Sophiſtas; tanta eſt ſubtilitas &
acrimonia. Quod ſi quis hoſpes, etiam oblata
privatim pecunia, roget ut aliunde paretur
aliud vini genus, primum diſſimulant, ſed eo
vul quaſi interfecturi: ſi urgeas, reſpondent;
Hic diverſati ſunt tot Comites & Marchio-
nesque quisquam queſtus eſt de vino meo:
ſi non placet, quære tibi aliud diverſorium. So-
los m nobiles ſuæ gentis habent pro homi-
nib, & horum inſignia nuſquam non oſten-
tant. Jam igitur habent offam, quam objiciant
latrati ſtomacho: mox magna pompa ve-
niunt diſci. Primus ferme habet offas panis
madefactas jure carnium, aut, ſi dies eſt piſcu-
lentus, jure leguminum. Deinde aliud jus, poſt
aliud carnium recoctarum, aut ſalſamento-
rum recalfactorum. Rurſus pultis aliquid, mox
aliud ſolidioris cibi, donec probe domito
ſtomacho apponant carnes aſſas aut piſces eli-
xos, quos non poſſis omnino contemnere: ſed
hic parci ſunt, & ſubito tollunt. Hoc pacto
non convivium temperant, quemadmo-
dum ſolent actores fabularum, qui ſcenis ad-
miſcent choros; ita iſti alternis miſcent offas
acſ ſaltes. Curant autem, ut extremus actus ſit
optimus [6]. GV. Et hoc eſt boni poëtæ. BE. Porro
piaculum ſit, ſi quis interim dicat, Tolle hunc
diſcum; nemo veſcitur. Deſidendum eſt uſ-
que ad præſcriptum ſpacium, quod illi clepſy-
dra, ut opinor, metiuntur. Tandem prodit
ille barbatus, aut pandocheus ipſe, veſtitu mi-
nimum à famulis differens; rogat, ecquid ani-
mi nobis ſit. Mox adfertur vinum aliquod
gene-

[6] Sententia Ciceronis eſt. Alluditur ad actus fabulæ, quorum ultimus eſt quintus. Vide prov. Supremum fabulæ actum.

generoſius. Amant autem eos qui bibunt
gius, cum nihilo plus ſolvat ille, qui pluri
hauſerit vini, quam qui minimum. GV. M
gentis ingenium. BE. Cum nonnunquam
qui duplo plus abſumant in vino quam ſo
pro convivio. Sed antequam finiam hoc
vivium, dictu mirum quis ſit ibi ſtrepit
vocum tumultus, poſtquam omnes cœp
incaleſcere potu. Quid multis? Surda o
Admiſcent ſe frequenter ficti moriones
genere hominum cum nullum ſit magis
ſtandum, tamen vix credas, quantopere
ctentur Germani: illi cantu, garritu, cla
ſaltatione, pulſu faciunt, ut hypocauſtu
deatur corruiturum, neque quiſquam al
audiat loquentem. At interea videntur ſib
viter vivere: atque illic deſidendum eſt v
nolenti uſque ad multam noctem. GV.
tandem abſolve convivium. Nam me qu
tædet tam prolixi. BE. Faciam. Tandem
to caſeo, qui vix illis placet, niſi putris a
mibus ſcatens, prodit ille barbatus, ad
ſecum pinacium eſcarium, in quo creta
aliquot circulos ac ſemicirculos: id dep
menſa, tacitus interim ac triſtis; Charo
quempiam diceres. Qui agnoſcunt pict
deponunt pecuniam, deinde alius, atque
donec expleatur pinacium [7]. Deinde n
qui depoſuerunt, ſupputat tacitus: ſi nil
ſit, annuit capite. GV. Quid ſi quid ſu
BE. Fortaſſe redderet, & faciunt hoc no
quam. GV. Nemo reclamat iniquæ ra
BE. Nemo qui ſapit. Nam protinus au
Quid tu es hominis? Nihilo plus ſolves
alii. GV. Liberum hominum genus n
BE. Quod ſi quis ex itinere laſſus, cupiat

[7] *Id eſt, tabella, à πίναξ Græco, tabula.*

coi petere lectum, jubetur exſpectare, donec
cæri quoque eant cubitum. GV. Videor mihi
vi e civitatem Platonicam [8]. BE. Tum ſuus
cuie nidus oſtenditur, & vere nihil aliud
qua cubiculum: tantum enim ibi lecti ſunt,
& æterea nihil quo utaris, aut quod fure-
ri GV. Illic mundities eſt. BE. Eadem quæ in
coivio; lintea forte lota ante menſes ſex.
G Quid interim fit de equis? BE. Ad eandem
diplinam tractantur, ad quam homines.
G Sed eſt eadem ubique tractatio? BE. Alicu-
bi ilior eſt, alicubi durior quam narravi:
rem in genere talis eſt. GV. Quid ſi ego tibi
nt narrem, quibus modis hoſpites tracten-
tu ea parte Italiæ quam Longobardiam vo-
ca rurſus in Hiſpania; deinde in Anglia, &
in Valia? Nam Angli partim Gallicos, par-
im Germanicos mores obtinent, ut ex his
ius gentibus mixti. VVali ſe prædicant αὐ-
τόχθονας [9] Anglos. BE. Quæſo te, ut narres.
N mihi nunquam contigit eas adire. GV. In
ptentia non eſt otium. Nam nauta juſſit,
dem ad horam tertiam, niſi vellem relin-
q & habet ſarcinulam: alias dabitur oportu-
ni ad ſatietatem uſque garriendi.

[8] *Vbi æqualia ſunt omnium omnia.*

[9] *Id eſt, indigenas: ajunt enim Anglos cæteros ex Gallis, & mox ex Saxonibus, eſſe miſtos.*

ADOLESCENTIS, ET SCORTI.

LVCRETIA, SOPHRONIVS.

EVge mi lepidiſſime Sophroni, tandem
nobis redditus es? Nam mihi videris
aliſſe ſæculum. Prima fronte vix te agno-
ſcam. SO. Quam ob rem, mea Lucretia?
L Quia pro imberbi nobis rediſti barbatulus.
Cd rei eſt, meum corculum. Nam videre
ſo torvior. SO. Cupio tecum ſeorſim collo-
q familiarius. LV. Au, au, non ſolæ ſumus,
mea

mea mentula? so. Secedamus in locum ſec
tiorem. LV. Age concedamus in cubicul
interius, ſi quid libet. so. Nondum hic lo
mihi videtur ſatis ſecretus. EV. Vnde iſte no
pudor? Eſt mihi muſeion, ubi repono m
dum meum, locus adeo obſcurus, ut vix
te viſura ſim, aut tu me. so. Circumſpice
mas omnes. LV. Rima nulla eſt. so. Nullus
in propinquo, qui nos exaudiat? LV. Ne mu
quidem, mea lux. Quid cunctaris? so. Fa
mus heic oculos Dei? LV. Nequaquam:
perſpicit omnia. so. Et angelorum? LV. I
rum oculos non licet effugere. so. Qui fit
tur ut non pudeat homines id facere co
oculis Dei ac teſtibus ſanctis angelis, quod
deret facere in conſpectu hominum? LV. Q
hoc novæ rei eſt? veniſti huc concionatu
Indue cucullam Franciſcanam, conſcende
geſtum, & audiamus te, barbatule. so.
iſtud gravarer facere, ſi te queam ab iſto
genere revocare, non ſolum turpiſſimo,
rum etiam miſerrimo. LV. Quam ob rem
bone? victus alicunde parandus eſt. ſua q
que alit ars. hoc eſt noſtrum opificium,
fundus [1] noſter. so. Optarim, mea Lucr
ut excuſſa paulliſper iſta animi temulentia
ipſam mecum conſideres. LV. Serva co
nem tuam in aliud tempus; nunc vivam
mi Sophroni. so. Tu quæſtus gratia facis
quid facis. LV. Non multum aberraſti à ſc
so. Nihil decedet tuo lucro; dabo quadrup
ut auſcultes tantum. LV. Dic quæ voles. so
mum illud mihi reſponde: Habesne qua
male volunt? LV. Non unam. so. Et qu
viciſſim odiſti? LV. Vt merentur. so. Proi
poſſis illis facere rem gratam, faceresne? L

[1] *Id eſt, reditus: nam fructus annuos reddit fundus.*

[2] *Vivamus, pro gaudeamus, ſive læte agamus.*

ricniſcerem illis toxicum. SO. Atqui cogita nu, an illis quidquam potueris facere gratiu quam quod vident te vivere hanc vitam decoroſam, ac miſerrimam. Quid autem poras facere moleſtius iis, qui tibi bene volu. LV. Sic erat fatum meum. SO. Iam quod eſ ſolet omnium difficillimum iis, qui deportantur in inſulas, aut relegantur ad extrem orbis barbaros, hoc tu tibi tuapte ſponte ſuſiſti. LV. Quidnam eſt iſtud? SO. An non ſpte renuntiaſti omnibus affectibus, patri, mi, fratribus, ſororibus, amitæ, materteræ, cæriſque quoſcunque tibi natura conjunxit? M & illos tui pudet, nec tu ſuſtines in illoru venire conſpectum. LV. Imo feliciter comutavi affectus meos: pro paucis enim nu habeo plurimos, quorum tu es unus, mihi atris loco ſemper habitus. SO. Mitte jocos, acem ipſam, ut habet, expende ſerio. Quæ ta multos habet amicos, ea nullum habet acum, mihi crede, Lucretia. Nam qui ad te commeant, non habent te pro amica, ſed pro mula potius. Vide quo te ipſam dejeceris, mera. Chriſtus te tam caram habuit, ut te ſi ſanguine redemerit, ut te cœleſtis hæreditis conſortem eſſe voluerit; & tu te facis cam publicam, ad quam commeant quili ſordidi, impuri, ſcabioſi; ſuamque ſpuram in te repurgant. Quod ſi nondum ejus læ contagium, quam vocant ſcabiem Hiſ icam, attigit te, non diu poteris effugere. od ſi fiat, quid te infelicius, etiamſi cæteſſent ſecunda, puta res & fama? quid aliud , quam vivum cadaver? Matri gravabaris morigera; nunc ſervis lenæ turpiſſimæ. Patis audire monita tædebat; heic ſæpe tibi vapu-

vapulandum eſt ab ebriis & inſanis ſcortatoribus. Pigebat aliquid operis facere domi, quo victum quæreres; heic quos tumultus, quæ pervigilia ſuſtines! LV. Vnde nobis hic concionator novus? SO. Iam mihi & illud fac cogites. Iſte formæ flos, qui tibi conciliat amatores, brevi defluxerit. Quid tum facies, miſera? Quod ſterquilinium te fuerit abjectius? Fies ex meretrice lena. Non omnibus contingit iſta dignitas: & ſi contingat, quid ſceleratius, aut quid diabolicæ malitiæ vicinius? LV. Vera ſunt, mi Sophroni, propemodum, quæ dicis, omnia. Sed unde tibi iſta nova ſanctimonia, qui ſoleas eſſe nugator omnium nugaciſſimus? Nemo te uno frequentius aut intempeſtivius huc commeabat. Audio te fuiſſe Romæ. SO. Fui. LV. Atqui inde ſolent redire deteriores. Quo pacto tibi diverſum accidit? SO. Dicam: quia non eodem animo, modoque Romam adii. Cæteri fere ideo eunt Romam, ut redeant deteriores: & ad eam rem ibi ſuppetunt affatim occaſiones. Ego cum probo viro profectus ſum, cujus hortatu pro lagena libellum mecum attuli, Novum teſtamentum ab Eraſmo verſum. LV. Ab Eraſmo? Ajunt illum eſſe ſeſquihæreticum. SO. Num & huc pervenit illius viri nomen? LV. Nullum celebrius apud nos. SO. Vidiſtin' hominem? LV. Nunquam; ſed optarim vidiſſe, de quo tam multa audivi mala. SO. Fortaſſis à malis. EV. Imo à viris reverendis. SO. A quibus? LV. Non expedit dicere. SO. Quam ob rem? LV. Quia ſi tu effutires, & res permanaret ad illos, meo quæſtui non minima portio decederet. SO. Ne metue; lapidi dixeris. LV. Admove [4] aurem. SO. Inepta, quid opus eſt admota aure, cum ſimus ſoli? an, ne Deus exaudiat?

[4] *Eſt hoc uſu receptum, ut res ſilendas, etiãſi duo ſoli ſint in agro, tamen qui loquitur, dicat voce ſubmiſſiore, cum nihil ſit opus.*

diat? Pro Deum immortalem, video te piam meretricem, quæ mendicos [5] ſubleves eleemoſyna. LV. At ego ex iſtis mendicis plus capio lucri, quam ex vobis divitibus. SO. Spoliant matronas bonas, ut effundant in meretrices malas. LV. Sed perge de libro. SO. Faciam, & præſtat. Ibi me docuit Paulus, qui neſcit mentiri, quod nec ſcorta, nec ſcortatores regni cœleſtis hæreditatem conſequentur. Hoc ubi legiſſem, ſic cœpi cogitare apud me: modica res eſt, quam exſpecto ex hæreditate paterna, & tamen malim renuntiare ſcortis omnibus, quam à patre exhæredari: quanto magis cavendum eſt, ne me exhæredet pater cœleſtis? Et adverſus exhæredantem aut abdicantem patrem, aliquod præſidium porrigunt humanæ leges: adverſus exhæredantem Deum, nihil eſt ſuffragii. Itaque mihi protinus interdixi omnem ſcortorum uſum. LV. Si quidem poſſis continere. SO. Bona continentiæ pars eſt, ex animo continentem eſſe velle. Poſtremo ſupereſt extremum mali remedium, uxor. Romæ in pœnitentiarii ſinum totum Augiæ [6] ſtabulum effudi: is multis prudenter hortatus ad puritatem animi & corporis, ad ſacram lectionem, ad crebras preces, ad vitæ ſobrietatem, pro pœna nihil aliud indixit, quam ut flexis genibus ad ſummum altare dicerem pſalmum, Miſerere mei Deus: &, ſi mihi ſuppeteret pecunia, darem egenti cuipiam Carolinum unum. Admiranti mihi quod pro tot ſcortationibus tantillum pœnæ infligeret, ſatis facete reſpondit; Fili, inquit, ſi vere pœnitet, ſi vitam commutas, nihil moror pœnam: ſin perges, ipſa libido tandem abs te plus ſatis pœnarum exiget, etiamſi ſacerdos non indicat. Me vide lippum, tremulum,

[5] *Videtur ſignificaſſe neſcio quid de monachis mendicitatem profeſſis.*

[6] *Vide prov. De diu collectis ſordibus.*

lum, incurvum: at olim talis eram, qualem
hactenus fuiſſe prædicas. Sic ego reſipui. LV.
go, ut video, perdidi meum Sophroni
SO. Imo lucrifeciſti. Nam ante perierat, nec
amicus, nec tibi. Is nunc te vere amat, ac
ſitit ſalutem. LV. Quid igitur ſuades, mi Soph-
ni? SO. Vt quam primum te ſubducas ab iſt-
ta. Adhuc puella es; quod contractum eſt la
poteſt elui. Aut nube marito; nos aliquid ad-
tem conferemus; aut confer te in collegium
quod ſacrum, quod lapſas recipit: aut com-
tato loco dedas te in familiam alicujus hon
matronæ. Ad horum quodlibet offero tibi
tam meam. LV. Amabo te, mi Sophroni,
cumſpicito; ſequar tuum conſilium. SO.
interim hinc te ſubmoveto. LV. Hui tam
SO. Cur non potius hodie quam cras, ſi di
damnum habet, mora periculum? LV. Quo
vertam? SO. Colliges omnem mundum tu
eum trades mihi veſperi: famulus clam de
ad fidelem matronam: aliquanto poſt e
producam, veluti deambulandi gratia:
eam matronam latitabis meo ſumtu, don
bi proſpexero. id fiet brevi. LV. Age mi Sop
ni, trado me totam in tuam fidem. SO.
debis olim facto.

CONVIVIVM POETICVM

HILARIVS, LEONARDVS, CRATO, CONVI
MARGARETA, CARINVS, EVBVLV
SERVLIVS, PARTHENIVS,
MVS ſervus Hilarii.

HI. *Levis apparatus, animus eſt lautiſſim*
LE. *Cœnam ſiniſtro es auſpicatus om*
HI. *Imo abſit omen triſte. Sed cur hoc pu*
LE. *Cruenti jambi haud congruunt convi*

CR.

cR.ſuge, certum eſt adeſſe Muſas, effluunt ca[r]ina imprudentibus.

HI. *Si rotatiles trochæos mavelis, en accipe:*
Vs apparatus heic eſt, animus eſt lautiſſimus.

Quamquam & jambi olim ad rixas ac pugnas na[t]a, poſt didicerunt omni ſervire materiæ. O pones! habetis pepones in horto noſtro na[s]. En lactucas [1] ſeſſiles, ſucco tenerrimo, ſu[o] nomini reſpondentes. Has delicias quis ſa[n]i non præferat apris, murænis, & attage- ni[s]? cR. Si licet in convivio poëtico vera loqui, qu[as] tu lactucas vocas, betæ ſunt. HI. Hoc o[m]en avertant ſuperi. cR. Sic res habet. vide [f]igam. Tum ubi ſuccus lacteus? ubi molles [l]aci? HI. Facis ut addubitem. Heus accerſe [f]amulam. Margareta, Tiſiphone, quid tibi ve[nit] in mentem, ut pro lactucis nobis appo[ne]re betas? MA. Data opera feci. HI. Quid ais, [ven]efica? MA. Volebam experiri, an inter tot [p]o[ëta]s eſſet, qui lactucam dignoſceret à beta: [n]aſcio te non poſſe dignoſcere. Dicite mihi [pr]o fide, quis animadvertit eſſe betas? CO. Cra[t]o[n]A. Facile divinabam non fuiſſe poëtam. [S]i[b]i quid tale poſthac deſignaris, ego te pro M[ar]gareta vocabo Bliteam [2]. CO. Ha ha hæ. [M]A. Iſtæ nomenclaturæ nec obeſiorem me [r]eddunt, nec macilentiorem. ſæpe vicies in die [mi]hi commutat nomen: ubi quid cupit eblan[]di, vocat me Galateam [3], Euterpen [4], Cal[l]iopen [5], Callirrhoën [6], Meliſſam [7], Venerem, [Mi]nervam. Quid non? Vbi quid ſtomacha[tur], repente fio Tiſiphone, Megæra, Alecto, Meduſa,

[1] *Lactucas ſeſſiles, quod non erigant ſeſe: ſed late per terram diffundantur.*

[2] *Alludit ad gemmam laudatiſſimam: & Græci betam appellant* βλίτον. *unde bliteos appellamus ſtultos ac nihili, eo quod beta vilis ac inſipida herba eſt.*

[3] *Galateam vocat à colore lacteo.*

[4] *[E]uterpen, à delectando; Muſæ nomen eſt.* [5] *Calliopen, à [ſua]vitudine vocis.* [6] *Callirrhoë, nympha; quod pulcre [flu]it.* [7] *Meliſſa, apis, opinor fuiſſe ancillam Chryſippi.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Meduſa, Baucis [1], aut aliud, quidquid illi ſuggeſſerit ſplendida [2] bilis. HI. Abi hinc cum tuis betis Blitea. MA. Quorſum attinebat huc evocare? HI. Vt redires unde veneras. MA. Vetus dictum eſt, Proclivius eſt evocare cacodæmonem, quam abigere. CO. Ha ha hæ, appoſite. Vt tibi res habet, Hilari, opus eſt aliquo carmine magico, quo illam hinc abigas. HI. Habeo in promtu,

Φεύγετε [3] κανθαρίδες· λύκος ἄγριος
ὔμμε διώκει.

MA. Quid ais, Æſope? CR. Cave tibi, Hilari: impinget colaphum; ſic abegiſti tuo Græco carmine. O magum egregium! HI. Quid tu credis Crato eſſe hanc? Ego tali carmine abegiſſem decem magnos cacodæmones. MA. Pili non facio tuos verſus Græcanicos. HI. Adhibendus eſt igitur, ut video, bombus magicus, aut, ſi nec hic ſufficiet, Mercurii caduceum [4]. CR. Mea Margareta, ſcis poëtarum genus eſſe afflatum, non auſim dicere furioſum: rogo te, ut iſtam rixam in aliud tempus proroges: noſque hac cœna, vel mea cauſſa ſuaviter tractes. MA. Quid mihi cum iſtius verſiculis? Sæpenumero cum eſt eundum ad macellum, non habet quod numeret, & interim cantillat verſiculos. CR. Sic ſunt poëtæ. Sed age fac ſodes, quod dico. MA. Equidem faciam in tuam gratiam, quoniam novi te probum, qui nunquam contriveris cerebrum tuum in ejuſmodi deliramentis: ac demiror, quo fato in hunc incideris chorum. CR. Vnde id conjectas? MA. Quia naſus obeſior, & oculi nitentes, & corpus

ſuccu-

1 Baucis, anus, & paupercula apud Ovid.

2 Alluſit ad illud Horatii: Sive aliud nomen; juſſit quod ſplendida bilis: id eſt inſania.

3 Hoc carmen Plin. indicat uſurpari ſolere in magicis remediis: id eſt, Fugite Cantharides: lupus crudelis vos perſequitur. Cantharis inſecti genus, venenum habens lethale.

4 Hac virga dat & adimit ſomnos; hac animas evocat orco, & rurſum, quas velit, in tartara mittit: Lege Virgil. in 4. Æneidos.

ſucculentum. Nunc mihi hujus naſum contemplare, & riſum Sardonium. CR. Sed obſecro, meum ſuavium, ut iſtam iram mihi condones. MA. Abeo: nec poſtulo, ut quiſquam cæterorum hoc nomine mihi gratias agat. HI. Abiitne jam? MA. Non tam procul, quin audiat te. MV. Iam eſt in culina, ſecum neſcio quid murmurans. CR. Famulam habes minime mutam. HI. Ajunt bonam famulam oportere tribus dotibus eſſe præditam, ut ſit fidelis, ut ſit deformis, ut ſit ferox, quam vulgo malam vocant. Fidelis non diminuit rem, deformem non ambiunt proci, ferox facile tuetur jus heri ſui. Nam aliquoties opus eſt non ſolum lingua, verum etiam manibus. Hæc mea è tribus duas habet virtutes, deformis juxta ac mala; de fide dubito. CR. Linguam audivimus, ſed ego metuebam tibi à manibus. HI. Admovete manus peponibus. de lactucis actum eſt. Etenim ſi nunc juberem apponi lactucas, ſat ſcio carduos apponeret. Sunt & melones, ſi quis hoc genere magis capitur. En fici recentes: modo decerptos à matre, teſtatur lac in pedunculo. A ficis ſolet aqua ſumi, ne quid obliment ſtomachum. en habetis è limpidiſſimo fonticulo vivam ac frigidiſſimam, utilem & vino diluendo. CR. At ego neſcio, utrum utro diluam, vinum aqua, an aquam vino, adeo mihi hoc vinum videtur hauſtum ex eodem fonticulo Muſarum. HI. Tale vinum conducit acuendis ingeniis poëtarum. vos craſſi craſſis delectamini. CR. Vtinam Craſſus eſſem ille beatus! HI. Ego malim eſſe Codrus, aut Ennius. Quandoquidem mihi contigit habere convivas tam multos, tamque inſigniter eruditos, non committam, ut nihilo doctior eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dimittam. Eſt locus in prologo Eunuchi, qui multos torquet. Nam plerique codices ſic habent:

Sic exiſtimet, ſciat,
Reſponſum, non dictum eſſe, quia læſit prior,
Qui bene vertendo, & eas deſcribẽdo male,&c.

In his verbis deſidero ſenſum argutum, ac Terentio dignum. Nec enim ideo læſit prior, quia male vertit Græcas fabulas: ſed quia Terentianas carpſerat. EV. Iuxta vulgo jactatum proverbium, Qui peſſime canit, primus incipiet. Cum eſſem Londini apud Thomam Linacrum, virum ſic in omni genere philoſophiæ doctiſſimum, ut nihilo ſecius has grammaticorum minutias ad unguem calleat, oſtendit mihi codicem mira vetuſtate, in quo ſic habebatur ſcriptum:

Sic exiſtimet, ſciat,
Reſponſum, non dictum eſſe, quale ſit, prius
Qui bene vertendo, & eas deſcribendo male,
Ex Græcis bonis, Latinas fecit non bonas,
Idem Menandri phaſma nunc nuper dedit.

Sic autem ordinandus eſt ſermo, ut quale ſit, indicet ſubjiciendum exemplum prioris dicti. Minitabatur ſe viciſſim reprehenſurum aliquid in fabulis ejus, à quo fuerat reprehenſus. Atque hic negat videri debere convicium, ſed reſponſum. Qui laceſſit, jacit dictum: qui regerit laceſſitus, reſpondet. Hujus rei promittit exemplum, quale ſit. quod Græcis dicitur, οἷον· Latinis, quod genus, aut veluti, ſive videlicet, aut puta. Deinde ſubjicit reprehenſionem, in qua, prius, adverbium reſpondet ad alterum adverbium veluti diverſum, quod ſequitur, nuper: quemadmodum pronomen, qui, reſpondet ad dictionem, idem. Veteres enim

enim Lavinii ſabulas in totum damnat, quoniam jam exciderant ex hominum memoria. In his quas nuper dediſſet, certa notat loca. Mihi videtur hæc germana lectio, veruſque Comici ſenſus, niſi quid diſſentit ſenatus populuſque poëticus. CO. Imo pedibus omnes in tuam diſcedimus ſententiam. EV. At ego viciſſim à vobis quiddam leve ac facillimum diſcere cupiam; quo pacto metiendus ſit hic verſiculus:

Ex Græcis bonis, Latinas fecit non bonas.

Micate digitis. HI. Opinor more veterum elidi, s, ut ſecundo loco ſit anapæſtus. EV. Accederem, niſi caſus auferendi deſineret in, is, natura longam. Itaque ſubmota conſonante, nihilo minus manet longa vocalis. HI. Vera prædicas. CR. Si quis illiteratus & ignotus ingrederetur, plane crederet nos inter nos micatione digitorum ruſticorum ludum renovare. LE. Nos, quantum video, fruſtra micamus digitis: tu, ſi potes, expedi. EV. Videte quantula res nonnunquam torquet homines etiam eruditos. præpoſitio, Ex, pertinet ad finem carminis præcedentis:

Qui bene vertendo, & eas deſcribendo male, ex Græcis bonis, Latinas fecit non bonas.

Ita nihil eſt ſcrupuli. LE. Sic eſt, per Muſas. CA. Quandoquidem cœpimus micare digitis, velim ut aliquis mihi verſum hunc ex Andria, digerat in ſuos pedes:

Sine invidia laudem invenias, & amicos pares.

Nam mihi ſæpe tentanti non ſucceſſit. LE. Sine in, jambus eſt: vidia, anapæſtus: laudem in, ſpondeus: venias, anapæſtus: & ami, rurſus anapæſtus. CA. Habes jam pedes quinque, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſuperſunt tres ſyllabæ, quarum prima eſt longa: ut nec jambum facere poſſis, aut tribrachyn. LE. Profecto vera prædicas. Hæremus in vado: quis nos expediet? EV. Nemo melius, quam qui induxit in hoc vadum. Age Carine, ne cela, ſi quid habes inter candidos amiculos. CA. Niſi me fallit memoria, videor mihi quiddam tale legiſſe apud Priſcianum, qui docet apud Latinos Comicos, V, conſonantem perinde elidi ut vocalem, quemadmodum frequenter in hac dictione, enimvero, ſic ut pars enie, faciat anapæſtum. LE. Itaque metire nobis. CA. Faciam. Sine inidi, proceleuſmaticus eſt: niſi mavis elidi, i, per ſynæreſin: ut cum Vergilius aureo, ponit in fine carminis heroïci, pro, auro. quod ſi placet, erit primo loco tribrachys. a lau, ſpondeus eſt; d'inveni, dactylus: as & a, dactylus: micos, ſpondeus: pares, jambus. SB. Carinus nos explicuit ex hoc ſane vado. Sed eſt in eadem ſcena locus, quem haud ſcio an quiſquam animadverterit. HI. Obſecro profer. SB. Illic hunc in modum loquitur Simo:

Sine ut eveniat, quod volo,

In Pamphilo ut nihil ſit moræ, reſtat Chremes.

HI. Quid heic te offendit? SB. Cum, Sine, ſit minitantis, nihil heic ſequitur, quod faciat ad minas: Proinde ſuſpicor à poëta ſcriptum fuiſſe,

Sin eveniat quod volo;

ut *Sin*, reſpondeat ad *Si*, quod præceſſit,

Si propter amorem uxorem nolit ducere.

Proponit enim ſenex duas partes inter ſe diverſas: Si Pamphilus ob amorem Glycerii recuſat nuptias, erit quod cum illo expoſtulem: ſin ille non recuſarit, tum mihi reſtat exorandus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dus Chremes. Porro hyperbaton longius fecit interpellatio Soſiæ, & ſtomachus Simonis in Davum. HI. Mus, porrige mihi codicem. CR. Committis tu muri codicem? HI. Tutius, quam vinum. Diſpeream niſi verum dixit Sbrulius. PA. Trade mihi codicem, ut oſtendam alium ſcrupulum. In prologo Eunuchi verſus hic non conſtat:

Habeo alia multa, quæ nunc condonabuntur.

Quanquam enim Comici Latini præcipue ſumunt ſibi multam libertatem in hoc genere carminis, tamen nuſquam memini illos ſenarium claudere ſpondeo: niſi forte legendum eſt, Condonabitur, ἀπροσώπως, aut Condonabimus, mutato numero perſonæ. MA. O mores vere poëticos! In ipſo limine convivii micant [5] digitis, & librum adhibent. Luſus & litteras præſtat ſervare in menſas ſecundas. CR. Non omnino peſſimum conſilium dat Margareta; obtemperabitur: placato ſtomacho evocabimus luſum, interim digitis micabimus in diſco. HI. Videte luxum poëticum. Habetis triplex ovorum genus, elixa, aſſa, frixa: omnia recentiſſima ſunt, intra biduum nata. PA. Ego butyri eſum non fero: ſi frixa ſunt oleo, perplacebunt. HI. Abi, puer, diſce ex Margareta, in utro frixa ſint. MV. In neutro, inquit. HI. Nec in butyro, nec in oleo? In quo igitur? MV. In lixivio, ut ait. CR. Qualis percunctatio, talis reſponſio. Quid negotii eſt dinoſcere butyrum ab oleo? CA. Præſertim his, qui tam facile diſcernunt lactucam à beta. HI. Habetis ovationem, ſequetur aliquando triumphus. Heus, puer, circumfer oculos. Nihilne vides heic deeſſe. MV. Permulta. HI. Hæc ova deſiderant condimentum, quo temperetur calor.

[5] *Ruſticorum luſus eſt vulgaris etiamnũ Italiæ. Vide proverb. Dignus qui cum in tenebris mices. Metiebantur verſus ſublatis ac repreſſis digitis: id mulier putat eſſe micare digitis.*

calor. MV. Quod vis? HI. Dic ut ex contuſis viticlaviculis [6] mittat nobis ſuccum. MV. Dicam. HI. Quid huc redis inanis? MV. Negat e clavis [7] ſuccum exprimi ſolere. LE. O famulam! SB. Certe fabulis condiemus ova noſtra. In Epodis Horatianis offendi locum quendam, non depravatum, quod ad ſcripturam attinet, ſed depravate interpretatum, nec à Mancinello ſolum, cæteriſque recentioribus, verum etiam ab ipſo Porphyrione. Locus eſt in carmine, quo canit palinodiam Canidiæ veneficæ:

Tuusque venter Pactumeius, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Vtcunque fortis exilis puerpera.

Exiſtimant enim omnes heic, Exilis, nomen eſſe, cum ſit verbum. Adſcribam verba Porphyrionis, ſi tamen illius eſſe credendum eſt: Exilem autem inquit ſub illa ſpecie, quaſi puerperio facta ſit deformis: per exilitatem corporis maciem naturalem dicit. Pudendus lapſus, ſi vir tantus non ſenſit metri legem reclamare huic ſenſui. Neque enim quartus locus admittit ſpondeum. Verum poëta jocatur illam vere peperiſſe, quanquam non diu languiſſet, ac decubuiſſet à partu, ſed ſtatim exiliſſet è lecto, quemadmodum ſolent quædam fortes puerperæ. HI. Habemus tibi gratiam Sbruli, qui tam laute condieris ova noſtra. LE. Iſti non diſſimile eſt, quod legitur in primo Odarum libro. Odæ initium eſt: *Tu ne quæſieris.* Sic autem habet conſtans lectio: *Neu Babylonios Tentaris numeros, ut melius quidquid erit pati.* Hunc locum ita tranſiliunt veteres interpretes, quaſi nihil habeat ſcrupuli: ſolus Mancinellus ſentiens orationem imperfectam, jubet addi, poſſis. SB. Habes aliquid de hac re compertius?

[6] *Natura addidit vitium palmitibus laqueos quoſdã, quibus repit & alligat ſeſe: has Plinius vocat claviculas lib. 23. in prologo.*

[7] *Perverſe reſpondet, quaſi parvos clavos juſſerit contundi.*

LE. Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

LE. Neſcio. ſed mihi videtur Horatius Græci ſermonis idioma reddidiſſe, quod nullus poëtarum facit libentius aut frequentius: nam Græcis eſt familiare, aparemphaton[8] adjungere huic dictioni ὡς & ὥςε. Sic Horatius, ut pati, pro, ut patiaris. Quanquam quod divinat Mancinellus, non eſt prorſus abſurdum. HI. Mihi vehementer arridet quod dicis. Curre, Mus, & adfer ſi quid eſt reliquum. CR. Quid iſtuc eſt novarum deliciarum? HI. Hic eſt cucumis ſectus in laminulas: hoc eſt jus ex coctis inteſtinis cucurbitæ; conducit lubricandis inteſtinis. SB. O cœnam vere medicam! HI. Boni conſulite. Mox aderit gallina ex corte noſtra. SB. Commutabimus tibi nomen, & pro Hilario vocabimus Apicium. HI. Age nunc, ridete quantum voletis; cras fortaſſe ſerio laudabitis hanc cœnam. SB. Qui ſic? HI. Cum ſenſeris tibi probe conditum eſſe prandium. SB. Fame[9]? HI. Scilicet. CR. Scis, Hilari, quid provinciæ te vellem ſuſcipere? HI. Sciam, ſi dixeris. CR. Chorus canit hymnos quoſdam non indoctos, ſed per indoctos multis locis depravatos: eos cuperem tua opera nobis reſtitui. ut autem exemplum proferam, ita canimus:

Hoſtis Herodes impie,
Chriſtum venire quid times?

Ordo dictionis unius inverſus, geminum vitium invexit carmini. Nam hoſtis, cum trochæum efficiat, nullum habet locum in carmine jambico: & Hero, ſpondeus, non recipitur in ſede ſecunda. Nec dubium eſt quin verſus ita primum ſcriptus ſit. Herodes hoſtis impie. Iam epithetum, impie, mollius cohæret cum hoſtis, quam cum Herodes. Porro quoniam Herodes dictio Græca eſt, η vertitur

8 *Ἀπαρέμφατον, id eſt, infinitum, ut, pati.*

9 *Alluſit ad dictũ Socratis, qui dixit famem eſſe condimentũ omnium & jucundiſſimũ, & minimo parabile.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

in ε, in caſu vocandi. ut, Σωκράτης, ὦ Σώκρατες. quemadmodum & in Ἀγάμεμνον ω mega recti caſus vertitur in ο micron. Rurſum ita canimus hymnum:

Ieſu corona virginum,
Quem mater illa concepit,
Quæ ſola virgo parturit.

Dubium non eſt, quin, concipit, ſit pronunciandum. Nam temporis hypallage gratiam etiam addit ſermoni. Ridiculum autem eſt nos offendi in, concipit, cum ſequatur, parturit. HI. Iſtius generis & ipſe permulta offendi, nec pigebit olim huic rei aliquot dierum opellam dare. Nam mihi videtur Ambroſius in hoc carmine non parum habere gratiæ: adeo fere finit dimetrum dictione triſyllaba, & cæſuram fere collocat in fine dictionis. Id crebrius apud eum fit, quam ut caſus videri poſſit. Si quæritis exemplum: *Deus creator*, heic eſt penthemimeris, accinitur, *omnium: Polique rector*, accinitur, *veſtiens: Diem decoro*, accinitur, *lumine: Noctem ſoporis*, accinitur, *gratia*. Sed adeſt gallina ſatis obeſa, quæ mihi totis decem annis peperit ova, & excluſit pullos. CR. Indigna erat quæ necaretur. CA. Si licet aliquid admiſcere de ſtudiis ſeverioribus, habeo, quod proponam. HI. Modo ne nimium ſit tetricum. CA. Non eſt. Cœpi nuper legere Senecæ epiſtolas, & in ipſo ſtatim portu, quod ajunt, impegi. Locus eſt in prima epiſtola: Et ſi volueris, inquit, attendere, magna vitæ pars elabitur male agentibus, maxima nihil agentibus, tota aliud agentibus. In hac ſententia affectat neſcio quid argutiæ, quod ego non ſatis aſſequor. LE. Divinabo, ſi voles. CA. Maxime. LE. Nemo perpetuo peccat. Et tamen luxu, libidine, am-

bitione, cæteriſque vitiis, magna vitæ pars perit, ſed multo major vitæ portio perit nihil agentibus. Porro nihil [1] agere dicuntur, non qui vivunt in otio, ſed qui rebus frivolis & nihil ad felicitatem conducentibus occupantur. Inde proverbium, Satius eſt ceſſare, quam nihil agere. Sed tota vita perit aliud agentibus. Aliud agere [2] dicitur, qui non eſt attentus ad id, quod agit. Perit igitur tota vita, quoniam cum vacamus vitiis, aliud agimus: dum vacamus frivolis, aliud agimus: dum ſtudemus philoſophiæ, quoniam id facimus ſupine & oſcitanter, aliud agimus, parum attenti, velut ad rem minime ſeriam. Hæc interpretatio ſi parum arridet, numeretur hæc ſententia Senecæ inter eas quas in hoc ſcriptore damnat A. Gellius, ut frivole argutas. HI. Mihi ſane ſatis arridet. (Sed interim ſtrenue ad gallinã. Nolim vos falli, nihil præterea parati eſt.) quadrat enim ad id quod præceſſit: Turpiſſima eſt jactura, quæ per negligentiam fit. Id autem declarat hac trimembri ſententia. At paullo poſt videor mihi videre mendum: Mortem non proſpicimus. Magna pars ejus jam præteriit. Nam legendum arbitror, Mortem proſpicimus. Proſpicimus enim quæ procul abſunt, cum mors magna ex parte præterierit nobis. LE. Si ſibi permittunt philoſophi, ut aliquando divertant in prata Muſarum, fortaſſe non videbitur abſurdum, ſi nos aliquando vel animi gratia divertamus in illorum regionem. HI. Quid ni? LE. Cum nuper relegerem librum Ariſtotelis, quem inſcripſit περὶ τῶν ἐλέγχων [3], quorum argumentum eſt rhetoribus cum philoſophis magna ex parte commune, comperi inſignes errores interpretum. Neque dubitandum eſt,

[1] *Nihil agere.*

[2] *Aliud agere.*

[3] *Locus Ariſtotelis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quin heic qui Græce neſciunt, in multis locis egregie delirarint. Ariſtoteles enim proponit hujuſmodi genus ambigui, quod naſcitur ex voce, quæ eadem declarat diverſa: ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἐπιστάμενοι. τὰ γὰρ ἀποστοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ γραμματικοί. τὸ γὰρ μανθάνειν ὁμώνυμον, τό, τε ξυνιέναι χρώμενον τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ τὸ λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην. Id verterunt in hunc modum: Quoniam diſcunt ſcientes: Nam ſecundum os grammatici diſcunt. Diſcere enim æquivocum, ad intelligere eum, qui utitur diſciplina, & accipere diſciplinam. HI. Viſus es mihi nunc Hebraice loqui, non Latine. LE. Eſtne quiſquam veſtrum qui audivit heic ullam vocem æquivocam? HI. Nullam. LE. Quid igitur ſtultius, quam, id velle vertere, quod verti non poterat? Neque enim quemadmodum Græcis μανθάνειν, ſonat, μαθεῖν, & μαθητεύειν: ita Latinis diſcere, doctrinam accipere, aut tradere. quanquam an hoc ſit verum, neſcio: magis arbitror ſic μανθάνειν eſſe anceps apud Græcos, quemadmodú cognoſcere [3] apud Latinos. Cognoſcit enim qui novit, & cognoſcit judex qui diſcit cauſſam. Sic opinor, Græcis μανθάνειν dicitur præceptor, qui exigit prælecta pueris, & pueri quibus prælegitur. Quam vero venuſte reddidit, τὰ γὰρ ἀποστοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ γραμματικοί? Nam ſecundum os, grammatici diſcunt. cum vertere debuerit, Nam grammatici quæ dictant, docent. Hic interpretis erat aliud exemplum ſupponere, quod non eadem verba, ſed eandem rei ſpeciem exhiberet. Quanquam hoc loco ſuſpicor etiam in Græca ſcriptura nonnihil eſſe mendæ; ſcribendum autem, ὁμώνυμον τῶ τε ξυνιέναι

[3] *Cognoſcere.*

ξυνιέναι καὶ τῷ λαμβάνειν. Paulo poſt ſubjicit aliud exemplum ambigui, quod naſcitur non ex vario vocis ejuſdem ſignificatu, ſed ex diverſa connexione: τὸ βούλεσθαι λαβεῖν με τοὺς πολεμίους, Velle me accipere pugnantes. Sic enim vertit, pro eo quod erat, Velle me capere hoſtes. Et, ſi legas βούλεσθε, ſermo fit dilucidior: Vultis me capere hoſtes? Nam pronomen poteſt præcedere verbum, capere, & poteſt ſequi. Si præcedat, hic erit ſenſus: Vultis ut ego capiam hoſtes? Si ſequatur, erit hic: Vultis ut hoſtes me capiant? Subjicit ejuſdem generis aliud exemplum, ἆρα ὅ τις γινώσκει, τοῦτο γινώσκει: id eſt, An quod quis novit, hoc novit? Ambiguitas eſt in τοῦτο. Id ſi ſumatur accuſandi caſu, ſenſus erit: Quidquid alicui cognitum eſt, id illi cognitum eſſe. Sin nominandi caſu, ſenſus hic erit: Quam rem quis intelligit, ea intelligit? quaſi cognoſci non poſſit, niſi quod viciſſim cognoſcat. Rurſus aliud ſubjicit, ἆρα ὅ τις ὁρᾷ, τοῦτο ὁρᾷ· ὁρᾷ δὲ τὸν κίονα· ὥστε ὁρᾷ ὁ κίων. an quod quis videt, id videt? ſed videt columnam; columna igitur videt. Rurſus in τοῦτο eſt ambiguitas, quam prius indicavimus. Verum hæc utcunque reddi poterant Latinis auribus: quod ſequitur, nullo modo reddi poterat: ἆρα ὃ σὺ φὴς εἶναι, τοῦτο σὺ φὴς εἶναι· φὴς δὲ λίθον εἶναι· σὺ ἆρα φὴς λίθος εἶναι. Quod illi ſic reddiderunt: Putas quod tu dicis eſſe, hoc tu dicis eſſe: dicis autem lapidem eſſe, tu ergo lapis dicis eſſe. Obſecro, quis omnino ſenſus humanus ex his verbis percipi poſſit? Ambiguitas enim partim pendet ex idiomate Græci ſermonis, quæ eſt in majore ac minore: quanquam in majore eſt & alia ambiguitas, in duabus dictionibus ὃ & τοῦτο.

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quæ ſi capiantur nominandi caſu, ſenſus erit: Quidquid te dicis eſſe, hoc tu es. Sin accuſandi, ſenſus erit: Quancunque rem tu dicis eſſe, eam dicis eſſe. & ad hunc ſenſum ſubſumit, λίθον φὴς εἶναι. Sed ad priorem colligit, σὺ ἄρα φὴς λίθος εἶναι. Græci ſermonis proprietatem ſemel auſus eſt imitari Catullus [6]:

[6] *Catulli locus.*

Phaſelus iſte, quem videtis, hoſpites,
Ait fuiſſe navium celerrimus.

Sic enim ferebatur hic verſus in antiquioribus editionibus. Hoc ignorato, neceſſe eſt multis modis delirare eos, qui in hæc loca ſcribunt commentarios. Ne id quidem quod inibi continenter ſequitur, Latino poteſt eſſe perſpicuum. Καὶ ἆρά ἐστι σιγῶντα λέγειν. διττὸν γὰρ ἐστὶ, τὸ σιγῶντα λέγειν, τό τε τὸν λέγοντα σιγᾶν καὶ τὸ τὰ λεγόμενα. Id reddiderunt hunc in modum: Et putas, eſt tacentem dicere. Duplex enim eſt, tacentem dicere, & hunc dicere tacentem, & quæ dicuntur. An non hæc Sibyllæ foliis obſcuriora? HI. Mihi nec Græca ſatis liquent. LE. Exponam pro mea divinatione. An poſſibile eſt tacentem dicere? Hæc interrogatio duplicem habet ſenſum, quorum alter eſt falſus & abſurdus, alter eſſe poteſt verus. Nam fieri non poteſt, ut qui loquitur, non dicat ea quæ loquitur, hoc eſt, ut loquendo taceat: ſed fieri poteſt, ut is qui loquitur, taceat eum qui loquitur. Quanquam hoc exemplum recidit in alteram formam, quam paullo poſt ſubjicit. Rurſum illud admiror, quod mox in genere ambiguitatis, quæ naſcitur ex pluribus dictionibus conjunctis, mutarint Græci vocem ſæculi in litteras, ἐπίστασθαι τὰ γράμματα· cum Latini codices habeant, ſcire ſæculum. Heic enim duplex ſenſus naſcitur, vel ut ipſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſæculum ſciat aliquid, vel ut aliquis ſciat ſæculum. Verum hoc mollius eſt in αἰῶνα ſive in κόσμον, quam in γράμματα. Nam litteræ dicuntur abſurde ſcire quippiam. Verum nihil abſurdi ſit, ſi quis dicat, aliquid noſtro ſæculo notum eſſe, aut aliquem noſſe ſuum ſæculum. Iam aliquanto poſt, ubi proponit exemplum ambigui ex accentu, non veritus eſt interpres pro verbis Homeri ſupponere Virgiliana, cum eadem fuerit neceſſitas in illo exemplo, Quidquid dicis eſſe, hoc eſt. Ex Homero refert Ariſtoteles, οὗ καταπύθεται ὄμβρῳ. Si οὗ adſpiretur ac circumflectatur, ſonat, Cujus computreſcit pluvia: ſin οὐ ſit exile & acutum, ſonat, Non computreſcit pluvia. Atque hoc quidem ſumtum eſt ex Iliad. ψ. Alterum eſt, Διδόμεν δέ οἱ εὖχος ἀρέσθαι: accentu collocato ſuper penultimam ſonat, concede illi: ſin ſuper primam, δίδομεν, ſonat, damus. At poëta non ſentit Iovem dicere, concedimus illi: ſed Iupiter mandat ipſi ſomnio, ut illi, ad quem mittitur, concedat potiri voto. Dictum eſt enim διδόμεν pro διδόναι. Pro his duobus Homericis ſubjecerunt hæc ex noſtris poëtis, velut illud ex Odis Horatii,

Me [7] tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis.

Etenim ſi accentus ſit in, Me, correpto: & Tu, ſit grave, unica dictio eſt, Metuo, id eſt, timeo. Quanquam hæc ambiguitas pendet non ſolum ex accentu, verum etiam ex compoſitione. Alterum ſuppoſuerunt ex Virgilio:

Heu quia nam tanti cinxerunt æthera nymbi!

Quanquam hæc quoque ex compoſitione naſcitur ambiguitas. HI. Sunt iſta quidem arguta, dignaque cognitu, Leonarde: ſed interim vereor,

[7] *Me tuo Horatius diviſit, ut ſubaudias, amico.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

reor, ne cui convivium hoc ſophiſticum videatur magis, quam poëticum: alias, ſi videbitur, vel totum diem venabimur Elenchos[8] in Elenchis. LE. Hoc eſt, in luco ligna, in mari quæremus aquam. HI. Vbi eſt meus Mus? MV. Adeſt. HI. Mone Margaretam, ut tradat bellaria. MV. Adeo. HI. Rurſum ades vacuus? MV. Negat ſe de bellariis cogitaſſe, & ait ſatis diu ſeſſum eſſe. HI. Vereor ne ſi diutius heic philoſophemur, illa nobis menſam ſubvertat, quemadmodum Xanthippe Socrati: conſultius eſt igitur ut bellaria ſumamus in horto: ibi ſimul & ambulabimus, & libere nugabimur. Interea ſibi quiſque decerpat ex arbore quod lubet. CO. Placet conſilium. HI. Eſt illic fonticulus quovis vino ſuavior. CA. Qui fit, ut hortus tuus magis niteat, quam aula? HI. Quia heic verſor frequentius. Si quid arridet hic, ne parcite noſtris opibus hortenſibus. Iam ſi ſatis videtur deambulatum, quid ſi conſidamus huc ſub tilia, & Muſas cieamus? PA. Age fiat. HI. Thema ſuppeditet hortus ipſe. PA. Si præceſſeris, ſequemur. HI. Age faciam. Præpoſtere facit, cui variis deliciis niteat hortus, cum animum habeat nullis diſciplinis, nullis virtutibus excultum. LE. Credemus adeſſe Muſas, ſi reddideris eandē ſententiam carmine. HI. Hoc mihi longe proclivius, proſam orationem vertere carmine, quam argentum commutare auro. LE. Dic igitur.

HI. *Cui renidet hortus undiquaque floſculis,*
Animumque nullis expolitum dotibus
Squalere patitur, is facit præpoſtere.

Habetis carmen Muſis[9] & Apolline nullo. Sed elegans fuerit, ſi ſinguli hanc ſententiam diverſo genere carminis reddatis. LE. Qui vicerit,

[8] *Id eſt, redargutiones:* ἐλέγχειν *enim redarguere eſt.*

[9] *Alluſit ad illud Martialis, Muſis & Apolline nullo Quod ſcribis verſus, hoc Ciceronis habes.*

it, quid præmii feret? HI. Hunc calathum o-
nuſtum malis, aut prunis, aut ceraſiis, aut
meſpilis, aut piris, aut ſi quid aliud magis ad-
landitur [1]. LE. Quis erit arbiter certaminis?
HI. Quis niſi Crato? Et idcirco ſolus non cer-
abit, quo magis auſcultet. CR. Vereor ne ta-
em ſitis habituri judicem, qualem olim habe-
ant coccyx [2] & luſcinia, inter ſeſe canendi
loria decertantes. HI. Sat eſt, ſi places omni-
us. CO. Placet arbiter. incipe Leonarde.

LE. *Cui tot deliciis renidet hortus,*
Herbis, floribus, arborumque fetu,
Et multo & vario, nec excolendum
Curat pectus & artibus probatis,
Et virtutibus, is mihi videtur
Lævo judicio, parumque recto. DIXI.

I. Carinus arrodit [3] unguem. exſpectamus
iquid elaboratum. CA. Nulla adeſt Muſa.

Cura cui eſt, ut niteat hortus floſculis ac fe-
tibus,
Negligenti excolere pectus diſciplinis optimis:
Hic labore, mihi ut videtur, ringitur præ-
poſtero.

I. Non fruſtra arroſus eſt unguis. EV. Quo-
am ordo me vocat, ne nihil adferam:

Qui ſtudet, ut variis niteat cultiſſimus hor-
tus
Deliciis, patiens animum ſqualere, nec ullis
Artibus expoliens, huic eſt præpoſtera cura.

I. Non eſt, cur exſtimulemus Sbrulium. Nam
e ſic ſcatet verſibus, ut plerunque vel impru-
ns effundat carmina.

SB. *Cui vernat hortus cultus & elegans,*
Nec pectus ullis artibus excolit,
Præpoſtera in cura laborat.
Sit ratio tibi prima mentis.

PA. *Quis-*

[1] *Id eſt, placet. ſicut arridere dicitur quod placet.*

[2] *Coccyx, qui latine dicitur cuculus, penultima producta. notus eſt apologus de certamine canēdi inter luſciniam & cuculum, aſino judice.*

[3] *Geſtus eſt cogitãtis. Perſius: Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit ungues. Idē, Chæreſtratus unguem Arrodens hoc ait.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

PA. *Quiſquis accurat variis ut hortus*
Floribus vernet, neque pectus idem
Artibus ſanctis colit, hunc habet præ-
poſtera cura.

HI. Nunc experiamur, cui hortus ſuppeditet plures ſententias. LE. Quid ni faciat tam dives? Vel hoc roſetum mihi ſuggeret quod dicam. Vt brevis eſt roſæ nitor, ita fugax eſt juventus: properas carpere roſam prius, quam marceſcat; magis adnitendum eſt, ne ſine fructu tibi effluat juventus. HI. Thema ſatis aptum carmini. CA. Vt inter arbores ſuus cuique fetus eſt, ita inter homines ſuæ cuique dotes ſunt. EV. Vt terra ſi excolatur, varias opes gignit in uſus humanos, neglecta ſpinis ac vepribus obducitur: ita hominis ingenium ſi excolatur optimis ſtudiis, plurimas edit virtutes; ſin negligas, variis occupatur vitiis. SB. Hortus quotannis colendus eſt, ut niteat: animus ſemel excultus honeſtis ſtudiis, perpetuo floret ac vernat. PA. Vt amœnitas hortorum non avocat animum ab honeſtis ſtudiis, ſed ad hæc invitat potius; ita quærendi ſunt luſus ac joci, qui non abſunt à litteris. HI. Euge, video examen ſententiarum. Nunc ad verſus: ſed antequam id aggrediamur, mea ſententia, fuerit exercitatio nec inelegans, nec infrugifera, ſi primam ſententiam toties reddamus Græcis verſiculis, quoties reddidimus Latinis. Heic auſpicabitur Leonardus, jam olim familiaris Muſis Græcanicis. LE. Ineptiam, ſi jubes. HI. Iubeo atque impero.

LE. Ὧι κῆπός ἐστιν ἄνθεσιν γελῶν καλοῖς,
Ὁ δὲ νοῦς μάλ' αὐχμῶν τοῖς καλοῖς μαθήμασιν
Οὐκ ἔστι κόμψος· οὗτος οὐκ ὀρθῶς φρονεῖ,
Περὶ

Περὶ πλείονος ποιῶν τὰ φαῦλ' ἢ κρείττονα.

Ego præſulem [4] egi; ſuccedet qui volet. HI. Carinus. CA. Imo Hilarius. LE. Sed video Margaretam intervenire. adfert neſcio quid deliciarum. HI. Si id fecerit, me fefellerit mea furia. Quid adfers? MA. Sinapi, quo condiatis veſtra bellaria. An non pudet heic garrire in multam noctem, & poſtea vos poëtæ multa blateratis in loquacitatem fœminarum? CR. Haud male monet Margareta: jam tempus eſt, ut ſuum quiſque nidum adeat, alias in hoc pulcerrimo certaminis genere vel ſolidum diem conſumemus. HI. Sed cui addicis præmium? CR. In præſentia quidem mihi ipſi addico. Nullus enim vicit præter unum me. HI. Qui viciſti, qui non certaveris? CR. Vos certaſtis, et non decertaſtis. Ego, quod nemo veſtrum potuit, vici Margaretam. CA. Hilari, æquum poſtulat; auferat calathum.

4 Alluſit ad Salios ſacerdotes Martis, ni fallor; qui ſaltabant in pompa. Præſul autē, qui ſaltat primus. Eſt in quibuſdam choreis mos, ut unus ſolus auſpicetur ſaltationem, unde quiſquis aliis cunctantibus rem cœpit, dicitur incepiſſe choream.

INQVISITIO DE FIDE.

AVLVS, BARBATIVS.

AV. PVerorum eſt cantilena [1], Saluta libenter: Verum haud ſcio, an mihi fas ſit tibi dicere ſalutem. BA. Equidem malim qui det ſalutem, quam qui dicat. Sed quam ob rem huc ais, Aule? AV. Quam ob rem? Quia, ſi ſcire vis, oles aut ſulphur, aut fulmen Iovis. BA. Sunt & Vejoves [2], ſunt bruta fulmina, multum etiam origine diſſidentia à fatidicis. Nam, ut ſuſpicor, tu de anathemate ſentis. AV. Rem conjectas. BA. Audivi quidem horrenda tonitrua,

1 In libello cui titulus Cato. nam is pueris prælegitur.

2 Vejoves ſunt Ioves ſiniſtri & noxii. Sic vocant poëtæ numen lævum, Vejovem.

trua; fulminis ictum non ſenſi. AV. Qui ſic? BA. Quia nihilo pejus concoquo, neque irrequietius dormio. AV. Sed hoc periculoſius ſolet eſſe malum, quia non ſentitur. Verum hæc bruta [3] fulmina, quæ tu vocas, feriunt montes & maria. BA. Feriunt, ſed irritis ictibus. Eſt & fulgur [4] è vitro, ſeu vaſe æreo. AV. Certe territat & hoc. BA. Verum, ſed pueros. Solus Deus habet fulmen, quo feriat animam. AV. Quid ſi Deus eſt in ſuo vicario? BA. Vtinam ſit! AV. Imo multi demirantur te jam dudum non eſſe quovis carbone [5] atriorem. BA. Finge me talem. Atqui tanto magis erat optanda ſalus perdito, ſi placet Euangelica doctrina. AV. Optanda quidem, at non dicenda. BA. Cur ita? AV. Quo pudeſcat ictus fulmine, ac reſipiſcat. BA. Si ſic nobiſcum egiſſet Deus, perieramus omnes. AV. Quam ob rem? BA. Quia cum eſſemus inimici Dei, cultores idolorum, militantes in caſtris Satanæ, hoc eſt, modis omnibus excommunicatiſſimi, tum ille maxime nobiſcum confabulatus eſt per filium ſuum, ſuoque colloquio nos reſtituit in vitam, cum eſſemus mortui. AV. Iſta quidem vere narras. BA. Imo male ageretur cum omnibus ægrotis, ſi medicus fugeret alloquium, quoties ingens morbus gravat miſerum: imo cum maxime conveniebat adeſſe medicum. AV. At ego metuo, ne tu mihi citius adfles aliquid tui mali, quam fiat ut tuo morbo medear. nonnunquam uſu venit, ut pro medico fiat palæſtrites [6], qui viſit ægrotum. BA. Ita quidem uſu venit in corporum morbis; verum in animi malis eſt tibi parata antidotus adverſum omne contagium. AV. Quænam? BA. Adamantinum propoſitum, non divelli à ſententia ſemel infixa. Dein-

de cur

[3] Bruta fulmina. Vide Plin. lib.2.cap. 43. Bruta, quia ſine ratione veniunt, nec quidquã portendunt: Fatidici prædicũt aliquid. Refert Plinii verba ex eo loco quẽ modo citavi.

[4] Fulgur ex vitro: vide proverbium.

[5] Videtur innuere quempiã excõmunicatum.

[6] Id eſt, luctator, nimirum cũ inviſit phreneticum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

de cur palæſtram metuis, ubi res verbis agitur? AV. Eſt aliquid quod dicis, ſi modo ſpes ſit profectus. BA. Proverbio dicitur; Donec ſpirat homo, ſperandum eſſe: Et juxta Paulum, Caritas neſcit deſperare, quia ſperat omnia. AV. Non peſſime mones, atque hac ſpe puto mihi fas eſſe tecum miſcere ſermonem aliquantiſper: ac, ſi pateris, medicum agam. BA. Licet. AV. Vulgo ſunt inviſi percunctatores. Et tamen in medicis probantur, qui percunctantur de ſingulis. BA. Percunctare [7] à cœlo uſque ad terram, ſi libet. AV. Experiar, modo fidem des te reſponſurum ex animo. BA. Do, modo ſciam qua de re velis percunctari. AV. De ſymbolo Apoſtolorum. BA. Audio militare [8] verbum, nec recuſo haberi pro hoſte Chriſti, ſi quid heic fefellero. AV. Credis in Deum patrem [9] omnipotentem, qui condiderit cœlum & terram? BA. Et quidquid cœlo terraque continetur, atque etiam mentes angelicas. AV. Cum Deum dicis, quid ſentis? BA. Sentio mentem eſſe quandam æternam, quæ nec initium habuerit, nec finem ſit habitura, qua nihil eſſe poteſt nec majus, nec ſapientius, nec melius. AV. Iſta quidem ſatis pie. BA. Quæ nutu ſuo omnipotenti condidit quidquid eſt rerum viſibilium aut inviſibilium: quæ ſapientia mirabili moderatur ac gubernat univerſa, ſua bonitate paſcit ac ſervat omnia, atque hominum genus collapſum gratuito reſtituit. AV. Sunt quidem iſta tria præcipua in Deo: ſed quid fructus capis ex iſtorum cognitione? BA. Cum omnipotentem cogito, me totum illi ſubmitto, ad cujus majeſtatem nihil eſt hominum aut angelorum ſublimitas. Deinde plena fiducia credo, quod ab illo factum tradunt ſacræ litteræ, ſimulque futu-

7 Plautinum proverbium, à capite uſque ad pedes.

8 Qui baptizantur, dant nomen Imperatori Chriſto, cujus ſacramẽtis auctorantur: & ſymbolum apud milites ſignum eſt, quod inter ipſos convenit, ſive id vocale eſt, ſive mutum.

9 Deus pater.

futurum, quidquid ille promiſit, quando nutu, quidquid vult, poteſt, quantumvis homini videatur impoſſibile. Ita fit, ut meis viribus diffiſus, totus ab illo pendeam, qui poteſt omnia. Vbi ſapientiam illius intueor, nihil tribuo meæ ſapientiæ, verum credo omnia rectiſſime juſtiſſimeque ab eo fieri, etiamſi juxta ſenſum humanum videantur abſurda aut iniqua. Cum bonitatem conſidero, video nihil eſſe in me, quod illius gratuitæ beneficentiæ non debeam: & nullum arbitror eſſe tantum crimen, quod ille nolit ignoſcere reſipiſcenti: neque quidquam eſſe, quod ille non ſit largiturus cum fiducia petenti. AV. Num ſatis eſſe putas, quod credis illum eſſe talem? BA. Nequaquam, ſed ſincero affectu totam fiduciam ac ſpem in illum unum transfero, deteſtans Satanam omnemque idololatriam, & quidquid eſt artium magicarum. Illum ſolum adoro; nihil illi nec præferens, nec æquans; non angelum, non parentes, non liberos, non uxorem, non principem, non opes, non honores, non voluptates; paratus & vitam illius cauſſa perdere, ſi juſſerit; certus eum non poſſe perire, qui ſe totum illi tradiderit. AV. Nihil igitur colis, nihil times, nihil amas, niſi unum Deum? BA. Si quid veneror, ſi quid metuo, ſi quid amo præter eum, ejus cauſſa amo, metuo, colo, omnia ad illius gloriam referẽs, ſemper illi gratias agens, ſive læta contingunt, ſive triſtia: ſive mori datur, ſive vivere. AV. Sana quidem eſt hactenus tua oratio. De ſecunda perſona quid ſentis? BA. Sciſcitare. AV. Credis Ieſum [1] fuiſſe Deum & hominem? BA. Maxime. AV. Qui fieri potuit, ut idem ſit Deus immortalis, & homo mortalis? BA. Iſtud illi facile fuit efficere,

[1] *Deus filius.*

qui

qui quidquid vult, poteſt. Et ob divinam naturam, quam eandem habet cum patre, quidquid magnitudinis, ſapientiæ, & bonitatis attribuo patri, idem tribuo & filio: quidquid debeo patri, debeo & filio: niſi quod ita viſum eſt patri, ut per filium conderet ac donaret nobis omnia. AV. Cur igitur ſacræ litteræ filium frequentius appellant Dominum quam Deum? BA. Quia, Deus, auctoritatis, hoc eſt, principatus eſt nomen, quæ patri præcipue convenit: qui ſimpliciter principium eſt omnium, atque ipſius etiam deitatis fons. Dominus, redemtoris & aſſertoris vocabulum eſt. Quanquam & pater redemit per filium, & filius Deus eſt, ſed ex Deo patre. Solus autem pater à nullo eſt, & in perſonis divinis principem locum obtinet. AV. Ergo & in Ieſu collocas tuam fiduciam? BA. Quid ni? AV. Sed Propheta maledictum dicit, qui fidit in homine. BA. Sed huic uni homini data eſt omnis poteſtas in cœlo & in terra: ut in nomine ejus flectatur omne genu, cœleſtium, terreſtrium, & inferorum. Quanquam nec in hoc fiduciæ ſpeique meæ ſacram, ut ajunt, ancoram figerem, ni Deus eſſet. AV. Cur eum filium appellat? BA. Ne quis [2] ſomniet eſſe creaturam. AV. Cur unicum? BA. Vt diſcernat naturæ filium à filiis adoptivis, cujus cognominis honorem nobis etiam impartit, ut neminem præter hunc alium reſpectemus. AV. Cur eum qui Deus erat, hominem fieri voluit? BA. Vt homines homo reconciliaret Deo. AV. Credis conceptum citra virilem operam, opificio ſpiritus ſancti, ac natum ex incorrupta virgine Maria, de illius ſubſtantia ſumto mortali corpore? BA. Maxime. AV. Cur ſic naſci voluit? BA. Quia ſic decebat

naſci

[2] Arrius docuit, filium Dei etiam juxta perfectiſsimam naturam fuiſſe creaturā. At qui natura filius eſt, gignitur ex ſubſtantia patris. Dei ſubſtantia indiviſibilis eſt. eandem igitur oportet eſſe patris & filii. de divinis perſonis loquor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

naſci Deum; ſic decebat naſci, qui noſtræ conceptionis ac nativitatis ſordes purificaret. Hominis filius naſci voluit Deus, ut nos in illum renaſcentes efficeremur filii Dei. AV. Credis illum verſatum in terris, ea geſſiſſe miracula, ea docuiſſe quæ prodita ſunt litteris Euangelicis? BA. Certius quam te credo eſſe hominem. AV. Non ſum inverſus Apuleius [3], ut ſuſpiceris aſinum latere ſub hominis ſpecie. Sed credis hunc eundem eſſe Meſſiam illum, quem delinearant figuræ legis, quem promiſerant oracula Prophetarum, quem tot ſæculis exſpectarant Iudæi? BA. Nihil habeo perſuaſius. AV. Credis hujus doctrinam ac vitam ſufficere ad perfectam pietatem? BA. Admodum. AV. Credis eundem vere comprehenſum à Iudæis, vinctum, colaphis & alapis cæſum, conſputum, irriſum, flagellatum ſub Pontio Pilato, ac denique ſuffixum in crucem, atque inibi mortuum? BA. Maxime. AV. Credis illum ab omni lege peccati cujuſcunque fuiſſe immunem? BA. Quid ni? Agnum abſque macula. AV. Credis illum ſua ſponte hæc omnia perpeſſum? BA. Imo libenter, atque etiam ſitienter, ſed ex voluntate patris. AV. Cur pater filium ſuum unicum innocentem, ſibique cariſſimum, hæc tam atrocia pati voluit? BA. Vt hac victima nocentes ſibi reconciliaret, in illius nomen collocantes fiduciam ac ſpem noſtram. AV. Cur Deus paſſus eſt ſic collabi totum humanum genus? Et, ſi paſſus eſt, non patuit alia via ſarciendi ruinam noſtram? BA. Hoc mihi perſuaſit, non humana ratio, ſed fides, nulla ratione potuiſſe fieri melius, neque ad ſalutem noſtram utilius. AV. Cur hoc mortis genus illi potiſſimum placuit? BA. Quia juxta mundum era[t]

pro-

[3] *Nam is mentem hominis tegebat aſinina ſpecie. quam multi ſunt, qui ſub humana ſpecie tegant aſinum.*

probroſiſſimum: quia diri lentique cruciatus: quia conveniebat illi, qui porrectis in omnem mundi plagam membris, omneis orbis nationes invitaret ad ſalutem, & homines terrenis curis affixos evocaret ad cœleſtia. Denique ut referret nobis ſerpentem æneum, quem Moſes ſuſpenderat in ſtipite, ut quicunque defigerent in illum oculos, ſanarentur à vulnere ſerpentum: fidemque prophetæ liberaret, qui prædixerat; Dicite in nationibus, regnavit à ligno Deus. AV. Cur & ſepeliri voluit, idque tam accurate, oblitus myrrha & unguentis, incluſus novo monumento è ſolido vivoque [4] ſaxo exciſo, obſignato oſtio, adhibitis etiam cuſtodibus publicis? BA. Quo magis conſtaret, eſſe vere mortuum. AV. Cur non ſtatim revixit? BA. Hac ipſa de cauſſa. Etenim ſi mors fuiſſet ambigua, fuiſſet & ambigua reſurrectio: ſed hanc voluit eſſe certiſſimam. AV. Credis hujus animam deſcendiſſe ad inferos? BA. Hanc particulam non fuiſſe quondam additam nec in ſymbolo Romano, nec in ſymbolo Orientalium eccleſiarum, teſtis eſt Cyprianus, nec recenſetur apud Tertullianum vetuſtiſſimum ſcriptorem: Ego tamen & hoc firmiter credo: Vel quia congruit cum prophetia Pſalmi; Non derelinques animam meam in inferno: & rurſus; Domine, eduxiſti ab inferno animam meam: Vel quia Petrus Apoſtolus in epiſtolæ prioris (de cujus auctore nunquam fuit dubitatum) capite tertio ſcripſit hunc in modum; Mortificatus quidem carne, vivificatus autem ſpiritu: in quo & his, qui in carcere erãt, ſpiritu veniens prædicavit. Verum, ut credo deſcendiſſe ad inferos, ita non credo illic aliquid eſſe paſſum: deſcendit enim, non ut illic cruciaretur,

[4] An ſaxa naſcantur, & augeſcãt, incertum. Viva tamen ſaxa dicuntur, quæ nondum ſuo loco ſunt amota.

tur, ſed ut nobis frangeret regnum ſatanæ. AV. Nihil adhuc impium audio: ſed mortuus eſt, ut nos peccato mortuos revocaret ad vitam. Cæterum cur revixit? BA. Tribus potiſſimum de cauſſis. AV. Quibus? BA. Primum, ut nobis certam ſpem faceret reſurrectionis. Deinde, ut ſciremus, eum immortalem eſſe, nec unquam moriturum, in quo præſidia ſalutis noſtræ collocavimus. Poſtremo, ut nos quoq; per pœnitentiam mortui peccatis, per baptiſmum una cum illo ſepulti, per gratiam ejus revocemur ad vitæ novitatem. AV. Credisne, quod idem corpus, quod mortuum fuit in cruce, quod revixit in ſepulcro, quod viſum & contrectatum eſt diſcipulis, ſubvexerit in cœlum? BA. Maxime. AV. Cur voluit relinquere terras? BA. Vt illum omnes ſpiritualiter amaremus, neque quiſquam in terris ſibi Chriſtum proprie vindicaret, ſed omnes ex æquo tolleremus animos in cœlum, ſcientes illic eſſe caput noſtrum. Etenim, ſi nunc homines tantopere ſibi placent ob veſtis colorem ac figuram, cumque ſic quidam oſtentent ſanguinem, aut præputium Chriſti, & lac matris Virginis: quid credis futurum, ſi manſiſſet in terris veſtitus, comedens, loquens? Quæ diſſidia paraſſent iſta corporis peculiaria? AV. Credis illic, immortalitate donatum, aſſidere dextrum patri? BA. Quid ni? ut rerum omnium dominum, & totius regni paterni conſortem. Hoc ipſe diſcipulis promiſerat futurum, atque hoc ſpectaculum exhibuit Stephano martyri ſuo. AV. Cur hoc exhibuit? BA. Ne nos ulla in re trepidaremus, gnari quam potentem patronũ ac dominum habeamus in cœlis. AV. Credis illum eodem corpore rediturum, ut judicet vivos & mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

mortuos? BA. Quam habeo certum, eſſe hactenus peracta, quæ Prophetæ de Chriſto prædixerant; tam habeo certum, fore quidquid in poſterum voluit nos exſpectare. Prior adventus exhibitus eſt juxta vaticinia Prophetarum, quo venit humilis, ut nos inſtitueret ac ſervaret. Exhibebitur & ſecundus, quo veniet ſublimis in gloria patris: ante cujus tribunal ſiſti cogentur omnes homines cujuscunque nationis, cujuscunque ſtatus, ſive reges, ſive plebeii, ſive Græci, ſive Scythæ: nec ſolum hi, quos adventus ille deprehendet vivos, verum etiam omnes, qui ab initio mundi uſque ad illud tempus mortui fuerint, ſubito reviviſcent, & ſuo quiſque corpore conſpiciet judicem. Aderunt & Angeli beati, tanquam famuli fideles: aderunt & dæmones judicandi. Tum è ſublimi pronuntiabit illam inevitabilem ſententiam, quæ diabolum, cum his qui illi adhæſerunt, tradet æternis ſuppliciis, ut poſtea nulli poſſint nocere: pios transferet in conſortium regni cœleſtis, tutos ab omni moleſtia: quanquam hujus adventus diem nobis ignotum eſſe voluit. AV. Nihil adhuc audio morbi. Veniamus igitur ad tertiam perſonam. BA. Vt videtur. AV. Credis in Spiritum [5] ſanctum? BA. Credo hunc eſſe verum Deum, una cum Patre & Filio. Credo hoc ſpiritu afflatos fuiſſe, qui nobis veteris ac novi Teſtamenti libros tradiderunt, ſine cujus ope nemo pervenit ad ſalutem. AV. Cur appellatur ſpiritus? BA. Quia quemadmodum corpora noſtra vivunt halitu, ita tacito ſancti ſpiritus afflatu vivificantur animi noſtri. AV. An non licet Patrem vocare Spiritum? BA. Quid ni? AV. An non igitur confunduntur perſonæ? BA. Non. Nam pater ſpiritus

[5] *Deus ſpiritus ſanctus.*

dicitur, quod ſit incorporeus; id quod omnibus perſonis eſt commune juxta naturam divinam. Sed tertia perſona dicitur ſpiritus, quod alicunde ſpiret, & per animos ſeſe transfundat inſenſibiliter, velut à terra ſeu fluviis ſpirant auræ. AV. Cur perſonæ ſecundæ tribuitur nomen filii? BA. Ob perfectam naturæ & voluntatis ſimilitudinem. AV. Eſt filius ſimilior patri, quam Spiritus ſanctus? BA. Non, juxta naturam divinam; niſi quod hoc magis refert proprietatem patris, quod ab ipſo quoque procedat Spiritus ſanctus. AV. Quid igitur prohibet Spiritum ſanctum appellari filium? BA. Quia cum divo Hilario nusquam hunc lego genitum, nec hujus lego patrem; ſpiritum & procedentem lego. AV. Cur in Symbolo ſolus pater dicitur Deus? BA. Quod hic, ut dixi, ſimpliciter ſit auctor omnium quæ ſunt, ac totius deitatis fons. AV. Dic clarius. BA. Quoniam nihil nominari poteſt, cujus origo non manat à patre. Siquidem hoc ipſum quod filius ac Spiritus ſanctus Deus eſt, patri acceptum referunt. Præcipua igitur auctoritas, hoc eſt, originis ratio, eſt in patre ſolo, quod unus ille à nullo eſt. In Symbolo tamen ſic accipi poteſt, ut Dei nomen non ſit perſonæ proprium, sed in genere poſitum, quod mox per Patris, Filii & Spiritus ſancti vocabulum diſtinguatur in unum Deum: quæ naturæ vox comprehendit Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, hoc eſt tres perſonas. AV. Credis in ſanctam eccleſiam? BA. Non. AV. Quid ais? non credis? BA. Credo [6] ſanctam eccleſiam, quæ eſt corpus Chriſti, hoc eſt, congregatio quædam omnium per univerſum orbem, qui conſentiunt in fide Evangelica, qui colunt unum Deum Patrem qui

[6] *Credere eccleſiam.*

qui totam ſuam fiduciam collocant in ejus Filio, qui eodem hujus Spiritu aguntur; à cujus conſortio reſecatur quiſquis admittit crimen lethale. AV. Cur horres dicere; Credo in ſanctam eccleſiam? BA. Quia ſic me docuit divus Cyprianus, in ſolum Deum eſſe credendum, in quo ſimpliciter omnem fiduciam reponimus. Eccleſia vero proprie dicta, quanquam non conſtat niſi ex bonis, tamen ex hominibus conſtat, qui ex bonis poſſunt fieri mali, qui falli poſſunt & fallere. AV. Quid ſentis de communione [7] ſanctorum? BA. Hic articulus omnino non attingitur apud Cyprianum; cum ille nominatim indicet, quid in quibus eccleſiis plus habeatur aut minus. Sic enim ille contexit: Sequitur namque poſt hunc ſermonem, ſanctam eccleſiam, remiſſionem peccatorum, hujus carnis reſurrectionem. Ac nonnullis videtur hæc pars non eſſe diverſa à ſuperiore, ſed explicare & infigere quod modo dictum erat, Sanctam eccleſiam: ut nihil aliud ſit eccleſia, quam unius Dei, unius Euangelii, unius fidei, unius ſpei profeſſio, ejuſdem ſpiritus, eorundem ſacramentorum participatio: breviter, talis quædam communio bonorum omnium inter omnes pios, qui fuerunt ab initio mundi uſque ad finem, qualis eſt membrorum corporis inter ipſa ſocietas, ſic ut aliorum benefacta ſubveniant aliis, donec viva ſunt membra corporis. Cæterum extra ſocietatem hanc ne propria quidem benefacta conducunt cuiquam ad ſalutem, niſi reconcilietur ſanctæ congregationi: & ideo ſequitur; Remiſſionem [8] peccatorum: quia extra eccleſiam non eſt ulla peccatorum remiſſio, quantumvis homo maceret ſe pœnitentia, aut exerceat opera miſericordiæ.

7 Sanctorũ communio.

8 Remiſſio peccatorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

cordiæ. In eccleſia, inquam, non hæreticorum
ſed ſancta, hoc eſt, ſpiritu Chriſti congregata
eſt remiſſio peccatorum per baptiſmum, &
poſt baptiſmum, per pœnitentiam & clave
Eccleſiæ datas. AV. Iſta ſunt adhuc ſani homi
nis. Credisne futuram carnis [1] reſurrectionem

[1] *Carnis reſurrectio.*

BA. Fruſtra crederem cætera, ſi hoc, quod e
omnium caput, non crederem. AV. Quid ſen
tis, cum dicis carnem? BA. Corpus humanum
humana anima animatum. AV. Num unaqua
que anima recipiet ſuum corpus, quod exani
me reliquerat? BA. Idem hoc, unde demigra
rat. Et ideo in ſymbolo Cypriani additum eſ
Hujus carnis. AV. Qui fieri poteſt, ut corpu
jam toties ex aliis in alia verſum, poſſit iden
reviviſcere? BA. Qui potuit quidquid vult e
nihilo creare, an huic difficile ſit, quod ex ſu
forma mutatum eſt, in priſtinam naturam re
ſtituere? Non anxie diſputo, quibus modis i
fiat: mihi ſatis eſt, quod qui promiſit hoc fu
turum, ſic verax eſt, ut mentiri non poſſit; ſi
potens eſt, ut, quidquid velit, nutu valeat effi
cere. AV. Quid opus erit tum corpore? BA. V
totus homo glorietur cum Chriſto, qui he
totus afflictus erat pro Chriſto. AV. Quid ſi
vult, quod addit; Et vitam [2] æternam? BA. N

[2] *Vita æterna.*

quis ſuſpicetur nos ſic revicturos, quemad
modum ſub vernum tempus reviviſcunt ranæ
rurſus morituræ. Nam heic duplex mors e
corporis, bonis ac malis omnibus communi
& animi. Mors autem animi, peccatum e
At poſt reſurrectionem piis erit æterna vit
tum corporis, tum animi. Nec enim corp
erit amplius obnoxium morbis, ſenio, fam
ſiti, dolori, laſſitudini, morti, aut ulli incom
modo; ſed ſpirituale factum, ſpiritus arbitr
mov

novebitur: nec animus deinceps ullis vitiis
ut doloribus ſolicitabitur, ſed ſine fine frue-
ur ſummo bono, qui eſt Deus. Contra, im-
ios mors æterna poſſidebit, tum corporis,
um animi. Nam & corpus habebunt ad æter-
os cruciatus immortale, & animum pecca-
orum ſtimulis ſemper afflictum abſque ſpe
eniæ. AV. Credis hæc ex animo, ac ſerio?
A. Sic, inquam, ut mihi minus certum ſit, te
necum colloqui. AV. Ego cum eſſem Romæ,
on omneis reperi æque ſincere credentes.
A. Imo ſi excutias, reperies & alibi multos,
uibus hæc non æque perſuaſa ſunt. AV. Cum
i tam multis & arduis conſentias nobiſ-
um, quid obſtat quo minus totus ſis noſter?
A. Iſtud ex te audire cupio. Nam ipſe mihi vi-
eor orthodoxus [3], etiam ſi vitam meam no-
m præſtare [4]. tametſi ſedulo conor, ut pro-
ſſioni reſpondeat. AV. Vnde igitur tantum
ellum inter vos & orthodoxos? BA. Exquire.
ed heus medice, ſi non pœnitet hujus proœ-
nii, ſumes nobiſcum prandiolum, & à pran-
io per otium percunctaberis de ſingulis; præ-
ebo brachium utrumque: inſpicies excremen-
a, tum craſſiora, tum liquidiora. Denique fa-
ies, ſi videbitur, totius hujus pectoris anato-
niam, quo certius de me judices. AV. At religio
ſt tecum menſam habere communem. BA. At-
ui id ſolent medici, quo melius obſervent,
uid affectent aut peccent ægroti. AV. Sed ve-
eor ne videar favere hæreticis. BA. Imo nihil
ſt ſanctius, quam favere hæreticis. AV. Qui
ic? BA. Nonne Paulus optavit anathema fieri
ro Iudæis plusquam hæreticis? An non favet
lle, qui ſtudet ut quis ex malo fiat bonus, ex
nortuo vivus? AV. Maxime. BA. Sic igitur fave.

[3] Id eſt, rectæ opinionis. cui contrarium eſt hæretici vocabulum.

[4] Præſtare dicitur, qui ſuo periculo vitium aut corripit, aut defendit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nec erit quod metuas. AV. Nunquam audivi ægrotum commodius reſpondentem. Age, duc me ad prandium. BA. Medice accipieris, & ut decet apud ægrotum; & ſic curabimus corpuſcula cibo, ut nihilo ſecius animus idoneus ſit ad diſputandum. AV. Fiat bonis [5] avibus. BA. Imo malis piſcibus fiet: niſi forte nunc oblitus es eſſe diem Veneris. AV. Id quidem eſt præter ſymbolum [6] noſtrum.

[5] Id eſt, feliciter: alter arripit jocum ex ambiguo. [6] Rurſum jocus eſt ex ambiguo. nam in ſymbolo Apoſtolorum nulla mentio eſt de piſcibus: & dicuntur ſymbola conviviorum.

ΓΕΡΟΝΤΟΛΟΓΙΑ, ſive ΟΧΗΜΑ.

EVSEBIVS [1], PAMPIRVS [2], POLYGAMVS [3], GLYCION [4].

EV. QVas novas aves [5] heic ego video? Niſi me fallit animus, aut parum proſpiciunt oculi, video tres veteres congerrones meos confidentes, Pampirum, Polygamum, & Glycionem. Certe ipſi ſunt. PA. Quid tibi vis cum tuis vitreis [6] oculis, faſcinator? Congredere propius Euſebi. PO. Salve multum exoptate Euſebi. GL. Bene ſit tibi, vir optime. EV. Salvete vos omnes una ſalute, pariter mihi cariſſima capita. Quis Deus, aut caſus Deo felicior, nos conjunxit? Nam nemo noſtrum vidit alium annis, opinor, jam quadraginta. Mercurius caduceo ſuo non potuiſſet melius nos in unum contrahere. Quid heic agitis? PA. Sedemus. EV. Video; ſed qua de cauſſa? PO. Operimur currum, qui nos devehat Antverpiam. EV. Ad mercatum? PO. Scilicet; ſed ſpectatores magis, quam negotiatores: quanquam aliis aliud eſt negotii. EV. Et nobis eodem eſt iter. Verum quid obſtat, quo minus eatis?

[1] Euſebius, pius. [2] Pampirus, omnia expertus. [3] Polygamus, qui ſæpe duxit uxorem. [4] Glycion, dulcis, ſive dulcior. [5] Alludit ad peregrinas aves. Rara avis. [6] Significat vitrea perſpicilla: & faſcinatio eſt in oculis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

atis ? PO. Nondum convenit cum aurigis.
EV. Difficile genus hominum. Sed visne, ut il-
is imponamus ? PO. Liberet, ſi liceret. EV. Si-
mulemus nos velle ſimul abire pedites. PO. Ci-
ius credant cancros volaturos, quam nos tam
grandes pedibus hoc iter confecturos. GL. Vul-
is rectum verumque conſilium? PO. Maxime.
GL. Illi potant: id quo faciunt diutius, hoc plus
erit periculi, necubi nos dejiciant in lutum.
PO. Admodum diluculo venias oportet, ſi ſo-
brium aurigam velis. GL. Quo maturius per-
veniamus Antverpiam, nobis quatuor ſolis
currum ſtipulemur. Contemnendum cenſeo
antillum pecuniæ. Hoc damni multis com-
moditatibus penſabitur, ſedebimus commo-
dius, ac mutuis fabulis ſuaviſſime tranſigemus
hoc iter. PO. Recte ſuadet Glycion; ut in vehi-
culo quoque jucundus comes pro vehiculo ſit.
Quin & juxta Græcorum proverbium, libe-
rius loquemur, non de plauſtro, ſed in plau-
ſtro [7]. GL. Tranſegi. conſcendamus. Vah, nunc
mihi libet vivere, poſteaquam ex tanto inter-
vallo videre contigit mihi cariſſimos olim ſo-
dales. EV. Ac mihi videor repubeſcere. PO. Quot
annos ſupputatis, ex quo Lutetiæ convixi-
mus? EV. Arbitror haud pauciores qnadraginta
duobus. PA. Tum videbamur omnes æquales.
EV. Ita ferme eramus, aut ſi quid erat diſcri-
minis, perpuſillum erat. PA. At nunc quanta
inæqualitas! Nam Glycion nihil habet ſenii, &
cujus avus videri queat Polygamus. EV. Profe-
cto ſic res habet. Quid rei in cauſſa? PA. Quid?
aut hic ceſſavit ac reſtitit in curſu, aut ille an-
tevertit. EV. Ohe, non ceſſant anni, quantum-
vis ceſſent homines. PO. Dic bona fide, Gly-
cion, quot annos numeras? GL. Plures quam

[7] *Alludit ad proverbium, E plauſtro loqui.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ducatos. PO. Quot tandem? GL. Sexaginta ſex. EV. O vere Τιθωνοῦ [8] γῆρας, quod ajunt. PO. Sed quibus tandem artibus remoratus es ſenectutem? Nam neque canities adeſt, neque rugoſa cutis: vigent oculi, nitet utrinque [9] dentium ſeries; color vividus eſt, corpus ſucculentum. GL. Dicam artes meas; modo tu viciſſim narres nobis artes tuas, quibus ſenectutem acceleraſti. PO. Recipio, me facturum. Dic igitur, quo te contuliſti relicta Lutetia? GL. Recta in patriam. Illic commoratus fere annum, diſpicere cœpi de deligendo vitæ genere; quam ego rem non leve momentum habere credo ad felicitatem: circumſpiciebam quid cuique ſuccederet, quid ſecus. PO. Miror, tibi tantum fuiſſe mentis, cum Lutetiæ nihil fuerit te nugacius. GL. Tum ferebat [1] ætas. Et tamen, ô bone, non heic meo Marte rem omnem geſſi. PO. Mirabar. GL. Prius quam quidquam aggrederer, adii quendam è civibus natu grandem, longo rerum uſu prudentiſſimum, totiusque civitatis teſtimonio probatiſſimum, ac meo quidem judicio etiam feliciſſimum. EV. Sapiebas. GL. Hujus uſus conſilio, duxi uxorem. PO. Pulcre dotatam? GL. Dote mediocri, ac plane, juxta proverbium, τὴν [2] κατ' ἐμαυτόν. Nam & mihi res erat mediocris. Ea res mihi plane ceſſit ex animi ſententia. PO. Quot annos tum eras natus? GL. Viginti ferme duos. PO. O te felicem! GL. Non totum hoc fortunæ debeo, ne quid erres. PO. Qui ſic? GL. Dicam. Alii prius diligunt quam deligant; ego judicio delegi quam diligerem: & tamen hanc magis duxi ad poſteritatem, quam ad voluptatem. Cum ea vixi ſuaviſſime annos non plures octo. PO. Reliquit orbum? GL. Imo ſupereſt

[8] *Τιθωνοῦ γῆρας, de longæva, ſed florida ſenectute. Vide proverbium.*

[9] *Id eſt, ſuperne & inferne. eſt enim gemina ſeries.*

[1] *Id eſt, poſtulabat.*

[2] *Id eſt, pro mea ſorte. Vide prov. Pittaci. Æqualem tibi ducito.*

ereſt quadriga liberorum; filii duo, filiæ toti-
em. PO. Privatusne vivis, an magiſtratu fun-
eris? GL. Eſt mihi munus publicum. poterant
ontingere majora: verum hoc mihi delegi,
uod tantum haberet dignitatis, ut me vindi-
aret à contemtu; cæterum minime moleſtis
egotiis obnoxium. Ita nec eſt, quod quis-
uam objiciat, me mihi vivere; & eſt unde
onnunquam & amicis dem operam. Hoc
ontentus, nihil unquam magis ambii. Verum
ic geſſi magiſtratum, ut illi ex me dignitas ac-
ceverit. Hoc ego pulcrius duco, quam ex
uneris ſplendore dignitatem mutuo ſumere.
v. Nihil verius. GL. Sic inter cives meos con-
enui, carus omnibus. EV. Iſtuc vero difficilli-
ium eſt, cum non abs re dictum ſit; Qui ne-
ninem habet inimicum, eum nec amicum ha-
ere quenquam: & felicitatis ſemper invidiam
ſſe comitem. GL. Inſignem felicitatem comi-
ari ſolet invidia: mediocritas tuta eſt. Et hoc
nihi perpetuum ſtudium fuit, ne quid mei
ommodi ex aliorum incommodis compara-
em. Illam quam Græci vocant ἀπραξίαν [3],
uantum licuit, amplexus ſum. Nullis negotiis
geſſi memet; ſed præcipue continui me ab
is, quæ ſine offenſa multorum ſuſcipi non
oterant. Itaque ſi juvandus erit amicus, ſic
li benefacio, ut hac de cauſſa nullum mihi pa-
em inimicum. Et ſi quid ortum fuerit ſimul-
atis alicunde, aut purgatione lenio, aut officiis
xtinguo, aut diſſimulatione patior intermori:
contentione ſemper abſtineo: quæ ſi incide-
t, malo rei, quam amicitiæ facere jacturam.
n cæteris Mitionem [4] quendam ago: nulli læ-
o os, arrideo omnibus, ſaluto ac reſaluto be-
igniter: nullius animo repugno, nullius inſti-
tutum

[3] ἀπραξία, id eſt, otiũ, ſive abſtinentia à negotiis. Hinc proverbialis verſus, ἀνάπαυσις ἐςι τῶν κακῶν, ἀπραξία.

[4] Ex Adelphis Terentii.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tutum aut factum damno, nemini me præfero; patior ſuum cuique pulcrum eſſe. Quod taceri velim, nemini credo. Aliorum arcana non ſcrutor; & ſi quid forte novi, nunquam effutio. De his qui præſentes non ſunt, aut taceo, aut amice loquor, ac civiliter. Magna pars ſimultatum inter homines naſcitur ex linguæ intemperantia. Alienas ſimultates nec excito, nec alo; ſed ubicunque datur oportunitas, aut extinguo, aut mitigo. His rationibus hactenus vitavi invidiam, ac benevolentiam civium meorum alui. PA. Non ſenſiſti gravem cælibatum? GL. Mihi quidem nihil accidit acerbius in vita unquam uxoris morte; ac vehementer optaſſem illam una mecum conſeneſcere, liberisque communibus frui: ſed quando aliter viſum eſt ſuperis, judicavi ſic magis expedire utrique: neque cauſſam putavi, cur me inani luctu diſcruciarem, præſertim cum is nihil prodeſſet defunctæ. PO. Nunquamne inceſſit libido repetendi matrimonii, præſertim cum iſtud tibi feliciter ceſſiſſet? GL. Inceſſit: ſed liberorum cauſſa duxeram uxorem, liberorum cauſſa rurſus non duxi. PO. At miſerum eſt cubare ſolum totas noctes. GL. Nihil eſt difficile volenti. Tum cogita, quantas etiam habeat commoditates cælibatus. Quidam omni ex re decerpunt ſi quid eſt incommodi. qualis fuiſſe videtur Crates ille, cujus titulo fertur epigramma, vitæ mala colligens. Nimirum his placet illud, Optimum [5] non naſci. Mihi magis arridet Metrodorus, undequaque decerpens ſi quid ineſt boni. Sic enim fit vita dulcior. Et ego ſic induxi animum, ut nihil vehementer vel oderim, vel expetam. Ita fit, ut ſi quid obtingat boni, non efferar, aut inſoleſcam: ſi quid

[5] *Vide prov. Optimum non naſci.*

dece-

decedat, non admodum crucier. PA. Næ tu philoſophus es, vel ipſo Thalete ſapientior, ſi quidem iſtud potes. GL. Si quid ægritudinis obortum eſt animo, ut multa fert hujuſmodi vita mortalium, protinus ejicio ex animo, ſive ſit ira ex offenſa, ſive quid aliud indigne factum. PO. At ſunt quædam injuriæ, quæ vel placidiſſimo moveant ſtomachum: tales ſunt frequenter & famulorum offenſæ. GL. Nihil ego patior reſidere in animo meo. Si mederi queam, medeor: ſin minus, ſic cogito, Quid proderit me ringi re nihilo melius habitura? Quid multis? Patior, ut hoc mox impetret à me ratio, quod paulo poſt tempus eſſet impetraturum. Certe nullus eſt tantus animi dolor, quem patiar mecum ire cubitum. EV. Nihil mirum, ſi tu non ſeneſcis, qui tali ſis animo. GL. Atque adeo ne quid reticeam apud amicos, cumprimis cavi, ne quid flagitii committerem, quod vel mihi, vel liberis meis probro eſſe poſſet. Nihil enim irrequietius animo ſibi male conſcio. Quod ſi quid culpæ admiſſum eſt, non eo cubitum prius, quam me Deo reconciliaro. Veræ tranquillitatis ſeu, ut Græce dicam, εὐθυμίας [6] fons eſt, bene convenire cum Deo. Nam qui ſic vivunt, his nec homines magnopere nocere poſſunt. EV. Num quando te cruciat metus mortis? GL. Nihilo magis quam macerat dies nativitatis. Scio moriendũ: iſta ſolicitudo fortaſſis adimat mihi aliquot vitæ dies, certe nihil poſſit adjicere. Itaque totam hanc curam ſuperis committo: ipſe nihil aliud curo, quam ut bene ſuaviterque vivam. Non poteſt autem ſuaviter, niſi qui bene. PA. At ego ſeneſcerem tædio, ſi tot annos degerem in eadem urbe, etiamſi Romæ contingat vivere.

6 *εὐθυμία, id eſt, animi tranquillitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

GL. Habet quidem loci mutatio voluptatis nonnihil: longinquæ vero peregrinationes ut prudentiam addunt fortaſſis, ita plurimum habent periculorum. Mihi videor tutius totum orbem obire in tabula geographica, neque paulo plus videre in hiſtoriis, quam ſi viginti totos annos, ad Vlyſſis exemplum, per omneis terras mariaque volitarem. Habeo prædiolum, quod abeſt ab urbe non plusquam duobus millibus paſſuum: ibi nonnunquam ex urbano fio ruſticus: atque ibi recreatus, redeo novus hoſpes in urbem: nec aliter ſaluto ac ſalutor, quam ſi renavigaſſem ex inſulis nuper inventis. EV. Non adjuvas valetudinem pharmacis? GL. Nihil mihi rei cum medicis. Nec inceidi venam unquam, nec devoravi catapotia [7], nec hauſi potiones. Si quid oboritur laſſitudinis [8], moderatione victus, aut ruſticatione propello malum. EV. Nihilne tibi cum ſtudiis? GL. Eſt. Nam in his eſt præcipua vitæ oblectatio: verum his oblecto me, non macero. Siquidem vel ad voluptatem ſtudeo, vel ad utilitatem vitæ, non autem ad oſtentationem. A cibo ſumto aut paſcor litteratis fabulis, aut lectorem adhibeo: nec unquam incumbo libris ultra horam. tum ſurgo, &c, arrepta teſtudine, pauliſper obambulans in cubiculo, vel cantillo; vel repeto mecum quid legerim: &, ſi in promtu eſt congerro, refero. mox ad librum redeo. EV. Dic mihi bona fide, nullane ſentis incommoda ſenectutis, quæ feruntur eſſe plurima? GL. Somnus aliquanto deterior eſt, nec perinde tenax memoria, niſi ſi quid infixero. Liberavi [9] fidem meam. Expoſui vobis magicas artes meas, quibus alo juventutem meam: nunc referat nobis pari fide Polygamus, unde tantum collegerit

[7] Catapotia Græce, trochiſci, ſive pilulæ, quas deglutimus.

[8] Laſſitudo nulla de cauſſa oborta ſignificat morbum inſtare, juxta medicos.

[9] Id eſt, perſolvi quod debui: etenim qui promittit, obſtringit fidem ſuam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

legerit ſenii. PO. Equidem nihil celabo tam fidos ſodales. EV. Narrabis etiam tacituris. PO. Cum agerem Lutetiæ, quam non abhorruerim ab Epicuro, noſtis ipſi. EV. Sane meminimus; ſed arbitrabamur te mores eos una cum adoleſcentia Lutetiæ relicturum. PO. Ex multis quas illic adamaram, unam mecum abduxi domum, eamque gravidam. EV. In ædes paternas? PO. Recta; ſed mentitus eam eſſe conjugem cujuſdam amici mei, qui mox eſſet venturus. GL. Id credidit pater? PO. Imo rem olfecit intra quatriduum. Mox ſæva jurgia. Nec tamen interim temperabam à conviviis, ab alea, cæteriſque malis artibus. Quid multis? Cum pater non faceret objurgandi finem, negans ſe tales gallinas alere velle domi; ac ſubinde minitans abdicationem; verti [1] ſolum, & cum gallina mea gallus alio demigravi: ea mihi genuit aliquot pullos. PA. Vnde res ſuppetebat? PO. Nonnihil furtim dabat mater, ac præterea conflatum eſt æris alieni plus ſatis. EV. Reperiebantur tam fatui, ut tibi crederent? PO. Sunt qui nullis credant libentius. PA. Quid tandem? PO. Tandem ubi pater ſerio pararet abdicationem, interceſſerunt amici, ac bellum hoc his legibus compoſuerunt, ut noſtratem uxorem ducerem, cum Galla divortium facerem. EV. Erat uxor? PO. Interceſſerant verba [2] futuri temporis, ſed acceſſerat congreſſus præſentis temporis. EV. Qui licuit igitur ab illa divertere? PO. Poſt reſcitum eſt, meæ Gallæ Gallum eſſe maritum, unde pridem ſe ſubduxerat. EV. Ergo nunc habes uxorem? PO. Non, niſi præter hanc octavam. EV. Octavam? Non ſine augurio dictus es Polygamus. Fortaſſis ſteriles

[1] De exſulibus proprie dicitur, qui demigrant in aliam regionẽ. [2] Alludit ad ſententiam juriſconſultorũ, quam ſequuntur & Theologi: Si quis dicat puellæ, Ducam te, & mox habeat rem cum illa, ratum eſt matrimonium, perinde ac ſi dixiſſet, Duco te. Hoc retè multi adoleſcẽtes capiuntur, malo ſuo magno diſcentes hoc ſophiſma.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

riles omnes deceſſere. PO. Imo nulla non reli-
quit aliquot catulos domi meæ. EV. Ego malim
totidem gallinas, quæ mihi ponerent [3] ova do-
mi. Non tædet polygamiæ? PO. Adeo tædet, ut
ſi hæc octava moreretur hodie, perendie du-
cerem nonam. Imo hoc me male habet, quod
non liceat habere binas, aut ternas, cum unus
gallus gallinaceus tot gallinas poſſideat. EV. E-
quidem haud miror, gallinacee, ſi parum pin-
guiſti, quodque tantum ſenii tibi collegeris.
Nihil enim æque accelerat ſenectutem, quam
immodicæ atque intempeſtivæ compotatio-
nes, impotentes amores mulierum, & ſalacitas
immoderata. Sed quis alit familiam? PO. Ex
obitu parentum acceſſit res mediocris, & gna-
viter laboratur manibus. EV. Deſciviſti igitur
à litteris? PO. Plane ab equis [4], quod ajunt, ad
aſinos; ex heptatechno [5] factus monotechnus
faber. EV. Miſer, toties tibi ferendus erat lu-
ctus, toties cœlibatus? PO. Nunquam vixi cœ-
lebs ultra dies decem, ſemperque nova nupta
veterem luctum expulit. Habetis bona fide vi-
tæ meæ ſummam. Atque utinam Pampirus
narret nobis ſuæ quoque vitæ fabulam, qui ſa-
tis belle portat ætatem. Nam, ni fallor, me duo-
bus aut tribus annis eſt grandior. PA. Dicam
equidem, ſi vobis audire vacat tale ſomnium.
EV. Imo volupe fuerit audire. PA. Vbi domum
rediſſem, ſtatim pater ſenex urgere cœpit, ut
aliquod vitæ genus amplecterer, unde nonni-
hil quæſtus accederet rei familiari: ac poſt
longam conſultationem placuit negotiatio.
PO. Miror hoc vitæ genus artiſiſſe potiſſimum.
PA. Eram natura ſitiens cognoſcendi res no-
vas, varias regiones, urbes, linguas, ac mores
hominum. Ad id maxime videbatur appoſita
nego-

[3] *Nam ponunt ova, & obſtrepunt fœminæ.*

[4] *Id eſt, à melioribus ad deteriora. Vide prov.*

[5] *Id eſt, ſeptem artium perito. tot enim numerantur artes liberales.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

negotiatio. Quibus ex rebus naſcitur & prudentia. PO. Sed miſera, videlicet quæ plerunque magnis malis ſit illis emenda. PA. Sic eſt. Itaque pater numeravit ſortem ſatis amplam, ut dextro Hercule [6], ac bene fortunante Mercurio, negotiationem auſpicarer. Simulque ambiebatur uxor cum ampliſſima dote, ſed ea forma, quæ vel indotatam commendare poterat. EV. Succeſſit? PA. Imo priusquam redirem domum, periit & ſors & uſura. EV. Naufragio fortaſſis. PA. Plane naufragio. Nam impegimus in ſcopulum quavis Malea [7] periculoſiorem. EV. In quo mari occurrit iſte ſcopulus, aut quod habet nomen? PA. Mare non poſſum dicere, ſed ſcopulus plurimorum infamis exitiis, Latine dicitur alea; quo modo vos Græci nominetis, neſcio. EV. O te ſtultum! PA. Imo ſtultior pater, qui tantam ſummam crederet adoleſcenti. GL. Quid deinde factum eſt? PA. Nihil actum: ſed cœpi cogitare de ſuſpendio. GL. Adeon' erat pater implacabilis? Nam res ſarciri poteſt. & venia datur ubique protopiro [8]; multo magis Pampiro debebatur. PA. Verum fortaſſe narras. ſed interim miſer excidi ab uxore. Nam parentes puellæ, ſimul atque cognoverunt hæc auſpicia, renunciarunt affinitatem. Et amabam, ut qui perditiſſime. GL. Miſeret me tui. Sed quid interim conſilii tentatum eſt? PA. Id quod ſolet in rebus deſperatis. Pater abdicabat, perierat res, perierat uxor, undique audiebam, gurges, nepos, helluo. Quid plura? Serio mecum deliberabam, an ſuſpenderem me, an aliquo conjicerem memet in monaſterium. EV. Crudele conſilium. Scio utrũ elegeris mitius mortis genus. PA. Imo quod mihi tunc viſum eſt crudelius; adeo mihi

6 *Retulit verba Perſii. Herculi vovebatur decima bonorũ pars. ita illo favente putabatur res domeſticæ proſperari.*

7 *De Malea promontorio naufragiis infami, vide proverb. Maleam legens.*

8 *Vide prov. συγγνώμη πρωτοπείρῳ, id eſt, primum experienti ignoſceñdum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

diſplicebam totus. GL. Atqui complures eo ſe dejiciunt, ut ſuavius vivant. PA. Corraſo viaticulo, furtim me ſubduxi procul à patria. GL. Quo tandem? PA. In Hiberniam. illic factus ſum Canonicus ex horum genere, qui extime linei ſunt, intime lanei. GL. Apud Hibernos igitur hibernaſti? PA. Non, ſed duos menſes apud hos verſatus navigavi in Scotiam. GL. Quid te offendit apud illos? PA. Nihil, niſi quod inſtitutum illud mihi videbatur mitius quam pro meritis ejus, qui non uno ſuſpendio dignus erat. EV. Quid in Scotia deſignatum eſt? PA. Illic ex lineo factus ſum pelliceus apud Cartuſios. EV. Homines plane mundo mortuos. PA. Ita mihi viſum eſt, cum audirem illos canentes. GL. Quid? canunt etiam mortui? Quot menſes apud illos egiſti Scotus? PA. Propemodum ſex. GL. O conſtantiam! EV. Quid illic offendit? PA. Quia mihi viſa eſt vita ſegnis ac delicata. Deinde multos illic reperi non admodum ſani cerebri, ob ſolitudinem, ut arbitror. Mihi parum erat cerebri; verebar ne totum periret. PO. Quo deinde devolaſti? PA. In Galliam. Illic reperi quoſdam totos pullatos, ex inſtituto divi Benedicti, qui colore veſtis teſtantur ſe lugere in hoc mundo; & inter hos, qui pro ſumma veſte cilicium ferrent reti ſimile. GL. O gravem corporis macerationem! PA. Heic egi menſes undecim. EV. Quid obſtitit, quo minus illic maneres perpetuo? PA. Quia plus illic reperi cæremoniarum, quam veræ pietatis. Præterea audieram eſſe quoſdam his multo ſanctiores, quos Bernardus ad ſeveriorem diſciplinam revocaſſet, pulla veſte mutata in candidam. apud hos vixi menſes decem. EV. Heic quid offendebat? PA. Nihil admo-

admodum. Nam hos reperi ſat commodos ſodales. Sed movebat me Græcorum proverbium; δεῖ[1] τὰς χελώνας ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Itaque decretum erat aut non eſſe monachum, aut inſigniter eſſe monachum. Acceperam eſſe quoſdam Brigidenſes, homines plane cœleſtes; ad hos me contuli. EV. Quot menſes illic egiſti? PA. Biduum, nec id ſane totum. GL. Vſque adeo placuit hoc vitæ genus? PA. Non recipiunt, niſi qui mox obſtringat ſe profeſſioni. At ego nondum adeo inſaniebam, ut facile me præberem capiſtro, quod nunquam liceret excutere. Et quoties audiebam canentes virgines, cruciabat animum uxor erepta. GL. Quid deinde? PA. Ardebat animus amore ſanctimoniæ, nec uſquam ſatisfiebat animo meo. Tandem obambulans incidi in quoſdam præferentes crucem. Hoc ſignum mihi protinus arriſit; ſed remorabatur electionem varietas: alii geſtabant albam, alii rubram, alii viridem, alii verſicolorem, alii ſimplicem, alii duplicem, nonnulli quadruplicem, alii alia atque alia figura variatam. Ego ne quid intentatum relinquerem, omnes ferme formas geſſi. Verum ipſa re comperi, longe aliud eſſe circumferre crucem in pallio ſeu tunica, quam in corde. Tandem feſſus inquirendo, ſic mecum cogitabam: ut ſemel omnem ſanctimoniam aſſequar, petam terram ſanctam, ac redibo domum ſanctimonia onuſtus. PO. Num eo profectus es? PA. Maxime. PO. Vnde ſuppetebat viaticum? PA. Demiror iſtud nunc denique tibi venire in mentem ut rogares, ac non multo ante percunctatum fuiſſe. Sed noſti proverbium, τὸ[2] τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει. GL. Quam artem circumferebas? PA. Chiromanticam.

GL. Vbi

[1] Vide prov. Teſtudines edendæ, aut non.

[2] Id eſt, artificiolum quavis terra alit.

GL. Vbi eam didiceras? PA. Quid refert? GL. Quo præceptore? PA. Eo, qui nihil non docet, ventre. Prædicebam præterita, futura, præſentia. GL. Et ſciebas? PA. Nihil minus: ſed divinabam audacter, idque tuto, videlicet prius accepto pretio. PO. An ars tam ridicula poterat alere te? PA. Poterat, & quidem cum duobus famulis. Tantum eſt ubique fatuorum & fatuarum. Attamen cum Hieroſolymam adirem, addideram me in comitatum cujuſdam magnatis prædivitis, qui natus annos ſeptuaginta, negabat ſe æquo animo moriturum, niſi prius adiſſet Hieroſolymam. EV. Ac domi reliquerat uxorem? PA. Atque etiam liberos ſex. EV. O ſenem impie pium! Atque illinc rediſti ſanctus? PA. Vis verum fatear? Aliquanto deterior, quam iveram. EV. Sic, ut audio, excuſſus eſt religionis amor. PA. Imo magis incanduit. Itaque reverſus in Italiam, addixi me militiæ. EV. Itane religionem venabaris in bello? quo quid eſſe poteſt ſceleratius? PA. Erat ſancta militia. EV. Fortaſſis in Turcas. PA. Imo [3] ſanctius quiddam, ut tum quidē prædicabant. EV. Quidnam? PA. Iulius ſecundus belligerabatur adverſus Gallos. Porro militiam mihi commendabat etiam multarum rerum experientia. EV. Multarum, ſed malarum. PA. Ita poſt comperi. Et tamen heic durius vixi, quam in monaſteriis. EV. Quid tum poſtea? PA. Iam mihi vacillare cœpit animus, utrum ad negotiationem intermiſſam redirem, an religionem fugientem perſequerer. Interim venit in mentem, utrumque alteri poſſe conjungi. EV. Quid? ut ſimul eſſes & negotiator & monachus? PA. Quid ni? Nihil religioſius ordinibus mendicantium: & tamen nihil ſimilius negotiationi. Volitant per omnes

[3] Hoc tum jactabant, qui Iulio aderant.

omnes terras ac maria, multa vident, multa audiunt: penetrant omneis domos, plebeiorum, nobilium, atque regum. EV. At non cauponantur. PA. Sæpe nobis felicius. EV. Quod genus ex his delegiſti? PA. Omnes formas expertus ſum. EV. Nulla placuit? PA. Imo perplacuerant omnes, ſi licuiſſet ſtatim negotiari. Verum perpendebam mihi diu ſudandum in choro, priusquam crederetur mihi negotiatio. Iamque cogitare cœpi de venanda Abbatia: ſed primum, non omnibus heic favet Delia, & ſæpe longa eſt venatio. Itaque conſumtis hunc in modum annis octo, cum eſſet nuntiata mors patris, domum reverſus, ex conſilio matris duxi uxorem, & ad veterem negotiationem redii. GL. Dic mihi, cum tam ſubinde novam veſtem ſumeres, ac velut in aliud animal transformareris, qui potuiſti ſervare decorum? PA. Qui minus quam hi qui in eadem fabula nonnunquam aliam atque aliam ſumunt perſonam? EV. Dic nobis bona fide, qui nullum vitæ genus non expertus es, quod omnium maxime probas? PA. Non omnibus omnia congruunt: mihi nullum magis arridet, quam hoc quod ſecutus ſum. EV. Multa tamē incommoda habet negotiatio. PA. Sic eſt. Sed quando nullum vitæ genus omnibus caret incommodis, hanc [4] Spartam, quæ contigit, orno. Verum nunc ſupereſt Euſebius, qui non gravabitur apud amicos vitæ ſuæ ſcenam [5] aliquam explicare. EV. Imo totam fabulam, ſi videtur: nam habet actus non multos. GL. Erit magnopere gratum. EV. Vbi rediſſem in patriam, annum apud me deliberavi quodnam vitæ genus amplecti vellem; ſimulque me ipſum exploravi, ad quod genus eſſem propenſus aut idoneus.

Interim

[4] *Vide proverb. Spartam nactus es; hanc orna.*

[5] *Fabula dividitur in ſcenas. Ad id alluſit; Et ſcenam aperit, qui operta patefacit.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Interim oblata eſt præbenda, quam vocant, ſatis opimi proventus: accepi. GL. Vulgo male audit hoc vitæ genus. EV. Mihi, ut ſunt res humanæ, ſatis exoptandum videtur. An mediocrem felicitatem eſſe putatis, ſubito velut è cœlo dari tot commoda, dignitatem, ædes honeſtas, beneque inſtructas, annuos reditus ſatis amplos, ſodalitium honorificum, deinde templum, ubi, ſi libeat, vaces religioni? PA. Illic me luxus offendebat, & concubinarum infamia; tum quod plerique iſtius generis odere litteras. EV. Ego non ſpecto quid agant alii, ſed quid mihi ſit agendum: & melioribus me adjungo, ſi non poſſum alios meliores reddere. PO. In iſto genere vixiſti perpetuo? EV. Perpetuo, niſi quod interim quatuor annos primum egi Patavii. PO. Quam ob rem? EV. Hos annos ita partitus ſum, ut ſeſquiannũ darem ſtudio Medicinæ, reliquum tempus Theologiæ. PO. Cur id? EV. Quo melius & animum & corpus meum moderarer, nonnunquam & amicis conſulerem. Nam & concionor nonnunquam pro mea ſapientia. Sic hactenus ſatis tranquille vixi, contentus unico ſacerdotio, nec præterea quidquam ambiens, recuſaturus etiam ſi offeratur. PA. Vtinam liceret diſcere, quid agant cæteri noſtri ſodales, quibuscum tum familiariter viximus! EV. De nonnullis poſſum commemorare quædam; ſed video nos non procul abeſſe à civitate: quare, ſi videtur, conveniemus in idem diverſorium: ibi per otium de cæteris conferemus affatim. *Huguitio auriga.* Vnde tam miſeram ſarcinam nactus es, luſce? *Henricus auriga.* Imo quo tu defers iſtud lupanar, ganeo? *Hug.* Debueras iſtos frigidos ſenes alicubi effun-

effundere [6] in urticetum, ut caleſcerent. *Hen.* Imo tu iſtum gregem cura ut præcipites alicubi in profundam lamam, ut refrigerentur; nam calent plus ſatis. *Hug.* Non ſoleo præcipitare ſarcinam meam. *Hen.* Non? Atqui nuper vidi te ſex Carthuſienſes dejeciſſe in cœnum ſic, ut pro candidis emergerent nigri: tu interim, quaſi re bene geſta, ridebas. HV. Nec injuria; dormiebant omnes, ac multum ponderis addebant currui meo. *Hen.* At mei ſenes egregie ſublevarunt currum meum, per totum iter perpetuo garrientes. Nunquam vidi meliores. *Hug.* Non ſoles tamen talibus delectari. *Hen.* Sed hi ſeniculi boni ſunt. *Hug.* Qui ſcis? *Hen.* Quia per eos ter bibi per viam cerviſiam inſigniter bonam. *Hug.* Ha ha hæ. Sic tibi boni ſunt.

[6] *Faciunt hoc non raro auriga Brabanti vel gratis, nonnunquam conducti.*

ΠΤΩΧΟΠΛΟΥΣΙΟΙ.

CONRADVS, BERNARDINVS, PASTOR, PANDOCHEVS, VXOR.

CO. Atqui paſtorem [1] decet hoſpitalitas. PAS. Paſtor ſum ovium; non amo lupos. CO. At non perinde fortaſſis odiſti lupas [2]. Sed quo tandem merito ſic abhorres à nobis, ut ne tecto quidem digneris? Neque enim te gravabimus cœna. PAS. Dicam, quia ſi conſpiceretis in ædibus meis gallinam [3] aliquam, aut pullos gallinaceos, cras in concione traducerer apud populum. Hanc ſoletis referre gratiam communicati hoſpitii. CO. Non omnes ſumus iſtiusmodi. PAS. Sitis cujuſmodi voletis; ego vix ſancto Petro fiderem, ſi tali cultu veniret ad me. CO. Si ita ſtat ſententia, ſaltem indica diverſorium aliud. PAS. Eſt in hoc vico diverſorium publicum. CO. Quod habet ſignum?

PAS. In

[1] *Nam à paſcendo dicitur paſtor, & à præbendo Græcis parochus.*

[2] *Locus eſt ex ambiguo: lupa, uxor lupi. & lupa ſcortum.*

[3] *Gallinam appellat cõcubinam; pullos, liberos.*

PAS. In tabula penſili videbitis canem os inſerentem in ollam: hoc agitur in culina. Ad abacum rationalem ſedet lupus. CO. Signum inauſpicatum. PAS. Fruamini. BE. Quod genus paſtoris hoc eſt? per illum liceret perire fame. CO. Si non melius paſcit oves, quam nos, oportet eſſe parum obeſas. BE. In malis rebus opus eſt bono conſilio. Quid fiet? CO. Perfricanda frons eſt. BE. Nimirum inutilis eſt pudor, cum urget neceſſitas. CO. Admodum: ſanctus Franciſcus aderit nobis. BE. Pro fortuna. CO. Non exſpectabimus Pandochei reſponſum pro foribus, ſed recta irrumpemus in ipſum vaporarium, nec facile patiemur nos ejici. BE. O facinus impudens! CO. Hoc ſatius, quam noctem agere ſub dio, ac perire frigore. Interim depone pudorem in ſacculo, cras reſumturus, ubi videbitur. BE. Scilicet, ſic res ipſa ſuadet. PAN. Quod animantium genus hic vìdeo? CO. Servos Dei, filios ſancti Franciſci, vir optime. PAN. An Deus talibus ſervis delectetur, neſcio: ego mihi nolim multos eſſe domi. CO. Quam ob rem? PAN. Quia ad edendum & bibendum plusquam viri eſtis, ad laborandum nec manus habetis, nec pedes. Ohe vos eſtis filii ſancti Franciſci? Soletis prædicare eum eſſe virginem, & ille habet tot filios? CO. Spiritus filii ſumus, non carnis. PAN. Infelix genitor ille. Nam quod in vobis peſſimum eſt, animus eſt: corpore nimium valetis, planeque melius habetis iſta parte, quam expediat nobis, qui alimus uxorem, & filias. CO. Tu forte ſuſpicaris nos eſſe ex eorum genere, qui degenerant à progenitoris inſtituto: nos ſumus obſervantes. PAN. Ego igitur obſervabo, ne quid adferatis detrimenti. Nam iſtud

genus

genus ego odi peſſime. CO. Quam ob rem, te quæſo? PAN. Quia circumfertis dentes, nec circumfertis pecuniam. Hoc genus hoſpitum mihi eſt ingratiſſimum. CO. At laboramus vobis: PAN. Vultis oſtendam vobis quo modo laboretis? CO. Oſtende. PAN. Inſpicite picturam vobis proximam ad lævam: illic videtis vulpem concionantem, ſed à tergo anſer collum profert è cuculla. Rurſum videtis lupum abſolventem confeſſum, ſed prominet pars ovis occultatæ ſub veſte. Videtis ſimiam aſſidentem ægroto in veſte Franciſcana; altera manu præfert crucem, alteram habet in crumena ægrotantis. CO. Non inficiamur hac veſte nonnunquam tegi lupos, vulpes, ac ſimias; ſed fatemur etiam ſæpe tegi porcos, canes, equos, leones, ac regulos: quin eadem veſtis tegit multos bonos viros. Veſtis ut neminem reddit meliorem, ita nullum reddit deteriorem. Proinde iniquum eſt, quenquam ex veſte æſtimare: alioqui tua veſtis, qua nonnunquam uteris, eſſet execranda, quæ multos tegit fures, homicidas, veneficos & adulteros. PAN. De veſte cedam, ſi numeretis. CO. Rogabimus Deum pro te. PAN. Ego viciſſim pro vobis, operam opera penſans. CO. Atqui non ab omnibus accipiendum. PAN. Cur vobis religio eſt contingere pecuniam? CO. Quia pugnat cum profeſſione noſtra. PAN. Itidem cum mea profeſſione pugnat admittere gratuitum hoſpitem. CO. At nos cogit regula, non contingere pecuniam. PAN. At mea regula diverſum præcipit. CO. Vbi eſt tua regula? PAN. Lege verſus iſtos:

Hoſpes in hac menſa, fuerint cũ viſcera tenſa,
Surgere ne properes, ni prius annumeres.

CO. Nos non erimus tibi ſumtui. PAN. Atqui mihi

mihi non ſunt ſumtui, ne quęſtui quidem ſunt. co. Deus abunde penſabit, ſi quid officii nobis præſtiteris. PAN. Iſtis verbis non alo familiam. co. Abdemus nos in angulum vaporarii, neque cuiquam erimus moleſti. PAN. Non fert tales homines hoc vaporarium. co. Itane nos ejicis, fortaſſis hac nocte devorandos à lupis? PAN. Lupus [4] lupinam non eſt, ut nec canis caninam. co. Crudelis eſſes, ſi hoc faceres Turcis: quales quales ſumus, homines ſumus. PAN. Surdo canitis. co. Tu molliter foves corpus tuum, nudus recubans poſt vaporarium; & nos extrudis frigore nocturno perituros, etiamſi parcant lupi. PAN. Sic vixit Adam in paradiſo. co. Vixit, ſed innocens. PAN. Et ego innocens. co. Fortaſſis detracta ſyllaba prima. At vide, ſi tu nos nunc extrudis è paradiſo tuo, ne Deus te non recipiat in ſuum. PAN. Bona verba. VX. Mi vir, tot tua malefacta ſaltem hoc beneficio penſa: patere hos hac nocte tecto noſtro uti: ſunt viri boni, ſenties quæſtum hinc fieri uberiorem poſthac. PAN. Ecce deprecatricem; ſuſpicor convenire inter vos: nec admodum lubens audio hoc elogium à muliere, Viri [5] boni. VX. Hau: non ita eſt, ſed cogita quoties peccaris alea, temulentia, rixis, pugnis: ſaltem hac eleemoſyna redime tua peccata, ne ejicias hos, quos optaris tibi adeſſe morienti. Scurras & ſanniones recipis ſæpenumero; & hos extrudis? PAN. Vnde iſta concionatrix nobis? Abi tu, & cura rem culinariam. VX. I quidem fiet. BE. Miteſcit, & ſumit induſium lineum. ſpero fore recte. co. Et menſam insternunt pueri. Bene habet, quod nulli veniunt hoſpites; alioqui nobis erat exulandum. BE. Feliciter cecidit, quod è proximo oppidulo retu-

limus

[4] *Alluſit ad proverbium, Canis caninam non eſt.*

[5] *Virum bonum vulgus Gallorũ appellat, cujus uxor parum eſt pudica.*

mus nobiſcum lagunculam vini, & agni co-
am aſſam: alioqui hic, ut video, ne fœnum
uidem impartiſſet nobis. CO. Iam accubuere
teri: adjungamus nos in menſæ partem, ſic
amen, ne cui incommodemus. PAN. Vobis
nputandum arbitror, quod hodie nullum ha-
eo convivam, præter domeſticos & vos in-
tiles. CO. Niſi frequenter hoc accidit, imputa
obis. PAN. Frequentius quam vellem. CO. Noli
borare; vivit adhuc Chriſtus, qui non deſeret
ıos. PAN. Audivi vos dici Euangelicos: &
uangelium prohibet per viam circumferri pe-
am aut panes: vos manicas habetis pro pera,
t video: nec panes modo circumfertis, verum
iam vinum, & delicias carnium. CO. Fruere
obiſcum, ſi libet. PAN. Meum vinum ad iſtud
ollatum, vappa eſt. CO. Guſta & de carnibus;
obis enim ſupereſt. PAN. O felices mendicos!
xor mea nihil hodie coxit, præter caules &
ridum rancidum. CO. Communicemus, ſi
idetur, noſtros apparatus. Nam noſtra nihil
fert, quibus veſcamur. PAN. Cur igitur non
rcumfertis caules & vappam? CO. Quoniam
æc nobis obtrudere maluerunt, apud quos
odie pranſi ſumus. PAN. Gratis pranſi? CO. Ma-
ime. Imo gratias etiam egerunt, & abeuntes
is apophoretis [6] onerarunt. PAN. Vnde veni-
s? CO. E Baſilea. PAN. Hui, è tam longinquo?
o. Sic eſt. PAN. Quod tandem genus homi-
um eſtis vos, qui ſic oberratis ſine jumento,
ne crumena, ſine famulitio, ſine armis, ſine
ommeatu? CO. Vides qualecunque veſtigium
uangelicæ vitæ. PAN. Mihi videtur erronum
ita, qui vagantur cum reticulo. CO. Tales er-
ones erant Apoſtoli: talis erat & dominus
eſus. PAN. Noſtis artem chiromanticam?

[6] *Apophoreta, quæ dantur in fine convivii, ſicut liceat cuique, ſi velit, domum auferre.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

CO. Nihil minus. PAN. Vnde igitur ſuppet
victus? CO. Ab eo, qui promiſit. PAN. Qu
ille? CO. Qui dixit, Nolite eſſe ſoliciti; ha
omnia adjicientur vobis. PAN. Promiſit, ſe
quærentibus regnum Dei. CO. Id facimus pr
virili. PAN. Apoſtoli clarebant miraculis, ſ
nabant ægrotos: proinde non mirum illis ub
que ſuppetiſſe victum; vos nihil tale poteſti
CO. Poſſemus, ſi ſimiles eſſemus Apoſtolis, &
ſi res poſceret miraculum. At miracula da
ſunt ad tempus incredulis; nunc nihil opu
niſi pia vita. Et ſæpe felicius eſt ægrotare
quam valere; ſæpe felicius mori, quam viver
PAN. Quid igitur vos facitis? CO. Quod po
ſumus, pro ſua quiſque dote divinitus dona
conſolamur, exhortamur, admonemus, co
ripimus; ubi ſe dederit occaſio: nonnunquan
& concionamur, ſicubi comperimus paſtor
mutos: ſi non datur prodeſſe, damus operan
ne quem lædamus moribus & lingua. PAN. Vt
nam cras velis nobis concionari! Nam dies e
apud nos feſtus. CO. Cui divo? PAN. Antonio
CO. Fuit is quidem vir bonus: ſed unde dies fe
ſtus? PAN. Dicam: Abundat hic vicus ſubulc
propter vicinum nemus glandiferum. Et per
ſuaſum eſt, Antonio delegatam curam ejus pe
coris: & ideo colunt illum, ne ſæviat neglectu
CO. Vtinam vere colerent illum! PA. Quo pa
cto? CO. Sanctiſſime coluit divos, quisquis im
tatus eſt. PAN. Totus hic vicus cras perſtrep
compotationibus, ſaltationibus, luſibus, rix
& pugnis. CO. Sic Ethnici quondam colebar
Bacchum ſuum. Miror autem, ſi ſic cultu
Antonius, non ſævit in homines ipſo pecor
ſtultiores. Qualem habetis paſtorem? mutum
ac malum? PAN. Qualis ſit aliis, neſcio; mih

optimu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

optimus eſt: nam hic potat totos dies: neque quisquam plures adducit, aut meliores combibones, magno meo bono. Atque adeo demiror illum nunc abeſſe. CO. Nos experti ſumus parum commodum. PAN. Quid audio? ſalutaſtis hominem? CO. Ambivimus apud illum hoſpitium; ille non aliter quam lupos abegit à limine, & huc juſſit abire. PAN. Ha, ha, nunc intelligo. Hinc eſt, quod noluit adeſſe, quod ſciret vos heic futuros. CO. Eſtne mutus? PAN. Mutus? Nemo illo vocalior in vaporario; ac ſtrenue boat in templo: concionanté nunquam audivi. Sed quid pluribus opus? vos ipſi ſenſiſtis, ut intelligo, non eſſe mutum. CO. Eſtne peritus ſacrarum litterarum? PAN. Ait ſe peritiſſimum: ſed quidquid talium rerum didicit, didicit in ſecreta [7] confeſſione, ſic ut fas non ſit proferre apud alios. Quid multa? Dicam in ſumma, qualis eſt populus, talis eſt ſacerdos, & plane nacta eſt ſuum patella operculum. CO. Fortaſſe non dabit locum concionaturo. PAN. Dabit, ad me recipio; ſed hac lege, ne quid in illum jaculere, quemadmodum plerique ſoletis. CO. Rei malæ aſſueverunt, qui hoc ſolent: ego clam admoneo paſtorem, ſi quid offendit: quod ſupereſt, Epiſcoporum eſt munus. PAN. At tales aves huc raro devolant. Equidem video vos eſſe viros bonos. Sed quid ſibi vult iſta veſtium varietas? Nam pleriq; hoc ipſo judicant vos eſſe malos, quod ſic veſtiamini. CO. Vnde id? PAN. Neſcio, niſi quod tales mihi comperiantur. CO. Multi hoc ipſo judicant nos eſſe ſanctos, quod ſic veſtiamur: peccant utrique; ſed tamen humanius peccant, qui ex veſte bene de nobis ſuſpicantur, quam qui male. PAN. Eſto ſane. Sed quæ tandem utilitas tot diſcriminum?

[7] Vulgaris jocus eſt in ignarum.

CO. Quid tu cenſes? PAN. Mihi quidem nulla videtur, niſi in pompis, aut in bellis: in pompis [8] enim circumferuntur variæ perſonæ, ſanctorum, Iudæorum, Ethnicorum: has ex diverſo cultu dignoſcimus. In bellis autem hoc præſtaret cultuum varietas, ut ſuum quæque vexillum copiæ ſequerentur, neque fieret ordinum confuſio. CO. Pulcre dicis. & hæc veſtis eſt militaris: alius alium ducem ſequimur; ſed omnes militamus ſub uno Cæſare Chriſto. Verum in veſte tria ſpectanda ſunt. PAN. Quæ? CO. Neceſſitas, uſus & decorum. Cur ſumimus cibum? PAN. Ne pereamus fame. CO. Sic aliquando ſumenda veſtis, ne pereamus frigore. PAN. Fateor. CO. Hoc melius præſtat hæc veſtis, quam tua: tegit enim & caput, & collum, & ſcapulas, unde plurimum eſt periculi. Vſus poſtulat varia veſtium genera. Equitaturo convenit brevis, quieſcenti longa; in æſtate tenuis, in hieme denſa. Sunt Romæ, qui ſingulis diebus ter commutant veſtem: mane ſumunt duplicatam pellibus, ſub meridiem accipiunt ſimplicem, rurſus ſub noctem aliquanto craſſiorem. Verum non omnibus ſuppetunt mutatoria: proinde hæc veſtis reperta eſt, una ad plurimos uſus accommoda. PAN. Qui ſic? CO. Si flat Boreas, aut ſi fervet Sol, adducimus cucullam: ſi calor offendit, demittimus in tergum: ſi quieſcendum eſt, demittimus veſtem: ſi ambulandum, ſubducimus, aut ſuccingimus etiam. PAN. Non peſſime ſapuit, quisquis hoc invenit. CO. Eſt autem hoc ad bene vivendum præcipuum, ut homo conſueſcat eſſe paucis contentus: alioqui ſi deliciis aut affectibus indulgere cœperimus, nullus erit finis. At nulla veſtis inveniri potuit, quæ una tot commodi-

ti-

[8] *Pompæ ſunt ſpectacula, quæ populo exhibentur: vulgo nunc vocantur proceßiones; à verbo πέμπω.*

tatibus ſubſerviret. PAN. Aſſentior. CO. Nunc decorum inſpiciamus. Dic mihi bona fide, ſi tu ſumeres uxoris tuæ veſtem, nonne dicerent omnes te facere præter decorum? PAN. Dicerent me inſanire. CO. Quid tu diceres, ſi illa ſumeret veſtem tuam? PAN. Fortaſſe nihil mali dicerem, ſed contunderem eam bonis [9] fuſtibus. CO. Atqui nihil refert, qua veſte utaris. PAN. Heic plurimum refert. CO. Nec mirum. Nam & Ethnicorum leges puniunt virum ac fœminam, ſi diverſi ſexus cultum ſumſerint. PAN. Nec injuria. CO. Age, quid ſi ſenex octogenarius ſumeret ſibi veſtitum adoleſcentis quindecim annos nati, aut contra, ſi juvenis ſumeret veſtem ſenis, nonne dicant omnes, rem eſſe fuſtuario [1] dignam? Aut ſi anus coleretur ad modum adoleſcentulæ, & contra? PAN. Admodum. CO. Itidem, ſi laïcus ſumat cultum ſacerdotis, contra ſacerdos laïci. PAN. Vterque faceret indecore. CO. Quid ſi privatus ſumeret ornamentum principis, aut ſacerdos privatus Epiſcopi, num faceret indecore? PAN. Scilicet. CO. Quid ſi civis ſumeret cultum militis, plumas, cæteraque ſtultitiæ Thraſonicæ inſignia? PAN. Rideretur. CO. Quid ſi inter milites Anglus geſtaret crucem albam, Helvetius rubram, Gallus nigram? PAN. Faceret impudenter. CO. Quid itaque miraris noſtrum hunc cultum? PAN. Quid interſit inter privatum & principem, inter virum ac fœminam, ſcio: quid interſit inter monachum ac non monachum, neſcio. CO. Quid intereſt inter pauperem & divitem? PAN. Fortuna. CO. Et tamen indecorum eſſet, ſi pauper imitaretur cultum divitis. PAN. Verum, ut nunc ferme coluntur divites. CO. Quid inter fatuum & ſapientem? PA. Ali-

9 Iocus eſt in contrariis, malis, & bonis.

1 Id eſt, fuſtigatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quanto plus quam inter divitem & tenuem. co. Nonne moriones aliter veſtiuntur, quam qui ſapiunt? PAN. Neſcio quid vos deceat, attamen veſter cultus non multum abeſt ab illorum cultu, ſi quis addat auriculas & tintinnabula. co. Hoc plane deeſt: & ſumus hujus mundi moriones, ſi modo vere ſumus quod profitemur. PAN. Quid vos ſitis, neſcio: illud ſcio, multos eſſe moriones, geſtantes auriculas & tintinnabula, qui plus ſapiant iis, qui geſtant pilea ſuffulta [2] pellibus, epomides, reliquaque ſapientum inſignia. Itaque mihi ſtultiſſimum videtur, ſapientiam profiteri veſte potius quam ipſa re. Vidi quendam plusquam morionem, qui geſtabat veſtem uſque ad talos demiſſam, epomidem Magiſtri noſtri: aderat & vultus, qui videri poſſet gravis Theologi: diſputabat apud omneis non ſine ſpecie gravitatis: magnatibus autem non minus erat jucundus, quam quivis alius morio, cum ſtultitiæ genere ſuperaret omneis. co. Quid igitur tu poſtulas? ut princeps, qui ridet morionem, commutet cum illo veſtem? PAN. Fortaſſis hoc poſtularet aliquando decorum, quod tu proponis, ſi libeat repræſentare veſte quidquid eſt in animo. co. Vrges tu quidem, ſed tamen arbitror non ſine cauſſa veſtem ſuam additam morionibus. PAN. Ob quam? co. Ne lædantur à quoquam, ſi quid imprudenter dixerint, aut fecerint. PAN. Non dicam interim, quod iſta res quosvis irritat potius ad lædendum, adeo ut frequenter è ſtultis fiant inſani. Nec video cur, cum bos cornupeta, qui occiderit hominem; aut canis, aut ſus, qui occiderit infantem; afficiantur ſupplicio: morio qui ſceleratiora commiſerit, præſidio ſtultitiæ ſinatur vivere:

[2] *Hoc apud Germanos aliquot Doctores juris. in Hiſpania Theologi inſigniũtur flocco albo in ſummo pileo violaceo & epomide, quæ imponitur humeris, nulli uſui futura, niſi ut ſignificet Magiſtrũ noſtrum.*

e: illud expeto, cur vos diſtinguamini cultu à
æteris? Nam ſi quævis cauſſa ſufficit ad di-
erſum cultum, oporteret piſtorem aliter ve-
tiri quam piſcatorem, calceariurn aliter quam
eſtiarium; aliter pharmacopolam quam œno-
olam [3], aliter aurigam quam nautam. Vos, ſi
acerdotes eſtis, cur ſecus veſtimini quam re-
iqui ſacerdotes? Si laïci, cur à nobis differtis?
co. Olim monachi nihil aliud eramus, quam
purior pars laïcorum: & hoc intererat inter
monachum & alium laïcum, quod nunc in-
tereſt inter frugalem & probum virum, ſuis
manibus alentem familiam, & inter Snapha-
num [4] ex prædationum reditu jactantem ſeſe:
poſt Romanus Pontifex addidit nobis ſuos
honores: veſtis ex nobis nacta eſt dignitatem,
quæ nunc nec laïcorum eſt, nec ſacerdotum;
ſed tamen hujus, qualisqualis eſt, non puduit
aliquando Cardinales & ſummos Pontifices.
PAN. At tandem decorum illud unde ſumitur?
co. Nonnunquam ex ipſa rerum natura, non-
nunquam ex conſuetudine mortalium & opi-
nione. Nonne judicarent omnes abſurdum, ſi
quis tergore bubulo ſic veſtiretur, ut cornua
prominerent in capite, & cauda traheretur
humi? PAN. Ridiculum ſane. co. Rurſum ſi
quis veſtem haberet, quæ faciem ac manus te-
geret, pudenda oſtenderet? PAN. Multo abſur-
dius. co. Ob id notati ſunt ab Ethnicis quoque
ſcriptoribus, qui multitia [5] ſumerent fœminis
etiam indecora. Verecundius enim eſt nudum
eſſe, qualem te offendimus in vaporario, quam
uti veſte pellucente. PAN. Ego puto totum hoc
de cultu pendere à conſuetudine ac perſuaſio-
de mortalium. co. Qui ſic? PAN. Non multi
ſunt dies, quod heic diverſati ſunt, qui ſe præ-

N 4 dicarent

[3] *Oenopola, qui vendit vinum.*

[4] *Sic Germani vocant prædonum genus ſubito ex arcibus adorientium viatorem, mitigato vocabulo.*

[5] *Multitium, veſtis pellucida mulierum proprie. Iuvenal. Cum tu multitia ſumas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dicarent peragraſſe varias regiones nuper inventas, & quas in priſcorum coſmographorum picturis deſideramus. Hi ſe narrabant pervenisse ad inſulam quandam cœli temperatiſſimi, ubi ſummi dedecoris loco habebatur tegere corpus. CO. Iſti fortaſſis belluarum ritu vivebant. PAN. Imo, ut ajebant, humaniſſimam agebant vitam. Degebant ſub rege; eum comitabantur ad opus mane, nō amplius quam horam, etiam ſingulis diebus. CO. Quid operis faciebant? PAN. Evellebant radicum genus, quod illis tritici loco eſt, & tritico tum gratius, tum ſalubrius: quo peracto redeunt ad ſuum quiſque negotium, & quod cujuſque libitum eſt animo, faciunt. Sancte educant liberos, vitant & puniunt flagitia, ſed nullum acerbius quam adulterium. CO. Quo ſupplicio? PAN. Fœminis ignoſcitur; datur hoc ſexui: cæterum viris adulterii convictis hæc pœna eſt, ut per omnem vitam in publicum prodeant membro pudendo velo obtecto. CO. O grave ſupplicium! PAN. Atqui conſuetudo perſuaſit illis, hoc eſſe quovis ſupplicio gravius. CO. Vbi contemplor quid poſſit perſuaſio, propemodum aſſentior tibi. Etenim ſi quis vellet furem, aut homicidam afficere extrema ignominia, nonne ſatis eſſet, ſi præcideret illi interulam ſupra nates, ſi partes pudendas turpiter prominentes lupinis pellibus conveſtiret, caligas diverſis coloribus variegaret: veſtem, quæ thoracem tegit ac brachia, totam conſcinderet, veluti rete faciens è veſte, ſcapulas & pectus nudaret; barbam partim demeteret novacula, partim demitteret, partim intorqueret; capillos tonderet, adderet pileum undique ſectum, cum ingenti faſciculo plumarum, ac ſic juberet prodire in publicum?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Nonne magis traduceret hominem, quam ſi morionis cucullam adderet cum auriculis prælongis ac tintinnabulis? Et tamen ſic ultro ſeſe ornant milites, ac ſibi placent: & reperiunt quibus hoc pulcrum videatur, cum nihil poſſit eſſe inſanius. PAN. Imo non deſunt honeſti cives, qui hoc pro viribus æmulentur. CO. Atqui ſi quis nunc conetur Indorum æmulari cultum, qui plumis avium veſtiuntur, nonne pueris omnibus videretur inſanire? PAN. Prorſus. CO. Atqui quod nos miramur, etiam longe inſanius eſt illo. Proinde ut verum eſt, nihil eſſe tam abſurdum quod non commendet aſſuetudo: ita negari non poteſt, in veſtibus eſſe quoddam decorum, quod apud ſanos & cordatos ſemper decorum eſt: ac rurſus indecorum, quod apud omneis qui ſapiunt, indecorum videri debet. Quis enim non ridet, quoties videt fœminas onuſtas longa veſtis coronide [6], quæ nobilitatem generis caudæ longitudine metiuntur? Quanquam hoc non pudet imitari quoſdam Cardinales dumtaxat in palliis. Et tamen res eſt adeo violenta, conſuetudo, ut non ſit huic aut illi liberum mutare quod receptum eſt. PAN. Satis de conſuetudine. Sed dic tu mihi quid ſentias, utrum exiſtimes ſatius, monachos non differre à cæteris cultu, an differre? CO. Equidem arbitror ſimplicius & Chriſtianius, non æſtimari quenquam ex cultu, modo ſit honeſtus ac decorus. PAN. Cur igitur vos non abjicitis cucullas? CO. Cur Apoſtoli non ſtatim veſcebantur cibis quibuſlibet? PAN. Neſcio: dic tu. CO. Quoniam obſtabat invicta conſuetudo. Quod enim penitus infixum eſt animis hominum, multoque uſu confirmatum inveteravit, ac velut in naturam

6 Quam nunc caudam vocant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

abiit, ſubito tolli ſine magna pernicie tranquil-litatis humanæ non poteſt: ſed ita paullatim ſubmovendum eſt, quemadmodum ille revul-ſit pilos caudæ [7] equinæ. PAN. Tolerarem, ſi monachorum omnium eſſet unus cultus: tot diſcrimina quis ferat? CO. Hoc malum uſus in-vexit, qui nihil non invehit. Benedictus non commentus eſt novum cultum, ſed is quo tum utebatur cum ſuis, erat cultus laïci ſimplicis ac probi. Nec Franciſcus invenit novam for-mam, ſed hæc erat veſtis pauperum ac ruſtico-rum. Poſteriores additis quibuſdam verterunt rem in ſuperſtitionem. Nonne videmus & ho-die quaſdam anus tenentes ſui ſeculi cultum, qui magis eſt diverſus à cultu horum tempo-rum, quam meus cultus abeſt à tuo? PAN. Vi-demus. CO. Itaque cum hunc cultum vides, vi-des reliquias priſci ſeculi. PAN. Ergo nihil ha-bet aliud ſanctimoniæ cultus veſter? CO. Nihil prorſus. PAN. Quidam jactant iſtos cultus præmonſtratos divinitus à diva Virgine matre. CO. Iſta ſunt hominum ſomnia. PAN. Sunt qui deſperent ſe poſſe à morbo revaleſcere, ni ve-ſtiantur cultu Dominicano: imo, qui ne ſe-peliri quidem velint, niſi in veſte Franciſcana. CO. Iſta qui ſuadent, aut captatores ſunt, aut fatui: qui credunt, ſuperſtitioſi. Deus non mi-nus dignoſcit nebulonem in veſte Franciſcana, quam in militari. PAN. At minor eſt pluma-rum varietas in avibus, quam in vobis cultus. CO. An non itaque pulcrum eſt imitari natu-ram? ſed pulcrius vincere. PAN. Vtinam vince-retis & roſtrorum varietate! CO. Sed age, va-rietati quoque patrocinabor, ſi pateris. Non-ne aliter veſtitur Hiſpanus, aliter Italus, aliter Gallus, aliter Germanus, aliter Græcus, aliter

[7] Id eſt, paullatim. Vide prov. Caudæ equinæ pilos vellere.

Turca,

Turca, aliter Saracenus? PAN. Scilicet. CO. Et
n eadem regione quanta varietas veſtium,
tiam in ejuſdem ſexus, ætatis, & ordinis ho-
ninibus? Quanto alius cultus Veneto, alius
lorentino, alius Romano? Atque hæc intra
nam Italiam. PAN. Credo. CO. Hinc nata eſt
x noſtra varietas. Dominicus ſumſit cultum
probis agricolis ejus Hiſpaniæ partis, in qua
ixit: Benedictus à ruſticis ejus Italiæ partis, in
ua vixit: Franciſcus ab agricolis diverſæ par-
is: atque item de cæteris. PAN. Proinde quan-
um video, vos nihilo eſtis ſanctiores nobis,
iſi ſanctius vixeritis. CO. Imo pejores vobis,
ui parum pie viventes, gravius offendamus
nimos ſimplicium. PAN. Eſt igitur aliqua ſpes
e nobis, qui nec patronum habemus, nec cul-
um, nec regulam, nec profeſſionem? CO. Ha-
es, ô bone. vide ut ſerves: quære à ſuſcepto-
ibus [8] tuis, quid profeſſus ſis in baptiſmo,
uam veſtem illic acceperis. Et humanam re-
ulam deſideras, qui regulam Euangelicam
rofeſſus ſis? Deſideras hominem patronum,
ui patronum habeas Ieſum Chriſtum? Cum
uceres uxorem, nihil profeſſus es? Cogita
uid debeas conjugi, quid liberis, quid fami-
æ; & ſenties te plus habere ſarcinæ, quam ſi
ranciſci regulam profeſſus eſſes. PAN. Credis-
e ullum Pandocheum ingredi cœlũ? CO. Quid
i? PAN. Multa fiunt, ac dicuntur in hac domo,
uæ parum reſpondent Euangelio. CO. Quæ?
AN. Alius bibit plus ſatis, alius obſcœne lo-
uitur, quidam rixantur, quidam obtrectant:
enique an cætera ſint caſta, neſcio. CO. His
ccurrendum eſt, quantum potes: ſi non po-
es, certe ne alas quæſtus cauſſa hæc mala, ne-
e accerſas. PAN. Nonnunquam parum bonæ
fidei

[8] Quos nunc patrinos ac matrinos vocant, qui ſpondent pro pueris baptizatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſidei ſum in vino. CO. Qui ſic? PAN. Vbi ſen-
ſero illos plus ſatis incaleſcere, largiter aquam
admiſceo. CO. Iſtud quidem levius eſt, quam
ſi quibuslibet vendas vinum periculoſis medi-
camentis infectum. PAN. Dic mihi ſerio, quot
dies fuiſti in hoc itinere? CO. Menſem ferme.
PAN. Quis interim vos curat? CO. Nonne be-
ne curantur, qui habent uxorem, liberos, pa-
rentes, & cognatos? PAN. Sæpenumero. CO. Tu
non habes niſi unam uxorem, nos centum: tu
non niſi unicum patrem, nos centum: tu non
niſi unicam domum, nos centum: tu non niſi
paucos liberos, nos innumeros: tu non niſi
paucos cognatos, nos infinitos. PAN. Qui ſic?
CO. Quia latius ſe porrigit cognatio ſpiritus,
quam carnis. Et ita nobis pollicitus eſt Chri-
ſtus, & experimur verum quod pollicitus eſt.
PAN. Næ tu mihi præbuiſti ſat lepidum convi-
vam: emoriar, niſi malim hanc confabulatio-
nem, quam paſtoris mei compotationem. Cras
dignaberis aliquid dicere populo. Et ſi poſthac
continget te hac facere iter, ſcito tibi heic para-
tum locum. CO. Quid ſi alii veniant? PAN. Non
erunt ingrati, modo tui ſimiles. CO. Meliores,
uti ſpero. PAN. Verum inter tam multos ma-
los quomodo dignoſcam bonos? CO. Dicam [9]
paucis, ſed in aurem. PAN. Dic. CO. PAN. Me-
minero; & faciam.

[9] Simili joco; Reuchlinus claudit opus. de verbo mirifico.

ABBATIS ET ERVDITÆ.

ANTRONIVS[x], MAGDALIA.

AN. QVam heic ego ſupellectilem video? MA. An non elegantem? AN. Neſcio
quam elegantem, certe parum decorã & puel-
læ, & matronæ. MA. Quam ob rem? AN. Quia
librorum plena ſunt omnia. MA. Tu tantus
natu,

[x] Antronius. Alludit ad proverbium, ἄνϛρώνι@ ὄν@.

atu, tum abbas, & aulicus, nunquam vidiſti bros in ædibus heroïnarum [2]? AN. Vidi, ſed Gallice ſcriptos: heic video Græcos, & Latinos. MA. An ſoli Gallice ſcripti libri docent ſaientiam? AN. Sed decet hoc heroïnas, ut haeant quo delectent otium. MA. An ſolis heoïnis licet ſapere, & ſuaviter vivere? AN. Male onnectis, ſapere, & ſuaviter vivere: non eſt nuliebre ſapere; heroïnarum eſt ſuaviter viere. MA. Nonne omnium eſt bene vivere? N. Opinor. MA. Qui poteſt autem ſuaviter vere, qui non vivat bene? AN. Imo qui poeſt ſuaviter vivere, qui vivat bene? MA. Ergo ı probas eos, qui vivunt male, modo ſuavir? AN. Arbitror illos bene vivere qui vivunt aviter. MA. Sed iſta ſuavitas unde proficiſciır; è rebus extrariis, an ex . nimo? AN. E reus extrariis. MA. O ſubtilem abbatem, ſed aſſum philoſophum! Dic mihi, quibus rebus metiris ſuavitatem? AN. Somno, conviviis, bertate faciendi quæ velis, pecunia, honorius. MA. Verum, ſi iſtis rebus Deus addiderit pientiam, num vives ſuaviter? AN. Quid apellas ſapientiam? MA. Hoc eſt, ſi intelligeres ominem non eſſe felicem, niſi bonis animi; pes, honores, genus, neque feliciorem redere, neque meliorem. AN. Valeat iſta quidem pientia. MA. Quid ſi mihi ſuavius ſit legere onum auctorem, quam tibi venari, potare, ut ludere aleam; non videbor tibi ſuaviter viere? AN. Ego non viverem. MA. Non quæro, uid tibi ſit ſuaviſſimum, ſed quid deberet eſſe ave. AN. Ego nolim meos monachos freuentes eſſe in libris. MA. At meus maritus hoc aximè probat. Sed quam ob rem tandem on probas hoc in monachis tuis? AN. Quoniam

[2] *Heroïnas appellat potentes aulicas, quaſi ſemideas.*

niam experior illos minus morigeros: reſponſant ex Decretis, ex Decretalibus, ex Petro, ex Paulo. MA. Imperas igitur quæ pugnant cum Petro & Paulo? AN. Quid illi doceant, neſcio: ſed tamen non amo monachum reſponſatorem: neque velim quenquam meorum plus ſapere, quam ego ſapiam. MA. Iſtud ita vitari poſſit, ſi tu des operam, ut quam plurimum ſapias. AN. Non eſt otium. MA. Qui ſic? AN. Quia non vacat. MA. Non vacat ſapere? AN. Non. MA. Quid obſtat? AN. Prolixæ preces, cura rei domeſticæ, venatus, equi, cultus aulæ. MA. Itane iſta tibi ſunt potiora ſapientia? AN. Nobis ſic uſu venit. MA. Iam illud mihi dicito, ſi quis Iupiter hanc poteſtatem tibi daret, ut poſſis & monachos tuos, & te ipſum vertere in quodcunque animal velles, an illos in porcos verteres, te ipſum in equum? AN. Nequaquam. MA. Atqui ſic vitares, ne quis plus te uno ſaperet. AN. Mea non magni referret, quod genus animantis eſſent monachi, modo ipſe eſſem homo. MA. An hominem eſſe cenſes, qui nec ſapiat, nec velit ſapere? AN. Mihi ſapio. MA. Et ſibi ſapiunt ſues. AN. Videre mihi ſophiſtria quæpiam, ita argutaris. MA. Non dicam quid tu mihi videaris. Sed cur hæc diſplicet ſupellex? AN. Quia fuſus & colus ſunt arma muliebria. MA. Nonne matronæ eſt, adminiſtrare rem domeſticam, erudire liberos? AN. Eſt. MA. An rem tantam exiſtimas adminiſtrari poſſe ſine ſapientia? AN. Non arbitror. MA. At hanc ſapientiam docent me libri. AN. Ego domi habeo ſexaginta duos monachos, tamen nullum librum reperies in meo cubiculo. MA. Bene itaque proſpectum eſt monachis illis. AN. Feram libros, non fero Latinos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ιos. MA. Quapropter ? AN. Quia non conve-
ιit ea lingua fœminis. MA. Exſpecto cauſſam.
AN. Quia parum facit ad tuendam illarum pu-
licitiam. MA. Ergo nugaciſſimis fabulis ple-
ιi libri Gallice ſcripti faciunt ad pudicitiam?
AN. Aliud eſt. MA. Dic iſtud, quidquid eſt,
perte. AN. Tutiores ſunt à ſacerdotibus, ſi ne-
ciant Latine. MA. Imo iſtinc minimum eſt pe-
iculi veſtra opera. Quandoquidem hoc agitis
edulo, ne ſciatis Latine. AN. Vulgus ita ſentit,
quia rarum & inſolitum eſt, fœminam ſcire
Latine. MA. Quid mihi citas vulgum, peſſi-
num bene gerendæ rei auctorem ? Quid mihi
onſuetudinem, omnium malarum rerum ma-
iſtram ? Optimis aſſueſcendum : ita fiet ſoli-
um, quod erat inſolitum: & ſuave fiet, quod
rat inſuave: fiet decorum quod videbatur in-
lecorum. AN. Audio. MA. Nonne decorum
ſt, fœminam in Germania natam diſcere Gal-
ce? AN. Maxime. MA. Quam ob rem? AN. Vt
oquatur cum his, qui ſciunt Gallice. MA. Et
nihi putas indecorum, ſi diſcam Latine, ut
uotidie confabuler cum tot auctoribus, tam
icundis, tam eruditis, tam ſapientibus, tam
idis conſultoribus ? AN. Libri adimunt mul-
um cerebri fœminis, cum alioqui parum illis
uperſit. MA. Quantum vobis ſuperſit, neſcio;
erte mihi quantulumcunque eſt, malim in
onis ſtudiis conſumere, quam in precibus ſi-
e mente dictis, in pernoctibus conviviis, in
xhauriendis capacibus pateris. AN. Librorum
amiliaritas parit inſaniam. MA. An colloquia
ombibonum, ſcurrarum & ſannionum tibi
ion pariunt inſaniam? AN. Imo depellunt tæ-
lium. MA. Qui fiat igitur, ut tam amœni con-
abulones mihi pariant inſaniam? AN. Sic ajunt.

MA. At

MA. At aliud ipſa loquitur res. Quanto plures videmus, quibus immodica potatio, & intempeſtiva convivia, quibus temulenta pervigilia, quibus impotentes affectus pepererunt inſaniam? AN. Ego ſane nollem uxorem doctam. MA. At ego mihi gratulor, cui contigerit maritus tui diſſimilis. Nam & illum mihi, & me illi cariorem reddit eruditio. AN. Immenſis laboribus comparatur eruditio, ac poſt moriendum eſt. MA. Dic mihi, vir egregie, ſi cras tibi moriendum eſſet, utrum malles mori ſtultior an ſapientior? AN. Si citra laborem contingeret ſapientia. MA. Sed nihil homini citra laborem contingit in hac vita: & tamen quidquid paratum eſt, quantisvis laboribus comparatum eſt, heic relinquendum eſt. cur pigeat nos in re omnium pretioſiſſima ſumere laboris aliquid, cujus fructus nos in alteram quoque vitam comitatur? AN. Frequenter audivi vulgo dici, fœminam ſapientem, bis ſtultam eſſe. MA. Iſtuc quidem dici ſolet, ſed à ſtultis. Fœmina quæ vere ſapit, non videtur ſibi ſapere; contra, quæ, cum nihil ſapiat, ſibi videtur ſapere, ea demum bis ſtulta eſt. AN. Neſcio quomodo fit, ut quemadmodum clitellæ [3] non conveniunt bovi, ita nec litteræ mulieri. MA. Atqui negare non potes, quin magis quadrent clitellæ bovi, quam mitra aſino, aut ſui. Quid ſentis de Virgine matre? AN. Optime. MA. Nonne verſabatur in libris? AN. Verſabatur; at non in iſtis. MA. Quid igitur legebat? AN. Horas canonicas. MA. Ad quem uſum? AN. Ordinis Benedictini [4]. MA. Sit ita ſane. Quid Paula & Euſtochium? nonne verſabantur in ſacris libris? AN. Verum iſtuc nunc rarum eſt. MA. Sic olim rara avis erat Abbas indoctus, nunc nihil vulgatius:

[3] *Vide prov. Bos clitellas.*

[4] *Ridicule; cum Benedictus nondum eſſet natus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

zatius: olim principes & Cæſares eruditione
non minus quam imperio præminebant. Ne-
que tamen uſque adeo rarum eſt, quam tu pu-
as: ſunt in Hiſpania, ſunt in Italia non paucæ
nulieres adprime nobiles, quæ cum quovis
iro queant contendere: ſunt in Anglia Mori-
æ, ſunt in Germania Bilibaldicæ & Blaureri-
æ. Quod niſi caveritis vos, res eo tandem eva-
et, ut nos præſideamus in ſcholis Theologi-
is, ut concionemur in templis; occupabimus
nitras veſtras. AN. Iſta Deus avertat. MA. Imo
eſtrum erit hoc avertere. Quod ſi pergetis ut
æpiſtis, citius anſeres concionaturi ſint,
uam vos mutos paſtores ferant. Videtis jam
verti mundi ſcenam: aut deponenda eſt per-
na, aut agendæ ſunt ſuæ cuiq; partes. AN. Vn-
incidi in hanc fœminam? Si quando viſes
os, ego te ſuavius accipiam. MA. Quibus mo-
s? AN. Saltabimus, bibemus affatim, vena-
mur, ludemus, ridebimus. MA. Mihi quidem
n nunc ridere libet.

PITHALAMIVM PETRI ÆGIDII.

ALYPIVS, BALBINVS, MVSAE.

DEum immortalem! quod ego novum
ſpectaculum heic video? BA. Aut tu vi-
quod nuſquam eſt, aut mei parum proſpi-
nt oculi. AL. Atqui mirum ſpectaculum eſt
amabile. BA. Enecas: dic, ubi vides? AL. Ad
am in hoc colle nemoroſo. BA. Collem vi-
. AL. Non vides puellarũ chorum? BA. Quid
venit in mentem, ut nos ad iſtum modum
os facias? Ego ne muſcam quidem puellam
uam conſpicor. AL. Tace: prodeunt è ne-
re. Papæ, qui nitor, quæ gratia! non hu-
num eſt hoc ſpectaculum. BA. Quæ hunc

agitant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[1] Id eſt, furiæ.

agitant intemperiæ [1]? AL. Agnoſco; novem
ſunt Muſæ, cum tribus Gratiis: demiror quid
agant; nunquam vidi cultiores aut magis ala-
cres: omnes ſunt redimitæ lauro; & ſuum quæ-
que gerit organum. Porro Gratiæ quam ama-
biliter ſibi hærent! quam decet nullo adſtri-
cta cingulo veſtis, ac liberis diffluens laciniis
BA. At ego nunquam audivi quenquam magis
delirantem, quam te. AL. Imo neminem vidi-
ſti me feliciorem. BA. Cur heic ſolus habes o-
culos? AL. Quia non bibiſti ex fonte Muſarum:
nam his ſolis conſpicuæ ſunt Muſæ. BA. Ego
affatim hauſi è fonte Scoti. AL. Non ille fons
eſt Muſarum, ſed lacus ranarum. BA. Non po-
tes efficere, ut & ipſe videam hoc ſpectaculu
AL. Poſſem, ſiquidem adeſſet laurus: nam li-
quor è fonte limpido, ramo lauri adſperſus
oculos reddit hujuſmodi ſpectaculorum per-
ſpicaces. BA. Ecce laurus: ecce fonticulus.
AL. Commodum profecto. BA. Aſperge. AL. In-
tende: videsne? BA. Quantum antea. Aſperg
rurſus. AL. Iamne vides? BA. Tantundem. A-
ſperge copioſius. AL. Iam vides, opinor. BA. Im
vix te video. AL. Miſer, quam penitus oculo
tuos obſedit τὸ σκότος [2]! Hæc ars vel auri
gæ daret oculos. Verum non eſt quod cruci
ris: præſtiterit fortaſſe non videre, ne tali pra
mio videas Muſas, quali Actæon [3] vidit Di
nam. Periculum enim eſſet, ne te vertant in h
ſtricem [4], aut aprum ſilveſtrem, aut porcum
aut camelum, aut ranam, aut graculum. Eff
ciam tamen ut audias, modo ne obſtrepas. Ia
huc deflectunt viam: occurramus. Χαίρετε
τριπόθητοι θεαί. MV. Καὶ [6] σὺ μάλα χαῖ
ρε φιλόμουσε. AL. Quid vellicas? BA. N
præſtas quod promiſeras. AL. An non audi

[2] Id eſt, tenebræ. Alluſum eſt ad Scoti nomen.

[3] Actæon cum caſu vidiſſet Dianam nudam, verſus eſt in cervũ.

[4] Hiſtrix, ſpinoſum animal, quod ſpinas ejaculatur.

[5] Id eſt, Avete optatiſſimæ deæ.

[6] Id eſt, & tu ſalve multũ, Muſarum amator.

BA. A

. Audio, ſed velut aſinus lyram. AL. Loquar
tur Latine. Quonam eſt iter tam cultis, tam-
e alacribus? Num inviſitis Lovanienſium
cademiam? MV. Bona verba. AL. Quam ob
m? MV. Quis nunc illic nobis locus, ubi tot
rci obgrunniunt, obrudunt aſini, obbla-
unt [7] cameli, obſtrepunt graculi, obgarriunt
cæ? AL. Atqui ſunt & illic quibus veſtrum
men eſt venerandum. MV. Scimus; eoque
ſt annos aliquot illuc commigrabimus.
ondum revoluta ſeculorum periodus [8] diem
um fatalem advexit. Erit enim qui illic nobis
œnum exſtruet domicilium, vel templum
tius, quo vix alibi magnificentius ac ſan-
us. AL. Non eſt fas ſcire quiſnam tantum
cus invecturus ſit noſtræ ditioni? MV. Tibi
eſt, noſtrorum ſacrorum myſtæ [9]. Non
bium eſt, quin tibi notum ſit toto orbe ce-
re Buſlidianorum nomen. AL. Heroïcum
nus nominaſti, & ornandis ſummorum
ncipum aulis natum. Quis enim non vene-
ur magnum illum Franciſcum Buſlidium
ſontinæ eccleſiæ præſulem, qui unus non
um Neſtorem præſtitit Philippo maximi
aximiliani filio, Caroli, qui major futurus
, patri? MV. O felices nos, niſi fata virum
m terris invidiſſent! Quantus erat ille Mæ-
nas honeſtorum ſtudiorum, quam candidus
tor ingeniorum! Sed reliquit fratres duos,
gidium, admirabili judicio prudentiaque vi-
m, & Hieronymum. AL. Hieronymum no-
nus, omni litterarum genere perpolitum,
ni virtutum genere decoratum. MV. Nec
n fata longævum eſſe patientur, tametſi ne-
dignior eſt immortalitate. AL. Vnde iſta
ſtis? MV. Apollo nobis denarravit. AL. Quæ-
nam

[7] *Blactire proprie eſt camelorum,*

[8] *Id eſt, circulus.*

[9] *Myſtæ, qui ſacris initiati ſunt. à verbo μυέω, quod ipſum à ſilentio dictum eſt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nam eſt iſta fatorum invidia, ut optima qua[que] protinus ſubducant? MV. Id quidem no[n] eſt hujus temporis philoſophari: ſed Hieronymus heic ſumma cum laude moriens, unive[r]ſas opes ſuas deſtinabit inſtituendo Lovan[ii] collegio, in quo gratis & publicitus tres lingu[as] eruditiſſimi viri profitebuntur. Ea res magnum ornamentum adjunget & ſtudiis, & Caroli gloriæ. Tum non illibenter verſabimur Lovanii. AL. Quo nunc igitur eſt iter? MV. An[t]verpiam. AL. Muſæ & Gratiæ ad mercatum? MV. Nequaquam; imo ad nuptias. AL. Qui[d] virginibus cum nuptiis? MV. Ad tales nuptia[s] non eſt indecorum ire virgines. AL. Quas igitur nuptias narras? MV. Sanctas, puras, caſtas: ad quas non puderet ipſam adire Palladem; & arbitror adfuturam. AL. Non eſt fas ſcire ſponſi nomen & ſponſæ? MV. Arbitror tibi no[n] ignotum eſſe candidiſſimum illum juvenem & omnibus politioris litteraturæ deliciis expolitiſſimum, Petrum Ægidium. AL. Gemmam nominaſti, non hominem. MV. Ei nube[t] Cornelia, virguncula vel ipſo digna Apolline. AL. Ille quidem veſtri cultor eximius à teneris annis fuit. MV. Huic igitur canemus epithalamium. AL. Et ſaltabunt Gratiæ? MV. Non modo ſaltabunt, verum etiam duo candidiſſima pectora indiſſolubilibus mutuæ benevolentiæ nodis copulabunt, ut nihil unquam inter illos poſſit incidere vel iræ, vel tædii. Illa perpetuum nihil audiet, niſi, Mea lux: ille viciſſim nihil niſi, Anime mi. Atq; huic jucunditati ne ſenectus quidem quidquam detrahet, imo potius adjunget aliquid. AL. Demirarer, ſi, qui ſic vivunt, poſſint ſeneſcere. MV. Recte mones: nam maturitas erit potius, quam ſenectus. AL. At

qui

i novi permultos, quibus intra menſes treis, æ verborum blanditiæ longe in diverſum ſæ ſunt, & in convivio pro lepidis jocis vobant diſci & quadrulæ: Maritus pro, Animi, audiebat, Fungus, lagena, ſpongia: or, Scropha, Acco [1], vomica [2]. MV. Vera dicas: ſed iſtiuſmodi nuptiæ Gratiis iratis erant; heic perpetuo morum jucunditas alet tuam benevolentiam. AL. Narras tu quin raram matrimonii felicitatem. MV. Tam as virtutes rara decet felicitas. AL. Quid? bunt nuptiæ abſque Iunone & Venere? . Iuno quidem non aderit, rixoſa Dea, & raro bene convenit cum ſuo Iove. Ne Vequidem illa [3] terreſtris & ebrioſa, verum ra illa cœleſtis, quæ conciliat formas anirum. AL. Proinde ſterile matrimonium hi narras. MV. Nequaquam; imo feliciſſime undum. AL. Quid illa cœleſtis gignit, niſi mos? MV. Imo addit & corpora, ſed ipſis mis morigera, perinde quaſi gemmeo myecio [4] indas opobalſamum. AL. Vbinam a? MV. En tibi procul adventat. AL. Video: um immortalem, qui fulgor, quæ formæ eſtas! Ad hanc quidem altera Venus inveta eſt. MV. Vides quam modeſti Cupidines, uaquam cæci, quemadmodum illi, quibus ra dementat animos mortalium, ſed oculaimi: nec habent inſanas faces, ſed ignes plaſſimos; nec habent plumbeas cuſpides, qui immittunt odium amantis, ac miſeros aos amore non mutuo diſcruciant. AL. Planatrem referunt. O felicem illam domum, uperis egregie caram! Cæterum licetne auepithalamium carmen, quod illi deſtina- MV. Imo rogamus, ut libeat audire.

CLIO.

1 *Acco, mulier ob ſtultitiā nobilis.*

2 *Vomica, ulcus: ſic appellamus nobis moleſtos.*

3 *Alluſit ad hoc quod Socrates apud Platonem facit duas Veneres, & duos Cupidines.*

4 *Myrothecion, vaſculum unguentarium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

CLIO.

Candida laurigero nubit Cornelia Petro,
Auſpiciis adſint numina dextra bonis.

MELPOMENE.

Contingat illis turturum concordia,
Corniculæ vivacitas.

THALIA.

Ille caritate [5] Gracchum Tiberium præceſſer[...]
Qui ſuæ vitam anteposuit conjugis Corneliæ.

EVTERPE.

Illa caritate ſuperet [6] conjugem Admeti duc[...]
Quæ volens mortẽ mariti morte mutavit ſua[...]

TERPSICHORE.

Ille non flagret leviore flamma,
Attamen fato meliore, quam olim
Plancius raptæ ſociæ gravatus
Eſſe ſuperſtes.

ERATO.

Illa non flagret leviore flamma,
Attamen longe meliore fato,
Caſta quam ſanctum deamavit olim
[7] Porcia Brutum.

CALLIOPE.

Sponſum moribus undiquaque ſanctis
Nec Naſica probatus antecellat.

VRANIA.

Vxor moribus undiquaque caſtis
Vincat [8] Sulpitiam Paterculanam.

POLYHYMNIA.

Laudetur ſimili prole puerpera,
Accreſcat domui res ſimul & decus,
Sed livore vacet, ſi fieri poteſt,
Factis egregiis debita gloria.

AL. Pr[...]

[5] Lege Plutarchum in Gracchis, ſtatim in principio.

[6] De Alceſtide exſtat tragœdia Euripidis. Meminit & Valerius Maximus lib. 3. cap. 6. atque ibidem de Plancio & Horeſtilla.

[7] Rurſus ibidem de Catonis filia, Bruti uxore.

[8] Sulpitia Paterculi filia, uxor Fulvii Flacci, quæ ob pudicitiam è centum matronis [...] electa fuit ad dedicandum Romæ Veneris ſimulacrum. me[...]nit T. Livius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

L. Prorſus inviderem illi Petro Ægidio, niſi ntus eſſet hominis candor, ut ipſe nemini ſſit invidere. MV. Sed jam tempus eſt, ut cœ- um carpamus iter. AL. Nunquid eſt quod terim velitis renuntiari Lovanium? MV. Vt ſtro nomine ſalutes amicos omnes candi- os, ac noſtri ſtudioſos, ſed præ cæteris vetu- iſſimum noſtri chori cultorem Ioannem Pa- danum, Iodocum Gaverium, Martinum orpium, & Ioannem Borſalum. AL. Id qui- m fiet diligenter: Quid cæteris? MV. Dicam aurem. AL. Res [9] non eſt magni ſumtus: ita- ue fiet quam primum.

[9] *Videtur hoc di- ctum in aurem, ut ſuſpen- dant ſeſe.*

XORCISMVS, ſive SPECTRVM.

THOMAS, ANSELMVS.

H. QVid eſt bonæ rei, quod tecum rides tam ſuaviter, quaſi theſaurum nactus ? AN. Non procul aberrat à ſcopo tua divi- tio. TH. At non imparties ſodali quidquid uc eſt boni? AN. Imo jam dudum optabam ihi dari quempiam, in cujus ſinum effunde- m hoc meum gaudium. TH. Age igitur, im- rti. AN. Audivi modo fabulam lepidiſſimam, am jures eſſe comicum figmentum, niſi mi- locus, perſonæ, totaque res eſſet tam nota, am tu notus es mihi. TH. Audire geſtio. N. Noſtine Polum Fauni generum? TH. Maxi- e. AN. Is eſt & auctor, & actor hujus fabulæ. H. Facile crediderim. Nam ille vel abſque per- na poſſit quamvis agere fabulam. AN. Sic eſt. oſti, opinor, & prædium quod habet non procul à Londino? TH. Phy: non ſemel il- compotavimus. AN. Agnoſcis igitur viam tinque arboribus pari digeſtis intervallo ſe- am. TH. Ad lævam ædium partem, altero fere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

fere baliſtæ jactu. AN. Tenes. Alterum viæ la-
tus habet alveum ſiccum, dumis ac vepribu
obſitum: è ponticulo iter eſt in apertam plani-
ciem. TH. Memini. AN. Iam pridem vagaba-
tur rumor, ac fabula per ejus loci ruſticos, jux-
ta ponticulum hunc obverſari ſpectrum quod
dam, cujus ſubinde exaudirentur miſerand
ejulatus: ſuſpicabantur animã eſſe cujuſpiam
quæ diris cruciatibus torqueretur. TH. Qui
auctor erat iſtius rumoris? AN. Quis, niſi Po
lus? Hoc procœmium præſtruxerat ſuæ fabulæ
TH. Quid iſti venit in mentem, ut iſta confin
geret? AN. Neſcio; niſi quia ſic eſt hominis in-
genium; gaudet hujuſmodi commentis luder
ſtultitiam populi. Dicam quid nuper deſigna-
rit hujus generis. Simul equitabamus aliquan
multi Richemondam, inter quos erant quos tu
diceres cordatos homines. Cœlum erat mir
ſerenum, nec ulla uſquam nubecula ſuffuſca
tum. Ibi Polus intentis in cœlum oculis, ſigna-
vit totam faciem ac ſcapulas imagine crucis
& vultu ad ſtuporem compoſito, ita ſecum
Deum immortalem, quid ego video? Rogan
tibus qui proxime equitabant, quid videret
rurſus obſignans ſe majore cruce: Avertat, in
quit, clementiſſimus Deus hoc oſtentum
Cum inſtarent aviditate cognoſcendi, ille defi
xis in cœlum oculis, ac digito commonſtran
cœli locum, Nonne, inquit, videtis illic imma
nem draconem, igneis armatum cornibus
cauda in circulum retorta? Cum negarent
videre, atque ille juſſiſſet, oculos intenderent
ac locum ſubinde commonſtraret, tander
unus quiſpiam, ne videretur parum oculatu
affirmavit ſe quoque videre. Hunc imitatus e
unus item atq; alter: pudebat enim non vider

quo

od tam eſſet perſpicuum. Quid multis? Intra
duum rumor hic totam Angliam pervaſe-
, tale portentum apparuiſſe. Mirum autem,
antum fama popularis addidit fabulæ. Nec
erant qui, quid ſibi vellet oſtentum, inter-
tarentur ſerio. Horum ſtultitia ille qui com-
entus fuerat argumentum, magna cum vo-
ptate fruebatur. TH. Agnoſco hominis inge-
um. Sed redi ad ſpectrum. AN. Interea com-
odum divertit ad Polum Faunus quidam ſa-
dos, ex eorum genere quibus non ſatis eſt
pellari Latine regulares, niſi [1] Græce cogno-
en idem accinatur, parochus vici illic alicun-
vicini. Is ſibi non vulgariter videbatur ſa-
ze, præſertim in rebus ſacris. TH. Intelligo;
pertus eſt actor fabulæ. AN. Super cœnam or-
eſt ſermo de rumore ſpectri. Cum Polus
tiret Fauno rumorem hunc non ſolum au-
um eſſe, verum etiam creditum, cœpit ho-
nem obteſtari, vir doctus ac pius ſuccurre-
animulæ tam dira patienti: & ſi quid dubi-
, inquit, explora rem, obambula ad deci-
m juxta ponticulum illum, & audies miſe-
m ejulatum: adjunge tibi quem voles comi-
n; ita & tutior audies, & certius. TH. Quid
nde? AN. Cœna peracta Polus ex more abit
atum, aut aucupatum. Faunus obambu-
s cum jam tenebræ ſuſtuliſſent certum de
bus judicium, tandem audit miſerandos ge-
tus: hos Polus artifex mire effingebat, abdi-
illic in vepreto, adhibita ad id olla fictili:
o vox è cavo reddita lugubrius quiddam ſo-
ret. TH. Hæc fabula, ut video, vincit phaſ-
[2] Menandri. AN. Magis iſtuc dices, ſi to-
n audieris. Faunus domum ſe recepit, nar-

O rare

[1] Ludit. alioqui canonici non dicuntur à regula, ſed à præbenda quã nunc vocant. nam canon aliquando eſt certus cibi potusve modus, qui dabatur militibus.

[2] Phaſma, id eſt apparitio, nomẽ eſt fabulæ, in qua puella potiebatur amatore, ficta apparitione Deæ, cuj... bant ſacra. Vide Donatum in prologum Eunuchi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

rare cupiens quid audiſſet. Polus alia via com
pendiaria jam anteverterat. Ibi Faunus narra
Polo, quod erat actum, & aliquid etiam affin
git, quo rẹs eſſet admirabilior. TH. Poterat in
terim Polus tenere riſum? AN. Illene? Vultu
habet in manu. Dixiſſes rem ſerio agi. Tanden
Faunus vehementer obteſtante Polo, ſuſcepi
negotium exorciſmi, ac totam eam noctem
agit inſomnem, dum diſpicit quibus modi
rem aggrederetur tuto: nam ſibi quoque mi
ſere metuebat. Primum itaque congeſti ſun
exorciſmi efficaciſſimi, & additi novi nonnul
per viſcera beatæ Mariæ, per oſſa beatæ VVe
renfridæ. Deinde delectus eſt locus in planiti
vicina vepreto, unde vox exaudiebatur: cir
cumductus eſt circulus ſatis amplus, qui cre
bras haberet cruces, variaſque notulas. Hæ
omnia peragebantur verbis conceptis. Adhibi
tum eſt vas ingens, plenum aquæ conſecrata
Addita eſt in collum ſacra ſtola, quam vocant
unde pendebat initium Euangelii ſecundun
Ioannem. In loculis habebat cerulam, à Ro
mano pontifice quotannis conſecrari ſolitam
quæ vulgo dicitur Agnus Dei. His armis olin
ſe muniebant adverſus noxios dæmones, priu
quam illis Franciſci cuculla cœpit eſſe formi
dabilis. Hæc omnia procurata ſunt, ne, ſi ſpir
tus malus eſſet, impetum faceret in exorc
ſtam. Nec tamen auſus eſt ſe ſolum huic circu
lo committere: ſed decretum eſt, adhibendun
eſſe ſacerdotem alterum. Ibi Polus metuen
ne, ſi naſutior adjunctus fuiſſet, proderetur fa
bulæ myſterium, adjungit parochum quen
dam ex vicinia, cui rem totam aperit: ſic enin
poſtulabat actio fabulæ; & erat is qui à tali lud
non abhorreret. Poſtridie rebus omnibus rit

præ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eparatis, ſub horam decimam Faunus cum
rocho circulum ingreditur. Polus, qui præ-
ſſerat, è vepreto gemit miſerabiliter. Faunus
ſpicatur exorciſmum. Interim Polus clam
tenebras ſubducit ſe in villam proximam.
nc adducit aliam perſonam fabulæ: nec enim
terat niſi per multos agi. TH. Quid faciunt?
. Conſcendunt equos nigros, ignem occul-
m ſecum ferunt. Vbi non procul abeſſent à
culo, ignem oſtentant, quo metu Faunum
gerent è circulo. TH. Quantum operæ ſum-
Polus ille, ut falleret! AN. Sic eſt homo. Ve-
n ea res propemodum peſſime ceſſerat illis.
. Qui ſic? AN. Nam equi ſubito prolato igne
ſternati, parum abfuit quin & ſe præcipi-
tent, & ſeſſores. Habes primum actum fabu-
. Vbi reditum eſt in colloquium, Polus velut
arus omnium, rogat quid eſſet actum. Ibi
nus narrat ſibi conſpectos duos teterrimos
codæmones, in nigris equis, oculis igneis, ac
ibus ſpirantes ignem; qui tentaſſent ingredi
culum, verum efficacibus verbis abactos in
lam rem. His rebus cum accreviſſet animus
no, poſtero die ſummo cum apparatu rediit
irculum: cumque diu multis obteſtationi-
provocaſſet ſpectrum, Polus rurſum cum
ega ſuo procul oſtendit ſeſe ex equis atris
rendo fremitu, quaſi cuperent irrumpe-
n circulum. TH. Nihil habebant ignis?
. Nihil; nam id male ceſſerat. Sed audi aliud
amentum. Ducebant longum funem: eo
ter per humum tracto, dum hinc atque
c uterque ſe proripit, velut abacti exorciſ-
Fauni, ſacerdotem utrumque una cum va-
uod habebant aquæ ſacræ plenum, provol-
t in terram. TH. Hoc præmii tulit pro ſua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

actione parochus? AN. Tulit: & tamen malu
hoc perpeti, quam deſerere cœptam fabulam
His ita geſtis, ubi reditum eſt ad colloquium
deprædicat apud Polum Faunus, quanto fuiſſ
in periculo, & quam fortiter utrumque caco
dæmonem ſuis verbis profligaſſet: jamque cer
tam conceperat fiduciam, nullum eſſe tam no
xium aut impudentem dæmonem, qui poſſ
in circulum irrumpere. TH. Faunus ille no
multum abeſt à fatuo. AN. Nihil adhuc audiſt
Hucuſque progreſſa fabula, commodum ſ
pervenit Poli gener: nam ejus filiam duxera
natu maximam, juvenis, ut ſcis, ingenio mi
feſtivo. TH. Scio. nec abhorrens ab hujuſmod
jocis. AN. Abhorrens? Nullum ille vadimo
nium [3] non deſereret, ſi talis vel ſpectanda, v
agenda eſſet fabula. Huic ſocer rem omnem
denarrat; atque illi delegat partes, ut animam
agat. Sumit ornatum, ac lubens; convolvit
linteo, quemadmodum apud nos ſolent fun
ra: habet prunam vivam in teſta, quæ per lin
teum reddebat ſpeciem incendii. Sub nocte
itum eſt ad locum, ubi hæc agebatur fabul
Audiuntur miri gemitus. Faunus expedit exo
ciſmos omnes. Tandem procul inter vepretu
oſtendit ſeſe anima, ſubinde oſtentans ignem
ac miſere ſuſpirans. Hanc cum Faunus obt
ſtaretur, ut eloqueretur quisnam eſſet, ſubit
proſiliit è vepreto Polus ornatu cacodæmo
nis, fictoque fremitu: Nihil, inquit, tibi jur
eſt in hanc animam; mea eſt: ac ſubinde pr
currit uſque ad oram circuli, velut impetu
facturus in exorciſtam; moxque velut ſubm
tus verbis exorciſmi, & vi aquæ ſacræ, qua
illi multam aſperſit, retroceſſit. Tandem a
acto pædagogo [4] dæmone, naſcitur dialog

ſmu

[3] Id eſt, rẽ quamlibet ſeriam. Vide Chiliad.

[4] Qui ſervabat animam, nec ab ea diſcedebat. Sic Terentius vocat Phædriã puellæ pædagogum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ous Fauni cum anima. Percunctanti, & obte-
anti, reſpondit ſe eſſe animam hominis Chri-
iani. Rogata, quo nomine vocaretur, reſpon-
t; Faunus: Faunus, inquit, idem mihi no-
en eſt. Iamque ex communi nomine res cœ-
t illi magis eſſe cordi, ut Faunus Faunum li-
raret. Cum Faunus multa percunctaretur, ne
utina confabulatio proderet fucum, ſubdu-
bat ſeſe anima, negans ſibi fas eſſe diutius
lloqui, quod tempus urgeret, quo cogeretur
ire, quo liberet dæmoni: pollicita tamen eſt
e poſtridie redituram hora qua fas eſſet. Rur-
s convenitur in ædibus Poli, qui choragus [5]
at fabulæ. Ibi denarrat exorciſta quid eſſet
ſtum, nonnulla etiam admentiens, quæ ſibi
men perſuadebat eſſe vera. Adeo favebat ne-
tio quod agebatur. Iam hoc compertum
at, ſcilicet, animam eſſe Chriſtianam, quæ
inclementiſſimo dæmone diris cruciatibus
xaretur. Huc omnis conatus intenditur. Ve-
m in exorciſmo proximo ridiculum quid-
m accidit. TH. Obſecro, quidnam? AN. Cum
unus evocaſſet animam, Polus qui dæmo-
m agebat, prorſus ſic aſſiliit, quaſi intra cir-
ulum irrupturus: cumque contra Faunus pu-
aret exorciſmis, multamq; vim aquæ aſper-
et, tandem exclamat dæmon, ſe ne pili qui-
m facere iſta omnia: Rem, inquit, habuiſti
m puella; mei juris es. Id cum Polus joco
eret, tamen forte fortuna verum dixiſſe vi-
eſt: nam exorciſta hoc dicto tactus, ilico
epit ſe in centrum circuli, & neſcio quid
muſſavit in aurem parocho. Id Polus ſen-
ns, recepit ſeſe, ne quid audiret, quod au-
e fas non eſſet. TH. Sane Polus religioſum
verecundum agebat dæmonem. AN. Sic eſt.

[5] *Choragus, qui producit ac reducit perſonas in fabulis, quaſi præfectus fabulæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

reprehendi poterat actio, quod parum mem
niſſet decori. Exaudivit tamen parochi vo
cem, indicentis ſatisfactionem. TH. Quan
AN. Vt ter diceret precationem dominicam
ex hoc conjiciebat, illum ter habuiſſe rem e
dem nocte. TH. Hoc ſane regularis ille præt
regulam. AN. Homines ſunt, & lapſus erat hu
manus. TH. Perge. quid deinde factum? AN. Ia
Faunus ferocior redit ad oram circuli, & ultr
provocat dæmonem. At ille jam timidior r
fugiebat, Fefelliſti me, inquiens: ſi ſapuiſſem
non monuiſſem te. Perſuaſum eſt hoc multi
quæ ſemel ſacerdoti confeſſus ſis, prorſus al
olita eſſe è memoria dæmonis, ne poſſit op
probrare. TH. Iocum plane ridiculum narra
AN. Sed, ut aliquando finiam fabulam, diebu
aliquot hunc in modum colloquium habitur
eſt cum anima. Summa huc evaſit. Rogan
exorciſtæ, num qua via poſſet à cruciatu libe
rari; reſpondit illa, poſſe, ſi pecunia, quam re
liquiſſet fraude partam, reſtitueretur. Ibi Fau
nus, Quid, inquit, ſi per bonos viros diſpen
ſaretur in pios uſus? Reſpondit, & hoc profu
turum. Heic exhilaratus exorciſta, ſumma di
ligentia percunctatus eſt, quanta eſſet ſumma
Illa dixit ingentem; quod illi erat bonum atqu
commodum. Indicavit & locum, ſed procu
diſſitum, ubi theſaurus hic defoſſus eſſet. Pra
ſcripſit in quos uſus vellet impendi. TH. I
quos? AN. Vt tres ſuſciperent peregrinationem
quorum unus adiret limina Petri, alter iret ſa
lutatum Iacobum Compoſtellanum, tertiu
oſcularetur pectinem Ieſu, qui eſt Treveri
Deinde per aliquot monaſteria magna vis pſa
teriorum, ac miſſarum peragèretur. Quo
ſupereſſet, ipſe pro ſuo arbitratu diſpenſare

Ian

am totus erat in theſauro Fauni animus;illum
oto pectore devorarat. TH. Vulgaris morbus
ſt, quanquam hoc nomine peculiariter male
udiunt ſacerdotes. AN. Vbi nihil eſſet omiſ-
um, quod ad pecuniæ negotium pertineret,
xorciſta ſubmonitus à Polo, cœpit animam
e curioſis artibus percunctari, de alcumiſtica,
eque magia. Et ad hæc anima quædam re-
pondit pro tempore, cæterum pollicita ſe plu-
a indicaturam, ſimul atque illius opera libera-
a fuiſſet à pædagogo dæmone. Sit hic, ſi vide-
ur, tertius fabulæ actus. In quarto Faunus cœ-
it ubique ſerio prædicare rem prodigioſam,
ihil aliud crepare in colloquiis, in conviviis;
olliceri monaſteriis magnifica quædam: &
mnino nihil jam humile loquebatur. Adiit
ocum, reperit ſigna, non auſus tamen eſt effo-
ere theſaurum, quod anima injeciſſet ſcrupu-
um, ingenti periculo facturum, ſi prius, quam
ſſent peractæ miſſæ, theſaurus attingeretur.
am multis naſutioribus ſubolebat fucus. Cum
amen ille nusquam non deprædicaret ſuam
ultitiam, clam admonitus eſt ab amicis, præ-
ertim ab Abbate ſuo, ne qui hactenus habitus
ſſet vir prudens, nunc diverſum de ſe ſpeci-
nen daret omnibus. Ille tamen nullius oratio-
e potuit commoveri, quo minus crederet
em eſſe ſeriam: adeoque penitus hæc imagi-
atio occupavit animum hominis, ut præter
pectra & malos genios nihil ſomniaret, nihil
oqueretur. Abierat mentis habitus in ipſam
aciem, quæ ſic pallebat, ſic erat extenuata,
ic dejecta, ut larvam eſſe diceres, non homi-
nem. Quid multis? minimum aberat à vera
lementia, ni celeri remedio ſuccurſum fuiſſet.
TH. Nimirum hic erit extremus actus fabulæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

AN. Eum tibi reddam. Polus & hujus generis hujusmodi technam commenti ſunt. Effinxerunt epiſtolam raris litteris deſcriptam; idque non in chartis vulgaribus, ſed in his, in quibus aurifices reponunt bracteas auri, ſubrubentibus, ut ſcis, luto. Epiſtolæ ſententia hæc erat: Faunus dudum captivus, nunc liber, Fauno liberatori ſuo optimo ſalutem æternam. Non eſt, mi Faune, cur te diutius in hoc negotio maceres; reſpexit Deus animi tui piam voluntatem; & illius merito me liberavit à ſuppliciis: ego nunc feliciter ago inter angelos. Te manet locus apud divum Auguſtinum, qui proximus eſt Apoſtolorum choro. Vbi veneris ad nos, agam tibi gratias coram. Interim cura ut vivas ſuaviter. Datum è cœlo empyreo, Idibus Septembribus, anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo octavo, ſub ſigillo anuli mei. Hæc epiſtola clam poſita eſt in altari, ubi facturus erat rem divinam Faunus. Ea peracta ſubornatus eſt, qui eum ſubmoneret de re, quaſi caſu deprehenſa. Nunc eam circumfert epiſtolam, & oſtentat ceu rem ſacram: nihilque credit certius, quam eam è cœlo perlatam ab angelo. TH. Iſtud non eſt liberaſſe hominem inſania, ſed mutaſſe inſaniæ genus. AN. Sic eſt profecto, niſi quod nunc inſanit ſuavius. TH. Antehac non ſoleo multum tribuere fabulis, quæ vulgo feruntur de ſpectris, ſed poſthac multo minus tribuam: ſuſpicor enim ab hominibus credulis, & Fauni ſimilibus, multa pro veris prodita litteris, quæ ſimili artificio ſunt adſimulata. AN. Ego pleraque hujus generis eſſe credo.

ALCV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ALCVMISTICA.

PHILECOVS[1], LALVS[2].

PH. QVid eſt novæ rei, quod ſic Lalus apud ſeſe ridet, ac pene in cachinnos ſolvi-ur, ſubinde ſignans ſe cruce? Interpellabo feli-itatem hominis. Salve multum, amiciſſime ale. Videre mihi admodum felix. LA. Atqui fe-cior ero, ſi te impartiam hoc gaudio. PH. Fac gitur quam primum me bees. LA. Noſti Bal-inum? PH. Senem illum eruditum, ac vitæ iam laudatæ? LA. Sic eſt ut dicis; ſed nullus t mortalium, qui ſapit omnibus horis, aut ui ſit undiquaque perfectus. Habet hoc vir ille ter multas egregias dotes nævi; jam olim in-nit in artem, quam vocant alcumiſticam. I. Haud tu quidem nævum narras, ſed inſi-em morbum. LA. Vtcunque eſt, ille toties luſus ab hoc hominum genere, tamen du-mirifice paſſus eſt ſibi dari verba. PH. Quo cto? LA. Adiit illum ſacerdos quidam: ſalu-vit honorifice: mox ſic exorſus eſt: Doctiſ-ne Balbine, mirabere fortaſſis, quod ignotus interpellem te, quem ſcio nunquam non ctiſſimis ſtudiis occupatiſſimum. Annuit lbinus; qui mos eſt illi; nam verborum eſt re parcus. PH. Prudentiæ narras argumen-n. LA. Verum alter prudentior ſic pergit. oſces tamen huic meæ importunitati, ſi gnoris cauſſam, cur te adierim. Dic, inquit binus; ſed paucis, ſi potes. Dicam, inquit , quanto potero compendio. Scis, vir om-m doctiſſimus, eſſe varia mortalium fata: neſcio, utro in numero me ponam, feli-m an infelicium. Etenim ſi meum fatum al-a ex parte contemplor, videor mihi pulcre

[1] Philecous, avidus audiendi.
[2] Lalus, loquax.

felix : ſi ex altera , nihil me infelicius. Vrgent
Balbino ut rem conferret in compendium ; Fi
niam, inquit , doctiſſime Balbine. Id erit mih
facilius apud virum , cui totum hoc negotiun
ſic notum eſt , ut nulli notius. PH. Rhetoren
mihi depingis, non alcumiſtam. LA. Mox au
dies alcumiſtam. A puero mihi, inquit , conti
git hæc felicitas , ut artem omnium maxim
expetendam diſcerem : illam , inquam , totiu
philoſophiæ medullam alcumiſticam. Ad no
men alcumiſtices nonnihil experrectus eſt Bal
binus, geſtu dumtaxat : cæterum gemitu juſſi
ut pergeret. Tum ille : Sed ô me miſerum , in
quit , qui non inciderim in eam viam , quan
oportuit. Cum Balbinus rogaſſet , quasnan
vias diceret : Scis, inquit, optime, (quid enin
te fugit, Balbine , virum undiquaque doctiſſi
mum?) duplicem eſſe hujus artis viam : alte
ram, quæ dicitur longatio: alteram, quæ dici
tur curtatio. At mihi malo quodam fato con
tigit in longationem incidere. Balbino ſciſci
tante, quod eſſet diſcrimen viarum: Impuden
tem me , inquit , qui hæc apud te loquar , cu
ſciam hæc omnia ſic eſſe nota , ut nulli notio
ra. Itaque ſupplex huc ad te accurri , ut miſer
tus noſtri, digneris impartire nobis viam illan
feliciſſimam curtationis. Quo peritior es hu
jus artis , hoc potes minore negotio commu
nicare nobis. Noli tantum Dei donum celar
fratrem dolore periturum. Ita te Ieſus Chriſtu
ſemper majoribus locupletet dotibus. Cum hi
non faceret obteſtandi finem , Balbinus fater
coactus eſt , ſe prorſus ignorare, quid eſſet lon
gatio aut curtatio ; jubet exponat ipſe vim ha
rum vocum. Tum ille : Quanquam , inquit
ſcio me loqui peritiori ; tamen , quando it
jubes

ubes, faciam. Qui totam ætatem in hac arte
livina contriverunt, duabus rationibus ver-
unt rerum ſpecies; altera, quæ brevior eſt, ſed
pluſculum habet periculi: altera quæ longior
ſt, ſed eadem tutior. Ego mihi videor infelix,
qui hactenus ſudarim in ea via, quæ meo ani-
no non arridet; neque quenquam nanciſci po-
ui, qui alteram, cujus amore depereo, vellet
ndicare. Tandem Deus immiſit in mentem,
t te adirem, virum non minus pium quam
octum. Doctrina tibi præſtat, ut facile poſſis
are quod peto: pietas commovebit, ut velis
pitulari fratri, cujus ſalus tibi in manu eſt. Ne
ngum faciam, cum hujuſmodi ſermonibus
eterator ille amoviſſet à ſe ſuſpicionem fuci;
demque feciſſet, ſibi viam alteram eſſe per-
ectiſſimam; jam pridem pruriebat Balbino
nimus. Tandem non temperans ſibi, Valeat,
quit, illa curtatio, cujus ego ne nomen qui-
em unquam audivi, tantum abeſt ut teneam:
c mihi bona fide, longationem tenes exacte?
hy, inquit ille, ad unguem; ſed diſplicet lon-
tudo. Cum Balbinus rogaſſet, quantum tem-
oris requireretur: Nimium, inquit; totus pe-
annus; ſed interim tutiſſima eſt. Ne labora,
quit Balbinus, etiamſi toto biennio ſit opus,
odo fidas arti tuæ. Vt rem in pauca confe-
m, convenit inter eos, ut negotium aggre-
rentur clam in ædibus Balbini: hac lege, ut
e ſuppeditaret operam, Balbinus ſumtum;
crum ex æquo ac bono divideretur: quan-
tam impoſtor modeſtus ultro totum lu-
um, quod proveniſſet, Balbino deferebat.
rinque juratum eſt de ſilentio, quod faciunt
i myſteriis initiantur. Iam ilico numeratur
cunia, unde artifex mercaretur ollas, vitra,
carbo-

carbones, reliquaque quæ ad inſtruendam offi-
cinam pertinent. Ibi noſter alcumiſta ſuaviter
in ſcorta, aleam & compotationes [3] decoquit
eam pecuniam. PH. Hoc nimirum eſt vertere [4]
rerum ſpecies. LA. Vrgente Balbino, ut rem ag-
grederetur: An non tenes, inquit, illud, Dimi-
dium facti, qui cœpit, habet? Magnum eſt bene
præparare materiam. Tandem cœpit adornari
fornax. Heic rurſus erat opus novo auro, velut
illecebra venturi auri. Siquidem ut piſcis non
capitur abſque eſca, ita aurum alcumiſtis non
provenit, niſi pars auri admiſceatur. Interea
Balbinus totus erat in ſupputationibus: ſubdu-
cebat enim, ſi uncìa pareret quindecim, quan-
tum eſſet lucri rediturum ex unciis bis mille:
tantum enim decreverat inſumere. Cum hanc
quoque pecuniam decoxiſſet alcumiſta, jam-
que menſem unum atque alterum multum
operæ ſimulaſſet circa folles & carbones, ro-
ganti Balbino, ecquid procederet negotium;
primum obmutuit: urgenti tandem reſpondit,
Sicut ſolent res præclaræ, quæ ſemper difficiles
habent aditus. Cauſſabatur erratum in emendis
carbonibus: quernos enim emerat, cum abie-
gnis eſſet opus, aut colurnis. Ibi perierant au-
rei centum. nec eo ſegnius reditum eſt ad
aleam. Data nova pecunia, mutati carbones.
Iamque majore ſtudio res cœpta eſt, quam an-
tea; quemadmodum in bello milites, ſi quid
ſecus accidit, quam vellent, virtute ſarciunt.
Cum menſes jam aliquot ferbuiſſet officina, &
exſpectaretur fœtus aureus, ac ne mica quidem
auri eſſet in vaſis, (jam enim & illud omne de-
coxerat alcumiſta) inventa eſt alia cauſſatio,
nimirum vitra, quibus uſus fuerat, non fuiſſe
temperata ſicut oportuit. Etenim ut non ex

quovis

3 Decoquere eſt nequiter profundere. Inde decoctores.

4 Nam id profitentur Alcumiſtæ. Qui profundit, in id vertit quo fruitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

novis ligno Mercurius fingitur, ita non qui-
ıslibet vitreis conficitur aurum. Quo plus
at impenſum, hoc minus libebat deſiſtere.
H. Sic ſolent aleatores; quaſi non multo ſatius
t hoc perdere, quam totum. LA. Sic eſt. Deje-
ıbat alcumiſta, nunquam ſibi ſic impoſitum
iiſſe: nunc errore deprehenſo cætera fore tu-
ſſima, & hoc diſpendii magno cum fœnore
rturum ſeſe. Mutatis vitreis tertia inſtaurata
t officina. Admonebat alcumiſta, rem feli-
ıus ſucceſſuram, ſi Virgini matri, quæ, ut ſcis,
araliis colitur, mitteret aliquot aureos dono:
rtem enim eſſe ſacram, nec abſque favore nu-
iinum rem proſpere geri. Id conſilium vehe-
ıenter placuit Balbino homini pio, ut qui nul-
ım prætermitteret diem, quin perageret rem
ivinam. Suſcepit religioſam profectionem al-
ımiſta, nimirum in proximum oppidulum,
que illic votivam pecuniam decoxit in ga-
eis. Reverſus domum, nunciat ſibi ſummam
ſſe ſpem, negotium ex animi ſententia ſuc-
eſſurum, adeo divam virginem votis ſuis
iſam annuere. Vbi multo jam tempore ſuda-
ım eſſet, ac ne mica quidem auri naſceretur
ſquam, expoſtulanti Balbino reſpondit, ſibi
ihil unquam tale accidiſſe in vita, toties artem
xperto, nec ſatis poſſe conjectare quid eſſet in
auſa. Quum diu divinatum eſſet, tandem il-
ıd venit in mentem Balbino, num quo die
rætermiſiſſet audire ſacrum, aut dicere pre-
es horarias, quas vocant: nam nihil ſuccede-
e his omiſſis. Ibi impoſtor, rem inquit, acu
etigiſti. Me miſerum, ſemel atque iterum id
ıdmiſſum eſt per oblivionem, & nuper à pro-
ixo convivio ſurgens, oblitus ſum dicere ſalu-
ationem virginis. Tum Balbinus, Non mirũ,
inquit,

Plin. lib. 30. cap. 1. [illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

inquit, ſi res tanta non ſuccedit. Recipit artifex ſe pro prætermiſſis ſacris duobus duodecim auditurum, & pro unica ſalutatione decem repoſiturum. Cum alcumiſtam prodigum ſubinde defeciſſet pecunia, nec ſuppeterent petendi cauſſæ, tandem hanc technam commentus eſt: rediit domum admodum exanimatus: ac voce lamentabili, Perii, inquit, funditus, Balbine, perii; actum eſt de capite meo. Obſtupuit Balbinus, & tanti mali cauſſam avebat cognoſcere. Subodorati ſunt, inquit, aulici quod egimus; nec aliud exſpecto, quam ut mox deducar in carcerem. Ad hanc vocem expalluit etiam ſerio Balbinus. Nam ſcis [5] apud nos capitale eſſe, ſi quis alcumiſticam exerceat abſque principis permiſſu. Pergit ille: Non, inquit, metuo mortem; utinam illa contingat! metuo quiddam crudelius. Roganti quid hoc eſſet: Rapiar, inquit, aliquo in turrim: illic per omnem vitam cogar his laborare, quibus non libet. An ulla mors eſt quæ non potior eſſe debeat, quam talis vita? Ibi res ventilata eſt conſultatione. Balbinus, quoniam callebat artem Rhetoricam, pulſavit omnes ſtatus, ſi qua periculum vitari poſſet. Non potes, inquit, inficiari crimen? Nequaquam, ait ille. Inter regios ſatellites res ſparſa eſt: & habent argumenta, quæ dilui non poſſint. Ne defendi quidem factum poterat ob legem manifeſtam. Cum multis in medium adductis, nihil videretur firmi præſidii, tandem alcumiſta, cui jam opus erat præſenti pecunia: Nos, inquit, Balbine, lentis conſiliis agimus; atqui res poſcit præſens remedium. Iam arbitror adfuturos, qui me abripiant in malam rem. Denique cum nihil occurreret Balbino, tandem alcumiſta, Nec mihi quid-

[5] Plin. lib. 30. cap. 1. refert Britannos mire inſanivisse in magiam, uſque ad ipſius ætatem. Sunt adhuc qui in alcumiſtica parum ſobrii ſint, quã quam lex capitalis appoſita eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dquam occurrit, inquit, nec quidquam ſu-
peſſe video, niſi ut fortiter peream: niſi forte
i placet, quod unum ſupereſt, utile magis
m honeſtum, niſi quod durum eſt telum
eſſitas. Scis, inquit, hoc hominum genus
dum eſſe pecuniæ; eoque facilius corrumpi
ſe, ut ſileant. Quamvis durum ſit illis fur-
eris dare quod profundant, tamen, ut nunc
ſunt, nihil video melius. Idem viſum eſt
bino; ac numeravit aureos triginta, quibus
imeret ſilentium. PH. Miram Balbini libe-
itatem mihi prædicas. LA. Imo in re honeſta
us dentem extudiſſes ab eo, quam num-
um. Sic proſpectum eſt alcumiſtæ, cui nihil
t periculi, niſi quod non haberet quod daret
icæ. PH. Demiror Balbino in tantum nihil
e naſi. LA. Heic dumtaxat naſo caret, in cæ-
is naſutiſſimus. Rurſum nova pecunia in-
uitur fornax, ſed præmiſſa ad Virginem ma-
m precatiuncula, ut cœptis faveret. Iam to-
exierat annus, dum, illo nunc hoc, nunc
ud cauſſante, luditur opera, & perit impen-
Interim exſtitit caſus quidam ridiculus.
I. Quiſnam? LA. Alcumiſta furtivam con-
etudinem habebat cum uxore cujuſdam au-
i: maritus concepta ſuſpicione cœpit homi-
m obſervare. Tandem cum illi nunciatum
ſet, ſacrificum eſſe in cubiculo, præter ex-
ectationem rediit domum, pulſat oſtium.
H. Quid facturus homini? LA. Quid? nihil
ave: aut occiſurus erat, aut exſecturus. Vbi
aritus inſtans minitaretur, ſe vi effracturum
tium, ni aperiret uxor, magnopere trepida-
m eſt, & circumſpicitur præſentaneum ali-
uod conſilium. Nec erat aliud, quam quod
ſa dabat res. Abjecit tunicam, ac per fene-
ſtram

ſtram anguſtam dejecit ſeſe, non abſque periculo, nec ſine vulnere, ac fugit. Scis tales fabulas ilico ſpargi. Itaque permanavit & ad Balbinum. Neque id fore non divinarat artifex. PH. Heic itaque medius tenetur. LA. Imo felicius elapſus eſt hinc, quam è cubiculo. Audi technam hominis. Nihil expoſtulabat Balbinus, ſed nubilo vultu ſatis indicabat ſe non ignorare quod vulgò ferebatur. Noverat ille Balbinum eſſe virum pium, in nonnullis pene dixerim ſuperſtitioſum. Et qui tales ſunt, in quamvis magno peccato facile condonant ſupplici. Itaque data opera injicit mentionem de ſucceſſu negotii, queritans non perinde ſuccedere, ut ſolet, aut vellet: addebat ſe vehementer mirari, quid eſſet in cauſſa. Ibi per occaſionem commotus Balbinus, qui alioqui videbatur deſtinaſſe ſilentium, & erat qui facile commoveretur: Non eſt, inquit, obſcurum quid obſtet; peccata obſtant, quo minus ſuccedat quod à puris pure tractari convenit. Ad hanc vocem artifex procubuit in genua, ſubinde tundens pectus, & vultu voceque lacrymabili: Veriſſimum, inquit, dixiſti Balbine: Peccata, inquam, obſtant: ſed mea peccata, non tua: non enim pudebit me turpitudinem meam apud te, velut apud ſacerdotem ſanctiſſimum, confiteri. Vicerat me carnis infirmitas, pertraxerat me Satanas in laqueos ſuos. Et ô me miſerum! è ſacrifico factus ſum adulter. Non tamen omnino periit hoc munus, quod miſimus Virgini matri. Perieram certo exitio, ni illa ſuccurriſſet. Iam maritus effringebat fores, feneſtra erat arctior quam ut poſſem elabi: in tam præſentaneo periculo venit in mentem ſanctiſſimæ Virginis; procidi in genua, obte-
ſtatus

tus ſum, ſi gratum fuiſſet munus, ut opitu-
retur. Nec mora, repeto feneſtram (ſic enim
gebat neceſſitas) & ſatis amplam reperi ad
ugium. PH. Credidit iſta Balbinus? LA. Cre-
dit? Imo etiam ignovit, & admonuit religio-
, ne ſe præberet ingratum beatiſſimæ Virgi-
Numerata eſt rurſus pecunia danti fidem ſe
ſthac rem ſacram pure tractaturũ. PH. Quis
ıdem finis? LA. Perlonga eſt fabula: ſed ego
ucis abſolvam. Cum ejuſmodi commentis
t luſiſſet hominem, neque mediocrem pe-
niarum vim ab eo extorſiſſet, tandem venit
qui nebulonẽ à puero noverat. Is facile di-
nans illum idem agere apud Balbinum, quod
ſquam non egerat, clam aggreditur illum:
onit qualem artificem domi ſuæ foveret;
onet ut quam primum ableget hominem, ni
llet ipſum aliquando compilatis ſcriniis fu-
re. PH. Quid heic Balbinus? videlicet curavit
minem conjiciendum in carcerem? LA. In
cerem? Imo numeravit viaticum, obteſtans
omnia ſacra, ne, quod accidiſſet, effutiret.
ſapuit, mea quidem ſententia, qui hoc ma-
rit, quam eſſe fabula conviviorum, & fori;
nde venire in periculum confiſcationis.
m impoſtori nihil erat periculi: artis tan-
n tenebat, quantum aſinus quivis; & in hoc
ere, favorabilis eſt impoſtura. Quod ſi furti
men intentaſſet, à ſuſpendio tutum redde-
unctio; neque quiſquam lubens gratis alat
m in carcere. PH. Miſereſceret me Balbini,
i ipſe gauderet deludi. LA. Nunc mihi pro-
andum eſt in aulam: alias referam his etiam
lto ſtultiora. PH. Cum vacabit, & audiam
ens, & fabulam fabula penſabo.

HIP-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

HIPPOPLANVS[1].

AVLVS, PHAEDRVS.

AV. DEum immortalem, ὡς σεμνοπροσω-
πεῖ[2] noſter Phædrus, & ſubinde i
cœlum ſuſpicit! Adoriar. Quid accidit nov
rei, Phædre? PH. Quam ob rem iſtuc interro
gas, Aule? AV. Quoniam è Phædro mihi vi
deris factus Cato; tanta eſt in vultu ſeverita
PH. Non mirum, amice; modo confeſſus ſu
peccata mea. AV. Phy, jam deſino mirari: ſe
dic age, bona fide confeſſus es omnia? PH. Om
nia quæ quidem in mentem veniebant, unic
dumtaxat excepto. AV. Cur unum hoc reti
cuiſti? PH. Quia nondum potuit mihi diſpli
cere. AV. Oportet eſſe peccatum ſuave. PH. A
peccatum ſit, neſcio: ſed tamen, ſi vacat, au
dies. AV. Audiam equidem lubens. PH. Sci
quanta ſit impoſtura apud noſtros in his qu
vendunt, aut locant equos? AV. Plus ſcio quan
vellem, non ſemel ab illis deluſus. PH. Nupe
incidit mihi iter, cum ſatis prolixum, tu
etiam accelerandum. Adeo quendam ex illi
quem dixiſſes ejus generis minime malum; &
intercedebat mihi cum homine nonnihil e
iam amicitiæ. Narro mihi rem eſſe ſeriam
opus eſſe præſtrenuo equo: ſi unquam pra
buiſſet ſe mihi bonum virum, nunc præſtare
Ille pollicetur ſeſe ſic mecum acturum, ut ag
ret cum fratre ſuo cariſſimo. AV. Fortaſſis &
fratri impoſiturus. PH. Inducit in ſtabulum
jubet ut eligam ex omnibus equis quemcu
que vellem. Tandem unus plus cæteris arrid
bat. Ille probat judicium meum, deierans eu
equum frequenter à multis expetitum eſſe;
eum maluiſſe ſervare amico ſingulari, qua
ignot

[1] *Hippoplanus, qui imponit in vendendis equis.*

[2] Σεμνοπροσωπεῖν, *eſt, ſeveritatem vultu præferre.*

notis addicere. Conventum eſt de pretio: nu-
ieratur pecunia præſens: conſcendo. Mira ala-
citate geſtiebat equus in egreſſu; dixiſſes fero-
ulum eſſe: nam erat obeſulus & pulchellus. Vbi
m equitaſſem ſeſquihoram, ſenſi, plane laſ-
m, ne calcaribus quidem impelli poſſe. Au-
ieram tales ab illis ad impoſturam ali, quos è
ecie judicares inſignes, cæterum laboris im-
atientiſſimos. Ego continuo mecum, Captus
m. Age, par pari referam, ubi rediero do-
ium. AV. Quid heic conſilii capiebas eques
bsque equo? PH. Id quod res dabat. deflexi in
roximum vicum. illic clam apud quendam
ihi notum depoſui equum, & conduxi alte-
um: profectus ſum quo deſtinaram; reverſus
m, reddo conductitium equum, reperio
ieum ſophiſtam [3], ut erat, obeſum & pulcre
quietum: eo vectus redeo ad impoſtorem:
ogo ut in ſtabulo ſuo alat dies aliquot, donec
epetiero. Percunctatur quam commode me
eſſerit: Ego vero deiero per omnia ſacra, me
unquam in vita conſcendiſſe tergum equi fe-
cioris; volaſſe potius quam ambulaſſe, nec
m longo itinere unquam ſenſiſſe laſſitudi-
em, nec pilo factum ob laborem macriorem.
Iæc cum illi perſuaſiſſem eſſe vera, tacitus ſe-
um cogitabat, equum illum alium eſſe, quam
actenus ſuſpicatus eſſet. Itaque priuſquam
birem, rogabat num mihi venalis eſſet equus:
rimo negabam; quod ſi incideret iter denuo,
on facile fore nanciſci ſimilem: attamen ni-
il eſſe mihi tam carum, quod non eſſet vena-
pretio largo, etiamſi quis me ipſum, in-
uam, cuperet emtum. AV. Næ tu pulcre Cre-
enſem agebas cum Cretenſi. PH. Quid mul-
is? Non dimittit me, niſi pronunciata equi
indi-

[3] *Id eſt, fucatum equum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

indicatura. Indicavi non paullo pluris qua
emeram. Digreſſus ab homine, mox ſuborn
qui mihi partem agat hujus fabulæ, pulcre i
ſtructum atque edoctum: is ingreſſus domu
inclamat locatorem: ait ſibi opus eſſe inſig
equo, & laboris egregie patienti. Alter oſten
multos, & peſſimum quemque maxime pr
dicat; ſolum illum quem mihi vendiderat, qu
niam exiſtimabat vere talem qualem prædic
veram, non laudat. At alter ilico rogat, nu
& ille venalis eſſet: nam deſcripſeram illi fo
mam equi, & locum indicaram. Locator p
mum obticeſcere, atque alios ambitioſe pr
dicare. Cum iſte cæteris utcunque proba
ſemper ageret de uno illo, tandem locator ap
ſe; Plane fefellit me judicium de illo equo:
quidem hic peregrinus ſtatim agnovit hunc i
ter omnes. Cum inſtaret ille, tandem hic, V
nalis eſt, inquit: ſed pretio fortaſſe deterreb
ris. Non eſt, inquit ille, magnum pretium,
rei dignitas reſpondeat: indica. Indicavit a
quanto pluris, quam indicaram ipſi, capta
& hoc lucri. Tandem convenit de pretio, d
tur arrha ſatis magna, nempe regalis aureus,
qua ſuſpicio incideret ſimulatæ emtionis. Er
tor jubet equo dari pabulum; ſe mox ait rec
turum, & abducturum: dat etiam ſtabular
drachmam. Ego ſimulatque cognovi pacti
nem eſſe firmam, ſic ut reſcindi non poſſ
rurſus ocreis & calcaribus armatus redeo
locatorem, anhelus clamo. Adeſt ille; rog
quid velim. Ilico, inquam, adornetur equ
meus: Nam eveſtigio proficiſcendum eſt
rem maxime ſeriam. Atqui modo, inqu
mandabas ut aliquot dies alerem equum tuu
Verum, inquam; ſed præter exſpectatione

obj

ectum eſt negotium, idque regium, quod
lam patitur dilationem. Heic ille: eliges ex
nibus quem voles; tuum habere non potes.
go quam ob rem? Quoniam venditus eſt,
uit. Ibi ego ſimulata magna perturbatione:
ohibeant, inquam, ſuperi quod dicis. Hoc
jecto itinere non venderem eum equum,
am ſi quis numeret quadruplum. Incipio
am, clamo me perditum. Tandem incaluit
ille; Quid opus, inquit, his júrgiis? Indicaſti
aum, ego vendidi: ſi numero pretium, nihil
bes quod mecum agas; ſunt in hac urbe le-
: ad exhibendum equum me non potes
mpellere. Cum diu clamaſſem, aut equum
hiberet, aut emtorem, tandem iratus nu-
erat pretium. Emeram quindecim aureis,
timaram viginti ſex. Ille æſtimarat triginta
obus. Cogitabat apud ſe, præſtat hoc lucri-
cere, quam equum reddere. Abeo dolenti ſi-
ilis, ac vix placatus etiam data pecunia. Ille
gat ut boni conſulam; ſe aliis in rebus pen-
turum hoc incommodi. Sic impoſitum eſt
npoſtori. Habet equum nullius pretii. Exſpe-
at ut, qui arrham dedit, veniat numeratum
ecuniam. At nemo venit, nec unquam ven-
irus eſt. AV. Interim nunquam tecum expo-
ulavit? PH. Qua fronte, aut quo jure id face-
et? Convenit quidem ſemel atque iterum,
onqueſtus eſt de fide emtoris. Verum ego ul-
o expoſtulavi cum homine, dicens illum eo
nalo dignum, qui præpropera venditione tali
quo me ſpoliarit. Hoc eſt crimen tam bene
collocatum, mea ſententia, ut non poſſim in-
ducere animum confiteri. AV. Ego mihi [4] ſta-
tuam poſcerem, ſi quid tale deſignaſſem; tan-
tum abeſt, ut confeſſurus ſim. PH. An ex animo
loqua-

4 Honoris gratia ſtatuæ ponebantur bene meritis de re publica.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

loquaris, neſcio; mihi tamen addis animum
quo magis lubeat talibus facere fucum.

ΠΤΩΧΟΛΟΓΙΑ.

IRIDES [1], MISOPONVS [2].

IR. QVam ego huc novam avem video ad
volare? Agnoſco faciem, ſed veſtis no
convenit. Aut ego prorſus hallucinor, aut hi
eſt Miſoponus. Audendum eſt: compellab
hominem, quamlibet pannoſus. Salve, Miſo
pone. MI. Iridem video. IR. Salve, Miſopone
MI. Tace, inquam. IR. Quid? an ſalvere no
vis? MI. Non iſto quidem nomine. IR. Qui
accidit? An non es idem qui fueras? An cum
veſte mutatur & nomen? MI. Non; ſed vetu
receptum eſt. IR. Quis tum eras? MI. Apitius
IR. Ne te pudeat veteris ſodalis, ſi quid melio
ris obtigit fortunæ: non diu eſt quod eras or
dinis noſtri. MI. Concede huc ſodes, & audie
rem omnem. Non pudet ordinis veſtri, ſed pu
det primi ordinis. IR. Quem ordinem narras
Franciſcanorum? MI. Nequaquam, ô bone, ſe
decoctorum. IR. Næ tu iſtius ordinis ſodale
habes quam plurimos. MI. Eram re lauta; pro
degi ſtrenue. ubi res defecit, nullus agnoſceba
Apitium. Profugi pudore, verti me ad veſtrum
collegium: hoc malui quam fodere. IR. Sapui
ſti. Sed unde ſubito novus nitor corporis? Nan
de veſte mutata non perinde miror. MI. Quan
ob rem? IR. Quia Dea Laverna [3] multos ſubi
to ditat. MI. An ſuſpicaris me furto paraſſ
rem? IR. Hoc fortaſſis ignavius. Rapina igitu
MI. Non per veſtram Peniam [4], neque furto
neq; rapina. Sed de nitore corporis prius expe
diam, quod tibi videtur mirabilius. IR. Nan
apud nos eras totus ulceroſus. MI. Nimirum
ſun

[1] *Irides, velut Iri filius, quem mendicũ inducit Vlyſſes.*
[2] *Miſoponus, oſor laborum.*
[3] *Laverna dea furum.*
[4] *Penia, paupertatis dea apud Ariſtophanem.*

ſu uſus amiciſſimo medico. IR. Quonam?
Non alio quam me ipſo, niſi ſi quem ar-
baris mihi me ipſo amiciorem. IR. Atqui
nciebam te callere rem medicam antehac.
Totum illum ornatum ipſe pigmentis af-
firam, thure, ſulphure, reſina, viſco, lin-
t, cruore. Vbi viſum eſt, quod affixeram,
draxi. IR. O impoſtorem! nihil te videbatur
nerabilius. Poteras in tragœdia ſuſtinere per-
ſam Iob. MI. Sic tum ferebat egeſtas; quan-
qm fortuna nonnunquam & cutem mutare
ſet. IR. Dic igitur de fortuna. Repertus eſt
thaurus aliquis? MI. Non; ſed repertus eſt
quſtus veſtro paulo commodior. IR. Qui po-
tui facere quæſtum, cum non ſuppeteret
ſt? MI. Artem quævis terra alit. IR. Intelli-
g Dicis artem incidendi loculos. MI. Bona
Va. Dico artem alcumiſticam. IR. Vix quin-
dm dies ſunt, quod nos reliquiſti, & artem
aſquutus es, quam alii vix multis annis per-
diunt? MI. Nactus ſum viam compendia-
rii. IR. Quam, obſecro? MI. Ars veſtra con-
flerat mihi quatuor ferme aureos. bona
qdam fortuna incidi in veterem congerro-
n, qui nihilo felicius rem adminiſtrarat
qm ego. Compotabamus: cœpit, ut fit, nar-
ra ſuas fortunas: paciſcor hac lege, ut ille bi-
bt immunis, mihi communicaret artem.
Cmmunicavit bona fide: ea nunc vectigal eſt
mi. IR. Non licet diſcere? MI. Tibi vel gratis
iſtartiam, ob priſtinum ſodalitium. Scis nuſ-
qm non inveniri plurimos hujus artis avi-
dimos. IR. Audivi, & credo. MI. In horum
familiaritatem quacunque occaſione memet
inuo; jacto artem. Vbi ſenſero [5] larum hian-
te, eſcam [6] paro. IR. Quo pacto? MI. Vltro
cos

[5] *Vide proverb.*
[6] *Eſca,* δέλεαρ, *qua capiuntur piſces & aves.*

eos moneo, ne temere credant ejus artis pro
feſſoribus. Nam plerosque eſſe impoſtores, i
agentes præſtigiis ſuis, ut exhauriant locul
incautorum. IR. Iſtuc prooemii parum accom
modum tuo negotio. MI. Imo illud etiam a
do, ne quid mihi ipſi credant, ni rem certa
oculis ac manibus deprehenderint. IR. Mira
artis fiduciam mihi narras. MI. Iubeo illos a
eſſe, dum peragitur metamorphoſis: jubeo a
tentos eſſe: quoque minus dubitent, jubeo
ipſi manibus rem omnem peragant, me pro
cul ſpectante, nec digitum admovente: liqu
factam materiam jubeo ut purgent ipſi, a
aurifici purgandam deferant: prædico qua
tum argenti aurive ſit eliquandum: deniq
quod eliquatum eſt, jubeo ut pluribus auri
cibus deferant ad Lydium [7] lapidem explora
dum. Reperiunt pondus prædictum, reperiu
purgatiſſimum aurum aut argentum: nil
enim refert, niſi quod minore periculo mi
quidem res tentatur in argento. IR. Proin
nihil habet ars tua fuci? MI. Imo merus fuc
eſt. IR. Nondum video præſtigium. MI. Fa
ut videas. Primum paciſcor de mercede. ea
nolo mihi numerari, niſi prius edito artis e
perimento. Trado illis pulviſculum, quaſi h
jus vi conficiatur totum negotium. Ratione
conficiendi pulveris non communico, n
magna mercede redemerint. Exigo jusjura
dum, ne proferant arcanum artis intra
menſes cuiquam mortalium aut immor
lium. IR. Nondum audio fucum. MI. Fucus
mnis eſt in uno carbone in hoc parato. Ex
vo carbonem; in eum inſero liquefactum
gentum, quantum prædico reddendum: p
infuſum pulverem, ſic inſtruo vas, ut n
ſolu

[7] *Lydius lapis, coticula qua explorant aurum.*

em inferne & à lateribus cingatur prunis,
im etiam ſuperne: perſuadeo hoc eſſe ar-
ti Inter carbones, qui ſuperne imponuntur,
m admiſceo, qui tegit argentum, aut au-
ri. Id vi caloris liquefactum defluit in reli-
qm materiam, quæ liqueſcit, puta ſtannum,
aes: repurgatione facta invenitur quod ad-
ntum eſt. IR. Ars expedita: ſed quomodo
fis, ſi alter rem agat ſuis manibus? MI. Cum
iste præſcribente perfecit omnia, priuſquam
veatur vas alcumiſticum, accedo tandem,
&circumſpicio, ne quid forte ſit omiſſum.
A mihi videri ſuperne deeſſe unum atque al-
tem carbonem, clam appono meum; fingo
meum tollere ex acervo reliquorum, at illic
at ſic poſitum, ut nulli poſſit agnoſci, & il-
lt fallere. Tollo. IR. Cæterum cum illis abs-
q te periculum facientibus non ſuccedit,
iql adfers? MI. Mihi nihil eſt periculi, jam
numerata pecunia. Aliquid comminiſcor, aut
on fuiſſe inſinceram, aut carbones vitioſos,
aignem parum ſcite temperatum. Denique
p eſt artis, quam profiteor, non diu hærere
irodem loco. IR. An tantus eſt proventus
iſis artis, ut te poſſit alere? MI. Et quidem
ſplidide: poſthac tu quoque, ſi ſapis, relin-
qs iſtam miſeriam, & noſtro accedes ordi-
IR. Imo citius illud agam, ut te revocem in
trum ordinem. MI. Vt volens repetam quod
ſel effugi, ac deſeram bonum quod inveni?
I Habet hoc noſtra profeſſio, dulceſcit aſſue-
tine. Proinde cum multi ſint, qui deficiant
a nſtituto divi Franciſci, aut Benedicti; quem
uquam vidiſti, qui diutius verſatus in ordine
ntro defecerit? Nam tam paucis menſi-
b vix guſtare potueras, quid eſſet mendicitas.

MI. Is guſtus me docuit, eſſe rem omnium m… ſerrimam. IR. Cur igitur nemo deficit? MI. Fo… taſſe quia natura miſeri ſunt. IR. Ego hanc n… ſeriam ne cum regum quidem fortuna co… mutarim. Nihil enim regno ſimilius, qua… mendicitas. MI. Quid ego audio? nihil nivi… milius, quam carbo. IR. Dic mihi, qua re p… tiſſimum beati ſunt reges? MI. Quia faciu… quod animo collubitum eſt. IR. Iſta libert… qua nihil ſuavius, nemini regum magis ade… quam nobis. Nec dubito, quin multi reges ſi… qui nobis invideant. Sive bellum eſt, ſive pa… nos tuto vivimus: non deſcribimur ad mi… tiam, non vocamur ad munia publica, n… cenſemur [8]: cum populus expilatur exactio… bus, nullus inquirit in vitam noſtram: ſi qu… admiſſum eſt etiam atrocius, quis dignetur… jus vocare mendicum? Etiam ſi pulſamus h… minem, pudet pugnare cum mendico. Re… bus nec in pace, nec in bello licet ſuaviter a… re; & quo majores ſunt, hoc plures metuu… Nos, veluti Deo ſacros, etiam religione quada… metuit vulgus offendere. MI. Sed interim ſ… deſcitis in pannis, & caſulis. IR. Quid iſta… ciunt ad veram felicitatem? Extra homine… ſunt, quæ narras. His pannis debemus n… ſtram felicitatem. MI. At vereor ne vobis bre… peritura ſit felicitatis iſtius bona pars. IR. Q… ſic? MI. Quia jam hoc muſſant civitates, … mendicis liberum ſit quo libet evagari, ſed u… quæque civitas ſuos alat mendicos, & in h… qui valent, adigantur ad laborem. IR. Cur h… moliuntur? MI. Quia comperiunt ingentia… cinora ſub mendicitatis prætextu perpetra… Deinde non minimam perniciem ex veſt… ordine naſci. IR. Iſtiuſmodi fabulas frequen…

audi…

[8] *Vnde & cenſus dicitur, cum numeratis ſingulis, de facultatibus æſtimatis, indicitur exactio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

udivi. Id fiet ad Calendas Græcas. MI. Foraſſe citius, quam velles.

CONVIVIUM FABULOSUM.

OLYMYTHUS [1], GELASINUS [2], EUTRAPELUS [3], ASTAEUS [4], PHILYTHLUS [5], PHILOGELOS [6], EUGLOTTUS [7], LEROCHARES [8], ADOLESCHES [9].

O. VT non decet civitatem bene inſtitutam eſſe ſine legibus ac principe, ita nec onvivium oportet ἄναρχον eſſe καὶ ἄνομον. E. Iſtuc vero perplacet, ut unus totius populi omine reſpondeam. PO. Heus puer, adfer uc talos; horum ſuffragiis decernetur regnum, icunque faverit Iupiter. Euge, Eutrapelo fat Iupiter. Non fuere ſortes cæcæ; non potet magis idoneus eligi, etiamſi per ſingulas ibus viritim collecta fuiſſent puncta. Vulgo ctatur proverbium non tam vanum, quam rum Latinum, Novus rex, novus lex. Noθέτει [1] γοῦν, ὦ βασιλεῦ. EUT. Quod [2] felix ultumque ſit huic convivio: Primum edico, : quis heic proferto præter ridiculas fabulas. ui deerit fabula, drachma multator; ea pecua in vinum inſumitor. Atque in legitimis falis etiam ex tempore conficta habentor, moſervetur τὸ [3] πιθανὸν, καὶ πρέπον. Si nulli fuerit fabula., duo, quorum alter lepidiſſiam, alter frigidiſſimam fabulam dixerit, vini etium pendunto. Convivator à vini ſumtu amunis eſto; ciborum ſumtum unus ſuppetato: hujus rei ſi quid inciderit controverſiæ, elaſinus arbiter ac judex eſto. Hæc ſi vos

[1] Polymythus, fabuloſus. [2] Gelaſinus, ridiculus. [3] Eutrapelus, facetus. [4] Aſtæus, urbanus. [5] Philythlus, amans nugarum. [6] Philogelos, amans riſum. [7] Euglottus, bene linguax. [8] Lerochares, qui gaudet nugis. [9] Adoleſches, nugator.

[1] Id eſt, ſtatue leges, ô Rex. [2] Ab hac ſolenni precatione ſobant olim auſpicari, qui rem ſeriam agebant apud popum. [3] Id eſt, veriſimile & decorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſciveritis, rata ſunto. Qui legi parere noluerit
abito: ſic tamen ut poſtridie ad compotatio-
nem redire jus faſque ſit. GE. Legem à rege la-
tam noſtris ſuffragiis ratam eſſe volumus. Se
unde proficiſcetur fabularũ circulus? EVT. Vn
de, niſi à convivatore? AS. Licetne, rex, dicer
tria [4] verba? EVT. An tu credis nefaſtum [5] eſ
convivium? AS. Iureconſulti negant leger
eſſe, quæ non ſit æqua. EVT. Aſſentior. AS. A
tua lex æquat optimam fabulam peſſimæ
EVT. Vbi voluptas quæritur, ibi non minu
laudis promeretur qui peſſime dixit, quam qu
optime, eo quod non minus delectet. Velu
inter cantores nemo voluptati eſt, niſi qui au
inſigniter bene cecinerit, aut egregie mal
Nonne plures rident audito coccyce, quan
audita luſcinia? Heic mediocritas laudem no
habet. AS. At, cur plectuntur qui laudem auf
runt? EVT. Ne nimia felicitas provocet illis Ne
meſim aliquam, ſi ſimul & laudem auferren
& immunitatem. AS. Per Bromium, Minos ipſ
nunquam tulit legem æquiorem. PHILY. Nu
lam feres legem de modo bibendi? EVT. Diſpe
cta re, ſequar exemplum Ageſilai Lacedæmo
niorum regis. PHILY. Quid is fecit? EVT. I
cum tempore quodam ſympoſiarchus [6] talo
rum arbitrio delectus eſſet, rogante architr
clino [7], quantum cuique vini juberet appon
Si largior, inquit, vini copia parata eſt, dat
cuique quantum popoſcerit: ſi malignior, e
mnibus ex æquo diſtribuito. PHILY. Quid ſil
voluit Lacon ille cum hæc diceret? EVT. Ho
agebat, ut neque temulentum, neque rurſu
querulum eſſet convivium. PHILY. Qui ſic
EVT. Quia ſunt qui gaudent largius biber

ſun

4 Tria verba dixit, pro paucis.

5 Quod alter ludens torquet ad dies nefaſtos, in quibus juſtitium erat, nec licebat prætori dicere tria verba, Do, dico, addico. Sic Ovidius: Ille nefaſtus erit per quem tria verba ſilentur.

6 Princeps convivii.

7 Architriclinus, qui curat cibos apponendos, ac potum. Olim convivium tres ſpondas habebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nt qui gaudent parcius: reperiuntur & abſte-
ii, qualis dicitur fuiſſe Romulus. Itaque ſi
lli datur vinum niſi poſcenti, primum ne-
o compellitur ad bibendum; & tamen nihil
ſiderant, quibus grata eſt largior potatio. Ita
ut nemo triſtis ſit in convivio. Rurſus, ſi
rcior copia vini diſtribuitur æquis portioni-
s in ſingulos, ſatis habent qui bibunt mode-
tius: neque quiſquam in æqualitate poteſt
murmurare, quando qui largius erat hau-
rus, æquo animo componit ſeſe ad tempe-
ntiam. Hoc exemplum ſi placet, utar. Volu-
s enim hoc convivium fabuloſum eſſe, non
noſum. PHILY. Quid igitur bibebat Romu-
? EVT. Idem quod bibunt[8] canes. PHILY. An
n iſtud indignum rege? EVT. Nihilo magis
am quod reges ſpirant aëre cum canibus
mmuni: niſi quod illud intereſt; Rex non
it eandem aquam, quam biberet canis: ſed
rem quem efflavit rex, haurit canis; & vi-
ſim quem efflavit canis, haurit rex. Plus
riæ tuliſſet Alexander ille magnus, ſi cum
ibus bibiſſet. Nihil enim pejus regi, qui tot
minum millibus vigilat, quam vinolentia.
terum Romulum abſtemium fuiſſe, decla-
apophthegma non infeſtiviter ab illo di-
m. Etenim cum quidam videns illum abſti-
re à vino, dixiſſet, Vinum vile futurum, ſi
nes biberent quemadmodum ille; Imo, in-
it, tum arbitror fore cariſſimum, ſi biberent
nes vinum quemadmodum ego. Bibo enim
antum libet. GE. Vtinam heic adeſſet noſter
annes Botzemus canonicus Conſtantienſis,
i nobis Romulum quendam referret! nam
is abſtemius non minus eſt, quam dicitur,
qui comis ac feſtivus conviva. PO. Age, ſi

[8] *Canis natura abhorret à vino.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſimul poteſtis, non dicam ſorbere & flar
quod Plautus ait eſſe difficile, ſed edere & a
dire, quod eſt perfacile, bonis avibus auſpic
bor fabulandi munus. Si parum erit lepida f
bula, ſcitote Batavam eſſe. Opinor aliquot v
ſtrum auditum Macci nomen. GE. Non ita d
eſt quod periit. PO. Is cum veniſſet in civit
tem quæ dicitur Leydis, ac vellet novus hoſp
innoteſcere joco quopiam, (nam is erat hom
ni mos;) ingreſſus eſt officinam calcearii: ſal
tat. Ille cupiens extrudere merces ſuas, rog
nunquid vellet. Macco conjiciente oculos
ocreas ibi penſiles, rogat ſutor num vell
ocreas. Annuente Macco, quærit aptas tibi
illius; inventas alacriter protulit, &, ut ſolen
inducit illi. Vbi jam Maccus eſſet elegant
ocreatus; Quam belle, inquit, congrueret h
ocreis par calceorum duplicatis ſoleis. Rogat
an & calceos vellet, annuit. Reperti ſunt,
additi pedibus. Maccus laudabat ocreas, la
dabat calceos. Calcearius tacite gaudens, ſu
cinebat illi laudanti, ſperans pretium æquiu
poſteaquam emtori tantopere placeret mer
Et jam erat nonnulla contracta familiarita
Heic Maccus: Dic mihi, inquit, bona fid
nunquamne uſu venit tibi, ut, quem ſic ocre
& calceis ad curſum armaſſes, quemadm
dum nunc armaſti me, abierit non numera
pretio? Nunquam, ait ille. Atqui ſi forte, i
quit, veniat uſu, quid tu tum faceres? Con
querer, inquit calcearius, fugientem. Tu
Maccus, Serione iſta dicis, an joco? Plane
rio, inquit alter, loquor; & ſerio facerem. E
periar, ait Maccus. En pro calceis præcurro,
curſu ſequere. Simulque cum dicto conjecit
in pedes. Calcearius è veſtigio conſecutus e
qua

antum poterat; clamitans, Tenete furem,
nete furem. Ad hanc vocem cum cives undi-
e proſiliſſent ex ædibus, hoc commento co-
buit illos Maccus, ne quis manum injiceret;
lens ac vultu placido, Ne quis, inquit, remo-
ur curſum noſtrum; certamen eſt de cupa
rviſiæ. Itaque jam omnes præbere ſeſe cer-
minis ſpectatores. Suſpicabantur autem cal-
arium dolo clamorem eum fingere, ut hac
caſione anteverteret. Tandem calcearius
rſu victus, ſudans & anhelus domum rediit.
accus tulit brabeum. GE. Maccus iſte effu-
quidem calcearium, at non effugit furem.
. Quam ob rem? GE. Quia furem ferebat
cum. PO. Forte tum non erat ad manum pe-
nia, quam poſtea reſolvit. GE. Verum erat
tio furti. PO. Ea quidem poſt intentata eſt,
d jam magiſtratibus aliquot innotuerat Mac-
s. GE. Quid attulit Maccus? PO. Quid attu-
? rogas? in cauſſa tam vincibili? Magis pe-
clitatus eſt actor quam reus. GE. Qui ſic?
. Quia gravabat illum actione calumniæ, &
tendebat legem Rhemiam [1], quæ dictat, ut,
i crimen intenderit, quod probare non poſ-
, pœnam ferat quam laturus erat reus, ſi
nvictus fuiſſet. Negabat ſe contrectaſſe rem
enam invito domino, ſed ultro deferente,
c ullam pretii mentionem interceſſiſſe. Se
ovocaſſe calcearium ad certamen curſus; il-
m accepiſſe conditionem; nec habere quod
eratur, cum eſſet curſu ſuperatus. GE. Hæc
tio non multum abeſt ab [2] umbra aſini. Quid
ndem? PO. Vbi ſatis riſum eſt, quidam è ju-
cibus vocavit Maccum ad cœnam, & nume-
vit calceario pretium. Simile quiddam acci-
t Daventriæ me puero. Erat tempus illud,

[1] *Qua ad pœnam talionis vocat calumniatorem.*

[2] *Vide Chiliades.*

quo regnant piſcatores, frigent [3] lanii. Quidam
adſtabat ad feneſtram fructuariæ [4], ſive Græc
mavultis, oporapolidis, fœminæ vehement
obeſæ, oculis intentis in ea quæ propoſita v
num erant. illa ex more invitavit, ſi quid vel
let: & cum videret hominem intentum ficis
Vis, ait, ficos? ſunt perquam elegantes. Cum
ille annuiſſet, rogat quot libras vellet: Vis, in
quit, quinque libras? Annuenti, tantum fico
rum effudit in gremium. Dum illa reponit lan
ces, ille ſe ſubducit, non curſu, ſed placide. Vb
prodiſſet acceptura pecuniam, vidit emtorem
abire, inſequitur majore voce quam curſu
Ille diſſimulans pergit quo cœpit ire: tandem
multis ad fœminæ vocem concurrentibus, re
ſtitit. Ibi in populi corona agitur cauſſa: riſu
oboritur: emtor negabat ſe emiſſe, ſed quod
ultro delatum fuiſſet accepiſſe: ſi vellet expe
riri apud judices, ſe compariturum. GE. Age,
narrabo fabulam tuæ non admodum diſſimi
lem, fortaſſe nec inferiorem, niſi quod hæc
non habet auctorem perinde celebrem atque
eſt Maccus. Pythagoras totum mercatum di-
videbat in tria hominum genera: quorum alii
prodiiſſent ut venderent, alii ut emerent: hoc
utrumque genus ajebat ſolicitum eſſe, proin-
de nec felix: alios non ob aliud venire in fo-
rum, quam ut ſpectent quid illic proferatur,
aut quid agatur: hos ſolos eſſe felices, quod va-
cui curis, gratuita voluptate fruerentur. At-
que ad hunc modum dicebat philoſophum
verſari in hoc mundo, quemadmodum illi
verſarentur in mercatu. Verum in noſtris em-
poriis quartum hominum genus obambulare
ſolet, qui nec emunt, nec vendunt, nec otioſi
contemplantur, ſed obſervant ſolicite ſi quid
poſſint

[3] *Circumitione notavit Quadrageſimam.*

[4] *Fructuaria, quæ vendit fructus arborum.*

oſſint involare. Atque in hoc genere repe-
iuntur quidam mire dextri, dicas eſſe Mercu-
o favente natos. Convivator dedit fabulam
im coronide; ego dabo cum prooemio. Nunc
ccipite quod nuper accidit Antverpiæ. Sacri-
cus quidam receperat illic mediocrem ſum-
iam pecuniæ, ſed argenteæ. Id impoſtor qui-
am animadverterat. Adiit ſacrificum; qui ge-
ibat in zona crumenam nummis turgidam:
lutat civiliter; narrat ſibi datum negotium à
is, ut vici ſui parocho mercaretur novum
llium ſacrum, quæ ſumma veſtis eſt ſacer-
oti rem divinam peragenti. Rogat, hac in re
ommodaret ſibi tantillum operæ, ut ſecum
et ad eos, qui vendunt hujuſmodi pallia, quo
delicet ex modo corporis ipſius ſumeret ma-
s aut minus; nam ſibi videri ſtaturam ipſius
m parochi magnitudine vehementer con-
uere. Hoc officium, cum leve videretur, fa-
e pollicitus eſt ſacrificus. Adeunt ædes cujuſ-
m. Prolatum eſt pallium, ſacrificus induit,
nditor affirmat mire congruere. Impoſtor
m nunc à fronte, nunc à tergo contemplatus
et ſacrificum, ſatis probavit pallium; ſed
uſſatus eſt à fronte brevius quam par eſſet.
i venditor, ne non procederet contractus,
gat id eſſe pallii vitium, ſed crumenam tur-
lam efficere, ut ea parte offenderet brevitas.
uid multa? Sacrificus deponit crumenam:
nuo contemplantur. Ibi impoſtor averſo ſa-
ifico crumenam arripit, ac ſemet in pedes
njicit. Sacerdos curſu inſequitur ut erat pal-
tus, & ſacrificum venditor. Sacrificus cla-
at, Tenete furem: venditor clamat, Tenete
crificum: impoſtor clamat, Cohibete ſacrifi-
um furentem. & creditum eſt, cum viderent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

illum ſic ornatum in publico currere. Itaqu[e] dum alter alteri in mora eſt, impoſtor effugit. EVT. Dignus qui non ſimplici ſuſpendio pereat tantus artifex. GE. Niſi jam pendet. EVT. Vtinam non ſolus, ſed una cum illo qui talibus portentis favent in perniciem Reipubl. GE. Non favent gratis. Catena [5] eſt, quæ demiſſa in terras pertingit ad Iovem. EVT. Ad fabulas redeundum. AS. Ad te redit ordo [6], ſi fas eſt regem in ordinem cogere. EVT. Non cogar; imo volens veniam in ordinem; alioqui tyrannus eſſem, non rex, ſi leges quas aliis præſcribo, recuſem. AS. Veruntamen ajunt principem [7] eſſe ſupra leges. EVT. Iſtuc non omnino falſo dictum eſt, ſi principem accipias ſummum illum principem, quem tum vocabant Cæſarem. Deinde ſi ſic accipias ſuperiorem legibus, quod alii coacti utcunque ſervant, illum ſuapte ſponte multo cumulatius præſtare. Quod enim animus eſt corpori, hoc eſt bonus princeps Reipublicæ. Quid opus erat addere, bonus, quando malus princeps nō eſt princeps: quemadmodum ſpiritus impurus, qui invaſit corpus hominis, non eſt animus. Sed ad fabulam; & arbitror convenire, ut rex regiam fabulam adferam. Ludovicus Galliarum rex, ejus nominis undecimus, cum rebus domi turbatis peregrinaretur apud Burgundiones, occaſione venationis nactus eſt familiaritatem cum Conone quodam homine ruſtico, ſed animi ſimplicis ac ſinceri. Nam hoc genus hominibus delectantur monarchæ. Ad hujus ædes frequenter diverterat rex ex venatu; &, ut plebeiis rebus nonnunquam delectantur magni principes,

5 Alludit ad catenam argenteam Homeri. Videtur ſubindicare quod ex talibus impoſtoribus aliquid lucri redeat ad præfectos, & hinc ad principes.

6 Ordo, id eſt, vices. Cogere in ordinem, eſt facere cæteris æqualem.

7 Quod principi placuit, per principis genium, ad principum ſtatuam. hæc de Cæſare intelligebantur. Imperatoris nomen militare. Regis nomen Romanis inviſum erat: Principis nomen erat amabilius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

es, apud eum magna cum voluptate veſceba-
ur rapis. Mox ubi Ludovicus reſtitutus, jam
erum potiretur apud Gallos, ſubmonuit Co-
onem uxor, ut regem veteris hoſpitii com-
nonefaceret; adiret illum, & rapas aliquot in-
ignes illi dono adferret. Tergiverſatus eſt Co-
on, ſe luſurum operam: principes enim non
neminiſſe talium officiorum. Sed vicit uxor.
Deligit Conon rapas aliquot inſignes; accingi-
ur itineri. Verum ipſe per viam captus ille-
ebra cibi, paullatim devoravit omnes, una
umtaxat excepta inſigniter magna. Vbi Co-
on prorepſiſſet in aulam, qua rex erat iturus,
atim agnitus eſt à rege, & accerſitus. Ille
nagna cum alacritate detulit munus; rex ma-
ore cum alacritate accepit; mandans cuidam è
roximis, ut diligenter reponeretur inter ea,
uæ haberet cariſſima. Cononem jubet ſecum
randere: à prandio egit Cononi gratias; &
upienti repetere rus ſuum, juſſit pro rapa nu-
nerari mille coronatos aureos. Hujus rei fa-
na cum, ut fit, per omne regis famulitium eſ-
et pervagata, quidam ex aulicis dono dedit re-
i equum non inelegantem. Rex intelligens
llum, provocatum benignitate quam præſtite-
at Cononi, captare prædam; vultu majorem
n modum alacri accepit munus; & convoca-
s primoribus conſultare cœpit, quo munere
enſaret equum tam bellum, tamque pretio-
um. Interim, qui donarat equum, ſpes opimas
nimo concipiebat, ſic cogitans: Si ſic penſa-
it rapam donatam à ruſtico; quanto munifi-
entius penſaturus eſt equum talem oblatum
b aulico? Cum regi veluti de re magna con-
ultanti alius aliud reſponderet, diuque vana
pe lactatus eſſet captator; tandem rex: Venit,
inquit,

inquit, in mentem, quod illi donem: & accerſito ex proceribus quopiam, dixit in aurem, ut adferat id quod reperiret in cubiculo (ſimulque locum deſignat) ſerico diligenter obvolutum. Adfertur rapa: eam, ut erat obvoluta, rex ſua manu donat aulico; addens, ſibi videri bene penſatum equum cimelio [8], quod ſibi conſtitiſſet mille coronatis. Digreſſus aulicus dum tollit linteum, pro theſauro reperit, non carbones, quod ajunt, ſed rapam jam ſubaridam. Ita captator ille captus, riſui fuit omnibus. AS. Iam ſi permittis, rex, ut plebeius loquar regalia, referam quod ex tua fabula venit in mentem de eodem Ludovico. Nam ut anſa anſam, ita fabula trahit fabulam. Quidam famulus, cum vidiſſet pediculum repentem in veſte regia, flexis genibus, ac ſublata manu, ſignificat, ſe neſcio quid officii præſtare velle. Ludovico præbente ſe, ſuſtulit pediculum, & clam abjecit. Rogante rege quid eſſet, puduit fateri. Cum inſtaret rex, faſſus eſt fuiſſe pediculum. Lætum, inquit, omen eſt; declarat enim me eſſe hominem, quod hoc genus vermiculorum peculiariter infeſtet hominem, præſertim in adoleſcentia. Iuſſitque pro officio numerari coronatos quadraginta. Poſt dies aliquam multos alter quidam, qui viderat illi feliciter ceſſiſſe tam humile officium; nec animadvertens, plurimum intereſſe, ex animo facias quid, an arte; ſimili geſtu aggreſſus eſt regem, ac rurſus illo ſe præbente, ſimulabat ſe tollere quiddam è veſte regia, quod mox abjiceret. Cum urgeret rex tergiverſantem, ut diceret quid eſſet, mire ſimulato pudore, tandem reſpondit eſſe pulicem. Rex intellecto fuco, Quid, inquit, an tu me facies canem [9]? Iuſſit tolli [10] hominem,

in

8 Κειμήλιον Græcis eſt pretioſum aliquid, quod ſervandi cauſa ſeponitur; apud Homerum. vulgo dicimus Clenodia.

9 Nam hoc animal maxime infeſtatur à pulicibus.

10 Tolli ſublimem in humeros, ut vapularet.

pro captatis quadraginta coronatis infligi
adraginta plagas. PHILY. Non tutum eſt, ut
dio, cum regibus facetiis ludere. Quemad-
odum enim leones ſe nonnunquam placide
æbent fricanti, iidem, ubi lubitum eſt, leo-
s ſunt, & jacet colluſor; itidem favent prin-
pes. Sed adferam tuæ fabulæ fabulam non
ſſimilem, ne recedamus interim à Ludovi-
, cui pro delectamento erat, corvos hiantes
lere. Dono acceperat alicunde decem millia
ronatorum. (quoties autem principibus ob-
git nova pecunia, venantur omnes officiarii,
captant aliquam prædæ partem. id non fu-
ebat Ludovicum.) Cum igitur ea pecunia ex-
omta eſſet in menſa, quo magis irritaret
em omnium, ſic loquutus eſt circumſtanti-
is: Quid? an non videor vobis rex opulentus?
bi collocabimus tantam pecuniæ vim? Do-
ticia eſt, donari viciſſim convenit. Vbi nunc
nt amici, quibus pro ſuis in me officiis de-
o? Adſint nunc, priusquam effluat hic the-
urus. Ad hanc vocem accurrere permulti:
mo non ſibi ſperabat aliquid. Rex cum vi-
ſſet aliquem maxime inhiantem, & jam ocu-
devorantem pecuniam; ad eum converſus,
mice, inquit, quid tu narras? Ille comme-
orabat ſe diu aluiſſe falcones regios, ſum-
a fide, nec ſine gravibus impendiis: alius
iud adferebat; ſuum quisque officium verbis
antum poterat exaggerabat, idque non ſine
endaciis. Rex omnes benigne audiebat, &
ngulorum orationem comprobabat. Hæc
nſultatio dilata eſt in longum tempus, quo
utius ſpe metuque torqueret omnes. Adſta-
at inter hos primus Cancellarius; nam &
unc juſſerat acciri. Is cæteris prudentior, non
præ-

prædicabat officia ſua, ſed agebat ſpectatorem fabulæ. Ad hunc tandem converſus rex: Quid, inquit, narrat meus Cancellarius? Solus ille nihil petit; nec prædicat officia ſua. Ego, inquit Cancellarius, plus accepi à benignitate regia, quam promeruerim: nec ulla de re magis ſolicitus ſum, quam ut regiæ in me munificentia reſpondeam; tantum abeſt ut velim flagitare plura. Tum rex: Vnus igitur, inquit, omnium non eges pecunia? Ne egerem, inquit alter, jam tua præſtitit benignitas. Ibi rex verſus ad alios: Næ ego ſum, inquit, regum omnium magnificentiſſimus, qui tam opulentum habeam Cancellarium. Heic magis accenſa ſpes eſt omnibus, futurum ut pecunia cæteris diſtribueretur, quandoquidem ille nihil ambiebat. Ad hunc modum ubi ſatis diu luſiſſet rex, coëgit Cancellarium, ut totam eam ſummam domum auferret. Moxque verſus ad cæteros jam mœſtos, Vobis, inquit, erit alia exſpectanda occaſio. PHILO. Fortaſſe frigidius videbitur quod narraturus ſum; proinde deprecor doli mali ſuſpicionem, furtive; ne videar de induſtria ambiiſſe immunitatem. Adiit eundem Ludovicum quidam, petens ut munus, quod forte vacabat in eo pago in quo habitabat, juberet in ipſum transferri. Rex audita petitione, expedite reſpondit, Nihil efficies: videlicet amputans omnem ſpem impetrandi quod petebatur. Petitor item, mox actis regi gratiis, diſceſſit. Rex ex ipſa fronte colligens hominem eſſe non omnino ſiniſtri ingenii, ſuſpicansque illum non intellexiſſe, quid reſpondiſſet, jubet eum revocari. Redit. Tum rex, Intellexeras, inquit, quid tibi reſponderim? Intellexi. Quid igitur dixi? Me nihil effectu-

rum.

m. Cur igitur agebas gratias? Quoniam, quit, eſt domi quod agam: proinde ma- o meo incommodo perſecuturus eram ic ſpem ancipitem: nunc beneficium in- rpretor, cito negaſſe beneficium; meque cratum quidquid eram perditurus, ſi vana e lactatus fuiſſem. Ex eo reſponſo rex con- ſtans hominem minime ſegnem, ubi pauca rcunctatus eſſet, Habebis, inquit, quod pe-, quo mihi bis gratias agas; ſimulque verſus officiarios, Expediantur, inquit, huic ſine ora diplomata, ne heic diu ſuo damno hæ- at. EVG. Non deeſt quod referam de Ludo- co, ſed malo de noſtro Maximiliano. Qui nequaquam ſolitus eſt defodere pecuniam, clementiſſimus erat in eos, qui decoxerant, odo nobilitatis titulo commendarentur. Ex c hominum genere cum cuidam juveni vel- opitulari, mandavit illi legationem, ut à ci- ate quadam, titulo neſcio quo, peteret cen- m millia florenorum. Talis autem erat titu-, ut ſi quid impetratum eſſet dexteritate le- i, pro lucro duci poſſet. Legatus extorſit llia quinquaginta; Cæſari reddidit triginta. ſar lætus inſperata præda, dimiſit homi- m, præterea nihil inquirens. Interea quæ- res & rationales olfecerant plus acceptum ſſe quam exhibitum. Interpellant Cæſarem, accerſeret hominem. Accitus eſt: venit ili- . Tum Maximilianus: Audio, inquit, te ac- iſſe millia quinquaginta. Faſſus eſt. Non ex- uiſti niſi triginta millia. Faſſus eſt & hoc. ddenda eſt, inquit, ratio. Promiſit ſe fa- urum; ac diſceſſit. Rurſum cum nihil eſſet um, interpellantibus officiariis revocatus . Tum Cæſar, Nuper, inquit, juſſus es red-

dere

dere rationem. Memini, inquit ille; & in ho
ſum. Cæſar ſuſpicans, illi rationem nondum
ſatis eſſe ſubductam, paſſus eſt illum ſic abir
Cum ſic eluderet, officiarii vehementer inſta
bant; clamitantes, non eſſe ferendum, ut il
tam palam illuderet Cæſari. Perſuaſerunt, u
accerſitus juberetur inibi præſentibus ipſis ex
hibere rationem. Annuit Cæſar. Accitus ven
ilico, nihil tergiverſatus. Tum Cæſar, Nonne
inquit, pollicitus es rationem? Pollicitus, re
ſpondit ille. Iam, inquit, opus eſt: en adſun
qui excipient; nec eſt diutius tergiverſandi lo
cus. Aſſidebant officiarii, paratis ad id codicil
lis. Ibi juvenis ſat dextre; Non detrecto, inquit
rationem, invictiſſime Cæſar. verum hujuſ
modi rationum non ſum admodum peritus, u
qui nunquam reddiderim: iſti qui aſſident, ta
lium rationum ſunt peritiſſimi; ſi vel ſemel vi
dero quemadmodum illi tractent hujuſmod
rationes, ego facile imitabor. Rogo jubeas il
los vel exemplum edere; videbunt me docilem
Cæſar ſenſit dictum hominis, quod non intel
ligebant hi, in quos dicebatur; ac ſubridens
Verum, inquit, narras; & æquum poſtulas. It
juvenem dimiſit. Subindicabat enim, ſic illo
Cæſari ſolere reddere rationem, quemadmo
dum ipſe reddiderat; nimirum, ut bona pecu
niæ portio penes ipſos remaneret. LE. Nun
tempus eſt, ut ab equis, quod ajunt, ad aſino
deſcendat fabula; à regibus ad Antonium ſa
crificum Lovanienſem; qui Philippo cogno-
mento Bono fuit in deliciis. Hujus viri ferun-
tur multa vel jucunde dicta, vel jocoſe facta
ſed pleraque ſordidiora. Nam pleroſque luſu
ſuos condire ſolitus eſt unguento quodam,
quod non admodum eleganter ſonat, ſed peju
olet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

et. Deligam unum ex mundioribus. Invita-
t unum atque alterum bellum homunculum
rte obvios in via. Cum rediſſet domum, re-
rit culinam frigidam, nec erat nummus in
culis; quod illi nequaquam erat inſolens.
Hic opus erat celeri conſilio. Subduxit ſe ta-
us: & ingreſſus culinam fœneratoris, qui-
m illi erat familiaritas, quod frequenter age-
t cum illo; digreſſa famula, ſubduxit unam
ollis æneis una cum carnibus jam coctis, ac
te tectam deferebat domum: dat coquæ: ju-
t protinus effundi carnes & jus in aliam ol-
a fictilem, ſimulque fœneratoris ollam de-
cari donec niteret. Eo facto mittit puerum
fœneratorem, qui depoſito pignore drach-
as duas à fœneratore ſumat mutuo, ſed acci-
at chirographum, quod teſtaretur talem ol-
n miſſam ad ipſum. Fœnerator non agno-
ns ollam, utpote defrictam ac nitentem, re-
it pignus, dat chirographum, & numerat
uniam; ea pecunia puer emit vinum. Ita
ſpectum eſt convivio. Tandem cum appa-
retur prandium fœneratori, deſiderata eſt ol-
Heic jurgium adverſus coquam. Ea cum gra-
retur, conſtanter affirmavit, neminem eo
fuiſſe in culina præter Antonium. Impro-
m videbatur hoc ſuſpicari de ſacrifico. Tan-
n itum eſt ad illum; exploratum an apud il-
h eſſet olla: ne muſca quidem olla reperta.
id multis? Serio flagitata eſt ab illo olla,
od ſolus ingreſſus eſſet culinam, quo tem-
re deſiderata eſt. Ille faſſus eſt ſumſiſſe com-
dato ollam quandam, ſed quam remiſiſſet
, unde ſumſerat. Id cum illi pernegarent, &
aluiſſet contentio, Antonius adhibitis ali-
ot teſtibus, Videte, inquit, quam periculo-
ſum

ſum eſt cum horum temporum hominibu
agere ſine chirographo: intenderetur mihi pro
pemodum actio furti, ni manum haberem fœ
neratoris. Et protulit ſyngrapham. Intellectu
eſt dolus: fabula magno cum riſu per totam re
gionem diſſipata eſt, ollam oppignoratam ip
cujus erat. Hujuſmodi dolis libentius faver
homines, ſi commiſſi ſunt in perſonas odio
ſas, præſertim eos qui ſolent aliis imponere
AD. Næ tu nobis mare fabularum aperuiſti
nominato Antonio: ſed unam dumtaxat, eam
que brevem referam, quam audivi nuperrime
Agitabant ſimul convivium aliquot belli, u
dicunt, homunculi, quibus nihil prius in vita
quam ridere. Inter hos erat Antonius, atqu
alter item, & ipſe celebris hoc genere laudis, a
velut æmulus Antonii. Porro quemadmodum
inter philoſophos, ſi quando conveniunt, pro
poni ſolent quæſtiunculæ de rebus naturæ; it
heic ſtatim nata eſt quæſtio, quænam eſſet ho
minis pars honeſtiſſima. Alius divinabat ocu
los, alius cor, alius cerebrum, alius item aliud
& ſuæ quisque divinationis rationem adfere
bat. Antonius juſſus dicere ſententiam, dix
os ſibi videri partem omnium honeſtiſſimam
& addidit cauſſam neſcio quam. Tum alte
ille, ne quid ipſi conveniret cum Antonio, re
ſpondit, eam partem qua ſedemus, ſibi videri
honeſtiſſimam. Cum id videretur omnibus ab
ſurdum, attulit hanc cauſſam, quod is dicere
tur vulgo honoratiſſimus, qui primus conſide
ret: hoc honoris competere parti quam dixiſ
ſet. Applauſum eſt huic ſententiæ, & riſum e
affatim. Placuit homo ſibi de hoc dicto; viſus
que eſt in eo certamine victus Antonius. Diſſi
mulavit Antonius, qui non ob aliud detulera

or

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

primam honeſtatis laudem, niſi quod ſciret
m velut æmulum ſuæ gloriæ diverſam par-
n nominaturum. Poſt dies aliquot cum rur-
uterque vocatus eſſet ad idem convivium,
reſſus Antonius offendit æmulum cum
s aliquot confabulantem, dum adornatur
na: & averſus emiſit clarum ventris crepi-
m ante faciem alterius. Ille indignatus, Abi,
quit, ſcurra, ubinam didiciſti mores iſtos?
m Antonius, Etiam indignaris? inquit. Si te
utaſſem ore, reſalutaſſes: nunc te ſaluto par-
corporis, vel te judice, omnium honeſtiſſi-
, & ſcurra vocor. Sic recuperavit prius a-
ſſam gloriam Antonius. Diximus omnes,
nc ſupereſt ut pronuntiet judex. GE. Id fa-
am, ſed non prius, quam ſuum quisque cya-
um ebiberit. En auſpicor: ſed lupus in fabu-
PO. Haud lævum omen adfert Levinus Pan-
athus. *Levinus*. Quid actum eſt inter tam
pidos congerrones? PO. Quid aliud? Cer-
tum eſt fabulis, donec lupus intervenires.
ev. Huc igitur adſum, ut perficiam fabulam:
lo vos omnes cras apud me prandere pran-
um Theologicum. GE. Scythicum [1] promittis
nvivium. *Lev*. Αὐτὸ [2] δείξει. Niſi fatebimi-
hoc fuiſſe vobis fabuloſo convivio jucun-
us, non recuſo dare pœnas in cœna. Nihil ju-
undius, quam cum ſerio tractantur nugæ.

[1] *Id eſt, triſte.*
[2] *Id eſt, ipſa res indicabit. Vide proverbium.*

PVERPERA.

EVTRAPELVS [1], FABVLLA.

EV. SAlva ſit optima Fabulla. FA. Salve mul-
tum, Eutrapele. Sed quid tandem novæ
ei accidit, quod nunc ſalutator inſolens ad-
veneris, quem hoc triennio toto nemo no-
trum vidit? EV. Dicam: forte præteriens has
ædes,

[1] *Eutrapelus, id eſt, facetus.*

[a] *Circulum ferreum, aut aliquid ejus loco additum oſtio, quo pulſatur. Græci κορώνην vocant vel ob figuram, vel ob garrulitatem.*

ædes, vidi cornicem [a] obvinctam candido li
teo: demirabar quid eſſet cauſſæ. FA. Adeo
hoſpes es in hac regione, ut ignores hoc
ſymbolum puerperii in ædibus? EV. Eho n
non prodigium eſt videre cornicem albam
extra jocum; ſciebam maxime: verum ſu
cari non potui, te puellam vixdum ingre
decimumſextum annum, tam mature didic
difficillimam artem gignendi liberos, qu
ægre diſcunt quædam ante annos trigi
FA. Vt tu ſemper es quod diceris, Eutrap
EV. Vt nunquam deeſt Fabullæ fabula! De
tanti igitur commodum occurrit Polygam
FA. Is qui nuper extulit uxorem decima
EV. Is ipſe. ſed quod te fugit, opinor, rur
tam ambitioſe procum agit, quaſi hactenus
xerit cælebs. Hic percunctanti quid accid
novæ rei, Muliebre corpus, inquit, in his a
bus per medium ſectum eſt in duo. Ob qu
inquam, facinus? Si verum eſt, inquit, q
rumore populari jactatur, heic materfam
ſuſtinuit deglubere maritum ſuum: ſimul
cum riſu ſubduxit ſeſe. FA. Homo craſſe f
tus. EV. Ego me protinus intro conjicio, o
felicem partum gratulaturus. FA. Salutem
hi gratulare, ſi voles, Eutrapele; felicem p
tum tum gratulaberis, cum quod enixa ſum
deris de ſe præbere ſpecimen boni viri. EV.
tu quidem & vere, mea Fabulla. FA. Nul
Fabulla ſum, niſi Petronii. EV. Vni quidem
tronio paris; at non uni vivis, opinor. Ca
rum hoc quoque gratulor, quod puerum en
es. FA. Sed quas ob cauſſas felicius judicas
periſſe maſculum quam fœminam? EV. Q
tu potius, Fabulla Petronii, (jam enim vere
mea, dicere) illud mihi expedis, quas ob ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

vos magis gaudetis peperiſſe maſculos
m fœminas? FA. Quid aliæ ſentiant, neſcio:
nunc me gaudeo peperiſſe maſculum, quia
viſum eſt Deo: ſi maluiſſet ille puellam, ma-
lem & ipſa. EV. An putas Deo tantum eſſe
, ut etiam parturientibus obſtetricetur?
Quid agat ille potius, Eutrapele, quam ut
pagatione ſervet quod condidit? EV. Quid
t, ô bona? Imo, ni Deus eſſet, non arbitror
ecturum tot negotiis. Exſulat Chriſtiernus
orum rex, pius Euangelii fautor: Franci-
Galliarum rex hoſpes eſt Hiſpaniarum,
io quam ex ipſius animi ſententia, vir cer-
lignus meliore fortuna: Carolus molitur
narchiæ proferre pomœria: Ferdinandus
m ſuarum ſatagit in Germania: Bulimia [3]
niarum urget aulas omnes: periculoſos
us concitant agricolæ, nec tot ſtragibus ab
tuto deterrentur: populus meditatur anar-
m [4]: periculoſis factionibus collabitur ec-
æ domus: hinc atque hinc diſtrahitur illa
tunica inconſutilis. Vinea Domini non ab
jam apro vaſtatur; ſimulq; periclitatur ſa-
lotum cum decimis auctoritas, Theologo-
dignitas, monachorum majeſtas: nutat
feſſio, vacillant vota, labaſcunt leges Pon-
iæ, vocatur in diſcrimen euchariſtia, ex-
tatur Antichriſtus; totus orbis parturit ne-
quid magni mali. Interim ſuperant & im-
ent Turcæ, nihil non populaturi, ſi ſucceſ-
quod agunt: & tu rogas quid agat potius?
tempus arbitror, ut ſuo quoque regno
piciat in tempore. FA. Quod hominibus
tur maximum, id fortaſſe videtur Deo
ius momenti. Sed ab hac fabula Dei perſo-
, ſi vis, ſecludamus. Dic quæ te cauſſæ
moveant,

[3] Βουλιμία, *ſumma fames.*

[4] *Anarchia, cum nullo principe tumultuatur populus.*

moveant, ut felicius exiſtimes peperiſſe catu
lum, quam catellam. EV. Piæ mentis eſt, ho
judicare optimum, quod dedit Deus citra con
troverſiam optimus. Verum ſi Deus tibi dar
poculum cryſtallinum, nonne maximas ag
res gratias? FA. Agerem. EV. Quid ſi idem d
ret vitreum; num pares ageres? Sed vereor n
tibi moleſtiam adferam pro ſolatio, hæc apu
te philoſophans. FA. Imo Fabullæ nihil eſt ja
à fabulis periculi. Iam quartam hebdom
dam decumbo, ſatisque valeo vel ad luctan
EV. Quin igitur è nido provolas? FA. Vetu
rex. EV. Qui rex? FA. Imo tyrannus. EV. Q
quæſo? FA. Syllaba dicam, mos [5]. EV. He
quam iſte rex multa præter æquum exigit! Pe
gamus igitur philoſophari de cryſtallo, & v
tro. FA. Marem, uti conjicio, natura præſta
tiorem, ac firmiorem judicas, quam fœm
nam. EV. Sic arbitror. FA. Nimirum viris a
ctoribus. Num igitur viri vivaciores ſunt
quam fœminæ? Num à morbis immunes
EV. Nequaquam, ſed in genere viribus antece
lunt. FA. Sed ipſi rurſus ſuperantur à cameli
EV. Imo prior creatus eſt maſculus. FA. Prio
conditus eſt Adam, quam Chriſtus. Et ſole
artifices in poſterioribus ſe ipſos vincere. EV.
Deus mulierem viro ſubjecit. FA. Non ſtati
melior eſt qui imperat: & nuptam ſubjicit, no
fœminam: ac rurſus nuptam ita ſubjicit, u
cum utrique ſit poteſtas alterius, mulierem t
men velit viro morem gerere, non ut præſta
tiori, ſed ut ferociori. Dic, Eutrapele, uter inf
mior, qui cedit alteri, an cui ceditur? EV. Ti
quidem heic cedam, ſi mihi declararis, qu
ſenſerit Paulus, ſcribens Corinthiis, cum vi
caput dicit eſſe Chriſtum [6], mulieris caput v
run

[5] *Mos tyrannus.*

[6] *Chriſtus caput viri: Vir mulieris.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

m. rurſus, cum virum dicit imaginem &
oriam Dei; mulierem gloriam viri. FA. Iſtud
pediam, ſi mihi declararis, an ſolis viris da-
m ſit eſſe membra Chriſti. EV. Abſit: id qui-
em datum eſt omnibus hominibus per fidem.
A. Qui fit igitur, ut caput unum cum ſit, non
abeatur omnibus membris commune? Dein-
e, cum Deus hominem fingeret ad imaginem
i, utrum hanc imaginem expreſſerit in cor-
oris figura, an in animi dotibus? EV. In ani-
i dotibus. FA. At in his quid tandem habent
ri nobis præcellentius? In utro ſexu plures
nt temulentiæ, rixæ, pugnæ, cædes, bella,
pinæ & adulteria? EV. At ſoli viri bellum ge-
mus pro patria. FA. Sed iidem ſæpius deſerto
co turpiter fugitis: nec ſemper pro patria, ſed
equentius pro ſordido ſalariolo deſeritis uxo-
m, & liberos, & pejores gladiatoribus ultro
rpora veſtra traditis in ſervilem neceſſita-
m vel moriendi, vel occidendi. Iam ut maxi-
e jactes mihi virtutem bellicam, nemo ve-
rũ, ſi ſemel eſſet expertus quid ſit parere, non
allet decies in acie ſtare, quam ſubire ſemel,
od nobis toties eſt experiendum. In bello
on ſemper venitur ad manus: & ſi venitur,
on in quavis exercitus parte diſcrimen eſt.
ui [7] ſimiles diſponuntur in acie media, alius
t in ſubſidiis, alius tuto ſedet poſt [8] princi-
a, denique plurimos ſervat deditio & fuga:
obis cominus cum morte conflictandum eſt.
V. Iſta non nunc primum audio. verum ſunt-
e hæc vera quæ dicuntur? FA. Nimium vera.
V. Viſne igitur, Fabulla, ut marito tuo per-
adeam, ne poſthac te contingat? Nam eo
acto tuta fueris ab iſto diſcrimine. FA. Equi-
em nihil malim, ſi poſſis. EV. Quid præmii
feret·

[7] *Tui ſimiles, id eſt, ignaviores, ut numerũ augeant. nam alæ & cornua ſuſtinent belli molem.*

[8] *Alludit ad illud Terentianum in Eunucho.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſeret orator hic, ſi perſuaſerit? FA. Dabo de
cem linguas bubulas fumo duratas. EV. Iſta
malim, quam decem linguas luſciniarum. No
rejicio conditionem: verum contractum hun
ratum eſſe nolim prius, quam interceſſerit ſti
pulatio. FA. Addatur, ſi libet, & ſi qua alia cau
tio. EV. Id fiet ex animi tui ſententia poſt men
ſem exactum. FA. Quin potius nunc fit ex ani
mi mei ſententia? EV. Dicam: quia vereor m
poſt menſem non ſit eadem animi tui ſenten
tia. Itaque & tibi ſolvendum eſſet duplex præ
mium, & mihi duplex eſſet ſumenda opera
perſuadendi, ac diſſuadendi. FA. Age, fiat u
voles. Sed interim perge demonſtrare, quan
viri ſexus ſit præſtantior fœmineo. EV. Vide
te meditatam monomachiam: quam ob rem
in præſentia quidem conſultius arbitror tib
concedere. Congrediar alias, ſed armatus, ne
abſque ſubſidiario milite. Nam ubi lingua re
geritur, ne ſeptem quidem viri pares ſunt u
fœminæ. FA. Nimirum hoc telo armavit no
natura: quanquam ne vos quidem elingue
eſtis. EV. Fortaſſis: ſed ubi puellus? FA. In con
clavi proximo. EV. Quid illic? coquit olu
FA. Nugator; apud nutricem [9] eſt. EV. Quan
mihi nutricem narras? an eſt alia nutrix, quan
ea, quæ mater eſt? FA. Quid ni? vulgo fi
EV. Peſſimum mihi nominas auctorem rei be
ne gerendæ vulgum, Fabulla. Vulgo peccan
vulgo luditur alea, vulgo commeatur ad for
nices, vulgo fraudatur, potatur, inſanitu
FA. Sic amicis viſum eſt: cenſuerunt enim, pa
cendum huic ætati tam teneræ. EV. Atqui
natura dedit vires ad concipiendum, haud du
bie dedit & ad lactandum. FA. Probabile qu
dem eſt. EV. Dic mihi, nonne ſentis, eſſe du
ciſſ

[9] *Nutrix.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſimum matris vocabulum ? FA. Sentio.
Itaque ſi fieri poſſet, patereris aliam mu-
em eſſe matrem tui partus? FA. Minime
tium. EV. Cur igitur volens plusquam di-
diatum matris [1] nomen transfers in fœmi- [1] *Mater.*
n alienam? FA. Bona verba, Eutrapele; non
do filium; ſola, totaque ſum mater. EV. Imo
tibi, Fabulla, reclamat in os ipſa natura.
terra [2] dicitur omnium parens? an quod [2] *Terra*
nat tantum? imo multo magis quod nutriat *omnium*
quæ genuit. Quod [3] aqua gignit, in aquis *parens.*
catur. In terra nullum animantis aut plan- [3] *Vide de*
enus naſcitur, quod eadem terra ſucco ſuo *hoc Au-*
alat: Nec eſt ullum animantis genus, quod *lum Gel-*
alat ſuos fœtus. Vlulæ, leones, & viperæ *lium No-*
cant partus ſuos; & homines ſuos fetus ab- *ctium At-*
nt? Obſecro te, quid crudelius iis qui pro- *ticarum*
educationis tædio dicuntur exponere? *lib. 12.*
Abominanda dicis. EV. Atqui non perinde *c. 1.*
m abominantur homines. An non expo-
nis genus eſt, infantulum tenerum, adhuc
tre rubentem, matrem ſpirantem, matris
n ea voce implorantem, quæ movere di-
& feras, tradere mulieri, fortaſſis nec
ore ſalubri, nec moribus integris, denique
pluris ſit pecuniæ pauxillum, quam totus
as tuus? FA. Delecta eſt mulier ſalubri cor-
s temperatura. EV. Hoc medici certius ju-
nt, quam tu. Sed finge heic illam tibi vel
m, vel aliquanto, ſi vis, ſuperiorem: an
intereſſe cenſes, utrum infans tenellus
atum illum & familiarem hauriat ſuc-
, & calore jam aſſueto foveatur, an alienis
tur aſſueſcere? Triticum in aliud ſolum
m, degenerat in avenam, aut ſiliginem:
in alium collem tranſlata, mutat inge-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nium: plantula revulſa à parente terra, flac[illegible] ſcit, ac velut emoritur; eoque quantum fi[illegible] poteſt, cum terra nativa transferunt. FA. I[illegible] narrant plantas translatas & inſitas exuere [illegible] veſtre ingenium, & fructus edere generoſior[illegible] EV. At non protinus ut natæ ſunt, ô bona. V[illegible] niet & olim hoc tempus, ſi Deus voluerit, [illegible] adoleſcentem tuum ableges ab ædibus, litte[illegible] jam ac ſeverioribus diſciplinis imbuendu[illegible] quæ functio patris eſt potius, quam mat[illegible] Nunc ætas tenera fovenda eſt. Porro cum [illegible] ſalubritatem firmitatemq; corporis plurimu[illegible] refert qualis ſit alimonia, tum vero præcip[illegible] quo ſucco tenerum illud ac molle corpuſc[illegible] lum imbuatur. Nam heic quoque locum hab[illegible] illud Flacci dictum, *Quo ſemel eſt imbuta r[illegible] cens ſervabit odorem Teſta diu.* FA. De corpo[illegible] non ita multum laboro, modo ſit animus qu[illegible] lem optamus. EV. Pie tu quidem, ſed paru[illegible] philoſophice. FA. Quam ob rem? EV. Cur [illegible] igitur quoties concidis holus, quereris acie[illegible] cultri retuſam eſſe, & jubes exacui? Cur ac[illegible] rejicis obtuſa cuſpide, cum ea res non adim[illegible] artem? FA. Non deeſt ars, ſed obſtat inſtr[illegible] mentum parum idoneum. EV. Cur quibus [illegible] opus oculorum acie, vitant lolium & cæpa[illegible] FA. Quia vitiant oculos. EV. Nonne anim[illegible] eſt qui cernit? FA. Eſt; nam nihil vident exan[illegible] mes. Sed quid agat faber vitiata ſecuri? EV. [illegible] gnoſcis igitur corpus eſſe mentis organum[illegible] FA. Apparet. EV. Et fateris, vitiato corpo[illegible] non agere animum, aut incommodius ager[illegible] FA. Non diſſimile veri dicis. EV. Age, vide[illegible] mihi nactus ingenium philoſophicum. Fin[illegible] igitur animum hominis demigrare in corp[illegible] galli gallinacei; num ederet vocem quam nu[illegible]

edimu[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

imus? FA. Nequaquam. EV. Quid obſtaret?
. Quia deſunt labra, dentes, & lingua ſimi-
nec epiglottis [4], nec tres [5] adſunt cartilagi-
s à tribus motæ muſculis, ad quos pertinent
rvi à cerebro demiſſi, nec fauces, nec os ſi-
le. EV. Quid ſi in corpus ſuis? FA. Grunni-
ſuillo more. EV. Quid ſi in corpus cameli?
. Caneret ut canit camelus. EV. Quid ſi in
rpus aſini, quod evenit Apuleio? FA. Rude-
, opinor, ut aſinus. EV. Nimirum fatetur
c ille, cum cuperet inclamare Cæſarem, con-
ctis quantum potuit labris, vix [6] o ſonuit;
ſarem nullo pacto potuit exprimere. Idem
n fabulam auditam, ne excideret, deſcribe-
uperet, damnavit cogitationem tam aſini-
n, cum ungulas intueretur ſolidas. FA. Et
rito. EV. Ergo lippientibus oculis, minus
et animus: oppletis ſordibus auribus, mi-
audit: ubi cerebrum occupat pituita, mi-
olfacit: ubi ſtupet membrum, minus ſen-
ubi malis humoribus vitiata eſt lingua, mi-
guſtat. FA. Negari non poteſt. EV. Non ob
d, niſi quia vitiatum eſt organum. FA. Ar-
bor. EV. Nec inficiaris, plerumque vitiari ci-
potuque. FA. Fateor; ſed quid iſtuc ad bo-
m mentem? EV. Proinde quid lolium ad per-
aces oculos? FA. Quia vitiat organum ani-
. EV. Probe reſpondes. Verum illud expedi;
e fit quod alius alio celerius intelligit, ac
cius meminit? alius alio citius iraſcitur,
moderatius odit? FA. Sic conditus eſt ani-
. EV. Non ſic elaberis. Vnde fit, ut qui
s fuit ingenio celeri, felici memoria, poſtea
obliviosus ac tardus, ſive plaga, ſive caſu,
morbo, ſive ſenio? FA. Tu nunc mihi vi-
; ſophiſtam agere. EV. Proin tu contra fac

[4] Epiglottis eſt caruncula volubilis, nũc gulam claudẽs, nunc arteriam aſperam.

[5] Vide Galenũ, De locis affectis.

[6] Hoc Apuleius, Lucianum ſecutus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

agas ſophiſtriam. FA. Opinor hoc te velle di-
cere, quod animus quemadmodum cernit &
audit per oculos & aures, ita per organa quæ-
dam intelligit, meminit, amat, odit, iraſcitur
& placatur. EV. Recte conjectas. FA. Quæ tan-
dem ſunt iſta organa? & ubi ſunt? EV. Oculo
ubi ſunt vides. FA. Et aures, & nares, & pala-
tum ubi ſit, ſcio. Et toto corpore contactum
eſſe video, niſi cum ſtupor occupat mem-
brum. EV. Amputato pede, tamen intelligit ani-
mus. FA. Intelligit; itidem & manu. EV. At qu
vehementem plagam accipit in tempus capi-
tis, aut in occipitium, concidit mortuo ſimi-
lis, omnique ſenſu ſuo vacat. FA. Iſtuc aliquo-
ties vidi. EV. Ex hoc colligis intra cranium eſſ
intellectus, voluntatis ac memoriæ organa, mi-
nus quidem craſſa, quam ſunt aures & oculi
ſed tamen materialia. Quandoquidem & ſpi-
ritus, quos habemus in corpore ſubtiliſſimos
corporales ſunt. FA. An iſta quoque vitiantur
cibo potuque? EV. Maxime. FA. Cerebrum
procul abeſt à ſtomacho. EV. Ita ſumma fuma-
rii pars abeſt à foco; tamen illi ſi inſideas, ſen-
ties vaporem. FA. Non experiar. EV. At ſi mi-
hi non credas, ſciſcitare è ciconiis. Itaque re-
fert qui ſpiritus, qui vapores à ſtomacho ſub-
volent in cerebrum & in organa mentis. Nam
hi ſi crudi ſint ac frigidi, recidunt in ſtoma-
chum. FA. Næ tu mihi metam diſtilllatoriam
deſcribis, qua ex floribus herbiſque ſuccum
exhalantem excipimus. EV. Haud ita male con-
jectas. Nam hepar, cui fel adhæret, ignis loco
eſt, ſtomachus patella; cranium ſummæ me-
tæ colophon; atque adeo, ſi vis, naſus fiſtula
plumbeæ vice fungatur. Itaque ex hoc mutuo
fluxu ac refluxu humorum naſcitur fere quid-
quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quid eſt morborum, ut varie delabitur varius
humor nunc in oculos, nunc in ſtomachum,
alias in ſcapulas, interim in cervicem, aliove.
Quoque magis intelligas; Cur qui vino immo-
dico ſeſe ingurgitant, ſunt male memores? Qui
cibis aluntur ſubtiliorum ſpirituum, minus
torpent ingenio? Cur coriandrum memoriam
emendat? Elleborus mentem purgat? Cur ex-
pletio vehemens epilepſim adducit, quæ ſtupo-
rem adfert ſimul omnibus ſenſibus, quemad-
modum & ſomnus profundus? Denique ut
immodica ſitis aut inedia, ingenii memoriæ-
que vim elidit in pueris; ita cibus immodicus
in pueris gignit ingenii ſtuporem, ſi credimus
Ariſtoteli, nimirum igniculo mentis velut ob-
ruto ingeſta materia. FA. Eſtne igitur corpo-
reus animus, ut à rebus corporalibus afficia-
tur? EV. Animi rationalis natura non corrum-
pitur quidem ipſa, ſed organis vitiatis impedi-
tur illius vis & actio: velut artifex fruſtra va-
let arte, ſi deſtituatur idoneis inſtrumentis.
FA. Quanta, quave ſpecie eſt animus? EV. Ri-
dicule percunctaris de magnitudine aut figura,
quum fatearis incorporeum. FA. Ego corpus in-
telligo, quod ſentitur. EV. Imo quæ non ſen-
tiuntur, perfectiſſima ſunt, veluti Deus & an-
geli. FA. Audio Deum & angelos ſpiritus ap-
pellari; at ſpiritum ſentimus. EV. Hac voce lit-
teræ ſacræ ob rudes homines balbutiunt, men-
tem ſignificantes puram ab omni commercio
rerum ſenſibilium. FA. Quid igitur intereſt in-
ter angelum & animum? EV. Hoc ipſum quod
inter limacem & cochleam, aut, ſi mavis, te-
ſtudinem. FA. Corpus igitur domicilium eſt
animi magis, quam inſtrumentum. EV. Nihil
vetat inſtrumentum adjunctum dici domici-

 lium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

lium. Atque hac quidem de re variant philoſo-
phorum ſententiæ. Sunt qui dicant corpus [7] eſ-
ſe veſtem animæ, ſunt qui domicilium, ſunt
qui inſtrumentum, ſunt qui harmoniam. Ho-
rum quodcunque dixeris, conſequitur actio-
nes animi, corporis affectionibus impediri. Pri-
mum, ſi quod veſtis eſt corpori, idem corpus
eſt animo; quantum ad corporis valetudinem
faciat veſtis, declaravit Hercules: ne quid de
coloribus, aut pilorum pelliumque generibus
referam. Cæterum an eadem anima ſufficia
pluribus corporibus deterendis, quemadmo-
dum corpus multas deterit veſtes, viderit Py-
thagoras. FA. Non incommodum foret, ſi jux-
ta Pythagoram liceret, ut veſtibus, ita corpo-
ribus mutatoriis uti: ſic ut menſibus hiberni
ſumeretur corpus obeſum, craſſæque texturæ
æſtivis rarius & gracilius. EV. Atqui parum
opinor, eſſet commodum, ſi quemadmodum
multis veſtibus detritis, tandem & corpus de
terimus; ita multis corporibus detritis, tanden
& anima ſeneſceret, deficeretque. FA. Non ſa
ne. EV. Iam quemadmodum ad corporis ſalu
britatem, agilitatemque refert, qua veſte ſi
amictum, ita refert quod corpus circumfera
anima. FA. Profecto ſi corpus veſtis eſt animæ
video multos homines admodum varie cu
tos. EV. Sic eſt. Et tamen nonnulla pars huju
rei ſita eſt in nobis, quam commode veſtiatu
anima. FA. Valeat igitur veſtis: dic aliquid d
domicilio. EV. Atqui ne, quod dico, tibi v
deatur commentum, Fabulla, ipſe domin
Ieſus ſuum corpus templum appellat: Et P
trus Apoſtolus ſuum corpus [8] tabernaculu
appellat. Nec defuerunt, qui corpus dixeru
animæ ſepulcrum, σῶμα dictum arbitrant
qua

[7] *Corpus philoſophis quid.*

[8] *Corpus Chriſto & Chriſtianis quid.*

uaſi σῆμα: alii carcerem mentis appellarunt,
onnulli præſidium, velut arcem munitam.
Quorum animus eſt undiquaq; purus, in tem-
lo habitat. Qui non tenentur amore rerum
orporalium, horum animus agit in taberna-
ulo, libenter exſiliturus, ſi vocet imperator.
Qui prorſus excæcati ſunt vitiis ſpurciſſimis,
t nunquam adſpirent ad aurā libertatis Euan-
elicæ, horum animus jacet in ſepulcro. Cæ-
erum, qui moleſte luctantur cum vitiis, nec
dhuc poſſunt quod volunt, horum animus
abitat in carcere, ſubinde clamans ad libera-
orem omnium, Educ [1] de carcere animam
eam, ut confiteatur nomini tuo, domine.
Qui gnaviter pugnant cum ſatana, vigilantes
t excubantes adverſus inſidias illius, qui cir-
uit, ut leo quærens quem devoret, horum
imus verſatur in præſidio, unde injuſſu im-
eratoris non licet diſcedere. FA. Si corpus eſt
imi domicilium, plurimos video, quorum
imus male habitet. EV. Sic eſt, videlicet in
dibus perſtillantibus, opacis, ventis omnibus
onoxiis, fumoſis, pituitoſis, laceris, ac rui-
oſis, denique putribus & infectis. Et tamen
ato primam felicitatis partem judicat, bene
abitare. FA. Tolerabilis res, ſi liceret in aliud
migrare domicilium. EV. Emigrare non li-
t, niſi cum evocat locator [2]. Verumtamen ſi
on licet emigrare, licet arte curaq; noſtra do-
icilium animi commodius reddere, quem-
dmodum in ædibus mutantur feneſtræ, at-
llitur ſolum, incruſtantur aut conveſtiuntur
bulatu parietes, ſitus igni ſuffituque purga-
r. Id in ſenili corpore jamque ruinam mini-
nte difficillimum eſt. Plurimum autem con-
ucit, ſi puerile corpus ab ipſo protinus ortu,

[1] *Pſal.* 143.

[2] *Significat eſſe conducticium.*

ſicut oportet, curetur. FA. Tu quidem matren
ac nutricem medicam eſſe jubes. EV. Plane ju
beo, quod attinet ad delectum ac moderatio
nem cibi, potusque, motus, ſomni, balneo
rum, unctionum, frictionum, veſtitus. Quan
multos eſſe cenſes, qui graviſſimis morbis a
vitiis obnoxii ſunt, epilepſiæ, gracilitati, im
becillitati, ſurditati, fractis lumbis, diſtorti
membris, infirmo cerebro, ſtupori mentis,
non ob aliud, niſi quod à nutricibus indiligen-
ter curati ſunt? FA. Demiror te non pro picto-
re factum fuiſſe Franciſcanum, qui tam bell
concioneris. EV. Vbi te Claranam videro, tum
ego tibi Franciſcanus concionabor. FA. Ego
ſane libens ſcire cupiam, quid ſit anima, de
qua tam multa audimus, dicimusque, cum ne
mo viderit. EV. Imo nemo non videt, cui ſun
oculi. FA. Video pictas animas infantuli ſpecie
Verum cur non adduntur alæ, quemadmo-
dum angelis? EV. Quoniam delabentibus è cœ-
lo fractæ ſunt alæ, ſi qua Socraticis fabulis ha-
benda fides. FA. Quo modo igitur ſubvolar
dicuntur in cœlum? EV. Quoniam fides & ca-
ritas faciunt, ut illis renaſcantur alæ. Has ala
petebat ille pertæſus domicilium ſui corporis
3 Pſal. 54. dum clamat, Quis [3] dabit mihi pennas ſicu
columbæ, & volabo & requieſcam? Nec enim
alias alas habet anima, cùm ſit incorporea; ne
ullam habet ſpeciem, quæ corporis oculis ſi
conſpicua; ſed certius cernuntur ea quæ vide
mus animo. Credisne Deum eſſe? FA. Maxi-
me. EV. At nihil minus videri poteſt, quam
Deus. FA. Videtur in rebus conditis. EV. Iti
dem videtur animus ex actione. Si quæris qui
agat in corpore vivo, contemplare corpus ex-
anime. Cum vides hominem ſentire, cernere
audire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dire, moveri, intelligere, meminiſſe, ratio-
ari; certius vides animam adeſſe, quam
nc vides hunc cantharum: poteſt enim falli
ſus unus; tot argumenta ſenſuum non fal-
nt. FA. Proinde, ſi non potes oſtendere ani-
am, ſic illam notis quibuſdam pinge, quaſi
hi velis deſcribere Cæſarem, quem nondum
li. EV. Ariſtotelis definitio in promtu eſt.
. Quæ? Nam ajunt iſtum eſſe probum rerum
nium depictorem. EV. Anima eſt actus cor-
ris organici, phyſici, vitam habentis in po-
tia. FA. Cur actum [4] vocat potius quam iter
viam? EV. Non heic cavetur aurigis aut
itibus, ſed animæ ratio definitur. Et actum
cat formam, cujus naturæ eſt agere, cum
teriæ ratio ſit pati. Omnis autem corporis
tus naturalis ab animo proficiſcitur. Eſt au-
a varius corporis motus. FA. Intelligo. Sed
addit organici? EV. Quoniam anima nihil
t, niſi per organa, hoc eſt, inſtrumenta cor-
ris. FA. Cur addit phyſici? EV. Quia Dæda-
fruſtra fingeret tale corpus. Ideoque addit,
am habentis in potentia. Forma non agit in
dvis, ſed in materiam capacem. FA. Quid ſi
gelus immigraret in corpus hominis? EV. A-
et quidem, ſed nō per organa naturalia, nec
am daret corpori, ſi abeſſet anima. FA. Ha-
ne jam totam animæ rationem? EV. Habes
iſtotelicam. FA. Equidem accepi celebrem
philoſophum; & vereor ne ſapientum cen-
iæ mihi ſcribant hæreſeos dicam, ſi quid
rager. Alioqui quidquid adhuc dixit de ani-
hominis, competit in aſinum & bovem.
. Imo in ſcarabeum quoque & limacem.
. Quid igitur intereſt inter animam bovis &
minis? EV. Qui dicunt animam nihil aliud

[4] *Actus Græcis eſt* ἐνδελέχεια, *vocabulum philoſophis peculiare: ſed Fabulla detorquet ad jureconſultos, qui diſtinguunt inter iter, actum & viam.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſſe, quam harmoniam qualitatum corpori faterentur non ita multum intereſſe, videlic harmonia ſoluta perire animas utriusque. N ratione quidem diſtinguitur bovis ab homin anima, ſed quod boum minus ſapit, quam h minum; quemadmodum videre eſt & hom nes, qui minus ſapiunt quam bos. FA. Næ iſ bubulam habent mentem. EV. Attamen illu ad te pertinet, quod pro teſtudinis qualita modulatior eſt harmonia. FA. Fateor. EV. N parvi refert ex quo ligno quave figura ſit fac teſtudo. FA. Veriſimile dicis. EV. Nec ex quo rumlibet animantium inteſtinis fiunt canor fides. FA. Audivi. EV. Atque hæ quidem ex a ris circumfuſi madore aut ſiccitate laxantu contrahuntur, nonnunquam & rumpuntu FA. Iſtuc vidi non ſemel. EV. Heic igitur pot opem præſtare non vulgarem infantulo tuo, animus illius teſtudinem habeat bene temp ratam, minimeque vitiatam, ne laxa ſit ſegn tie, ne ſtridula ſit iracundia, ne rauca ſit temu lentia. Nam hos affectus inſerit in nobis nor nunquam educatio, victusque ratio. FA. Ad monitionem accipio; ſed exſpecto quo pact tuearis Ariſtotelem. EV. Ille quidem deſcripſ in genere animam animantem, vegetantem a ſentientem. Anima dat vitam, ſed non prot nus animal eſt, quod vivit. Vivunt enim & ſ neſcunt, & emoriuntur arbores, at non ſer tiunt: quanquam his quoque nonnulli ſenſu tribuunt ſtupidum [5]. In adhæſis vix deprehen ditur ſenſus, in ſpongia deprehenditur ab avu ſoribus, in arboribus materiarum cæſores ſen ſum comperiunt, ſi quid illis credimus. Ajun enim ſi palma ferias truncum arboris, qua velis cædere, quemadmodum fere ſolent ma teriarii

[5] *Hoc ſenſit Pythagoras; nec omnino diſsimile veri eſt.*

tarii, difficilius arbor inciditur, ut ſemet
cotraxit metu. Quod autem vivit, ac ſentit,
animal eſt. Nihil autem prohibet eſſe vegetabi-
le quod non ſentit, veluti fungi, betæ, caules.
FA. Iſta ſi vivunt utcunque, ſi ſentiunt utcun-
que, ſi moventur cum adoleſcunt, quid pro-
hibet eadem dignari animalis cognomine?
EV. Non ita viſum eſt majoribus, neque nobis
tutum eſt ab illorum placitis diſcedere, ac ne re-
fert quidem ad hoc, quod nunc agimus. FA. At-
qui non feram eandem eſſe animam ſcarabei
& hominis. EV. Non eſt eadem, ô bona, ſed
ratio quadantenus communis eſt. Animat, ve-
getat, ſenſibile[6] reddit corpus tuum anima tua. [6] *Anima quid Ariſtoteli.*
Idem agit ſcarabei anima in ſuo corpore. Nam
quod quædam aliter, aut aliud agit anima ho-
minis, quam ſcarabei, partim in cauſſa eſt ma-
teria. Non canit, non loquitur ſcarabeus, quia
caret organis ad hæc idoneis. FA. Illud igitur
dicis, ſi anima ſcarabei demigraret in corpus
hominis, idem ageret quod agit anima huma-
na. EV. Imo ne ſi mens quidem angelica, quem-
admodum dixi. Nihil autem intereſt inter an-
gelum & animam humanam, niſi quod homi-
nis anima in hoc condita eſt, ut agat corpus
humanum naturalibus organis inſtructum,
quemadmodum anima ſcarabei non movet
niſi corpus ſcarabei: Angelus non in hoc con-
ditus eſt, ut animet corpus, ſed ut abſque cor-
poralibus organis intelligat. FA. Num idem po-
teſt anima? EV. Poteſt quidem à corpore ſe-
parata. FA. Non eſt igitur ſui juris, dum eſt in
corpore. EV. Non profectò: niſi ſi quid accidat
præter communem naturæ curſum. FA. Ve-
rum tu mihi pro una anima plures animas ef-
finxiſti, animantem, vegetantem, ſenſibilem,
intelli-

intelligentem, memorem, volentem, iraſcen-
tem, concupiſcentem. Mihi ſatis erat un
EV. Ejuſdem animæ diverſæ ſunt actiones:
his varia ſortitur cognomina. FA. Non ſatis a
ſequor quod dicis. EV. At faciam ut aſſequari
Tu in cubiculo es uxor, in officina es textri
aulæorum, in taberna es aulæorum venditri
in culina es coqua, inter famulos & famul
es domina, inter liberos es mater: & tame
hæc omnia es eadem in domo. FA. Satis tu qu
dem pingui Minerva philoſopharis. Sic igitu
eſt animus in corpore, quemadmodum ego i
domo? EV. Sic. FA. Atqui dum ego texo in of-
ficina, non coquo in culina. EV. Neque enim
tu es anima tantum, ſed anima corpus circum-
ferens: corpus autem non poteſt ſimul pluri-
bus ineſſe locis: anima quoniam eſt forma ſim-
plex, ſic eſt in toto corpore, ut in ſingulis cor-
poris partibus ſit tota, quamvis non idem aga
per omnes partes, nec eodem modo per quo
modolibet affectas. Nam ſapit ac meminit in
cerebro, iraſcitur in corde, concupiſcit in he-
pate, audit in auribus, cernit in oculis, olfaci
in naribus, guſtat in palato & lingua, ſentit in
omnibus partibus corporis, quæ nervaceum
aliquid habent adjunctum. Neque enim ſenti
in pilis, nec ſummis unguibus: ac ne pulmo
quidem per ſe ſentit, nec hepar, fortaſſe nec
lien. FA. Proinde in quibuſdam partibus anima
tantum ac vegetat. EV. Ita videtur. FA. Si in
uno homine facit hæc omnia eadem anima,
conſequitur, ut fœtus in utero materno ſtatim
ut augeſcit, quod eſt vitæ ſignum, ſimul & ſen-
tiat, & intelligat; niſi forte unius hominis ini-
tio plures ſunt animæ, deinde cæteris cedenti-
bus, una peragit omnia. Ita ut primum homo
fuerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

erit planta, mox animal, poſtremo homo.
. Quod dicis, fortaſſe non abſurdum videa-
: Ariſtoteli. Nobis probabilius eſt, ſimul
m vita infundi rationalem animam, ſed
æ, velut igniculus, immerſa materiæ ſupra
odum humidæ nondum queat exſerere vires
as. FA. Animus igitur illigatus eſt corpori,
od agit movetque? EV. Non aliter quam te-
do domui, quam circumfert. FA. Eam mo-
quidem, ſed ſic ut ſimul moveatur, quem-
modum gubernator flectit navem quo vult,
ipſe interim cum navi movetur. EV. Imo
emadmodum ſciurus volvit caveam rotati-
i, mobilis interim & ipſe. FA. Sic & afficit
ma corpus, ac viciſſim afficitur? EV. Sane
od ad operationes attinet. FA. Ergo quod ad
uram pertinet, par eſt anima morionis, ani-
Solomonis. EV. Nihil abſurdum. FA. Ita-
pares ſunt & angeli, quandoquidem ca-
t materia, quæ parit, ut ais, inæqualitatem.
Iam ſatis philoſophiæ. Quin potius hæc
ologos torqueant; nos hoc agamus, quod
imus. Si tota mater eſſe vis, cura corpuſcu-
infantuli tui, quo poſteaquam ſeſe expli-
ex vaporibus mentis igniculus, bonis &
modis organis utatur. Quoties audis pue-
i tuum vagientem, crede illum hoc abs te
itare. Cum vides in pectore duos iſtos vel-
fonticulos turgidos, ac lacteo liquore vel
te ſponte manantes, crede naturam admo-
e te tui officii. Alioqui cum infans jam fari
litabitur, ac blanda balbutie te mammam
abit, qua fronte hoc audies ab eo, cui
mmam [7] negaris, & ad conducticiam [7] *Mamma.*
mmam relegaris, perinde quaſi capræ aut
ſubjeciſſes? Vbi jam erit fandi potens, quid

ſi te

ſiite pro matre vocet ſemimatrem? Virgam e
pedies, opinor. Atqui vix ſemimater eſt, qu
recuſat alere, quod peperit. Potior genitu
pars eſt nutricatio teneri puelli. Alitur eni
non ſolum lacte, ſed & fragrantia materni co
poris; requirit eundem liquorem jam notu
& familiarem, quem hauſit in corpore, & u
de coaluit. Atque ego quidem ſum in h
ſententia, ut exiſtimem in pueris ex lactis n
tura & indolem vitiari, non aliter quam
frugibus, & plantis terræ ſuccus mutat ing
nium ejus quod alit. An putas temere vul
dici, Iſte malitiam cum lacte nutricis imbib
Ne illud quidem opinor, quod à Græcis di
ſolet, Vt nutrices: cum ſignificant aliquem m
le paſci: paullulum enim præmanſi in os inſ
runt infantis, maximam partem deglutiu
ipſæ. Proinde ne peperit quidem, quæ quod n
xa eſt, mox abjicit. Iſtuc enim abortire e
non parere. Et in tales fœminas mihi comp
tere Græcorum videtur etymologia, qui μ
τηρ dici putant à μὴ τηρεῖν, hoc eſt, à n
ſervando. Nam prorſus conductitiam nutr
cem infantulo adhuc à matre tepenti adſciſc
re, genus eſt expoſitionis. FA. Accederem
ni delecta eſſet mulier, in qua nihil deſider
EV. Vt nihil referat, quod lac bibat mollis i
fantia, quam ſalivam cum præmanſo cibo d
glutiat; ut talis contigerit nutrix, qualem ha
ſcio an ulla reperiatur; an putas ullam eſſe, q
nutricationis omne tædium devorare poſſi
quemadmodum mater? ſordes, aſſeſſiones, v
gitus, morbos, ſervandi nunquam ſatis di
gentem curam? Si eſt quæ pariter amet ut m
ter, erit quæ pariter curet. Quin & illud fiet
ſegnius amet te filius, nativa illa caritate vel

uas matres diſtracta : nec tu ſimili pietate
deris erga filium , ut jam grandior minus li-
ter ſit obtemperaturus juſſis tuis ; & tu fri-
us illius curam habitura, in cujus moribus
aſſe videbis nutricem. Præcipuus autem
endi gradus eſt, mutuus inter docentem ac
entem amor. Ergo ſi nihil deceſſerit illi na-
pietatis fragrantiæ , facilius illi inſtillabis
cepta recte vivendi. Neque enim heic pa-
valet mater , vel ob hoc , quod materiam
et molliſſimam , & in omnia ſequacem.
Vt video , non tam facilis eſt res peperiſſe,
m vulgus exiſtimat. EV. Si mihi parum ha-
fidei, en tibi Paulus aperte de muliere lo-
s : Salva , inquit , fiet per liberorum ge-
tionem. FA. Salva eſt igitur quæ peperit?
Nequaquam; ſed addit, ſi liberi permanſe-
in fide. Nondum abſolviſti genitricis mu-
, niſi primum tenerum corpuſculum filii,
animum æque mollem recta educatione
eris. FA. Atqui iſtuc matribus in manu non
ut filii perſeverent in pietate. EV. Fortaſſis;
tantum habet momenti vigilans admoni-
ut Paulus exiſtimet matribus imputan-
, ſi liberi degenerent à piis moribus. De-
e, ſi præſtiteris quod in te ſitum eſt , Deus
n ſuam conjunget cum tua diligentia.
Mihi quidem, Eutrapele, tua perſuaſit ora-
ſi queas idem perſuadere parentibus & ma-
. EV. Iſtuc ad me recipio , modo tu me tuo
s ſuffragio FA. Polliceor. EV. Sed licetne
re puellum ? FA. Licet maxime. Heus Sy-
, voca nutricem una cum infante. EV. Sci-
admodum puer. Vulgo dicitur veniam de-
primum experienti. At tu prima ſtatim ex-
entia ſummam artis expreſſiſti. FA. Non
eſt

eſt ſculptilis imago, ut arte ſit opus. EV. Verum, ſed fuſile ſigillum eſt. Vtcunque res habet, feliciſſime cecidit: utinam pari felicitate cadant imagines, quas intexis aulæis! FA. At tu contra felicius pingis, quam gignis. EV. Sic viſum eſt naturæ cum omnibus paria facere. Quam ſolicita eſt natura, ne quid pereat! Duos homines in uno repræſentavit: naſus & oculi patrem referunt, frons ac mentum matrem exprimunt. An tu poſſes hoc tam carum pignus alienæ fidei concredere? Mihi bis crudeles videntur eſſe, quæ id facere ſuſtinent. Quandoquidem non ſolum faciunt id infantis, quem ablegant, periculo, verum etiam ſuo, propterea quod in his lac averſione corruptum ſæpenumero periculoſos morbos pariat. Itaque fit, ut, dum unius formæ corporis conſulunt, parum conſulant duorum corporum vitæ: dumque cavent, ne contingat præproperum ſenium, conjiciunt ſeſe in mortem præproperam. Quod eſt inditum puero nomen? FA. Cornelius. EV. Hoc erat nomen avi paterni. Vtinam virum integerrimi & moribus nobis referat! FA. Dabitur opera quod quidem in nobis erit. Sed heus Eutrapele unum quiddam obnixe te rogarim. EV. Imo puta me tuum eſſe mancipium; imperabis & impetrabis quæ voles. FA. Proinde non prius te manumittam [8], quam hoc mihi beneficium cœptum abſolvas. EV. Quodnam? FA. Vt præſcribas mihi primũ, quibus rationibus queam infantis valetudini conſulere: deinde cum erit firmior, quibus rudimentis ad pietatem præparandus ſit rudis animus. EV. Id faciam lubens, pro mea quidem ſapientia; ſed proximo colloquio: nunc orator adeo maritum ac parentes. FA. Precor exorator ut ſies.

8 *Quia ſe dixerat mancipium.*

PERE

PEREGRINATIO
RELIGIONIS ERGO.

MENEDEMVS, OGYGIVS.

E. QVid hoc novæ rei? Nonne Ogygium vicinum meum video, jam totos ſex enſes non viſum cuiquam? Interiſſe rumor at. Ipſus eſt, niſi prorſus hallucinor. Adibo ſalvere jubebo. Salvus ſis Ogygi. OG. Salve tu Menedeme. ME. Quæ regio te nobis reddit incolumem? Nam triſtis rumor heic ſparrat, te navigaſſe Stygiam paludem. OG. Imo, atia ſuperis, ſic interim valui, ut vix unquam tehac melius. ME. Ita ſemper vanitatis coaras ejuſmodi rumores. Sed quid iſtuc orna- eſt? obſitus es conchis imbricatis [1], ſtanneis plumbeis imaginibus oppletus undique, culeis [2] ornatus torquibus; brachium habet ova pentum [3]. OG. Viſi divum Iacobum Compollanum, & hinc reverſus, Virginem Paraalaſſiam apud Anglos percelebrem. quin pos hanc reviſi: nam ante annos tres inviſem. ME. Animi gratia, ut arbitror. OG. Imo igionis cauſſa. ME. Iſtam, opinor, religionem cuerunt te Græcæ litteræ. OG. Mater uxoris to ſeſe obſtrinxerat, ut ſi filia peperiſſet malum vitalem, ego divo Iacobo præſens præiti ſalutem diceré, & gratias agerem. ME. Saaſti divum tuo dumtaxat, & ſocrus nomi- ? OG. Imo totius familiæ verbis. ME. Equim arbitror nihilo minus ſalutis futurum iſſe familiæ, etiamſi Iacobum inſalutatum iquiſſes. Sed obſecro, quid reſpondit agenti atias? OG. Nihil, ſed offerenti munus viſus arridere, & capite leviter annuere; ſimulque rrexit hoc imbricatum putamen. ME. Cur

iſta

1 Id eſt, imbricũ ſpecie variegatis. Vide Plin. lib. 9. cap. 33. de mira varietate concharum.

2 E ſtramine factis.

3 Significat globulos, quibus utuntur ad numerandas preces: ſic enim ova ſerpentũ, cum prodeunt, cohærent.

iſta potius donat, quam alia? OG. Quoniam h[illegible]
abundat ſuggerente vicino mari. ME. O ben[illegible]
gnum divum, qui & obſtetricatur parturien[illegible]
tibus, & operam dat hoſpitibus! Verum quo[illegible]
nam iſtuc novum vovendi genus, ut otioſ[illegible]
aliis laborem imponat aliquis? Si tu te voto a[illegible]
ſtringeres, ut ſi quod ageres feliciter cedere[illegible]
ego jejunarem bis in hebdomade, an credis m[illegible]
facturum quod voviſſes? OG. Non credo, etia[illegible]
ſi tu ipſe tuo nomine voviſſes. Nam tibi div[illegible]
[3] *Id eſt, fallere. Vide Chiliad.* os [3] oblinere ludus eſt. At ſocrus eſt; mos g[illegible]
rendus erat. Noſti mulierum affectus, & m[illegible]
quoque referebat. ME. Si non præſtitiſſes v[illegible]
tum, quid erat periculi? OG. Non poterat n[illegible]
divus vocare in jus, fateor: ſed poterat in p[illegible]
ſterum eſſe ſurdus ad vota mea, aut tacitus a[illegible]
quid calamitatis immittere in meam familiar[illegible]
Noſti principum mores. ME. Dic mihi, qu[illegible]
valet agitque vir optimus Iacobus? OG. Mu[illegible]
to frigidius ſolito. ME. Quid eſt in cauſſa? ſ[illegible]
nium? OG. Nugator, ſcis divos non ſeneſcer[illegible]
Verum hæc nova perſuaſio, quæ late per o[illegible]
bem divagatur, facit ut infrequentius ſalut[illegible]
tur ſolito: & ſi qui veniunt, ſalutant tantu[illegible]
nihil aut quam minimum donant, dictita[illegible]
tes eam pecuniam rectius collocari in egen[illegible]
[4] *Ironia eſt, cum ſit admodum pia.* ME. Impia [4] perſuaſio! OG. Itaque tantus Ap[illegible]
ſtolus, qui ſolet totus gemmis & auro fulge[illegible]
nunc ſtat ligneus, vix ſebaceam habens cand[illegible]
lam. ME. Si verum eſt, quod audio, periculu[illegible]
eſt, ne reliquis divis idem veniat uſu. OG. In[illegible]
circumfertur epiſtola, quam hac de re ſcrip[illegible]
ipſa Virgo Maria. ME. Quæ Maria? OG. Q[illegible]
cognomen habet à lapide. ME. Apud Rau[illegible]
cos, ni fallor. OG. Ea eſt. ME. Lapideam igit[illegible]
divam mihi narras. Sed cui ſcripſit? OG. N[illegible]
m

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

...n ipſa indicat epiſtola. ME. Per quem miſſa
...? OG. Haud dubie quin per angelum, qui po-
...ſtrat ſcriptam in ſuggeſto, unde concionatur
...ad quem ſcripta eſt. Et ne quid fraudis ſu-
...ſpiceris, videbis epiſtolam αὐτόγραφον [5].
...E. Itane agnoſcis manum angeli, qui eſt vir-
...gi ab epiſtolis? OG. Quid ni? ME. Quo tan-
...en argumento? OG. Legi Epitaphium Bedæ,
...od ab angelo inſculptum eſt: elementorum
...ſuræ per omnia congruunt. Legi & ſyngra-
...pham divo Ægidio [6] miſſam: congruunt. An
...n hæc ſatis arguunt rem? ME. Faſne eſt inſpi-
...ce? OG. Fas, ſi deieres te taciturum. ME. Oh
...ldi dixeris. OG. Iam ſunt & lapides [7] hoc
...mine infames, quod nihil celent. ME. Muto
...iur dicito, ſi lapidi parum fidis. OG. Hac le-
...recitabo: tu fac utramque arrigas aurem.
...E. Arrexi. OG. Maria mater Ieſu Glaucoplu-
...ts. D. Quod Lutherum ſequutus ſtrenue
...des, ſupervacaneum eſſe invocare divos, à
... quidem iſto nomine bonam magnamque
...iſti gratiam, ſcito. Nam antehac tantum
...n enecabar improbis mortalium opplora-
...nibus. Ab una poſtulabantur omnia, quaſi
...us meus ſemper infans eſſet, quia talis fin-
...ur, pingiturque in ſinu meo, ut ex nutu ma-
... adhuc pendeat, neque quidquam auſit
...gare petenti, videlicet metuens, ne ſi quid
...get roganti, ego viciſſim ipſi negem mam-
...am ſitienti. Et nonnunquam ea petunt à vir-
...ne, quæ verecundus juvenis vix auderet pe-
...e à lena, quæque me pudet litteris commit-
tere.

[5] Id eſt, ab ipſo ſcriptam, quemadmodum oracula dicuntur αὐτόφωνα, ab ipſo deo reddita voce. Virg. Ipſa canas oro.

[6] Nota eſt fabula de Carolo Magno, qui cum deſperaret veniam admiſſorū, S. Ægidius impetravit ſyngrapham ab angelo, continentem hunc verſicu-...m: Ægidii merito Caroli peccata remitto. *[7] Sentit de ...dio lapide, qui dicitur Index. is prodit aurum ſubæra-...m aut imitaticium. Lege apud Ovid. fabulam de Batto ... lapidem verſo.*

tere. Interim negotiator lucri cauſſa navig[illegible]
rus in Hiſpaniam, committit mihi pudici[illegible]
ſuæ concubinæ. Et virgo deo ſacra, abjecto[illegible]
lo fugam adornans, deponit apud me fam[illegible]
integritatis ſuæ, quam ipſa tendit proſtitu[illegible]
Occlamat mihi miles impius, & ad lanien[illegible]
conductus, Beata virgo da prædam opim[illegible]
Occlamat aleator, Fave diva; pars lucri tib[illegible]
cidetur. Et ſi parum faveat alea, me conv[illegible]
lacerant, maleque precantur, quæ non ad[illegible]
rim ſceleri. Occlamat quæ quæſtui turpi ſe[illegible]
exponit, Da proventum uberem. Si quid [illegible]
gem, ilico reclamant, Ergo ne ſis mater m[illegible]
ricordiæ. Aliorum vota non tam impia ſ[illegible]
quam inepta. Clamat innupta: Maria, da ti[illegible]
formoſum ac divitem ſponſum. Clamat [illegible]
pta: Da mihi bellos catulos. Clamat grav[illegible]
Da mihi facilem partum. Clamat anus: Da [illegible]
vivere ſine tuſſi ſitique. Clamat ſenex deli[illegible]
Da repubeſcere. Clamat philoſophus: Da [illegible]
dos inſolubiles nectere. Clamat ſacerdos: [illegible]
ſacerdotium opimum. Clamat epiſcopus: [illegible]
va meam eccleſiam. Clamat nauta: Da pro[illegible]
ros curſus. Clamat præfectus: Oſtende mih[illegible]
lium tuum antequam moriar. Clamat auli[illegible]
Da vere confiteri in mortis articulo. Cla[illegible]
ruſticus: Da tempeſtivam pluviam. Clama[illegible]
ſtica: Serva gregem & armentum incolum[illegible]
quid renuo, ilico ſum crudelis. Si relego a[illegible]
lium, audio: Vult ille quidquid tu vis. I[illegible]
ego ſola & mulier, & virgo, dabo operam [illegible]
vigantibus, belligerantibus, negotiantibus, [illegible]
dentibus aleam, nubentibus, parturienti[illegible]
ſatrapis, regibus & agricolis? Atqui quod d[illegible]
minimum eſt præ his quæ patior. Sed his ne[illegible]
tiis nunc multo minus gravor: quo quid[illegible]
nom[illegible]

ne tibi gratias agerem maximas, niſi
modum hoc incommodum majus ſecum
raret: plus eſt otii, ſed minus eſt honorum,
is eſt opum. Ante ſalutabar Regina cœlo-
Domina mundi: nunc vix à paucis au-
Ave Maria. Ante veſtiebar gemmis & au-
bundabam mutatoriis, deferebantur au-
mmeaque donaria: nunc vix tegor dimi-
palliolo, eoque corroſo à muribus. Pro-
s autem annui vix tantum eſt, ut alam
um æditum [8], qui accendat lucernulam
ndelam ſebaceam. Atque hæc tamen po-
ferri, ni majora etiam moliri diceceris.
endis, ut ajunt, ut quidquid uſquam eſt
um, exigas ex ædibus ſacris. Etiam atque
vide quid agas. Non deeſt aliis divis quo
ulciſcantur injuriam. Ejectus è templo
, poteſt tibi viciſſim occludere regni cœ-
oſtium. Paulus habet gladium, Bartho-
us cultro armatus eſt; Gulielmus ſub pal-
onachi totus armatus eſt, non ſine gravi
. Quid autem agas cum Georgio & equi-
cataphracto [9], haſta ſimul & gladio for-
bili? Nec inermis eſt Antonius; habet ſa-
[10] ignem. Sunt item & cæteris ſua vel
vel mala, quæ, quibus volunt, immit-
Me vero quantumvis inermem, non ta-
jicies, niſi ſimul ejecto filio, quem ulnis
. Ab hoc non me patiar divelli: aut hunc
mecum extrudes, aut utrunque relinques,
avis habere templum ſine Chriſto. Hæc
e volui: tu cogita, quid mihi reſponden-
cenſeas. Nam mihi plane res cordi eſt.
Ex

8 Æditus, quē veteres, ut indicat Varro, æditimum vocabant, cuſtos erat tuēdæ ſacræ ædis.

9 Id eſt, gravi armatura munito.

*10 Hoc enim nomine ſanctum illum amabilem, reddidere formidabilem. quemadmodum Ioannem Baptiſtā, præter alios, morbo comitiali: Hu-
m hydrophobo, item alios aliis malis. Et hæc verti-
n quæſtum noſtrum, cujus ſtudioſiores ſumus quam
ndarum animarum.*

Ex æde noſtra lapidea, Calendis Auguſti, a
filii mei paſſi 1524. Virgo lapidea mea m
ſubſcripſi. ME. Minax profecto ac formidal
epiſtola. Cavebit, opinor, Glaucoplutus. o
ſapit. ME. Quam ob rem non eadem de re
pſit huic optimus ille Iacobus? OG. Neſcio,
quod longius abeſt, & his temporibus inte-
piuntur omnes epiſtolæ. ME. Sed quis Deu
redegit in Angliam? OG. Ventus illuc invita
mire ſecundus, atque id propemodum er
pollicitus divæ Parathalaſſiæ, me poſt bi-
nium ipſam reviſurum. ME. Quid petituru
illa? OG. Nihil novi, niſi illa vulgaria, famili
incolumem, rem uberiorem, longævam
tamque vitam in hoc ſeculo, & perennem
citatem in futuro. ME. Non poterat eadem p
ſtare Virgo mater apud nos? Habet Antver
templum longe auguſtius, quam in Para
laſſo. OG. Haud nego poſſe, verum aliis in
cis alia largitur, ſive ſic viſum eſt animo illi,
ſive, ut eſt benigna, ſemet in hoc noſtris a
ctibus accommodat. ME. De Iacobo frequ
ter audivi: ſed obſecro te, deſcribe mihi
gnum iſtius Parathalaſſiæ. OG. Equidem ex
diam quam potero pauciſſimis. Celeberrim
nomen eſt per univerſam Angliam, nec ter
re reperias in ea inſula qui ſperet res ſuas f
ſalvas, quin illam quotannis aliquo munuſc
pro facultatum modulo ſalutarit. ME. Vbi
bet? OG. Ad extremum Angliæ finem, in
Occidentem & Septemtrionem, haud pro
à mari, paſſuum fere tribus millibus. Vicus
vix alia re victitans, quam commeantium f
quentia. Collegium eſt Canonicorum, ſed q
bus à Latinis regulæ cognomen additur; n
dium genus inter monachos, & canonic

qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

os ſeculares appellant. ME. Amphibios mihi
ras; quod genus eſt fiber. OG. Imo & cro-
dilus. Sed omiſſis cavillis, tribus verbis ex-
liam quod vis. In odioſis canonici ſunt, in
orabilibus monachi. ME. Adhuc mihi qui-
n ænigma refers. OG. Quin addam Apodi-
i[1] mathematicam. Si Romanus pontifex
nine feriat omnes monachos, tum canoni-
erint, non monachi: Sin idem permittat
nibus monachis uxorem ducere, tum fue-
monachi. ME. O novos favores; utinam
ucant & meam! OG. Sed ut ad rem: Colle-
n hoc vix alios habet proventus, quam ex
ralitate Virginis. Nam majora quidem do-
ia ſervantur. Cæterum ſi quid eſt nummo-
n, aut levioris pretii, cedit in alimoniam
gis & præfecti, quem illi Priorem vocant.
Probæ vitæ? OG. Non illaudatæ; pietate
ores, quam annuo cenſu. Templum eſt ni-
um & elegans; verum in eo non habitat Vir-
ſed illud honoris gratia ceſſit filio. Illa ſuum
et templum, ut dextra ſit filio. ME. Dextra?
o igitur ſpectat filius? OG. Bene mones. Cum
identem ſpectat, dextram habet matrem:
ſe vertit ad Solis exortum, ſiniſtra eſt. Nec
c tamen habitat; nondum enim ædificium
abſolutum, & locus eſt undique perflabilis,
entibus oſtiis, patétibus feneſtris; & in pro-
quo eſt Oceanus ventorum pater. ME. Du-
n. ubi igitur habet illa? OG. In eo templo,
od inabſolutum dixi, eſt ſacellum angu-
m, ligneo tabulatu conſtructum, ad utrum-
latus per anguſtum oſtiolum admittens
atores. Lumen eſt exiguum, nec fere niſi
cereis; fragrat odor naribus gratiſſimus.
. Hæc omnia congruunt religioni. OG. Imo
ſi in-

[1] ἀπόδειξις, *demonſtratio quæ proprie ſit mathematicis per litteras depictas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſi introſpicias, Menedeme, dicas divorum
ſedem, adeo gemmis, auro, argentoque nit
omnia. ME. Accendis animum, ut eo me c
feram. OG. Haud pœnituerit itineris. ME. N
hil eſt illic olei ſacri? OG. Inepte. Oleum iſ
non reſudat niſi è ſepulcris divorum, velut A
dreæ & Catharinæ. Maria ſepulta non
ME. Erravi, fateor. Sed abſolve fabulã. OG. Q
latius ſe ſpargat religio, alia aliis locis oſt
duntur. ME. Et fortaſſis ut uberior ſit largit
juxta illud, *Fit cito per multas præda petita m*
nus. OG. Et nuſquam non præſto ſunt myſ
gogi. ME. Ex canonicis? ME. Nequaquam:
non adhibentur, ne per occaſionem religio
alienentur à religione, ac dum obſervant v
ginem, parum ipſi conſulant ſuæ virginit
Tantum in intimo ſacello, quod dixi concl
divæ Virginis, adſtat altari canonicus quida
ME. In quem uſum? OG. Vt recipiat ſervet
quod datur. ME. An dant qui nolint? OG. N
nime; ſed nonnullos pius quidam pudor h
adigit, ut dent adſtante quopiam, non dat
ſi teſtis abeſſet: aut largius dant aliquant
quam erant daturi. ME. Affectum humanu
dicis, & mihi non inexpertum. OG. Imo v
ſunt quidam adeo dediti ſanctiſſimæ Virgi
ut dum ſimulant ſeſe munus imponere alta
mira dexteritate ſuffurentur, quod alius poſ
rat. ME. Fac nullum adſtare; an non in tales
co fulminaret Virgo? OG. Qui magis id face
Virgo, quam ipſe pater æthereus, quem n
verentur nudare ſuis ornamentis, vel perfo
templi pariete? ME. Non ſatis mihi conſt
utrum magis debeam admirari, illorumne i
piam confidentiam, an Dei lenitatem. OG.
latus itaque Septentrionale porta quædam

n

ac templi, ne quid erres, ſed ſepti, quo tota cluditur area templo adjacens. Ea oſtiolum habet perpuſillum, quale videmus in valvis nobilium, ut qui velit ingredi, primum tibiam periculo exponere cogatur, deinde caput etiam ſubmittat. ME. Profectò tutum non fuerit adhostem ingredi per tale oſtiolum. OG. Recte ſpectas. Narrabat myſtagogus olim virum equeſtris ordinis, equo inſidentem, per hoc oſtium elapſum è manibus inimici, qui jam fugienti imminebat. Ibi miſer deſperans ſui, ſubita cogitatione ſalutem ſuam commendavit divæ Virgini, quæ erat in proximo. Nam ad huius aram fugere decreverat, ſi valva patuiſſet. Ecce rem inauditam. Subito totus eques erat intra ſepta templi, altero fruſtra foris inſaniente. ME. Et faciebat tam admirandæ narrationis fidem? OG. Maxime. ME. Id quidem non admodum facile apud te hominem philoſophum. OG. Oſtendebat in oſtio laminam cupream clavis affixam, quæ habebat imaginem equitis ſervati, eoque cultu quo tum Anglica gens utebatur, quem & in vetuſtioribus picturis videmus: quæ ſi non mentiuntur, frigebant id ætatis tonſores, & qui pannos tingunt ac texunt. ME. Qui ſic? OG. Quia barbatus erat non aliter quam capræ; & univerſa veſtis nulla habebat rugam, adeoque non erat major corpore, ut ſtrictu corpus ipſum redderet anguſtius. Erat & altera lamina, cellæ figuram ac magnitudinem referens. ME. Iam dubitare fas non erat. OG. Subter oſtiolum erat cratis ferrea, quæ peditem tantum tranſmitteret. Non conveniebat ut equus poſt eum calcaret locum, quem prior eques Virgini conſecraſſet. ME. Et merito. OG. Hinc ad Orientem eſt ſa-

 cellum

cellum prodigiis plenum: eo me confero. E
pit alius myſtagogus. Illic oravimus paulliſ
Mox exhibetur nobis articulus humani di
è tribus maximi: exoſculor: deinde rogo c
ſint reliquiæ. Ait, Sancti Petri. Num Apo
li, inquam? Ajebat. Deinde contemplans
gnitudinem articuli, qui gigantis videri
tuerit: Oportuit, inquam, Petrum fuiſſe vir
prægrandi corpore. Ad hanc vocem è com
bus quidam in cachinnum ſolutus eſt: id c
moleſte tuli. Nam ſi is ſiluiſſet, ædituus
nihil celaſſet reliquorum. Eum tamen utc
que placavimus, datis aliquot drachmis. A
ædiculam erat tectum, quod ajebat hibe
tempore, cum nix obtexiſſet omnia, eo ſub
fuiſſe delatum è longinquo. Sub eo tecto pu
duo ad ſummum pleni: fontis venam ajunt
ſacram divæ Virgini; liquor eſt mire frigid
efficax medicando capitis ſtomachique do
ribus. ME. Si frigida medetur doloribus cap
& ſtomachi, poſthac & oleum extinguet
cendium. OG. Miraculum audis, ô bone: al
qui quid eſſet miraculi, ſi frigida ſedaret ſit
ME. Et iſta ſane eſt una pars fabulæ. OG. Af
mabant eum fontem derepente proſiliſſ
terra juſſu ſanctiſſimæ Virginis. Ego cuncta
ligenter circumſpiciens, rogabam quot eſſ
anni, quod ea domuncula fuiſſet eo deporta
dixit aliquot ſecula. Alioqui parietes, inqua
non præ ſe ferunt aliquid vetuſtatis. Non
pugnabat. Ne columnæ quidem hæ ligne
Non negabat eſſe nuper poſitas, & res ipſa
quebatur. Deinde hæc, inquam, tecti culm
arundineaque materia videtur eſſe recenti
Aſſentiebatur. Ac ne trabes quidem hæ,
quam, transverſæ, nec ipſa tigna quæ culm

ſu

ſunent, videntur ante multos annos poſita.
Arguebat. Atqui cum jam nulla caſæ pars ſu-
pereſſet; unde igitur conſtat, inquam, hanc eſſe
caſulam illam è longinquo delatam? ME. Obſe-
cro quomodo ſeſe ab hoc nodo expediebat
ille ſuus? OG. Scilicet incunctanter ille oſtendit
nobis pervetuſtam urſi pellem tignis affixam;
ac propemodum irriſit noſtram tarditatem,
quod tam manifeſtum argumentum non ha-
beremus oculos. Itaque perſuaſi, & tarditatis
noſtram deprecati, vertimus nos ad cœleſte lac
Beatæ Virginis. ME. O matrem filii ſimillimam!
ille nobis tantum ſanguinis ſui reliquit in ter-
ris; hæc tantum lactis, quantum vix credibile
eſt eſſe poſſe uni mulieri uniparæ, etiamſi ni-
hil bibiſſet infans. OG. Idem cauſſantur de cru-
ce Domini, quæ privatim ac publice tot locis
oſtenditur, ut ſi fragmenta conferantur in
unum, navis onerariæ juſtum onus videri poſ-
ſint: & tamen totam crucem ſuam bajulavit
Dominus. ME. An non tibi quoque mirum vi-
detur? OG. Novum fortaſſe dici poſſit, mirum
nequaquam, cum Dominus, qui hæc auget
pro ſuo arbitrio, ſit omnipotens. ME. Pie tu
quidem interpretaris: at ego vereor ne multa
talia fingantur ad quæſtum. OG. Non arbitror
Deum paſſurum, ſi quis ipſum ad iſtum irri-
deat modum. ME. Imo cum à ſacrilegis ſpolia-
rentur & mater & filius & pater & ſpiritus, ne
tantulum quidem ſeſe commovent interdum,
ut vel nutu, vel crepitu deterreant ſceleſtos.
Tanta eſt numinis lenitas. OG. Sic eſt: ſed audi
reliqua. Id lac ſervatur in altari ſummo; in cu-
jus medio Chriſtus, ad dextram mater, ho-
noris gratia. Lac enim matrem repræſentat.
ME. Conſpicuum eſt igitur. OG. Videlicet inclu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſum cryſtallo. ME. Liquidum igitur. OG. Q[...]
liquidum mihi narras, cum fuſum ſit ante [...]
nos mille quingentos? Concretum eſt; [...]
cas cretam tritam, alboque ovi temperata [...]
ME. Quin igitur nudum oſtentant? OG. [...]
contaminetur virorum oſculis lac virgineu[...]
ME. Probe dicis. Nam ſunt, opinor, qui os [...]
moveant nec purum, nec virgineum. OG. [...]
nos videt myſtagogus, accurrit, lineam veſt[...]
induit, ſacram ſtolam addidit cervici, pro[...]
buit religioſe, & adoravit: mox nobis lac [...]
croſanctum oſculandum porrexit. Heic in [...]
tremo altaris gradu religioſe procubuimus [...]
ipſi; Chriſtoque primum ſalutato, Virgin[...]
oratiuncula tali, quam in hoc ipſum parara[...]
appellavimus: Virgo [2] parens, quæ tuis vir[...]
neis uberibus lactare meruiſti cœli terræ [...]
dominum filium tuum Ieſum, optamus, [...]
illius ſanguine purificati proficiamus & [...]
ad felicem illam infantiam columbinæ ſim[...]
citatis, quæ neſcia malitiæ, fraudis ac doli, [...]
Euangelicæ doctrinæ concupiſcit aſſidue, [...]
nec proficiat in virum perfectum, in men[...]
ram plenitudinis Chriſti, cujus felici conſor[...]
frueris in æternum, cum patre & ſpiritu ſ[...]
cto. Amen. ME. Pia ſane deprecatio. Quid i[...]
OG. Viſus eſt uterque annuere, niſi me fa[...]
bant oculi. Nam ſubſilire videbatur ſacr[...]
lac, & candidior aliquanto affulgebat euch[...]
ſtia. Interim myſtagogus ad nos acceſſit, t[...]
tus quidem, ſed tabellam porrigens, qual[...]
apud Germanos offerunt qui in pontibus [...]
los [3] exigunt. ME. Equidem ſæpenumero [...]
precatus ſum illis petacibus tabellis, cum [...]
Germaniam iter facerem. OG. Dedimus dra[...]
mas aliquot, quas ille obtulit Virgini. Mox [...]
in[...]

[2] *Precatio ad Virginem matrem.*

[3] Τέλος, *id eſt, tributum, ſive vectigal.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[in]terpretem ejus linguæ pulcre peritum, & ju-
[ve]nem blandæ cujuſdam eloquentiæ (nomen
[er]at, ni fallor, Robertus Aldriſius) percuncta-
[tu]s ſum, quam potui civiliſſime, quibus argu-
[me]ntis cognitum haberet, hoc eſſe lac Virgi-
[ni]s. Id ego ſane pio ſtudio ſcire cupiebam, quo
[po]ſſem impiis quibusdam hæc omnia ridere
[ſol]itis os obturare. Primum myſtagogus 4 ob-
[du]cta fronte obticuit: juſſi ut interpres inſta-
[re]t; ſed blandius etiam. Ille vero blandiſſime,
[it]ao ut ſi matrem ipſam nuper puerperam ta-
[li]us verbis appellaſſet, non fuerit ægre latura.
[At] myſtagogus tanquam afflatus numine quo-
[da]m, nos intuens oculis ſtupentibus, ac velut
[ho]rrore vocem blaſphemam execrantibus,
[Q]uid opus, inquit, iſta pecunctari, cum ha-
[be]atis tabulam authenticam? Et omnino vide-
[ba]tur nos ut hæreticos ejecturus, niſi drachmæ
[le]niſſent hominis ferociam. ME. Quid vos
[int]erim? OG. Nos? quid cenſes? Non aliter
[qu]am fuſte icti, aut fulmine tacti, noſmet illinc
[ſu]bduximus, ſuppliciter audaciæ veniam com-
[pr]ecati: ſic enim convenit in rebus ſacris. Inde
[pr]oficiſcimur ad ædiculam, hoſpitium divæ
[Vi]rginis. Huc euntibus aperit ſeſe quidam hie-
[ro]phanta ex illis Minoribus; nosque veluti no-
[ta]ns intuetur: aliquantulum progreſſis oc-
[cu]rrit alius, itidem contemplans nos: poſt et-
[ia]m tertius. ME. Fortaſſe cupiebant te pinge-
[re]. OG. At ego longe diverſum ſuſpicabar.
[M]E. Quid iſtuc? OG. Sacrilegum quempiam
[co]mpilaſſe non nihil ex 5 mundo ſacræ Virgi-
[ni]s, & in me ſuſpicionem intentam eſſe. Ita-
[qu]e ſacellum ingreſſus, tali precatiuncula ſalu-
[to] matrem Virginem: O 6 ſola fœminarum
[o]mnium mater & virgo, mater feliciſſima,

4 Myſtagogus, qui oſtendit arcana, qui & hierophãta dicitur.

5 Id eſt, ex ornamentis. Dicitur autem mundus muliebris.

6 Alia precatio.

R 3 virgo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

virgo puriſſima; nunc te puram impuri
mus, ſalutamus, donariolis noſtris utcun
colimus: utinam donet nobis filius tuus
ſanctiſſimos tuos mores imitantes, merear
& nos per ſpiritus ſancti gratiam ſpiritua
dominum Ieſum intimis animi viſceribus c
cipere, ſemelque conceptum nunquam an
tere. Amen. Simulque exoſculatus aram,
poſui drachmas aliquot, & abii. ME. Quid
Virgo? Nullone nutu dedit ſignum auditæ p
catiunculæ? OG. Lumen, ut dixi, erat am
guum, & illa ſtabat in tenebris ad dextrum
tus altaris. Poſtremo me ſic dejecerat ora
prioris myſtagogi, ut non auderem oculos
tollere. ME. Iſtius igitur profectionis non e
admodum lætus exitus. OG. Imo multo læt
ſimus. ME. Reddidiſti animum: nam mihi qu
que cor in genua deciderat, ut tuus loqui
Homerus [7]. OG. A prandio repetimus templu
ME. Audebas, ſuſpectus ſacrilegii? OG. Fort
ſis. ſed ipſe mihi ſuſpectus non eram. Neſ
pavorem mens ſibi bene conſcia. Trahebat n
tabulæ viſendæ cupiditas, ad quam myſtag
gus nos relegarat. Eam diu quæſitam tande
invenimus: verum in alto defixam, ut non
quibuslibet oculis legi poſſet. Mihi tales ſu
oculi, ut nec lynceus dici poſſim, nec omnin
luſcioſus. Itaque legentem Aldriſium ocul
obiter aſſectatus ſum, nec illi ſatis fidens in
tanta. ME. Excuſſa eſt omnis dubitatio? OG. P
duit me mei, qui ſubdubitaſſem; adeo res to
illic ponebatur ob oculos; nomen, locus, r
ut erat ordine geſta: breviter, nihil omiſſu
Dictus eſt Gulielmus Lutetiæ natus, vir piu
cum alias, tum præcipue religioſus in conqui
rendis toto orbe divorum reliquiis. Is peragra

[7] *Eſt Iliad o.* Τάρβησαν· πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός. *id eſt, Expaverunt. omnibus autem in pedes cecidit animus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

regionibus plurimis, monaſteriis ac templis
dique luſtratis, tandem pervenit Conſtanti-
polim. Nam hujus Gulielmi frater illic age-
t Epiſcopum. Is jam adornantem reditum,
monuit eſſe virginem quandam Deo dica-
m, quæ lac haberet Virginis matris: abunde
icem futurum ſi vel precario, vel pretio, vel
e portionem aliquam poſſet nanciſci. Nam
teras reliquias omnes, quas hactenus colle-
rat, nihil eſſe ad tam ſacrum lac. Ibi Guliel-
us non conquievit, donec exorat dimidium
is lactis. Eo theſauro plus quam Crœſus ſibi
debatur. ME. Quid ni? & quidem præter
em. OG. Recta domum properat: in itinere
orbus occupat. ME. Vt nihil eſt in rebus hu-
anis nec diu, nec undiquaque felix! OG. Vbi
det periculum, accerſit clam Gallum, fidiſſi-
um ejus peregrinationis comitem. Et reli-
oſe ſtipulatur ſilentium: committit illi lac,
lege, ut ſi incolumis domum redeat, depo-
t eum theſaurum in ara divæ Virginis, quæ
litur Lutetiæ in auguſto templo, utrinque
quanam præterlabentem intuens: & amnis
ſe videtur honoris gratia decedere numini
irginis. Vt rem in pauca conferam, ſepultus
t Gulielmus. alter properat, & hunc morbus
rripit. Is deſperans ſui, tradit Anglo comiti
c, ſed multis obteſtationibus adſtricto, ut fa-
ret quod fuerat ipſe facturus. Moritur hic;
cipit ille, & in aram deponit lac canonicis
us loci præſentibus, qui tum temporis adhuc
cebantur regulares, quales adhuc ſunt apud
ivam Genovefam. Ab his impetravit lactis
imidium. Id delatum in Angliam, tandem in
arathalaſſium detulit, huc vocante mentem
lius afflatu ſpiritus. ME. Pulcre certe ſibi con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſtat hæc narratio. OG. Imo ne qua reſidere
ſet dubitatio, adſcripta erant nomina epi
porum à ſuffragiis, qui lac illud inviſentis
non abſque munuſculo, tantum impartient
relaxationis, quantum ex [8] ſuo dimenſo la-
ri poſſunt. ME. Quantum id eſt? OG. Dier
quadraginta. ME. Etiam apud inferos [9] dies
OG. Certe tempus eſt. ME. Vbi totum hoc-
menſum ſemel fuerint elargiti, non ſupe
quod largiantur? OG. Minime. Subſcatet e
ſubinde quod dent, ac plane diverſum qu-
dam accidit heic atque in dolio [10] Danaïdu
Illud enim cum continenter impleatur, ſem
tamen inane eſt: hinc ſi ſemper haurias, nih
tamen minus eſt in dolio. ME. Si centum
minum millibus largiantur quadraginta, ſin
li tantundem habent? OG. Tantundem. ME
ſi qui ante prandium acceperunt quadragin
rurſus ſub cœnam poſcerent quadraginta, p
ſtone eſſet quod daretur? OG. Imo ſi hora
dem decies. ME. Vtinam mihi tale ſcriniol
eſſet domi; non optarim niſi tres drachm
modo ſic ſcateant. OG. Quin optas ut totus
aureus, tantundem accepturus ex voto. Veru
ad fabulam redeo. Addebatur & illud pii cuj
dam candoris argumentum: lac Virginis, qu
aliis compluribus in locis oſtendebatur, ſ
quidem eſſe venerandum; hoc tamen cæte
eſſe venerabilius, quod illa abraderentur à
xis, hoc ex ipſis Virginis uberibus effluxiſ
ME. Vnde id conſtabat? OG. Oh! narrarat
Virgo Conſtantinopolitana, quæ lac dede
ME. Et illi fortaſſe communicarat divus B
nardus. OG. Sic arbitror. ME. Cui natu gra
contigit guſtare lac ex eadem mamma, qu
ſuxit puer Ieſus. Vnde miror, illum melliflu

d

[8] Id eſt, ex modo præſcripto. Romanus enim pōtifex è dolio promit: epiſcopis certus modus præſcriptus eſt.

[9] Nam ad purgatorium nunc prorogant relaxationes, ubi nullus eſt dies, & tamē dies vocant.

[10] Vide Prov.

d potius quam lactifluum. Sed quomodo lac
V ginis dicitur, quod non fluxit ex uberibus?
c Fluxit & illud, ſed ſaxo, cui forte lactans
i lebat, exceptum concrevit; deinde volente
I ſic multiplicatum eſt. ME. Recte. Perge.
c His itaque peractis, dum paramus abitum,
c mbulantes interim, & ſi quid offerretur
ſ tatu dignum circumſpectantes, rurſum ad-
ſ mystagogi, limis [1] intuentur, digito ſub-
t ant, accurrunt, abeunt, recurrunt, nutant,
v bantur compellaturi ſi fuiſſet audaciæ ſa-
t ME. Nihil ibi metuebas? OG. Imo faciem
i obverti, ſic arridens & intuens, quaſi ad
c pellandum invitarem. Tandem unus ag-
g ſus, rogat quod mihi nomen eſſet: edo.
I m is eſſem qui ante biennium affixiſſet vo-
t m tabellam litteris Hebraicis? Fatebar eſſe
r ME. Scribis Hebraice? OG. Minime; ſed
i quidquid non intelligunt, Hebraicum vo-
c t. Mox accerſitus, ut conjicio, venit illius
 egii πρῶτος ὕστερος. ME. Quod iſtuc
 nitatis nomen eſt? Non habent abbatem?
. Non. ME. Cur ita? OG. Quia neſciunt He-
 ice. ME. Non epiſcopum? OG. Nequaquam.
. Quam ob rem? OG. Quia Virgo pauperior
 unnum eſt, quam ut emat pedum ac mi-
 m nimio venalem. ME. Non ſaltem Præpo-
 um? OG. Ne id quidem. ME. Quid obſtat?
. Quia Præpoſitus dignitatis eſt nomen, non
 ctimoniæ. Et ideo canonicorum collegia
 men abbatis rejiciunt, Præpoſiti libenter
 plectuntur. ME. Atqui πρῶτον ὕστερον an-
 ac audivi nunquam. OG. Næ tu magnopere
 dis es grammatices. ME. ὑστερόπρωτον novi
 tropis. OG. Tenes. Hic qui Priori proximus
, Prior eſt poſterior. ME. Suppriorem dicis.

[1] *Id eſt, oculis obliquis, ac ſemiclauſis, quomodo ſe adſpici leones indignantur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

OG. Is me ſalutavit ſatis humaniter. N
quantopere ſudatum ſit à multis, ut verſu
legerent: quot fruſtra exterſa perſpicilla. Q
ties adveniſſet aliquis vetuſtus Theologiæ
Iuris doctor, adductus eſt ad tabellam:
dicebat eſſe litteras Arabicas, alius ficti
tandem repertus eſt qui legeret titulum. I
ſcriptus erat verbis ac litteris Romanis,
majuſculis. Græci verſus erant deſcripti G
cis majuſculis, quæ prima ſpecie videntu
ferre majuſculas Latinas. Rogatus deſc
ſententiam carminum Latine, verbum v
reddens. Hujus opellæ cum præmiolum o
tum conſtanter recuſarem, affirmans nihil e
tam arduum, quod in Virginis ſanctiſſ
gratiam non eſſem cupidiſſime facturus, eti
ſi litteras juberet illinc perferre Hieroſolym
ME. Quid opus te grammatophoro, cum
tot angeli adſint à manibus atque à pedib
OG. Ille protulit è crumena ligni fragmen
deſectum è trabe, in qua virgo mater viſa
conſiſtere. Odor mirus protinus arguebat
rem oppido ſacram. Ego vero tam inſigne
nus pronus & nudato capite, ſumma cum
neratione terque quaterque exoſculatus, re
ſui in crumenam. ME. Licetne videre? OG.
me quidem licebit. Cæterum ſi jejunus non,
aut ſi nocte proxima fuit tibi res cum uxo
non ſuaſerim ut videas. ME. Oſtende: nihil
riculi. OG. En tibi. ME. O te beatum iſto m
nere! OG. Ego, ne ſis inſciens, non permu
rim hoc tantillum fragmentulum cum univ
ſo auro Tagi [2]: includam auro, ſed ſic ut
cryſtallum pelluceat. Tum Hyſteroprotus
me videt tam religioſe geſtientem eo mu
ſculo, judicans non indignum, cui majora qu

[2] *Tagus inter fluvios auriferos commemoratur.*

q

ıe committerentur , rogat , num quando vi-
ſſem ſecreta Virginis. Ea vox me nonnihil
mmovit; non tamen auſus ſum percunctari,
ıæ diceret ſecreta Virginis. Siquidem in re-
is tam ſacris etiam linguæ lapſus non vacat
riculo. Nego me vidiſſe, ſed videndi cupidiſ-
num eſſe dico. Inducor jam velut afflatus
mine. Accenditur una atque altera tæda ce-
a: oſtenditur imaguncula nec magnitudine,
c materia , nec opere præcellens , ſed virtute
llens. ME. Moles non multum habet mo-
enti ad edenda miracula. Vidi Chriſtopho-
m Lutetiæ , non hamaxiæum [3] aut coloſ-
um [4], ſed monti juſto parem; nullis tamen il-
miraculis nobilem, quod quidem audierim.
:. Ad pedes Virginis eſt gemma, cui nondum
ıd Latinos aut Græcos nomen inditum: Gal-
ı buffone dederunt nomen , eo quod buffo-
: effigiem ſic exprimat , ut nulla ars idem
ſſit efficere. Quoque majus eſt miraculum,
ſillus eſt lapillus ; non prominet buffonis
ago, ſed in ipſa gemma velut incluſa pellu-
. ME. Fortaſſis imaginantur buffonis ſimili-
linem , quemadmodum inſecta filicis ſtirpe
aginamur aquilam. Et quemadmodum pue-
quid non vident in nubibus? dracones ignem
rantes , montes igni candentes , armatos
ncurrentes. OG. Imo ne ſis neſciens , nullus
ffo vivus evidentius exprimit ſeipſum, quam
c erat expreſſus. ME. Hactenus pertuli fabu-
tuas ; poſthac alium quære , cui perſuadeas
buffone. OG. Nihil mirum eſt, Menedeme,
ſic affectum eſſe. Nec mihi quiſquam per-
aſurus erat , etiamſi totus ordo Theologo-
m aſſeveraſſet, niſi his oculis, hiſce, inquam,
culis vidiſſem, intuitus eſſem , comperiſſem.
Sed

3 Hamaxiæa Græcis dicuntur prægrandia, quaſi quæ plauſtri juſtum onus ſint.

4 Coloſſi dicuntur imagines, ad miraculum uſq; grandes.

Sed interim mihi videris ſatis incurius rem
naturalium. ME. Quam ob rem? Quia non
do volare aſinos? OG. An non vides, quam
dat artifex natura in omnium rerum coloris
ac formis exprimendis, cum aliis quidem
rebus, ſed præcipue in gemmis? deinde qu
admirandas vires gemmis illis indiderit, pr
ſus incredibiles, ni cominus experientia fa
ret nobis fidem? Dic mihi, crediturus eras c
lybem intactum à magnete attrahi, & rur
ab eodem depelli ſine contactu, niſi vidi
oculis? ME. Profecto nunquam, etiam ſi dec
Ariſtoteles mihi deieraſſent. OG. Ne proti
igitur fabuloſum clames, ſi quid audis n
dum experimento compertum. In ceraun
fulminis videmus imaginem, in pyropo viv
ignem; in chalazia grandinis & ſpeciem &
gorem, etiamſi conjicias in medium ignem
ſmaragdo profundas ac pellucidas maris
das: carcinias cancri marini ſpeciem imitat
echites viperæ, ſcarites ſcari piſcis, hieraci
accipitris, geranites gruis collum effictum
hibet; ægophthalmus caprinum oculum oſte
dit: eſt qui ſuillum, eſt qui tres ſimul homi
oculos: lycophthalmus lupi pingit ocul
quatuor coloribus, rutilo & ſanguineo, in m
dio nigrum candido cingitur: cyameam
gram ſi aperias, fabam in medio reperies: dr
tes truncum arboris effingit, & ligni in m
dum ardet quoque: ciſſites & narciſſites hed
ram pingit, aſtrapias fulminis radios è med
candido ſeu cyaneo jaculatur; phlegontites i
cendium intus oſtendit, quod non exeat:
anthracitide videas ſcintillas quaſdam diſcu
rere: crocias croci colorem reddit; rhodit
roſæ; chalcites æris: aëtites aquilam exprimi

[5] *Vide Plinium de gemmis.*

cau

uda candicante: taos pavonis picturam ha-
t; chelidonia aſpidis: myrmecites innatam
bet formicæ repentis imaginem: cantharias
rabeum totum exprimit: ſcorpites ſcorpium
re depingit. Sed quid ego hæc perſequor,
æ ſunt innumera, cum nulla ſit naturæ pars
in elementis, vel in animantibus, vel in
ntis, quam illa veluti laſciviens non expreſ-
it in gemmis? Miraris in hac gemma buffo-
m expreſſum? ME. Miror naturæ tantum eſſe
i, ut ſic ludat omnium rerum imitatione.
. Voluit exercere curioſitatem humani in-
nii, noſque vel ſic ab otio propellere. Et ta-
n quaſi nihil ſit, quo fallamus tædium tem-
ris, inſanimus in moriones, in aleas, in præ-
giarum ludibria. ME. Veriſſima prædicas.
. Addunt quidam non leves, hoc gemma-
m genus ſi admoveas aceto, innatare motis
am membris. ME. Cur buffonem addunt
rgini? OG. Quia hæc ſpurcitiem omnem, vi-
entiam, faſtum, avaritiam, & quidquid eſt
renarum cupiditatum, vicit, calcavit, extin-
. ME. Væ nobis qui tantum buffonum gera-
ts in pectore! OG. Puri erimus, ſi ſedulo co-
nus Virginem. ME. Quomodo gaudet coli?
. Gratiſſimum illi cultum præſtiteris, ſi fue-
imitatus. ME. Numero [6] dixiſti; ſed iſtuc
difficile eſt. OG. Eſt ſane, ſed idem pulcherri-
m. ME. Age, perge quod cœperas. OG. De-
de commonſtrat aureas argenteasq; ſtatuas.
ec, inquit, mere aurea eſt, hæc argentea in-
tata: addit ſingulis pondus, pretium, ac do-
auctorem. Cum ad ſingula mirabundus gra-
arer Virgini tam beatam opulentiam; my-
gogus, Quoniam, inquit, video te pium ſpe-
torem, non arbitror æquum, ut te quid-
quam

[6] *Id eſt, expedite & compendio.*

quam celem; videbis quæ Virginis ſunt ſe-
tiſſima: ſimulque depromit ex ipſo altari m-
dum rerum admirabilium; cujus ſingulas p-
tes ſi pergam recenſere, dies hic non ſuffect
narrationi. Sic illa ſane peregrinatio mihi
ciſſime ceſſit. Expletus ſum affatim ſpectac,
& hoc inæſtimabile donum mecum auſe,
pignus ab ipſa Virgine datum. ME. Nullun
feciſti periculum quid valeat lignum tuu
OG. Feci: in diverſorio quodam ante tridu
reperi quendam mente captum, cui jam pa-
bantur vincula; lignum hoc ſuppoſitum eſ-
lius cervicali, clam ipſo; obdormiit ſom
profundo pariter ac prolixo: mane ſurrexit
tegræ mentis. ME. Non fuerat phreneſis,
parœnia [7] fortaſſis. Huic malo ſolet med
ſomnus. OG. Cum libebit jocari, Meneder
fac aliam tibi quæras materiam; in divos jo
ludere, nec pium eſt, nec tutum. Imo vir i
narrabat ſibi in ſomnis apparuiſſe mulier
admiranda ſpecie, quæ poculum ipſi porre
rit. ME. Elleborum opinor. OG. Iſtuc incert
eſt; illud certiſſimum, hominem mentis
compotem. ME. Præteriſti Thomam Cant
rienſem [8] archiepiſcopum? OG. Minime ge
tium. Nulla peregrinatio religioſior. ME. A
dire geſtio, niſi moleſtum eſt. OG. Imo te qu
ſo, ut audias. Cantium[9] dicitur ea pars Angli
quæ Galliam & Flandriam ſpectat. Hujus m
tropolis eſt Cantuaria [10]. In ea ſunt duo mon
ſteria pene contigua; utrumque Benedictin
habet. Id quod habet divi Auguſtini titulu
videtur antiquius: hoc quod nunc appellat
divi Thomæ, ſedes archiepiſcopi fuiſſe videt
ubi cum paucis electis monachis vitam agere
quemadmodum & hodie præſules habent æd
ecc

[7] *Id eſt, deliratio ex vino.*

[8] *Thomas Cantuarienſis.*

[9] *Cantium.*

[10] *Cantuaria.*

ccleſiæ contiguas, ſed ab ædibus reliquorum
anonicorum ſemotas. Olim enim fere tum
piſcopi, tum canonici monachi erant. Id ar-
uunt manifeſta rerum veſtigia. Templum au-
em divo Thomæ ſacrum tanta majeſtate ſeſe
rigit in cœlum, ut procul etiam intuentibus
eligionem incutiat. Itaque nunc ſuo ſplendore
cini luminibus officit, & locum antiquitus
ligioſiſſimum velut obſcurat. Turres ſunt in-
entes duæ, procul veluti ſalutantes advenas,
iroque nolarum ænearum boatu longe late-
ue regionem vicinam perſonantes. In veſti-
ulo templi, quod eſt ad Auſtrum, ſtant ſaxo
ulpti tres armati, qui manibus impiis virum
nctiſſimum trucidarunt: addita ſunt gentis
gnomina, Tuſci, Fuſci, Berri. ME. Cur tan-
m honoris habetur impiis? OG. Videlicet
em honoris habetur iis, quod habetur Iudæ,
lato, Caiphæ, cohorti militum ſceleratorum,
ıos operoſe ſculptos vides in auratis altari-
ıs. Adduntur cognomina, ne quis poſthac
ırpet gloriæ cauſſa. Ingeruntur oculis, ne
ıis aulicus poſthac injiciat manus vel in epi-
opos, vel in poſſeſſiones Eccleſiæ. Nam tres
ſatellites à peracto facinore verſi ſunt in ra-
em, nec reddita mens eſt, niſi implorato
homæ ſanctiſſimi favore. ME. O perpetuam
artyrum clementiam! OG. Ingreſſis aperit
e ſpatioſa quædam ædificii majeſtas. Ea pars
ıoslibet recipit. ME. Nihilne illic viſendum?
G. Nihil præter ſtructuræ molem, & libros
quot columnis affixos, in quibus eſt Euan-
lium Nicodemi, & ſepulcrum neſcio cujus.
E. Quid deinde? OG. Cancelli ferrei ſic arcent
greſſum, ut conſpectum admittant ejus ſpatii
ıod eſt inter extremam ædem & chori, quem
vocant,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

vocant, locum. Ad hunc conſcenditur mult
gradibus , ſub quibus teſtudo quædam aper
ingreſſum ad latus Septemtrionale. Illic oſte
ditur altare ligneum divæ Virgini ſacrum , pu
ſillum, nec ulla re viſendum , niſi monument
vetuſtatis , luxum hiſce temporibus expr
brante. Illic vir pius dicitur extremum vale d
xiſſe Virgini, cum mors immineret. In ara e
cuſpis gladii , quo præſectus eſt vertex optin
præſulis, ac cerebrum confuſum, videlicet qu
mors eſſet præſentior. Hujus ferri ſacram ru
biginem amore martyris religioſe ſumus e
oſculati. Hinc digreſſi ſubimus cryptoport
cum [1]. ea habet ſuos myſtagogos: illic primu
exhibetur calvaria martyris perforata ; reliqu
tecta ſunt argento , ſumma cranii pars nud
patet oſculo. Simul oſtenditur plumbea lamin
Thomæ Acrenſis titulum habens inſculptum
Pendent ibidem in tenebris induſia cilicin
cingula, ſubligariaque, quibus antiſtes ille ſub
gebat carnem ſuam , ipſo adſpectu horrore
incutientia, nobiſque mollitiem ac delicias n
ſtras exprobrantia. ME. Fortaſſis & monach
ipſis. OG. Iſtac de re nec affirmare poſſum, n
negare ; ne refert quidem mea. ME. Vera na
ras. OG. Hinc redimus in chori locum. Ad l
tus Septemtrionale reſerantur arcana : dict
mirum , quantum oſſium illinc prolatum ſ
calvaria, menta, dentes, manus, digiti, integ
brachia. quibus omnibus adoratis fiximus
ſcula; nec erat futurus finis, niſi qui mihi tu
comes erat ejus peregrinationis parum co
modus , interpellaſſet oſtentandi ſtudium
ME. Quis iſte? OG. Anglus erat nomine Grati
nus Pullus, vir eruditus ac pius , ſed minus a
fectus erga partem hanc religionis , quam eg

vol

[1] *Cryptoporticus, eſt ſubterranea porticus, quæ paratur adverſus æſtum Solis.*

lebam. ME. Viclevita quiſpiam, opinor.
. Non arbitror; etiamſi libros illius legerat,
ertum unde nactus. ME. Is offendit myſta-
gum? OG. Prolatum eſt brachium adhuc
nem habens ſanguinolentam; hujus oſcu-
n exhorruit, ac vultu quoque tædium quod-
m præ ſe ferebat. Mox ſua recondidit myſta-
gus. Hinc ſpectavimus altaris tabulã & or-
menta, mox quæ ſub altari fuerant recondi-
opulenta omnia: diceres Midam & Crœſum
ſſe mendicos, ſi ſpectares vim auri atque ar-
ti. ME. Heic nihil oſculorum? OG. Non, ſed
ud votorum genus tetigit animum meum.
. Quodnam? OG. Suſpirabam domi meæ
il eſſe talium reliquiarum. ME. Sacrilegum
tum. OG. Fateor; & ſupplex veniam pre-
us ſum à divo priusquam pedem efferrem
nplo. Poſt hæc ducimur in ſacrarium. Deus
ne, quæ illic pompa veſtium holoſericarum,
æ vis candelabrorum aureorum? Ibidem vi-
nus pedum divi Thomæ. Videbatur arundo
nina argentea obveſtita, minimum erat pon-
ris, nihil operis, nec altius quam uſque ad
gulum. ME. Nulla crux? OG. Nullam vidi.
tenſum eſt pallium, holoſericum quidem,
l craſſo filo, nullo auro gemmisve inſigne.
erat & ſudarium, ſudoris ex collo contra-
, manifeſtasque ſanguinis notas retinens.
ec vetuſtæ frugalitatis monumenta libenter
mus exoſculati. ME. Iſta non oſtenduntur
ibuslibet? OG. Nequaquam, ô bone. ME. Vn-
tibi tantum eſt habitum fidei, ut nihil arca-
celaretur? OG. Erat mihi nonnihil notitiæ
m R. P. Gulielmo Vvaramo archiepiſcopo;
me tribus verbis commendavit. ME. Ex mul-
audio virum ſingulari præditum humani-

tate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tate. OG. Quin potius dicas ipſam eſſe hum
nitatem, ſi noris. Iam ea doctrina, ea moru
ſinceritas, ea vitæ pietas, ut nullam abſol
præſulis dotem in eo deſideres. Ab his igit
deducimur ad ſuperiora. Nam poſt altare ſu
mum rurſus velut in novum templum aſce
ditur. Illic in ſacello quodam oſtenditur to
facies optimi viri inaurata, multisque gemm
inſignita. Heic caſus quidam inopinatus pe
totam illam felicitatem interturbavit. ME. E
ſpecto quid mali dicas. OG. Heic minimu
iniit gratiæ comes meus Gratianus. Is à pr
catiuncula rogavit myſtagogum aſſeſſoren
Heus, inquit, bone pater, verumne eſt qu
audio, Thomam dum viveret, fuiſſe benign
ſimum erga pauperes? Veriſſimum, inquit ill
Cœpitque multa de illius erga tenues bene
centia commemorare. Tum Gratianus: N
arbitror eum affectum in illo mutatum eſ
niſi forte in melius. Aſſenſus eſt myſtagog
Rurſum ille: Cum igitur vir ſanctiſſimus ta
liberalis fuerit in egenos, cum adhuc pauper
ſet, & ipſe præſidiis pecuniarum egeret ob co
puſculi neceſſitatem; an non putas æquo an
mo laturum nunc, cum tam opulentus ſit, n
ullius egeat, ſi qua mulier paupercula, domi h
bens liberos famelicos, aut filias ob dotis in
piam de pudicitia periclitantes, aut maritu
morbo decumbentem, omnibusque præſidi
deſtitutum, precata veniam, detrahat ex h
tantis opibus aliquam particulam ſublevand
familiæ, velut à volente ſumens vel dono, v
mutuo? Ad hæc cum nihil reſponderet aſſeſſ
capitis aurei; Gratianus, ut eſt vehemens, Eg
inquit, plane confido ſanctiſſimum viru
etiam gaviſurum, quod mortuus quoque ſu

opib

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

bus ſublevaret inopiam pauperum. Ibi my-
gogus corrugare frontem, porrigere labra,
rgoneis oculis nos obtueri: nec dubito,
n ſputo, conviciisque nos ejecturus fuerit è
plo, niſi cognoviſſet nos ab archiepiſcopo
mendatos. Equidem utcunque placavi
dis verbis iram hominis, negans Gratia-
n quidquam horum ex animo loqui, ſed
more ludere; ſimulq; drachmas aliquot de-
i. ME. Ego ſane tuam pietatem vehementer
robo. Verum mihi nonnunquam ſerio ve-
n mentem, quo colore poſſint excuſari à
ine, qui tantum opum inſumunt templis
ruendis, ornandis, locupletandis, ut nullus
ino ſit modus. Fateor in ſacris veſtibus, in
templi, deberi cultui ſollemni ſuam digni-
m: volo & ſtructuram habere majeſtatem
. Sed quorſum attinent tot baptiſteria, tot
elabra, tot ſtatuæ aureæ? quorſum orga-
um, quæ vocant, immenſi ſumtus? nec uni-
terim contenti ſumus: quorſum ille mu-
hinnitus, magno cenſu conducendus,
interim fratres & ſorores noſtræ, viva-
Chriſti templa ſitu fameque contabeſcant?
In his quidem nemo vir pius ac prudens
um non deſiderat: verum quoniam hoc
m ex immodica quadam pietate naſcitur,
em promeretur, præſertim quoties in
em venit diverſus morbus iſtorum, qui
la ſuis opibus ſpoliant. Iſta fere donantur
entibus ac monarchis, deterius peritura
am ac bellum. Et ſi quid hinc alienes, pri-
habetur pro ſacrilegio: deinde contra-
manus ſuas qui dare ſolent, inſuper & in-
tur ad rapinam. Igitur harum rerum ma-
i cuſtodes ſunt, quam domini. Denique
malim

malim videre templum ſacra ſupellectile lu
rians, quam, ut ſunt quædam, nuda, ſord
ſtabulis equorum ſimiliora quam temp
ME. At legimus olim laudatos epiſcopos,
vaſa ſacra divendiderunt, eaque pecunia
venerunt egenis. OG. Laudantur & hodie,
laudantur tantum; imitari nec licet, nec li
opinor. ME. Remoror tuam narration
Nunc exſpecto fabulæ cataſtrophen. OG.
cipe; paucis expediam. Inter hæc prodiit
mus ille myſtagogus. ME. Quisnam? abba
ci? OG. Mitram habet, cenſus habet abbati
ſolo nomine caret, & Prior dicitur, ob id, q
Archiepiſcopus abbatis loco eſt. Nam anti
tus quisquis erat ejus ditionis Archiepiſco
idem erat & monachus. ME. Equidem ve
melus appellari ſuſtineam, ſi cenſus eſſet a
te dignus. OG. Mihi quidem viſus eſt vir
juxta & prudens, neque Scoticæ Theologia
dis. Is nobis aperuit thecam, in qua reliqu
ſancti viri corpus quieſcere dicitur. ME. Vi
oſſa? OG. Id quidem fas non eſt; nec liceret
admotis ſcalis: ſed auream thecam theca
tegit lignea: ea funibus ſublata opes nuda
æſtimabiles. ME. Quid audio? OG. Viliſ
pars erat aurum: gemmis raris ac prægra
bus collucebāt, nitebant ac fulgurabant om
quædam ſuperabant ovi anſerini magnit
nem. Ibi multa cum veneratione circum
bant aliquot monachi: ſublato tegument
oravimus omnes. Prior candida virga den
ſtrabat contactu ſingulas gemmas, addens
men Gallicum, pretium & auctorem di
Nam præcipuas monarchæ dono miſer
ME. Oportuit illum eſſe præditum inſigni
moria. OG. Recte conjectas, quanquam j

Exercitatio; frequenter enim hoc agit. Hinc ducit in cryptoporticum. Illic domicilium habet Virgo mater, ſed ſubobſcurum, ſemel atque iterum ferreis cancellis circumſepta. ME. Quid metuit? OG. Nihil, opinor, niſi fures. Nec enim unquam vidi quidquã divitiis onuſtius. ME. Cæcas mihi divitias narras. OG. Admotis lucernis vidimus pluſquam regale ſpectaculum. ME. Vincit opibus Parathalaſſiam? OG. Specie longe ſuperat, abſtruſa novit ipſa. Hæc non oſtenditur niſi magnatibus aut præcipuis amicis. Poſtremo reducimur in ſacrarium: illic detractum eſt ſcrinium nigro contectum corio, depoſitum eſt in menſam; apertum eſt; mox omnes flexis genibus adorarunt. ME. Quid inerat? OG. Fragmenta quædam linteorum lacera, pleraque mucci veſtigium ſervantia. His, ut ajebant, vir pius extergebat ſudorem à facie ſive collo, pituitam à naribus, aut ſi quid eſſet ſimilium ſordium, quibus non vacant humana corpuſcula. Ibi meus Gratianus rurſum non optimam iniit gratiam. Huic Anglo, & noto, nec mediocris auctoritatis viro Prior benignus unum è linteolis obtulit dono, credens ſeſe munus longe gratiſſimum dare. Sed Gratianus heic parum gratus, non ſine faſtidii ſignificatione digitis contrectavit illum, & contemtim repoſuit, porrectis labiis, veluti poppyſmum imitans. Nam hic illi mos erat, ſi quid offenderet, quod tamen contemnendum eſſe judicaret. Meum animum ſimul & pudor, & timor diſcruciabant. Prior tamen, ut eſt homo ſtupidus, diſſimulabat hoc animum; noſque poſt oblatum vini poculum humaniter dimiſit. Cum rediremus Londinum. ME. Quid oportuit, cum jam non procul

abeſſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[a] *Litus Angliæ rapinis infame.*

abeſſes à litore [a] tuo? OG. Sic eſt: ſed ego lit
illud perquam lubens fugi, magis infame frau
dibus ac rapinis, quam ullæ ſunt Maleæ nau
fragiis. Dicam quod proxima vidi trajection
Complures à litore Caletienſi ſcalmo deveh
bamur ad navem majorem. In his erat Gall
quidam juvenis, pauper ac pannoſus. Ab h
exigunt dimidium drachmæ. Tantum eni
extorquent à ſingulis ob breviſſimam vect
tionem. Ille excuſabat paupertatem: iſti per j
cum explorant ſcilicet, ac detractis calceis i
ter ſuppactas ſoleas reperiunt decem aut du
decim drachmas: eas eripiunt palam, riden
tes, & conviciis ludentes in ſceleratum Ga
lum. ME. Quid juvenis? OG. Quid aliud? Fl
bat. ME. Num ex auctoritate faciebant iſt
OG. Prorſus eadem, qua furantur ſarcinas h
ſpitum, qua tollunt crumenas, ſi quando dat
oportunitas. ME. Mirum eſt iſtos tantum a
dere facinus, tot teſtibus conſciis. OG. Sic a
ſueverunt ut recte fieri putent. Spectabant
majore navi complures, in cymba aderant al
quot Angli negotiatores, qui fruſtra obmu
murabant. Illi velut in re faceta gloriabantu
deprehenſum ſceleratum Gallum. ME. Ego iſt
maritimos fures ludens ac jocans ſubigerem
crucem. OG. Atqui talibus ſcatet utrumque
tus. Heic mihi conjecta, Quid domini facian
auſint cum talia fures? Proinde poſthac qua
libet ambages malim, quam illud compe
dium. Ad hæc quemadmodum ad inferos f
cilis deſcenſus, ſed reditus difficillimus; ita p
hoc litus ingreſſus non admodum facilis, ex
tus difficillimus eſt. Hærebant Londini nau
aliquot Antverpienſes: cum illis decrevera
me mari committere. ME. Habet ea regio na

t

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

t adeo ſanctos? OG. Vt ſimia ſemper eſt ſimia,
or, ita nauta ſemper eſt nauta: verum ſi ad
conferas qui rapto vivere didicerunt, an-
ſunt. ME. Meminero, ſi quando me quo-
libido ceperit eam inſulam inviſendi. Sed
iam redi, unde te deduxi. OG. Ergo Londi-
n petentibus haud procul à relicta Cantua-
, occurrit via vehementer cava ſimul & an-
a, præterea declivis ſic utrinque abrupto
re, ut non poſſis effugere: nec vitari po-
quin hac facias iter. Ad ejus viæ lævum la-
eſt mendicabulum aliquot ſeniculorum: ab
rocurrit aliquis, ſimulatque ſentiunt adve-
tem equitem: conſpergit aqua ſacra, mox
t calcei ſummam partem obvinctam æreo
lo, in quo vitrum eſt gemmæ ſpecie. Ex-
lati dant nummulum. ME. In ejuſmodi via
m mendicabulum ſeniculorum, quam gre-
valentium latronum. OG. Gratianus equi-
t mihi ſiniſter, propior mendicabulo: con-
ſus eſt aqua, tulit utcunque. Vbi porrige-
t calceus, rogabat quid ſibi vellet. Ait cal-
n [3] eſſe S. Thomæ. Incanduit homo; & ad
erſus, Quid, inquit, ſibi volunt hæ pecu-
ut oſculemur calceos omnium bonorum
rum? Quin eadem opera porrigunt oſcu-
um ſputum, aliaque corporis excrementa?
rebat me ſeniculi, datoque nummulo
olatus ſum triſtem. ME. Mea ſententia,
omnino præter cauſſam incanduit Gra-
us. Si calcei ſoleæque ſervarentur, ut argu-
tum frugalis vitæ, non improbarem: cæ-
m impudens mihi videtur, ſoleas, calceos,
ubligaria cuiquam oſculanda obtrudere.
n ſi quis id ſua ſponte faciat ex ingenti
dam pietatis affectu, venia dignum arbi-
tror.

[3] *Calceus S. Thomæ.*

tror. OG. Præſtabat iſta non fieri, ne quid
ſimulem: verum ex his rebus quæ ſubito c
rigi non poſſunt, ſoleo ſi quid ineſt bon
cerpere. Delectabat interim animum m
illa contemplatio, virum [4] bonum eſſe ſimi
ovi; malum, noxiæ beſtiæ. Vipera poſteaqu
periit, mordere quidem non poteſt, odor
men ſanieque inficit: ovis cum vivit, lacte
trit, lana veſtit, fœtura ditat: mortua por
utile corium; totaque eſculenta eſt. Iridem
feroces, & huic mundo dediti, dum vivun
mnibus incommodi ſunt, mortui ſtrepitu
larum, ambitioſa ſepultura moleſti ſunt vi
nonnunquam & ſucceſſorum inaugurati
bus, hoc eſt, novis exactionibus: probi v
nulla non ex parte magnam omnibus de
præbent utilitatem. Velut hic divus, dum in
vis eſſet, exemplo, doctrina, monitis ad pi
tem invitabat, conſolabatur deſtitutos, ſu
vabat egenos: ac mortui pene major utili
Exſtruxit hoc locupletiſſimum templum,
cerdotum ordini per univerſam Angliam p
rimum auctoritatis conciliavit. Hoc denie
calcei fragmentum alit egenorum conventi
lum. ME. Eſt quidem iſta pia contempla
ſed demiror te, cum iſto ſis animo, nunqu
inviſiſſe antrum [5] ſancti Patricii, de quo p
digioſa quædam vulgo jactant, nec mihi ſ
veriſimilia. OG. Imo nulla heic tam prodig
ſa poteſt eſſe narratio, quin res ipſa ſupe
ME. Ergo illuc quoque penetraſti? OG. En
gavi paludem vere Stygiam, deſcendi in fau
Averni: vidi quidquid apud inferos geri
ME. Bearis me ſi non gravaberis referre. OG
hoc colloquii noſtri prooemium, ſatis, ut
bitror, prolixum. Eo domum, ut jube

4 Viri boni ac mali cõparatio.

5 S. Patricii antrum.

ad

cœnari cœnam : nam adhuc impranſus ſum.
M. Cur impranſus ? num religionis gratia ?
O. Minime: ſed invidiæ cauſſa. ME. Num in-
vis ventri tuo ? OG. Imo rapacibus cauponi-
bus qui cum nolint quod æquum eſt appone-
re amen non verentur ab hoſpitibus quod
iniquum eſt exigere. eos ſic ulciſci ſoleo. Si ſpes
datur cœnæ lautioris vel apud notum, vel apud
pandocheum paullo minus ſordidum, in pran-
dio laborat mihi ſtomachus. Sin prandium ob-
tulit fortuna quale volo, ſub cœnam incipit
ægre ſtomachus. ME. Non pudet videri par-
cum ac ſordidum? OG. Menedeme, qui talibus
rebus pudoris impendium faciunt, crede mi-
hi, male collocant ſumtum. Ego meum pudo-
rem aliis uſibus ſervare didici. ME. Iam ſitio
reliquum fabulæ: quare me in cœna exſpecta
convivam; ibi narrabis commodius. OG. Equi-
dem habeo gratiam, quod ultro temet offers
convivam, cum multi vehementer rogati per-
negent: ſed hæc tibi conduplicabitur gratia, ſi
hodie domi cœnes. Nam mihi tempus hoc ſu-
mitur ſalutandæ familiæ. Cæterum habeo con-
ſilium utrique noſtrum commodius. Cras mi-
hi uxorique meæ domi tuæ adornato pran-
dium, tum vel uſque ad cœnam proferentur
fabulæ, donec te fatearis jam eſſe ſaturum: &
ſi voles, ne in cœna quidem te deſtituemus.
Quid ſcabis caput ? Tu para; nos bona fide ve-
niemus. ME. Malim inemtas fabulas. Verum
age, prandiolum dabitur, ſed inſipidum, niſi tu
bonis fabulis condias. OG. Sed heus tu, nonne
titillat te animus, ut has peregrinationes obeas?
ME. Fortaſſe titillabit, ubi tu peroraveris: nunc
ut affectus ſum, ſat habeo ſtationes [6] obire Ro-
manas. OG. Romanas, qui Romam nunquam

[6] *Stationes Romanæ.*

 vide-

videris? ME. Dicam. Sic domi obambulo, i
gredior conclave, curoque ut ſalva ſit filiaru
pudicitia. Rurſus hinc in officinam; conte
plor quid agant famuli famulæque: inde in c
linam, circumſpiciens ſi quid opus ſit adm
nitu: hinc alio atque alio, obſervans quid aga
liberi, quid uxor, ſolicitus ut omnia ſint in c
ficio. Hæ mihi ſunt ſtationes Romanæ. OG.
iſta pro te curaret divus Iacobus. ME. Vt i
curem iſta, præcipiunt ſacræ litteræ; ut di
committam, nusquam legi præceptum.

ΙΧΘΥΟΦΑΓΙΑ.

LANIO, SALSAMENTARIVS.

LA. DIc mihi, inſulſiſſime Salſamenta
nondum emiſti reſtim? SA. Reſtim, l
nio? LA. Ita, reſtim. SA. Cui tandem rei? LA. C
niſi ſuſpendio? SA. Emant alii; me nondu
uſque adeo tædet hujus vitæ. LA. At brevi t
debit. SA. In vatem ipſum iſta vertat Deus
quis potius. Sed quid eſt mali? LA. Si neſc
dicam. Inſtat tibi tuisque plane Saguntin
quod ajunt, fames, ut res prorſus ſit vobis
laqueum reditura. SA. Bona verba, lanio. I
ſint hoſtibus noſtris. Vnde nobis ex Lanio
pente prodiſti Pythius quispiam, ut divi
tantam calamitatem? LA. Non eſt divinatio;
tibi blandiaris; res ipſa adeſt in foribus. SA. E
cas: ederem, ſi quid habes. LA. Edam tuo m
gno malo. A Romano ſenatu venit edictu
ut poſthac liberum ſit cuique veſci quibus
lit. Quid igitur tibi tuoque ordini reſtat,
bulimia cum putribus ſalſamentis? SA. Per
quidem vel limacibus, vel urticis veſcatur,
volet. At num interdictum eſt cuiquam
veſcatur piſcibus? LA. Non, ſed data poteſ

veſce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ɛſcendi carnibus, quibus fuerit collibitum. ᴀ. Sive vana prædicas, tu potius dignus es ſuſ- udio: ſive vera, tibi potius parandus funis. am mihi poſthac ſpero quæſtum uberiorem. ᴀ. Imo proventum uberrimum, ſed eſuritio- s uſque ad ſaturitatem: aut, ſi mavis audire tiora, poſthac longe mundius vives, neque, uod ſoles, cubito [1] naſum emunges pituito- m, & ſcabie fruticantem. SA. Ohe, venimus [2] ſummum; cæcus convicia jacit in lu- um: quaſi vero quidquam apud laniones pu- ıs ſit ea parte corporis quæ dicitur ſemper tione [3] ſuperior. Vtinam verum eſſet quod nuncias; at vereor, ne me conjicias in fal- m gaudium. LA. Tibi quidem nimium vera ıncio. Sed unde tibi quæſtum promittis ube- orem? SA. Quoniam eo video recidiſſe mores minum, ut quod vetitum ſit, impotentius petant. LA. Quid tum poſtea? SA. Quia plu- s abſtinebunt ab eſu carnium, ubi permiſſa vescendi poteſtas, nec ullum erit lautum nvivium absque piſcibus, quemadmodum ud priſcos fieri conſuevit. Itaque carnium um permiſſum gaudeo. utinam & piſcium ıs eſſet interdictus! avidius his veſcerentur mines. LA. Pium mehercule votum. SA. Hoc ptarem, ſi, quod tu facis, nihil aliud ſpectarem am pecuniæ lucrum, cujus amore tu craſ- m iſtam & carnivoram animam diis [4] ma- bus devoviſti. LA. Salſus es totus, cum in- lſa ſit oratio. SA. Quæ ratio commovit Ro- anos, ut tot ſæculis obſervatam legem car- ariam relaxarint? LA. Nimirum hoc ipſa res m dudum illis perſuaſit. Reputant id quod t, per ſalſamentarios inquinari civitatem, ifici terram, flumina, aërem, & ignem, & ſi

[1] *Exſtat jocus Ciceronis in ſalſamẽtarii ſilium.*

[2] *De re extremæ impudentiæ: Sic Horatius.*

[3] *Lotione ſuperior, quia ſubinde inquinatur: de quo alias.*

[4] *Id eſt, inferis. Sic Decius & Q. Curtius ſe diis manibus devoverũt.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quod aliud eſt elementum : corrumpi corpo
mortalium : ex piſcium enim eſu corpus
pleri putribus humoribus: hinc febres, tabe[5],
podagræ, epilepſes [6], lepræ, & quid non
lorum? SA. Dic igitur mihi, Hippocrates,
in civitatibus bene inſtitutis vetitum eſt in
mœnia mactare tauros ac ſues? Rectius eti
conſuleretur ſaluti civium, ſi nec pecudes
gularentur. Cur laniis deſcribitur certus loc
ne ſi paſſim vivant, totam urbem reddant
ſtilentem? An eſt ullum fœtoris genus co
pto animantium cruore ſanieque peſtilenti
LA. Aromata mera ſunt, ſi ad piſcium pu
rem conferas. SA. Tibi quidem, opinor, a
mata mera ſunt: at non idem viſum magiſt
tibus, qui vos ab urbe ſubmovent. Porro qu
ſuaviter oleant veſtræ iſtæ lanienæ, declaran
qui naribus obturatis prætereunt : declara
vulgo, qui malunt habere vicinos decem le
nes, quam unum lanionem. LA. At vobis
abluenda putria ſalſamenta nec lacus nec a
nes toti ſufficiunt: vereque, quod dici ſol
inaniter aquam conſumitis. Semper enim
ſcis piſcem olet, etiamſi unguentis oblin
Quid autem mirum, mortuos ſic olere, cu
plerique vivi mox, ut capti ſunt, oleant? Car
muria [7] conditæ ſervantur multos in ann
adeo non putentes ut aromaticum quidda
redoleant. Rurſus vulgari ſale conditæ, dura
absque fœtore. Duratæ fumo ventove ni
moleſti odoris contrahunt. Hæc omnia ſi p
riter adhibeas piſci, nihil aliud quam piſce
olebit. Vel hinc conjice, nullum eſſe putore
cum piſcium fœtore conferendũ, quod ab h
putreſit etiam ipſe ſal, in hoc à natura datu
ut à rebus arceat putrefactionem, dum genui

[5] Tabes, quam φθίσιν Græci dicunt.
[6] Epilepſis, morbus comitialis.
[7] Muria ſive muries, eſt aqua ſalſamentorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

v laudit conſtringitque, ſimul & excludens q d extrinſecus noxam afferre poſſit, & hu- ıres intus, unde putrefactio poterat oriri, d ccans: in ſolis piſcibus ſal non eſt ſal. No- ſt ædes fortaſſis aliquis delicatior præteriens o trat nares; at nemo ſuſtinet in cymba ſede- r a qua veſtra ſunt ſalſamenta. Viatori ſi q ndo occurrunt plauſtra onuſta ſalſamentis, q ibi fuga? quæ narium obturatio? quæ ſpu- t quæ excreatio? Et ſi qua fieri poſſit, ut ſal- ſ enta pura in urbem adveherentur, quem- a odum nos mactatorum boum carnes ap- p amus, lex non dormiret: nunc quid facias ii quæ putria ſunt etiam cum comeduntur? E men quoties videmus ab Agoranomis [8] d natas merces veſtras conjici in flumen, v s indicta multa? Id vero ſæpius etiam fie- r nisi illi corrupti per vos magis ſpectarent p atum commodum, quam publicam ſalu- te Nec hac tantum parte nocetis reipublicæ; ſ impia conſpiratione vetatis, ne aliunde p s recentiores advehantur in civitatem. s. Quaſi vero nullus unquam viderit mulcta p uſſum lanionem, quod porcum inſince- r, & linguæ maculis lepræ vitium profiten- te vendiderit, aut quod ovem aquis cœno- ſ ffocatam, aut alioqui verminantes armos, l ne & circumlito recenti cruore vitium d mularit. LA. Atqui nullum ex nobis tale e at exemplum, quale nuper ex vobis: ex uni- c nguilla cruſto panis incocta, periere no- v convivæ. Talibus obſoniis vos inſtruitis n ſas civium. SA. Caſum narras, qui nemini v ri poſſit, ſi fortuna velit. At vobis pene q tidianum eſt, pro cuniculis altiles feles ven- d ; pro leporibus canes, ſi per auriculas &

8 *Agoranomi, præfecti foris, in quibus venduntur eſculenta.*

pedes hirſutos liceret. Quid autem comme
rem artocrea ex humanis carnibus confe
LA. Tu quod in me damnabas, caſus & ho
num vitia mihi opprobras. tueantur iſta i
committunt: ego quæſtum cum quæſtu c
fero. Alioqui damnentur & olitores, quod
terdum imprudentes pro caule vendant c
tam, aut aconitum: damnentur & pharma-
polæ, quod interdum pro remediis porrig
venena. Nulla eſt ars tam inculpata, quin i
incidant mala. Vos cum omnes officii nu-
ros impleveritis, venenum eſt quod vend
Si torpedinem [1], ſi hydrum [2], ſi leporem [3]
rinum retibus admixtum cum cæteris ven
retis, caſus eſſet, non crimen: nec magis
putari poterat vobis quam medico, qui n
nunquam occidit ægrum quem curat. F
poterat hoc malum, ſi menſibus dumtaxat
bernis extruderetis veſtra purulenta; ri
temporis mitigaret peſtilentiam. Nunc æ
tis incendio putrem additis materiam; au-
mnum, per ſe nocentem, redditis nocen
rem. Cumque jam ſe renovat annus, & hun
res conditi ſeſe rurſus proferunt, non abs
corporum periculo, ibi vos totos menſes d
tyrannidem occupatis, & anni renaſcentis
fantiam accerſito ſenio vitiatis. Cumque h
meditetur natura, ut corpora ſuccis inſalu
bus repurgata, novis ſuccis repubeſcant,
ingeritis meros putores meraſque ſanies; &
quid eſt in corporibus vitii, augetis, mal
malo adjicicientes, & bonos inſuper corpo
ſuccos corrumpentes. Tolerari poterat h
quoque, ſi tantum corpora vitiaretis: nu
quoniam ex ciborum differentiis vitiantu
nimorum organa, fit, ut ipſi vitientur ani

[1] *Torpedo, piſcis lethalis contactu.*
[2] *Hydrus, ſerpens aquatilis.*
[3] *Lepus, piſcis, homini præſentiſſimum & immedicabile venenum; & homo piſci; adeo, ut hominis cõtactu ſolo moriatur.*

Ta

…s fere videas homines iſtos piſculentos, qui es ſunt ipſi piſces; pallent, olent, ſtupent, muti ſunt. SA. O novum Thaletem! Quid igitur ſapiunt qui betis victitant? nimirum quanti ipſæ betæ? Quid ſapiunt qui boves, & oves, & capras devorant? nimirum quod boves, oves, & capræ? Vos hœdos pro deliciis vultis, & tamen hoc animal ut eſt morbo comitiali obnoxium, ita gignit eundem morbum in his qui gaudent eſu carnium. An non putabat ſalſamentis placare latrantem ſtomachum? LA. Quaſi ſolum hoc mentiti ſint rerum naturalium ſcriptores. Et ſi maxime verum ſit, quod narrant; corporibus morbo obnoxiis ſæpe quæ per ſe optima ſunt, peſſima ſunt. Hecticis [4] ac phthiſicis [5] vendimus hœdos, non vertiginoſis [6]. SA. Si piſcium eſus tantam perniciem adfert rebus mortalium, cur nobis populum ac principum ſententia licet toto annum noſtras merces divendere, vobis bonam anni partem indictæ ſunt feriæ? LA. Iſtuc quid ad me refert? Fortaſſis hoc procuratum eſt à malis medicis, quo quæſtus ipſis eſſet uberior. SA. Quos malos medicos mihi commemoras, cum nulli ſint piſcibus hoſtes æque capitales? LA. Ne quid erres, ô bone, non faciunt hoc ſtudio veſtri, nec amore piſcium, cum ab his nulli religioſius abſtineant: ſuum agunt negotium. Quo plures tuſſiunt, languent, ægrotant, hoc illis annona benignior eſt. SA. Medicis hic non patrocinabor; ipſi ſuam vicem ulciſcuntur, ſi quando in caſſes illorum inciderint. Mihi pro mea cauſſa ſufficit veterum ſanctimonia vitæ, probatiſſimorum auctoritas, epiſcoporum majeſtas, publica Chriſtianarum gentium conſuetudo; quos omnes ſi damnabis

4 Hectici, qui perpetua laborant febri, jam in habitum acta.

5 Phthiſici, qui cōtabeſcunt & exareſcunt.

6 Vertigo capitis, eſt præludium ad morbum comitialem: Hœdus autem dicitur eſſe obnoxius ei morbo, & ejus carnes inimicæ propenſis ad id mali.

inſaniæ, malo cum illis inſanire, quam cu
laniis eſſe ſobrius. LA. Tu recuſas patronus e
medicis; ego nolim eſſe criminator aut cen
veterum, publicæve conſuetudinis. Iſta ve-
rari ſoleo, non inceſſere. SA. Iſto quidem i-
mine cautus es verius, quam pius lanio; niſ
prorſus non novi. LA. Meo judicio ſapiu,
qui cavent, ne quid habeant rei cum his i
fulmen habent in manibus. Attamen quid
meis Bibliis, quæ populari lingua verſa n
nunquam lego, ſentiam, non tacebo. SA.
nunc fies ex lanione Theologus! LA. Arbit
primos illos homines ſimul atque ex uda
gilla prodierunt, fuiſſe corpore ſalubri ac ſ
culento. Id declarat illorum vivacitas. Dei
Paradiſum fuiſſe locum multo commodi
mum ſitu, cœloque ſaluberrimo. Tali loco
lia corpora, vel aëris hauſtu, herbarum, ar
rum ac florum undique aſpirantium fragra
tia, citra cibum ullum potuiſſe vivere, præſ
tim cum ultro citra ſudorem hominis affat
tellus effunderet omnia, nec morbus eſſet
lus, nec ſenium. Cultus enim talis horti vo
ptas erat verius, quam labor. SA. Adhuc ve
ſimilia prædicas. LA. Ex tam vario horti fe
ciſſimi proventu, nihil interdictum eſt præ
unicam arborem. SA. Veriſſimum eſt. LA. I
que nõ ob aliud, niſi ut per obedientiam agn
ſcerent dominum & conditorem ſuum. SA. R
cte. LA. Quin & illud arbitror, recentem t
ram omnia progenuiſſe feliciora meliorisq
ſucci, quam nunc gignit ſeneſcens ac pro
modum effœta. SA. Eſto. LA. Idque præcip
in Paradiſo. SA. Haud diſſimile veri. LA. Il
igitur veſci, voluptatis erat, non neceſſitat
SA. Audivi. LA. Et abſtinere à laniandis a
mantibu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

matibus, humanitas erat, non ſanctitas. s Neſcio. Animantium eſum à diluvio per- rſum lego, prius interdictum non lego. Corſum autem attinebat permittere; ſi jam pniſſus erat? LA. Quare non veſcimur ranis? Ia quia vetitæ, ſed quoniam abhorremus. Cſcis, an Deus illic admonuerit, quem ci- ba requireret humana fragilitas, non quem pnitteret? SA. Non ſum ariolus. LA. Atqui ipſo ſtatim conditi hominis initio legimus; Iminamini piſcibus maris, & volatilibus ci, & univerſis animalibus quæ moventur ſr terram. Quis uſus dominii, ſi veſci non lic? SA. O crudelem herum! Itane devoras ſos & ancillas, tuos liberos & uxorem? Cn eadem opera veſceris matula tua, cujus cninus es? LA. Sed audi viciſſim, inſulſe ſal- ſentarie: E cæteris uſus eſt, nec eſt inane cninii nomen. Equus vehit me tergo, came- lgeſtat ſarcinas: è piſcibus vero quis uſus, r veſcaris? SA. Quaſi vero non ſint innume- ex piſcibus remedia. Deinde multa ſunt in htantum condita, ut delectent hominem ntemplantem, & in conditoris admiratio- m rapiant. Forte non credes delphinos ho- nem tergo vehere. Denique ſunt piſces, qui bis prædicant imminere tempeſtatem, velut inus [6]. An non talem ſervum optares domi e? LA. Verum ut hoc largiamur, ante dilu- m non fuiſſe fas veſci cibis, præterquam ræ frugibus; nihil magni erat abſtinere ab quæ non requirebat corporis neceſſitas, & ebant laniandi crudelitatem: illud fateris, mantium eſum initio permiſſum ob huma- rum corporum imbecillitatem. Frigus in- xerat diluvium: & hodie videmus in regio-

[6] *Echinus, piſcis eſt ſpinas habens pro pedibus. hic imminēti tempeſtate affigit ſeſe, aut ſaburrat arena.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nibus frigidis naſci homines cæteris edac
res: ac terræ proventum vel extinxerat,
corruperat inundatio. SA. Eſto. LA. Et tam
à diluvio præteribant annum ducenteſimu
SA. Credo. LA. Cur igitur Deus, quod illis
buſtis citra exceptionem permiſit, poſt imb
cillioribus ævique contractioris adſtrinxit
certa animantium genera, quemadmodu
præcepit Moſes? SA. Quaſi meum ſit eoru
quæ Deus gerit, rationem reddere! Arbitr
tamen hoc tum feciſſe Deum, quod ſolent h
ri, qui contrahunt indulgentiam in ſervos, u
vident illos abuti lenitate dominorum.
equo plus ſatis ferocienti ſubducimus fabas
avenam, parcoque fœno paſcimus, frenoq
& calcaribus aſperioribus ſubigimus. Excuſ
rat hominum genus omnem reverentiam,
tantamque licentiam ſeſe effuderat, quaſi nu
lus omnino Deus eſſet. Hic inventi ſunt le
cancelli, cæremoniarum repagula, minaru
ac præceptorum frena, quo vel ſic reſipiſc
rent. LA. Quin igitur manent hodie legis illi
repagula? SA. Quia ſublata eſt carnalis ſervit
tis aſperitas, poſteaquam per Euangelium a
optati ſumus in filios Dei. detractum eſt pr
ceptis, ubi contigit uberior gratia. LA. Cu
Deus appellet ſuum teſtamentum ſempite
num, cumq; Chriſtus negarit ſe ſolvere legem
ſed conſummare; qua fiducia poſteriores au
ſunt bonam legis partem abrogare? SA. Gent
bus ea lex data non erat; & ideo viſum eſt Ap
ſtolis, eas non onerare circumciſionis mol
ſtia, ne, quod Iudæi faciunt & hodie, in co
poralibus obſervationibus conſtituerent ſal
tis ſpem potius quam in fiducia & caritate erg
Deum. LA. Omitto gentes. Quæ ſcriptura ma
nifeſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſte docet, Iudæos ſi profeſſionem Euange-
lium fuerint amplexi, manumiſſos eſſe à Mo-
ſaicæ legis ſervitute? SA. Quoniam id fore præ-
dictum erat à prophetis, qui promittunt teſta-
mentum novum, & cor novum, inducuntque
Deum abominantem feſtos Iudæorum dies,
averſantem illorum victimas, deteſtantem je-
junia, rejicientem donaria, deſiderantem po-
pulum circumciſo corde. Confirmavit illo-
rum promiſſa Dominus ipſe, qui porrigens di-
ſcipulis corpus & ſanguinem ſuum, appellat
teſtamentum novum. Si nihil aboletur de ve-
teri, cur hoc dicitur novum? Ciborum Iudaï-
corum delectum non exemplo quidem, ſed ſen-
tentia ſua abrogavit Dominus, cum negat ho-
minem inquinari cibis qui mittuntur in ſto-
machum, & per ſeceſſum repurgantur. Docet
idem Petrum conſpecta viſione; imo Petrus
ipſe cum Paulo cæteriſque veſcens cibis com-
munibus, à quibus lex præceperat temperari.
Docet hoc ubique Paulus in ſuis epiſtolis; nec
dubitatur, quin quod hodie ſequitur populus
Chriſtianus, ab apoſtolis veluti per manus tra-
ditum ad nos denique pervenerit. Itaque non
tam manumiſſi ſunt Iudæi, quam à legis ſuper-
ſtitione velut à lacte conſueto quidem & fa-
miliari, ſed jam intempeſtivo depulſi. Neque
lex abrogata eſt, ſed ea pars juſſa eſt cedere,
quæ jam erat otioſa. Frondes & flores polli-
centur fructum exoriturum: is ubi gravat ar-
borem, nemo flores deſiderat. Neque quiſ-
quam deplorat periſſe filii ſui pueritiam, ubi
ille ad ætatem maturam pervenit. Neque quiſ-
quam requirit lucernas & funalia, ubi ſe terris
prompſit ſol. Nec habet quod quæratur pæ-
dagogus, ſi filius jam puber ſuam libertatem
ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſibi vendicat, ac pædagogum in ſua viciſſ
habet poteſtate. Pignus deſinit eſſe pignus, u
promiſſa ſunt exhibita. Sponſa priusquam d
ducatur ad ſponſum, epiſtoliis ab illo miſſis
ſe conſolatur, exoſculatur munuſcula ab il
venientia, picturas illum referentes amplec
tur: cæterum ubi jam ipſius ſponſi data eſt c
pia, præ hujus amore negligit illa prius adam
ta. At Iudæi primum ægre divellebantur à co
ſuetis, velut ſi puer aſſuetus lacti jam granc
mammam inclamet, cibum ſolidum faſtidien
Itaque propemodum vi depulſi ſunt ab illis v
figuris, vel umbris, vel temporariis ſolatii
quo ſe jam totos convertant in eum, quem l
illa promiſerat & adumbrarat. LA. Quis e
ſpectarat tantum Theologiæ à ſalſamentari
SA. Soleo piſculentum commeatum ſuppec
tare noſtræ civitatis Dominicano collegio: it
que fit, ut illi frequenter prandeant apud m
ego nonnunquam apud illos. Ex eorum conf
ctationibus hæc decerpſi. LA. Næ tu dign
es, qui ex ſalſamentario fias piſcium recentiu
venditor. Verum illud expedi: Si Iudæus eſſe
(neq; mihi ſatis liquet an ſis) & immineret
fame certum vitæ periculum, veſcereris carn
ſuilla, an mortem præoptares? SA. Quid fact
rus eſſem, ſcio: quid mihi faciendum eſſe
nondum intelligo. LA. Deus utrunque vetui
non occides, & non veſceris carne ſuilla. I
tali caſu utrum præceptum utri par eſt ceder
SA. Primum non conſtat, an hoc animo Deu
vetuerit veſci ſuilla, ut mortem vellet oppe
potius quam eſu vitæ conſuli. Nam ipſe Do
minus excuſat David, qui contra Legis præc
ptum comederit ſacros panes. Et in exſilio Ba
bylonico multa non obſervata ſunt à Iudæi
qu

et Lex præſcripſerat. Proinde cenſerem eam
lem, quam ipſa quoque natura tulit, eoque
petua eſt & inviolabilis, debere potiorem
heri ea, quæ neque ſemper fuit, & poſt erat
abganda. LA. Cur igitur laudati ſunt fratres
Machabæi, qui maluerunt duris cruciatibus
enimari, quam carnem guſtare ſuis? SA. Opi-
r, quoniam hic eſus à rege præſcriptus com-
ptebatur totius patriæ legis abnegationem,
qmadmodum circumciſio quam Iudæi gen-
tis obtrudere conabantur, continebat totius
lis profeſſionem, non aliter quam arrha data
auniverſum contractum præſtandum obli-
g LA. Itaque ſi craſſior illa Legis pars poſt
ertam Euangelii lucem recte ſublata eſt, quo
cſilio nunc videmus vel eadem, vel his gra-
vra revocari, præſertim cum Dominus ju-
gi ſuum appellet ſuave, & Petrus, in actis A-
polorum, Iudæorum Legem appellet du-
r, quam nec ipſi ferre potuerint, nec patres
rum? Sublata eſt circumciſio, ſed succeſſit
tiſmus, duriore prope dixerim conditio-
r Illa differebatur in octavum diem; & ſi quis
irim caſus intercepiſſet puerum, votum cir-
cciſionis pro circumciſione imputabatur:
i pueros vixdum à latebris uteri materni
eſſos, in frigidam aquam, quæque diu in
ro ſaxeo conſtitit, non enim dicam, com-
fruit, totos immergimus; & ſi vel primo die,
ate adeo in ipſo partus oſtio perierit, nulla
pentum aut amicorum culpa, deditur miſer
ernæ damnationi. SA. Sic ajunt. LA. Subla-
ti eſt ſabbatum; imo non ſublatum eſt, ſed
aſlatum in diem dominicum. Quid refert?
icorum dierum jejunia indixit Lex Moſaï-
nos illis quantum addidimus numerum? In
delectu

delectu ciborum quanto liberiores Iudæi n
bis; quibus licebat vel totum annum veſci o
bus, capis, perdicibus & hœdis? Illis nullu
veſtis genus erat interdictum, præter eam q
eſſet lana linoque contexta. Nunc præter t
veſtium præſcriptas & interdictas formas
colores, acceſſit capitis raſura, eaque varia:
commemorem interim confeſſionis onus,
conſtitutionum humanarum ſarcinas, de
mationes non ſimplices, adſtrictum arctio
bus vinculis matrimonium, novas affinita
leges, aliaque permulta, quæ faciunt, ut h
parte non paullo commodior videatur fui
Iudæorum, quam noſtra conditio. SA. Err
tota via, Lanio: Chriſti jugum non æſtimat
ad iſtam regulam, quam imaginaris. Plurib
adſtringitur Chriſtianus, & adſtringitur ad d
ficiliora, denique ad pœnam graviorem: f
his adjuncta copioſior vis fidei & caritatis, f
cit ea ſuavia, quæ natura ſunt graviſſim
LA. Atqui cum olim Spiritus ſpecie linguaru
ignearum è cœlo delapſus, copioſiſſimo dor
fidei & caritatis locupletarit credentium p
ctora, cur detractum eſt legis onus, velut in
becillibus ac ſub iniqua ſarcina periclitantibu
Cur Petrus jam afflatus ſpiritu vocat onus i
tolerabile? SA. Detractum eſt ex parte, ne I
daïſmus, ut cœperat, obrueret Euangelii gl
riam, & ne Legis odio, gentes alienarentur
Chriſto. inter quas erant infirmi plurimi, qu
bus inſtabat duplex periculum: alterum, n
crederent, ſine legis obſervatione nemine
poſſe ſalutem conſequi: alterum, ne potius h
berent in paganiſmo manere, quam Moſaïc
legis jugum accipere. Horum imbecilles an
mos oportebat velut eſca quadam libertat
allicer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

aere. Rurſus quo mederentur illis, qui nega-
bt ex Euangelii profeſſione ſalutis eſſe ſpem
ca legis obſervationem ; circumciſionem,
ſatiſmos, delectus ciborum, aliaque id ge-
n aut prorſus ſuſtulerunt, aut in aliud verte-
r. Porro quod Petrus negat ſe Legis onus
pare potuiſſe, non eſt referendum ad eam
ponam, quam tum gerebat, cum illi jam
nl eſſet intolerabile, ſed ad craſſos & infir-
n Iudæos, qui non ſine tædio arrodebant
hlei [7] tunicam, nondum guſtata ſpiritus
nulla. LA. Satis tu quidem craſſe diſſeris.
Ai mihi videtur & hodie non minus eſſe
clarum, cur obſervationes iſtæ carnales ha-
ctus tolli debeant, ut arbitrariæ ſint, non ob-
lioriæ. SA. Qui ſic? LA. Nuper in linteo
qdam ampliſſimo vidi totum orbem depi-
ca. Illic didici quantula eſſet mundi portio,
Cſti religionem pure ſincereque profitens:
nirum Europæ particula vergens ad Occi-
dem: rurſus altera vergens ad Septemtrio-
n, tertia tendens, ſed procul, ad Meridiem:
arientem vergentis quartæ poſtrema vide-
br Polonia. Reliquus orbis aut Barbaros
ht, non ita multum à brutis animantibus
drentes, aut ſchiſmaticos, aut hæreticos,
autrumque. SA. At non vidiſti totum illud
li Auſtrinum, & ſparſas inſulas Chriſtianis
ignibus notatas? LA. Vidi; didicique illinc
atas prædas; Chriſtianiſmum inductum
n audivi. Cum igitur tam ampla ſit meſſis,
vtur hoc eſſe conſultiſſimum ad religionem
Cſtianam propagandam; quemadmodum
atoli ſuſtulerunt onus legis Moſaïcæ, ne
ges reſilirent; ita nunc ad illiciendos etiam
iecilles, tolli quarundam rerum obligatio-
nes,

[7] *Alludit ad allegoriam parabolæ de quinque panibus hordeaceis.*

nes, ſine quibus initio ſervatus eſt orbis, &
nunc ſervari poſſet, modo adſit fides & cari-
tas Euangelica. Rurſus audio videoque plur-
mos eſſe, qui in locis, veſtibus, cibis, jejuniis,
geſticulationibus, cantibus, ſummam pietat-
conſtituunt; & ex his proximum judicant
contra præceptum Euangelicum. Vnde fit, u
cum omnia referantur ad fidem & caritatem
harum rerum ſuperſtitione extinguatur utrun-
que. Procul enim abeſt à fide Euangelica, q
fidit hujuſmodi factis: & procul abeſt à cari-
tate Chriſtiana, qui ob potum aut cibum, qu
recte quis uti poteſt, exaſperat fratrem, pr
cujus libertate mortuus eſt Chriſtus. Qua
amarulentas contentiones videmus inter Chri-
ſtianos? quam inimicas calumnias ex veſte al-
ter cincta tinctave, ex cibo quem porrigu
aquæ, & quem porrigunt paſcua? Hoc malum
ſi ad paucos ſerpſiſſet, contemni poterat. Nun
videmus univerſum orbem ob hæc diſſidi
exitialibus concuti. Hæc & hujuſmodi ſi to-
lerentur, & nos majori concordia viveremu
neglectis cæremoniis, ad ea tantum conten-
dentes quæ docuit Chriſtus, & reliquæ natio-
nes citius amplecterentur religionem cum li-
bertate conjunctam. SA. Extra Eccleſiæ do-
mum non eſt ſalus. LA. Fateor. SA. Extra Ec-
cleſiam eſt, quisquis non agnoſcit pontificem
Romanum. LA. Non reclamo. SA. Sed hun
non agnoſcit, qui illius præſcripta negligi
LA. Atque ideo ſpero futurum, ut hic pontife
nomine Clemens, animo pietateque clemen-
tiſſimus, quo magis omnes nationes ad Eccle-
ſiæ ſodalitatem alliciat, omnia mitiget, qu
hactenus viſa ſunt aliquot populos à Roman
ſedis fœdere alienare; potiusque habeat Euan-
gel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

gi lucrum, quam ſuum in omnibus jus per-
ſei. Audio quotidie veteres quærimonias de
antis, de condonationibus, de diſpenſatio-
nis, deque reliquis exactionibus, de gravatis
Ecſiis: ſed arbitror hunc ita moderaturum
onia, ut poſthac impudens ſit, qui pergat
qui. SA. Vtinam idem facerent omnes mo-
nachæ! Nihil addubito quin res Chriſtiana
nc in arctum coacta feliciſſime ſit proferen-
di gentes barbaræ ſenſerint ſe vocari non ad
ſeitutem humanam, ſed ad libertatem Euan-
gam; nec ad rapinam expeti, ſed ad felicita-
tic ſanctimoniæ conſortium. Vbi coalue-
ri, & in nobis mores vere Chriſtianos com-
print, ultro plus offerent, quam ab eis ulla
vqueat extorquere. LA. Id brevi futurum au-
gor, ſi peſtilens Ate [8], quæ duos potentiſſi-
m orbis monarchas funeſto bello commiſit,
arit ἐς [9] κόρακας. SA. Atque ego demiror
ja dudum non eſſe factum, cum Franciſco
nl fingi poſſit humanius, & Carolo Cæſari
atror à præceptoribus inſtillatum, ut quo
pfortunam plus acceſſerit imperii finibus,
hipſe plus addat clementiæ benignitatique.
hæc, habere ſolet & ætas ea peculiarem fa-
catis ac manſuetudinis dotem. LA. Nihil eſt
qd in utroque deſideres. SA. Quid igitur re-
ratur publicum orbis votum? LA. Adhuc
iconſulti de finibus ambigunt: & ſcis, co-
diarum tumultus ſemper deſinere in nu-
Fs: itidem principes ſuas finiunt tragœdias.
in comœdiis ſubito coëunt nuptiæ; hic in-
magnos magnis moliminibus res agitur. Et
ſtat aliquanto ſerius obduci cicatricem,
m mox interim hulcus erumpere. SA. An
dis iſtas nuptias eſſe firma concordiæ vin-
cula?

[8] *Ate, dea Homerica, quæ diſsidia ſerit inter deos & homines. Litæ tardæ, Ate velox.*

[9] *Id eſt, in malã rem.*

cula? LA. Vellem quidem; ſed ex his video fo
naſci maximam bellorum partem; & ſi qu
bellum ortum fuerit, dum affinis adeſt affi
latius ſe ſpargit incendium, & difficilius co
ponitur. SA. Fateor, & agnoſco veriſſimu
eſſe quod dicis. LA. Sed æquumne tibi videtu
ut ob jureconſultorum rixas & contractuu
moras totus orbis tantum perpetiatur ma
Nunc enim nihil uſquam tutum eſt, & peſ
mis licet plurimum, dum neque bellum eſt, n
que pax. SA. De principum conſiliis non
meum dicere. Verum ſi quis me faciat Cæſ
rem, ſcio quid ſim facturus. LA. Eja, facim
te Cæſarem, ſimulque Romanum pontificen
ſi libet. Quid facis? SA. Fac me potius Cæſ
rem & regem Galliæ. LA. Age, eſto utrumqu
SA. Protinus concepto pacis voto edicerem p
univerſam ditionem meam inducias, dimiſ
copiis, denuntians pœnam capitis, ſi quis v
gallinam alterius attigerit. Ita pacatis reb
meo commodo, vel, ut melius dicam, publ
co, tranſigerem de ditionis finibus, aut de co
jugii conditionibus. LA. Habesne firmiora fo
deris vincula, quam matrimonium? SA. Arb
tror. LA. Imparti. SA. Si Cæſar eſſem, ſic ab
que mora transegiſſem cum Rege Galloru
Frater, malus quispiam genius bellum hoc i
ter nos excitavit; neque tamen inter nos cert
men fuit de capite, ſed de ditione. Tu quod i
te fuit, fortem ac ſtrennuum bellatorem pra
ſtitiſti. Fortuna mihi favit, teque ex rege feci
captivum. Quod accidit tibi, mihi potuit acci
dere; & tua calamitas omnes nos admonet hu
manæ conditionis. Experti ſumus, quam ho
certaminis genus utrique ſit incommodum
Age, diverſo genere inter nos conflictemur

Don

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Do tibi vitam, dono libertatem; pro hoſte
eio te in amicum. Sit omnium præterito-
cu malorum oblivio; redi ad tuos gratis ac
ib habe tibi tua; eſto bonus vicinus;& poſt-
ha geratur unum hoc certamen inter nos,
ut alterum fide, officiis ac benevolentia vin-
cat, neque certemus uter altero latius regnet,
ſed uter ſanctius adminiſtret ſuam ditionem.
In iori conflictu fortunati laudem tuli: heic
qui vicerit, longe ſplendidius auferet decus. Mi-
hi idem hæc clementiæ fama plus adferet
ve laudis, quam ſi univerſam Galliam meæ
ditioni adjunxiſſem. Et tibi gratitudinis opinio
plus decoris conciliabit, quam ſi me tota Italia
dediſſes. Noli invidere mihi laudem quam
ambio; ego viciſſim tuæ ſic favebo, ut huic
animo libenter ſis debiturus. LA. Profecto ſic
po adſtringi Gallia, imo totus orbis. Etenim
conditionibus iniquis hulcus hoc obducatur
pes, quam ſanetur, vereor ne mox per oc-
caſionem rupta cicatrice pus vetus erumpat
re cum malo. SA. Quam magnificam,
quamque plauſibilem gloriam hæc humanitas
per univerſum orbem pararet Carolo? Quæ na-
tio non lubens tam humano, tamque cle-
menti principi ſubmitteret? LA. Egiſti Cæſarem
feliciter; nunc age Pontificem. SA. Perlon-
gu ſit ſingula perſequi: dicam compendio.
Si gerem, ut univerſus orbis intelligeret eſſe
principem eccleſiæ, qui nihil aliud ſitiret quam
Chriſti gloriam, & ſalutem omnium morta- 10 *Id eſt, à propoſito digreſſi. Vide Chiliades.*
lium. Ea res vere mederetur invidiæ pontificii
nominis, & ſolidam ac perennem pararet glo-
riam. Sed interim ab [10] aſino, quod ajunt,
doſi, multum aberravimus ab inſtituto.
LA. Ego te mox reducam in viam. Ais igitur
obli-

obligare Pontificum leges omnes, qui ſunt
eccleſia? SA. Ajo. LA. Ad pœnam gehenn
SA. Ajunt. LA. Etiam epiſcoporum? SA.
arbitror; in ſua cujuſque ditione. LA. Etiam
batum? SA. Hæreo: nam hi certis conditio
bus accipiunt adminiſtrationem; nec poſſ
ſuos gravare conſtitutionibus, niſi ex aucto
tate totius ordinis. LA. Quid ſi epiſcopus i
dem conditionibus accipiat ſuam functione
SA. Addubito. LA. Quod epiſcopus con
tuit, pontifex poteſt reſcindere? SA. Opin
LA. Quod pontifex decrevit, nemo poteſt a
rogare? SA. Nemo. LA. Vnde igitur audim
reſciſſas pontificum ſententias, hoc titul
quod parum recte fuerint edocti; & prioru
conſtitutiones à poſterioribus antiquatas
quod à pietate delirarent? SA. Iſta ſubrepti
ſunt ac temporaria. Nam & in pontificem,
hominem, cadit ignorantia perſonæ facti
Cæterum quod ex auctoritate concilii unive
ſalis proficiſcitur, cœleſte oraculum eſt,
pondus habet par Euangeliis, aut certe prox
mum. LA. Licetne de Euangeliis dubitar
SA. Bona verba; ne de conciliis quidem rite
ſpiritu ſancto congregatis, peractis, editis & r
ceptis. LA. Quid ſi quis dubitet, an hæc con
petant in concilium, quod objicitur, quema
modum audio Baſilienſe concilium à nonul
rejici, nec omnibus probari Conſtantienſe?
quor de his, qui nunc habentur orthodoxi;
quid dicam de proximo concilio Lateranen
SA. Dubitent qui velint, ſuo periculo; ego no
dubitare. LA. Petrus igitur habuit auctorit
tem condendi novas leges? SA. Habuit. LA. H
buit & Paulus cum cæteris Apoſtolis? SA. H
buerunt in ſuis quiſque eccleſiis, à Petro, ſe
Chriſt

Id eſt, abrogatas.

riſto commiſſis. LA. Et Petri ſucceſſoribus
eſt poteſtas cum ipſo Petro? SA. Quid ni?
Tantundem igitur honoris debetur reſcri-
Romani Pontificis, quantum epiſtolis Pe-
& tantundem conſtitutionibus epiſcopo-
ri, quantum epiſtolis Pauli? SA. Equidem
rror etiam amplius deberi, ſi præcipiant, &
m ferant cum auctoritate. LA. Sed faſne eſt
itare, an Petrus & Paulus ſcripſerint affla-
ivini ſpiritus? SA. Imo hæreticus ſit qui du-
t. LA. Idem cenſes de reſcriptis & conſti-
onibus pontificum & epiſcoporum? SA. De
ifice cenſeo; de epiſcopis ambigo, niſi
d pium eſt, de nullo perperam ſuſpicari,
s ipſa palam clamitet. LA. Cur ſpiritus ci-
patitur errare epiſcopum, quam pontifi-
? SA. Quia gravius eſt à capite periculum.
Si tantum valent præſulum conſtitutiones,
ſibi vult quod Dominus in Deuterono-
tam rigide comminatur, ne quis quid ad-
ut adimat legi? SA. Non addit legi, qui la-
explicat quod latebat, qui ea ſuggerit quæ
ant ad legis obſervationem: neque detra-
ui pro viribus audientium legem diſpen-
alia promens, alia celans pro ratione tem-
s. LA. Num obligabant Phariſæorum ac
arum conſtitutiones? SA. Non arbitror.
Cur ita? SA. Quia docendi habebant aucto-
em, non condendi leges. LA. Vtra pote-
videtur amplior, condendi leges humanas,
terpretandi divinas? SA. Condendi huma-
LA. Mihi ſecus videtur. Etenim cui jus eſt
pretandi, hujus ſententia pondus habet le-
ivinæ. SA. Non ſatis aſſequor quod dicis.
Dicam explanatius. Lex divina jubet ſub-
re parenti; Phariſæus interpretatur hoc
eſſe

eſſe datum patri, quod miſſum eſt in co-
nam, eo quod Deus ſit pater omnium. No
huic interpretationi cedit lex divina? SA. a
quidem falſa interpretatio eſt. LA. Sed poſt-
quam illis ſemel tradita eſt interpretandi-
ctoritas, unde mihi conſtabit, cujus ſit vera-
terpretatio, maxime ſi ipſi inter ſe diſſentia
SA. Si minus ſatisfecit tibi ſenſus commu-
ſequere præſulum auctoritatem; id tutiſſim
eſt. LA. Ergo Phariſæorum & Scribarum-
ctoritas devoluta eſt ad Theologos & con-
natores? SA. Eſt. LA. Sed nullos audio frequ-
tius inculcantes, Audite, ego dico vobis, qu
eos qui nunquam verſati ſunt in palæ
Theologicis. SA. Audies omnes candide d
cum judicio, modo ne ſimpliciter inſani
Tum enim oportet populum cum ſibilo ſu
re, quo ſuam agnoſcant dementiam. Cæte
quibus contigit titulus doctoris, his ope
fidere. LA. Verum in his quoq; comperio n
nullos multo rudiores ac ſtultiores illis, qui
prorſus ſunt illiterati: & inter doctiſſimos i
ram video controverſiam. SA. Elige quæ
optima; inexplicata aliis relinquito, ea ſem
amplectens, quæ procerum & multitudi
conſenſus approbavit. LA. Scio iſtuc eſſe tu
Sunt igitur & conſtitutiones iniquæ, quem-
modum ſunt interpretationes falſæ? SA.
ſint, alii viderint; arbitror eſſe poſſe. LA.
nas & Caïphas habebant poteſtatem condi
leges? SA. Habebant. LA. Num horum qu
de re conſtitutiones obligabant ad pœnam
hennæ? SA. Neſcio. LA. Puta Annam co
tuiſſe, ne quis reverſus à foro ſumeret cib
niſi loto corpore: qui illotus caperet cib
num crimen gehenna dignum admitte

SA.

s Non arbitror, niſi contemtus publicæ po-
tatis crimen exacerbaret. LA. An omnia
cepta Dei obligant ad pœnam gehennæ?
s Non opinor. Nam Deus prohibuit omne
catum, quamlibet veniale, ſi Theologis ha-
da fides. LA. Fortaſſis & veniale pertrahe-
n gehennam, niſi Deus ſua miſericordia
evaret imbecillitatem noſtram. SA. Non
abſurdum dictu; affirmare non auſim.
Cum Iſraëlitæ exularent in Babylone, præ-
lia plurima quæ Lex præſcripſit, in multis
omiſſa circumciſio. An omnes hi perie-
rt? SA. Deus novit. LA. Si Iudæus clam fa-
periclitans veſceretur carne ſuilla, commit-
tne crimen? SA. Mea quidem ſententia, ne-
itas excuſaret factum: quandoquidem ore
nini defenſus eſt David, quod contra legis
ceptum comederit panes ſacros, quos ap-
unt propoſitionis: nec ſolum comedit ipſe,
& fugæ comites profanos iiſdem pavit.
Si quem ea neceſſitas conſtringeret, ut aut
undum ſit fame, aut furtum committen-
, utrum eligeret, mortem an furtum?
Forſitan in eo caſu furtum furtum non eſ-
LA. Hem quid audio? ovum non eſt ovum?
Præſertim ſi caperet animo reddendi, pla-
dique dominum, cum primum liceret.
Quid ſi pereundum eſſet homini, niſi fal-
teſtimonium ferat adverſus proximum?
um eligendum? SA. Mors. LA. Quid ſi com-
ſo adulterio poſſit ſervare vitam? SA. Po-
erit mors. LA. Quid ſi ſimplici ſtupro poſ-
ffugere mortem? SA. Moriendum potius,
junt. LA. Cur heic ovum non deſinit eſſe
m; præſertim ſi nulla fiat vis aut injuria?
Fit injuria corpori puellæ. LA. Quid ſi per-
jurio?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

jurio? SA. Moriendum. LA. Quid ſi ſimpl
nullique noxio mendacio? SA. Docent p
optandam mortem. At ego crediderim gr
neceſſitate, aut ingenti propoſita utilitate m
dacium hujuſmodi aut nullum eſſe crimen,
leviſſimum, niſi quod aperta feneſtra peri
lum eſt ne diſcamus & pernicioſis menda
aſſueſcere. Finge incidiſſe caſum, ut inno
mendacio poſſit ſervare & corpora & anim
totius patriæ ſuæ; utrum eliget vir pius? fug
mendacium? LA. Quid alii ſint facturi, neſc
ego vel quindecim Homerica mendacia n
verear dicere, moxque labeculam illam
ſtergerem aqua ſacra. SA. Idem ego facere
LA. Igitur non quidquid Deus præcipit aut
terdicit, obligat ad pœnam gehennæ. SA. N
videtur. LA. Modus igitur obligationis non
ab auctore legis tantum, ſed ex materia. Qu
dam enim cedunt neceſſitati, quædam non
dunt. SA. Sic videtur. LA. Quid ſi ſacerdos
riclitetur de vita, ſervandus, ſi ducat uxore
utrum eliget? SA. Mortem. LA. Cum div
lex cedat neceſſitati, cur hæc lex humana T
minum[2] agit, nulli dignans concedere? SA. N
lex obſtat, ſed votum. LA. Quid ſi quis vov
ſet viſere Hieroſolymam, nec id poſſet,
certo vitæ diſpendio? non ibit? an moriet
SA. Morietur, ni voti relaxationem impetra
à pontifice Romano. LA. Cur alterum votu
relaxatur, alterum minime? SA. Quia alteru
ſolemne, alterum privatum. LA. Quid eſt
lemne? SA. Quod ſolet fieri. LA. An n
igitur ſolemne & alterum quod quotidie f
SA. Fit, ſed privatim. LA. Proinde monach
ſi privatim apud abbatem profiteretur, n
eſſet votum ſolemne? SA. Nugaris. Ideo fa

[2] Fabula de Termino deo, qui nec Iovi voluit concedere, notiſſima eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

…elaxatur votum privatum, quia minore …diculo ſolvitur; & is qui facit, hoc ani… …cit, ut ſi commodum ſit, mutet ſenten… LA. Hoc igitur animo vovent qui pri… … profitentur perpetuam caſtimoniam? SA. …eberent. LA. Perpetuum igitur, & non …uum? Quid ſi Carthuſianum monachum …nſtringat caſus, ut aut veſcendum ſit car… …, aut moriendum? utrum eliget? SA. Do… …medici, nullas eſſe carnes tam efficaces, qu… …dem efficiat aurum potabile & gemmæ. LA. …trum igitur conducibilius, gemmis & …uccurrere periclitanti, an earum rerum pr… multos de vita periclitantes ſervare, & …o dare pullum gallinaceum? SA. Hæreo. LA. …tqui piſcium aut carnium eſus non eſt … rum numero quæ vocant ſubſtantia… …. Carthuſianos ſuo judici relinquamus. …icamus in genere. Diligenter, frequen… …multisque verbis inculcatur in lege Moſis …btiſmus. SA. Verum. LA. Vtrum igitur …rram urbi periclitanti violato ſabbato, …n? SA. At interim me vis eſſe Iudæum? LA. …olo, & quidem recutitum. SA. Iſtum no… …ſecuit ipſe Dominus. Sabbatum enim …nis cauſſa eſt inſtitutum, non contra. …ſta lex igitur valebit in omnibus humanis …itutionibus? SA. Valebit, niſi quid obſtet. …Quid ſi conditor legis non hoc animo fe… …gem, ut quenquam obliget ad pœnam ge… …æ, imo ne ad reatum quidem ullum, ſed …itutionem nihilo plus velit habere pon… … quam exhortationem? SA. O bone, non … manu conditoris, quantum obliget lex. … eſt ſua poteſtate ferendo legem; cæterum …uid obliget, aut non obliget, id Deo in

T manu

manu eſt. LA. Cur igitur audimus quotidie
rochos noſtros è ſuggeſto clamantes, Cras-
junandum ſub pœna damnationis æternæ
nobis non conſtat, quomodo lex obliget
mana? SA. Id faciunt, quo magis terreant co-
tumaces: nam ad hos arbitror ea verba per-
nere. LA. Sed interim an contumaces tali
dictis territent, neſcio: certe infirmos vel
ſcrupum vel in periculum conjiciunt. SA. D
ficile eſt utriſque conſulere. LA. Eadem aut
eſt vis conſuetudinis & legis? SA. Aliquan
major eſt conſuetudinis. LA. Proinde tam
non adeſt animus conſuetudinem inducen
bus injiciendi laqueum cuiquam, tamen ob
gat volentes nolentes? SA. Arbitror. LA. Or
imponere poteſt, tollere non poteſt? SA. A
modum. LA. Iam itaque vides, opinor, qua
tum ſit periculi, novas leges ab hominibus f
ri, ſi nulla neceſſitas urgeat, aut nulla mag
invitet utilitas. SA. Fateor. LA. Dominus c
ait, Nolite omnino jurare; num quemvis j
rantem obnoxium facit gehennæ? SA. Non
bitror. Conſilium eſt enim, non præceptu
LA. At iſtud unde mihi liquet, cum vix ali
accuratius aut ſeverius interdixerit, quam
juremus? SA. Diſces à doctoribus. LA. Et Pa
lus cum dat conſilium, non obligat ad gehe
nam? SA. Nequaquam. LA. Cur ita? SA. Q
non vult injicere laqueum infirmis. LA.
igitur in manu condentis legem obſtringere
gehennam, aut non obſtringere. Et ſanctum
cavere, ne quibuſlibet conſtitutionibus il
queemus imbecilles. SA. Eſt. LA. Et, ſi Paul
heic cautionem adhibuit, multo magis ſac
dotibus adhibenda; de quibus incertum, q
ſpiritu agantur. SA. Fateor. LA. Atqui pau

an

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

negabas eſſe in manu conditoris, quate-
obſtringeret lex. SA. Iam conſilium eſt,
lex. LA. Nihil eſt facilius, quam commu-
vocabulum. Noli furari, præceptum eſt?
Eſt. LA. Noli omnino reſiſtere malo?
Conſilium eſt. LA. At hoc poſterius magis
et ſpeciem præcepti, quam illud prius. Sal-
hoc eſt epiſcopis in manu, utrum velint
præceptum, quod inſtituunt, an conſilium.
Eſt. LA. At iſtud paulo ante fortiter nega-
Etenim qui non vult, ſuam conſtitutionem
quam ad ullum crimen adſtringere, nimi-
vult eam eſſe conſilium, non præceptum.
Verum; ſed non expedit hoc ſcire vulgus,
totinus clamitent eſſe conſilium, quod ſer-
non libet. LA. At quid interim facies tot
mis conſcientiis, tam miſere confuſis tuo
tio? Verum age, dic mihi, nullisne notis
i deprehendere poſſunt, utrum conſilii
habeat conſtitutio, an præcepti? SA. Poſ-
, ſicut audivi. LA. Non licet ſcire myſte-
? SA. Licet, niſi velis effutire. LA. Ah, pi-
dixeris. SA. Cum nihil audis, niſi horta- [3] *Piſces*
, ordinamus, mandamus, conſilium eſt: *mutos*
audis, jubemus, diſtricte præcipimus, præ- *eſſe, de-*
m ſi accedant minæ excommunicationis, *clarat*
ceptum eſt. LA. Quid ſi debeam piſtori *prover-*
, cumque ſolvendo non ſim, fugere malim *bium.*
m conjici in carcerem; num pecco crimi-
ter? SA. Non arbitror: niſi deſit ſolvendi vo-
as. LA. Cur igitur excommunicor? SA. Iſtud
en territat improbos, non adurit inno- [4] *Vide*
es. Scis enim & apud priſcos Romanos *Aulum*
e leges diras ac minaces, ſed in hoc ipſum *Gellium,*
ummodo latas; qualis illa fertur è duode- *de pœna*
tabulis, de [4] diſſecando corpore debitoris: *talionis.*

cujus ideo nullum exſtat exemplum, quod n
in uſum, ſed ad terrorem eſſet prodita. Ian
fulmen non agit in ceram aut linum, ſed in
ita tales excommunicationes non agunt in i-
ſeros, ſed in contumaces. Et tamen, ut inge
dicam, in hujuſmodi frivolis adhibere fulm
à Chriſto traditum, propemodum eſſe v-
tur, quod veteres dicebant, in lente ungu-
tum. LA. Num idem jus patrifamilias in
domo, quod epiſcopo in ſua diœceſi? SA. A-
tror, proportione. LA. Et hujus præſcript-
militer obligant? SA. Quid ni? LA. Edico
quis veſcatur cæpis; quomodo periclit
apud Deum qui non paruerit? SA. Ipſe vide
LA. Poſthac non dicam meis, præcipio, d
admoneo. SA. Sapies. LA. Verum perſpicio-
cinum meum proximum eſſe periculo, &-
reptum clam admoneo, ut ſeſe ſubduca
ebrioſorum & aleatorum commercio: ille r-
nitorem aſpernatus, perditius incipit viv
quam antea: num heic illum obſtringit adr-
nitio? SA. Videtur. LA. Igitur neque conſul-
do, neq; exhortando fugimus laqueum. SA. D
non adfert laqueum admonitio, ſed adm-
tionis argumentum. Etenim ſi frater adn-
nitus, ut crepidis uteretur, negligeret, n
crimine teneretur. LA. Non heic percunctab
quantum obligent præſcripta medicorum.
tum obſtringit ad pœnam gehennæ? SA. M-
me. LA. Omne? SA. Omniſſimum; mod
licitum, legitimum ac liberum. LA. Quid-
pellas liberum? SA. Quod nulla extorſit ne
ſitas. LA. Quid eſt neceſſitas? SA. Eſt metus
dens in conſtantem virum. LA. Etiam in St-
cum? quem ſi [5] fractus illabatur orbis, impa-
dum ferient ruinæ. SA. Iſtum Stoïcum m
oſten

[5] *Retulit verba Flacci in Odis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tende, & reſpondebo. LA. Sed extra jocum;
m famis aut infamiæ metus cadit in con-
ntem virum? SA. Quid ni? LA. Si filia non-
m emancipata clam nubat inſciis parenti-
s, nec paſſuris ſi ſciant; legitimum erit vo-
m? SA. Erit. LA. An ſit, neſcio: certe ſi qua
it, hoc eſt unum ex illorum numero, quæ
et vera ſint, tamen ob ſcandalum imbecil-
m ſilenda ſunt. Quid ſi virgo quæ ex au-
ritate parentum contraxit matrimonium
m ſponſo, clam & invitis parentibus, vo-
ſemet addicat collegio ſanctæ Claræ; eritne
tum & legitimum? SA. Si fuerit ſolemne.
. Num ſolemne eſt, quod in agro fit in ob-
ro monaſteriolo? SA. Sic habetur. LA. Si
lem domi paucis teſtibus voto profiteatur
petuam corporis integritatem, non erit legi-
num? SA. Non. LA. Quam ob rem? SA. Quia
ctius votum obſtat. LA. Eadem puella ſi ven-
t agellum, valebit contractus? SA. Non opi-
r. LA. Et valebit ſi ſeipſam dederit in poteſta-
n alienam? SA. Si ſe Deo dicaverit. LA. An
n & votum privatum dicat hominem Deo?
qui ſuſcipit ſanctum conjugii ſacramen-
n, nonne ſe dicat Deo? Et quos Deus jungit,
cant ſe diabolo? De ſolis conjugibus dixit
ominus, Quos Deus junxit, homo ne ſepa-
. Ad hæc, cum adoleſcens vix dum pube-
ns, aut puella ſimplex, minis parentum, ſæ-
ia tutorum, improbis inſtinctibus mona-
orum, blanditiis & odiis protruditur in mo-
ſterium; num liberum eſt votum? SA. Si ſint
li [6] capaces. LA. Ea ætas maxime capax eſt
li, ut cui facillime poſſis imponere. Quid
proponam in animo, diebus Veneris abſti-
re à vino; perinde obſtringit propoſitum ut
votum?

[6] *Ita loquuntur Iuriſconſulti: Alter ex ambiguo jocatur, quaſi doli capax qui dolo eſt idoneus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

votum? SA. Non arbitror. LA. Quid igitur
tereſt inter certum propoſitum, & votum
cita cogitatione conceptum? SA. Animus o
gandi. LA. Negabas ante, heic valere animu
Propono ſi queam, & voveo ſive queam
ve non queam? SA. Habes. LA. Habeo neb
in pariete depictas, hoc eſt, nihil. Eſt igitur
in propoſito deſpicienda materiæ ratio? SA.
pinor. LA. Et ut illic à legis, ita heic à voti
mine cavendum? SA. Recte. LA. Si Ro
nus pontifex ſtatueret, ne quis jungat ma
monium intra ſeptimum propinquitatis g
dum; admitteret crimen, qui duceret cog
tam gradu ſexto? SA. Opinor; certe pericli
retur. LA. Quid ſi epiſcopus ſuis ediceret,
quis haberet rem cum uxore, niſi die Lun
Iovis & Sabbati; committeret crimen,
clam aliis diebus uteretur uxore? SA. Arbitr
LA. Quid ſi ediceret, ne quis bulbis [7] veſce
tur? SA. Quid iſtuc ad pietatem? LA. Quia b
bi provocant libidinem. Quod de bulbis
co, idem dictum puta de erucis. SA. Hær
LA. Quid hæres? Vnde eſt humanis legibus
ligandi vis? SA. Ex dictis Pauli, Obedite præp
ſitis veſtris. LA. Hinc igitur obligat omn
epiſcoporum ac magiſtratuum conſtituti
SA. Modo ſit æqua, juſta, & legitime la
LA. Sed iſtius rei quis erit judex? SA. Ipſe
condidit. Nam ejus eſt interpretari, cujus
condere legem. LA. Ergo citra delectum eſt o
diendum quibuslibet conſtitutionibus? SA.
pinor. LA. Quid ſi præpoſitus ſtultus & impi
ferat legem impiam & iniquam? ipſius judic
ſtandum erit; & populus, cui nullum eſt ju
candi jus, obtemperabit? SA. Quorſum atti
ea ſomniare quæ non fiunt? LA. Qui ſub

[7] *Bulbus, genus eſt cæpis: Et bulbus, & eruca provocant venerem. Vnde Ovidius ſalaces vocat erucas.*

parenti, non ſubventurus niſi lex coge-
, num implevit legem? SA. Non arbitror.
. Qui ſic? SA. Primum non ſatisfacit animo
s qui condidit legem: deinde voluntati im-
e addit hypocriſin. LA. Qui jejunat, non je-
aturus niſi præciperet eccleſia, num ſatis-
it legi? SA. Mutas & auctorem legis, & ma-
iam. LA. Confer igitur Iudæum ſic jejunan-
n diebus præſcriptis, ut, ni lex huc adigat, nõ
jejunaturus, cum Chriſtiano ſervante jeju-
um ab hominibus indictum, haud quaquam
vaturo ſi legem tollas: aut ſi mavis, Iudæum
ſtinentem à carne ſuilla, & Chriſtianum ab-
nentem à carnibus & lactariis die Veneris.
. Infirmitati nonnihil reluctanti legi puto
ratam eſſe veniam; certo propoſito legem
erſanti & obmurmuranti non item. LA. At-
i fateris leges divinas non ſemper obliga-
ad pœnam gehennæ. SA. Quid ni fatear?
. Nec audes fateri eſſe legem humanam, quæ
n obligat ad eandem pœnam, ſed hominem
inquis in ancipiti? Videris igitur aliquan-
plus tribuere legibus hominum, quam Dei.
endacium & obtrectatio ſuapte natura ſunt
ala, & à Deo prohibita; & tamen fateris eſſe
quod mendacii & obtrectationis genus,
od non obliget ad pœnam gehennæ; nec au-
s eum qui quomodocunque veſcitur carni-
s in die Veneris, liberare à pœna gehennæ.
. Non eſt meum quenquam abſolvere aut
mnare. LA. Si divinæ leges & humanæ pa-
er obſtringunt, quid igitur intereſt inter has
illas? SA. Nimirum quod qui violat legem
manam, immediate peccat adverſus homi-
em (ſi mihi concedis ſcholaſticorum floſcu-
uti) mediate adverſus Deum; qui violat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

legem divinam, contra. LA. Quid refert, utm
prius miſcueris acetum, an abſynthium, m
mihi utrumque ſit ebibendum? Aut quic-
fert, utrum lapis à me vulnerato repercus
feriat amicum, an ordine verſo? SA. Hoc-
dici. LA. Et ſi ex materia circumſtantiis e
ſumitur obligandi modus in utrisque li-
bus; quid intereſt inter auctoritatem Dei &
hominum? SA. Impia percunctatio. LA. A-
men multi credunt plurimum intereſſe. D
tulit legem per Moſen, nec licet violare. ici
fert leges per Pontifices, aut certe Conciliu
quid intereſt inter has & illas? Lex Moſis
hominem, leges noſtræ per homines. Et
dentur minus ponderis habere quæ Deus t
per unum Moſen, quam quæ ſpiritus ſanct
edit per frequens epiſcorum & eruditoru
concilium. SA. De ſpiritu Moſis dubitare n
licet. LA. Paulus in epiſcoporum vicem
nit. Quid igitur intereſt inter Pauli præcep
& cujuslibet epiſcopi? SA. Quia ſine cont
verſia Paulus ſcripſit afflatus ſpiritu. LA. H
ſcriptorum auctoritas quousque ſe porrigi
SA. Arbitror non ultra Apoſtolos, niſi qu
conciliorum eſt inviolata auctoritas. LA. Qua
de Pauli ſpiritu dubitare non licet? SA. Qu
obſtat eccleſiæ conſenſus. LA. De epiſcopis d
bitare licet? SA. De his nihil temere ſuſpica
dum, niſi res ipſa palam clamitet quæſtum, a
impietatem. LA. Quid de conciliis? SA. N
licet, ſi fuerint rite & per ſpiritum ſanctu
congregata, peractaque. LA. Eſt igitur a
quod concilium, in quod iſta non comp
tunt? SA. Eſſe poteſt. Quod ni eſſet, Theol
gi nequaquam adderent hanc exceptionen
LA. Videtur igitur & de conciliis dubitari poſ

SA. No

ſ Non arbitror, poſteaquam fuerint Chri-
ſtianarum gentium judicio conſenſuque rece-
p comprobataque. LA. Poſteaquam exceſſi-
is pomœria [8], quibus Deus voluit circum- [8] *Id eſt, limites præſcriptos.*
ibi ſacroſanctam illam & inviolabilem ſcri-
præ auctoritatem, videtur mihi & aliud eſ-
diſcrimen legum divinarum & humana-
n. SA. Quod? LA. Leges divinæ ſunt immu-
tiles, niſi ſi quæ ſunt ejus generis, ut ſignifi-
cdi coërcendive gratia videantur ad tempus
te, quas & prophetæ deſituras juxta carna-
l ſenſum prædixerunt, & apoſtoli jam omit-
tdas docuerunt. Deinde, inter leges huma-
n exiſtunt nonnunquam iniquæ ſtultæque
peſtilentes; unde & abrogantur vel auctori-
t ſuperiorum, vel conſentiente neglectu po-
pi. Tale nihil eſt in legibus divinis. Rurſus
mana lex ſuapte ſponte ceſſat, ubi ceſſarit
iſſa propter quam lata eſt: veluti ſi conſtitu-
tjuberet ſingulos quotannis aliquid confer-
in ſtructuram templi, templo abſoluto ceſſat
or legis. Ad hæc, lex ab hominibus lata, non
lex, niſi fuerit utentium conſenſu compro-
a. Lex divina nec expendi debet, nec po-
abrogari. Quanquam & Moſes legem la-
us, ſuffragia populi collegit, non quod hoc
t neceſſe, ſed ut illos magis haberet obno-
s. Impudens enim eſt, legem contemnere,
m tuo ſuffragio comprobaris. Poſtremo
n leges hominum, quæ fere corporalia præ-
bunt, pædagogi ſint ad pietatem, ceſſare
entur, ubi quis profecit ad ſpiritus robur,
jam talibus cancellis non egeat, modo pro
ili vitetur ſcandalum infirmorum, non ma-
oſe ſuperſtitioſorum. Velut ſi pater præſcri-
filiæ impuberi, ne bibat vinum, quo tutior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſit illius virginitas usque ad nuptias; cum a-
leverit, jamque viro tradita fuerit, non te-
tur præcepto patris. Multæ leges habent in
pharmacorum; ea vero mutantur & cedu
pro re nata, ipſis etiam medicis approbai-
bus; qui ſi ſemper iisdem uterentur remed à
veteribus proditis, plures occiderent, qu
ſanarent. SA. Multa tu quidem congeris, q-
rum nonnulla placent, aliqua diſplicent, q-
dam non intelligo. LA. Si lex epiſcopi, q-
ſtum evidenter oleat, hoc eſt, ſtatuat ut ſinli
parochi bis in anno emant aureo ducatos
abſolvendi à caſibus, quos vocant Epiſcopa,
quo plus extorqueat à ſuis; obtemperandı
cenſes? SA. Cenſeo; ſed interim clamandı
adverſus legem iniquam, excluſa ſemper ſe-
tione. Sed unde hic mihi percunctator la
Tractent fabrilia fabri. LA. Hujusmodi q-
ſtionibus ſæpe torquemur in conviviis; in-
dum diatriba ferveſcit ad pugnam & ſang-
nem. SA. Pugnent qui volent: ego cenſeo le
majorum eſſe reverenter ſuſcipiendas, & c
ſervandas religioſe, velut à Deo profectas; n
eſſe tutum, nec eſſe pium, de poteſtate publ
ſiniſtram concipere aut ſerere ſuſpicionem.
ſi quid eſt tyrannidis, quod tamen non co
ad impietatem, ſatius eſt ferre, quam ſediti
reluctari. LA. Iſta quidem ratione fateor b
conſultum rebus eorum, qui dignitate polle
& tecum ſentio, nec illis invideo. Cæterum
bens audiam rationem, qua conſulatur & p
puli vel libertati, vel commodis. SA. Deus n
deſtituet populum ſuum. LA. Verum ubi in
rim illa libertas ſpiritus, quam Apoſtoli p
mittunt ex Euangelio, quam Paulus toties i
culcat clamans, Regnum Dei non eſt eſca
potu

tus; & quod filii non ſimus ſub pædagogo,
c amplius ſerviamus elementis hujus mundi;
ique innumera: ſi tanto pluribus conſtitu-
nibus onerantur Chriſtiani quam Iudæi, &
rctius obligant hominum leges quam plera-
e à Deo tradita præcepta? SA. Dicam, lanio.
on in hoc eſt Chriſtianorum libertas, ut liceat
s facere quæ velint, liberis à conſtitutioni-
s humanis: ſed quod ex fervore ſpiritus ad
nia prompti, lubentes & alacres ea faciunt
æ præſcribuntur, nimirum filii potius quam
vi. LA. Expedite: ſed erant & ſub lege Mo-
ca filii, & ſunt ſub Euangelio ſervi; atque ad-
vereor ne maxima pars hominum; ſiqui-
n ſervi ſunt, qui lege coacti ſuum officium
iunt. Quid igitur diſcriminis inter novam
veterem? SA. Meo judicio, multum intereſt.
iod vetus ſub involucris docuit, nova ſub
ilos poſuit: quod illa ſub ænigmatibus præ-
it, hæc dilucidius oſtendit: quod illa ſubob-
re promiſit, hæc exhibuit maxima quidem
parte. Illa tradita erat uni genti, hæc ex æquo
cet omnes ſalutem: illa paucis prophetis &
miis viris impartiit inſignem illam & ſpiri-
lem gratiam; hæc omne donorum genus
giter effudit in omnium ætatum, ſexuum
nationum homines, linguas, ſanationes,
phetias, miracula. LA. Vbi nunc igitur iſta?
Ceſſarunt, non interierunt: vel quia non eſt
us, jam evulgata Chriſti doctrina; vel quia
rique titulo tantum Chriſtiani, fide, quæ eſt
raculorum architectrix, caremus. LA. Si
pter incredulos ac diffidentes opus eſt mi-
ulis, talium nunc plena ſunt omnia. SA. Eſt
redulitas ſimpliciter errans, qualis erat Iu-
orum obmurmurantium Petro, quod Cor-
nelii

nelii familiam recepiſſet ad Euangelii gratia
qualis erat gentium, quæ religionem, quan
majoribus acceperant, putabant eſſe saluti
ram, & Apoſtolorum doctrinam eſſe ſuper
tionem peregrinam: hi conſpectis miracu
converſi ſunt. Nunc qui diffidunt Euangeli
tanta luce per univerſum orbem coruſcan
non ſimpliciter errant, ſed excæcati malis af
ctibus nolunt intelligere, ut bene agant: h
nulla miracula reducerent ad mentem meli
rem. Et ſanandi tempus nunc eſt, punien
poſt futurum eſt. LA. Quanquam multa dixi
ſatis probabiliter; tamen mihi propoſitum e
non fidere ſalſamentario; ſed adibo Theol
gum quendam eximie doctum: quidquid is
ſingulis pronuntiaverit, cœleſtis oraculi vi
fuerit. SA. Quis iſte? Pharetrius? LA. Ille ſin
pliciter delirat & ante annos, dignus qui co
cionetur deliris aniculis. SA. Bliteus? LA.
ego tam loquaci ſophiſtæ credam? SA. Amph
cholus? LA. Nunquam ei credam in ſolvend
quæſtionibus, cui meo malo credidi carn
meas. An ille bona fide ſolvat problemata, q
peſſima fide nondum ſolvit pecuniam? SA. L
mantius? LA. Non utor cæcis ad indicanda
viam. SA. Quis igitur? LA. Si ſcire vis, Ceph
lus eſt, vir trium linguarum, & omnis politic
ris litteraturæ perpulchre gnarus, tum in ſacr
voluminibus & vetuſtis Theologis diu ſtudi
ſeque verſatus. SA. Dabo rectius conſiliun
Eas ad inferos; illic invenies Rabinum Dru
num, qui Tenedia bipenni diſſecabit omn
tuas quæſtiunculas. LA. Tu præi, quo mil
viam appares. SA. Sed extra jocum: Eſtne v
rum, quod narras, datam poteſtatem veſcen
carnibus? LA. Ludebam, te ut urerem. Et,
Roma

lmanus Pontifex id vellet maxime, ordo
ſamentariorum moveret ſeditionem. Dein-
mundus eſt plenus Phariſaïcis hominibus,
non alia re ſibi poſſunt vindicare ſancti-
niam, niſi talibus obſervatiunculis: hi nec
ferentur ſibi detrahi jam partam gloriam,
ſinerent minoribus plus eſſe libertatis
m ipſis fuit. Ne in lanionum quidem rem
et, permitti liberum quarumlibet rerum e-
i. Tum enim varius eſſet eventus noſtræ ne-
gationis; nunc certius eſt lucrum, & mi-
r [9] aleæ, minusque laborum. SA. Veriſſima *[9] Minus periculi.*
dicas; ſed eadem incommoditas ad nos re-
it. LA. Gaudeo tandem inventum aliquid,
uo ſalſamentario cum lanione conveniat.
ut incipiam & ipſe ſerio loqui; quemad-
dum fortaſſis expediret populum Chriſtia-
m paucioribus conſtitutiunculis obſtringi,
ſertim ſi quæ non multum, aut nihil con-
dunt ad pietatem, ne dicam officiunt: ita
libet ab iſtis ſtare, qui omnes omnium ho-
num conſtitutiones rejiciunt, neque flocci
ant. Imo ob hoc ipſum multa faciunt, quia
ceptum eſt ne faciant. Attamen demirari
poſſum in plerisque rebus præpoſtera
talium judicia. SA. Idem nec ego ſatis ad-
ari poſſum. LA. Cœlum terræ miſcemus,
id periculi ſuſpicamur, ne quid decedat
deris ſacerdotum conſtitutionibus aucto-
ique: & dormitamus, cum imminet evi-
periculum, ne tantum tribuamus homi-
auctoritati, ut auctoritati divinæ minus
uatur quam oportet. Sic à Scylla declina-
, ut non metuamus Charybdim, malum
iabilius. Debetur epiſcopis ſuus honos;
negat? præſertim ſi agunt quod dicuntur.
Sed

Sed impium eſt, honores ſoli Deo debit
transferre in homines, & dum impenſe rev
remur hominem, parum revereri Deum. H
norandus Deus in proximo, venerandus
proximo; ſed interim adhibenda cautio,
Deus per hanc occaſionem ſuo fraudetur h
nore. SA. Itidem videmus multos in tantu
fidere corporalibus cæremoniis, ut his fr
negligant ea quæ ſunt veræ pietatis, ſuis me
tis arrogantes quod eſt divinæ largitatis, & i
conſiſtentes unde gradus erat ad perfectio
& ex his rebus proximum calumniantes qu
per ſe nec bonæ ſunt, nec malæ. LA. Quin
eadem re cum duo ſint, quorum alterum a
tero præſtantius, ſemper deterioris eſt nob
potior ratio. Corpus, & quæ corporis ſun
ubique pluris fiunt quam ea quæ ſunt anim
Et hominem occidiſſe, pro gravi crimine d
citur, ut eſt: at peſtifera doctrina, vipereis i
ſtinctibus corrupiſſe mentem hominis, lud
eſt. Si ſacerdos alat capillitium, aut veſtem ſ
mat hominis profani, rapitur in carcere
acriter punitur: ſi bibat in lupanari, ſi ſcort
tur, ſi ludat aleam, ſi vitiet alienas uxores,
nihil attingat ſacræ lectionis, tamen colum
eſt eccleſiæ. Non excuſo mutatam veſtem
ſed accuſo præpoſterum judicium. SA. Imo
non perſolvat penſum precum horariarum
paratum eſt anathema: ſi fœneretur, ſi ſim
niam admittat, impune eſt. LA. Si quis vide
Carthuſianum aliter veſtitum, aut veſcente
carnibus, quam execratur, quam horret, qua
timet, ne terra dehiſcens & ſpectatorem
ſpectatum abſorbeat! idem ſi videat eum t
mulentum, mendacibus verbis in famam ali
rum debacchantem, manifeſtis dolis impone
ter

m tenui vicino, nemo perinde abominatur.
.. Veluti ſi quis videat Franciſcanum enodi
ngulo cinctum, aut Auguſtinenſem non co-
o, ſed lana cinctum, aut diſcinctum Carme-
am, aut cinctum Rhodienſem: rurſus ſi per-
lceatum Franciſcanum, aut ſemicalceatum
uciferum: nonne concitaret Tyria [1] (quod
ci ſolet) maria? LA. Imo nuper apud nos ex
abus fœminis, quarum utramque dixiſſes
udentem, altera abortiit, altera concidit ſyn-
pe, quod conſpicerent Canonicum quen-
m ſacris virginibus præfectum in propinqua
cinia, ſed tamen in publico, obambulare,
i veſtem lineam non haberet tectam nigro
llio. At eædem crebro viderant aves ejuſmo-
comeſſantes, cantillantes, ſaltitantes, non
dam cætera, nec ullam ſentiebant nauſeam.
.. Sexui fortaſſe debetur venia. Opinor tibi
tum Polythreſcum. Is ægrotabat periculo-
: phthiſis erat. Medici diu ſuaſerant, ut ve-
retur ovis & lactariis; ſed fruſtra: eodem
hortabatur Epiſcopus. Ille cum eſſet vir non
doctus, & Theologiæ baccalaureus, vide-
tur citius emoriturus, quam utriusque me-
ci conſilio morem geſturus. Ita viſum eſt
edicis & amicis ut falleretur; parata eſt ſor-
tio ex ovis & lacte caprino. dictum eſt lac
nygdalinum. Ille lubens comedit, & idem
quot diebus faciens, cœpit habere melius-
le, donec puella quædam fucum prodidit.
i cœpit quod comederat revomere. At idem
perſtitioſus in lacte, nulla religione commo-
s eſt quo minus abjuraret pecuniam mihi
bitam. Nam chirographum ſimpliciter ex-
bitum clam ungui ſciderat. Delatum eſt jus-
randum; ego illi ceſſi. Is vero tam non gra-
vatim

[1] *Id eſt, ſummos tumultus. vide Proverb.*

vatim recepit, ut optare videretur quotid
nas ejuſmodi delationes. Quid hoc judicio p
verſius? Peccabat adverſus mentem eccleſi
qui heic non obtemperarit ſacerdoti & m
dicis: & in perjurio manifeſto firmam h
bebat conſcientiam, tam infirmus in lac
LA. Heic mihi ſuccurrit fabula, quam nup
Dominicanus quidam narravit in concio
frequentiſſima, quo ſermonis amaritudine
(nam in die paraſceves exponebat morte
Domini) jucundiore narratione dilueret. Vi
ginem ſacram oppreſſerat adoleſcens: uteri t
mor arguit factum, convocatus eſt virginu
chorus, præſedit abbatiſſa. Accuſata eſt. I
ficiali [2] ſtatui non erat locus. Argumentu
erat neceſſarium. Confugit ad ſtatum qualit
tis, niſi mavis translationis. Oppreſſa ſum
valentiore. At ſaltem exclamaſſes. Feciſſen
inquit, ſed in dormitorio nefas eſt ſolvere
lentium. Sit hæc fabula; modo fateamur h
ſtultiora geri permulta. Nunc dicam quod h
oculis vidi. Nomen hominis locique ſilebitu
Habebam affinem Priorem abbati proximun
ordinis Benedictini, ſed ex eorum numer
qui non veſcuntur carnibus, niſi extra locum
quem appellant magnum refectorium. Hab
batur doctus, & ipſe volebat haberi, annos n
tus fere quinquaginta. Certare poculis, & hi
lareſcere vino, erat illi quotidianum. Duod
cimo quoque die adibat thermas publicas: il
lic dabatur opera purgandis renibus. SA. Era
unde id fieret? LA. Poſſidebat annue ſexcen
tos florenos. SA. O paupertatem optabilem
LA. Ex vino & venere incidit in phthiſin. De
ſperantibus medicis abbas imperabat eſun
carnium, addens illud terribile verbum, ſu
pœn

[2] *Inficialis ſtatus, cum factum negatur: Qualitatis, cum defenditur ut jure factū: Translationis, cum culpa facti transfertur in alium.*

pna inobedientiæ. Ille vix adigi potuit, ut
riens guſtaret carnes, à quibus tot annis nō
aorruerat. SA. Prior tali abbate dignus. Di-
vo tamen, quos dicas: nam eandem fabu-
l. & ab aliis audire memini. LA. Divina.
s Nonne abbas eſt prægrandi obeſoque cor-
pe, lingua ſubblæſa? Prior humiliore ſtatu-
r ſed erecta, gracili vultu? LA. Divinaſti.
s Accipe par pari relatum. Audies quod nu-
p ipſe vidi, cuique non interfui ſolum, ve-
ri etiam propemodum præfui. Erant duæ
macha, quæ viſebant cognatos ſuos. Vbi
viſſent quo volebant, famulus per oblivio-
m reliquerat codicem precum juxta con-
ſudinem ordinis & loci in quo vivebant.
Dm immortalem, quanta illic perturbatio!
N audebant cœnare, niſi dictis precibus ve-
ſpinis, nec ſuſtinebant ex alio codice dice-
r uam ex ſuo. Interim tota domus cœnatu-
rat. Quid multis? Canterio recurrit famu-
lu ſub multam noctem adfert relictum co-
dm. Dicuntur preces, vixque ad decimam
cavimus. LA. Hactenus nihil audio quod ſit
nnopere reprehendendum. SA. Nimirum
didium duntaxat audiſti fabulæ. Inter cœ-
ndum cœperunt illæ virgines hilareſcere vi-
n tandem riſu ſoluto, jocis parum pudicis
ptrepuit convivium; ſed nemo licentius
e, quam illæ, quæ niſi dictis ex ordinis for-
n precibus cœnare noluerunt. A convivio lu-
ſi, choreæ, cantilenæ; reliqua non audeo
c memorare. Sed plane vereor, ne quid ea
nte patratum ſit parum virgineum, niſi me
fbant procemia, laſcivi luſus, nutus & ſua-
v LA. Iſtam perverſitatem non tam imputo
v inibus, quam ſacerdotibus, earum curam
geren-

gerentibus. Sed age, fabulam fabula penſa, q
quin potius audies oculatam hiſtoriam. He n
diebus aliquot conjecti ſunt in carcerem, qd
auſi ſint die Dominico panem coquere, ca
forte deeſſet. Equidem non damno factu,
ſed excutio judicium. Aliquanto poſt die I-
minico, qui vulgo Palmarum dicitur, fo
erat cur vicus propinquus mihi eſſet ade-
dus. Ibi tum ad horam diei ferme quart
à prandio, obvium habeo ridiculumne-
cam, an miſerandum ſpectaculum; arbit
nulla Bacchanalia plus habuiſſe turpitudi.
Alii vacillabant huc illuc vino, non aliter qu
navis deſtituta rectore jactatur ventis & f
ctibus. Erant qui complexi brachium alter
ſuſtinebant lapſantem, ſed ipſi parum fir
alii ſubinde cadebant, ægreque ſurgeba
nonnulli quernis frondibus erant corona
SA. Magis conveniebat pampineis [2]; tum
dendi thyrſi [3]. LA. Senior quidam Silenum [4]
gens, ſarcinæ in morem ſublimis geſtaba
humeris, eo geſtu quo ſolent olim efferri
davera, pedibus eo porrectis quo ibant, r
quod pronus bajulabatur, ne vomitu præ
caretur ſupinus. Is miſere convomebat ſu
& calcaneos extremorum bajulorum. Nec
ter bajulos quiſquam erat ſobrius; pleriq
ridebant, ſed ſic ut facile diceres mentem
eſſe. Bacchi furor habebat omnes. Atq
hac pompa civitatem ingreſſi ſunt, idque c
ra luce. SA. Vnde collegerant eam inſania
LA. In vico propinquo vinum paulo vili
venditur, quam in urbe: eo ſe contulerant a
quot combibones, quo vilius inſanirent, f
largius. Non enim minus impenſum eſt p
cuniæ, ſed plus contractum eſt dementiæ.

ſi g

[2] *Pampineis, quia Baccho operabantur.*

[3] *Thyrſi, haſtæ viteæ, quas geſtabant agentes Bacchanalia.*

[4] *Silenus apud Virg. inducitur ſenex Epicureus. Eſt & deus comes Bacchi.*

ſi ſtaſſent ovum, velut admiſſo parricidio p acti fuiſſent in carcerem: cum præter o- mam ſacram concionem, præter neglectas pes veſpertinas, in die tam ſacrato tantum imperantiæ publicitus eſſet admiſſum, ne- mpuniit, nemo deteſtatus eſt. SA. Atqui ne iſ tantopere mireris, in mediis urbibus, in pinis templo proximis, diebus quamlibet fe potatur, cantatur, ſaltatur, pugnatur to ſtrepitu, tantoque tumultu, ut nec ſa- cin peragi, nec ſacra concio poſſit exaudiri. Iam ſi eodem tempore conſuiſſent calceum, niſi in die Veneris guſtaſſent ſuillam, capi- ti ccerſerentur. Et tamen dies Dominicus oc potiſſimum eſt inſtitutus, quo vacaret are doctrinam Euangelicam: & ideo veti- ti conſuere calceos, ut ſit otium concinnan- d nimis. An non hæc mira judiciorum per- vitas? LA. Prodigioſa. Iam in ipſo jeju- n præſcripto cum duo ſint, alterum abſti- nia [6] cibi, alterum delectus cibi; nemo neſcit, ps illud præcepti divini, aut certe juxta pceptum divinum eſſe; alterum vero non m humanum, verum etiam propemodum pnans cum apoſtolica doctrina, utcunque h excuſamus: tamen heic quoque præpoſte- ıdicio, cœnare vulgo impune eſt, guſtaſſe cim ab homine vetitum, à Deo permiſſum, ctem ab Apoſtolis, capitale eſt. Iejunium etſi non conſtat eſſe certo præceptum ab oſtolis, tamen illorum exemplis ac litteris cmendatum eſt: at interdictum ciborum cn, quos Deus creavit ad veſcendum cum giarum actione, ut tueamur apud judicem llum, quot lemmatis [7] eſt opus? Et tamen paſſim orbe cœnatur affatim, nullus offen- ditur:

[5] *Iejunium.*

[6] *Abſtinentia & delectus cibi.*

[7] *Id eſt, argumẽtis. ſed proprie argumẽtum facile, Lemma dicitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ditur: ſi valetudinarius guſtet pullum galla- ceum, periclitatur Chriſtiana religio. In An- glia vulgus Quadrageſimæ tempore juſtam cœ- nam apparat alternis diebus, nemo miratur: ſi febri periclitans tentet attingere jus pulli, ma- quam ſacrilegium admiſſum videtur. Ad eosdem in Quadrageſima, quo jejunio ut ni- hil antiquius, ita nihil ſanctius habitum eſt apud Chriſtianos, impune cœnatur, ut dixi: ſi tentes idem extra quadrageſimam die Veneris, nemo feret. Si quæras, quam ob rem? allegant patriæ conſuetudinem. Execrantur eum qui regionis negligit conſuetudinem: & ipſi ſibi ignoſcunt qui negligant vetuſtiſſimam totius eccleſiæ conſuetudinem. SA. Nec probandus eſt, qui ſine cauſſa negligit conſuetudinem pa- triæ, in qua vivit. LA. Nec ego criminor eos, qui Quadrageſimam cum Deo ventreque par- tiuntur, ſed indico præpoſterum de rebus ju- dicium. SA. Cum dies Dominicus præcepto legatur inſtitutus, quo populus ſimul conve- ret ad audiendum ſermonem Euangelicum, qui non audit miſſam, abominabilis eſt: qui negligit concionem, malens pila ludere, pius eſt. LA. Quantum flagitium admiſſum ex- ment, ſi quis ſumat Euchariſtiam illotis fa- bus? quam nihil trepidant, cum idem faciunt illoto animo, perverſisque cupiditatibus ſo- dato? SA. Quam multi ſunt ſacerdotes, qu- tius mortem oppetant, quam ſacrificent ca & patina nondum ab epiſcopo conſecrata, quam ſacrificent veſte quotidiana? At in- hos qui ſic affecti ſunt, quam multos vide qui non verentur ad ſacram menſam acce- re noctis proximæ crapula adhuc temulen Quanta trepidatio, ſi forte contigerint corp

Domi

Dnini ea manus parte quæ ſacro oleo con-
ca non fuit? Quin eadem religione diſpici-
m, ne profanus animus offendat Dominum?
. Vaſa ſacra non attingimus, & piaculum
ac ſſum arbitramur, ſi id forte acciderit; &
in im viva templa ſancti ſpiritus quam ſecu-
ri lamus? SA. Humana conſtitutio vetat,
nothus, claudus, aut luſcus recipiatur ad
ſa miniſteria. Hic quam ſumus difficiles?
&men interim paſſim recipimus indoctos,
al ores, temulentos, milites & homicidas.
Dnt, Latent nos animorum morbi. De oc-
cis non loquor, de his loquor quæ magis in
patulo ſunt, quam vitia corporis. LA. Sunt
&iſcopi, qui ex functionibus nihil ſibi vin-
dnt, præter rationes, aliaque ſordida; con-
ciandi munus, quæ prima dignitas eſt epi-
ſci, cedunt quamlibet ſordidis; haud qua-
qm facturi, niſi præpoſtero judicio teneren-
. SA. Qui feſtum diem violat ab epiſcopo
piam inſtitutum, rapitur ad pœnam; & ſa-
træ quidam, qui tot conſtitutionibus ponti-
fin & conciliorum, tot fulminibus fortiter
cemtis, impediunt canonicas electiones,
imunt immunitates eccleſiaſticorum, ne
quidem parcentes domibus, quæ fovendis
ſous, ægrotis & egenis ex piorum hominũ
emoſynis inſtitutæ ſunt, abunde Chriſtiani
ſvidentur ſi ſæviant in leviſſimarum rerum
Pvaricatores. LA. Præſtat ſatrapas miſſos fa-
c, loquiq; de ſalſamentis & carnibus. SA. Aſ-
ſior; Redeamus igitur ad jejunium & piſces.
ivi Pontificum leges nominatim excipere
pos, ſenes, ægrotos, invalidos, gravem la-
em ſuſtinentes, gravidas, lactantes, ac ve-
enter tenues. LA. Idem & ipſe frequenter
audivi.

audivi. SA. Rurſus audivi præcellentem qu-
dam Theologum, opinor Gerſoni nomen e,
hoc addere, ſi quid extiterit cauſſæ paris r-
menti, cum his quæ pontificum leges nomi-
tim excipiunt, ſimiliter ceſſare vigorem p-
cepti. Sunt enim corporum peculiares habit,
qui reddunt capitaliorem inediam quam m-
bus evidens; & ſunt vitia, morbive, qui n
apparent, cum re vera plus habeant diſcri-
nis. Proinde qui ſibi notus eſt, nihil opus ha
conſulere ſacerdotem; quemadmodum inf
tes non conſulunt ſacerdotem, quia cauſa e
mit illos à lege. Et qui pueros, aut vehemen
ſenes, aut alioquin invalidos adigunt ad je
nium, aut eſum piſcium, bis peccant; primu
adverſus fraternam caritatem; deinde adve
mentem pontificum, qui nolunt eos involvi
ge, quibus obſervata perniciem adferret. Ch
ſtus quidquid inſtituit, ad ſanitatem animi
corporis inſtituit. Nec ullus Pontifex ſibi vi
dicat tantam poteſtatem, ut ſua conſtitutio
quenquam adigat ad vitæ diſcrimen. Veluti,
quis ex inedia veſpertina cōtrahat inſomnian
& ob inſomniam periclitetur paraphroneſi
ſimul & adverſus eccleſiæ mentem, & adve
ſus Dei voluntatem homicida eſt ſui. Princip
quoties commodum eſt, edita lege minant
ſupplicium capitale. Quid illis liceat, non de
nio: illud dicam, tutius facerent, ſi non infl
gerent mortem corporis, niſi ob cauſſas in d
vinis litteris expreſſas. In odioſis Dominus lo
gius avocat ab extrema linea, velut à perjuri
vetans omnino jurare, in homicidio prohiber
iraſci: nos ob humanam conſtitutionem a
extremam homicidii lineam impellimus, qua
vocamus neceſſitatem. Imo quoties appar
cauſ

[8] *Paraphroneſis, deliratio, id eſt, levior inſania.*

ca probabilis, caritatis eſt, ultro hortari pro-
xi m ad ea quæ poſtulat corpuſculi imbe-
cilis. Et, ſi nulla apparet cauſa, tamen Chri-
ſtiæ charitatis eſt benigne interpretari quod
re animo fieri poteſt, niſi qui comedit, præ
ſe fert manifeſtum eccleſiæ contemtum. Con-
tu citer ac ſeditioſe veſcentes recte punit
maſtratus profanus: at quid quisque domi
o ro corpuſculi ſanitate comedat, medico-
ru eſt curare, non magiſtratuum. Quod ſi
quam improbitas hinc quoque concitet tu-
m um, ipſi ſeditionis accerſantur, non is qui
ſer it valetudini, nec divina nec humana le-
ge lata. Heic certe non in loco prætextimus
au ritatem pontificum, quorum tanta eſt
nitas, ut ubi cognorint cauſam haud ab-
u m, ultro invitent ad ea quæ poſtulat vale-
tu, diplomatis arment adverſus malorum
obtrectationes. Denique per univerſam Italiam
atur in certis macellis vendi carnes, nimi-
rum illorum ſaluti conſulentes, quos illa lex
adſtringit. Quin & in concionibus ſacris
i Theologos paulo minus Phariſaïcos
di, Nihil eſt quod vereamini cœnæ tempo-
re mere panem unum, & heminam [9] vi- [9] *Hemina, menſuræ genus, ſextarii dimidium.*
ni cviſiæve propter imbecillitatem humani
coris. Si tantum ſibi ſumunt auctoritatis,
cœna cenulam indulgeant validis, id-
que ontra præceptum eccleſiæ, quæ jejunium
in it, non cœnulam; cur non audent juſtam
cœm permittere iis quorum imbecillitas
requirit, & pontifices expreſſis cauſſis de-
cunt ſibi placere? Dicatur zelus, ſi quis du-
ri tractet corpus ſuum: nam ſibi quisque no-
t: at ubi pietas, ubi charitas iſtorum, qui
c a legem naturæ, contra legem Dei, con-

tra

tra ſenſum legis pontificiæ, fratrem imbe-
lem, ſpiritu promtum, corpuſculo infirmu,
ad mortem adigunt, aut morbum morte i-
riorem? LA. Suggerit mihi tua commemora-
quiddam, quod ante biennium vidi. Eron
noſti, virum jam natu grandem, videlicet ſe-
genarium: valetudine plus quam vitrea, tu
quotidianis morbis, iisque atrociſſimis, gra-
ſimisque ſtudiorum laboribus ſic afflicta, ut
Milonem poſſint dejicere: ad hæc occulta q-
dam naturæ proprietate, vel à puero ſic &-
horrens à piſcium eſu, & impatiens inedia-
nunquam id tentarit absq; capitis diſcrim-
poſtremo diplomatis pontificum abunde co-
munitus adverſus Phariſaïcas linguas. Is-
per eo vocantibus amicis, inviſerat civita-
Eleutheropolim [10], non omnino ſuo nom-
reſpondentem. Erat autem Quadrageſimæ t-
pus: datus eſt unus atq; alter dies amicorum-
fectibus. Interim veſcebatur piſcibus, ne qu-
offenderet, cum haberet præter neceſſitate-
pontifice diploma, per quod licebat veſci -
buslibet. Iam præſentiebat morbum immin-
tem, quem habebat familiarem, ſed morte -
deliorem: parat abitum, & res urgebat, -
maluiſſet ibi decumbere. Ibi quidam ſuſpic-
tes illum hoc maturius abire, quod non -
ret eſum piſcium, effecerunt, ut Glauco-
tus vir apprime doctus, & primæ in ea -
publica auctoritatis, Erotem invitaret ſu-
ad jentaculum. Eros jam turbæ ſatur, qu-
in publico diverſorio vitare non poterat, -
ſenſus eſt; ſed hac lege, ne quid eſſet app-
tus præter ova duo; quæ ſtans ubi comediſ-
equum conſcenderet. Promiſſum eſt ita fo-
Vbi eo venit, paratus erat pullus gallinac-

10 *Eleutheropolis, id eſt, libera civitas.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Et indigne ferens, præter ova nihil attigit;& abrumpens convivium, conſcendit equos, deducentibus eruditis aliquot. Ejus pulli nidor neſcio quo modo pervenerit ad ſycophantas. Illis rumor ſparſus eſt tam atrox, ac ſi decem homines fuiſſent veneno necati. Nec ea civitas modo perſtrepuit hac fabula; ſed eodem fere die rumor ad alias civitates transvolavit, quæ aberant itinere tridui. Atque, ut fit, rumor aliquid veris addiderat, Erotem, ni profugiſſet, accerſendum fuiſſe ad magiſtratum. Hoc ut erat falſiſſimum, ita verum erat, Glycoplutum magiſtratui expoſtulanti ſatisfeciſſe. Iam Eros ſic affectus, ut dixi, ſi vel in publico carnibus veſceretur, quis deberet offendi? Et tamen in eadem civitate totam Quadrageſimam, ſed præcipue diebus feſtis, bibitur uſque ad inſaniam, clamatur, ſaltatur, pugnatur, luditur alea proxime templum, ut ſacra populo non poſſit audiri; & nullum eſt offendiculum. SA. Mira judiciorum perverſitas. LA. Accipe fabulam huic non diſſimilem. Iam ferme biennium eſt, quod idem Eros valetudinis ergo viſeret Ferventiam; ego officii gratia comitatus ſum. Divertit in ædes veteris amici, cujus crebris litteris fuerat evocatus. Is eſt præpotens, & illius eccleſiæ procerũ unus. Ventum eſt ad piſces; rurſus Eros cœpit periclitari: agmen morborum erat, febris, cephalalgia, vomitus, calculus. Hoſpes tametſi videret taliter periclitantem amicum, non auſus eſt tamen carnium micam dare amico. Quam ob rem? Videbat tot cauſſas cur liceret, viderat diplomata, ſed metuebat linguas hominum. Et eo profecerat morbus, ut fruſtra daturus eſſet. SA. Quid Eros? Novi hominis ingenium;

nium; emoriatur citius, quam amicum u
gravet invidia. LA. Incluſit ſe cubiculo, triduu
victitavit ſuo more. Prandium erat ovu
unum, potus aqua ſaccharo decocta. Sim
atque ſe remiſerat febris, conſcendit equum,
cum deferens commeatum. SA. Quem? LA. L
amygdalinum in laguncula, & uvas paſſas
crumena. Vbi domum rediit, tum aperuit ſ
calculus, totumque menſem decubuit. Et
men hunc quoque abitum ſævus, ſed van
carnium rumor ſequutus eſt, & Lutetiam
que perlatus, non ſine frequenti ſplendidoru
mendaciorum comitatu. Quod tu remediu
arbitraris idoneum talibus offendiculis? SA.
in illorum capita cuncti ſuas matulas effu
dant, & ſi forte occurrant, obturatis narib
prætereantur, quo vel ſic agnoſcant ſuam ve
niam. LA. Certe hanc Phariſaïcam impietat
oportebat acrius Theologorum conviciis f
gellari. De hoſpite vero illo quid cenſes? SA. M
hi vir prudens videtur, qui norit quam frivo
de cauſſis quantas tragœdias interdum exci
populus. LA. Sit hoc ſane prudenter factum
boni viri metum civiliter interpretemur:
quam multi ſunt, qui cum in ſimili caſu f
trem mori patiantur, eccleſiæ conſuetudin
& populi ſcandalum prætexunt: cæterum
vita palam dedecoroſa, quam agunt in com
ſationibus, in amoribus, in luxu, in otio,
ſummo contemtu ſacrorum ſtudiorum, in
pinis, ſimoniis & fraudibus, nihil formida
populi ſcandalum. SA. Omnino tales ſunt q
dam. Quod iſti pietatem appellant, imma
& impia crudelitas eſt. Sed illi mihi viden
crudeliores, qui non ex occaſione relinqu
hominem in periculo, ſed inventis pericu
vel

luti laqueis, impellunt multos in corporis imique manifeſtum diſcrimen, præſertim lla publica auctoritate pollentes. LA. Exſpe- quid dicas. SA. Ante annos triginta vixi tetiæ in collegio, cui cognomen ab aceto [1]. . Sapientiæ vocabulum audio. Quid vero ras? Vixit ſalſamentarius in eo collegio tam do? Non mirum igitur, ſi tantum tenet æſtionum Theologicarum. Nam illic, ut lio, parietes ipſi mentem habent theologi- n. SA. Sic eſt, ut dicis; ego tamen præter pus peſſimis infectum humoribus, & pedi- orum largiſſimam copiam, nihil illinc ex-. Verum ut pergam, quod cœpi; In eo col- o tum regnabat Ioannes Standoneus, vir in non damnaſſes affectum, ſed judicium nino deſideraſſes. Etenim quod ipſe me- r adoleſcentiæ, quam cum extrema pauper- transegerat, rationem habebat pauperum, ementer probari debet. Et ſi juvenum in- am hactenus ſublevaſſet, ut honeſtis ſtudiis peteret rerum uſus, non ad laſciviam exu- aret copia, laudem merebatur. Cæterum d rem aggreſſus eſt cubitu tam duro, victu aſpero parcoque, vigiliis ac laboribus tam vibus, ut intra annum prima experientia ltos juvenes, felici indole præditos, ac ſpem pliſſimam prę ſe ferentes, alios neci dederit, s cæcitati, alios dementiæ, nonnullos & æ, quorum aliquot ipſe novi, certe nullus nium non periclitatus eſt; quis non intelli- eſſe crudelitatem in proximum? Nec his tentus, addidit pallium & cucullam, ad- t in totum eſum carnium. Et hujus gene- lantaria tranſtulit in longinquas regiones. od ſi quisque tantum permittat ſuis affecti-

[1] *Alludit ad locum Plautinum: Habetne acetum in pectore? Et, acri ingenio, dicimus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

bus, quantum ille permiſit, futurum eſt:
iſtorum ſimiles totum occupent mundum.
quidem à talibus initiis primum orta ſ
monaſteria, quæ nunc minitantur pontifi-
bus & monarchis. In proximi ad pietatem
ſipiſcentis lucro gloriari pium eſt; in veſte
cibo gloriam quærere, Phariſaïcum eſt: pro-
morum inopiam ſublevare, pietas eſt; proſ-
cere ne liberalitate bonorum abutantur ad
xum, diſciplina eſt. Cæterum in morbos, in
lirationem, in mortem his rebus impellere f
trem, crudelitas eſt, parricidium eſt. Abeſt f
taſſe voluntas occidendi, at non abeſt homi-
dium. Quæ igitur iſtis debetur venia? Ni
rum quæ medico, qui per inſignem imp
tiam occidit ægrotum. Dicet aliquis; Nul
illos cogit ad hoc vitæ genus: ſponte veniu
rogant admitti, & liberum eſt abire pertæ
O Scythicam reſponſionem! Itane poſtula
ut adoleſcentes rectius perſpiciant quid i
conveniat, quam vir doctus, rerum uſu trit
& ætate provectus? Sic ſeſe excuſet lupo,
famelicum oſtenſa eſca pellexit in retia. An
vehementer eſurienti apponat cibum inſa-
brem aut lethiferum etiam, ita ſemet excu
bit pereunti? Nemo te coëgit edere, volen
lubens devoraſti quod erat appoſitum. No
is jure reſpondeat? Tu non cibum dediſti,
venenum. Telum ingens neceſſitas, grave t
mentum fames. Auferant igitur illa magni
verba, Libera erat electio. Imo magnam v
admovet, quiſquis talibus utitur tormen
Nec ea ſævitia tantum perdidit tenues; ſuſt
non paucos divitum filios, & generoſam
dolem depravavit. Ætatem laſcivientem n
deratis rationibus cohibere, paternum

Cæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eterum in medio hiemis rigore datur poſtu-
atibus paululum panis, potus jubetur è pu-
o peti, qui aquam habet peſtilentem, peſtife-
m alioqui, etiamſi nihil haberet præter rigo-
m matutinum. Novi multos, qui valetudi-
m ibi contractam nec hodie poſſunt excute-
. Erant aliquot cubicula humili ſolo, putri
pſo, vicinia latrinarũ peſtifera. In his nullus
quam habitavit, niſi aut mors, aut morbus
pitalis fuerit conſequutus. Omitto nunc mi-
m flagrorũ carnificinam, etiam in innoxios.
c ajunt dediſci ferociam; ferociam appellant
dolem generoſiorem, quam ſtudio frangunt,
eos reddant habiles monaſteriis. Quantum
devorabatur ovorum putrium! quantum
ni putris hauriebatur! Sunt fortaſſis hæc jam
rrecta, ſed ſero, videlicet iis qui perierunt,
t corpus circumferunt infectum. Neque ve-
hæc commemoro, quod male velim illi col-
gio, ſed operæpretium eſſe judicavi monere,
ſub umbra religionis humana ſævitia cor-
mpat ætatem imperitam ac teneram. Iam
antum ibi diſcatur civilitatis aut veræ pie-
tis, in præſentia non excutio. Quod ſi vide-
m malitiam exuere quicunque cucullam in-
unt, hortarer omnes ad cucullam. Nunc
a res eſt; proinde non ſunt ad hoc vitæ genus
angendi ſpiritus ſuppullulantis ætatis, ſed ani-
us magis ad pietatem educandus. Mihi vix
ntigit ullum ingredi monaſterium Carthu-
anorum, quin illic offenderim unum atque
terum aut ſimpliciter mente captum, aut
elirantem. Verum jam dudum tempus eſt, ut
tam longa digreſſione redeamus ad inſtitu-
um. LA. Imo nullum eſt digreſſionis diſpen-
ium; rem ipſam egimus: niſi ſi quid tibi forte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſuccurrit, quod adjiciendum putes iis, quæ d
ſerta ſunt de conſtitutionibus humanis. SA. M
hi quidem nec humanum præceptum imple
videtur, qui negligit hoc præſtare quod ſpect
vit is qui præcepit. Etenim qui feſtis dieb
tantum abſtinet ab operibus manuariis, nec i
terim vacat ſacris, aut audiendis concionibu
violat feſtum diem, negligens id cujus grat
feſtus dies inſtitutus eſt. Ideo enim interd
ctum eſt opus bonum, ut fieret melius. Ia
vero qui pro ſolitis operis vacant popinis, ſco
tis, temulentiæ, pugnis & aleæ, bis viola
diem feſtum. LA. Opinor & precum ſacraru
penſum in hoc præſcriptum ſacerdotibus
monachis, ut hac exercitatione conſueſcere
ſuſtollere mentem in Deum; & tamen qui pe
ſum hoc non abſolvit, periclitatur. Qui ta
tum ore demurmurat voces, nec curat an
mum ad ea quæ ſonat colligere, imo ne litter
quidem ſtudet diſcere, ſine quibus quæ ſona
intelligi non poſſunt, vir bonus habetur,
ſibi quoque videtur. SA. Ego multos novi
cerdotes, qui piaculum inexpiabile putant, a
quam partem precum omiſiſſe, aut per err
rem dixiſſe de diva Virgine, cum dicendu
eſſet de ſancto Paulo. At iidem pro nihilo d
cebant aleam, ſcortum ac temulentiam, qu
divinis pariter & humanis legibus vetita ſu
LA. Nec paucos ego comperi, qui citius mo
tem oppetiſſent, quam vel caſu guſtato cib
aut dum os proluunt delapſis in ſtomachu
aliquot aquæ guttis ſacrificaſſent: at iidem
tebantur eſſe ſibi cum quibusdam ſimultaten
quos, ſi daretur opportunitas, occiderent; n
verebantur cum hoc animo ad ſacram Chri
menſam accedere. SA. Atqui ut jejuni ſacri
cen

cent, hominis præceptum eſt: ut deponant iras
priusquam accedant ad ſacram menſam, Dei
præceptum. LA. Iam vero de perjurio quam
præpoſtere judicamus! Infamis habetur, qui
urejurando confirmavit ſe diſſolviſſe æs alie-
ıum, ſi convincatur non diſſolviſſe: nec per-
urium objicitur ſacerdoti, qui palam impu-
lice vivit, cum jurejurando publice profeſſus
it caſtitatem. SA. Quin iſtam cantionem canis
piſcoporum vicariis, qui coram altari deie-
ınt, ſe comperiſſe omnes, quos offerant ini-
iandos, idoneos ætate, ſcientia & moribus,
um aliquoties inter hos vix duo tresve ſint
olerabiles, plurimi vix ad [2] ſtivam idonei?
A. Vocatur ad pœnam, qui commotus aliqua
auſſa peierat; & non puniuntur, qui tertio
uique verbo admiſcent perjurium. SA. Iſti
on jurant ex animo. LA. Eodem colore [3] pa-
ocineris licebit ei, qui hominem occidit non
x animo. Peierare nec joco nec ſerio fas eſt.
t atrocius crimen foret, ſi quis joco necaret
ominem, quam ſi commotus ira. SA. Quid
quis ad eandem trutinam expendat jusjuran-
um principum, quo inaugurantur? LA. Et iſta
um ſint maxime ſeria, tamen quoniam velut
x more fiunt, non habentur pro perjuriis. Ea-
em eſt querimonia de votis. Matrimonii vo-
um eſt juris ſine controverſia divini; & ta-
ıen dirimitur per monaſticæ vitæ profeſſio-
em ab hominibus repertam. SA. Cum nullum
otum religioſius ſit, quam baptiſmi; tamen
ui veſtem mutat aut locum, perinde quaſi pa-
em veneno necarit, perquiritur, rapitur, ſtrin-
tur, nonnunquam & occiditur propter ho-
orem ordinis. At quorum tota vita pugnat ex
ametro cum profeſſione baptiſmi, quippe

[2] Id eſt, ad aratrum; nă ſtiva pars aratri eſt.

[3] Color in rhetoricis eſt ratio defenſionis Iuvenalis: Dic Quinctiliane colorem. & Seneca in Controverſiis ſæpe meminit coloris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

qui toti ſerviunt mammonæ, ventri, & huj
mundi pompis, habentur in pretio, nec h
objicitur voti violati crimen, nec exprobratu
nec vocantur apoſtatæ, ſed habentur pro Chr
ſtianis. LA. Simile vulgi judicium eſt de benef
ctis ac malefactis, deque præſidiis beatitudini
Quanta infamia ſequitur puellam lapſam?
longe gravius crimen eſt lingua mendax & o
trectatrix, & animus odio livoreque corr
ptus. Vbi non gravius punitur quamvis le
furtum, quam adulterium? Nemo lubens cu
eo conſuetudinem habet, qui ſemel furti aſpe
ſus eſt infamia: cum eo qui coopertus eſt adu
teriis, pulchrum eſt habere familiaritatem. Sp
culatori publico qui ſtipendio conductus ſerv
legibus, quemadmodum & judex ipſe, nem
dignetur locare filiam: & non deteſtamur af
nitatem militis, qui toties invitis parentibu
& vetante nonnunquam magiſtratu, ſubdux
ſeſe ad bellum mercenarium, tot ſtupris, t
raptibus, tot ſacrilegiis, tot homicidiis, alii
que facinoribus impurati, quæ vel in ipſa mil
tia, vel in profectione ad bellum, & reditu
bello committi ſolent: hunc generum adſciſc
mus, hunc quovis carnifice pejorem adam
virgo, & interpretamur etiam nobilitate
quæſitam ſcelere. Qui nummum tollit, pende
qui fraudata moneta publica, qui monopolii
qui uſuris, qui mille technis ac fraudibus ta
multos ſpoliant, inter præcipuos habentu
SA. Qui uni cuipiam venenum porrigunt, u
venefici dant pœnas legibus; qui vinis infecti
aut oleo vitiato, populum inficiunt, impun
faciunt. LA. Novi quoſdam monachos ade
ſuperſtitioſos, ut exiſtiment ſeſe eſſe in man
diaboli, ſi vel caſu ſacra veſtis abſit, nec m
tuu

unt ab unguibus diaboli, ſi mentiantur, calumnientur, ſi inebrientur, ſi invideant. . Iſtiuſmodi licet inter nos idiotas complu- s videre: non credunt domum tutam à vio- itia cacodæmonis, niſi paratam habeant a- iam conſecratam, frondes ſacras ac cereum; non metuunt ſuis ædibus, in quibus quoti- : tot modis provocatur Deus, & colitur dia- lus. LA. Quam multi ſunt qui magis fidunt eſidio Virginis matris, aut Chriſtophori, am ipſius Chriſti! Matrem colunt imagini- s, candelis, & cantiunculis; Chriſtum impia a fortiter offendunt. Nauta cum periclita- , Chriſti matrem, aut Chriſtophorum, aut emvis divorum citius invocat, quam ipſum riſtum. Et virginem ſe credunt habere pro- iam, quod illi ſub noctem cantiunculam non ellectam canunt, Salve regina; ac non potius tuunt, ne illa ſe putet irrideri talibus can- nculis; cum totus dies, magnaque noctis s illis tranſigatur obſcœnis ſermonibus, te- ulentiis, & factis non referendis. SA. Ita mi- periclitanti citius in mentem venit Geor- is aut Barbara, quam Chriſtus. Porro cum llus ſit cultus divis gratior, quam imitatio torum, quibus ipſi Chriſto placuerunt, hanc tem fortiter contemnimus. Et Antonium bis egregie faventem fore credimus, ſi illi rcos aliquot ſacros alamus, ſique ipſum cum porco, igni & tintinnabulo pictum habea- s in foribus ac lateribus ædium: nec metui- s, quod magis erat metuendum, ne ille ma- elit ædibus, in quibus regnant ea vitia, quæ ſanctus ſemper fuit deteſtatus. Virgini an- meramus roſariola, & ſalutatiunculas; quin tius annumeramus in illius gratiam coërci-

 tum

tum animi tumoré, repreſſam libidinem, co
donatam injuriam? Hujusmodi cantiuncu
delectatur Chriſti mater, his officiis demeru
ris utrumque. LA. Itidem morbo periclita
citius in mentem venit ſanctus Rochus a
Dionyſius, quam Chriſtus unica ſalus hon
num. Quin & hi qui ſacras litteras interpr
tantur è ſuggeſto, quas nemo ſine ſpiritus
flatu vel intelligere recte, vel docere poteſt v
liter, malunt invocare Virginis matris au
lium, quam ipſum Chriſtum, aut Chriſti ſpi
tum. Et in hæreſeos ſuſpicionem vocatur, q
mutire audet adverſus hanc conſuetudine
quam vocant laudabilem. Atqui laudabili
erat veterum conſuetudo, quam obtinueru
Origenes, Baſilius, Chryſoſtomus, Cyprianu
Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, q
ſpiritum Chriſti identidem invocant, Virgi
auxilium nusquam implorant. Nec in eos ſt
machantur, qui tam ſanctam conſuetudine
& ex Chriſti & apoſtolorum doctrina, & ſa
ctorum patrum exemplis deſumtam, auſi ſu
immutare. SA. Similis error habet complu
monachos, qui ſibi perſuadent, Benedictum
ſe propitium, donec geſtent illius cucullam
pallium; quanquam non arbitror eum viru
unquam geſtaſſe tam laciniosam [4] magn
que emtam veſtem; nec verentur illius ira
quod in vita nihil habeant cum illo commu
LA. Franciſci germanus eſt, qui veſtem cine
ciam & canabeum cingulum non abjicit:
tam confer; nihil pugnantius. De plerisque
quor, non de omnibus. Atque hic ſermo
omnes ordinum & profeſſionum formas c
cumferri poteſt. Ex corruptis judiciis naſci
præpoſtera fiducia, & ex iiſdem naſcun
præp

[4] *Laciniosam, id eſt, ſinuoſam, multique panni: quod tamen primum videtur inventum, quo minus apparerent veſtigia corporis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

præpoſtera ſcandala. Prodeat Franciſcanus co-
iacea zona cinctus, qui caſu funem ſuum per-
iderit: aut Auguſtinenſis laneum geſtans cin-
gulum: aut diſcinctus, qui cingi ſoleat: quæ fu-
ura eſt abominatio! quantum periculum, ne
nulieres ad hoc ſpectaculum abortiant! Et ex
ujuſmodi nugis quanta fraternæ caritatis ru-
ptura? quam acerba odia? quam virulentæ ob-
rectationes? Adverſus hæc clamat Dominus
n Euangelio, nec minus gnaviter Paulus Apo-
tolus; adverſus eadem clamandum eſſet Theo-
ogis & concionatoribus. SA. Eſſet ſane; ſed
n his multi ſunt, quibus expedit talem eſſe
opulum, imo tales eſſe principes, tales epiſco-
os. Et ſunt rurſus, qui nihilo plus ſapiunt in
is, quam populus; aut ſi quid ſapiunt, diſſi-
nulant, ſuo ventri conſulentes potius, quam
eſu Chriſto. Itaque fit, ut populus undique
orruptus præpoſteris judiciis, ibi fidat ubi
ræſens eſt periculum; ibi trepidet ubi nihil
ſt periculi; ibi conquieſcat unde progredien-
um erat; eo proficiat unde erat recedendum.
b his male ſtructis ſi quid tentes convellere,
lamant excitari ſeditionem: quaſi ſeditio ſit,
quis vitioſum corporis habitum, quem im-
eritus medicus diu foverit, ac propemodum
erterit in naturam, conetur eximere pharma-
is melioribus. Verum abrumpenda eſt quæri-
onia, quæ finem non habet. Et periculum ſit,
ſenſerit populus hoc noſtrum colloquium,
e novum ſuſcitent proverbium, quod hæc
uræ ſint ſalſamentario & lanioni. LA. Iſtis
go regeram vetus proverbium; Sæpe etiam eſt
olitor valde opportuna loquutus. Nuper cum
ta diſſererem ſuper cœnam, malis auſpiciis
derat quidam pannoſus, pediculoſus, luri-
dus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dus, vietus, exuccus, facie cadaveroſa; cr
nium vix habebat tres pilos; quoties loqueb
tur, claudebat oculos: ajebant Theologum
ſe. Is me vocabat diſcipulum Antichriſti, ali
que permulta balbutiebat. SA. Quid ibi tu?m
tus? LA. Ego illi precabar micam ſobriæ me
tis in tam putido cerebro, ſi tamen ullum h
bebat cerebrum. SA. Iuvaret & iſtam audire f
bulam ordine. LA. Audies, ſi die Iovis vene
ad prandium. Habebis vitulinam cruſto inc
ctam, contuſam, adeoque teneram ut poſ
vel exugere. SA. Polliceor, hac lege, ſi die V
neris apud nos prandeas: efficiam ut intellig
ſalſamentarios non ſemper veſci putribus ſ
ſamentis.

FVNVS.

MARCOLPHVS, PHAEDRVS.

MA. VNde nobis Phædrus? num ex antro
Trophonii? PHAE. Cur iſtuc roga
MA. Quia præter morẽ triſtis, horridus, ſqu
lidus, torvus; in ſumma, nihil [2] minus qua
quod diceris. PH. Si, qui diutius verſantur
officinis fabrorum ærariorum, aliquid nigro
ſibi contrahunt; quid miraris, ſi ego tot di
verſatus apud duos ægrotantes, morientes,
ſepultos, ſolito ſum mæſtior; præſertim cu
uterque mihi fuerit egregie charus? MA. Qu
mihi narras ſepultos? PH. Noſti Georgium B
learicum? MA. Nomine dumtaxat; de facie n
novi. PH. Alterum ſcio tibi prorſus ignotu
eſſe. Is erat Cornelius Montius; quicum mi
plurimis jam annis interceſſit arctiſſima nec
ſitudo. MA. Mihi nunquam contigit adeſſe m
rienti. PH. Mihi ſæpius quam vellem. MA. S
eſtne mors res tam horrenda, quam vul
præc

[1] *Vide prov. de Throphonii antro.*
[2] *Quia Phædrus Græcis ſonat hilarem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

edicant? PH. Iter ad mortem durius, quam
a mors. Quod ſi quis horrorem illum &
aginationem mortis excutiat animo, ma-
am mali partem ſibi detraxerit. Breviter,
dquid eſt cruciabile, vel in ægrotatione, vel
morte, longe tolerabilius redditur, ſi quis ſe
um tradat voluntati divinæ. Nam quod at-
et ad ſenſum mortis, cum jam animus dis-
hitur à corpore, arbitror aut nullum eſſe,
perquam ſtupidum eſſe ſenſum, quod na-
a, priusquam huc veniatur, conſopiat, ac
peſaciat omnes partes ſenſibiles. MA. Naſci-
ır absque ſenſu noſtri. PH. Sed non absque
ſu matris. MA. Cur non itidem emorimur?
t Deus mortem voluit eſſe tam cruciabi-
1? PH. Nativitatem voluit eſſe gravem ac
iculoſam matri, quo carius haberet quod
periſſet: mortem autem unicuiq; voluit eſſe
midabilem, ne paſſim homines ſibi mor-
n conſciſcerent. Etenim cum videamus &
die tam multos ſibi manus adferre; quid cen-
futurum, ſi mors nihil haberet horribile?
oties vapulaſſet ſervus, aut etiam filius ado-
cens, quoties uxor indignaretur marito,
oties periſſet res, aut aliud accidiſſet quod
re eſſet animo, protinus ad laqueum, ad gla-
m, ad flumen, ad præcipitium, ad vene-
m currerent homines. Nunc mortis acer-
as vitam nobis reddit cariorem; præſertim
m medici non queant mederi ſemel vita de-
cto. Quanquam ut non omnibus eadem eſt
cendi ſors, ita non eſt eadem omnibus mor-
ratio. Quoſdam cita mors protinus liberat;
lenta morte contabeſcunt. Lethargici,
emadmodum & ab aſpide percuſſi, ſomno
nſopiti citra ſenſum ſui moriuntur. Illud
obſer-

obſervavi, nullum eſſe mortis genus tam ac-
bum, quin perferatur, ſi quis obfirmato anim
decrevit exire. MA. Vtrius mors viſa eſt Cl-
ſtianior? PH. Mihi quidem Georgii viſa eſt l-
norificentior. MA. Etiamne mors habet am-
tionem ſuam? PH. Ego nunquam vidi du
tam diſpari morte morientes. Si vacat audi,
depingam exceſſum utriusque: tuum erit ju-
care, utra mors ſit optabilior homini Chriſt-
no. MA. Imo te rogo, ne graveris narrare. N
ipſe nihil audiero cupidius. PH. Ergo de Ge-
gio prius audi. Vbi mors jam certa ſui ſig
dederat, medicorum chorus, qui diu curar
ægrotum, diſſimulata vitæ deſperatione cœ-
runt mercedem poſcere. MA. Quot erant m-
dici? PH. Aliquando decem, interim duo-
cim; cum pauciſſimi, ſex. MA. Satis erat ad o
cidendum vel valentem. PH. Numerata pe-
nia clam ſubmonuerunt proximos, non pro
abeſſe mortem: curarent ea, quæ pertiner
ad animæ ſalutem; nam de corporis incolu-
tate nihil eſſe ſpei. Per amicos intimos bla
ſubmonitus eſt & ægrotus, ut corporis cur
Deo committeret; ea tantum curaret, quæ p-
tinerent ad feliciter hinc emigrandum. His a
ditis, mira torvitate Georgius oculos inten
in medicos, velut indigne ferens, quod ab i
deſtitueretur. Illi reſponderunt, ſe medicos
ſe, non deos; quod artis erat, præſtitiſſe: cæ-
rum adverſus fatalem neceſſitatem nullam v
lere medicinam. His actis abeunt in pro-
mum cubiculum. MA. Quid? morantur eti
accepta mercede? PH. Inter illos nihil con
nerat de morbi genere: alius ajebat hydrope
alius tympanitem, alius apoſtema in inte
nis, alius aliud atque aliud malum: totoque h
te

mpore, quo tractabant ægrotum, acerrime
iſceptarunt de morbi genere. MA. O felicem
terim ægrotum! PH. Eam litem ut tandem
nirent, per uxorem poſtularunt, ut ſinerent
animati corporis anatomiam fieri: id eſſe
onorificum, & ſolere vel honoris gratia fieri
magnatibus: deinde rem eam fore ſaluti
ultis, idque ad meritorum ipſius cumulum
ceſſurum: poſtremo pollicentur ſuo ſumtu
commercaturos triginta miſſas, ceſſuras in
ommodum mortui. Id ægre quidem, ſed tan-
m blanditiis uxoris ac propinquorum impe-
atum eſt. His actis ſubduxit ſeſe ſtatio [3] me-
corum. Negant enim fas eſſe, ut qui vitæ ſo-
nt opitulari, mortis ſint ſpectatores, aut ex-
quiis interſint. Mox accitus eſt Bernardinus,
r, ut ſcis, reverendus, Franciſcanorum cu-
os, qui confeſſionem exciperet. Vix peracta
confeſſio, jam aderat in ædibus turba qua-
or ordinum, quos vulgus appellat mendi-
ntium. MA. Tot vultures [4] ad unum cadaver?
I. Deinde vocatus eſt parochus, qui homi-
m inungeret, ſacrumq; ſymbolum corporis
ominici porrigeret. MA. Religioſe. PH. Ve-
m ibi minimum abſuit, quin inter paro-
um & monachos cruenta pugna fuerit orta.
A. Apud lectum ægroti? PH. Et quidem ſpe-
ante Chriſto. MA. Quid excitavit tantos tu-
ultus ſubito? PH. Parochus ubi cognovit
grotum fuiſſe confeſſum Franciſcano, nega-
t ſe vel unctionis ſacramentum, vel euchari-
am, vel ſepulturam impartiturum, ni ſuis
ribus audiſſet ægroti confeſſionem: ſe paro-
um eſſe, ſibi pro ſua ovicula reddendam Do-
ino rationem: id non poſſe, ſi ſolus ignoraret
cana cõſcientiæ. MA. Nonne viſus eſt æquum
dice-

[3] *Statio medicorum, id eſt, conventus ſtati.*

[4] *Vultures præſentiunt cadavera: unde captatores teſtamentorum vultures dicuntur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dicere? PH. Non illis quidem. Nam ſtrennue r
clamabant omnes, præſertim Bernardinus
Vincentius Dominicanus. MA. Quid adfer
bant? PH. Magnis conviciis inceſſebant par
chum, ſubinde vocantes eum aſinum, dignun
que qui paſtorem ageret porcorum. Ego, inqu
Vincentius, ſum ſacræ Theologiæ baccala
reus formatus, mox licentiandus, atque etia
doctoris titulo inſigniendus; tu vix legis Eua
gelium; tantum abeſt, ut poſſis excutere ſecr
ta conſcientiæ. Quod ſi libet eſſe curioſum, e
quire, quid agat uxor & manzares [5] tui d
mi. aliaque permulta, quæ me pudet referr
MA. Quid ille? mutus ad hæc? PH. Mutus? In
diceres cicadam [6] ala correptam. Ego, inqu
baccalaureos multo te meliores nectam [7] è f
pulis fabarum. Auctores & principes ordinu
veſtrorum, Dominicus & Franciſcus, ubi dic
cerunt philoſophiam Ariſtotelicam, aut arg
menta Thomæ, aut ſpeculationes Scoti? a
ubi donati ſunt titulo baccalaureorum? Irr
pſiſtis in mundum adhuc credulum, ſed pau
humiles, quidam etiam docti ac pii: nidulab
mini in agris ac vicis, mox in opulentiſſim
quasque civitates, & in florentiſſimam civit
tis partem demigraſtis. Tot ſunt agri qui paſt
rem alere non poſſunt; ibi locus erat veſt
operæ: nunc nusquam adeſtis, niſi in ædib
divitum. Iactatis nomen pontificum; at veſt
privilegia nihil valent, niſi cum ceſſat epiſc
pus, paſtor, aut hujus vicarius. In meo ten
plo nullus veſtrum concionabitur me paſto
incolumi. Non ſum baccalaureus: nec ſanct
Martinus erat, & tamen agebat epiſcopum.
quid mihi deeſt doctrinæ, à vobis non petar
An creditis etiamnum mundum eſſe tam ſt
pidum

5 Iureconſulti manzares vocant ex inceſto natos.
6 Vide Proverb.
7 E culmis tritici nectũtur galeri; nonnunquã & pallia adverſus pluviam. Faba caules habet grandes, intortos & fragiles, ad nihil minus utiles quam ad texendũ. Eſt vulgo jactatum proverbium apud Batavos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dum,ut ubicunque viderit veſtem Dominici
t Franciſci, putet adeſſe illorum ſanctimo-
am? Num veſtra refert, quid agam domi
eæ? Quid vos agatis in latebris veſtris, quo-
odo tractetis ſacras virgines, etiam populus
vit. Iam quam nihilo ſint vel feliciores vel
riores divitum domus, quas frequentatis,
nnibus & lippis & tonſoribus notiſſimum
. Cætera, Marcolphe, non audeo referre:
nino patres illos reverendos minime reve-
ter tractavit. Nec erat futurus finis, ni Geor-
is manu mota ſignum dediſſet, ſe velle quid-
m dicere. Ægre impetratum eſt, ut rixa tan-
per conſileſceret. Tum ægrotus, Sit pax, in-
it, inter vos; tibi parocho denuo confitebor.
inde pro ſtrepitu nolarum, pro cantionibus
eralibus, pro cenotaphio, pro ſepultura nu-
rabitur tibi pecunia, priuſquam exeas hanc
mum; neque committam ut ulla in parte de
queri poſſis. MA. Num parochus recuſavit
n æquam conditionem? PH. Non; tantum
murmuravit nonnihil de confeſſione, quam
roto remiſit. Quid opus eſt, inquit, iiſdem
etendis fatigare tum ægrotum, tum ſacer-
tem? Si in tempore mihi confeſſus fuiſſet,
taſſis ſanctius condidiſſet ſuum teſtamen-
n: nunc vos videritis. Hæc æquitas ægroti
ſime habebat monachos, indigne ferentes
n prædæ partem decidi parocho. Et tamen
erceſſi, fecique ut lis ſopiretur. Parochus
xit ægrotum, dedit corpus Domini, & nu-
rata ſumma diſceſſit. MA. Sequuta eſt igitur
n tempeſtatem tranquillitas? PH. Imo tem-
tatem hanc ſævior tempeſtas protinus ex-
it. MA. Obſecro quid cauſſæ? PH. Audies.
nfluxerant in ædes quatuor ordines men-
dican-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dicantium; his adjunxit ſeſe quintus Cruc-
rorum. Adverſus hunc ceu nothum quatt
illi magno tumultu coorti ſunt: rogabant i
vidiſſent unquam plauſtrum quinq; rotaru?
aut qua fronte vellent eſſe plures mendic-
tium ordines, quam ſint Euangeliſtæ? Eade,
inquiunt, opera adducite huc mendicos om
è pontibus ac triviis. MA. Quid ad hæc Cru-
feri? PH. Viciſſim rogabant quomodo tum-
ceſſiſſet plauſtrum eccleſiæ, cum nullus et
ordo mendicantium; deinde cum unus eſſ,
poſtea tres? Nam Euangeliſtarum, inquiu,
numerus nihilo plus habet affinitatis cum r-
ſtris ordinibus, quam cum alea, quæ undiq
quatuor oſtendit angulos. Auguſtinenſes q
allegit in ordinem mendicantium, aut q
Carmelitas? Quando mendicavit Auguſtin,
aut quando Helias? Nam hos faciunt ſuoru
ordinum auctores. Hæc, aliaque multa fo-
ter quidem illi detonabant; ſed ſoli, quatu
exercituum impreſſionem [8] non ferentes, c
ſerunt, dira tantum minitantes. MA. Heic
tem effulſit tranquillitas. PH. Imo ſyncre-
mus [9] ille in quintum ordinem, verſus eſt
pugnam gladiatoriam. Franciſcanus ac Do
nicanus contendebant, nec Auguſtinenſes, n
Carmelitas eſſe germane mendicos, ſed noth
ac ſuppoſititios. Hæc rixa ſic incruduit,
plane vererer, ne veniretur ad manus. MA. H
cine ferebat ægrotus? PH. Non hæc acta ſ
apud lectum: ſed in atrio, quod cubiculo
hærebat: voces tamen omnes ad ægrot
permanabant: neque enim muſſabant [1],
plenis [2] tibiis res agebatur: & ſcis, alioqui in
grotis aurium ſenſum eſſe acutiorem. MA. Q
tandem exitus belli? PH. Ægrotus per uxor
denu

[8] *Impreſſio, eſt vehemens hoſtium irruptio.*

[9] *Syncretiſmus, id eſt, conſpiratio prius diſſidẽtium, in communem hoſtem. vide Chiliad.*

[1] *Muſſare, tacite loqui.*

[2] *Id eſt, clare. vide Prov.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nuntiavit ut ſilerent pauliſper, ſe compoſi-
rum hoc diſſidium. Itaque rogavit, ut tum
idem temporis Auguſtinenſes & Carmeli-
diſcederent; hoc illos nullo ſuo damno fa-
ros. Nam tantundem, inquit, cibi mittetur
domum, quantum heic daretur remanen-
us. In funere vero juſſit omnes ordines ad-
e, etiam quintum, atque ut æqua pecuniæ
tio divideretur ſingulis; ad commune ta-
n convivium non adhiberentur, ne quid
bæ poſſet oriri. MA. Virum œconomicum [3]
ni narras, qui vel moriens norit tot rerum
las componere. PH. Phy! multis annis geſ-
it militiæ ducem. Ibi quotidianum eſt hu-
nodi tumultus ſuboriri inter cohortes.
. Erat igitur re ſplendida? PH. Admodum.
. Sed male parta, ut fit, rapinis, ſacrilegiis,
orſionibus. PH. Ita quidem vulgo faciunt
es; nec auſim dejerare, hunc fuiſſe ab illo-
n moribus alienum. Si tamen ſatis homi-
n novi, magis auxit rem ingenii dexteri-
, quam violentia. MA. Qui ſic? PH. Cal-
t arithmeticam. MA. Quid tum poſtea?
Quid tum? apud principem ſupputabat mi-
n triginta millia, cum vix eſſent ſeptem
ia. Deinde multis militibus nihil numera-
MA. Næ tu mihi magnificam narras arith-
cam. PH. Deinde bellum arte ducebat [4],
us ſimul & ab hoſtium & amicorum vi-
c oppidis pecuniam ſtipulari menſtruam:
oſtibus, ne paterentur hoſtilia: ab amicis,
s liceret cum hoſte paciſci. MA. Agnoſco
em vulgatum militum. Sed abſolve narra-
em. PH. Bernardinus igitur & Vincentius
aliquot ſui ordinis ſodalibus remanſerunt
ægrotum; ad reliquos miſſus eſt com-

meatus.

[3] *Peritum rei domeſticæ, vocat œconomicum.*

[4] *Ducunt bellum, qui de induſtria proferunt: ſed gerunt, qui vere bellant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

meatus [5]. MA. Satin' inter eos convenieb
qui remanſerunt in præſidio [6]? PH. Non
quequaque. Grunniebant neſcio quid de pr
rogativis diplomatum : ſed ne non perageret
fabula, diſſimulatum eſt. Heic jam proferu
tur cautiones teſtamentariæ, fiuntque ſtipu
tiones accitis teſtibus, de iis, quæ inter ip
ante transegerant. MA. Iſtæc audire geſti
PH. Dicam ſummatim; nam perlonga eſt
bula. Supereſt uxor annos nata duodequad
ginta, mulier ſane proba cordataque : filii d
alter annum natus undevigeſimum, alter de
mumquintum : filiæ totidem, ſed impub
utraque. Teſtamento ſic cautum erat, ut ux
quoniam perpelli non poterat ut fieret mo
cha, ſumeret pallium Beghinæ, id eſt, medi
genus inter monachas & laïcas : filius n
major, quoniam nec is induci potuit, ut
ret monachus; MA. Vulpes anus [7] non capi
laqueo. PH. mox ab exſequiis patris prope
ret Romam, ibique ex relaxatione Pontifi
factus ante legitimam ætatem ſacerdos, tot
annum ſingulis diebus ſacrificaret in tem
Vaticano pro anima patris; & ſacros gradu
Laterano, ſingulo quoque Veneris die, ge
bus perreptaret. MA. Suſcepit hæc libent
PH. Ne dicam dolo, ut [8] aſini ſolent ſarcin
impoſitas. Filius minor dicaretur S. Franciſ
filia major S. Claræ, minor Catharinæ Sene
Hoc tantum potuit obtineri : nam Geo
mens erat, quo magis ſibi Deum haberet
noxium, quinque ſuperſtites partiri in quin
mendicantium ordines : & acriter quidem
laboratum eſt; ſed ætas uxoris, filiique m
ris, nec minis, nec blanditiis ceſſit. MA. Ex
redandi genus. PH. Vniverſa hæreditas ſic

div

[5] Commeatus, id eſt, cibus; militare verbum.

[6] Et ideo præſidium vocat domum unde alios depulerant.

[7] Vide prov.

[8] Alluſit ad illud Flacci: Demitto auriculas ut iniquæ mentis aſellus, Cum gravius dorſo ſubiit onus.

viſa, ut detractis de [9] ſolido impendiis funebus, uncia [10] cederet uxori, cujus dimidia titaret ipſa, dimidium cederet loco, cui ſe et addictura; unde ſi mutato cōſilio recede-, tota pecunia reſideret penes eum gregem: ra uncia decideretur filio, cui tamen ſtatim meraretur viaticum, & quod ſatis eſſet endo diplomati [1], parandoque victui annuo mæ. Qui ſi mutata ſententia recuſaret inii ſacris ordinibus, illius uncia divideretur er Franciſcanos, & Dominicanos. Et id ne, vereor; adeo videbatur adoleſcens à ſa- abhorrere. Duæ unciæ cederent monaſte-, quod excepiſſet filium natu minorem: bi- item monaſteriis, quæ excepiſſent puel- ſed hac lege, ut ſi illi detrectarent eam vi- profiteri, omnis tamen pecunia penes il- maneret incolumis. Iam una rurſus uncia ideretur Bernardino, tantundem Vincen-: dimidium unciæ Carthuſianis, pro com-nione bonorum operum omnium, quæ to- ierent ordine. Vncia & ſemis quæ ſupera-, diſtribueretur occultis pauperibus, quos eficio dignos judicaſſent Bernardinus, & icentius. MA. Debebas Iureconſultorum re dicere, quos vel quas. PH. His igitur ver- ſtipulati ſunt, recitato teſtamento: Georgi earice, vivus & ſanæ mentis approbas hoc amentum, quod dudum ex animi tui ſen- tia condidiſti? Approbo. Et hæc eſt tua ſu- ma, & immutabilis voluntas? Eſt. Meque, hunc Vincentium baccalaureum inſtituis mæ tuæ voluntatis executores? Inſtituo. Ius eſt denuo ſubſcribere. MA. Qui potuit riens? PH. Bernardinus rexit ægroti ma- m. MA. Quid ſubſcripſit? PH. Sanctum Fran- ciſcum,

[9] Id eſt, de integra hæreditate, quæ aſſis dicitur, nondum diviſa.

[10] Vncia, duodecima pars aſſis.

[1] Diplomati, quo liceret conſecrari ſacerdotem ante tempus legitimum.

ciſcum, & ſanctum Dominicum iratos h
beat, qui tétarit hinc aliquid immutare. MA.
non metuebant actionem teſtamenti inof
cioſi? PH. Iſta actio non habet locum in h
quæ Deo dicantur; neque quiſquam libent
cum Deo litem ſuſcipit. His peractis uxor
liberi datis dextris ægroto, jurant ſe ſervat
ros quod recepiſſent. Poſt hæc cœptum eſt a
de pompa funerali, non ſine contentione. Ta
dem hæc vincit ſententia, ut ex quinque or
num ſingulis adeſſent novem, in honore
quinque voluminum Moſis, & Angelorum
novem choros digeſtorum. Suam quiſque o
do crucem præferret, canerentque funebr
nænias [2]. Ad hæc præter cognatos conduc
rentur triginta (tot nummis erat venditus D
minus) daduchi [3] pullati, & honoris gra
ploratores duodecim (hic eſt numerus ordi
Apoſtolico ſacer) comitarentur: à feretro
quereretur equus Georgii pullatus, ſic ad gen
alligata cervice, ut herum humi requirere
deretur. Stragula hinc atque hinc oſtendere
inſignia. Similiter & unaquæque tæda & pu
veſtis haberet inſignia. Reponeretur aute
corpus quidem ipſum ad dextram altaris ſu
mi in tymbo marmoreo, qui promineret à ſ
lo pedes quatuor; ipſe in ſummo recumbere
Pario ſculptus marmore, totus armatus à ve
tice uſque ad calcaneum; nec deeſſet galeæ ſ
criſta: criſta erat onocrotali collum: nec c
peus lævo brachio, in quo inſignia hæc era
tria capita apri ſilveſtris aurea, in [4] plani
argentea: nec lateri gladius inaurato capul
nec baltheus inauratus ac gemmeis diſtinct
bullis, nec pedibus aurea calcaria: erat eni
eques auratus: ſub pedibus haberet leopardu

O

[2] Nænia, proprie cantilenæ funebres: nonnunquam tamen nugas quaslibet appellamus nænias.

[3] Daduchi, tædiferi.

[4] Data opera fingit inſignia vitioſa. Nam caduceatorum leges habent adulterina eſſe inſignia, quæ habent metallum ſuper metallum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

æ ſepulcri titulum haberent tali viro di-
num. Cor autem ſeparatim recondi volebat
ſacello divi Franciſci. Inteſtina mandavit
rocho, honorifice ſepelienda in ſacello quod
Virgini matri ſacrum. MA. Funus nimirum
horificum, ſed nimio conſtans. Venetiæ vel
loni cuipiam plus haberetur honoris mini-
r impendio. Feretrum elegans dat ſodalitas,
&num comitantur aliquando ſexcenti mo-
norum tunicis palliisve veſtiti. PH. Vidi-
r & nos, riſimusque iſtas pauperum ine-
p glorias. Incedunt fullones & coriarii ſu-
re, inferneque cerdones, in medio mona-
c chimæras eſſe diceres: nec heic alia res
e, ſi vidiſſes. Cautum eſt & illud Georgio,
ranciſcanus, & Dominicanus, inter ſeſe
ſe decernerent, utris primus cederet locus
pompa: poſt hos cæteri quoque ſortirentur,
quid hinc oriretur tumultus. Parochus &
his clerici locum tenerent infimum, hoc eſt,
mum. Nec enim aliud erant paſſuri mo-
ni. MA. Non acies tantum, ſed & pompas
allebat ordinare. PH. Cautum eſt & illud,
nebre ſacrum, quod apud parochum fie-
modulato muſicorum concentu peragere-
honoris gratia. Dum hæc aliaque tractan-
inhorruit ægrotus, deditque ſigna certiſſi-
upremum tempus adeſſe. Adornatur igi-
xtremus fabulæ actus. MA. Nondum finis?
Recitatur diploma pontificis, in quo pro-
ebatur criminum omnium abolitio, to-
ue purgatorii metus adimebatur. Ad hæc
ficabantur omnia illius bona. MA. Rapto
? PH. Certe jure belli ac more militari.
Sorte aderat Philippus Iureconſultus uxo-
ater: is in diplomate notavit locum ſecus
poſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

poſitum, quam oportuit, & injecit ſuſpicio-
nem falſi. MA. Haudquaquam in tempore: G
ſimulandum erat, etiamſi quid ineſſet erro
& nihilo pejus habuiſſet ægrotus. PH. Aſt-
tior. Et ægrotus ſic hac re perturbatus eſt
minimum abeſſet à deſperatione. Ibi Vinc-
tius fortem virum præbuit; juſſit Georgi
quieto eſſe animo, ſibi eſſe poteſtatem co-
gendi ſupplendique, ſi quid in diplomati
vel erratum eſſet, vel omiſſum. Quod ſi te-
quit, fefellerit diploma, ego jam nunc hanc a-
mam pro tua ſuppono anima, ut tua petat c
los, mea dedatur orco. MA. Accipitne Deus
les animarum permutationes: Et, ſi acci
num ſatis cautum videbatur Georgio tali-
gnore? Quid ſi Vincentii anima vel absque p
mutatione debebatur inferis? PH. Quod
ſtum eſt, narro. Hoc certe perfecit Vincent
ægrotus viſus eſt animum recipere. Mox r
tantur cautiones, quibus Georgio promi-
batur ſocietas omnium operum, quæ fieri
per quatuor ordines, & quintum Carthuſi-
ſium. MA. Ego metuerem, ne deprimeret
inferos, ſi tantum ſarcinæ bajulandum eſ
PH. De bonis operibus loquor: ea non al
gravant animam ſubvolaturam, quam plu
avem. MA. Mala igitur opera ſua quibus
gant? PH. Militibus Germaniæ conductit
MA. Quo jure? PH. Iure Euangelico: Habe
dabitur. Simulque recitatus eſt numerus
ſarum & pſalteriorum, quæ defuncti anim
eſſent comitatura. Erat autem immenſus. P
hæc iterata eſt confeſſio, dataque benedict
MA. Ita efflavit animam? PH. Nondum. Str
eſt humi ſtorea juncis contexta, ſic ut ab ini
convoluta cervicalis ſpeciem ex ſeſe facer

MA. Qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

). Quid nunc futurum eſt? PH. Eam con-
ſerunt cinere, ſed raro; ibi depoſuere cor-
æ ægroti. Inſtrata eſt tunica Franciſcana, ſed
ius conſecrata preculis & aqua luſtrali. Cu-
la ſuppoſita eſt capiti: nam tum indui non
erat. una cum illa ſuppoſitum eſt diploma
n cautionibus. MA. Nova mortis ſpecies.
Atqui confirmant, dæmoni nullum eſſe jus
os qui ſic moriuntur. Sic ajunt præter alios
rtuum S. Martinum & Franciſcum. MA. Sed
c morti illorum vita reſponderat. Obſecro
d tum poſtea? PH. Porrecta eſt ægroto cru-
imago & candela cerea. Ad crucem porre-
n dixit ægrotus; Soleo in bellis tutus eſſe
o clypeo; nunc hunc clypeum opponam
hi meo. & exoſculatus admovit humero
o. Ad ceream vero ſacram, Olim, inquit,
a valui in bellis: nunc hanc haſtam vibrabo
erſus hoſtem animarum. MA. Satis milita-
r. PH. Has poſtremas voces edidit. Nam
x linguam mors occupavit, ſimulque cœ-
nimam agere. Bernardinus à dextris im-
ebat morienti, Vincentius à ſiniſtris, uter-
pulcre vocalis. Alter oſtendebat imaginem
ti Franciſci, alter Dominici. Cæteri ſparſi
cubiculum demurmurabant pſalmos ali-
t voce lugubri. Bernardinus magnis voci-
tionibus percellebat aurem dextram, Vin-
ius ſiniſtram. MA. Quid occlamabant?
Hujuſmodi ferme Bernardinus: Georgi
arice, ſi nunc quoque probas ea quæ ſunt
inter nos, flecte caput in dextrum. flexit.
centius contra; Ne quid trepides, Georgi;
es Franciſcum & Dominicum propugna-
s. Eſto ſecurus. Cogita quantum habeas
itorum, quod diploma; denique memi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

neris meam animam pro tua oppignoratam
quid eſſet periculi: hæc ſi ſentis & probas,
cte caput in lævum. flexit. Rurſus ſimili
more, Si hæc ſentis, inquiunt, preme manu
meam. tum manum preſſit. Ita huc & illuc
ctendo capite & premendis manibus transa
ſunt horæ ferme tres. Cum jam inciperet o
tare Georgius, ibi Bernardinus erectus pron
tiavit abſolutionem: quam perficere non p
tuit, quin Georgius efflaſſet animam. H
ſub noctis medium: mane peracta anaton
MA. Quid mali repertum eſt in corpore? PH. I
cte mones; nam exciderat. Fragmentum plu-
bi inhærebat diaphragmati [5]. MA. Vnde
PH. Vxor narrabat illum quondã ictum ſp
rula bombardica. Hinc conjectabant me
plumbi liquefacti particulam reſediſſe in c
pore. Mox corpus lacerum utcunque conve
tum eſt amictu Franciſcano. A prandio ſep
tura peracta eſt, ea pompa qua decretum e
MA. Nunquam audivi mortem operoſiore,
nec funus ambitioſius. Verum iſtam opi
fabulam nolis evulgari. PH. Quam ob re
MA. Ne quid irritentur crabrones. PH. N
eſt periculi. Etenim ſi pia ſunt quæ narro, eti
ipſorum intereſt hæc ſcire populum: ſin m
nus, quotquot inter illos boni ſunt, mihi g
tias agent, qui hæc prodiderim; quo pude
correcti quidam deſinant ſimilia facere; dein
ſimplices caveant, ne in ſimilem pertrahant
errorem. Sunt enim & apud iſtos cordati
reque pii, qui frequenter apud me queſti ſu
paucorum vel ſuperſtitione, vel improbit
totum ordinem reddi apud bonos invid
ſum. MA. Recte tu quidem, & fortiter.
nunc aveo ſcire, quomodo deceſſerit Cor

[5] *Diaphragma, eſt ſeptũ tranſverſum, quod ſeparat præcordia, in quibus cor & pulmo, ab inferioris corporis parte, in qua ſplẽ, hepar & renes.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ius. PH. Vt vixit nulli moleſtus, ita mortuus
ſt. Habebat febrem anniverſariam [6], quæ ſta- *6 Id eſt, ſingulis annis recurrentem.*
is temporibus ſingulis annis recurreret. Ea
um, ſive quia gravabat ætas (nam annum ex-
eſſerat ſexageſimum) ſive aliis de cauſſis, ſo-
to magis urgebat hominem, & viſus eſt ipſe
ræſentire diem fatalem imminere. Itaque
uatriduo prius, quam moreretur, erat Do-
ninicus dies; templum adiit, confeſſus eſt ſuo
arocho, audivit publicam concionem & ſa-
rum; à ſacro, reverenter accepto pignore cor-
oris Dominici, domum ſe recepit. MA. Non
ſus eſt medicis? PH. Vnicum dumtaxat con-
luit, ſed non minus bonum virum, quam
onum medicum: ei Iacobo Caſtrutio nomen
t. MA. Novi. Nihil illo ſincerius. PH. Is re-
ondit, ſuam quidem operam amico non de-
turam, ſed ſibi videri plus eſſe præſidii in
eo, quam in medicis. Cornelius hanc vocem
on minus alacriter accepit, quam ſi certiſſi-
am vitæ ſpem oſtendiſſet. Itaque tametſi
mper pro ſuis facultatibus fuiſſet perbeni-
us in pauperes, tum quidquid decidi poterat
oris & liberorum neceſſitati, impartiebatur
egenos, non iſtos ambitioſe mendicos, &
iſquam non obvios, ſed in probos, qui pro
ibus induſtria laborandi cum paupertate
gnabant. Rogabam hominem ut decumbe-
, & ſacerdotem ad ſeſe accerſeret potius,
am tenue corpuſculum defatigaret. Reſpon-
, hoc ſibi ſemper ſtudio fuiſſe, ut amicos
os ſublevaret potius, ſi poſſet, quam grava-
officiis; nec ſe ſui diſſimilem eſſe velle in
orte. Ne decubuit quidem niſi poſtremum
m, & noctis partem, qua reliquit terras. In-
im ob corpuſculi laſſitudinem baculo nite-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

batur, aut ſedebat in cathedra; raro compon
bat ſe lectulo, ſed veſtitus & erecto capite. H
tempore aut mandabat aliquid de curand
egenis, maxime notis aut vicinis, aut legebat
libris ſacris , quæ provocant hominis er
Deum fiduciam , quæque illius in nos carit
tem declarant. Si per laſſitudinem ipſe min
poterat , audiebat amicum prælegentem. Fr
quenter miro affectu hortabatur familiam
mutuum amorem & concordiam , atque ſt
dium veræ pietatis; ſolicitosq; de morte ipſi
amantiſſime conſolabatur. Identidem adm
nebat ſuos, ne quid æris alieni præteriretur i
diſſolutum. MA. Non condiderat teſtame
tum? PH. Iam pridem ſanus ac valens id cu
rat. Negabat enim eſſe teſtamenta , quæ f
rent ab agentibus animam , ſed deliramen
potius. MA. Nihil legarat monaſteriis aut e
nis? PH. Ne teruncium quidem. Ego , inqu
pro mea portione diſpenſavi facultatulas me
nunc ut earum poſſeſſionem aliis trado ,
trado & diſpenſationem. Et confido meos ſa
ctius diſpenſaturos , quam ipſe feci. MA. N
accerſebat ad ſeſe pios homines , quemadm
dum fecit Georgius? PH. Ne unum quide
præter familiam & duos intime amicos nul
aderat. MA. Demiror quid ſenſerit. PH. Ne
bat ſe morientem pluribus moleſtum eſte v
le , quam fuiſſet naſcens. MA. Exſpecto fin
iſtius fabulæ. PH. Mox audies. Venit dies
vis. Ille ſtratum non reliquit , ſentiens ext
mam corpuſculi laſſitudinem. Accitus pa
chus impartiit extremam unctionem , ac r
ſus porrexit corpus Domini , ſed citra con
ſionem. Negabat enim quidquam ſcrupuli
ſediſſe in animo. Ibi parochus agere cœpit

ſep

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

epultura, qua pompa, quove loco ſepeliri vel-
et. Sepeli, inquit, me quomodo ſepelires infi-
næ ſortis Chriſtianum: nec mea refert, ubi ſe-
onas hoc corpuſculum, æque inveniendum
extremo die ubicunque condideris. Pom-
am funeris nihil moror. Mox injecta mentio
e ſonitu campanarum, de tricenariis, & an-
verſariis, de diplomate, de communione
eritorum emenda. Tum ille; Mi paſtor, ni-
lo pejus habebo, etiamſi nulla ſonet campa-
. Si me vel uno funebri ſacro dignaberis, plus
tis erit. Aut ſi quid aliud eſt, quod ob publi-
m eccleſiæ conſuetudinem citra ſcandalum
firmorum omitti vix poteſt, id tuo permitto
bitratui. Nec eſt animus, cujusquam vel pre-
s commercari, vel meritis quenquam ſuis
oliare. Satis meritorum exuberat Chriſto: &
nfido totius eccleſiæ preces ac merita mihi,
modo vivum ſum membrum, profutura. In
obus diplomatibus mihi tota ſpes eſt. Alte-
m eſt peccatorum meorum, quod princeps
ſtorum dominus Ieſus abolevit, affigens il-
l cruci; alterum quod ipſe ſuo ſacroſancto
guine ſcripſit & obſignavit, quo nos certos
ddidit de ſalute æterna, ſi totam fiduciam
ſtram in ipſum transferamus. Abſit enim ut
tructus meritis ac diplomatibus provocem
ominum meum, ut in judicium veniat cum
vo, certus quod in conſpectu ejus non juſti-
abitur omnis vivens. Ego ab illius juſtitia
ello ad ejuſdem miſericordiam, quoniam
menſa eſt & ineffabilis. His dictis abiit pa-
hus. Cornelius, veluti magna ſpe ſalutis cō-
ta, gaudens & alacer, jubet ſibi quædam
itari è ſacris voluminibus, quæ confirmant
m reſurrectionis & præmia immortalitatis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

velut illud ex Eſaia de morte Ezechiæ dila
una cum cantico : deinde cap. 15. epiſto
Paul. ad Corinth. prioris : de morte Lazari
Ioanne : ſed præcipue hiſtoriam Chriſti p
ex Euangeliis. Quam hic animo devorabat ſi
gula, ad quædam ſuſpirans , ad alia compoſi
manibus gratias agens, ad quædam hilareſce
ac geſtiens, ad nonnulla preculas quasdam b
ves ejaculans ! A prandio cum paululum te
poris obdormiſſet , jubet recitari caput
Euangelio Ioannis duodecimum, usque ad
ſtoriæ finem. Heic dixiſſes hominem pla
transfigurari, afflarique novo ſpiritu. Iam d
vergebat ad veſperam; accerſit uxorem ac
beros : ibi erecto quantum licuit corpuſcu
ſic affatus eſt ſuos : Cariſſima conjux , qu
Deus ante conjunxerat , idem nunc ſepar
ſed corporibus dumtaxat, idque ad breve te
pus: curam, caritatem, pietatem , quam an
hac partiri ſoles in me & dulciſſima pigno
totam in iſtos transfer. Ne putaris te ullis m
dis poſſe magis demereri vel Deum , vel n
quam ſi iſtos, quos Deus dedit nobis conju
fructum , ſic educes , foveas & inſtituas ,
Chriſto digni habeantur. In hos igitur con
plica pietatem tuam , & meam portionem
te tranſlatam exiſtima. Id ſi feceris , ut fac
ram confido , non erit cur videantur orpha
Quod ſi repetas matrimonium. Ad hanc
cem uxor erupit in fletum, cœpitque deiera
ſe nunquam de repetendis nuptiis cogita
ram. Heic Cornelius : Soror in Chriſto m
cariſſima , ſi Dominus Ieſus largiri dignabi
tibi propoſitum iſtud ac robur ſpiritus , ne
ſis dono cœleſti. Erit enim hoc tibi parite
liberis commodius. Sin alio vocabit carnis
firmit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

rmitas, ſcito quod mors mea te liberat à jure
onjugii, ſed non liberat à fide, quam meo
oque nomine debes curandis communibus
eris. Quod ad matrimonium attinet, utere
ertate quam tibi permiſit Dominus. Tantum
oc te rogo moneoque, ut virum tibi deligas
moribus, tuque te illi talem præbeas, ut poſ-
t vel ſuapte bonitate ductus, vel tua commo-
tate provocatus amare privignos. Proinde
ve, ne cui voto te obſtringas. Serva te libe-
m Deo & liberis noſtris; quos ſic inſtitues ad
nnem pietatem, ut caveas, ne ſe cuipiam ad-
cant inſtituto, donec per ætatem & rerum
um conſtiterit ad quod vitæ genus ſint ido-
i. Deinde verſus ad liberos, exhortatus eſt
ſtudium pietatis, ad obediendum matri, ad
utuam inter ipſos caritatem & concordiam.
is peroratis, dedit oſculum uxori; liberis, fa-
o ſigno crucis, precatus eſt bonam mentem,
Chriſti miſericordiam. Poſt hæc intuens
nnes qui aderant, Sub craſtinam, inquit, au-
ram Dominus, qui diluculo revixit, pro ſua
iſericordia dignabitur hanc animulam ex
jus corpuſculi ſepulcro, eque hujus morta-
atis tenebris evocare in lucem ſuam cœle-
m. Nolo teneram ætatem excubiis inanibus
igari. Cæteri quoque viciſſim dormiant. mi-
ſatis eſt unum adeſſe vigilem, qui recitet ſa-
am lectionem. Tranſacta nocte ſub horam
artam, cunctis præſentibus juſſit recitari
almum totum, quem Dominus orans recita-
in cruce. Eo finito, juſſit exhiberi cereum, &
ucem. & cereum accipiens, dixit: Dominus
uminatio mea & ſalus mea; quem timebo?
ucem exoſculatus dixit: Dominus protector
æ meæ; à quo trepidabo? Mox manus ſuper

 pectus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

pectus in ſupplicantis geſtum compoſuit, &
oculis in cœlum erectis dixit, Domine Ie,
accipe ſpiritum meum. Et protinus clauſit o-
los veluti dormiturus; ſimulque levi flatu e-
ſit ſpiritum: dixiſſes illum obdormiſſe, non
ſpiraſſe. MA. Nunquam audivi mortem
nus operoſam. PH. Talis fuerat in omni v
Vterque fuit amicus. Fortaſſe non æque di-
dico, uter deceſſerit Chriſtianius: tu qui in-
ger es, rectius diſpicies. MA. Ita faciam,
per otium.

ECHO.

IVVENIS, ECHO.

IV. CVpio paucis te conſulere, ſi vacat. EC.
cat. IV. Et ſi venio tibi gratus juve
EC. Venis. IV. Sed poteſne mihi & de fut
dicere verum, Echo? EC. Ἔχω [1]. IV. Et Gr
noſti? quid iſtuc novi? EC. Novi. IV. Q
lia tibi videntur Muſarum ſtudia? EC. Δῖα
IV. Cenſes igitur terendos auctores, qui con
cunt ad bonas litteras? EC. Teras. IV. Qu
igitur mentem habent iſti, qui hæc ſtudia l
guis traducunt ſuis? EC. Suis. IV. Sed utin
harum cultores ſimiliter eſſent & pietatis ſ
dioſi! EC. O ſi! IV. Nunc quorundam imp
bitas omnes reddit inviſos. EC. Ἴσως [3]. IV.
multis hominum, peccatum confertur in
men eruditionis. EC. Ὄνοις [4]. IV. Atqui vu
videntur non infimi. EC. Fimi. IV. Quid fac
cenſes eos qui terunt ætatem in ſophiſtico d
ctrinæ genere? EC. Nere. IV. Fortaſſis telas a-
nearum. EC. Harum. IV. At Penelopes te
texunt ac retexunt. EC. Texunt. IV. Cui ſuad
ut me dem vitæ inſtituto? EC. Tuto. IV. E
auſpicatum, ſi uxorem duxero? EC. Se

IV. Qu

1 Ἔχω, *poſſum.*
2 Δῖα, *divina.*
3 Ἴσως, *fortaſſe.*
4 Ὄνοις, *aſinis.*

. Quid ſi mihi veniat uſu, quod his qui inci-
unt in uxores parum pudicas, parumque fru-
feras? EC. Feras. IV. Atqui cum talibus morte
rior eſt vita. EC. Vita. IV. Siccine in rebus hu-
anis dominari fortunam? EC. Vnam. IV. Ma-
fortaſſe expedit, ut aliquis præ conjugio
onachi inſtitutum eligat. EC. Ligat. IV. Quid
pereſt remedii, ubi quem adſtrinxerit jam
dus inſolubilis? EC. Bilis. IV. Attamen mi-
um eſt homines vivere ſolos. EC. Ὅλως [5].
. Cujusmodi cenſes horum temporum ple-
sque monachos? EC. Ἄχος [6]. IV. Quid
cur iſtos movet, qui ſuſpiciunt illos ut ſemi-
os? EC. Δέος [7]. IV. Quid captant pleri-
e qui ambiunt ſacerdotium? EC. Otium.
Præterea nihil habet ſacerdos? EC. Κέρδος [8].
. Quid bonæ rei contigit illis qui fiunt epi-
pi? EC. Κόποι [9]. IV. At nulli magis vivunt
ocio. EC. Scio. IV. Quæ res illos admonere
terit, ut intelligant, quantum ſuſtineant
us? EC. Ὁ νοῦς [1]. IV. Ergo res præclara eſt
erdotium, ſi quis ſe in eo gerendo qualem
ortet præbeat? EC. Beat. IV. Quid fructus
t, ſi me conferam in aulam eorum, qui præ-
llunt monarchica dignitate? EC. Ate. IV. At
n paucos video qui ſolent illinc ſibi præcla-
m felicitatem ariolari. EC. Λάροι [3]. At in-
im dum incedunt holoſericati, vulgo viden-
t homines magnifici. EC. Fici. IV. Foris igi-
r aureos, intus ficulnos homines dicis, ſi quis
ſpiciat cominus? EC. Minus. IV. Nihil igitur
eclari ſunt, quos pro diis veneramur byſſi-
s. EC. Σίνος [4]. IV. Nec militare genus ma-
o æſtimabis fortaſſe. EC. Aſſe. IV. Magnum
iddam pollicentur qui è ſideribus & futura
edicunt Aſtrologi. EC. Λόγοι [5]. IV. At ſtren-

[5] Ὅλως, *omnino.*
[6] Ἄχος, *perniciẽ, peſtem.*
[7] Δέος, *timor.*
[8] Κέρδος, *lucrum.*
[9] Κόποι, *labores.*
[1] Ὁ νοῦς, *mens.*
[2] *Ate, dea damni.*
[3] Λάρος, *avis marina & rapax.*
[4] Σίνος, *nocumẽtum.*
[5] Λόγοι, *verba.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[6] *Εἰκῇ, temere, fruſtra.*
[7] *Λύκοι, lupi.*

nue laborant Grammatici. EC. Εἰκῇ [6]. IV. N
placent, opinor, leguleii homines ſemper-
melici. EC. Λύκοι [7]. IV. Qualis ero, ſi fi
opifex? EC. Fæx. IV. Itane nihil præterea ad-
runt artes boni aut mali? EC. Ali. IV. Fue-
ne beatus, ſi perſeveravero in bonis litter
EC. Eris. IV. Sed quæ res dabit, ut adſit piet
EC. Ætas. IV. Decem jam annos ætatem tr
in Cicerone. EC. Ὄνε [8]. IV. Vnde tibi ſubit
aſinum dicere? EC. E re. IV. Fortaſſis hoc
cis, non ſic huic incumbendum ut alios rel-
quam. EC. Inquam. IV. Non placet igitur,
qui ſe per omnem vitam tantum in hoc t
queat, ut fiat Ciceronianus? EC. Ἄνους
IV. Quid ſupereſt natu grandibus, quorum æ
ad hæc diſcenda non eſt tempeſtiva? EC. Sti
IV. Facundior eſſes, opinor, ſi longius ab
ſem. EC. Eſſem. IV. Non me delectant ſerm
nes diſſyllabi. EC. Abi. IV. Cœpi prior; vid
non poſſe vitari, quin poſterior deſinas. EC.
nas. IV. Iam igitur tibi videor ſatis inſtruct
ad ea probe gerenda quæ ſunt in vita? EC. I
IV. Proinde ſi me voles abire, dicito. EC. Ito.

[8] *Ὄνε, aſine.*
[9] *Ἄνους, amens.*

ΠΟΛΥΔΑΙΤΙΑ,

DISPAR CONVIVIUM.

SPUDUS, APITIUS.

SP. Heus heus, Apiti. AP. Non audi
SP. Heus, inquam, Apiti. AP. Quis h
eſt tam moleſtus interpellator? SP. Eſt ſeriæ
quiddam, quod te volo. AP. At ego ad rem
riam propero. SP. Quonam? AP. Ad cœna
SP. Hac ipſa de re tecũ volebam agere. AP. N
vacat nunc actoribus operam dare, ne actu
agam. SP. Nihil feceris diſpendii; comitab
te quo properas. AP. Age dic, modo tribus ve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

is. SP. Magno ſtudio molior convivium, in quo nulli diſpliceam convivarum, placeam omnibus. Ejus artis quoniam tu principatum tenes, ad te velut ad oraculum confugio. AP. Reſponſum accipe, & quidem juxta veterum morem ἔμμετρον [1]. Nulli ut diſpliceas, nullum invitare memento. SP. Atqui ſolemne eſt epulum; multos excipiam oportet. AP. Quo plures invitaris, hoc pluribus diſpliceas oportet. Quæ fuit unquam tam bene vel conſcripta, vel acta fabula, ut toti placuerit theatro? SP. Sed age, Comi delicium Apiti, ſubleva me tuo conſilio; habebo te poſthac numinis loco. AP. Sit igitur hoc primum conſilium; Ne conare quod fieri non poteſt. SP. Quidnam? AP. Ut convivator omnibus placeas. Tanta eſt palatorum varietas. SP. At ſaltem ut paucioribus diſpliceam. AP. Voca paucos. SP. Non licet. AP. Voca pares, & ingeniis congruentes. SP. Ne id quidem mihi liberum eſt. Vitari non poteſt, quin & multos vocem, & diſſimiles, denique nec ejuſdem linguæ, neque nationis homines. AP. Næ tu mihi vere convicium narras, non convivium; in quo facile poſſit talis exoriri lusus, qualem Hebræi narrant accidiſſe in ſtructura Babel, ut petenti frigidum aliquis porrigat calidum. SP. Opitulare, te quæſo; gratum experieris ac memorem. AP. Age, quando electio nõ eſt tui arbitrii, in re mala dabo bonum conſilium. Haud parvi refert ad hilaritatem convivii, quo quiſque loco ſedeat. SP. Veriſſimum. AP. Ea res ut tibi cedat proſpere, fac ut ſortibus diſtribuantur accubitus. SP. Pulcre mones. AP. Deinde ne ſic paulatim à ſummo ad imum procedant patinæ, ut ſigma litteræ vel ſerpentis potius imaginem pingant, aut ultro

[1] *Id eſt, metricum.*

ultro citroque reciprocent, quemadmodu
olim in conviviis myrtus tradi ſolet. SP. Qu
igitur? AP. Sed ad ſingulas convivarum terr
das appone patinas ternas, ſic ut quarta med
promineat, quemadmodum pueri tribus nuc
bus imponunt quartam: in ſingulis ſit aliud a
que aliud cibi genus, quo quisque quod lib
eligat. SP. Placet. Sed quoties mutabo patina
AP. Quot partibus conſtat oratio rhetoric
SP. Quinque, ni fallor. AP. Quot actibus co
ſtat fabula? SP. Apud Horatium legi, Ne
quinto productior actu. AP. Toties mutab
patinas, ut prooemium ſit juſculentum, co
cluſio vel epilogus ex variis bellariorum gen
ribus conflatus. SP. Quem probas in patin
ordinem? AP. Eundem quem Pyrrhus in aci
SP. Quid ais? AP. Quemadmodum in oratio
ne, ita nec in convivio decet prooemium e
elaboratum. Rurſus epilogus varietate com
mendetur potius quam apparatu. In tribus ita
que mediis ſervanda Pyrrhi diſciplina, ut i
utroque cornu ſit aliquid eximium, in medi
acie vulgarior apparatus. Hoc pacto fiet, ut ne
ſordidus videare, nec faſtidioſa copia ſis mo
leſtus. SP. Satis expedite de cibis; ſupereſt, u
quomodo bibendum, doceas. AP. Nulli om
nium cyathum appones, ſed pueris dato nego
tium, ut ubi percunctati didicerint quo quis
que vini genere delectetur, alacriter ad nutum
cuique quod volet porrigant. Ea ex re duple
erit commodum. Nam & parcius bibetur, &
jucundius; non ſolum ob id, quia ſubinde re
cens dabitur potus, verum etiam quod nem
bibet niſi ſitiens. SP. Optimum profecto con
ſilium. Sed qui fieri poterit, ut hilareſcant o
mnes? AP. Id ut fiat, partim in te ſitum eſ
SP. Qu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

P. Qui nam? AP. Tenes illud, Ante omnia
ultus acceſſere boni. SP. Quorſum iſtud? AP. Vt
onvivas comiter excipias, fronteque hilari
ompelles, ſermonem ad cujusque ætatem, af-
ctum, ac mores attemperans. SP. Accedam,
t dicas melius. AP. Noſti linguas. SP. Prope-
iodum omnium. AP. Vt ſua quemque lingua
binde appelles, utque convivium fabulis a-
œnioribus hilareſcat, varias miſce materias
e rebus, quarum quisque libenter meminit,
t nullius dolore audiuntur. SP. Quas dicis hu-
ismodi materias? AP. Sunt peculiares inge-
iorum differentiæ, quas ipſe melius perſpi-
ies; ego generatim attingam aliquot. Senes
udent ea memorare quæ multorum fugiunt
iemoriam, admiratores temporum in qui-
us ipſi floruerunt. Matronis dulce eſt refri-
ri memoriam ejus temporis, cum à procis
mbirentur. Nautæ, quique diverſas ac lon-
nquas mundi regiones inviſerunt, libenter ea
arrant, quæ, quia nemo vidit, mirantur o-
nes. eſt & ante actorum malorum, juxta pro-
erbium, jucunda recordatio, ſi modo ejus
nt generis, ut cum probro conjuncta non
nt, veluti militiæ, profectionum, naufragio-
imque diſcrimina. Poſtremo de ſua cuique
te grata eſt confabulatio, deque hiſce rebus,
iarum uſu callet. Hæc ſunt ferme genera-
i; peculiares affectus ſingulatim deſcribi non
ieant: ſed exempli cauſſa: Eſt aliquis laudis
ppetentior, alius vult haberi doctus, alius gau-
et videri dives: eſt hic loquacior, ille pauci-
quus, nonnullos reperies tetricos, alios con-
a blandiores. Sunt qui nolint videri ſenes, cũ
nt: ſunt rurſus qui volunt haberi grandiores
iam ſint: affectantes hoc eſſe mirandi, quod
belle

belle portant ætatem: ſunt fœminæ quæ ſi de forma placent, ſunt aliæ putidulæ. His co gnitis affectibus, haud difficile eſt miſcere ſe mones unicuique gratos, vitatis his quæ ma rorem afferunt. SP. Næ tu perpulcre tenes a tem convivatoriam! AP. Phy! ſi tantunde temporis & operæ mihi conſumtum eſſet i utroque Iure, Medicina ac Theologia, quar tum impenſum eſt huic arti, jam dudum & ir ter jureconſultos, medicos ac theologos doct ris & titulum & lauream tuliſſem. SP. Cred AP. Sed heus tu, ne quid erres, heic cave dum eſt, ne fabulæ ſint nimium prolixæ, a ne exeant in temulentiam. Quemadmodu enim vino nihil jucundius, ſi modice ſumſeri contra nihil moleſtius, ſi ſupra quam ſat e hauſeris: ita uſu venit in fabulis. SP. Vera pra dicas. Sed huic incommodo quodnam oſter dis remedium? AP. Vbi ſenſeris ſuboriri [a] τὴν ἄοινον μέθην, per occaſionem interſeca ſe monem, & argumentum diverſum interfer Fruſtra, opinor, te monerem, ne cui ſuus d lor in convivio refricetur, utcunque Plato ju dicat in conviviis, quibusdam vitiis eſſe me dendum, vino diſcutiente triſtitiam, & offen ſæ memoriam abolente. Verum illud te mon tum oportuit, ne nimium crebro ſalutes co vivas; tametſi probo, ut interdum obamb lans, nunc hos, nunc illos comiter appelle oportet enim convivatorem bonum, mot riam agere fabulam. Nihil autem incivilius quam ibi commemorare, quod cibi genus ſit qua coctum arte, quanti emptum. Idem de v no dictum puta. Quin extenuandum etia modice quod apponitur. Alioqui nimis dil gens extenuatio apparatus, idem agit quo

[a] *Id eſt, ebrietatem non ex vino ortam.*

oſten

ſtentatio. Satis eſt bis aut ad ſummum ter di-
iſſe, Boni conſulite. Si parum lautus eſt appa-
atus , animus certe lautiſſimus eſt. Interdum
les aſpergendi ſunt,ſed qui nihil habeant den-
s. Profuerit & illud , ſubinde ſua quemque
ompellare lingua , ſed paucis. Dicendum erat
nitio , quod mihi nunc tandem venit in men-
em. SP. Quidnam? AP. Si non placet ſortito
are locos , cura ut tres ex omnibus eligas na-
ura feſtivos , minimeque mutos , quorum
num collocabis in capite menſæ , alterum è
egione,tertium in medio, qui ſilentium ac tri-
itiam cæterorum diſcutiant. Quod ſi perſpe-
eris convivium vel ſilentio triſtius eſſe, vel
lamoribus tumultuoſum , aut etiam ad rixas
endere: SP. Hoc crebro fit apud nos: quid tum
aciendum? AP. Accipe rem mihi multo uſu
ompertam. SP. Exſpecto. AP. Inducito duos
nimos, ſive γελωτοποιοὺς [3] , qui ſine voce ri-
iculum aliquod argumentum geſticulatione
epræſentent. SP. Cur ſine voce? AP. Vt par ſit
mnium voluptas , aut nihil loquantur , aut
ngua loquantur omnibus æque ignota ; ge-
ibus loquentes , omnes pariter intelligent.
P. Quod argumentum mihi narras , non ſatis
ntelligo. AP. Sunt innumera, puta uxorem de-
ertantem cum marito de principatu , aut ſi-
nile quippiam è media vita. Quo magis erit
dicula ſaltatio , hoc plus erit omnibus volu-
tatis. Hos oportet eſſe ſemifatuos; alioqui qui
ane fatui ſunt , quædam interdum effutiunt
nprudentes , quæ lædunt. SP. Ita tibi precor
mper propitium Comum , ut mihi dediſti fi-
ele conſilium. AP. Addam coronidem, quin
otius repetam , quod initio dixeram , ne ni-
nium ſis anxius , ut placeas omnibus , non
heic

[3] *Id eſt, riſum movẽtes.*

heic tantum, ſed in omni vita: atque ita fie
ut citius placeas omnibus: optimum enim i
vita, Ne quid nimis.

DE REBVS AC VOCABVLIS.

BEATVS, BONIFACIVS.

BE. SAlvus ſit Bonifacius. BO. Etiam atqu
etiam ſalvus ſit Beatus. Sed utinam eſſ
mus uterque quod dicimur, tu dives, ego fo
moſus. BE. Itane parum tibi videtur, habe
nomen magnificum? BO. Mihi quidem min
mi momenti, niſi res adſit. BE. At pleriqu
mortales aliter affecti ſunt. BO. Fieri poteſt
mortales ſint iſti; homines eſſe non cred
BE. Et homines ſunt, ô bone, niſi putas etia
nunc ſub humana ſpecie camelos & aſinos o
ambulare. BO. Hoc citius crediderim, qua
homines eſſe, qui pluris nomen faciant, qua
rem. BE. In certis rerum generibus, fateor, pl
rique malunt rem quam nomen; in mult
contra. BO. Hoc quid ſit, non ſatis aſſequo
BE. Atqui penes nos ipſos exemplum eſt. T
Bonifacius diceris, & habes quod diceris: ſe
ſi eſſes alterutro [1] ſpoliandus, utrum malles h
bere malam faciem, an pro Bonifacio dici Co
nelius? BO. Equidem malim vel Therſites dic
quam habere prodigioſam faciem: an bona
habeam, neſcio. BE. Item ego ſi dives eſſem, &
aut res, aut nomen eſſet deponendum, mali
Irus dici, quam re ſpoliari. BO. Aſſentior ve
loquenti. BE. Idem uſu veniet, opinor, in h
qui ſunt proſpera valetudine, aut aliis corp
ris præditi commodis. BO. Probabile eſt. BE. A
quam multos videmus, qui mallent nome
eruditi piique viri, quam eſſe docti bonique
BO. Plurimos iſtiuſmodi novi. BE. An no
apu

[1] *Nomine ſcilicet, aut re.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ud nos plus habet momenti nomen, quam
s? BO. Videtur. BE. Iam ſi quis nobis adeſſet
ialecticus, qui ſcite definiret, quid ſit Rex,
id Epiſcopus, quid Magiſtratus, quid Philo-
phus; fortaſſis & heic inveniremus qui mal-
nt nomen, quam rem. BO. Ita profecto, ſi
ex eſt, qui legibus & æquitate populi com-
odum ſpectat, non ſuum: ſi Epiſcopus, qui
tus invigilat gregi Dominico: & ſi Magiſtra-
s eſt, qui ex animo conſulit Reip.: & ſi Phi-
ſophus eſt, qui neglectis fortunæ commodis,
ntum ſtudet bonæ menti parandæ. BE. Heic
des, quantum hujus generis exemplorum
ſſim aggerere. BO. Sane plurimum. BE. An
s omnes negabis eſſe homines? BO. Vereor
nos ipſi citius nomen hominis amittamus.
. At ſi homo eſt animal rationale; quantum
eſt hoc à ratione, ut in corporis commodis
rius quam bonis, & in externis, quæ fortu-
dat ſimul & eripit cum libet, rem malimus,
am nomen: in veris animi bonis nomen
ris faciamus, quam rem? BO. Præpoſterum
ehercule judicium, ſi quis attendat. BE. Ea-
m autem eſt ratio in contrariis. BO. Exſpe-
quid dicas. BE. Idem judicandum de no-
inibus rerum fugiendarum, quod dictum
de vocabulis expetendarum. BO. Apparet.
.Magis enim horrendum eſt eſſe tyrannum,
am tyranni nomen: & ſi malus Epiſcopus,
xta ſententiam Euangelicam, fur eſt & latro,
n tam hæc nomina ſunt nobis deteſtanda,
am ipſa res. BO. Convenit ſane. BE. Tu de
teris ſimiliter colligito. BO. Prorſus intelli-
. BE. Nonne fatui nomen averſantur omnes?
. Et quidem maxime. BE. Nonne fatuus eſ- [2] *Vide*
qui aureo [2] piſcaretur hamo, qui vitrum *Chiliades.*
ante-

anteponeret gemmis, qui cariores haberet quos quam uxorem ac liberos? BO. Is eſ quovis Corœbo ſtultior. BE. An non tales ſu qui procurrunt in militiam, ſpe lucri non a modum magni, corpus & animam expone tes periculo: qui ſtudent congerendis opibu cum animum habeant omnium bonarum r rum egenum: qui veſtes & ædes exornan cum animus neglectus ac ſquallidus jaceat: q corporis valetudinem anxie tuentur, anima tot capitalibus morbis laborantem negligur denique qui fugaciſſimis hujus vitæ volupta bus cruciatus merentur æternos? BO. Ipſa r tio fateri cogit, plusquam fatuos eſſe. BE. A que his fatuis cum plena ſint omnia, vix inv nias qui ferre poſſit fatui vocabulum, cu adeo non abhorreant à re. BO. Sic eſt profect BE. Age, ſcis quam ſint apud omnes inviſa v cabula mendacis ac furis. BO. Sunt inviſiſſim nec ſine cauſſà. BE. Fateor. Sed cum ſtupra conjuges alienas ſit furto ſceleratius, tam adulteri cognomine quidam etiam gloriantu ad furti convicium ilico ſtricturi gladiun BO. Ita res habet apud complures. BE. Ita cu multi ſcortis vinoque perditiſſimi ſint, & ſi libenter ac palam, tamen ad ganeonis nome offenduntur. BO. Hi nimirum rem ſibi gl riæ ducunt, cum vocem rei debitam horrean BE. Sed vix aliud nomen auribus noſtris vid tur intolerabilius, quam mendacis. BO. No qui hoc convicium cæde ſint ulti. BE. Sed ut nam pariter abominentur rem! Nunquam a cidit tibi, ut, qui promiſerat ſe mutuum a certum diem redditurum, falleret? BO. Fr quenter; etiam cum id deieraſſet; neque id ſ mel, ſed iterum atque iterum. BE. Fortaſſe no

eran

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ant ſolvendo. BO. Imo erant, ſed commodius
ſe ducebant non reddere creditum. BE. An
oc non eſt mentiri? BO. Planiſſime. BE. Au-
res iſtiusmodi creditorem ſic compellare,
ır mihi toties mentiris? BO. Non; niſi para-
s eſſem ad pugnam. BE. An non ſimili modo
otidie verba dant latomi, fabri, aurifices &
ſtiarii, pollicentes ad certum diem, nec ta-
en præſtantes, etiamſi magni referat tua?
). Mira impudentia! ſed adde his advocatos
llicentes operam. BE. Potes addere ſexcenta
omina: nemo tamen horum laturus ſit men-
cis vocabulum. BO. Hoc genere mendacio-
ım plena ſunt omnia. BE. Itidem furis nomen
mo tolerat, cum à re non perinde omnes
horreant. BO. Exſpecto ut dicas clarius.
. Quid intereſt inter eum qui rem tuam tol-
è ſcrinio, & inter eum qui depoſitum abju-
t? BO. Nihil, niſi quod ſceleratior eſt, qui
oliat etiam fidentem. BE. At quam pauci ſunt,
ıi depoſitum reddunt; aut ſi reddunt, non
ınt integrum? BO. Opinor eſſe perpaucos.
. Nemo tamen iſtorum ferat furis vocabu-
m, cum rem non horreant. BO. Admodum.
. Iam mihi reputa, quid vulgo fiat in tra-
andis pupillorum bonis, in teſtamentis ac le-
ıtis, quantum hæreat digitis tractantium?
o. Frequenter totum. BE. Furtum amant, vo-
ıbulum deteſtantur. BO. Maxime. BE. Quid
ant, qui res fiſci tractant, qui monetam pu-
icam cudunt deteriorem, qui nunc aucta,
ınc diminuta nummorum æſtimatione, pri-
ıtorum rem accidunt, fortaſſe nobis non ad-
ıodum liquet: de his, quæ quotidie experi-
ıur, loqui fas eſt. Qui ſumit mutuum, aut qui
onflat æs alienum hoc animo, ut reddat, ſi
liceat,

liceat, nunquam; quantulum abeſt à fu
BO. Cautior fortaſſe dici poteſt, melior neq-
quam. BE. At horum cum ingens ubique
numerus, nemo tamen tolerat furis nom.
BO. Animum ſolus Deus novit: proinde ap
homines obærati vocantur, nō fures. BE. Qu
tuli refert, quo nomine dicantur apud ho
nes, modo ſint fures apud Deum? certe ſu
cuique notus eſt animus. Ad hæc, qui, cu
debeat multum, quod obtigit pecuniæ neq-
ter prodigit; qui, poſteaquam decoxit in u
civitate, deluſis creditoribus, fugit in alia
hoſpites quærens quibus imponat, idque fa
crebrius; nonne ſatis declarat quo ſit anim
BO. Satis ſuperque. Sed tamen iſti ſolent fuc
colore quod faciunt. BE. Quonam? BO. M
tum multiſque debere, prædicant ſibi cum n
gnatibus, atque adeo regibus, eſſe commu
eoque qui ſunt hoc ingenio præditi, fere no
litatis opinionem affectant. BE. In quem uſu
BO. Dictu mirum, quantum equiti licere v
lint. BE. Quo jure? quibus legibus? BO. Ha
aliis quam quibus præfecti maris vindicant ſ
quidquid ejectum eſt naufragio, etiamſi ex
dominus: quibus alii ſuum eſſe volunt, qui
quid apud furem aut prædonem deprehend
rint. BE. Iſtiusmodi leges poſſent ipſi fures co
dere. BO. Et facerent, ſi queant tueri; & hab
rent quod excuſarent, ſi bellum indicant pri
quam furentur. BE. Quis hoc juris dedit equi
potius, quam pediti? BO. Militiæ favor. S
enim exercentur ad bellum, quo promtior
ſint ad ſpoliandum hoſtem. BE. Sic, opino
Pyrrhus exercebat ſuos ad bellum. BO. No
ſed Lacedæmonii. BE. Abeant in malam cru
cem cum ſuo exercitio. Sed unde nomen ho
tanta

atæ prærogativæ? BO. Quibusdam obvenit majoribus, alii mercantur ære, quidam adſcunt. BE. An licet adſciſcere cuilibet? BO. Li-, ſi mores reſpondeant. BE. Qui? BO. Si ni-bonæ rei gerat, ſi ſplendide veſtiatur, ſi in-lat annulatus, ſi gnaviter ſcortetur, ſi aleam lat aſſidue, ſi certet chartis, ſi compotatio-bus ac voluptatibus ætatem abſumat, ſi nihil quatur plebeium, ſed arces, pugnas, ac bella era crepet, Thraſonica [3] omnia. Iſti ſibi per-ittunt bellum, cui velint, indicere; etiamſi, pe-m ubi ponant, non habeant. BE. Equites mi-narras equuleo dignos. Atqui tales habet n paucos Sicambria.

[3] *Vide Chiliad. 1. Centuria 5. Prov. 7.*

CHARON.

CHARON, GENIVS, ALASTOR.

. QVid ita properas geſtiens, Alaſtor? AL. Oportune tu quidem, ô Charon. l te properabã. CH. Quid novæ rei? AL. Nun-m fero, tibi Proſerpinæque lætiſſimum fu-rum. CH. Effer igitur quod fers, teque exo-ra AL. Furiæ non minus gnaviter quam fe-iter geſſerunt ſuum negotium; nullam orbis rtem non infecerunt malis tartareis, diſſi-s, bellis, latrociniis, peſtilentiis, adeo ut ne jam calvæ emiſſis colubris ſint, & ex-uſtæ venenis obambulent, quærentes quid-id usquam eſt viperarum & aſpidum, quan- tam glabræ ſunt quam ovum, & pilum n habent in capite, neque quidquam in pe-ore ſucci efficacis. Proinde tu fac, cymbam [1] remos appares. Mox enim ventura eſt tanta nbrarum multitudo, ut verear ne non ſuffi-as omnibus tranſmittendis. CH. Iſta nos non gerant. AL. Vnde reſcieras? CH. Oſſa pertu-

[1] *Charon enim apud inferos animas defunctorum per Stygem & Acherontem transvehere dicitur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

lerat ante biduum. AL. Vt illa Dea nihil eſt
locius! Sed quid tu igitur heic ceſſas rela
cymba? CH. Ita nimirum res ferebat. Huc p
fectus ſum, ut mihi compararem validam
quam triremem. Nam mea cymba jam ve
ſtate putris ac ſutilis non ſuffecerit huic op
ſi vera ſunt quæ narravit Oſſa. Quanqu
quid opus erat Oſſa? Res ipſa compellit. N
naufragium feci. AL. Nimirum totus diſtil
ſuſpicabar te redire è balneo. CH. Imo enat
è Stygia palude. AL. Vmbras ubi reliqui?
CH. Natant cum ranis. AL. Sed quid narra
Oſſa? CH. Tres orbis monarchas capitali
odiis in mutuum exitium ruere, nec ullam
bis Chriſtiani partem immunem eſſe è belli
riis. nam tres illi reliquos omnes pertrah
in belli conſortium. Omnes eſſe talibus anim
ut nemo velit alteri cedere: nec Danum,
Polonum, nec Scotum, nec vero Turcam
terim eſſe in otio; moliri dira: peſtilenti
ubique ſævire, apud Hiſpanos, apud Brit
nos, apud Italos, apud Gallos. Ad hæc nov
eſſe luem ex opinionum varietate natam, q
ſic vitiavit omnium animos, ut nulla usqu
ſit ſincera amicitia, ſed frater fratri diffid
nec uxori cum marito conveniat. Spes e
hinc quoque naſcituram olim magnificam h
minum perniciem, ſi res à linguis & calan
ad manus pervenerit. AL. Hæc omnia veri
me narravit Oſſa. Nam ipſe plura vidi his oc
lis, aſſiduus comes & adjutor furiarum, q
nullo tempore magis declararunt ſe ſuo dign
nomine. CH. Atqui periculum eſt, ne quis d
mon exoriatur, qui ſubito adhortetur ad p
cem; & ſunt mortalium animi mutabiles. Na
audio apud ſuperos eſſe Polygraphum [2] que
dan

[2] *Polygraphũ, Eraſmum, qui multa ſcripſit, & pacis etiam querelã.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

lam, qui calamo ſuo non deſinit inſectari bel-
um, & ad pacem cohortari. AL. Ille jam pri-
em ſurdis canit. Olim ſcripſit pacis profliga-
e querimoniam; nunc eidem exſtinctæ ſcri-
ſit epitaphium. Sunt alii contra, qui non mi-
us juvent rem noſtram, quam ipſæ furiæ.
H. Quinam iſti? AL. Sunt animalia quædam
illis & candidis palliis, cinericiis tunicis, va-
is ornata plumis; hæc nunquam recedunt ab
ilis principum: inſtillant in aurem amorem
elli, hortantur eodem proceres ac plebem: in
uangelicis illis concionibus clamitant bellum
ſe juſtum, ſanctum, ac pium. Quoque magis
ireris hominum fortem animum, clamitant
lem apud utramque partem. Apud Gallos
oncionantur Deum ſtare pro Gallis, nec vinci
oſſe qui Deum habeat protectorem. Apud
nglos & Hiſpanos, hoc bellum non à Cæſare
ri, ſed à Deo; tantum præbeant ſe viros for-
s; victoriam eſſe certam. Quod ſi quis inter-
derit, eum non perire, ſed recta ſubvolare in
elum, ſicut erat, armatum. CH. Et habetur
is tanta fides? AL. Quid non poteſt ſimulata
ligio? Accedit huc juventus, rerum imperi-
a, gloriæ ſitis, ira, animus ad id, quo voca-
r, natura propenſus. His facile imponitur,
c difficile perpellitur plauſtrum ſuapte ſponte
opendens ad ruinam. CH. Ego iſtis animali-
us lubens aliquid boni fecero. AL. Appara lau-
m convivium. Nihil potes gratius. CH. Ex
alvis, lupinis, & porris. Nam apud nos non
ia eſt, ut ſcis, annona. AL. Imo ex perdici-
us, capis, & phaſianis, ſi vis eſſe gratus con-
vator. CH. Sed quæ res iſtos movet, ut tan-
pere promoveant bellum? aut quid hinc me-
nt commodi? AL. Quia plus emolumenti ca-
piunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

piunt è morientibus, quam ex vivis. Sunt
ſtamenta, parentalia, bullæ, multaque alia n
aſpernanda lucra. Denique malunt in caſ
verſari, quam in ſuis alvearibus. Bellum m
tos gignit epiſcopos, qui in pace ne teruri
quidem fiebant. CH. Sapiunt. AL. Sed quid o
eſt triremi? CH. Nihil, ſi velim in media pa
de rurſus naufragium facere. AL. Ob multi
dinem? CH. Scilicet. AL. Atqui umbras veh
non corpora. Quantulum autem ponderis h
bent umbræ? CH. Sint tipulæ, tamen tipular
tanta vis eſſe poteſt, ut onerent cymbam. Tu
ſcis & cymbam umbratilem eſſe. AL. At
memini videre me cum eſſet ingens turba, n
cymba caperet omnes, à clavo tuo tria mi
umbrarum pendere nonnunquam, nec tu po
dus ullum ſentiebas. CH. Fateor tales eſſe a
mas, quæ paulatim demigrarunt è corpo
phthiſi aut hectica tenuato. Cæterum quæ ſu
ito revelluntur è craſſo corpore, multum c
poreæ molis ſecum ferunt. Tales autem mit
apoplexia, ſynanche, peſtilentia, ſed præcip
bellum. AL. Non opinor Gallos aut Hiſpan
adferre multum ponderis. CH. Multo mi
quam cæteri; quanquam & horum anim
non omnino veniunt plumeæ. Cæterum è B
tannis, è Germanis belle paſtis, veniunt
quoties tales, ut nuper periclitatus ſim dec
duntaxat vehens, & niſi jacturam feciſſe
perieram una cum cymba, vectoribus & na
lo. AL. Ingens diſcrimen. CH. Quid inte
cenſes fieri, cum accedunt craſſi ſatrapæ, th
ſones & polymachæroplacidæ? AL. Ex his
pereunt in juſto bello, nullos arbitror ad te
nire. Nam ajunt eos recta ſubvolare in cœlu
CH. Quo ſubvolent, neſcio: unum illud ſc
quot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

uoties bellum eſt, tot ad me veniunt ſaucii la-
:rique, ut demirer ullum ſupereſſe apud ſupe-
os. Nec ſolum veniunt onuſtæ crapula & ab-
omine, verum etiam bullis, & ſacerdotiis,
iisque rebus plurimis. AL. At iſta non defe-
int ſecum, ſed nudæ veniunt ad te. CH. Ve-
m; ſed quæ recentes veniunt, ſomnia talium
rum ſecum adferunt. AL. Itane gravant ſo-
nia? CH. Gravant cymbam meam. quid dixi,
avant? jam demerſerunt. Poſtremo tot obo-
putas nihil habere ſarcinæ? AL. Equidem
bitror, ſi ferant æreos. CH. Proinde certum
mihi proſpicere de navi quæ ſufficiat oneri.
. O te felicem! CH. Quid ita? AL. Quia pro-
diem diteſces. CH. Ob multitudinem umbra-
m? AL. Næ. CH. Siquidem ſuas opes ſecum
ferant. Nunc qui in cymba deplorant ſe apud
eros reliquiſſe regna, præſulatus, abbatias,
i talenta innumera, ad me nihil adferunt
eter obolum. Itaque quod jam annis ter mil-
mihi corraſum eſt, id totum eſt effunden-
m in unam triremem. AL. Sumtum faciat
ortet, qui quærit lucrum. CH. Atqui mor-
s, ut audio, felicius negotiantur, qui favente
rcurio diteſcunt intra triennium. AL. Sed
em decoquunt nonnunquam. Tuum lucrum
nus, ſed certius. CH. Neſcio quam certum:
quis Deus nunc exoriatur, qui res princi-
n componat, ſors hæc tota mihi perierit.
. Iſta quidem de re jubeo ut me ſponſore in
amque aurem dormias. Intra decennium
um nihil eſt quod pacem metuas. Vnus Ro-
nus pontifex ſedulo quidem hortatur ad
cordiam, ſed laterem [3] lavat. Murmurant [3] *Vide Chil.*
civitates tædio malorum: conferunt ſuſur-
populi neſcio qui, dictitantes iniquum ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ob privatas iras aut ambitionem duorun
triumve res humanæ ſurſum deorſum mi
ſceantur: ſed vincent, mihi crede, quamlib
recta conſilia, Furiæ. Cæterum quid opus era
hac gratia petere ſuperos? An apud nos no
ſunt fabri? Certe Vulcanum habemus. CH. Pu
chre, ſi quæram navim æream. AL. Minim
accerſetur aliquis. CH. Ita eſt, ſed deficit no
materia. AL. Quid audio? nihil illic ſilvarun
CH. Etiam nemora, quæ fuerant in campis El
ſiis, abſumta ſunt. AL. In quem tandem uſun
CH. Exurendis hæreticorum umbris; adeo
nuper coacti ſimus è terræ viſceribus carbon
effodere. AL. Quid? an iſtæ umbræ non po
ſunt minore ſumtu puniri? CH. Sic viſum e
Rhadamantho. AL. Vbi triremem mercat
eris, unde remiges parabuntur? CH. Meæ pa
tes ſunt tenere clavum; remigent umbræ, ſi v
lint trajicere. AL. At ſunt quæ non didiceru
remum agere. CH. Apud me nullus eſt eximiu
remigant & Monarchæ, remigant & Cardin
les ſuam quiſque vicem, non minus quam pl
beii tenues, ſive didicerint, ſive non didiceri
AL. Tu fac dextro Mercurio feliciter merce
triremem. ego non te remorabor ampliu
Orco lætum adferam nuntium. Sed heus heu
Charon. CH. Quid eſt? AL. Fac matures red
tum, ne te mox obruat turba. CH. Imo ja
plusquam ducenta millia offendes in ripa, pr
ter illas quæ natant in palude. Properabo t
men quantum licebit. Dic illis me mox a
futurum.

SYN

SYNODVS GRAMMATICORVM.

ALBINVS, BERTVLPHVS, CANTHELVS, DIPHYLVS, EVMENIVS, FABVLLVS, GADITANVS.

AL. EStne quiſquam in hoc numero, qui didicit Arithmeticen? BE. Cui tandem rei? AL. Qui certum doceat quot convenerimus grammatici. BE. Iſtuc quidem citra calculos vel digiti noſtri nobis dicere poterunt. Te pono in pollice, me in indice, Canthelum in medio, Diphylum in anulari, Eumenium in minimo. Nunc ad lævam transeo; illic in pollice pono Fabullum, in indice Gaditanum. Itaque, ni fallor, ſeptem ſumus. Sed quorſum attinet ſtuc ſcire? AL. Quoniam audio ſeptenarium eddere legitimum concilium. BE. Quod conilium mihi narras? AL. Eſt res ſeria quæ me iu multumque torſit; neque me tantum, veum multos etiam viros neutiquam indoctos. am proponam in medium, ut hujus ſynodi uctoritate ſemel finiatur quæſtio. CA. Eximium quiddam ſit oportet, quod tu vel ignoes, Albine, vel animum tuum perſpicaciſſimum diu multumque torſerit. Quare cupimus t ipſi noſſe quid iſtuc ſit rei. Nam unus omium nomine reſpondeo. AL. Ergo heic eſtote mnes, aures ſimul adhibentes & animos. Plus ident oculi quam oculus. Eſtne quiſquam verum, qui nobis explanare poſſit, quid ſignifiet hæc vox Anticomarita [1]? BE. Nihil facilius. onat enim betæ genus, quam priſci natatilem ppellabant, caule contorto nodoſoque, mire tua, tetri odoris ſi contingas; poſſet cum nagyri contendere. CA. Natatilem narras beam, imo cacatilem beſtiam. Quis unquam

[1] *Anticomarita.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

audivit aut legit antehac nomen natatilis betæ
BE. Imo hoc dilucide docet Mammetrectu
vulgo corrupte dictus, cum vero nomine di
catur Mammothreptos, quaſi dicas aviæ alu
mnum. AL. Quid iſtuc eſt tituli? BE. Vt intelli
gas in libro nihil inveniri præter meras deli
cias; quod mammæ, hoc eſt, aviæ ſoleant in
dulgentius habere nepotes, quam matres libe
ros ſuos. AL. Plane delicioſum opus mihi nar
ras. Nuper enim cum in hunc codicem inci
diſſem, minimum abfuit, quin riſu diſſilierim
CA. Vbi tu nactus es eum codicē, qui rariſſimu
inventu eſt? BE. Abbas divi Bavonis, nomin
Livinus, à prandio Brugis duxit me in biblio
thecam ſuam peculiarem, quam homo ſenex
cupiens aliquod ſui monumentum poſteris re
linquere, non mediocri ſumtu parabat. Nullu
erat liber, qui non eſſet manu deſcriptus, id
que in membranis, nullus qui non variis pi
cturis ornatus, ac foris byſſo auroque tectu
Quin & ipſa codicum ſpatioſa moles neſci
quid majeſtatis præ ſe ferebat. AL. Quinam
rant? BE. Oh præclari omnes, Catholicon, Bra
chylogus, Ovidius per allegorias expoſitus
aliique innumeri; inter quos & lepidiſſimun
Mammothreptum reperi. Inter eas delicias in
veni Natatilem Betam. AL. Cur vocant natati
lem? BE. Referam quod legi: penes auctorem
fidei periculum eſto. Quoniam, inquit, pro
venit in locis humidis putribusque, nec u
quam felicius provenit, quam in cœno au
ſterquilinio; honos ſit auribus. AL. Itane gra
viter olet? BE. Sic ut nec oletum ullum peju
oleat. AL. Eſtne iſtius oleris ullus uſus? BE. Im
in deliciis eſt. AL. Fortaſſe porcis, aut aſini
aut bubus [2] Cypriis. BE. Imo hominibus, &
qu

[2] *Vide Chil.*

quidem delicatis. Pelinorum gens eſt, apud quam convivia viciſſim in longam ducuntur periodum: extremam compotationem vocant ſua lingua Reſumtam, quaſi nos dicamus bellaria aut tragemata. AL. Quam bella bellaria! BE. Ejus compotationis hæc lex eſt, ut liberum ſit convivatori quidquid volet apponere: nefas autem ſit convivis quidquam rejicere, ſed omnia boni conſulere. AL. Quid ſi apponeret cicutam, aut cramben recoctam? BE. Quidquid apponitur, devorandum ibi eſt tacite. Domi tamen licet quod ederint revomere. Nâm heic fere ponunt natatilem Betam, ſive Anticomaritam: nihil enim refert utro nomine dixeris; res eadem eſt. Admiſcent aliquid querni corticis, & allii plurimum. Ita moretum abſolvunt. AL. Quis perſuaſit legem tam barbaram? BE. Conſuetudo, quovis tyranno potentior. AL. Tragicam periodum mihi narras, quæ tam inamœnum habeat exitum. BE. Dixi meam vicem, nulli præjudicans, ſi quis quid habet rectius. CA. At ego comperi priſcis fuiſſe piſcem, quem vocant Anticomaritam. BE. Dic auctorem. CA. Codicem exhibere poſſum; nomen auctoris non poſſum dicere. Scriptus eſt Gallice, ſed formulis Hebraicis. BE. Quam ſpeciem habet piſcis Anticomarita? CA. Cætera nigris ſquamis eſt, ſolus venter albet. BE. Palliatum quempiam Cynicum, opinor, nobis ex piſce facies. Qui ſapor? CA. Nihil inſuavius. Quin peſtilens eſt. Naſcitur in putribus lacunis, interdum & in cloacis, iners, limoſus: ſolo guſtu pituitam gignit gravem, quam vix vomitu leves. Frequens eſt in regione quam Celtithracen appellant. Nam illic in deliciis eſt, quod guſtaſſe carnes deteſtabilius ſit homicidio.

 cidio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

cidio. AL. Infelix regio cum ſuo Anticomari
ta. CA. Tantum habeo quod dicam: nemin
præjudicatum velim mea ſententia. DI. Qui
opus eſt hujus vocis enarrationem ex Mam
mothreptis aut Hebræis ſchedis petere, cun
ipſa dictionis etymologia præ ſe ferat Antico
maritas dici puellas parum feliciter conjuga
tas, utpote maritis vetulis? Nec enim novun
eſt quod ſcribæ *quo* verterunt in *co*, cum ſin
litteræ cognatæ *c*, *q*, & *k*. EV. Erat aliquid quo
dixit Diphylus, ſi conſtaret dictionem eſſe La
tinam. Mihi videtur eſſe Græca, è tribus con
flata, ex *ἀντὶ*, quod eſt *contra*, & *κώμη*, quo
ſonat *pagum*, & *ὀαρίζειν*, quod eſt *muliebri
ter garrire*: hinc per ſynalœphen eliſa *o*, dictu
eſt Anticomarita, qui ruſticana garrulitat
cunctis obſtrepit. FA. Sedulo quidem meus di
xit Eumenius. At mihi videtur ex tot dictioni
bus conflata vox, quot habet ſyllabas. Nar
ἀν ſonat *ἄνους· τι, τίλλων· κω, κώδια· μα
μάλα· ρυ, ῥυπαρὰ·* (perperam enim ſcribi
tur per *ι*) *τα, τάλας*. Ex his conficitur, *amen
ac miſer, vellens pilos putrium tergorũ*. AL. Ta
opificio cibus congruit beta natatilis, de qu
modo dixit Bertulphus. BE. Nimirum antico
marita anticomaritæ. GA. Sedulo quidem di
xiſtis omnes; at mihi videtur uxor viro mal
morigera dici anticomarita per ſyncopen, an
tidicomarita, quod ſemper adverſetur marit
AL. Si recipimus tales tropos, facile ex fori
fient fora, & cuniculus fiet cuculus. BE. Atqu
Albinus, qui conſul eſt in hoc ſenatu, nondur
dixit quid ipſe cenſeat. AL. Ex me quider
quod adferam non habeo; haud tamen grava
bor in medium adferre, quod ab hoſpite me
nuper didici, homine linguaciſſimo. Sæpi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

variabat in loquendo ſermonẽ, quam luſcinia cantionem. Is aſſeverabat vocem eſſe Chaldaicam, è tribus compoſitam. Apud illos enim, ut ajebat, *anti* ſonat perverſum ac cerebroſum: *comar*, petram: *ita*, ſutoriam. BE. Quis unquam petræ tribuit cerebrum? AL. Nihil abſurdi, ſi modo mutes genus. CA. Prorſus in hac ſynodo evenit, quod vulgo dici ſolet, Quot homines, tot ſententiæ. Quid igitur actum eſt? ſententiæ numerari poſſunt; dividi non poſſunt, ut pars major vincat minorem. AL. Vincat igitur melior deteriorem. GA. Atqui ad hoc ipſum opus eſſet alia ſynodo. Nam ſua [1] cuique ſponſa videtur pulcherrima. AL. Iſtuc ſi verum eſſet, minus haberemus adulteriorum. Sed habeo conſilium expeditum. Fabis ſortiamur. ex hoc numero cui jus ſit, ut ex omnibus ſuffragiis probet quod volet. CA. At iſtæc in [2] te cudetur faba. Num vera dixi? AL. Mihi prima & poſtrema magis arridet. CA. Aſſentimur omnes, ut unus pro omnibus reſpondeam. AL. Age, ſit igitur hoc inter ea, de quibus dubitare fas non eſt. CA. Maxime. AL. Si quis diſſentiat, quid erit pœna? CA. Majuſculis ſcribetur hæreticus in grammatica. AL. Adjiciam bonis avibus, quod mihi non negligendum videtur. Id ex medico quodam Syro acceptum amicis communicabo. BE. Quid iſtuc? AL. Si natatilem betam, gallam è quercu, & ſutorium atramentum in mortario contuderis, deinde aſperſis copri ſex unciis miſcueris in malagma, præſentaneum eſſe remedium adverſus caninam ſcabiem, & porcorum pruriginem. BE. Sed heus, Albine, qui nobis omnibus de Anticomarita negotium faceſſis; in quo tandem auctore legitur iſtuc vocabulum?

[1] *Suum cuique pulcrum. Vide Prov.*

[2] *Id eſt, in te malum hoc recidet.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

AL. Dicam, ſed in aurem, & uni. BE. Acc
piam, ſed hac lege, ut ego viciſſim unus uni
aurem dicam. AL. At repetita henas, tande
fit chilias. BE. Verum dicis, ubi ſemel ex h
nade reddideris dyadem, jam non eſt tibi
manu ſiſtere fluxum dyadis. AL. Quod pau
norunt, celari poteſt; quod multi, nequaquan
trias autem ad multitudinem pertinet. BE. Pro
be. qui tres ſimul haberet uxores, multas h
bere diceretur. ſed qui tres haberet pilos in c
pite, aut dentes in ore, multosne an paucos h
bere diceretur? AL. Sophiſta, admove auren
BE. Quid ego audio? Iſtuc non minus abſu
dum eſt, quam ſi Græci civitatem, cui expu
gnandæ tot claſſes ducebant, ſuo nomine no
poſſent nominare, pro Troia dicentes Sutrium
AL. Atqui hic Rabinus eſt nuper è cœlo del
pſus, qui niſi præſens numen ſuccurriſſet re
bus humanis, jam dudum quæreremus ub
nam eſſent homines, ubi pietas, ubi philoſo
phia, ubi litteræ. BE. Næ iſte inter Moriæ pro
ceres primas meretur, dignus qui poſthac vo
cetur Archimorita, cum ſuis Anticomaritis.

ΑΓΑΜΟΣ ΓΑΜΟΣ,
ſive CONIVGIVM IMPAR.

PETRONIVS, GABRIEL.

PE. VNde nobis Gabriel tam tetrica fronte
Num ex antro Trophonii? GA. Imo
nuptiis. PE. Nunquam vidi vultum minus nu
ptialem. Nam qui nuptiis interfuerunt, toto
poſtea ſex dies ſolent hilariores amœnioresqu
videri, ſenes etiam rejuveneſcere ad annos de
cem. Quas igitur tu mihi nuptias narras? Mor
tis, opinor, cum Marte? GA. Imo juvenis ge
neroſi cum puella ſedecim annos nata, in qu

nihi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

hil deſideres, ſive formam ſpectes, ſive mo-
s, ſive genus, ſive fortunam. Quid multis?
ve marito digna videri poterat. PE. Hui! tam
neram puellam tam vetulo? GA. Reges non
neſcunt. PE. Vnde igitur iſtæc triſtitia? For-
ſſe ſponſo invides, qui tibi captatam præ-
m victor præripuit. GA. Phy! nihil minus.
. Num tale quid accidit, quale memorant
convivio Lapitharum? GA. Nequaquam.
. Quid? an defuit Bacchi liquor? GA. Imo
pererat. PE. Non aderant tibicines? GA. Et fi-
cines, & lyricines, & tubicines & utricines.
. Quid igitur? Non aderat Hymenæus?
A. Fruſtra tot vocibus ciebatur. PE. Nec Cha-
tes? GA. Ne muſca quidem Charis. Nec pronu-
Iuno, nec aurea Venus, nec Iupiter Game-
is. PE. Næ tu mihi nuptias loqueris prorſus
auſpicatas & ἀθέους [1], ſeu potius ἄγαμον [2]
ἄμον. GA. Magis dicas, ſi vidiſſes. PE. Non
itur ſaltatum eſt? GA. Imo miſere claudica-
m. PE. Nullum ergo numen proſperius iſtas
larabat nuptias? GA. Nullum omnino illic ad-
at præter unam Deam, quæ Græcis dicitur
ora [3]. PE. Pruriginoſas, opinor, nuptias dicis.
A. Imo rubiginoſas & purulentas. PE. Sed
id eſt, mi Gabriel, quod hæc commemora-
tibi lacrymas etiam excutit? GA. Hæc res,
etroni, vel ſilici poſſit extundere lacrymas.
. Credo, ſi ſilex vidiſſet. Sed obſecro te,
idnam eſt hoc tantum mali? Ne cela, nec
eum animum diutius ſuſpendito. GA. Noſti
mpridium Eubulum? PE. Quo non alius in
c urbe vir melior aut beatior. GA. Quid? ejus
iam Iphigeniam? PE. Florem hujus ætatis
ominaſti. GA. Sic eſt. At ſcis cui nupſerit?
. Sciam, ſi dixeris. GA. Nupſit Pompilio

 Bleno.

[1] Ἀθέους, *ſine diis.*

[2] Ἄγαμον γάμον, *id eſt, nuptias non nuptias.*

[3] Ψώρα, *ſcabies. hic deam fingit ſcabiei.*

Bleno. PE. Eine Thraſoni, qui neminem n
ſolet occidere ſuis glorioſis fabulis? GA. H
ipſi. PE. At is jam olim celebris eſt in hac ur
duabus potiſſimum rebus, mendaciis ac ſcab
quæ nondum ſuum habet nomen, quum i
tam [4] multorum habeat nomina. GA. Sup-
biſſima ſcabies eſt, quæ nec lepræ, nec eleph-
tiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec men-
græ cedat, ſi res veniat in certamen. PE. I
prædicant medicorũ filii. GA. Quid ego nu
Petroni? depingam puellam tibi non incog-
tam, quanquam plurimum gratiæ addidit
natus nativo decori. Mi Petroni, dixiſſes De
quampiam eſſe. Nihil illam non decebat.
terim prodiit nobis beatus ille ſponſus, trun
naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feli-
ter quam ſolent Suitſeri; manibus ſcabris, ha
tu gravi, oculis languidis, capite obvincto;
nies & è naribus, & ex auribus fluebat. A
digitos habent anulatos, ille etiam in feme
geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidi
ut talem filiam tali portento committeren
GA. Neſcio, niſi quod hodie plerisque videt
ademta mens. PE. Fortaſſe prædives eſt. GA.
affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella vene
ſuſtuliſſet ambos avos & avias, quod gravi
ſupplicium de illa ſumi poterat? GA. Si minx
ſet [5] in patrios cineres, ſatis pœnarum datu
fuerat, tali monſtro vel oſculum dare coact
PE. Accedo. GA. Mihi ſane factum hoc crud
lius eſſe videtur quam ſi illam nudã objeciſſe
urſis, aut leonibus, aut crocodilis. Nam a
feræ peperciſſent tam inſigni formæ, aut ſubi
mors finiſſet cruciatum. PE. Vera prædica
Mihi plane videtur hoc factum Mezentio d
gnum, qui mortua, ut inquit Maro, jungeb

[4] Dicitur enim morbus Gallicus, morbus Neapolitanus, ſcabies Hiſpanica.

[5] Vide Chil.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

torpora vivis, Componens manibusque ma-
ıus,atque oribus ora. Quanquam nec Mezen-
ius, ni fallor, tam immanis erat, ut tam ama-
ilem puellam cadaveri jungeret; nec ullum
adaver eſt, cui non jungi malis, quam tam
utido cadaveri. Siquidem hoc ipſum quod
pirat, merum eſt venenum; quod loquitur,
eſtis eſt; quod contingit, mors eſt. GA. Iam
u mihi cogita, Petroni, quid voluptatis habi-
ura ſint illa ſuavia, illi complexus, illi noctur-
i luſus, ac blanditiæ? PE. Theologos nonnun-
uam audivi loquentes de impari conjugio.
ſtuc demum optimo jure dici poteſt impar
onjugium, quaſi gemmam inſeras plumbo.
ed interim demiror teneræ virginis auda-
iam. Solent enim tales puellæ ad lemuris aut
arvæ conſpectum tantum non exanimari. an
æc audebit tale cadaver amplecti noctu?
A. Habet puella quod excuſet auctoritatem
arentum, importunitatem amicorum, ætatis
implicitatem. Ego parentum veſaniam ſatis
nirari non poſſum. Quis enim filiam habet
am infelici forma, quam collocare velit homi-
i leproſo? PE. Nullus, opinor, ſi modo vel un-
iolam habeat ſanæ mentis. Mihi ſi luſca eſſet,
ademque clauda, nec minus deformis, quam
uit Therſites Homericus, poſtremo indotata,
ecuſarem iſtiuſmodi generum. GA. At hæc
ues eſt omni lepra tum tetrior, tum nocentior.
Nam citius ſerpit, & ſubinde recurrit, ac fre-
uenter occidit; cum nonnunquam lepra ſinat
ominem ad extremam uſque ſenectutem vi-
ere. PE. Fortaſſe latebat parentes ſponſi mor-
us. GA. Imo pulchre noverant. PE. Si tam
nale volebant filiæ, quin potius inſutam culeo
rojecerunt in Scaldam? GA. Profecto levior
fuiſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

fuiſſet inſania. PE. Quæ dos commendabat i
ſponſum? præcellit arte quapiam? HA. Perm
tis: ſtrennuus eſt aleator, potator invict
ſcortator improbus, nugandi mentiendique a
tifex maximus, prædator non ſegnis, decoct
eximius, comeſſator perditus. Quid mul
cum ſcholæ non profiteantur niſi ſeptem ar
liberales, hic habet plusquam decem illiberal
PE. Aliquid tamen fuerit oportet, quod
lum commendarit parentibus. GA. Nihil ali
quam glorioſum equitis nomen. PE. Qua
eques, cui per ſcabiem vix in ſella ſedere lic
Sed fortaſſis habet luculentas poſſeſſion
GA. Habuit mediocres; ſed ex protervia, qua
fecit, nihil ſupereſt præter unam turriculai
unde excurrere ſolet ad prædam, eamque ta
belle inſtructam, ut nolis illic porcos tuos a
Sed interim nunquam non habet arces in o
& feuda, aliaque magnifica nomina; nusqua
non affigit ſua inſignia. PE. Clypeus quod h
bet ſymbolum? GA. Tres elephantos aureos,
ſpacio phœniceo. PE. Scilicet elephas elepha
congruit. Oportet autem hominem eſſe ſa
guinarium. GA. Imo vinarium. Nam rubro
no mirum in modum delectatur; ſic tibi ſa
guinolentus eſt. PE. Ad hauriendum igitur u
lis eſt illi proboſcis. GA. Maxime. PE. Itaque i
ſignia declarant magnum ac ſtolidum nebul
nem, vini gurgitem. Neque enim ille color ſa
guinis eſt, ſed meri: & aureus elephas indica
quidquid auri nactus eſt, vino abſumi. GA. S
eſt. PE. Quid igitur dotis hic Thraſo confer
ad ſponſam? GA. Quid? maximam PE. Q
maximam decoctor? GA. Sine me loqui; ma
mam, inquam, peſſimamq; ſcabiem. PE. Em
riar, ni malim filiam meam equo nuptar
qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quam tali equiti. GA. At ego vel monacho nuptam malim. Imo hoc non eſt homini nubere, ſed hominis cadaveri. Hoc ſpectaculum ſi vidiſſes, dic mihi tenuiſſesne lacrymas? PE. Qui potuiſſem, qui vix iſta ſine lacrymis audio? Adeon' parentes ad omnem naturalis pietatis affectum obſurduiſſe, ut filiam unicam, puellam tali forma, tali indole, tam amabilibus moribus, tali monſtro in ſervitutem traderent, propter mendacem clypeum? GA. Atqui facinus hoc, quo nihil invenias nec immanius, nec crudelius, nec magis impium, hodie magnatum etiam ludus eſt; quum expediat eos qui Reipublicæ tractandæ naſcuntur, eſſe quam proſperrima valetudine. Corporis enim habitus animi vim afficit. Certe hic morbus quidquid eſt homini cerebri ſolet exhaurire. Ita fit ut Reipublicæ præſideant, qui nec animo bene valeant, nec corpore. PE. Non ſolum integræ mentis ac proſpera valetudine convenit eſſe qui Reipublicæ gubernaculis aſſident, verum etiam forma dignitateque corporis præcellentes. Quanquam enim prima principum commendatio ſint ſapientia & integritas; tamen non nihil refert, qua ſpecie corporis ſit, qui cæteris imperat. Nam ſi ſævus eſt, multum invidiæ addit corporis deformitas: Sin probus & pius, Gratior eſt pulcro veniens è corpore virtus. GA. Recte. PE. Nonne deplorant earum infelicitatem, quarum conjuges poſt peractas nuptias in lepram aut morbum incidunt comitialem? GA. Merito ſane. PE. Quæ igitur dementia eſt, ultro filiam plusquam leproſo tradere? GA. Plusquam dementia eſt. Si ſatrapes paret tollere catulos, quæſo num ad generoſam fœminam admittet ſcabioſum & ignavum canem?

nem? PE. Imo magna cura diſpiceret, ut und
quaque generoſum adjungeret, ne naſcant
hybridæ. GA. Et ſi dux augere velit equitatur
num ad eximiam equam admitteret morb
dum aut degenerem? PE. Ne in commune qu
dem ſtabulum reciperet morbidum, ne qua ſe
pat malum ad alios. GA. Nec interim refer
putant, quem admittant ad filiam, & unde n
ſcantur liberi, non tantum in hæreditatem
mnium facultatum ſucceſſuri, verum etia
rempublicam moderaturi? PE. Ne ruſticus qu
dem quemvis taurum admittit ad juvencan
nec quemvis equum jungit equæ, nec quemv
porcum ſcrophæ; quum taurus gignatur ar
tro, equus rhedæ, porcus culinæ. GA. Vic
quam perverſa ſint hominum judicia. Si qu
plebeius patriciæ puellæ oſculum obtrudat, in
juriam putant bello vindicandam. PE. Acerr
mo. GA. Et ipſi volentes, ſcientes, prudente
id quo nihil habent carius, dedunt abominar
do portento, & privatim impii in ſuam ger
tem, & publice in civitatem. PE. Si ſponſi
ſubclaudicat alioqui ſanus, quam abhorretur
conjugio? hoc tantum malum non imputatu
in ſponſalibus. GA. Si quis filiam elocavit Fran
ciſcano, quanta abominatio, quanta deplora
tio male collocatæ virginis? at illa veſte detra
cta virum habet membris validis. iſta totar
ætatem tranſigit cum ſemivivo cadavere.
qua nubit ſacerdoti, ludunt in unctum; at hæ
pejus uncto nupſit. PE. Vix hoc faciunt hoſte
puellis bello captis, vix piratæ faciunt ſceler
abductis; & hoc faciunt parentes unicæ filiæ
nec illis datur à magiſtratu curator. GA. Quo
modo medicus ſuccurret phrenetico, ſi ipſun
habeat phreneſis? PE. Atqui mirum eſt, à prin
cipibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ipibus, quorum munus eſt proſpicere Reipu-
licæ dumtaxat in his quæ ad corpus perti-
ient, cum in hoc genere nihil prius ac potius
it bona valetudine, heic nullum excogitari re-
nedium. Tanta peſtis bonam orbis partem oc-
upavit, & illi interim ſtertunt, quaſi nihil ad
em pertineat. GA. De principibus, Petroni,
eligioſe loquendum eſt. Sed admove aurem;
nſuſurrabo tria verba. PE. O miſeriam! uti-
ıam falſa prædicares! GA. Quot morborum
ʒenera naſci putas ex vinis corruptis ac mille
nodis infectis? PE. Innumera, ſi qua medicis
ides. GA. Num heic vigilant ædiles? PE. Plane
igilant in exigendis vectigalibus. GA. Quæ
ciens nubit morbido, fortaſſe digna eſt ſuo
nalo, quod adſcivit ipſa ſibi: quanquam ſi
rincipatum gererem, utrumque ſemoverem
b urbano commercio. Cæterum ſi qua nupſiſ-
et huic obnoxio lui, qui ſe ſanum mentitus
ſſet, ſi quis mihi ſummum pontificium dele-
ʒet, dirimerem hoc conjugium, etiamſi ſex-
entis tabulis ſponſalibus contractum eſſet.
PE. Quo colore? Nam conjugium rite contra-
tum ab homine non poteſt dirimi. GA. Quid?
ibi videtur rite contractum, quod dolo malo
ontractum eſt? Non valet contractus, ſi puella
lecepta ſervo nupſit, quem putabat liberum.
Hic cui nupſit, ſervus eſt miſerrimæ dominæ
Pſoræ; atque hoc infelicior eſt ſervitus, quod
lla neminem manumittit, ut ſervitutis mi-
eriam aliqua libertatis ſpes conſolari poſſit.
PE. Sane colorem reperiſti. GA. Adhæc non eſt
onjugium, niſi inter vivos. Heic mortuo nu-
bitur. PE. Repertus eſt alter color. Sed ſineres,
opinor, ſcabioſas ſcabioſis nubere, juxta vetus
llud adagium, ὅμοιον [6] πρὸς ὅμοιον. GA. Si
hoc

[6] *Id eſt, ſimile apud ſimile.*

hoc mihi liceret, quod expediret Reipublic
ſinerem quidem jungi, ſed junctos exurerem
PE. Tum tu quidem Phalaridem ageres, no
principem. GA. An tibi Phalaris videtur med
cus, qui ſecat digitos aliquot, aut inurit corp
ris partem, ne totum pereat? Mihi non videt
iſta crudelitas, ſed miſericordia. Quod utina
initio naſcentis mali fuiſſet factum! Tum eni
paucorum exitio, totius orbis ſaluti conſu
poterat. Et hujus facti reperimus exemplum i
Gallorum annalibus. PE. At mitius erat ill
caſtrari, ac ſummoveri. GA. Fœminis porr
quid faceres? PE. Adderem fibulas. GA. Ita qu
dem proſpectum eſſet, ne ex malis corvis n
ſcantur mala ova: ſed fatebor hoc eſſe mitiu
ſi tu fatearis illud eſſe tutius. Nam pruriunt
exſecti; nec uno modo tranſilit malum, ſe
oſculo, ſed colloquio, ſed contactu, ſed con
potatiuncula ſerpit ad alios. Et videmus hu
malo fatalem quandam malitiam adjunctam
ut quisquis eo tenetur, vel nullo ſuo comme
do gaudeat quam plurimis ſuam affricare ſc
biem. Iam ſubmoti poſſunt fugere, poſſunt v
noctu, vel ignotis imponere: à mortuis ver
nihil eſt periculi. PE. Tutius fateor; ſed hau
ſcio, an conveniat Chriſtianæ manſuetudin
GA. Dic age mihi; unde plus periculi, à ſimpli
cibus furibus, an ab iſtis? PE. Fateor pecunian
multo viliorem bona valetudine. GA. Et tame
hos Chriſtiani ſuffigimus in crucem; nec ap
pellatur crudelitas, ſed juſtitia; & ſi Rempubli
cam ſpectes, pietas eſt. PE. Verum ibi plectitu
qui damnum dedit. GA. Hi ſcilicet lucrum ad
ferunt! Sed demus hoc malum multis nulla ſu
culpa contractum, quum tamen paucos repe
rias, quibus eam luem non conciliarit nequi
tia

a; Iureconſulti docent interdum innoxios re-
e occidi, ſi id magnopere interſit Reipublicæ.
uemadmodum Græci poſt everſam Troiam
cciderunt Aſtyanactem Hectoris filium, ne
r illum bellum inſtauraretur. Nec putant im-
um, poſt extinctum tyrannum, & liberos in-
oxios trucidari. Quid quod nunquam non
ellamus Chriſtiani, neque tamen neſcimus in
ellis maximam malorum partem ad eos redi-
, qui nihil commeruerunt? Idem uſu venit
repreſalibus, quæ vocant. Qui læſit, in tuto
t, & ſpoliatur negotiator; qui ne factum qui-
em audivit, tantum abeſt ut in culpa fuerit.
uod ſi talibus remediis utimur in rebus non
a magni momenti, quid cenſes faciendum
re omnium atrociſſima? PE. Vincor veris.
A. Tum illud mihi perpende. Apud Italos ut
imum ſcintillare cœpit peſtilentia, occludun-
ır ædes: qui laboranti inſerviunt, ſubmoven-
ır à publico. Hoc quidam appellant inhuma-
itatem, cum ſumma ſit humanitas. Siquidem
ac vigilantia fit, ut paucis funeribus ſopiatur
alum. At quanta eſt humanitas tot millium
itæ conſuli? Sunt qui parum hoſpitale putant,
uod Itali in rumore peſtilentiæ, tempore ve-
ertino hoſpitem portis ſubmovent, cogunt-
ue ſub dio noctem agere: at pietas eſt, pauco-
um incommodo, maximo Reipublicæ bono
roſpicere. Quidam ſibi valde fortes videntur
t officioſi, quod auſint ad quemvis peſtilen-
a laborantem accedere, etiamſi nihil illic ha-
eant negotii. At dum reverſi domum infi-
iunt uxores, liberos ac totam familiam, quid
a fortitudine ſtultius, quid officio inoffi-
ioſius, ut ſalutes alienum, tibi cariſſimos in
ræſens vitæ diſcrimen adducere? Heic tamen
quanto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quanto minus eſt periculi à peſtilentia, quæ ab hac ſcabie? Rarius afflat propinquos, ra fere ſenes attingit; & quos attigit, aut cito berat, aut reſtituit ſanitati, puriores eti quam antea fuerant. Hæc quid aliud quam p petua mors eſt, vel, ut verius dicam, ſepul ra? Obvolvuntur linteis & unguentis more daverum. PE. Veriſſima narras. Saltem id curæ dandum erat huic tam exitiali mal quod datur leproſis. Aut ſi hoc quoq; nimiu eſt, nemo barbæ ſilvam patiatur ſibi dem aut ſibi quisque tonſorem præſtet. GA. Quid uterque claudat os? PE. Afflant naribus m lum. GA. Eſt & iſti malo remedium. PE. Quo nam? GA. Vt quod ſolent Alcumici, add perſonam quæ per vitreas feneſtellas præb lumen oculis, ori naribusque reſpiratione cornu à perſona per axillas in tergum por cto. PE. Belle, ſi nihil metuendum eſt à con ctu digitorum, linteorum, pectinis, & for cis. GA. Optimum igitur barbam usque ad g nua demittere. PE. Ita videtur. Deinde fiat ec ctum, ne quis idem ſit tonſor & chirurgu GA. Ad famem relegas tonſores. PE. Minua ſumtus, & aliquanto pluris radant. GA. Eſt PE. Tum feratur lex, ne quis cum alio poc lum habeat commune. GA. Iſtam vix recipi Anglia. PE. Neve duo miſceantur eodem l cto, præter uxorem & maritum. GA. Plac PE. Ad hæc in diverſoriis ne quis hoſpes i dormiat linteis, in quibus alius indormii GA. Quid facies Germanis, qui vix lavant b in anno? PE. Exſtimulent lotrices. Præter tollatur mos quamvis vetuſtus ſalutandi oſc lo. GA. Etiamne in templis? PE. Tabellæ ſua quisque opponat manum. GA. Quid de coll

quic

io? PE. Vitetur illud Homericum: Ἄγχι[7] ν κεφαλὴν· & viciſſim qui auſcultat, nprimat labra. GA. Vix iſtis legibus ſuffece- t duodecim tabulæ. PE. Sed quid conſulas erim infelici puellæ? GA. Quid? niſi ut li- ter ſit miſera, quo ſit minus miſera; & ſua- conjugis opponat manum; tum armata n illo dormiat. PE. Quonam hinc prope- ? GA. Recta in muſeum. PE. Quid facturus? . Pro epithalamio, quod poſtulant, ſcriptu- Epitaphium.

[7] *Id eſt, prope tenens caput. Odyſſ. α'.*

IMPOSTVRA.

LIVINVS, PHILIPPVS.

. Salve, Livine. LI. Salvebo, ſi vis ita: ſed à me tibi cave. Nam eſt animus imponere i, niſi caves. PH. Non eſt admodum me- ndus hoſtis, qui periculum denuntiat. Sed , falle, ſi potes. LI. Ecce jam fefelli, nec ſen- adhuc. Iterum cave. PH. Cum præſtigiarum, inor, artifice mihi res eſt. Nihil enim ſen- impoſturæ. LI. Rurſus adverte mentem am, ni velis decipi, ſicuti falſus es non ſemel. . Heic ſum; incipe. LI. Iam dudum mihi od jubes peractum eſt. PH. Quid actum, aut id peractum? Nihil ſentio doli. LI. Iam to- s admonitus ſaltem adhibe attentum ani- um. PH. Novum præſtigiarum genus. Lu- r, ut ais, neque quidquam artis ſentio, cum ſervem & oculos, & manus, & linguam am. Sed age, rurſus incipe. LI. Iterum atque rum incipio, atque adeo toties facio, neque aſſequeris laqueos. PH. Qua re mihi laqueos ndis? LI. Hæc tibi, inquam, lingua dolos pa- t, nec auribus ſentis, nec oculis vides. Nunc tem habe attentos oculos & aures. PH. Non

poſſum

poſſum magis, etiam ſi de capite ageretur. ed falle rurſum. LI. Iterum ecce fefelli, nequle-prehendis artem. PH. Enecas. Quæſo dic q d-nam eſt hoc præſtigiarum genus? LI. Hactus ſum tibi locutus carmine, atque adhuc loq r. PH. Nihil minus ſenſi quam iſtuc. LI. Prim tibi reſpondi duobus trimetris jambicis: D-de trochaico tetrametro catalectico. Mox e-ris creticis ſum locutus. Poſt hæc Phal o hendecaſyllabo. Deinde meris choriambis d hæc meris anapæſtis. Rurſum tribus Sapi-cis. Mox Sotadico. Poſtremo Trochaïc e-trametro. PH. Deum immortalem! qui s ſuſpicabar potius, quam iſtud. Si vixero, i-quando vicem reponam. LI. Huc ſi quid-tes. PH. Ecce bis par pari retuli, nec dolum -cipis. LI. Hui tam cito? PH. Minatus ſum i jambico tetrametro catalectico; mox ad creticos quinque. LI. Prorſus accidit, ut-deo, quod dici ſolet, Cretenſis incidit in C-tenſem. PH. Sic eſt. ſed illud precor utrique -ſtrum, ne nobis unquam occurrat impoſt nocentior.

CYCLOPS, ſive EVANGE LIOPHORVS.

POLYPHEMVS, CANNIVS.

CA. QVid hic venatur Polyphemus? PO. Q vener, rogas, ſine canibus & vena lo? CA. Forte nympham aliquam hamadry dem. PO. Pulchre divinaſti. En tibi rete ve torium. CA. Quid ego video? Bacchum in ex vio leonis, Polyphemum cum codice? γαλ κρꝫκωτόν. PO. Non croco tantum pinxi lib lum, ſed etiam minio laſurioque. CA. Non l quor de croco, ſed Græce dixi quiddam. Mi

[x] *Id eſt, feli veſtimentum.*

ta

ta videtur libellus ; nam nodis , laminis
&rculis æreis armatus eſt. PO. Introſpice.
c Video. Sane perquam bellus eſt : ſed non-
di ornaſti ſatis. PO. Quid deeſt? CA. Addere
debas tua inſignia. PO. Quæ ? CA. Sileni ca-
pu dolio proſpiciens. Sed quid tractat? artem
poicam? PO. Vide ne quam imprudens effu-
tiblaſphemiam. CA. Quid igitur ? eſtne ſacri
quipiam? PO. Eſt , quo nihil ſacratius , Euan-
gum. CA. Ἡράκλεις [2] ! Quid Polyphemo
cu Euangelio? PO. Quin ita rogas, quid Chri-
ſto cum Chriſto ? CA. Neſcio , niſi quod te
tam magis decet halbardacha. Nam ſi quis
in iſta ſpecie ignotus occurreret in mari, pi-
ran eſſe crederem; ſi in nemore , ſicarium.
P Atqui hoc ipſum nos docet Euangelium,
ne quem judicemus juxta faciem. Quemad-
mum enim ſæpenumero ſub tunica cineri-
ciatet animus tyrannicus , ita nonnunquam
anſum caput, circumtorta barba , torva ſu-
pilia , truces oculi , vertex plumam venti-
la ſagum militare, caligæ interſectæ, tegunt
Egelicum animum. CA. Quid ni ? nonnun-
qn & ſub pelle lupina latet ovis ; &, ſi qua
fi apologis , ſub exuvio leonis latet aſinus.
P Imo ego novi qui ovem geſtat in vertice,
vem in pectore; cui libens optarim, ut quam
ht nigros oculos, tam habeat candidos ami-
c, tamque probe inauretur , quam colorem
ht inauraturæ congruum. CA. Si ovem ge-
ſt in vertice , qui pileum geſtat ovillum ,
qm tu incedis onuſtus , cum ovem ſimul &
ſthiocamelum geſtes in capite? Tum an non
ardius facit, qui avem portat in capite, aſi-
m in pectore? PO. Mordes. CA. Sed belle res
herit, ſi, quam tu decoraſti variis ornamen-
tis

[2] Id eſt, Hercules! admirantis interjectio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tis Euangelium, tam te viciſſim exornet. De-
naſti coloribus; utinam exornet te bonis mo-
ribus! PO. Curabitur. CA. Vt ſoles. PO. Sed
omiſſis conviciis; itane damnas eos qui cir-
cumferunt codicem Euangelicum? CA. Mi-
me gentium. PO. Quid? an tibi videor mi-
mus gentium, vel aſinino capite te procera?
CA. Non arbitror tanto, ſi aſinus arrigat au-
culas. PO. Certe bubalino. CA. Placet collo;
ſed ego minimè dixi, non minime. PO. Quid
intereſt inter ovum & ovum? CA. Quid inteſt
inter medium digitum & infimum? PO. Me-
dius eſt longior. CA. Scite. Quid intereſt inter
aſininas auriculas, & lupinas? PO. Lupinæ ſunt
breviores. CA. Rem tenes. PO. At ego lega
breviaque palmo & ulna metiri ſoleo, non
ribus. CA. Age, qui Chriſtum geſtavit, dius
eſt Chriſtophorus [3]: tu qui Euangelium por,
pro Polyphemo dicendus es Euangelioph-
rus [4]. PO. An ſanctum non putas portare Eu-
gelium? CA. Non, niſi tu fatearis eſſe ſancti-
mos aſinos. PO. Qui ſic? CA. Quia unus ſu-
cit geſtandis tribus iſtiusmodi codicum m-
bus; nec te crediderim futurum imparem o-
ri, ſi probe ſis clitellatus. PO. Nihil abſurdi
aſino tribuere ſanctimoniam, quia geſtar
Chriſtum. CA. Iſtam ſanctimoniam tibi ni
invideo. Et, ſi vis, donabo tibi reliquias ill
aſini, cui Chriſtus inſedit, ut exoſcule.
PO. Dabis munus gratiſſimum. Nam aſin
ille contactu corporis Chriſti conſecratus e
CA. Sane Chriſtum contigerunt, & qui illi in
pegerunt alapas. PO. Sed age dic ſerio; non
pium eſt circumferre codicem Euangelicum
CA. Pium, ſi abſit hypocriſis, ſi vere id fi
PO. Abeat hypocriſis ad monachos; quid mil

cu

[3] *Chriſtophorus.*
[4] *Euangeliophorus.*

a hypocriſi? CA. At primũ expedi mihi quid
hypocriſis [5]. PO. Cum aliud præ te fers, *5 Hypocriſis.*
cum lateat in animo. CA. Sed quid præfert
cumlatus Euangelii codex? Nonne vitam
Euangelicam? PO. Opinor. CA. Ergo ubi vita nõ
rondet codici, nonne hypocriſis eſt? PO. Vi-
cit. Sed quid eſt, vere codicem Euangelicum
cumferre [6]? CA. Quidam circumferunt ma- *6 Circumferre Euangelia.*
ris, quemadmodum Franciſcani Franciſci
tulam: idem poſſunt & bajuli Lutetiani, &
ai, & cantherii. Sunt qui circumferant ore,
il crepantes niſi Chriſtum & Euangelium:
h eſt Phariſaicum. Quidam circumferunt
ano. Proinde vere circumfert, qui & mani-
t, & ore, & corde portat Euangelium.
Vbi ſunt iſti? CA. In templis diaconi, qui
tant codicem, pronuntiant populo, & te-
t corde. PO. Tametſi non omnes ſancti
, qui animo geſtant Euangelium. CA. Ne
i ſophiſtam agas. Non geſtat animo, niſi
medullitus amat. Nemo penitus amat, niſi
moribus exprimit Euangelium. PO. Iſtas
ilitates non aſſequor. CA. At dicam craſ-
e Minerva. Si lagenam vini Belnenſis geſtes
neris, quid aliud eſt quam onus? PO. Nihil
d. CA. Si teneas faucibus, ac mox exſpuas?
Haud profuerit; quamquam id quidem
ſoleo. CA. Sin, ut ſoles, affatim haurias?
Nihil divinius. CA. Concaleſcit omne cor-
, rubeſcit facies, hilareſcit frons. PO. Pror-
CA. Tale quiddam eſt Euangelium: in ani-
venas demiſſum, innovat totum hominis
itum. PO. Videor igitur tibi parum Euan-
ce vivere? CA. Iſtam quæſtionem nemo te
olverit rectius. PO. Si bipenni res agatur.
Si quis in os te vocet mendacem aut ganeo-
nem,

nem, quid facias? PO. Quid faciam? ſenet
pugnos meos. CA. Quid ſi quis tibi impiat
colaphum? PO. Amputarem illi collum pro
lapho. CA. Atqui codex tuus docet, ut pro c-
vicio referas benignum ſermonem, & feri-
ti maxillam dextram, porrigas & ſiniſtra.
PO. Legi; ſed exciderat. CA. Oras, opinor, -
quenter. PO. Iſtuc eſt Phariſaïcum. CA. Ph-
riſaïcum eſt, prolixe precari, ſed fucate. at
tuus codex docet ſemper orandum, ſed ex a-
mo. PO. Attamen oro nonnunquam. CA. Qu-
do? PO. Cum venit in mentem, ſemel aut
in hebdomade. CA. Quid tum oras? PO. Pre-
tionem Dominicam. CA. Quoties? PO. Sem.
Nam vetat Euangelium battologiam eacu
iterantem. CA. Potes attentus abſolvere pre-
tionem Dominicam? PO. Nunquam id t-
tatum eſt. An non ſatis quod voce pronun
CA. Neſcio, niſi quod Deus non audit ſi
cordis vocem. Crebro jejunas? PO. Nunqua
CA. At tuus codex probat precationem & je-
nium. PO. Probarem & ego, niſi aliud flag-
ret venter. CA. At Paulus negat eos ſervire
ſu Chriſto, qui ventri ſerviunt. Veſceris ca-
bus quovis die? PO. Cum dantur. CA. At i
iſta gladiatoria laterum firmitas vel fœno-
borumque corticibus poterat ali. PO. Sed Ch-
ſtus dixit non coinquinari hominem his q
intrant in os. CA. Ita, ſi modice, ſi præter -
fendiculum. At Paulus Chriſti diſcipulus r-
vult fame mori, quam fratrem infirmum -
fendere ſuo cibo; nosque ad ſuum horta
exemplum, ut omnibus per omnia placeam.
PO. Paulus eſt Paulus; ego ſum ego. CA.
Ægonis eſt capras paſcere. PO. Malim e
CA. Pulchre tibi precaris: caper citius fi

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ım capra. PO. Eſſe dixi, pro edere. CA. Ele-
ter. Libenter ſuccurris pauperibus? PO. Non
quod dem. CA. At eſſet, ſi ſobrie viveres, ſi
viter laborares. PO. Dulce eſt otium. CA. Ser-
præcepta Dei? PO. Grave eſt. CA. Agis ad-
ſorum pœnitentiam? PO. Chriſtus pro no-
dependit. CA. Vnde igitur declaras te amare
angelium? PO. Dicam. Franciſcanus qui-
n apud nos non deſinebat è ſuggeſto debla-
are in Novum Teſtamentum Eraſmi: con-
i hominem privatim, lævam injeci capillis,
tra pugilem egi, ſuggillavi illum magnifice,
amque faciem tuber reddidi. Quid ais? non
hoc favere Euangelio? Deinde abſolvi illum
ommiſſis, hoc ipſo codice ter in verticem
pacto, fecique tria tubera, In nomine Pa-
, & Filii, & Spiritus ſancti. CA. Satis qui-
n Euangelice. Iſtuc nimirum eſt Euange-
m Euangelio defendere. PO. Occurrit alter
ſdem ſodalitii, qui nullum neque modum,
q; finem faciebat debacchandi in Eraſmum.
cenſus Euangelico zelo, minis hominem
egi, ut utroque genu flexo rogaret veniam,
tereturque, ſe, quæ dixerat, inſtigante dia-
lo dixiſſe: ni feciſſet, jam halbardacha erat
cervicem vibrata. Vultus erat qualis eſſe ſo-
Martis irati. Hoc geſtum eſt coram aliquot
tibus. CA. Miror hominem non fuiſſe pro-
us exanimatum. Sed ut pergamus. Vivis ca-
? PO. Id fortaſſe fiet, ubi ſenuero. Sed vis ti-
verum fatear, Canni? CA. Non ſum ſacer-
s: ſi confiteri libet, alium quære. PO. Deo
leo confiteri; ſed tibi fateor me nondum eſſe
rfectum Euangelicum, ſed unum è populo.
abemus quatuor Euangelia. nos Euangelici
uatuor res potiſſimum venamur: ut ventri

bene ſit; ne quid deſit iis, quæ ſub ventre ſu-
tum ut ſit unde vivamus; poſtremo ut lice,
quod lubet, agere. Hæc ſi ſuppetant, intero-
cula clamamus, Io triumphe, io Pæan; vit
Euangelium, regnat Chriſtus. CA. Iſta quiem
Epicurea vita eſt, non Euangelica. PO. Hd
inficior. Sed ſcis Chriſtum omnipotentem ſ-
ſe; poteſt repente vertere nos in alios hoi-
nes. CA. Poteſt & in ſues; quod quidem pro-
vius arbitror, quam in bonos viros. PO. i-
nam non eſſent pejores in mundo ſuibus, -
bus, aſinis, & camelis! Multos videas le-
bus truculentiores, lupis rapaciores, paſſ-
bus ſalaciores, canibus mordaciores, vip
nocentiores. CA. At jam tempus eſt, ut
animante bruto in hominem incipias ve.
PO. Recte mones. Nam horum temporum p-
phetæ dicunt inſtare ſupremum mundi di.
CA. Tanto magis properandum. PO. Exſpe
Chriſti manum. CA. Vide ut tu manui cere
præbeas materiam. Sed unde colligunt, in p-
pinquo eſſe mundi finem? PO. Quoniam,
quiunt, idem nunc faciunt homines quod
ciebant imminente diluvio: epulantur, pota
comeſſantur, ducunt, nubunt, ſcortantu
emunt, vendunt, fœnerant, & fœnerantu
ædificant: reges belligerantur, ſacerdotes ſt
dent augendis cenſibus, Theologi nectunt ſ
logiſmos, monachi per orbem curſitant, p
pulus tumultuatur, Eraſmus ſcribit colloqu
denique nihil malorum abeſt, fames, ſitis,
trocinia, bellum, peſtilentia, ſeditio, reru
bonarum inopia. An non hæc arguunt ade
finem rerum humanarum? CA. Ex hoc m
lorum acervo quod tibi eſt moleſtiſſimum
PO. Divina. CA. Quod crumenam tuam ob
dei

at araneæ. PO. Diſpeream, niſi rem acu teti-
ti. Nunc venio recens à compotatione: alias
rius tecum diſputabo, ſi voles, de Euange-
CA. Quando te videbo ſobrium? PO. Cum
ro. CA. Quando eris? PO. Cum videris. Inte-
n, mi Canni, ſis felix. CA. Tibi viciſſim opto
ſis quod diceris. PO. Ne me vincas officio,
cor ne Cannium unquam deſtituat unde
gnomen ſortitus eſt.

ΑΠΡΟΣΔΙΟΝΥΣΑ, ſive ABSVRDA.

ANNIVS, LEVCIVS.

AN. AVdio te interfuiſſe nuptiis Pancratii & Albinæ. LE. Nunquam antehac infeli-
s navigavi, quam hoc tempore. AN. Quid
tantam fuiſſe hominũ frequentiam? LE. Nec
quam mihi vilior fuit vita, quam id tempo-
AN. Vide quid faciant opes. Ad meas nu-
as pauci convenirent, idque tenues. LE. Vix
ramus ingreſſi pelagus, ortus eſt ingens tur-
AN. Narras Deorum cœtum. Totne aderant
i principes, tot matronæ nobiles? LE. Bo-
s diſſecuit velum, diſſectumque diſſipavit.
. Deſponſam novi. Nihil fingi poteſt venu-
us. LE. Mox fluctus revulſit clavum. AN. Idem
letur omnibus. Nec ſponſus admodum illi
lit, ut ajunt, formæ gratia. LE. Quid animi
ſes nobis illic fuiſſe? AN. Sane rarum nunc
virgines nubere. LE. Remigandum nobis
t. AN. Dotem vix credibilem narras. LE. Ec-
mox aliud malum. AN. Cur puellam impu-
rem commiſerunt tam feroci? LE. Apparuit
atarum navis. AN. Profecto ſic eſt; in mul-
nequitia ſupplet ætatem. LE. Ibi nobis gemi-
m fuit bellum, alterum cum mari, alterum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

cum prædonibus. AN. Hui tantum dona-
rum? Interim pauperibus nemo dat feſtuca.
LE. Quid? cederemus? Imo deſperatio vitæ
debat animos. AN. Vereor ne ſint ſteriles
ptiæ, ſi vera prædicas. LE. Imo injecimus h
pagones. AN. O rem novam! ante nuptias g-
vida? LE. Si ſpectaſſes eum conflictum, fate-
ris me non eſſe fœminam. AN. Vt audio, c-
jugium hoc non ſolum ratum eſt, ſed eti
conſummatum. LE. Inſiluimus in navim pi-
ticam. AN. At demiror te vocatum alienu,
me præterito, qui tertio propinquitatis gra
ſponſæ patrem contingo. LE. Ipſos in m
præcipites dedimus. AN. Vera prædicas; inf-
cium nulli ſunt affines. LE. Quidquid erat pr-
dæ, inter nos partiti ſumus. AN. Expoſtula
cum puella primo quoque tempore. LE. M
exorta eſt ſubita tranquillitas: dixiſſes eſſe
cedonia. AN. Si illi res eſt, mihi eſt animus. N
hil moror illius benevolentiam. LE. Ita pro u
duas naves in portum deduximus. AN. In
gnetur qui alit. LE. Quo eam, rogas? in templ
veli partem dicaturus divo Nicolao. AN. H
die non eſt liberum mihi. nam ipſe domi co
vivas exſpecto; alias non excuſabo.

ΙΠΠΕΥΣ ΑΝΙΠΠΟΣ, ſive EMENTITA NOBILITAS.

HARPALVS, NESTORIVS.

HA. POtes me tuo levare conſilio? Senties n
hominem non immemorem, nec ingra
tum. NE. Dabo expeditum, ut ſis, quod e
velis. HA. At nobis in manu non eſt, ut naſc
mur nobiles. NE. Si non es, enitere benefacti
ut à te initium capiat nobilitas. HA. Perlo
gum eſt. NE. Exigua ſumma tibi vendet Cæſa

HA. Vulg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

. Vulgo ridetur emticia nobilitas. NE. Cum
il ſit magis ridiculum quam ementita no-
itas, quid eſt ut tantopere affectes nomen
uitis? HA. Sunt cauſſæ, nec leves; quas tibi
n gravabor indicare, ſi mihi commonſtraris
iones, quibus nobilitatis opinionem mihi
em apud vulgus. NE. Nomen absque re?
. Atqui cum res abeſt, proximum eſt opi-
. Sed age, conſule, Neſtori; ubi cauſſas au-
tis, fateberis operæ pretium. NE. Quando
vis, dicam. Primum fac procul te abducas
atria. HA. Memini. NE. Ingere te in con-
tum juvenum vere nobilium. HA. Intelligo.
. Hinc primum orietur ſuſpicio, te talem eſ-
cum qualibus victitas. HA. Sic eſt. NE. Vi-
ne quid habeas plebeium. HA. Quidnam?
. De cultu loquor. Ne veſtis ſit lanea, ſed aut
ica, aut, ſi deeſt qui emas, fuſtanea, denique
canabea potius, quam pannea. HA. Recte.
. Vide ne quid ſit integrum, ſed diſſeca pi-
m, thoracem, caligas, calceos, ungues, ſi
tes; neve quidquam humile loquaris. Si quis
Hiſpania veniat hoſpes, roga quomodo con-
niat Cæſari cum Pontifice, quid agat affinis
us Comes à Naſſauen, quid cæteri congerro-
s tui. HA. Fiet. NE. Sit anulus in digito cum
mma ſignatoria. HA. Si quidem loculi ferant.
. At parvo conſtat anulus æreus inauratus,
m gemma facticia. Sed adde clypeum cum
ſignibus. HA. Quænam mihi ſuades deligam?
. Duo mulctra, ſi velis, & cantharum cer-
ſiarium. HA. Ludis: age dic ſerio. NE. Nun-
am fuiſti in bello? HA. Ne vidi quidem.
. At interim, opinor, decollaſti anſeres &
pos ruſticorum. HA. Perſæpe, & quidem for-
er. NE. Pone machæram argenteam, tria an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſerum capita aurea. HA. In quo ſolo? NE. Q
niſi ſanguinolento, monumentum fortite
fuſi cruoris. HA. Quid ni? rubet ſanguis ani-
nus æque atque humanus. Sed perge, obſec.
NE. Hunc igitur clypeum pro foribus omnin
diverſoriorum, in quibus forte verſatus,
affigendum curato. HA. Quid addetur ga?
NE. Recte ſubmones. Eam facies ore diſſe.
HA. Quam ob rem? NE. Vt ſpires, deinde
congruat veſtitui. In vertice quid emine?
HA. Exſpecto. NE. Caput canis demiſſis a-
bus. HA. Vulgatum eſt. NE. Adde duo corn
rarum hoc eſt. HA. Placet. Sed quæ beſtiæ ſ-
tinebunt clypeum? NE. Cervos, canes, dra-
nes, gryphes occuparunt principes; tu pon
duas harpyias. HA. Optime conſulis. NE. I-
ſtat cognomen. Heic illud in primis cav-
dum, ne plebeio more te patiaris vocari H-
palum Comenſem, ſed Harpalum à Como: h
enim nobilium eſt, illud ſordidorum Theo-
gorum. HA. Sic memini. NE. Habesne qu-
quam cujus te poſſes appellare dominu
HA. Ne haram quidem. NE. In urbe celebri
tus es? HA. In obſcuro pago. non enim fas
ei mentiri unde petis medicinam. NE. Recte
Sed ei pago nullus eſt vicinus mons? HA. E
NE. Et habet alicunde rupem? HA. Habet pr
ruptam. NE. Ergo ſis Harpalus eques ab au
rupe. HA. Atqui mos eſt magnatum, ut ſu
quisque ſymbolum habeat vocale: quemadm
dum Maximilianus habebat, Tene menſ
ram: Philippus, Qui volet: Carolus, Vlteri
item alius aliud. NE. Tu aſcribito, Omn
jacta ſit alea. HA. Næ tu percommode dic
NE. Iam quo firmior ſit hominum opinio, fi
gito litteras à magnatibus ad te miſſas, in qu
bu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

; identidem appelleris Eques clariſſimus; gnarumque rerum fiat mentio, de feudis, arcibus, de multis florenorum millibus, de efecturis, de matrimonio opulento. Cura-, ut hujusmodi litteræ tibi velut elapſæ, aut oblivionem relictæ veniant ad aliorum anus. HA. Iſtud quidem erit mihi commo-m: nam & litteras novi, & hanc facultatem lto uſu paravi, ut cujusvis manum facile ef-gam. NE. Interdum inſue veſti, aut relinque crumena, ut quibus ſarciendi negotium de-tis, illic reperiant. Illi non ſilebunt; & tu, ſi-ul ac reſciveris, compones vultum ad ira-ndiam ac mæſtitiam, quaſi doleat caſus. A. Et iſtuc jam pridem meditatus ſum, ut ciem tam facile mutem, quam perſonam. E. Ita fiet, ut nec fucus ſuboleat, & res cum le ſpargatur. HA. Curabitur ſedulo. NE. Dein-e ſodales aliquot adſciſcendi ſunt, aut etiam muli, qui tibi cedant loco, & apud omnes i Ioncherum appellent. Nec eſt, quod heic imtum metuas. ſunt plurimi juvenes, qui vel atis cupiant hanc agere fabulam. Adde huc, uod hæc regio ſcatet juvenibus eruditulis, qui ira tenentur ſcribendi libidine, ne dicam ſca-ie. Nec deſunt famelici quidam typographi, ihil non audentes, ſi ſpes quæſtus affulſerit. x his aliquot ſuborna, qui in libellis ſuis te rædicent patriæ procerem, idque ſubinde re-etatur litteris majuſculis. Hac via vel in Bo-emia celebrabunt procerem patriæ. Et citius nim & latius diſcurrunt libelli, quam voces, ut quamlibet loquaces famuli. HA. Nec iſta iſplicet ratio. At famuli ſunt alendi. NE. Sunt: at nō ales famulos ἀχείρους[1], & ob id ἀχρείους[2]. Mittantur huc & illuc, invenient aliquid. Scis

 varias

1 Ἄχειρος, *ſine manibus.*
2 Ἀχρεῖος, *inutilis.*

varias eſſe talium rerum occaſiones. HA. I-
ſine. teneo rem. NE. Superſunt artes. HA. A
ſcire. NE. Ni ſis bonus aleator, probus cha-
rius, ſcortator improbus, potator ſtrennu,
profuſor audax, decoctor & conflator a
alieni, deinde ſcabie ornatus Gallica, vix qu-
quam te credet equitem. HA. In iſtis quid
jam pridem exercitatus ſum. Sed unde ſu-
tus? NE. Mane; iſtuc ibam. Eſt tibi patrim-
nium? HA. Perpuſillum. NE. Poſtquam ap
multos confirmata fuerit nobilitatis opinio,
cile reperies fatuos qui tibi credant; quosda
etiam pudebit negare, quidam metuent. Ia
ut ludas creditores, mille ſunt artes. HA. E
rum quidem rudis non ſum. Sed tandem u
gebunt, ubi perſpexerint nihil eſſe niſi verb
NE. Imo nulla eſt commodior ad regnum vi
quam debere quam plurimis. HA. Qui ſi
NE. Primum creditor obſervat te non alit
quam obligatus magno beneficio, vereturqu
ne quam præbeat anſam amittendæ pecuni
Servos nemo magis habet obnoxios, quam d
bitor ſuos creditores; quibus ſi quid aliqua
do reddas, gratius eſt, quam ſi dono done
HA. Animadverti. NE. Illud tamen caveto, n
cum tenuibus habeas commercium. Nam h
ob parvulam ſummulam ingentes excitant tra
gœdias. Placabiliores ſunt, quibus lautior e
fortuna; cohibet illos pudor, lactat ſpes, deter
ret metus, norunt quid poſſint equites. Poſtre
mo, cum inundaverit æris alieni magnitudo,
fictis cauſſis alio demigra, atque inde rurſu
alio. Nec eſt, quod hujus rei te pudeat. Null
magis obærati ſunt, quam magni principes. S
quis ruſticus urgeat, finge offenſum improbi-
tate animum. Interdum tamen aliquid reddito,

verum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

um nec totum, nec omnibus. Illud ubique andum, ne cui ſuboleat tibi prorſus exhauſ loculos. Semper oſtenta. HA. Quid oſten- qui non habet? NE. Si quid amicus apud te poſuit, oſtenta pro tuo; ſed artem diſſimula, a ut caſus videatur. In hunc uſum inter- m ſumito pecuniam commodato, quam ox reddas. Ex loculo nummis æreis diſtento oſer aureos duos ibi ſepoſitos. Cætera ex te o conjicito. HA. Intelligo. At tandem obruar ortet ære alieno. NE. Scis quantum apud s liceat equitibus. HA. Nihil non, & qui- m impune. NE. Ergo famulos ale non ſe- es, aut etiam ſanguine propinquos, qui alio- i forent alendi. Occurret negotiator quem vium ſpolient. Reperient aliquid in diverſo- s, aut in ædibus, aut in navibus incuſtodi- m. Tenes? Meminerint non fruſtra datos omini digitos. HA. Siquidem tuto. NE. Cu- ut habeas pulchre veſtitos, cum inſignibus. ommitte litteras ficticias ad ſummates. Si id clam ſuſtulerint, nullus audebit illos inſi- ulare: etiamſi quid ſuſpicentur, timebunt uitem dominum: ſin vi prædam extorſerint, llum vocabitur. His progymnaſmatibus ad llum præluditur. HA. O felix conſilium! E. Iam illud equeſtre dogma ſemper erit tuen- um, Ius fasque eſſe equiti plebeium viato- em exonerare pecunia. Quid enim indignius, uam ignobilem negotiatoré abundare num- is, cum interim eques non habeat, quod im- endat ſcortis & aleæ? Fac ſemper te adjungas agnatibus, vel ingeras potius: ne quid pu- leat, perfricanda frons eſt, ſed præſertim ho- ſpitibus: eoque præſtat in celebri quopiam lo- o vitam agere, puta in thermis, frequentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

diverſoriis. HA. Iſtuc ipſum erat in anin. NE. Heic ſæpenumero fortuna prædam obji. HA. Qui? rogo. NE. Puta, hic aut ille reliqu crumenam, aut oblitus reliquit clavim in ſe promptuarii. Cætera tenes. HA. At. NE. Q metuis? de ſic culto, de tam magnifice loqu te, de equite ab aurea rupe, quis audebit ſuſ cari? Et ſi quis forte tam improbus exſtite quis erit tam audax, ut te appellet? Interim ſpicio derivabitur in aliquem hoſpitum, q pridie diſceſſerint. Turbabuntur famulitia, cu pandocheo. Tu tranquillus tuam perſonam gito. Hoc ſi acciderit homini modeſto, c datoque, ſilebit, ne ſimul cum damno lucri ciat pudorem, qui rem ſuam indiligenter ſ vaverit. HA. Non abſurde dicis. nam no opinor, Comitem à vulture albo. NE. Quid HA. Apud hunc diverſatus eſt, ut accepi, H ſpanus quidam, ſpecie cultuque ſane quam berali. Is abſtulit florenos ſexcentos: nec u quam Comes auſus eſt queri. Tanta erat h minis majeſtas. NE. Habes exemplum. E mulis tuis interdum aliquem emandes, in be lum ſcilicet. Is ſpoliatis templis aut monaſter quibuslibet, redibit onuſtus præda bello part HA. Hoc quidem eſt tutiſſimum. NE. Eſt alia ratio conflandæ pecuniæ. HA. Narra, o ſecro. NE. In bene nummatos finge cauſas ir rum, præſertim in monachos aut ſacerdote qui nunc apud omnes fere ſumma laborant ir vidia. Alius irriſerit aut conſpuerit clypeur tuum, alius parum honorifice de te ſit locutu alius ſcripſerit aliquid, quod in calumniam de torqueri valeat. His per feciales tuos ἄσπον δον [3] πόλεμον denuntia. Sparge minas atro ces, excidia, exitia, πανολεθρίας [4] meras territ

[3] *Id eſt, inconfœderabile bellum.*
[4] *Id eſt, ſtrages.*

ci venient ad componendam litem. Ibi fac
no æſtimes tuam dignitatem, hoc eſt, ini-
n petas, ut æquum feras. Si poſtules tria
a, pudebit minus offerre, quam ducentos
os. HA. Aliis minitabor leges. NE. Iſtud
ius quidem accedit ad ſycophanticam; ſed
en juvat & hoc in partem. Sed heus, Har-
p, pene exciderat, quod dictum in primis
ctuit; puella quæpiam bene dotata in ma-
onii naſſam illaqueanda eſt. Habes apud
ilitrum, juvenis es, candidulus es, lepidus
ator es, rides blandum. Sparge, te magnis
miſſis aſcitum in aulam Cæſaris. Amant
llæ Satrapis nubere. HA. Novi quibus hoc
e ceſſerit. Cæterum quid ſi fucus tandem
mpat, & inſiliant undique creditores? Irri-
or perſonatus eques. Nam id apud iſtos
ius eſt, quam ſi templum ſacrilegio ſpolies.
Heic oportet meminiſſe perfrictæ frontis.
d in primis, quod nullis unquam tempori-
magis licuit audacia pro ſapientia uti,
m hodie. Comminiſcendum eſt aliquid
d excuſes. Deinde nunquam deerunt can-
i, qui faveant tuæ fabulæ, nonnulli civilio-
diſſimulabunt intellectum fucum. Poſtre-
, ſi nihil aliud, profugiendum eſt aliquo in
lum, in tumultum. Quemadmodum κλύ-
[s] ϑάλασσα πάντα τ' ἀνθρώπων κακά· [s] *Id eſt, proluit mare omnia hominum mala.*
bellum operit omnium ſcelerum ſentinam.
c enim habetur hodie bonus belli dux, niſi
i tirocinio præparatus acceſſerit. Hoc erit
tremum aſylum, ſi cuncta fefellerint. Verum
nnis movendus erit tibi lapis, ne huc venia-
r. Vide ne te ſecuritas opprimat; oppidula
inuta fuge, in quibus ne pedere quidem licet,
populus ſciat: in magnis ac frequentibus ci-
vitatibus

vitatibus plus eſt licentiæ, niſi ſi qua ſit Mi-
liæ ſimilis. Diſſimulanter expiſcare, quid q
que de te loquatur. Vbi ſenſeris hujusmodi
ces increbreſcere, Quid agit? cur heic tot
nos moratur? cur non reviſit patriam? cur
gligit arces ſuas? unde ducit imagines? u
tantæ profuſioni facultates? Hoc genus,
quam, voces, ubi cœperint magis ac m
gliſcere, tum mature tibi de migrando co
tandum eſt: ſed ſit fuga leonina, non lepori
Adſimula te vocari in aulam Cæſaris ad
magnas, brevi te adfuturum cum exercitu. N
audebunt in abſentem hiſcere quibus eſt qu
nolint amittere. Sed in primis tibi cenſeo
vendum genus iſtud hominum poëticum, ir
tabile, nigrumque. Illinunt chartis, ſi quid il
habet male: ſubitoq; per orbem ſpargitur qu
quid illeverint. HA. Diſpeream, ni mihi veh
menter placet tuum conſilium. Efficiam, ut i
telligas te nactum docile ingenium, & juvene
minime ingratum. Equum quem primum
dignum nactus in paſcuis fuero, tibi dono m
tam. NE. Nunc ſupereſt, ut quod pollicitus e
viciſſim præſtes. Quid eſt, cur tantopere aff
ctes falſam opinionem nobilitatis? HA. Nulla
aliam ob cauſſam, niſi quod his omnia lice
impune. An hoc tibi leve videtur momentun
NE. Vt peſſime cedat, mors una debetur natu
ræ, etiamſi vixiſſes in Carthuſia. Et levius mo
riuntur in rota, quam qui moriuntur calculo
podagra aut paralyſi. Nam militare eſt, crede
re, nihil hominis ſupereſſe poſt mortem, præ
ter cadaver. HA. Sic opinor.

ΑΣΤΡΑ-

ΑΣΤΡΑΓΑΛΙΣΜΟΣ,
ſive TALORVM LVSVS.

CAROLVS, QVIRINVS.

v. DIſce, inquit Cato, ſed à doctis. Cupio
itaque, mi Vtenhovi, te magiſtro di-
ere, quam ob rem priſci illi religionis antiſti-
s edixerint, ut clerici talaribus tunicis ute-
ntur, hoc eſt, usq; ad talos demiſſis. CA. Dua-
us, opinor, de cauſſis. Primum verecundiæ
atia, ne quid nudi pateret oculis. Nam olim
ec hoc caligarum genus fuit repertum, quod
unc ab ilibus usque ad imos pedes corpus te-
t, neque ſubligaribus aut femoralibus vul-
o utebantur. Eadem de cauſſa turpe eſt fœ-
inis brevioribus uti veſtimentis, quo ma-
s conſultum ſit ſexus pudori. Deinde ut non
lum moribus, verum etiam habitu differ-
ent à populo, in quo ut quisque eſt profa-
iſſimus, ita breviſſimis tunicis uti gaudet.
v. Non diſſimile veri eſt quod narras. Cæte-
um ex Ariſtotele, Plinioque didici, nulli ho-
inum eſſe talos, ſed tantum quadrupedibus,
on tamen omnibus, ſed biſulcis pleriſque, nec
urſus his niſi in tibiis poſterioribus. Vnde igi-
ur veſtis dici talaris poteſt, quam geſtat ho-
no, niſi fuerunt homines olim quadrupedes,
uxta fabulam Ariſtophanis? CA. Imo, ſi cre-
limus Oedipo, & quadrupedes, & tripedes,
& bipedes inveniuntur homines; nec raro no-
bis è bello redeunt unipedes, interdum apo-
les: ſed quod ad tali vocabulum attinet, rectius
mireris, ſi legas Horatium, qui fabulis quoque
talos attribuit. Sic enim, opinor, ſcribit in Ar-
te poëtica:

Securus, cadat, an recto ſtet fabula talo,

QV. Poë-

QV. Poëtis licet, ut libet, loqui: apud qu
Tmolus habet aures, & naves loquuntur,
ſaltant quercus. CA. Quin & Ariſtoteles tu
hoc te docere poterat, eſſe talos dimidiato
quos ille vocat ἡμιαστραγάλους, quales trad
eſſe lyncum generi. Addit, leonibus ineſſe qui
dam vice tali, ſed anfractuoſum, quod ille v
cat λαβυρινθῶδες, Plinius vertit tortuoſun
Denique ubicunque committuntur oſſa oſ
bus ad flexus commoditatem, cava promine
tibus inter ſe reſpondent, utrinque lubrica ca
tilagine communitis, ac velut incruſtatis part
bus, ne mutuo attritu ſeſe lædant, ut idem d
cet Ariſtoteles. In his fere eſt aliquid quod
tali ſimilitudine pariter & uſu non diſcrepat
velut in ima tibia juxta calcaneum, ubi totiu
pedis flexus eſt, prominet quiddam talo ſimi
le, quod Græci σφυρὸν appellant. Rurſus i
flexura genu, quod, ni fallor, ἰσχίον appellan
quidam vertebrum. Simile quiddam videmu
in coxendicibus, in humeris; poſtremo in com
miſſuris digitorum, pedis, ac manus. Quo
ne tibi mirum videatur, Græci tradunt ἀστρα-
γάλου vocabulum apud probatos auctores tri
butum etiam oſſibus, quibus ſpina connecti
tur, præſertim in cervice. Citant etiam ho
carmen:

Ἐκ δέ [1] μοι αὐχὴν ἀστραγάλων ἐάγη.

[1] *Id eſt, cervix mihi fracta eſt ex nodis.*

Quoniam autem Ariſtoteles tradit priores ti-
bias animanti datas ad celeritatem, & ob id
carere talis; poſteriores ad ſtabilitatem, quod
in eam partem vergat pondus corporis, quem-
admodum ad robur iis, quæ calcibus feriunt:
Flaccus dum ſignificare vult fabulam non eje-
ctam, ſed ad finem usque peractam, dicit illam
ſtetiſſe fixo talo: nec aliter tribuit fabulæ ta-
lum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

n, quam nos libro tribuimus calcem, & vo-
nini umbilicum. QV. Næ tu probe Gram-
aticum agis. CA. At quo magis id credas,
æci litteratores ἀστράγαλον dici volunt à
έφω, & α particula privativa, quod minime
ctatur, ſed immobilis ſit. Quanquam alii
alunt ἀσράγαλον, interjecta litera ρ, dictum
o ἀστάγαλον, quod lubrica volubilitate ſta-
neſciat. QV. Ad iſtum modum licet plura di-
nare. Simplicius erat dicere, Neſcio. CA. Non
que adeo videbitur abſurda divinatio, ſi co-
tes quantam habeat caliginem vocum primi-
va origo: tum in re nullam eſſe contrarieta-
m: quod apparebit, ſi propius inſpicias. Vo-
bilis eſt talus, ſed ita volubilis, ut eam par-
m cui innectitur, reddat ad ſtandum firmio-
m: deinde os oſſi connectit, ne facile luxari
eat. QV. Tu vel ſophiſtam agere poſſis, quan-
m video, ſi libeat. CA. Sed nihil eſt, Taleſi,
od nos torqueat etymologia vocis. Nam
od hodie Græci vocant ἀστράγαλον, priſci,
orum eſt Callimachus, dixerunt ἄστριον·
jus hoc refertur hemiſtichium; Δέκα δ'
στρια αἴνυτο λύτρον. unde quemadmodum
σραγαλίζειν, ita & ἀστρίζειν dicebant talis
dere. QV. Quale eſt igitur illud quod pro-
ie talum vocant? CA. Eſt id quo nunc lu-
unt puellæ: olim puerorum erat luſus, quem-
dmodum nuces. De quo eſt illud Græcorum,
ἀμφ' [2] ἀστραγάλοισι χολωθεὶς, cum iram
vi de cauſſa ſuſceptam indicant. Rurſus Ho-
atius in Odis: Nec regna vini ſortiere talis.
em in Sermonibus: Te talos, Aule, nuces-
ue, &c. Poſtremo dictum illud Lacedæmo-
ii, ni fallor, Pueros eſſe fallendos talis, viros
urejurando. Hunc talum negant in ullo ani-
mante

[2] *Id eſt, propter talos iratus.*

mante inveniri, quod ſit μώνυχον, hoc eſt, -
gula ſolida, excepto aſino Indico unicor:
aut quod ſit πολυσχιδὲς, hoc eſt, pede in n-
tos digitos ungulasve fiſſo; quod genus ſt
leo, panthera, canis, ſimius, homo & a,
aliaque permulta. Quæ vero δίχηλα ſunt, h
eſt, ungula biſulca, pleraque talum habent, -
que, ut recte dicebas, in poſterioribus cru-
bus. Vni homini duplici de cauſſa tali non ſu;
primum quia bipes, deinde quia quinis digi
fiſſos habet pedes. QV. Iſta frequenter audi
Cæterum pervelim mihi ſitum ac forma
tali deſcribi. Nam iſtud luſus genus etiam pu-
lis hodie faſtiditum eſt; ſed aleam, chart
aliosque maſculos luſus affectant. CA. Non n
rum, cum affectent & Theologiam. Veru
etiamſi mathematicus ſim, aut pictor, aut
iam plaſtes, non poſſim tibi melius tali forma
exhibere, quam ipſo talo: niſi mavis, ut ti
deſcribam per litteras, ut illi ſolent. QV. Habe
ne talum? CA. En tibi ovillum è dextro cru
Vides quatuor duntaxat latera, cum in cub
& alea, ſeu teſſera ſint ſex; in ambitu quatuo
in ſummo & imo duo. QV. Sic eſt. CA. In tal
quoniam ſumma pars & ima curvatur, no
ſunt niſi quatuor latera: quorum unum v
des velut in dorſum intumeſcere; QV. Vide
CA. quod eſt è regione, cavum habere. Illu
Ariſtoteles vocat πρανὲς, id eſt, pronum; hoc
ὕπτιον, id eſt, ſupinum. Velut in congreſſ
uxoris & mariti, cum dant operam liberis
mulier ſupina eſt, vir pronus; & manus ſi vol
ſpectet terram, prona eſt, ſi invertas, ſupina
Quamquam oratores & poëtæ nonnunquam
his verbis abutuntur, quod ad hanc rem nihi
attinet. QV. Iſtuc quidem eleganter oculis ſub-
jeciſti

ſti. Inter reliqua duo latera quid eſt diſcri-
nis? CA. Alterum modice cavatum eſt, ut
, cui innectitur, congruat: alterum prope-
dum nihil habet concavi, minusque arma-
n eſt cartilaginea tunica, ſed tantum nervo
pelle tegitur. QV. Video. CA. Pronum latus
il habet nervorum, ſed ſupinæ partis con-
o adhæret nervus, quemadmodum dextri
ris ſummo, lævi imo. QV. Pulchre nar-
; ſed unde dignoſcam dextrum à ſiniſtro?
Recte admones. Nam perperam docui, niſi
tri cruris talum intelligas. Dicam igitur me-
, ſimulque, quod volebas, ſitum indicabo.
us eſt in ipſa ſuffragine cruris infra coxam.
. Complures arbitrantur juxta pedem eſſe.
. Errant. Is qui proprie dicitur talus, eſt in
fraginibus, quas Græci καμπὰς vocant,
crurum, ut dixi, poſteriorum. Inter pedem
m & genu tibia eſt. QV. Sic opinor. CA. Poſt
nu καμπή. QV. Aſſentior. CA. Nam qui
xus eſt homini in brachiis, idem eſt quadru-
libus in cruribus poſterioribus; ſimiam ex-
io ſemihominem. Itaque quod genu eſt in
ribus, id cubitus eſt in brachiis. QV. Ani-
dverto. CA. Itaque flexus flexui reſpondet.
. Illud dicis, crurum poſteriorum & prio-
n. CA. Tenes. In ea igitur ſuffragine, quæ
pondet ſuffragini, quæ eſt poſt genu, ſtat ta-
erectus, cum ſtat quadrupes, cujus ſumma
ima pars leniter incurvatur, quamquam
n prorſus eodem modo. Nam ſuperior re-
catur in cornua quædam, quas Ariſtoteles
pellat κεραίας, Theodorus vertit antennas,
xta quas ſe ſubmittit pronum latus: ima tale
nil habet. QV. Plane video. CA. Illud ergo
us quod ſpectat tibias priores, Ariſtoteles vo-
cat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

cat ſupinum: quod illi adverſum eſt, pronu[m]. Rurſum ſunt duo latera, quorum alterum [in]tus ſpectat tibiam poſteriorem, puta lævam [a]d dextram, alterum ſpectat foras. Quod intr[or]ſum ſpectat, Ariſtoteles appellat κῶλον, qu[od] foras, ἰσχίον. QV. Prorſus oculis rem vid[eo]. Iam ſupereſt ut nobis indices quæ fuerit o[lim] talis ludendi ratio. Nam qui luſus noſtra m[e]moria dicitur in uſu fuiſſe, nihil convenit cu[m] iis quæ comperimus apud priſcos auctores [de] hoc ludendi genere. CA. Ac ſane fieri poteſt [ut] quemadmodum hodie chartis ac teſſeris ad v[a]rias ludendi formas abutimur, ita non fu[e]rit eadem apud veteres talis luſitandi rat[io]. QV. Probabile eſt quod dicis. CA. Theodor[us] Gaza, ſive, ut alii malunt appellare, Theſſa[lo]nicenſis, vertens Ariſtotelis librum De Hiſt[o]ria animalium ſecundum, ait, tali latus, qu[od] foras transverſum ſpectat, Canem vocari, qu[od] introrſum ad alterum crus, Venerem. Cæte[rum] hoc quidem de ſuo addidit. Nam Ariſt[o]teles hæc tantum ponit: Τὸ [3] μὲν πρανὲς ἔξ[ω], τὸ δὲ ὕπτιον εἴσω, καὶ τὰ μὲν κῶλα ἐντ[ὸς] ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ἰσχία καλ[ού]μενα ἔξω, καὶ τὰς κεραίας ἄνω. Cæteru[m] quando conſtat ab aliis, Veneris jactum appe[l]lari, quoties ex quatuor talis nullus eſt q[ui] ſummam faciem habet cum alio congruen[tem], demiror quid ſequutus Theodorus, unu[m] latus appellet Venerem. Eraſmus noſter, que[m] communem habemus amicum, hujusmo[di] obſervationum non admodum curioſus, i[n] proverbiis aliquot ex auctoritate veterum in[di]dicat quædam de ludo talorum. velut in pro[]verbio, Non Chius, ſed Cous, refert, Coum [et] Senionem eundem eſſe quem Græci ἑξίτη[ν]

dicunt

[3] Id eſt, Pronum quidem foras, intro ſupinum: & cola dicta eſſe latera quæ intus vertuntur: quæ vero foras, iſchia. Denique ſuperiores partes à cornibus ceræas appellari.

ıant. Idem tradit in proverbio, Chius ad
ıum, (addens Chium eundem eſſe cum Ca-
Coi jactum fuiſſe felicem, Canis infelicem,
e Perſio:

—— Quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in votis, damnoſa canicula quantū
Raderet. ——

lem Propertius:

Semper damnoſi ſubſiluere canes.

Ovidius libro de Triſtibus ſecundo damno-
Canes appellat. Addit ex Martiale, Senio-
n videri per ſe felicem: cæterum infelicem
ri, ſi accedat Canis. Sic enim loquitur:

Senio nec noſtrum cum Cane quaſſat ebur.

n Veneris jactum eſſe ut rarum, ita feliciſſi-
um, indicat Martialis in Apophoretis:

Cum ſteterit vultu nullus tibi talus eodem,
Munera me dices magna dediſſe tibi.

ot autem talis ludebatur, quot quisque habet
era. Nam teſſeris non plus tribus ludi ſolet.
d propius ad ludendi rationem facit, quod
ibit Suetonius in Octavio Auguſto, recitans
illius quadam ad Tiberium epiſtola hæc:
ter cœnam luſimus γεροντικῶς [4] & heri &
od. Talis enim jactatis ut quisque canem
t ſenionem miſerat, in ſingulos talos ſingu-
s denarios in medium conferebat, quos tol-
bat univerſos qui Venerem jecerat. QV. Do-
iſti feliciſſimum eſſe jactum, cum omnes tali
ıatuor oſtenderint diverſum latus, quemad-
ıodum in teſſerarum ludo fortunatiſſimus
t, qui dicitur Midas; at nondum declaraſti
unc jactum dici Venerem. CA. Illud expediet
bi Lucianus, ita loquens in Cupidinibus: Καὶ
αλῶν μὲν ἐπὶ σκοποῦ, μάλιστα δ' εἴ ποτε
ὴν θεὸν αὐτὴν ἐυβολήσειε, μηδενὸς ἀστρα-
γάλου

[4] *Id eſt, ſeniliter.*

χάλκ πεσόντος ἴσῳ χήματι προσεκύνει τ
ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων. Loquitur i-
tem illic de Venere. QV. Si falſus eſt Theo-
rus, duo tantum latera ſuis vocabulis deſign-
tur. CA. Fortaſſis alicujus auctoritatem ille-
cutus eſt, quæ nos fugit: quod apud auctes
compertum eſt, afferimus in medium. N
ſunt qui meminerunt de numero Steſicho
in talis, quem putant ogdoadem eſſe: item e
Euripideo, qui cõtinebat quadraginta. QV. .-
ſtat ut luſus leges præſcribas. CA. Non arbitr,
pueros iiſdem uſos legibus, quibus ſe u
fuiſſe ſcribit Octavius. Nec probabile eſt, l
ludendi genus quod commemorat, fuiſſe -
blicum. Id ſi fuiſſet, ſatis erat dixiſſe, Inter
nam luſimus talis. Sed mihi ſubindicare vi-
tur novam ludendi conditionem inter illos
pertam, velut aptam ſenibus, minimeque t-
quentem animos ſolicita cogitatione, que-
admodum faciunt hodie complures luſus,
levius ſit intendere ſtudiis. QV. Profer, obſec
te, reliquos talos, ut experiamur. CA. Sed de
nobis turricula volvendis talis, deinde tabu
QV. Suffecerit hæc menſa ad qualecunque ſp
cimen exhibendum. Pro turricula ſuffice
cyathus aut pileum. CA. Imo complexus cav
rum manuum. Iactus ſæpius oſtendit ſupina
partem, quam pronam, & pronam ſæpiu
quam ſenionem, aut canem. QV. Videtur. CA.
inter quatuor talos extiterit unus canis, exp
nes nummum; ſi duo, duos; ſi tres, tres; ſi qu
tuor, quatuor. Item quoties jeceris ſeni
nem, toties recipies unum è nummis. QV. Qu
ſi ſenionem cum cane? CA. Si vis, uterq; nun
mum addet, neuter tollet; cui primum obt
gerit Venus, is auferet acervum. QV. Quid
talu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

s oſtendat partem ſupinam aut pronam? Is jactus erit irritus, & aut tu jactum repe- aut jaciendi jus ad me devolvetur. QV. Pla- devolutio. CA. Nunc appone ſorté. QV. Ex- iamur absque periculo. CA. Vis tu tantam m diſcere gratis? QV. Verum impar certa- n eſt inter artificem & rudem. CA. Atqui lucri, & damni metus, reddet te attentio- . QV. Quanti certabimus? CA. Si vis cito ſcere, centum ducatis. QV. Vtinam ſint s deponam! Tutius eſt paullatim diteſcere. tibi ſolidum aſſem. CA. Age, addemus pu- m puſillo, quemadmodum monet Heſio- ; ſic quoque fiet ingens acervus. Convolve, mitte. Felix auſpicium. canem habes; appo- nummum, & poſthac agnoſce damnoſum s. Da talos. QV. Felicius auſpicium. treis es canes; appone. CA. Inſidiatur tibi fortu- mitte, ſed circumvolutos, ô bone. Labor itus; pronum habes, & ſupinum. Succedo; de talos. QV. O factum bene! rurſum treis eo canes. CA. Μὴ [1] πρὸ τῆς νίκης ἐγκώμιον. ctat, inquam, te fortuna. Sed heus tu, ad nc quidem modum edoctus ſum. At mea tentia ſecus luſit Octavius. QV. Quomodo? . Qui canem jecerat, apponebat denarium, diximus; qui ſenionem, nihil quidem aufe- at, ſed alter ponebat. QV. Quid ſi plures ſe- ones exiſſent? CA. Totidem nummos alter debat. Bene cumulatum acervum ſemel tol- at Venus. Et illud addas licebit: Cui nec ſe- obtigerit, nec canis, nihil aliud quam mit- di vicem perdet. QV. Non recuſo. CA. Mihi detur & hoc elegantius, ſi tertio quisq; jactu fungatur qui talos tenet, & mox alteri tra- t vices. QV. Placet: ſed quota Venus finiet ludum?

[5] Id eſt, ne ante victoriam encomion.

ludum? CA. Tertia, ſi videtur. Deinceps li-rum erit de integro paciſci. Siquidem tum-ro, tum paucis favet Venus. Nunc aggre-mur bonis avibus. QV. Fiat; ſed præſtat oc-dere fores, ne noſtræ culinæ regina videat s puerorum more ineptientes. CA. Imo ſer-ter potius. Adeone loquacem habes famula? QV. Tam futilem, ut ſi deſint homines qui s narret quidquid domi geritur, longo ſerm gallinis narret ac felibus. CA. Heus puer, cl-de oſtium, & obde peſſulum, ne quis ſubi interveniat ſpectator, quo liceat ad ſatietat usque ludere.

SENATVLVS, SIV ΓΥΝΑΙΚΟΣΥΝΕΔΡΙΟΝ.

CORNELIA, MARGARETA, PEROTT IVLIA, CATHARINA.

CO. QVod felix fauſtumque ſit huic ordi totique Reipublicæ fœmineæ, & f quentes hodie conveniſtis & alacres; un ſpem optimam concipio, futurum, ut De propitius cuique ea ſuggerat in animum, q ad communem omnium & dignitatem, & u litatem pertinent. Scitis, opinor, omnes, qua tum hinc commodis noſtris deceſſerit, quo cum viri quotidianis conventibus ſuum aga negotium, nos colo telæque aſſidentes ca ſam noſtram deſerimus. Itaque res huc dev nit, ut nec inter nos ſit ulla Reipublicæ diſc plina, & viri nos pene pro delectamentis h beant, vixque hominis vocabulo dignentu Quod ſi, qua cœpimus, pergamus; divina vos ipſæ, quo tandem res ſit evaſura: verec enim verba ſiniſtri ominis eloqui. Vt dignita tem noſtram negligamus, certe incolumita

debe

ꝑet eſſe curæ. At ſapientiſſimus ille rex ſcri-
m reliquit [1], Ibi demum eſſe ſalutem, ubi
ılta conſilia. Habent epiſcopi ſuas ſynodos,
ent monachorum greges ſua conciliabula,
ent milites ſuas ſtationes, habent fures ſua
venticula: denique habet & formicarum
us ſuos congreſſus. Solæ omnium animan-
n mulieres nunquam coïmus. MA. Sæpius
ım decet. CO. Nondum interloquendi tem-
eſt. ſinite me perorare; dabitur ſingulis di-
di locus. Neque novum eſt quod facimus,
us exemplum revocamus. Siquidem ante
os mille trecentos, ni fallor, Heliogabalus
ſar laudatiſſimus, PE. Qui laudatiſſimus,
m unco tractum in cloacam projectum eſ-
onſtat? CO. Rurſus interpellor. Si quem hac
one probamus aut improbamus, malum
emus Chriſtum, quod in crucem ſuffixus
pium Domitium, quod domi ſit mortuus.
qui nihil objicitur Heliogabalo atrocius,
m quod ſacrum ignem, qui à Veſtalibus
abatur, in terram abjecerit, quodque do-
in larario Moſen habuerit & Chriſtum,
m illi contumeliæ cauſſa Chreſtum voca-
t. Is igitur Heliogabalus inſtituit, ut quem-
nodum Imperator cum ſuis habebat ſena-
, in quo de rebus communibus conſulta-
: ita haberet & mater illius Auguſta ſena-
ſuum, in quo de fœmineæ gentis negotiis
ltaretur; quem viri vel jocandi, vel diſcer-
di gratia, Senatulum vocabant. Hoc ex-
plum tot jam ſæculis intermiſſum res ipſa
dudum monet nos inſtaurare. Nec ullam
veat, quod Paulus Apoſtolus vetat mulie-
loqui in cœtu, quam ille vocat eccleſiam:
cœtu virorum loquitur; hic cœtus eſt mu-
liebris.

[1] *Proverb.* 12.

liebris. Alioqui ſi ſemper tacendum erat
minis, in quem uſum natura dedit nob
linguas non minus expeditas quam ſunt vi
rum, & vocem non minus ſonoram? qu
quam illi ſonant raucius, ac propius refer
aſinos, quam nos. Verum illud oportet n
omnibus eſſe curæ, ut ea gravitate tractes
hoc negotium, ne rurſus viri Senatulum ap
lent; aut fortaſſe probroſius aliquod nom
excogitent, ut ſolent in nos libenter eſſe di
ces. Quanquam ſi liceat illorum comitia vi
æſtimare, plusquam muliebria videri poſ
Videmus monarchas tot jam annis nihil a
quam belligerari: inter theologos, ſacerdo
epiſcopos, & populum nihil convenire: q
homines, tot ſententiæ; & in his ipſis p
quam muliebris eſt inconſtantia. Nec civi
cum civitate, nec vicino cum vicino conc
dia eſt. Si nobis eſſent traditæ rerum habe
aliquanto, ni fallor, tolerabilius haberen
humanæ. Non eſt fortaſſe fœminei pudo
tantis proceribus tribuere ſtultitiam: at fas
opinor, recitare quod ſcripſit Solomon P
verbiorum capite decimo tertio: Inter ſu
bos ſemper jurgia ſunt: qui autem agunt o
nia cum conſilio, reguntur ſapientia. Se
vos longiore morer procemio, uti ſingula
rantur ordine, decenter & ſine tumultu,
mo loco tractandum erit, quæ debeant in
eſſe concilio, quæ ſubmovendæ ſint. Nam i
modica turba, tumultus eſt verius, quam c
cilium: & paucorum conſeſſus habet quidd
tyrannicum. Huc ego cenſeo nullam recipi
dam virginem, eo quod incident permu
quæ non decet illas audire. IV. At quo ſigno
gnoſcas virgines? An pro virginibus habeb

ti

e, quæcunque coronam geſtant? CO. Non.
nuptas tantum recipiendas cenſeo. IV. Et
ir nuptas virgines ſunt, quæ maritos ha-
t eunuchos. CO. Sed tribuatur hoc honoris
ugio, ut nuptæ pro mulieribus habeantur.
Alioqui ſi non excludimus niſi virgines,
immenſa turba, nec multum decreſcet nu-
o. CO. Excludentur & plus quam ter nu-
IV. Quam ob rem? CO. Quoniam illis vel-
meritis debetur miſſio. Idem cenſeo de ſe-
geſimum annum egreſſis. Statuendum ne
nominatim de viro ſuo loquatur petulan-
: in genere fas ſit; ſed ea moderatione, ne
d nimis. CA. Qui minus hic libere de viris
at dicere, cum ipſi de nobis nuſquam non
antur? Meus Titius ſi quando ſtudet eſſe
viva feſtivior, narrat quid mecum noctu
it, quid dixerim; neque raro multa ſolet
ngere. CO. Si velimus fateri verum, noſtra
itas pendet à viris: eos ſi traducimus, quid
d quam nos ipſas dehoneſtamus? Quan-
m autem habemus non paucas juſtæ que-
oniæ cauſſas, tamen expenſa rerum om-
m ſumma, noſtra potior eſt, quam illorum
ditio. Illi dum quærunt rem, per omnes
as ac maria volitant, non ſine capitis diſ-
mine: illi, ſi bellum incidat, excitantur buc-
a, ferrei ſtant in acie, dum nos domi ſede-
s tutæ. Si quid committunt adverſus leges,
vius in illos animadvertitur, noſtro ſexui
citur. Denique magna ex parte in nobis ſi-
n eſt, ut commodos habeamus maritos. Re-
t ut de conſeſſus ordine ſtatuatur, ne nobis
eniat, quod frequenter uſu venit regum,
ncipum ac pontificum oratoribus, qui in
nciliis totos tres menſes litigant, antequam

poſſint conſidere. Itaque cenſeo primum lo
debere nobilium ordinem; & in his præcent
quæ quatuor habent nobilitatis partes: pri-
mæ quæ tres: deinde, quæ duas: poſtre e,
quæ unam: poſtremo, quæ dimidiatam. In
ſingulis ordinibus locus ex antiquitate deſig-
bitur. Nothæ in ſuo quoque ordine extrem
tenebunt locum. Alter conſeſſus erit pleb-
rum. In hoc primas tenebunt quæ copio-
rem ſobolem enixæ ſunt. Inter pares liten-
timet ætas. Tertius erit earum quæ non
pepererunt. CA. Quo mittis viduas? CO. Co-
mode mones. Iſtis locus dabitur in medio
tram, ſi modo liberos habent, habuerintve.
riles extremum obtinebunt locum. IV. Qu
locum deſignas ſacerdotum ac monachom
uxoribus? CO. De his proximo conſeſſu d-
berabimus. IV. Quid de his, quæ corpor-
ciunt quæſtum? CO. Non patiemur hunc ſe-
tum admixtu talium inquinari. IV. Quid
concubinis? CO. Iſtarum non ſimplex eſt
nus; de quibus per otium tractabitur. A-
ciendum eſt, quomodo fieri debeat Sena-
conſultum, punctiſne, an calculis, an ſuffra
vocalibus, an porrectis digitis, an diſceſſio
CA. In calculis dolus eſt, quemadmodum &
punctis: ſi pedibus eatur in ſententiam, q-
niam veſtes longas gerimus, nimium move-
mus pulveris: optimum igitur, uti voce p-
nuntiet unaquæque quod ſentit. CO. At diff-
le eſt numerare voces. Deinde cavendum
fiat pro concilio convicium. CA. Nihil fiet a
que notariis, ne quid poſſit excidere. CO.
quidem conſultum eſt numero. Sed quib
modis excludes convicium? CA. Ne qua-
quatur niſi rogata, & ſuo ordine. Quæ ſe
fecer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ærit, è ſenatu movebitur. Tum ſi qua quid
utierit eorum, quæ heic aguntur, ſilentio
ctetur triduano. co. Hactenus de ratione
ctandi. Nunc accipite quibus de rebus con-
tandum ſit. Primam oportet eſſe curam di-
tatis: ea potiſſimum ſita eſt in cultu. Cujus
tantus eſt neglectus, ut hodie vix agnoſcas
crimen inter nobilem & plebeiam, inter
ptam & virginem aut viduam, inter matro-
m & meretricem. Adeo ſublatus eſt pudor,
quidvis uſurpent quælibet. Videre eſt plus-
am plebeias ac loci plane ſordidi, veſtiri ho-
ericis, undulatis, floruIentis, virgatis, byſſi-
, aureis, argenteis, pellibus zebellinis, Ma-
tricis, cum interim maritus domi conſuat
ceos. Digitos habent ſmaragdis & adaman-
us onuſtos. nam uniones nunc vulgo faſti-
ntur. ne quid querar de ſuccinis & coralliis
crepidis inauratis. Satis erat tenuibus, in ho-
rem ſexus cingulis uti ſericis, ac fimbrias
tium ſerico limbo decorare: nunc geminum
malum, & res familiaris extenuatur, & or-
, qui dignitatis eſt cuſtos, confunditur. Si
ntis & lecticis eboratis ac byſſo tectis ve-
ntur plebeiæ, quid relictum eſt nobilibus ac
entibus? Et ſi vix equiti nupta caudam tra-
ulnarum quindecim, quid faciet Ducis aut
mitis uxor? Atque hæc res hoc eſt intolera-
or, quod mira temeritate ſubinde mutamus
tum. Pridem è porrectis à vertice cornibus
debant linteamina. Hoc ornatu fœminæ
ncipes diſcernebantur à plebeiis. Illæ ne quid
venirет, ſumſerunt pilea, foris oſtentantia
les albas nigris maculis variegatas. Statim
gus arripuit. Rurſus mutato cultu ſumſe-
t flammea nigra byſſo. Id fœminarum vul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

gus non ſolum auſum eſt imitari, verum-
iam addiderunt fimbrias aureas, denique
gemmas. Olim nobilium erat, à fronte ac
à temporibus revulſis pilis in verticem capi s
cogere. Non diu licuit, mox quælibet æm-
tæ ſunt. Tandem demiſerunt crines in fr-
tem; protinus & hoc imitatæ ſunt plebeiæ. -
læ nobiles olim habebant laterones & ante-
bulones; & ex his unum delicatum, qui ſu-
ſturæ manum porrigeret, qui lævam ince-
tis brachio dextro fulciret. nec hoc hon s
concedebatur niſi bene nato. Nunc ut pa
id faciunt matronæ, ita quoslibet ad hoc o-
cii recipiunt, quemadmodum ad geſtanda
tergo caudam. Item olim ſolæ nobiles ſal-
bant oſculo, nec quemvis ad oſculum reci-
bant, imo ne dextram quidem porrigeb
quibuslibet. Nunc qui corium olent, irru
ad oſculum fœminæ, quæ ſcutum habet pl
nobilitatis. Ne in conjugiis quidem habe
ulla dignitatis ratio. Patriciæ nubunt plebe,
plebeiæ patriciis: ita naſcuntur nobis hybri.
Nec ulla tam obſcuro loco nata eſt, quæ -
tuit adhibere fucos omnes nobilium: cum -
beiis ſufficere deberet, aut flos recentis ce-
ſiæ, aut ſuccus recens ab arbore detracti co-
cis, aut ſi quid aliud parvo parabile: purpu-
ſam, ceruſſam, ſtibium, reliquosque colo
elegantiores oportebat claris fœminis re-
quere. Iam in conviviis, in publico ince,
quam nullus ordo! Sæpe fit ut negotiato
uxor dedignetur utroque parente nobili ce-
re. Res igitur ipſa jam dudum hortatur, ut h
de rebus aliquid certi ſtatuamus. Atque h
inter nos facile poterunt tranſigi, quonia
nonniſi ad fœmineum pertinent genus. Eſt a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

& quod cum viris agamus, qui nos ſum-
rent ab omni dignitate,ac tantum non pro
cibus & cocis habent, ipſi res omnes pro
gerunt arbitratu. Concedemus igitur illis
iſtratus publicos, ac bellicæ rei curam.
s hoc ferat, quod in clypeo ſemper uxoris
uia lævum habent latus, etiamſi tribus
ibus ſuperet viri nobilitatem? Deinde par
ut in elocandis liberis etiam mater habeat
ſuffragii. Et fortaſſis hoc quoque evince-
, ut viciſſim geramus officia publica; dun-
t quæ intra mœnia, & ſine armis geri poſ-
. Hæc eſt ſumma rerum, de quibus mihi
tur operæ pretium conſultare. Super his
d ſe quæque deliberet, ut de ſingulis fiant
tusconſulta; & ſi cui veſtrum aliud quip-
n in mentem venerit, cras in medium con-
t. Conveniemus enim diebus ſingulis, do-
ſynodum abſolverimus. Adhibeantur no-
æ quatuor, quæ notis excipiant quidquid
tur. Præterea quæſtoriæ duæ, quæ loquen-
oteſtatem vel faciant, vel adimant. Sit hic
eſſus divinationis loco.

DILVCVLVM.

NEPHALIVS, PHILYPNVS.

HOdie te conventum volebam, Philypne, ſed negabaris eſſe domi. PH. Non
nino mentiti ſunt: tibi quidem non eram,
mihi tum eram maxime. NE. Quid iſtuc
gmatis eſt? PH. Noſti illud vetus prover-
m, Non omnibus dormio. Nec te fugit ille
icæ jocus, cui cum, Ennium familiarem
iſere volenti, ancilla juſſu heri negaſſet eſſe
mi; ſenſit Naſica, & diſceſſit. Cæterum ubi
iſſim Ennius Naſicæ domum ingreſſus ro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

garet puerum num eſſet intus, Naſica de c-
clavi clamavit, Non, inquiens, ſum do-
Quumque Ennius agnita voce dixiſſet, Im-
dens, non te loquentem agnoſco? Imo tu, -
quit Naſica, impudentior, qui mihi ipſi fid-
non habeas, cum ego crediderim ancillæ t-
NE. Eras fortaſſis occupatior. PH. Imo ſu-
ter otioſus. NE. Rurſum ænigmate torqu-
PH. Dicam igitur explanate, nec aliud dic-
ficum quam ficum. NE. Dic. PH. Altum d-
miebam. NE. Quid ais? Atqui jam præteri-
octava, cum ſol hoc menſe ſurgat ante qu-
tam. PH. Per me quidem ſoli liberum eſt
media nocte ſurgere, modo mihi liceat ad-
tietatem usq; dormire. NE. Verum iſtuc utru
caſu accidit, an conſuetudo eſt? PH. Conſ-
tudo prorſus. NE. Atqui rei non bonæ conſ-
tudo peſſima eſt. PH. Imo nullus eſt ſomn-
ſuavior, quam poſt exortum ſolem. NE. Q-
tandem hora ſoles lectum relinquere? PH. In-
quartam & nonam. NE. Satis amplum ſp-
tium: vix tot horis comuntur reginæ. Sed un-
veniſti in iſtam conſuetudinem? PH. Quia
lemus convivia, luſus & jocos in multam pr-
ferre noctem; id diſpendii matutino ſom-
penſamus. NE. Vix unquam vidi hominem
perditius prodigum. PH. Mihi parſimonia
detur magis, quam profuſio. Interim nec ca-
delas abſumo, nec veſtes detero. NE. Præp-
ſtera ſane parſimonia, ſervare vitrum ut p-
das gemmas. Aliter ſapuit ille philoſophus, q-
rogatus quid eſſet pretioſiſſimum, reſpond-
Tempus. Porro cum conſtet diluculum e-
totius diei partem optimam, tu quod in re pr-
tioſiſſima pretioſiſſimum eſt, gaudes perd-
re. PH. An hoc perit, quod datur corpuſcul-

. Imo detrahitur corpuſculo, quod tum ſua-
ſime afficitur, maximeque vegetatur, cum
npeſtivo moderatoque ſomno reficitur, &
ıtutina vigilia corroboratur. PH. Sed dulce
dormire. NE. Quid eſſe poteſt dulce nihil
ıtienti? PH. Hoc ipſum dulce eſt, nihil ſen-
e moleſtiæ. NE. Atqui iſto nomine feliciores
ıt qui dormiunt in ſepulcris. Nam dor-
ienti nonnunquam inſomnia moleſta ſunt.
ı. Ajunt eo ſomno maxime ſaginari corpus.
ı. Iſta glirium ſagina eſt, non hominum. Re-
ſaginantur animalia quæ parantur epulis:
mini quorſum attinet accerſere obeſitatem,
ſi ut graviore ſarcina onuſtus incedat? Dic
ihi, ſi famulum haberes, utrum obeſum mal-
, an vegetum, & ad omnia munia habilem?
ı. Atqui non ſum famulus. NE. Mihi ſat eſt,
ıod miniſtrum officiis aptum malles, quam
ne ſaginatum. PH. Plane mallem. NE. At Pla-
dixit animum hominis hominem eſſe, cor-
ıs nihil aliud eſſe quam domicilium aut in-
rumentum. Tu certe fateberis, opinor, ani-
ıum eſſe principalem hominis portionem,
orpus animi miniſtrum. PH. Eſto, ſi vis.
E. Cum tibi nolles miniſtrum abdomine tar-
um, ſed agilem malles & alacrem, cur animo
aras miniſtrum ignavum & obeſum? PH. Vin-
or veris. NE. Iam aliud diſpendium accipe: ut
nimus longe præſtat corpori, ita fateris opes
nimi longe præcellere bona corporis. PH. Pro-
abile dicis. NE. Sed inter animi bona, primas
enet ſapientia. PH. Fateor. NE. Ad hanc paran-
lam nulla diei pars utilior, quam diluculum,
um Sol novus exoriens vigorem & alacrita-
em adfert rebus omnibus, diſcutitque nebulas
ventriculo exhalari conſuetas, quæ mentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

domicilium ſolent obnubilare. PH. Non re-
gno. NE. Nunc mihi ſupputa quantum eru-
tionis tibi parare poſſis quatuor illis ho ,
quas ſomno intempeſtivo perdis. PH. Pre-
cto multum. NE. Expertus ſum, in ſtudiis p
effici una hora matutina, quam tribus p-
meridianis; idque nullo corporis detrimen.
PH. Audivi. NE. Deinde illud reputa, ſi ſin-
lorum dierum jacturam in ſummam confe ,
quantus ſit futurus cumulus. PH. Ingens p-
fecto. NE. Qui gemmas & aurum temere p-
fundit, prodigus habetur, & tutorem acci
hæc bona tanto pretioſiora qui perdit, non
multo turpius prodigus eſt? PH. Sic appare
rem recta ratione perpendamus. NE. Iam ill
expende quod ſcripſit Plato, nihil eſſe pulcri,
nihil amabilius ſapientia: quæ ſi corporeis o
lis cerni poſſet, incredibiles ſui amores exci-
ret. PH. Atqui illa cerni non poteſt. NE. Fate
corporeis oculis. Verum cernitur oculis anin
quæ pars eſt hominis potior. Et ubi amor
incredibilis, ibi ſumma voluptas adſit opo
tet, quoties animus cum tali amica congre
tur. PH. Veriſimile narras. NE. I nunc, & ſ
mnum, mortis imaginem, cum hac volupta
commuta, ſi videtur. PH. Verum interim pe
eunt nocturni luſus. NE. Bene pereunt qu
peiora melioribus, inhoneſta præclaris, vilifi
ma pretioſiſſimis permutantur. Bene perd
plumbum, qui illud vertit in aurum. Nocte
natura ſomno tribuit: ſol exoriens cum omn
animantium genus, tum præcipue homine
ad vitæ munia revocat. Qui dormiunt, inqu
Paulus, nocte dormiunt: & qui ebrii ſunt, no
cte ebrii ſunt. Proinde quid turpius, quam cu
omnia animantia cum ſole expergiſcantur
quædam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ædam etiam illum nondum apparentem, adventantem cantu ſalutent; cum elephan- ſolem orientem adoret; hominem diu ſt ſolis exortum ſtertere? Quoties aureus ille endor illuſtrat cubiculum tuum, nonne vi- ur exprobare dormienti, Stulte, quid opti- am vitæ tuæ partem gaudes perdere? Non in c luceo, ut abditi dormiatis, ſed ut rebus neſtiſſimis invigiletis. Nemo lucernam ac- ndit ut dormiat, ſed ut aliquid operis agat: ad hanc lucernam omnium pulcherrimam nil aliud quam ſtertis? PH. Belle declamas. . Non belle, ſed vere. Age, non dubito quin quenter audiveris illud Heſiodeum; Sera in ndo parſimonia. PH. Frequentiſſime. Nam dolii medio vinum eſt optimum. NE. Atqui vita prima pars, nimirum adoleſcentia, eſt tima. PH. Profecto ſic eſt. NE. At diluculum c eſt diei, quod adoleſcentia vitæ. An non itur ſtulte faciunt, qui adoleſcentiam nugis, atutinas horas ſomno perdunt? PH. Sic ap- ret. NE. An eſt ulla poſſeſſio, quæ cum ho- inis vita ſit conferenda? PH. Ne univerſa qui- m Perſarum gaza. NE. An non vehementer liſſes hominem, qui tibi vitam poſſet ac vel- malis artibus ad annos aliquot decurtare? H. Illi mallem ipſe vitam eripere. NE. Verum jores ac nocentiores arbitror, qui ſibi volen- s reddunt vitam breviorem. PH. Fateor, ſi ui tales reperiantur. NE. Reperiantur? imo faciunt omnes tui ſimiles. PH. Bona verba. E. Optima. Sic tuo cum animo reputa: non- e videtur rectiſſime dixiſſe Plinius [1], Vitam ſſe vigiliam, & hoc pluribus horis hominem ivere, quo majorem temporis partem impen- erit ſtudiis? Somnus enim mors quædam eſt.

[1] *In præfatione ad Veſpaſianum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Vnde & ab inferis venire fingitur, & ab o-
mero mortis germanus dictus eſt. Itaque
ſomnus occupat, nec inter vivos, nec
mortuos cenſentur, ſed tamen potius
mortuos. PH. Ita videtur omnino. NE.
mihi rationem ſubducito, quantam vitæ
tionem ſibi reſecant, qui ſingulis diebus
aut quatuor horas perdunt ſomno. PH. V
ſummam immenſam. NE. Nonne pro dec
beres Alcumiſtam, qui poſſet decem anno
tæ ſummæ adjicere, & provectiorem æta
ad adoleſcentiæ vigorem revocare? PH. Q
ni habeam? NE. Sed hoc tam divinum b
ficium ipſe tibi præſtare potes. PH. Quid
NE. Quia mane diei eſt adoleſcentia: usqu
meridiem fervet juventus; mox virilis ætas
ſuccedit pro ſenecta veſpera; veſperam ex
occaſus, velut diei mors. Magnum autem
ctigal parſimonia eſt, ſed nusquam ma
quam heic. An non igitur ingens lucrum
adjunxit, qui magnam vitæ partem, eam
optimam perdere deſiit? PH. Vera prædi
NE. Proinde videtur admodum impudens
rum querimonia, qui naturam accuſant, qu
hominis vitam tam anguſtis ſpatiis finie
cum ipſi ex eo, quod datum eſt, ſibi ſponte t
tum amputent. Satis longa eſt cuique vita
parce diſpenſetur. Nec mediocris profectus
ſi quis ſuo quæque tempore gerat. A pran
vix ſemihomines ſumus, cum corpus cibis
nuſtum aggravat mentem. nec tutum eſt, ſp
tus ab officina ſtomachi, cõcoctionis officia
peragentes, ad ſuperiora evocare: à cœna m
to minus. At matutinis horis homo totus
homo, dum habile eſt ad omne miniſteriu
corpus, dum alacer viget animus, dum om

men

entis organa tranquilla ſunt ac ſerena, dum
ræ divinæ, ut ait ille, particula ſpirat, ac ſa-
t originem ſuam, & rapitur ad honeſta.
I. Eleganter tu quidem concionaris. NE. Apud
omerum audit Agamemnon, opinor, Οὐ[2]
ρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.
uanto turpius eſt tantam diei partem ſomno
erdere? PH. Verum, ſed βουληφόρῳ. Ego non
m dux exercitus. NE. Si quid aliud tibi carius
t quam ipſe tibi, ne quid te moveat Homeri
ntentia. Faber ærarius ob vile lucellum ſurgit
nte lucem: & nos amor ſapientiæ non poteſt
xpergefacere, ut ſaltem ſolem ad lucrum in-
ſtimabile evocantem audiamus? Medici non
re dant pharmacum niſi diluculo; illi norunt
oras aureas, ut ſubveniant corpori: nos eas
on novimus, ut locupletemus ac ſanemus ani-
num? Quod ſi hæc leve pondus habent apud
e, audi quid apud Solomonem[3] loquatur illa
œleſtis ſapientia: Qui mane, inquit, vigilave-
int ad me, invenient me. Iam in myſticis Pſal-
mis[4], quanta matutini temporis commenda-
io? Mane Propheta extollit Domini miſeri-
cordiam, mane exauditur vox ejus, mane il-
ius deprecatio prævenit Dominum. Et apud
Lucam[5] Euangeliſtam, populus ſanitatem ac
doctrinam expetens à Domino, mane ad illum
confluit. Quid ſuſpiras, Philypne? PH. Vix la-
crymas teneo, cum ſubit quantam vitæ jactu-
ram fecerim. NE. Supervacaneum eſt ob ea
diſcruciari, quæ non revocari, ſed tamen po-
ſterioribus curis ſarciri poſſunt. Huc igitur in-
cumbe potius, quam ut præteritorum inani
deploratione futuri quoque temporis jacturam
facias. PH. Bene mones; ſed me jam ſui juris
fecit diutina conſuetudo. NE. Phy! Clavus clavo
pelli-

[2] *Id eſt, Non decet per totam noctem dormire principẽ virum ſeu imperatorem.*

[3] *Proverb. 2.*

[4] *Pſal. 58. 59. & 87.*

[5] *Luc. 6.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

pellitur, conſuetudo conſuetudine vincit.
PH. At durum eſt ea relinquere, quibus diu-
ſueveris. NE. Initio quidem; ſed eam mo-
ſtiam diverſa conſuetudo primum lenit, n
vertit in ſummam voluptatem, ut te bre
moleſtiæ non oporteat pœnitere. PH. Vere
ut ſuccedat. NE. Si ſeptuagenarius eſſes, n
retraherem te à ſolitis; nunc vix decimum-
ptimum, opinor, annum egreſſus es. Qu
autem eſt, quod iſta ætas non poſſit vincere
modo adſit promtus animus? PH. Equidem
aggrediar, conaborque, ut ex Philypno [6] fi
Philologus [7]. NE. Id ſi feceris, mi Philypne,
ſcio, poſt paucos dies & tibi ſerio gratulabe
& mihi gratias ages, qui monuerim.

[6] Philypnus, ſomnolentus.
[7] Philologus, ſermonis amator.

ΝΗΦΑΛΙΟΝ [1] ΣΥΜΠΟΣΙΟ

[1] Sobriū convivium.

ALBERTVS, BARTHOLINVS, CAROLV
DIONYSIVS, AEMILIVS, FRANCISCVS,
GYRARDVS, HIERONYMVS,
IACOBVS, LAVRENTIVS.

AL. Vidiſtine unquam hoc horto quidqua
amœnius? BA. Vix opinor in inſulis fo
tunatis eſſe quidquam jucundius. CA. Pla
mihi videor videre paradiſum, cui cuſtode
cultoremque Deus præfecerat Adam. DI. H
vel Neſtor, vel Priamus poſſet repubeſce
FR. Imo vel mortuus reviviſcere. GY. Add
rem lubens, ſi quid poſſem, tuæ hyperbol
HI. Profecto miris modis arrident omni
IA. Oportet hunc hortum aliqua compot
tiuncula dedicare. LA. Recte monet noſter I
cobus. AL. Talibus myſteriis jam olim initiat
eſt hic locus. Verum ſcito nihil heic eſſe und
vobis merendam exhibeam: niſi placet ἄοι-
νος [1] compotatio, lactucas apponam abſqu

[1] Id eſt, abſque vino.

ſal

le, aceto & oleo: vini guttula non eſt, niſi
iod gignit hic puteus. Ne panis quidem adeſt,
it poculum; & ea eſt anni pars, quæ magis
ſcit oculos, quam ventrem. BA. Sed habes
bulas luſorias, habes ſphæras; luſu dicabimus
ortum, ſi minus licet convivio. AL. Quoniam
m belli homunculi convenimus, habeo quid-
im quod vel luſum, vel convivium poſſis di-
re, mea ſententia multo dignius ad hunc
ortum initiandum. CA. Quodnam? AL. Suum
iisque ſymbolum conferat; non deerit lau-
m, nec minus ſuave convivium. AE. Quid
ſeremus, qui vacui huc venerimus? AL. Va-
i, qui tantum opum circumferatis in pecto-
? FR. Expectamus quid velis. AL. Proferat
medium quod quisque per hanc hebdoma-
im legit elegantiſſimum. GY. Recte mones;
hil vel hujusmodi conviviis, vel te conviva-
ore, vel hoc loco dignius. Te hujus conſilii
icem ſequemur omnes. AL. Nihil recuſo, ſi
obis ita videtur. Hodie vehementer delecta-
it animum meum in homine non Chriſtiano
im Chriſtiana ſententia. Phocion enim, quo
ix alius apud Athenienſes fuit vir ſanctior, pu-
licæque utilitatis ſtudioſior, cum per invi-
iam damnatus, eſſet bibiturus cicutam, ro-
atus ab amicis, quid vellet etiamnum manda-
filiis ſuis, Ne hujus, inquit, injuriæ velint
nquam meminiſſe. BA. Tam inſignis patien-
iæ exemplum vix hodie reperias inter Domi-
icanos & Franciſcanos. Itaque ſimile refe-
am, quando par non poſſum. Ariſtides Pho-
ioni ſimillimus erat, moribus incorruptiſſi-
nis, adeo ut vulgus illi Iuſti tribueret cogno-
nen. Ob hujus cognominis invidiam, vir o-
time de Republica meritus, oſtraciſmo populi
juſſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

juſſus eſt vertere ſolum. Poſteaquam intelle-
rat populum non alia re offenſum, quam Iu
cognomento, cum alioqui rem ſemper exp-
tus eſſet ſibi ſalutarem, paruit æquo animo. I
exilio rogatus ab amicis, quid precaretur
gratiſſimæ civitati, Nihil aliud, inquit, niſi t-
tam rerum proſperitatem, ut illis nunquam
mentem veniat Ariſtides. CA. Mirum ſi Ch-
ſtianos non pudet ſui, ad quamvis levem in-
riam excandeſcentes, ac vindictam per fas
[2] *Socratis vita.* faſque molientes. Tota Socratis [2] vita nil
aliud mihi videtur, quam temperantiæ, ac t-
lerantiæ exemplum. Sed ne plane ſim aſymb-
los, unum referam, quod mihi præ cæte-
arriſit. Eunti publica via improbus quiſpia
colaphum impegit. Cum id tacitus ferret S
crates, amici quidam hortati ſunt ad ult-
nem. At ille, Quid percuſſori faciam? inqu
Voca, inquiunt, in jus. Ridiculum, inquit
me aſinus calcibus percuſſiſſet, num vobis a
ctoribus aſinum in jus traham? ſignifica
improbum ſcurram nihilo potiorem aſino;
infimi animi eſſe, non poſſe ferre contum
liam ab homine vecordi, quam ferret ab a
mali bruto. DI. Pauciora ſunt in Romanis A
nalibus exempla moderationis, nec ea perin
inſignia. neque enim opinor magnam habe
laudem tolerantiæ, ſi quis parcat devictis,
debellet ſuperbos. Non arbitror tamen ind
[3] *Catonis.* gnum memoratu quod Cato [3] ſenior, cum Le
tulus quidam in os illi ſputum & oris purule
tiam injeciſſet, nihil aliud reſponderit quam
Poſthac habeo quod illis reſpondeam, qui n
gant tibi eſſe os. Os autem Latinis habere n
gantur, quos nihil pudet. Itaque jocus eſt
ambiguo. AE. Aliis arrident alia: mihi int

Di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

iogenis dicta, præclara quidem omnia, nihil agis adblanditur, quam quod roganti cuim quo pacto maxime poſſet ulciſci [4] inimim, Si te ipſum, inquit, quam maxime proum & honeſtum virum præſtiteris. Demiror nis Deus illis tales cogitationes miſerit in ientem. Videtur autem & Ariſtotelis [5] dictum lde conſentaneum Paulino dogmati; qui roatus à quodam, Quid fructus ſua illi philoſonia attuliſſet, Vt mea, inquit, ſponte ea faam, quæ plerique legum metu coacti faciunt. Docet enim Paulus, eos quos afflavit Chriſtiaa caritas, non eſſe legi obnoxios, eo quod lus præſtant ſuapte ſponte, quam lex metu œnæ poſſit extorquere. FR. Chriſtus Iudæis bmurmurantibus, quod cum publicanis & eccatoribus haberet etiam menſæ familiaritaem, reſpondit, non eſſe [6] opus medico iis qui ecte valerent, ſed qui minus proſpera eſſent aletudine. Non abhorret hinc quod apud Plutarchum dixit Phocion; qui cum reprehenderetur, quod homini illaudato improboque patrocinatus eſſet in judicio, non minus feſtiviter quam clementer, Quid ni, inquit, quando iemo probus indiget tali patrocinio? GY. Et ſtud Chriſtianæ [7] bonitatis exemplum eſt, ad xemplum æterni patris, & probis, & improbis, quantum licet, benefacere; qui ſolem ſuum oriri jubet, non ſolum piis, ſed etiam impiis. Verum admirabilius forſitan erit in rege moderationis exemplum. Cum Demochares Demoſthenis nepos, Athenienſium nomine legaione fungeretur apud Philippum [8] Macedonum regem, & impetratis quæ volebat à rege dimitteretur, humaniter interrogante, ſi quid præterea vellet; Vt teipſum ſuſpendas, inquit

Demo-

[4] Inimicus quomodo ulciſcẽdus.

[5] Ariſtoteli quid profuerit Philoſophia?

[6] Mat. 9. Marc. 2. Luca 4.

[7] Mat. 5.

[8] Philippus rex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Demochares. Vox impotens odium argueb; & rex erat, & bene meritus in quem jacie-tur convicium; nec tamen incanduit; tant ad collegas oonverſus, Vos, inquit, hæc ren-tiate populo Athenienſi, quo re cognita ju-cet, utrùm noſtrum exiſtimet præſtantiore, me qui hæc patienter audierim, an iſtum q hæc dixit. Vbi nunc ſunt orbis monarchæ, q ſe diis pares putant, & ob verbum inter pocu dictum atrocia bella concitant? HI. Magn impetus habet gloriæ ſitis, multosque tra verſos agit hic affectus. Ex eorum numero q dam Socratem interrogabat, qua via poſſet bi compendio honeſtiſſimam comparare mam: Si talem, inquit, præſtiteris te ipſu qualis haberi vis. IA. Profecto non video qu dici poſſit vel brevius, vel abſolutius. Fama n eſt affectanda, ſed ea virtutem ultro comitat quemadmodum improbitatem infamia. V admiramini viros; mihi puella Lacæna placu quæ cum auctione venderetur, licitator qu dam adiit illam, Quid? inquiens; num pro futura es, ſi te mercatus fuero? Etiam, inqu illa, ſi tu nõ fueris mercatus: indicans, ſeſe n in cujusquam gratiam probitatem ſervare, ſ ſuopte ingenio virtutem ipſius gratia ſectat quod virtus ipſa ſui pretium eſt. LA. Maſcula ſane vocem edidit puella. Cæterum inſigne m hi videtur exemplum adverſus fortunã quan libet blandientem conſtantiæ, quod cum Ph lippo Macedonum regi tres eximiæ felicitat eodem die nuntiarentur, quod in Olympi viciſſet, quod dux exercitus Parmenion pro lio ſuperaſſet Dardanos, quod uxor Olympia ipſi filium eſſet enixa, ſublatis in cœlum man bus precatus eſt, ut Deus tantam proſperita

ten

a pateretur levi quopiam infortunio expia-
AL. Hodie nulla eſt tanta proſperitas, cujus
idiam metuat quiſquam; ſed perinde ja-
nt, ſi quid ſucceſſerit, quaſi vel mortua vel
da eſſet Nemeſis [9]. Hæc merenda ſi vobis
cet, hic hortulus eam vobis quoties volue-
s exhibebit, quem hoc colloquio non mi-
s jucundo quam frugifero dicaſtis. BA. Pro-
to nec Apitius potuiſſet diſcum ſuaviorem
ponere. Quare nos exſpectabis frequenter,
do boni conſulas, quod nunc attulimus,
n quæ digna erant tuis auribus, ſed quæ non
emeditatis venerunt in mentem. Meditati
tiora proferemus. AL. Hoc eritis gratiores.

[9] Nemeſis, ſive fortuna, ſive dea ſtultitiæ vindex.

ARS NOTORIA.

DESIDERIVS, ERASMIVS.

. QVomodo ſuccedunt tua ſtudia, Eraſ-
mi? ER. Muſis, ut apparet, parum fa-
ntibus: ſed felicius ſuccederent, ſi quiddam
s te queam impetrare. DE. Nihil non impe-
bis, modo ſit in rem tuam. dic tantum quid
ſit. ER. Non dubito, quin nihil ſit artium
conditarum quod te fugiat. DE. Vtinam vera
ædices! ER. Audio artem eſſe quandam no-
tiam, quæ hoc præſtet, ut homo minimo
gotio perdiſcat omnes diſciplinas liberales.
. Quid audio? Vidiſti codicem? ER. Vidi, ſed
di tantum, quod non eſſet doctoris copia.
. Quid continebat liber? ER. Varias ani-
antium formas, draconum, leonum, leopar-
rum, variosque circulos, & in his deſcriptas
ces, partim Græcas, partim Latinas, partim
ebraicas, aliasque Barbaricarum linguarum.
E. Intra quot dies pollicebatur titulus diſci-
inarum cognitionem? ER. Intra quatuorde-
cim.

cim. DE. Magnifica ſane pollicitatio: ſed
ſtine quenquam per iſtam artem notor
evaſiſſe doctum? ER. Nequaquam. DE. Ne
quiſquam alius vidit unquam aut viſurus
niſi poſteaquam viderimus aliquem per a
miſticam evaſiſſe divitem. ER. Equidem o
rim artem eſſe veram. DE. Fortaſſe quod
geat litteras tantis ſudoribus emere. ER. S
cet. DE. Atqui ſic viſum eſt ſuperis. Opes i
vulgares, aurum, gemmas, argentum, pala
regnum, nonnunquam largiuntur ignavi
immerentibus: ſed quæ veræ ſunt opes, ac p
prie noſtræ ſunt, voluerunt parari laborib
Nec oportet nobis videri moleſtum labor
quo res tanta paratur, cum cernamus pl
mos homines, per horrenda diſcrimina,
non æſtimandos ſudores eluctari ad res
temporarias, & plane viles, ſi ad eruditio
conferantur: nec tamen ſemper aſſequun
quod ambiunt. Et habent ſtudiorum labo
multum admixtum mellis, ſi paullulum in
proceſſeris. Iam in te bona ex parte ſitum
ut magnam tædiorũ partem amputes. ER. Q
nam pacto? DE. Primum, ut animum indu
amare ſtudia. Deinde, ut ea mireris. ER. Q
bus rationibus hoc fiet? DE. Contempl
quam multos ditarint, quam multos ad ſu
mam dignitatem auctoritatemq; provexer
litteræ: ſimulque tecum conſidera quant
interſit inter hominem & pecudem. ER. P
be mones. DE. Deinde cicures ingenium tu
oportet, ut poſſit ſecum conſiſtere, atque
delectari, quæ utilitatem adferunt potius qu
voluptatem. Nam quæ per ſe ſunt honeſ
etiamſi initio nonnihil habent moleſtiæ;
men aſſuetudine dulceſcunt: ita fiet, ut & n
n

fatiges præceptorem, & ipſe facilius perci-
, juxta dictum Iſocraticum, aureis litteris
rontiſpicio codicis tui pingendum, Ἐὰν [1]
φιλομαθὴς, ἔσῃ πολυμαθής. ER. Satis
ſt celeritatis in percipiendo, ſed mox effluit
d perceptum eſt. DE. Itaque pertuſum mi-
arras dolium. ER. Haud multum aberras à
o. Sed quid remedii? DE. Obturanda eſt
a, ne perfluat. ER. Quibus rebus? DE. Non
ſco, neque gypſo, ſed diligentia. Qui voces
ſcit non intellecta ſententia, mox obliviſci-
nam verba, ut inquit Homerus, πτερόεντα [2]
t, facileque avolant, niſi ſententiarum pon-
e librentur. Prima igitur cura ſit, ut rem
itus intelligas, dein ſubinde tecum verſes ac
etas: & in hoc cicurandus eſt, ut dictum
, animus, ut quoties opus eſt, cogitationi
ſit inſiſtere. Nam ſi cui mens eſt adeo ſilve-
s, ut in hoc cicurari non poſſit, haudqua-
am eſt idonea litteris. ER. Iſtuc quam ſit
ficile, plus ſatis intelligo. DE. Quiſquis e-
n habet animum adeo volubilem, ut nulli
gitationi poſſit immorari, nec diu poteſt au-
e loquentem, nec infigere memoriæ quod
licit. Plumbo poteſt aliquid imprimi, quod
aneat in loco: aquæ aut argento vivo, quo-
am aſſidue fluitat, nihil poteſt imprimi. Quod
poſſis in hoc ingenium tuum manſuefacere,
m aſſidue verſeris inter eruditos, quorum
nfabulationes quotidie tam multa proferunt
gna cognitu, minimo labore diſces quam
urima. ER. Profecto ſic eſt. DE. Nam præter
rmones conviviorum, præter quotidiana
lloquia, ſtatim à prandio audis octo lepidiſ-
ma dicta, ex probatiſſimis auctoribus ſelecta,
tidem à cœna. Iam mihi ſupputa quantam
hæc

[1] *Id eſt, Si fueris cupidus diſcendi, eris diſcens, ſive diſces multa.*

[2] *Id eſt, alata.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

hæc ſummam conficiant in ſingulos menſ&
annos. ER. Magnificam, ſi poſſim memin e.
DE. Ad hæc cum nihil audias niſi bene La e
loquentes, quid obſtat, quo minus intra
cos menſes ediſcas Latine, cum illiterati p
Gallicam aut Hiſpanicam linguam diſcant i-
guo temporis ſpatio? ER. Sequar tuum co
lium, experiarque num poſſit hoc ingen
Muſarum jugo manſueſcere. DE. Ego al
artem notoriam non novi, quam curam, a
rem, & aſſiduitatem.

CONCIO, ſive MERDARDV

HILARIVS, LEVINVS.

HI. DEum immortalem, cujusmodi port-
ta gignit alitque terra! Vsque adeo
hil pudere viros Seraphicos? Exiſtimant,
nor, ſeſe apud fungos, non apud homines
qui. LE. Quid ſecum murmurat Hilarius? Co
ponit, opinor, verſiculos. HI. Quam lib
illi blateroni os impurum obturaſſem ol
LE. Compellabo hominem. Quid agis, Hil
parum hilaris? HI. Optime temet offers, Le
ne, in quem hanc pectoris ægritudinem e
mam. LE. In pelvim evomas malim, qu
in me. Sed quid eſt mali? & unde nobis proc
HI. E concione ſacra. LE. Quid homini po
cum ſacris concionibus? HI. A ſacris non
horreo: ſed in hanc incidi ita ſacram, ut V
gilius auri famem appellavit ſacram. At ta
rabulæ ſunt in cauſſa, ut rarius audiam ecc
ſiaſtas. LE. Vbi habita eſt concio? HI. In ſu
mo templo. LE. A prandio? id temporis f
dormitant homines. HI. Vtinam illi locutule
dormiſſent omnes, vix digno qui concion
tur apud anſeres. LE. Obſtreperum eſt anim

anſe

ar: Ferunt tamen, patriarcham Franciſcum
uando concionatum apud ſorores avicu-
à quibus magno ſilentio ſit auditus. Sed
a etiamne ſabbato fit concio? HI. Fit in ho-
rem divæ Virginis matris. Nam die Do-
nico Chriſtus prædicatur. Decet autem ut
res teneat mater. LE. Quod erat thema?
Enarrabat canticum Virginis. LE. Argu-
ntum vulgatiſſimum. HI. Nimirum aptiſ-
ſum eccleſiaſtæ. Nam ſuſpicor illum hoc
um thema didiciſſe; quemadmodum ajunt
eniri ſacerdotes, qui nullam liturgiam [1] cal-
, niſi pro defunctis unicam. LE. Dicatur
ur ille, concionator de Magnificat, aut, ſi
vis, Magnificatitius. Sed cujusmodi tandem
erat, aut quibus ornata plumis? HI. Vultu-
non diſſimilis. LE. Qua tandem ex corte?
Franciſcana. LE. Quid audio? ex tam ſan-
ſodalitio? Fortaſſis ex illorum degenere ge-
e, qui dicuntur Gaudentes, colore fuſco,
ceis integris, cingulo candente: nec horrent,
tremiſco referens, nudis digitis contrectare
uniam. HI. Imo è grege ſelectiſſimo iſto-
n, qui gaudent Obſervantes nominari, co-
e cinericeo, cingulis canabeis, calceis fene-
itis, quique citius occiderent hominem,
am nuda cute pecuniam attingerent. LE. Nil
rum eſt, in roſariis naſci cynorrhodum. Sed
is talem hiſtrionem induxit in hoc proſce-
um? HI. Iſtuc magis etiam diceres, ſi vidiſſes
ſonam tragicam. Corpore erat vaſto, buccis
entibus, ventre prominente, lateribus gla-
toriis: dixiſſes athletam eſſe: & quantum
o divinare queo, biberat in prandio plus
am unum vini ſextarium. LE. Vnde tanta
i copia non tractanti pecuniam? HI. Ex aula
regis

[1] *Liturgia, miniſterium ſive munus publicum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

regis Ferdinandi ſingulo quoque die dabat
illi ſextarii quatuor. LE. O male colloca
benignitatem! Fortaſſis erat doctus. MI. Pr
effrontem improbitatem, & linguam effr
nihil habebat. LE. Quæ res igitur ſic imp
Ferdinando, ut bovem adduceret ad cer
HI. Vt numero dicam, pietas & regia bon
Commendatus erat, ille demittebat capu
dextrum humerum. LE. Sic Chriſtus pend
cruce. Sed erat concio frequens? HI. Qui
tuit eſſe infrequens Auguſtæ, in templo c
berrimo, & in tot monarcharum conven
quos Carolus Cæſar ex univerſa Germania
Italia, ex Hiſpaniis, ex Anglia eo contr
rat? Quin & eruditi complures aderant in
concione, præſertim ex aula regum. LE.
miror ſi porcus ille quidquam adferre po
dignum tali auditorio. HI. At multa ſe di
protulit. LE. Quæ tandem, obſecro? Sed priu
quæſo ut mihi nomen hominis edas. HI. N
expedit. LE. Quam ob rem, Hilari? HI. N
libet talibus gratum facere. LE. Au! gratifica
qui traducit? HI. Illis pro ſummo beneficio
quocunque modo innoteſcere. LE. Saltem
hi nomen edito tacituro. HI. Merdardum
cant. LE. Merdardum illum probe novi.
mirum is ipſe eſt, qui nuper in convivio Er
mum noſtrum appellavit diabolum. HI. R
tenes. Sed quod in convivio dixit, tametſi n
omnino dixit impune, qui civiliores erant i
putabant temulentiæ, & vino cenſebant inſc
bendum. LE. Sed quid excuſationis attu
objurgatus? HI. Negavit ſe dixiſſe ex anim
LE. Qui potuit ex animo, cui nihil erat men
aut animi? HI. Sed mihi ac doctis omnibus
ſum eſt intolerabile, quod publicitus, quod

oco, quod apud tales auditores, denique
od in tam celebri monarcharum conventu,
rdardus ſuas merdoſas purulentias effude-
LE. Aveo ſcire quid dixerit. HI. Multa ſto-
ſſime debacchatus eſt in Eraſmum noſtrum;
rum hæc erat ſumma. His, inquit, tempo-
s exſtitit quidam novus doctor Eraſmus;
a eſt lingua, aſinus volebam dicere: ſimul-
populo interpretatus eſt, quid Germanice
aret aſinus. LE. Rem mire facetam narras.
Itane facetam? imo fatuam potius. LE. An
tibi facetum videtur, talem aſinum quen-
m omnino vocare aſinum, nedum Eraſ-
m? Vnum illud ſcio, ſi Eraſmus ipſe præ-
fuiſſet, non potuiſſet à riſu temperare.
Profecto non minus refert aſinum animi
ore, quam colore veſtis. LE. Neque arbi-
in tota Arcadia eſſe ullum aſinum usque
o aſinum, quin hic dignior ſit, qui fœno pa-
ur, quam ille. HI. Prorſus inverſus eſt Apu-
s: ille ſub aſinina ſpecie tegebat hominem;
ſub hominis ſpecie tegit aſinum. LE. At ta-
aſinos hodie mulſo & placentis ſaginamus;
mirum non ſit, ſi mordeant quemlibet, &
cibus feriant. HI. Is, inquit, doctor aſinus
let corrigere Magnificat, cum id canticum
à Spiritu ſancto proditum per os ſacratiſſi-
Virginis. LE. Agnoſco παροιμίαν [2] ἀ-
δελφικήν. HI. Atqui id verbis exaggerabat,
aſi ſumma eſſet admiſſa blaſphemia. LE. Mi-
nunc cor metu palpitat. Quid erat criminis?
Ajebat Eraſmum pro eo quod eccleſia ca-
, Quia reſpexit Dominus humilitatem an-
æ ſuæ, vertiſſe, Quia reſpexit vilitatem an-
æ ſuæ. eaque vox odioſius ſonat Germani-
quam Latine. LE. Quis autem non fateatur
eſſe

[2] *Id eſt, proverbium non Delphicum ſive vulgatum.*

eſſe blaſphemiam execrabilem, ſi quis ſacri-
ſimam Chriſti matrem, etiam angelica di-
tate celſiorem, appellet vilem ancillam? HI.
quid ſi quis appellet Apoſtolos ſervos inu
LE. Pararem blaſphemo faſciculos. HI. Q
ſi quis eximium illum Paulum appellet i
gnum apoſtoli nomine? LE. Clamarem ad
ignem. HI. Atqui ſic Apoſtolos ſuos loqui
cuit ille doctor unus irrefutabilis Chri
3 *Luc.* 17. Cum [3] omnia feceritis, quæ præcepta ſunt
bis, dicite, Servi inutiles ſumus. Et hujus p
4 *1 Cor.* 15. cepti non immemor Paulus [4] de ſe prædi
Minimus ſum omnium Apoſtolorum, a
adeo indignus Apoſtoli titulo. LE. Verum
de ſe talia prædicant homines pii, modi
virtus eſt, qua nulla Deo gratior: ſi quis
idem prædicet de illis, præſertim in d
rum conſortium relatis, gravis ſit blaſphe
HI. Pulchre nodum ſecuiſti. Proinde ſi E
mus adorandam illam Virginem dixiſſet
lem ancillam Domini, nemo non fateretur
dictum impie. Cæterum quoniam ipſa ad iſ
modum de ſe loquitur, & in illius cedit
riam, & nobis ſalutare modeſtiæ exemp
exhibetur: ut, quoniam, quidquid ſumus,
nificentia Dei ſumus, quo quisque major
hoc ſe gerat ſubmiſſius. LE. Hactenus qui
inter nos convenit. Verum iſti cum corrig
dicunt, ſentiunt corrumpere, ſive falſare. I
itaque videndum, an vilitatis verbum G
5 *Luc.* 1. cæ voci, quam Lucas [5] poſuit, reſpond
HI. Iſtam ipſam ob cauſſam à concione n
ad codicem cucurrimus. LE. Exſpecto ve
tum. HI. Verba quæ Lucas afflatu ſpiritus
ctiſſimis digitis ſuis exaravit, ſic habent;
ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δού
αὐτ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ꝫ. Ea ſic reddidit noſter Eraſmus: *Quia* *xit ad humilitatem ancillæ ſuæ:* Tantum dit præpoſitionem, quam Lucas non omi- ſnec eam reſpuit Romani ſermonis elegan- nec ad ſenſum eſt otioſa. Sic enim loquitur entius in Phormione: *Reſpice ad me.* In otationibus tamen admonet, Lucam po- dixiſſe, Adſpice ad me, quam Reſpice ad LE. Intereſt igitur aliquid inter reſpicere dſpicere? HI. Non ita multum, ſed tamen nihil. Reſpicit, qui flexo collo adſpicit quæ go ſunt: Adſpicit, qui ſimpliciter intuetur: t apud Terentium Phædria adſpicit Thaï- domo prodeuntem: *Totus*, inquiens Par- no, *tremo horreoque, poſtquam adſpexi hanc.* hujus frater Chærea ſic loquitur; *Cum huc icio ad virginem.* Nam ad ſenem ſeſe flexe- eo abſoluto reflexit corpus ad virginem. rdum tamen uſurpant Reſpicere, pro eo d eſt rationem ſive curam habere, ſive rei ſpiam imminentis, ſive præſentis. Ita Sa- cus;

Reſpicere extremæ juſſit ſpatia ultima vitæ.

rs enim velut à tergo imminens ſequitur, quam reflectimus oculos, quoties eam ani- reputamus. Et Terentius; *Reſpice ſenectu- tuam.* Proinde qui alibi intentus non ha- curam liberorum, dicitur illos non reſpi- e. Rurſus qui diſcuſſis aliis curis, cogitatio- huc vertit, eleganter reſpicere dicitur. At us unico intuitu contuetur univerſa, præ- tia, præterita & futura; & tamen in ſcriptu- nobiſcum humano more loquitur. Averſari itur eos, quos reprobat; reſpicere, quos ali- andiu veluti neglectos dignatur ſuo favore. rum hoc magis expreſſiſſet Lucas, ſi dixiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſet, ἀπέβλεψεν· nunc legimus ἐπέβλεψεν.
Sed utrum legas, minimum refert ad ſenſum. LE. At videtur otioſa præpoſitio repeata. HI. Certe ſic & Latini loquuntur. Acceſſit ad me. Appulit animum ad ſcribendum. Heic mihi præpoſitio non videtur otioſa. Nam reſpicere poteſt, qui in tergum flectit oculos ſuos quopiam, in nullam rem certam intendens obtuitum: at cum audis, Reſpexit ad me, exprimitur peculiaris favor volentis huic aut illi ſuccurrere. Item adſpicimus interdum caſu obvia, quorum nobis nulla cura eſt, imo quæ videre nolimus. At quiſquis ad aliquem adſpicit, peculiariter attentus eſt ad id quod intuetur. Adhæc, multa ſimul adſpicimus, ſed non ad multa. Spiritus itaque ſanctus volens nobis exprimere ſingularem erga ſanctiſſimam virgunculam favorem, ſic per illius os loquutus eſt: Quia reſpexit ad humilitatem ancillæ ſuæ. Avertit oculos ab elatis, ſuoque judicio magnis, & obtutum ſuum flexit ad eam, quæ in oculis ſuis erat infima. Nec enim dubium eſt, cum multi fuerint docti, potentes, divites, nobiles, qui ſperabant Meſſiam ex ipſorum ſtirpe proditurum: ſed illos aſpernatus Deus, clementiſſimi favoris oculos flexit ad virginem, famâ obſcuram, opibus tenuem, fabro nuptam, nec ſobole quidem ulla divitem. LE. Nondum audio quidquam de vilitate. HI. Ea vox ſycophantæ fuit, non Eraſmi. LE. At in Annotationibus forſitan meminit vilitatis. HI. Nequaquam: ad vocem ταπείνωσιν tantum hoc modeſtiſſime notat. Vt intelligas, inquit, parvitatem, non animi virtutem: ſitque ſenſus; Etſi ſim infima ancilla, tamen non eſt averſatus me Dominus. LE. Hæc ſi vera ſunt ac pietatis plena, qui

quod obrudant onagri? HI. Latinæ vocis
prantia parit hos tumultus. Humilitas apud
eres emendatius loquentes nõ declarat vir-
m animi, quæ pugnat cum arrogantia, di-
rque modeſtia, ſed conditionis abjectio-
ſortem: quo ſenſu ignobiles, tenues, idio-
& contemtos humiles dicimus, quaſi hu-
repentes. Quemadmodum igitur magnati-
loquentes dicimus, Rogo ut tua celſitudo
is hac in re faveat: ita qui de ſe loquentes
volunt elevare, dicere ſolent, Quæſo ut hu-
itatem noſtram tua humanitate ſubleves.
n pronominum primogeniorum empha-
interdum habet neſcio quid arrogans.
od genus eſt illud, Ego dico, ego perficiam.
riam itaque puella modeſtiſſima ſimul &
n ſortem extenuavit, & numinis in ſe mu-
centiam extulit, non contenta ſeipſam an-
m dicere, ſed addidit, humilem ancillam,
infimæ ſortis. Quemadmodum, juxta pro-
bium, ſervus præ ſervo eſt; ita & inter an-
s alia eſt alia præſtantior, nimirum pro di-
ate functionis. Honeſtior enim comtrix
m lotrix. LE. At miror Merdardum non
oviſſe ſermonis formam, cum ipſe frequen-
audierim Franciſcanos ita loquentes, Mea
vitas agit tibi gratias pro lauta refectione.
Quidam non multum aberrarent, ſi dice-
t, mea pravitas. Cæterum quoniam Græca
ταπεινοφροσύνη quiddam amplius expri-
re videtur, quam Latina, modeſtia, Chri-
ni maluerunt humilitatem dicere quam
deſtiam: hoc eſt, maluerunt ſignificantius
ni quam elegantius. Modeſtus enim is di-
r, qui modice de ſe ſentit, nihil ſibi præter
itum arrogans. At ταπεινοφροσύνης laus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

non competit niſi in eum qui minus ſibi ar-
gat quam habet. LE. At periculum eſt ne cum
modeſtiam amplectimur, incidamus in vi-
tatem. HI. Qui ſic? LE. Nam ſi verum dic
Paulus, Non ſum dignus vocari Apoſtolus &
ſi vere ſe dixit Maria ancillam humilem, hoc
eſt, infimæ ſortis; periclitantur de menda-
qui utrumque tam magnificis efferunt lau-
bus. HI. Nihil hic, ô bone, periculi: cum nos
laudibus vehimus pios aut pias, prædicamus
in illis Dei beneficentiam: cum ipſi ſemet ai-
ciunt, reſpiciunt vires ac merita ſua, ſi cit-
favor numinis. Nec ſtatim mendacium eſt ſi
quis ſibi non vindicat quæ habet: ſi loquitur
ex animo, fortaſſis error dici poteſt, men-
cium dici non poteſt. At hunc errorem in-
bis amat Deus. LE. At Paulus [6] qui ſe nat
[6] 1 *Corinth.* 15. eſſe dignum Apoſtoli titulo, alibi magnifice
Galat. 2. ſe prædicat, commemorans ſua facinora: Is,
inquit, omnibus laboravi; & qui videbantur
eſſe aliquid, nihil mihi contulerunt: cum sa-
ctiſſima Virgo tale nihil dixiſſe legatur. HI. d
iſta facinora Paulus appellat ſuas infirmitas,
quibus illuſtrata eſt Dei potentia; eamque co-
memorationem vocat inſipientiam, ad quam
ſit adactus pſeudapoſtolorum improbitate b
quos fuit illi neceſſe ſibi vindicare auctori-
tem apoſtolicam, non quod ipſe delectaretur
humana gloria, ſed quod expediret Euange-,
cujus diſpenſatio fuerat illi credita. In Virgine
matre non fuit eadem ratio: non enim li
commiſſum erat munus prædicandi Euange-
lii. Tum & ſexum, & virginem, denique ſu
matrem decebat ſummus pudor, ſumma e
modeſtia. Nunc venio ad hujus erroris fa-
tem. Qui Latine neſciunt, putant humilitatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

il aliud declarare, quam inſignem mode-
m; cum interdum referatur ad locum, aut
ditionem, non ad animi virtutem; inter-
n ſic referatur ad animum, ut vitium ſonet.
Etiamne in ſacris litteris? HI. Maxime. En
locum apud Paulum ad Coloſſ. cap. 2. Ne-
vos ſeducat volens in humilitate & reli-
ne Angelorum. Nec heic eſt ἐν ταπεινώσει,
e vox eſt in cantico Virginis, ſed ἐν ταπει-
φροσύνῃ. Locus habet nonnihil obſcurita-
, fateor: ſed mihi videtur germanus ſenſus,
m accuratius docti adferunt, Ne ſitis tam
mili, tamque abjecto animo, ut, cum ſemel
licaveritis vos ipſos Chriſto ſalutis unico
tori, patiamini vobis perſuaderi, ab Ange-
perandam eſſe ſalutem, quos quidam ſibi
gunt apparuiſſe. Sitis excelſo animo, ut,
mſi vere Angelus quiſpiam è cœlo veniens
dicet vobis aliud Euangelium quam quod
riſtus tradidit, ſit vobis execrabilis, velut
gelus impius & Chriſti adverſarius. Multo
nus convenit vos eſſe tam demiſſis animis,
ſtorum fictis apparitionibus patiamini vos
uci à Chriſto. Ab uno Chriſto ſperare ſalu-
ı, religio eſt; ab Angelis aut divis idem ex-
ctare, ſuperſtitio eſt. Paulus igitur vult, hu-
is abjectique animi eſſe, ab illo ſublimi
riſto ad commenticias Angelorum appari-
nes deſciſcere: demiſſi ingenii eſt, quorum-
t ſuaſu circumagi. Vides heic ταπεινοφρο-
σύνην in vitium uſurpatam eſſe. LE. Quid ni
eam? HI. Rurſus in eodem capite: Secun-
n præcepta & doctrinas hominum, quæ
t rationem quidé habentia ſapientiæ in ſu-
ſtitione & humilitate. Heic iterum ταπει-
φροσύνην vitium ſonat. LE. Palam eſt. HI. At-

qui 1 Pet. 5. uſurpatur pro virtute quæ co-
traria eſt ſuperbiæ, τὴν ταπεινοφροσύν
ἐγκομβώσασθε· pro quo nos legimus, h-
militatem inſinuate. Rurſum ad Phil. 2. τῇ τα-
πεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχ-
τας ἑαυτῶν· id eſt, *Per animi modeſtiam un-
quiſque alium ſe præſtantiorem exiſtim.*
LE. Docuiſti ταπεινοφροσύνην uſurpari in
utranque partem, cum apud Latinos modeſtia
non uſurpetur niſi in laudem. Verum poſ-
ne docere ταπείνωσιν accipi pro modeſt
HI. Nihil abſurdi, ſi quis ad iſtum modum
uſurpet. Nam & animo tribuere ſubmiſſ-
nem aut demiſſionem pro modeſtia, nihil
tat. Cæterum, an in divinis litteris ita poſſit
reperiatur, neſcio. LE. Vide num apud div
Iacobum ita ſit uſurpatum; Glorietur aut
frater humilis in exaltatione ſua, dives aut
in humilitate ſua. HI. Iſto quidem loco eſt
ταπείνωσις, non ταπεινοφροσύνη. Quod
contendas heic humilitatem accipi pro mo-
ſtia, conſequens eſt, ut exaltationem acci-
mus pro ſuperbia: ac protinus gemina exi
abſurditas. Nam ut modeſtus non eſt, qui
ſua modeſtia gloriatur ac jactitat ſeſe; ita
arrogans eſt, qui de ſua ſuperbia gloriat.
LE. Quid igitur ſibi vult Apoſtolus? HI. Co-
mendat æqualitatem inter Chriſtianos. Pau
dicitur humilis ob fortunam abjectiorem: d-
ves dicitur ſublimis, utique juxta mundu
ob fortunæ ſplendorem. Hic dives ſe dem
ad ſortem pauperum, & pauper erigitur ad
qualitatem divitum. Vterque habet quod g-
rietur: alter gaudet ſuis opibus ſublevari p-
perum inopiam; alter glorificat Chriſtum, q
eam mentem inſpirarit divitibus. LE. Sed in-

n

n dives ille modeſtiæ laudem habet. HI. Forſe; ſed non ideo protinus ταπείνωσις ſigniat modeſtiam. Sunt enim qui venantes laum ab hominibus, multa pauperibus erogant. uin potius uterque modeſtus eſt, ſi modo ſit ſincera pietas: dives, dum non gravatur Chriſtum æquari pauperi; pauper, dum ob norem ſibi habitum non inſoleſcit, ſed Chrigratias agens in illo gloriatur. Illud extra ntroverſiam eſt, ταπείνωσιν in divinis liis frequentiſſime uſurpari pro demiſſione ſidejectione, quæ fit per afflictionem, aut nditionis infirmitatem. Ita Paulus Phil. 3: eformabit corpus humilitatis noſtræ, ταπειώσεως. Item Pſal. 9: Vide humilitatem de imicis meis, ταπείνωσιν. Ruiſum 118: æc me conſolata eſt in humilitate mea, ἐν πεινώσει, nimirum in afflictione. Hujus geeris loca ſunt complura, quæ longum ſit heic ferre. Quemadmodum igitur μεταφορικῶς απεινὸς dici poſſet ὁ ταπεινόφρων, qui moeſto ſit animo, minimeque elato; ita nihil rodigii fuerit, ſi quis ταπείνωσιν dicat ταπεινοφροσύνην. nos de ſcripturæ uſu loquiiur. Cæterum qui contendunt in cantico Maæ ταπείνωσιν ſonare modeſtiam animi, uin eadem opera ſic interpretantur quod leimus Geneſ. 29? Vidit Dominus humilitatem neam, ταπείνωσιν. Lia non jactat ſuam moeſtiam, ſed, quod ob deformitatem minus eſet cordi marito, humilitatem appellat. Eunlem ad modum Deuter. 26: Et reſpexit humilitatem, & laborem, atque anguſtiam. An ion heic ταπείνωσιν appellat afflictionem? E. Vnde igitur iſtis in mentem incidit, ut hunilitatem in Cantico interpretentur animi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

modeſtiam? HI. Nihil aliud video cauſæ iſ
quod multi Theologi neglexerint & lingua
peritiam, & Latini ſermonis ſtudium, ita
cum priſcis eccleſiæ doctoribus, qui ſine ſce
præſidiis ad plenum intelligi non queant: præ-
terea quod difficillimum ſit revellere, ſi id
penitus inſederit animo. Porro videas quoſ-
dam tantum ſcholaſticis placitis tribuere
malint ad ea detorquere ſcripturam, quand
ſcripturæ regulam opiniones humanas co-
gere. LE. At iſtuc abſurdius eſt, quam qui
narrant de regula Lesbia. HI. Beda monachus
non admodum gravis auctor, quoties ab
nis recedit veſtigiis, ex occaſione dictæ hu-
litatis meminit de ſuperbia. At Theophylactus
ſcriptor Græcus, qui ſua fere ex probatiſſimis
Græciæ ſcriptoribus hauſit, negat heic ταπει-
νωσιν accipi poſſe pro virtute. LE. Ad iſt
probandum quid opus eſt auctoritate, cum
ſenſus communis reſpuat eam interpreta-
nem? HI. Recte dixiſti. Nam cum modeſtia
quodammodo colophon ac tutatrix omni
virtutum; immodeſtia eſt, ſi quis eam de
prædicet. Fatemur quidem, in ſanctiſſima V
gine virtutem hanc fuiſſe ſummam & inco
parabilem; (Chriſtum ſemper excipio;) ſed h
ipſo ob modeſtiam laudabilior eſt, quod e
ipſa non laudat, ſed agnoſcens ſuæ conditio
humilitatem, myſterii magnitudinem adſc
bit miſericordiæ divinæ. Maria, inquiunt, p
modeſtiam meruit fieri mater Dei. Donem
hoc aliqua ex parte verum eſſe: verum qu
tandem modeſtiæ ſpecies eſt, puellam hoc
ſe prædicare? LE. Quin & ipſe cantici tenor d
clarat, illam de ſua indignitate loqui; eoque
orditur: Magnificat anima mea Dominum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ıi dicit, merui fieri mater Dei per mode-
iam, ſe magnificat, non Dominum. Mox
bjicitur: Ecce enim ex hoc beatam me dicent
mnes generationes. Ecce, ſignificat rem ſubi-
m & inexſpectatam. Non exſpectat autem
mmum honorem, qui ſe nullo honore di-
ıum judicat. Nec felicitas dicitur, ſi contin-
ıt quod meritis debebatur. Flaccus enim ne-
ıt, ſe hoc nomine felicem appellandum, quod
Mœcenate in amicorum numerum adopta-
ıs eſſet. HI. Quam ob rem? LE. Quia judicio
ıit aſcitus, non gratuito favore. Mœcenas hoc
i tribuit, quod ejus virtutibus deberi judica-
ıt. HI. Eodem pertinet, quod ſequitur, Quia
cit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum
omen ejus. Non dixit, fecit mihi magna, quia
ıe dignam judicavit, ſed, quia potens eſt, &
cit quæcunque vult, & ex indignis facit ſuo
ivore dignos; & ideo ſanctum nomen ejus:
ınctum dixit glorioſum. Quantum autem no-
ris meritis arrogamus, tantum detrahimus
ivini nominis gloriæ. Nam juxta Paulum, il-
us potentia per noſtram imbecillitatem perfi-
itur. Mox in eo verſu, Depoſuit potentes de
ede, & exaltavit humiles, non eſt ταπεινό-
φρονας, ſed ταπεινὺς, hoc eſt, contemtos jux-
a mundum; ut opponatur potentibus. Hunc
erſiculum juxta Propheticæ eloquutionis mo-
em declarat ſequens, Eſurientes implevit bo-
ıis, & divites dimiſit inanes. Quos modo di-
erat humiles, heic appellat eſurientes, hoc eſt,
enues: quos modo potentes, heic divites vo-
at. Proximo verſu fit mentio miſericordiæ
eſe per omneis orbis nationes profundentis. In
xtremo verſu prædicat fidem Dei in promiſ-
ſis, Sicut locutus eſt, &c. Toto cantico prædi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

catur gloria, hoc eſt, potentia, bonitas, & -
ritas Dei: nulla eſt meritorum mentio. LE. S
ut potentiam ac divitias comitatur ſuperb,
ita paupertas docet modeſtiam. HI. Non eq-
dem inficior, iſtuc interdum accidere; ſed -
deas plerunque pauperes arrogantiſſimos i
negas, objiciam Merdardos multos. Veru
demus eſſe quod non eſt perpetuum; non ja
agitur qualis fuerit ſacratiſſima Ieſu mater, ſ
qualia de ſe prædicarit in hoc cantico. LE. I-
miror iſtorum pervicaciam, qui toties m-
niti, frequenter etiam irriſi, non reſipiſca
HI. Quoties moniti ſunt, declamationem e
ficti thematis tractationem, ad exercenda
dictionis facultatem adhiberi ſolitam? & t
men iſtis declamatio nihil aliud eſt, quam
cra concio. Quoties inclamatum eſt illis, c
libem eſſe quiſquis uxorem non habeat, etia
ſi ſexcentas alat concubinas? & tamen cœlib
tus iſtis nihil aliud eſt, quam continentia
caſtitas. Idem uſu venit de humilitate, aliiſq
ſimilibus quamplurimis. LE. Vnde ſtupor ta
pertinax? HI. De Merdardis reſpondeo. N
dederunt à puero operam litteris; nec eſt il
præceptorum aut librorum copia: & ſi qu
iſtiusmodi facultatis obtigit, malunt abdom
ni impendere. Sacroſanctam illam veſtem ex
ſtimant abunde ſufficere & ad pietatis & a
eruditionis opinionem. Poſtremo putant no
nullam eſſe religionis partem, ſi cum ſuo Fra
ciſco ne Latine quidem loqui ſciant. LE. Pr
fecto plurimos novi, qui iſta ex parte belle r
ferant inſtituti ſui principem, qui caperone
dixit pro galero, opinor & veſtimentibus pr
veſtibus. At Franciſcus conſtanter recuſav
preſbyteri honorem; quod idem, opinor, fec
Bene

Benedictus & Dominicus. Nunc iſti cum ſuis veſtimentibus non abhorrent à galero Cardinalicio. HI. Quid ais? imo ne à corona quidem triplici. & humiles illi pauperis Franciſci filii porrigunt calceos ſuos ſummis orbis monarchis oſculandos. LE. Iam ſi fuiſſet facta vilitatis mentio, quid erat piaculi? HI. Nihil, ſi vilem intelligas, qui parvo æſtimatur apud homines, aut qui ſibi videtur contemtibilis. Sed quid opus excuſare quod dictum non eſt? LE. Non puduit Merdardum ad iſtum mentiri modum? idque in fano tam celebri, in frequentiſſima monarcharum ſynodo, coram tot eruditis viris, quorum plerique Eraſmicas lucubrationes evolverant? HI. Puduit, ais? Imo ſibi viſus eſt ſcurra rem palmariam ac triumpho dignam facere. Hoc eſt quartum Merdardorum votum, longe tribus illis religioſius, Nihil omnino pudere. LE. Iſtius profecto plerique ſunt obſervantiſſimi. HI. Nec erat ſimplex mendacium. Primùm Mariæ canticum, ut eſt à Luca ſcriptum, manet intactum. Qui vero corrigere dicitur, qui nihil mutat? Deinde vox humilitatis immutata non eſt; nec ulla uſquam vilitatis mentio. Poſtremo non corrigit canticum, qui bona fide reddit quod ſcripſit Lucas, ſed explicat. LE. Video triplex mendacium effronte ſcurra dignum. HI. Mane: nondum audiſti, quod eſt omnium impudentiſſimum. LE. Etiamne amplius? HI. Vociferabatur, doctorem illum aſinum fuiſſe principem, auctorem & anteſignanum univerſi tumultus, quo nunc concutitur orbis Chriſtianus. LE. Quid ais? HI. Huic imputandum quod tot ſectis diſcinditur eccleſia, quod ſacerdotes ſpoliantur decimis, quod contemnuntur epiſcopi, quod

ſacro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſacroſanctæ pontificis majeſtati paſſim opp
ditur, quod agricolæ vetus gigantum exen
plum inſtaurarunt. LE. Iſta publicitus? HI. M
gnis clamoribus. LE. Atqui longe ſecus exiſt
mant, qui Eraſmi libros attentius introſpiciur
Horum plurimi fatentur ſe ex illius lucubr
tionibus hauſiſſe veræ pietatis ſemina. Totu
hoc incendium per monachos ortum, per eo
dem huc usque incanduit, quod non alit
nunc quoque conantur extinguere, quam
oleum, quod ajunt, addant camino. HI. V
des, ὡς [7] κάκιστον θηρίον ἐστὶν ἡ γαστή
LE. Rem acu tetigiſti. Illi nimirum expedit, i
populo Chriſtiano ſuperſtitionis eſſe quam plu
rimũ, pietatis quam minimum. Sed quid co
cio? ferebatne Cumanum aſinum, tam inſolet
ter rudentem è ſuggeſto? HI. Quidam mirabar
tur quid accidiſſet homini. Qui ſtomachi erar
impatientioris, ſurgebant, atque è templo abi
bant, ſubmurmurantes, Venimus huc auditu
laudes divæ Virginis, & hic temulentus nobi
evomit meras ſycophantias. In his erant etian
non paucæ mulieres. LE. Atqui ſolet hoc genu
mire deditum eſſe iſti ſodalitio. HI. Vera præ
dicas; ſed cœperunt & fœminæ ſapere. Erudi
ti, quotquot aderant, plerique ringi, nonnull
etiam ſubſibilare. LE. Non curat aſinus ſibila
oportuit talem rabulam putribus ovis aut ru
deribus è ſuggeſto deturbare. HI. Non deeran
qui hoc illo dignum exiſtimarent; ſed cohibe
bat illos loci reverentia. LE. Sed loci religio non
debet his opitulari qui locum ſcelere profana
runt: veluti qui in templi ſeptis occidunt ho-
minem, nõ æquum eſt ut illic habeant aſylum:
itidem qui in ſacris concionibus & loci reli-
gione, & populi patientia ſtolide abutitur, huic
non

[7] Id eſt, quod peſſima beſtia venter.

ı oportet eſſe præſidio quod ipſe ſua teme-
te profanavit. Laudatus eſt à priſcis ille, qui
n non habuit pro Conſule cui ipſe non eſſet
ator: nec par eſt, ut populus eum habeat
Eccleſiaſta cui ipſe non eſt concio. HI. Me-
nt fulmen epiſcoporum. Si [8] quis inſtigante
bolo, &c. noſti legem. LE. Sed prius in ta-
tabulas epiſcopi debebant vibrare fulmen.
Metuunt & illi. LE. Quos? HI. Illos ipſos
ulas. LE. Quam ob rem? HI. Ob hoc ipſum,
od rabulæ ſunt. LE. Apoſtoli non metuebant
um & præſidum minas; & iſti metuunt
um mendicum? HI. Sed ob iſtuc ipſum ma-
formidandi, quod mendici ſunt: quod eri-
tur non habent, quo lædant habent. Abi tu
ies ad veſparum aut crabronum nidum ali-
em, & unamquamlibet ex illis digito cōtin-
ea res ſi tibi bene ſucceſſerit, redito ad me,
epiſcopos ignavos appellato qui refugiant
um mendicum irritare. Romanum pontifi-
n nonne potentiſſimi Chriſtianæ ditionis
onarchæ reverentur, fortaſſis & metuunt?
. Nec mirum: eſt enim Chriſti vicarius.
. At Alexander ſextus, vir nec ſtultus nec in-
ctus, fertur ita loqui ſolitus, ſe malle è ſum-
s monarchis aliquot offendere, quam unum
emlibet fraterculum ex ordine mendican-
im. LE. Omitte pontifices. Cum iſtius ſce-
is rumor ad aures principum, qui tum Au-
ſtæ erant, dimanaſſet, non eſt ſumptum de
omine ſupplicium? HI. Indigne tulerunt o-
nes, ſed præcipue Rex Ferdinandus, & hu-
s ſoror Maria, fœminarum hujus ſæculi de-
is, Bernardus Cardinalis Tridentinus, Baltha-
r Epiſcopus Conſtantienſis: objurgatus eſt
aviter eccleſiaſtes, ſed à nullo acrius quam à
Ioan-

[8] *Si quis, Canon eſt in Decretis, quo excommunicantur qui in monachos & ſacerdotes manus injecerint.*

Ioanne Fabro Epiſcopo Viennenſi. LE. Quid
objurgatio ? aſinus non ſentit niſi fuſti.
HI. Præſertim ſi in ventrem ingeras. Sed id
illi ſtolido feciſſent principes, longe gravi-
bus curis occupati ? LE. Certe ſubmoviſſent à
concionandi munere, & ſuam illi benigni-
tem ſubtraxiſſent. HI. At artifex ille pus ſuum
in ipſam concilii diſſolutionem diſtulerat, cum
jam alioqui foret abeundum. LE. Iſto quidem
pacto dicuntur abire cacodæmones, ingenti
fœtore relicto. HI. Itaque dimiſſus eſt à ge
Ferdinando, ſed bene paſtus. Nam objurgatio
ne tantillum quidem detraxit hominis obe-
ti. LE. Franciſcus dicitur concionatus fori-
bus avibus; iſte dignus videtur qui concionetur
fratribus aſinis ac ſuibus. Sed quo ſe contulit?
HI. Quo, niſi ad ſuos gregales ? à quibus ex-
ptus eſt ovatione ob rem ſtrenue feliciter
geſtam; & inter pocula, pro, Io triumphe, c
tatum eſt, Te Deum laudamus. LE. Digni-
mus eſt iſte Merdardus, qui funem in collo
ſtet potius quam in lumbis. Sed quid imp-
cemur iſti ſtolido gregi, qui tales fovet pe-
des? HI. Vix invenias quod illis impreceris ma-
lum gravius quam ipſi accerſunt ſibi. Sic-
dem his rationibus maxime traducunt ſeſe
in bonorum omnium conjiciunt odium, e-
cacius quam quiſquam poſſit hoſtis. Sed n
eſt Chriſtianæ mentis cuiquam imprecari m-
le; illud potius optandum, ut clementiſſimus
rerum formator & reformator (qui ex Na-
chodonoſor[9] homine fecit bovem, & rurſum
bove fecit hominem, quique aſinæ Balaam[10]
dedit hominis linguam) omnes Merdardi-
miles vertat in melius, detque illis & mente,
& linguam viris Euangelicis dignam.

PH-

[9] *Daniel.4.*
[10] *Numer. 22.*

PHILODOXVS.

PHILODOXVS[1], SYMBVLVS[2].

1. FElix auſpicium interpretor occurſum tuum, Symbule. SY. Vtinam ſit aliquid, ilodoxe, in quo tibi queam eſſe felix! . Quid auſpicatius, quam ſi quis deus oc-rrat homini? SY. Equidem nihil iſtoc eximarem auſpicatius, etiamſi ſexcentæ voli-nt noctuæ. Sed quem mihi narras deum? . Te, inquam, Symbule. SY. Mene? PH. Te ane. SY. Ego deos cacantes nunquam feci pi- PH. Si non fallit proverbium, deum eſſe iſquis juvat mortalem, tu [3] mihi deus eſſe tes. SY. De fide proverbii viderint alii; ego tte perquã lubens amico profuero, ſi queam. . Non eſt quod metuas, Symbule; haud to mutuum: ſacra res eſt conſilium; eo tan-m me juva. SY. Atqui iſtuc ipſum eſt petere utuum, quandoquidem hoc officii genus in-r amicos ultro citroque commeare debet, emadmodum & cætera omnia. Sed quid t rei, in quo meum deſideras conſilium? . Piget obſcuritatis; cuperem eſſe celebris; mmonſtra viam. SY. En tibi compendia-am: Imitare Eroſtratum, qui incendit tem-um Dianæ; aut huic ſimillimum Zoïlum, qui ceravit Homerum; aut aliud aliquod facinus emorabile deſigna, & ἀοίδιμος [4] eris cum ercopibus ac Neronibus. PH. Famam ex ſce-re parent alii; ego nomen ambio rumoris ho-eſti. SY. Talem igitur te præſta, qualis optas ædicari. PH. At multis egregia virtute præ-itis non contigit nominis celebritas. SY. Iſtuc n verum ſit, neſcio: attamen ſi id eveniat, uod ais, ipſa virtus abunde magnum ſui præ-

mium

[1] *Philodoxus, ambitioſus, gloriæ cupidus.*

[2] Σύμβουλος, *conſiliarius.*

[3] *Homo homini deus. Vide Chil.*

[4] *Id eſt, celebratus carmine.*

mium eſt. PH. Vera prædicas, planeque phi-
ſophice. Veruntamen, ut ſunt res humanæ, r-
hi videtur gloria præcipuum quoddam orn-
mentum eſſe virtutis; quæ non aliter gau
agnoſci, quam ſol amat lucere, vel ob h
ipſum, ut & proſit quam plurimis, & qua
plurimos ad ſui pelliciat æmulationem. Poſt
mo non video quam poſſeſſionem ſpecioſ
rem parentes liberis ſuis relinquere poſſin
quam honeſti nominis immortalem mem
riam. SY. Vt video, gloriam expetis virtu
partam. PH. Scilicet. SY. Proinde tibi propo
litteris omnium celebratos, Ariſtidem, Ph
cionem, Socratem, Epaminondam, Scipione
Africanum, Catones, Seniorem & Vticenſe
M. Brutum, & horum ſimiles, qui belli dom
que de Republica quam optime mereri ſtudu
runt. Heic eſt enim feraciſſimus gloriæ ca
pus. PH. Verum inter iſtos celebres, Ariſtid
oſtraciſmo juſſus eſt ſolum vertere; Phocio
& Socrates biberunt cicutam; Epaminond
capitis eſt poſtulatus, quemadmodum & Sc
pio: Cato ſenior quadragies reus cauſſam d
xit; Vticenſis ſibi mortem conſcivit, itide
Brutus. Ego gloriam optarem nulla invid
contaminatam. SY. At iſtuc ne Herculi qu
dem filio conceſſit Iupiter. Nam poſt tot mo
ſtra virtute domita, cum excetra fuit extr
mum certamen, idque multo omnium pert
naciſſimum. PH. Ego Herculi ſuos glorioſ
labores nunquam invidebo. Eos demum fel
ces duco, quibus obtigit honeſtum nome
nulla invidia contaminatum. SY. Vis, ut vide
ſuaviter vivere; eo metuis invidiam: nec id i
juria, κάκιστον [5] γάρ ἐστι θηρίον. PH. Sic e
SY. Ergo λάθε [6] βιώσας. PH. At iſtuc eſt mo
tuur

[5] *Id eſt, peßimum enim eſt animal.*
[6] *Id eſt, latenter vive.*

um eſſe, non vivere. SY. Intelligo quid affe-
s. In ſole clariſſimo verſari gaudes absque
ibra. PH. Iſtuc quidem fieri non poteſt.
.At nihilo magis fieri poteſt, ut gloriam cõ-
uaris nulla contaminatam invidia. Recte fa-
ultro ſequitur gloria, gloriam comitatur
idia. PH. Atqui poſſe gloriam absque invi-
contingere, docet nos ſenex ille Comicus;
ut facillime ſine invidia laudem invenias, &
icos pares. SY. Si iſta laude contentus es,
am tulit Pamphilus adoleſcens obſequiis &
rum commoditate, poteris eodem è loco
ere rationes aſſequendi quod expetis, unde
cerpſiſti ſententiam. In omni re memento;
quid nimis. ſed tamen mediocriter omnia:
o facilis in perferendis aliorum moribus, ad
iora vitia connivens; ne ſis præfractus, tuæ-
e ſententiæ nimium tenax, ſed aliorum ſtu-
s temet accommoda: nulli lædas os, ſed co-
em te præbeas omnibus. PH. Adoleſcentiæ
ent plerique, nec magni negotii ſit tum
am parare laudem: ego magnificum quod-
m nominis decus optarim, quod per univer-
m orbem reſonet, quodq; cum ætate ſemper
t illuſtrius, atque à funere tandem clarius
ceſcat. SY. Equidem laudo generoſam iſtam
lolem tuam, Philodoxe. Cæterum ſi cupis
riam virtute partam, præcipua virtus eſt,
gligere gloriam: & ſumma laus eſt, non am-
re laudem, quæ magis ſequitur fugientem.
dendum eſt igitur, ne, quo impenſius iſta
abis, hoc fruſtrere magis. PH. Non ſum
oicus ἀπαθής [7] tangor humanis affectibus.
. Si te profiteris hominem, nec ea recuſas
æ ſunt humanæ ſortis, cur ea venaris, quæ
c Deo contingunt? Noſti enim Theocriti-
cum

[7] *Id eſt, affectibus carens.*

cum illud non minus vere quam ſcite dictu, Iovem nec pluvium, nec ſerenum placer omnibus. PH. Non eſt fortaſſis ignis absque mo; ſunt tamen ἄκαπνα [8]. Si non poteſt tineri, quin aliqua livoris nubecula obſcur hominis gloria, arbitror tamen eſſe ratio quibus fiat, ut quam minimum invidiæ ſit mixtum. SY. Eas igitur tibi vis commonſtr PH. Percupio. SY. Modice virtutem exere minus gravaberis invidia. PH. At gloria niſ inſignis, non eſt gloria. SY. Ecce tibi cert mam viam. Deſigna præclarum aliquod f nus, & morere, & citra invidiam celebra ris cum Codris, Menœceis, Iphigeniis, C tiis ac Deciis:

Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit.

PH. Equidem, ut ingenue quod res eſt fate, cupio liberis ac nepotibus meis honeſti no nis hæreditatem relinquere: verum hujus fructum vivus apud vivos aliquandiu decer re cupiam. SY. Age, non te ſuſpendam ampli Certiſſima ad illuſtre nomen eſt via, bene m reri, cum privatim de ſingulis, tum publici de univerſis. Id partim fit officiis, partim nignitate. Benignitas ſic temperanda eſt, cogaris ab aliis rapere quod aliis ſuppedit Nam ex hujusmodi largitionibus plus odii ſcitur apud probos quam favoris apud impr bos. Porro ab improbis laudari, infamia ver eſt quam gloria. Ad hæc benignitatis fons l giendo exhauritur. Porro beneficentia, q conſtat officiis, fundum non habet: imo q largius hinc hauritur, hoc ſcatet uberius. heic multæ res ſunt, quæ & invidiam mitiga & famæ celebritatem illuſtrant, quas nemo ſ præſtare valet, ſed contingunt gratuito favo numinis.

[8] *Id eſt, citra fumum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Gratior eſt pulchro veniens è corpore virtus.
t formam corporis ſibi nemo largitur. Adfert
cum dignitatis plurimum generis claritudo.
d hæc quoque fortunæ munus eſt. Idem ſen-
ndum de divitiis, quæ recte factis partæ ab
vis atque atavis ad nos devenerunt. Ne hoc
uidem quisquam ſibi præſtat. Hujus generis
nt & ingenii dexteritas, ac dicendi gratia, le-
os & comitas non aſcita, ſed ingenita. Poſtre-
o decorum quoddam arcanum atque etiam
licitas; cujus effectum in multis videmus
uotidie, cauſam reddere nemo poteſt. At non
equenter conſpicimus eadem geri, dicive à
verſis, & magnam inire gratiam qui pejus
eſſit, dixitve, cum is qui melius rem egerit,
ro gratia referat odium. Hoc priſci quidam
d genios referebant. Dicebant enim in ea re
uemque fortunatum eſſe ad quam natus eſ-
et: contra parum ſuccedere, quod quis invita
Minerva, iratoque genio tentaret. PH. Heic
gitur nullus eſt conſilio locus? SY. Vix ullus:
tamen qui ſagaces ſunt, deprehendunt in
ueris aut adoleſcentibus notas quasdam, qui-
us conjecturam facere liceat, ad quæ ſtudia,
uodve vitæ genus, quasve actiones ſint ido-
ei. Idem indicat in nobis arcanus quidam
nimi ſenſus, quo à quibusdam abhorremus
ulla evidente cauſa, ad quædam item miro
mpetu rapimur. Hinc eſt quod alius feliciter
ractat rem militarem, alius dexter eſt in ne-
gotiis politicis, alium dicas ad ſtudia natum.
Quanquam & in his mira varietas; nimirum
tanta, quanta eſt functionum diverſitas. Alium
natura genuit imperio, alium voluit eſſe for-
tem militem: cui plurimum indulſit, ei con-
ceſſit, ut, juxta Homerum, pariter & bonus
fit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſit lancearius, & egregius dux. Itidem in-
bus civilibus, alius valet in conſilio, alius
agendis cauſis excellit, alius obeundis lega-
nibus & gaudet, & feliciter rem gerit. De ſt-
diorum varietate quid attinet dicere? Sunt i
ſic rapiantur ad inſtitutum monaſticum, c
ad quodvis, ſed vel ad hoc, vel illud, ut vit
ſibi putent acerbam, niſi, quod optant, a-
quantur. Sunt è diverſo qui mirum in mod
abhorrent, ut mori ducant potius, quam fi
monachum: nec id odio faciunt, aut certa-
tione, ſed arcano quodá naturæ ſenſu. PH. I
quidem in compluribus ita, ut narras, & co-
peri nonnunquam, & frequenter admira
ſum. SY. In his igitur bonis, quæ nobis grat-
to largitur naturæ benignitas, multo min
orietur invidiæ, ſi faſtus abſit & oſtentat.
Amabilior enim eſt forma, aut nobilitas, a
opulentia, aut facundia, in his qui ſe his bo
præcellere quaſi neſciunt. Comitas autem
modeſtia nihil immĩnuunt hæc commoda, ſ
ut gratiam addunt, ita depellunt invidiam. H
autem comitas & morum ſuavitas oportet
omnibus vitæ actionibus ſit perpetua, niſi pro
ſus repugnat Minerva. Nam fruſtra, ut opino
tentaret Xenocrates, quod ſucceſſit Socrati:
Diogeni: fruſtra moliretur Cato Cenſoriu
quod Lælium fecit gratioſum. Attamen D
mea ille Terentianus ſubito mutatus, ſatis d
claravit quantum ad conciliandum benevole
tiam habeat momenti ſtudiis & affectibus c
mnium obſecundare. Verum quoties à rect
receditur, jam & à vera gloria ad tempora
rium hominum favorem degeneratur. Cæte
rum ea demum gloria perpetua eſt, quæ hone
ſti radicibus nititur, à judicio rationis profecta
Nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

um affectus temporarios habent impetus;
i ſimul atque relanguerint, odiſſe cœpimus
od ante vehementer arriſit; ac proinde plau-
; vertitur in ſibilum, laus in vituperium. Cæ-
rum ut ingenium prorſus inverti non poteſt,
poteſt aliqua ex parte corrigi. PH. Exſpecto
id dicas. SY. Qui natura blandior eſt, is ca-
re poteſt, ne dum apud omnes gratioſus eſſe
idet, deflectat ab honeſto, neve dum ſeſe
ibuslibet accommodat, Polypum imitatus,
i parum conſtet. PH. Tales novi permultos
ricæ fidei & erubeſcendæ vanitatis. SY. Rur-
; qui ſeveriore ſunt ingenio, dare operam
ortet, ut ſic affectent comitatem, ne quod
unt, videatur ſimulatum; aut ſubinde ad na-
ram ſuam recurrant; pro laude geminum de-
cus ſibi comparaturi, & quod interdum ri-
dius agant, & quod ſint inconſtantes. Tan-
m enim vim habet conſtantia, ut qui vitio-
m nacti ſunt naturam, tamen ob hoc ipſum
vius ferantur, quod nusquam ſunt ſui diſſi-
iles. Fucus autem ſimulatque ſuboluit, etiam
benefactis gignit odium: porro quod ſimu-
tum eſt, perpetuo latere non poteſt; aliquan-
o erumpat oportet: quod ubi factum fuerit,
mel evaneſcit omnis ille magnificus gloriæ
mus, atque etiam in fabulam vertitur. PH. Il-
d igitur, ut video, mones, à natura mini-
num, ab honeſto minime recedendum eſſe.
Y. Tenes. Ad hæc, ſcis, quidquid ſubito in-
lareſcit, obnoxium eſſe invidiæ. Inde vox
dioſa νεοπλȣτȣ [9] apud Græcos, apud Ro-
nanos novorum hominum cognomen, apud
trosque terræ filiorum, & è cœlo delapſo-
um. Cæterum fama quæ paulatim naſcitur,
& augeſcit, quemadmodum minimum habet
invi-

[9] *Id eſt, repente locupletati.*

invidiæ, ita maxime durabilis eſt; ut ind
hoc ille poëtarum acutiſſimus Horatius: C
ſcit occulto, velut arbor, ævo Fama Marc
Proinde, ſi veram, ſi perpetuam, ſi livori qu
minimum expoſitam gloriam expetis, auſc
Socrati, qui dixit, quibusdam uſu venire
dum nimium properant initio, ſerius per-
niant ad finem. PH. Sed hominum vita bre
eſt. SY. Ergo ad benefacta properandum, n
ad gloriam, quæ ſua ſponte conſequitur. N
enim id conſulis, opinor, quibus rationib
longævus fieri poſſis. Nam iſtuc Parcaru
munus eſt, quæ fila ducunt & amputant, cu
ipſis eſt viſum. PH. Vtinam iſtuc quoque p
ſis! SY. Nunquam, ô Philodoxe, divi tam f
runt benigni, ut uni darent omnia. Quod
nis detrahunt, nominis ſplendore penſa
Quibusdam, ſed pauciſſimis, tam indulgen
favent, ut vivi, ſibique quodammodo ſup
ſtites, poſteritate ſua fruantur. Sed rari ſu
quos æquus amavit Iupiter. Hoc fortaſſis a
qui diis geniti potuere; verum iſta felicitas n
cadit in hanc conſultationem. PH. Sæpe m
cum admirari ſoleo ſeu fortunæ ſeu naturæ
videntiam, quæ nihil omnino commodi la
gitur mortalibus quod non aliquo tempe
incommodo. SY. Quid igitur ſupereſt, amic
niſi ut homines nati, ſortem humanam æqu
feramus animo? Iam & illud haud medioc
ter conducit ad leniendam invidiam, ſi penit
cures habere perſpecta nationum, ordinum,
ſingulorum hominum ingenia, nimirum a
eorum exemplum, qui beſtiis cicurandis ale
disque dant operam. Siquidem horum præc
puum eſt ſtudium, animadvertere quibus r
bus quodque animal vel efferetur vel delini

tu

Non jam loquor tantum de diſcrimine od eſt inter avem & quadrupedem, inter pentem & piſcem, aut quod eſt inter aqui- & vulturem, inter elephantum & equum, er delphinum & phocam, inter viperam & idem; ſed de innumera varietate, quæ eſt in gulis animantium generibus. PH. Exſpecto ſis evaſurus. SY. Omnes canes ſub una ſpe- continentur: ſed hæc ſpecies quam in in- meras formas diſtrahitur? ut dicas illos ge- e diſtingui, non ſpecie. Iam prorſus in ea- n ſpecie quam varii ſunt canum mores, & enia? PH. Immenſa varietas. SY. Quod de ibus dictum eſt, de ſingulis animantium eribus dictum puta: ſed in nullo magis elu- diſcrimen, quam in equis. PH. Vera prædi- . Sed quorſum hæc? SY. Quidquid in ani- ntium generibus, vel in formis, vel in ſin- is animantibus varietatis eſt, hoc omne pu- ſſe in homine. Illic reperies lupos varios, es inenarrabili varietate, elephantos, came- , aſinos, leones, oves, viperas, ſimios, dra- nes, aquilas, vultures, hirundines, hirudi- ; & quid non? PH. Quid tum? SY. Nullum em eſt animal tam efferum, quin arte tra- tum aliquam de ſe præbeat utilitatem, aut te non lædat. PH. Nondum perſpicio quid s. SY. Eſt nonnihil diſcriminis inter Hiſpa- m, Italum, Germanum, Gallum & An- m. PH. Eſt plane. SY. Adhæc, eſt ſingulis in oquoque genere peculiare quoddam inge- um. PH. Fateor. SY. Hanc varietatem ſi ſa- citer habueris animadverſam, & ſingulorum oribus te accommodes, perfacile conſeque- , ut aut omnes habeas amicos, aut certe nul- ſ inimicos. PH. Si Polypum me fieri jubes, ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ubi rectum & honeſtum? SY. Eſt in rebus co-
munibus aliquod obſequium, quod nullo
cto vitiat honeſtum. quod genus; apud It s
oſculo ſalutant viri viros: in Germania ſi fa s
idem, abſurdum videatur; ſed pro oſculo d-
tram porrigunt. rurſus in Anglia viri ſalut
mulieres etiam in templo obvias: idem ſi
in Italia, flagitium habeatur. item in An
porrigere poculum tuum intervenienti in c-
vivio, civilitatis eſt; in Gallia contumeliæ
In his & aliis hujusmodi, citra recti jactum
licet omnibus obſequundare. PH. At perd-
cile ſit omnium gentium mores, ac ſing-
rum hominum ingenia noſſe. SY. Verun
Philodoxe, ſi gloriam inſignem quæris, ea
virtute partam, neceſſe eſt ut virtutem q-
que præſtes non vulgarem. Scis autem vi-
tem circa difficilia verſari, quemadmodum
te Peripateticum illum docuit Heſiodus: p-
inde ſi mel cupis, apes feras oportet. PH. Sc
& memini: ſed mitigandæ invidiæ ration
quærimus. SY. Proin da operam, ut in b
dux eſſe malis quam miles; & in eo bello, qu
gerendum cum inviſis hoſtibus potius, qu
cum civibus, aut ſociis. In Republica ea po-
ſimum munia capeſſe, quæ popularia ſunt
gratioſa. Velut defendere popularius eſt, qu
accuſare; honorare, quam punire. Quod ſi
incidunt, ſicut incidere neceſſe eſt, natura n-
leſta, tamen ea quoque, ſi vitari non poſſu
commoditate ſunt lenienda. PH. Quo pac
SY. Sedes judex aut arbiter; altera pars non-
hil offendenda eſt; ſed ea rem æquitate ger
ut, ſi fieri poſſit, etiam victus gratias ag
PH. Qui ſic? SY. Puta. Intenditur actio fu
aut ſacrilegii: muta ſi potes, actionis formula

&

ſic ut ſit actio rei vindicandæ. Heic proti-
ſita reum ſublevas, ut nihil tamen decedat
ori. Porro actionem omnem ſic moderare,
itra actoris diſpēdium reo videaris æquus.
ſtremo damnati pœnam nonnihil mitiga.
it interim aut vultus torvitas, aut verbo-
n acerbitas, aut moroſitas; quæ res faciunt,
quidam pejorem ferant gratiam pro dato
eficio, quam alii pro negato. Interdum mo-
dus eſt amicus: ſed ſi nulla ſpes emenda-
is, ſilere præſtat. Si res gravior eſt, & ſpes
rofectus, magni refert qualis ſit admoni-
Nam ſæpenumero fit, ut qui ſiniſtre aut
mpeſtive admonet, & morbum exaſperet,
x amico reddat inimicum. Hæc dexteritas
gis etiam habet locum, ſi agas cum princi-
Nam horum affectibus nonnunquam inci-
ut ſit reſiſtendum. Quod ſi fit comiter ac
tre, paulo poſt qui obſtitere plus ferunt gra-
quam qui obſecundarunt. Quod enim cu-
itati placet, temporarium eſt; quod recta ra-
ne geritur, perpetuo probatur. Longe vero
xima pars invidiæ naſcitur ex intemperan-
linguæ. Quantum odii nonnunquam uni-
vox temere excidens concitat nonnullis!
am multis dictum, aut jocus intempeſtivus
exitio! Laudabis igitur, ſed dignos; idque
ce: ſed vituperabis parcius, ſi tamen omni-
quispiam vituperandus eſt: proinde vitanda
uacitas. Difficillimum enim ſit, ſimul &
lta & oportune dicere. PH. Aſſentior iſtis
nibus. Sed mihi videtur præcipua ad paran-
m nominis celebritatem via, ſcribere libros.
. Vera prædicas, niſi quod obſtat ſcriben-
m turba. Ac, ſi iſta placet ratio, cura ut ex-
te ſcribas potius, quam multa. Cum primis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

autem argumentum delige neque protrim, neque cum multis commune; ad hæc mim invidioſum: in id, quidquid inſigne comu- rium annorum lectione contractum eſt, n- feras: tractatione vero tale reddas, ut volu- tem habeat cum utilitate conjunctam. PH. li- denter tu quidem, Symbule; meoque amo feceris ſatis, ſi unum illud adjeceris, quibu e- bus effici poſſit, ut maturius etiam conti a gloria. Multos enim video, qui vix ſub obi inclareſcunt, nonnullos à rogo, quod ajunte- mum innoteſcere. SY. Heic quod conſul, nihil habeo melius, quam quod tibicen ſſi tibicini. Fac ut his teipſum probes, qui glia jam vicerunt invidiam. in horum amici temet inſinua, quorum honorifica de te p- dicatio facile populare ſtudium tibi conc- bit. PH. At ſi quando exoriatur invidia, d oſtendis remedii? SY. Fac quod ſolent hi picem coquunt. ſi flamma effulſerit, in- dunt aquam; ac tum magis efferatur ac ſt incendium, ni id facias conſtanter ac ſæp- PH. Quid iſtuc ænigmatis eſt? SY. Invid oborientem beneficiis obrue potius, quam - dicta. Nihil egit Hercules reſectis Hydræ l- næ capitibus; igni Græco devicit exitia monſtrum. PH. Sed quem vocas ignem G- cum? SY. Qui ardet etiam in mediis aquis. E adhibet, qui laceſſitus injuria malorum, n ceſſat tamen de omnibus bene mereri. PH. Q ego audio? beneficentia igitur nunc aqua, nunc ignis? SY. Quid vetat? quando Chri in allegoriis nunc ſol eſt, nunc ignis, nunc- pis. Dixi ſedulo. ſi quid melius eris nactus, - quitor, meumque repudiato conſilium.

PVLENTIA SORDIDA.

IACOBVS, GILBERTVS.

VNde nobis tam exuccus, quaſi cum ci-
cadis interea rore ſis paſtus? mihi ni-
il aliud quam ſyphar [1] hominis eſſe videris.
Apud inferos umbræ malva & porro ſatu-
tur: at ego decem vixi menſes, ubi ne id
dem contigit. IA. Vbinam? te quæſo. num
eptus in navem galeatam? GI. Nequaquam;
Synodii. IA. In urbe tam opulenta, bulimia
clitatus es? GI. Maxime. IA. Quid in cauſa?
deerat pecunia? GI. Nec pecunia, nec ami-
A. Quid igitur erat mali? GI. Mihi res erat
n hoſpite Antronio [2]. IA. Cum illo opulen-
GI. Sed ſordidiſſimo. IA. Monſtri ſimile
ras. GI. Minime; ſed ſic fiunt divites qui è
ima emergunt inopia. IA. Quid ita libuit
menſes apud talem hoſpitem commorari?
Erat quod alligaret: & ſic tunc erat ani-
s. IA. Sed dic, obſecro, quo tandem vivit
apparatu? GI. Dicam, quandoquidem acto-
n laborum ſolet eſſe jucunda commemora-
IA. Mihi certe futura eſt. GI. Illud οὐρανό-
[3] acceſſit incommodi, cum illic agerem;
os tres menſes ſpirabat Boreas, niſi quod
: neſcio quo pacto nunquam perſeverat ul-
diem octavum. IA. Quomodo igitur ſpira-
totos tres menſes? GI. Sub eum diem velut
conſtituto mutabat ſtationem, ſed poſt ho-
octo migrabat in locum priorem. IA. Ibi te-
corpuſculo opus erat foco luculento. GI. Sa-
erat ignis, ſi ſuppetiſſet lignorum copia. Ve-
n ne quid heic faceret impendii noſter An-
nius, ex ruſculis inſularibus evellebat arbo-
n radices ab aliis neglectas, idque fere noctu.

[1] Σύφαρ, pellis ſicca, ſive tenue illud ſerpentis exuviũ: de quo proverbium; Leberide nudior. Chiliad. 1. Centur. 1. Proverb. 16.

[2] Antronio non homine, ſed aſino.

[3] Id eſt, cælitus.

Ex his nondum bene ſiccis ſtruebatur ij[...] non abſque fumo, ſed ſine flamma: non i[...] calefaceret; ſed qui præſtaret, ne vere dici p[...]ſet, ibi nullum eſſe ignem. Vnicus autem ij[...]s durabat totum diem, adeo temperatum [...] incendium. IA. Illic hibernare durum e[...]. GI. Imo multo durius æſtivare. IA. Qui[...] GI. Quoniam ea domus tantum habebat p[...]cum ac cimicum, ut nec interdiu quietum[...]ſe, nec noctu ſomnum capere liceret. IA. D[...]tias miſeras! GI. Præſertim in hoc pecoris [...]nere. IA. Oportet illic ignavas eſſe fœmi[...]. GI. Latitant, nec inter viros verſantur. It[...] ut illic & fœminæ nihil aliud ſint quam fœ[...]næ, & viris deſint ea miniſteria quæ ſolen[...] eo ſexu ſuppeditari. IA. Sed Antronium i[...]rim non pigebat tractationis? GI. Illi in huj[...]modi ſordibus educato præter lucrum n[...] erat dulce. Vbivis potius habitabat, quam [...]mi; nulla in re non negotiabatur. Scis aut[...] eam urbem eſſe præ cæteris Mercurialem. [...]ctor ille[4] nobilis deplorandum exiſtimavit [...] dies abiiſſet ſine linea; Antronius longe ma[...] deplorabat, ſi dies præteriiſſet abſque luc[...]. Quod ſi quando eveniſſet, domi quære[...] Mercurium. IA. Quid faciebat? GI. Habe[...] in ædibus ciſternam ex ejus civitatis more; i[...] hauriebat aliquot aquæ ſitulas, & infunde[...] in vaſa vinaria. Heic erat certum lucru[...]. IA. Fortaſſe vinum erat æquo vehementi[...] GI. Imo plus erat quam vappa. nunqua[...] enim emebat vinum niſi corruptum, quo m[...]noris emeret. Ex eo ne quid periret, ſubin[...] fæces annorum decem miſcebat; volvens [...] revolvens omnia, quo muſtum videretur: n[...]que enim ille paſſus fuiſſet ullam fæcis mica[...]

perir[...]

[4] *Apelles.*

re. IA. At ſi qua fides medicis, tale vinum
git veſicæ calculos. GI. Non errant medici:
n in ea domo nullus erat annus tam felix,
a unus atque alter calculo periret; nec hor-
at ille funeſtam domum. IA. Non? GI. Et-
à mortuis colligebat vectigal. Nec aſper-
atur quamvis exiguum lucellum. IA. Di-
urtum. GI. Lucrum vocant negotiatores.
Quid interea bibebat Antronius? GI. Idem
ne nectar. IA. Non ſenſit malum? GI. Du-
erat, qui vel fœnum eſſe poſſet, & talibus,
ixi, deliciis fuerat à teneris educatus. Hoc
o nihil exiſtimabat certius. IA. Quid ita?
Si ſupputes uxorem, filios, filiam, gene-
n, operas, & famulas, alebat domi fere cor-
a triginta tria. Iam quo vinum erat dilu-
, hoc & parcius bibebatur, & ſerius ex-
riebatur. Heic mihi ſubducito, in ſingulos
addita aquæ ſitula quam non pœniten-
n ſummam conficiat in annum. IA. O ſor-
GI. Atqui non minus compendii redibat
ane. IA. Quo pacto? GI. Emebat triticum
atum, quod alius noluiſſet emere. Heic
ſens ſtatim lucrum, quia minoris emebat.
erum vitio medicabatur arte. IA. Qua tan-
n? GI. Eſt argillæ genus frumento non diſſi-
e, quo videmus & equos delectari, dum &
ietes arrodunt, & ex lacunis ea argilla tur-
is bibunt libentius. Ejus terræ tertiam par-
n admiſcebat. IA. Eſt iſtuc medicari? GI. Cer-
tritici vitium minus ſentiebatur. an hoc
oque lucrum putas aſpernandum? Adde jam
ad ſtrategema: Domi panem ſubigebat; nec
crebrius, etiam æſtate, quam bis in men-
IA. Iſtuc eſt lapides apponere, non panes.
Aut ſi quid lapide durius. Sed huic quoque

 malo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

malo erat paratum remedium. IA. Quodna
GI. Fragmenta panis immerſa cyathis vo
macerabant. IA. Similes habebant labra la-
cas. Sed ferebant talem tractationem ope
GI. Primum narrabo primatum ejus fam
apparatum; quo facilius divines, quomodo a-
ctentur operæ. IA. Audire cupio. GI. De jen-
do nulla erat illic mentio, prandium fere de-
rebatur in horam à meridie primam. IA. Qua-
ob rem? GI. Exſpectabatur Antronius pate-
milias. Cœnabatur interdum ad horam di-
mam. IA. At tu ſolebas eſſe inediæ impati-
tior. GI. Eoque ſubinde clamabam ad Antr
generum Orthrogonum, (agebamus enim
eodem conclavi:) Heus Orthrogone, non
natur hodie apud Synodos? Commode reſp-
dit, brevi adfuturum Antronium. Cum ni
viderem apparati, & latraret ſtomachus, He
inquam, Orthrogone, erit hodie pereund
fame? Excuſabat horam, aut aliud fin
Cum non ferrem ſtomachi latratum, ru
interpellabam occupatum: Quid futurum e
inquam: eritne moriendum fame? Vbi jam
throgonus conſumſiſſet omnem tergiverſa
nem, abiit ad famulos, juſſitque adorn
menſam. Tandem cum nec rediret Antroni
nec quidquam appararetur, Orthrogonus
ctus conviciis meis deſcendebat ad uxore
& ſocrum, ac liberos, clamitans ut appa-
rent cœnam. IA. Nunc ſaltem exſpecto cœna
GI. Ne propera. Prodibat tandem famu
claudus, ei præfectus negotio, non admod
diſſimilis Vulcano; inſternit menſam lin
Ea prima cœnæ ſpes. Tandem poſt longam
ciferationem afferuntur phialæ vitreæ, c
aqua ſane limpida. IA. Altera cœnæ ſpes. GI.

Pi-

pera, inquam. Rurſum poſt atroces clamo-
adfertur phiala illius nectaris fæculenti ple-
IA. O factum bene! GI. Sed ſine pane. Ni-
adhuc periculi; nemo famelicus bibat lu-
ıs tale vinum. Clamatum eſt iterum usque
ravim. Tum demum apponitur panis ille,
em vix urſus dentibus frangeret. IA. Certe
n vitæ conſultum eſt. GI. Sub multam no-
m tandem venit Antronius; hoc fere procœ-
o inauſpicatiſſimo, ut diceret, ſibi dole-
ſtomachum. IA. Quid heic mali auſpicii?
. Quia tunc nihil erat quod ederetur. quid
im exſpectes, hoſpite male affecto? IA. Dole-
t re vera? GI. Adeo, ut ſolus devoraturus fue-
tres capos, ſi quis dediſſet gratis. IA. Exſpe-
o convivium. GI. Primum ipſi apponebatur
ıtina cum farina fabacea; quod obſonii ge-
ıs illic vulgo venditur tenuibus. Ajebat ſe hoc
i remedio adverſus omne morbi genus.
A. Quot eratis convivæ? GI. Interdum octo
ut novem; inter quos erat Verpius ille doctus,
uem arbitror tibi non ignotum, & filiusfa-
ilias natu major. IA. Quid illis apponebatur?
I. An non ſatis eſt frugi hominibus quod
Melchiſedec obtulit Abrahæ quinque regum
ictori? IA. Nihil igitur obſonii? GI. Erat non
ihil. IA. Quodnam? GI. Memini nos fuiſſe in
nenſa convivas numero novem, cum in pati-
ıa non numerarem niſi ſeptem foliola lactucæ
ceto innatantia, ſed absque oleo. IA. Solus
gitur ille devorabat ſuas fabas? GI. Vix ſemio-
bolo emerat: nec tamen vetabat, ſi quis proxi-
me aſſidens vellet guſtare; ſed incivile videba-
tur, languido ſuum eripere cibum. IA. Seca-
bantur folia, quemadmodum de cumino me-
minit proverbium? GI. Non; ſed lactucis à pri-

 moribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

moribus abſumtis, reliqui panem imme-
bant aceto. IA. Quid autem poſt ſeptem fa
GI. Quid, niſi caſeus conviviorum clauſa?
IA. Hiccine erat apparatus perpetuus? GI. I-
pemodum; niſi quod interdum, ſi eo die M-
curium fuiſſet expertus propitium, erat pa
profuſior. IA. Quid tum? GI. Iubebat emi
uvas recentes uno æreo nummulo. Ea res
hilarabat totam familiam. IA. Quid ni? GI.
eo duntaxat tempore, quo ſumma eſt uvar
ibi vilitas. IA. Proin extra autumnum ni
profundebat? GI. Profundebat. Sunt illic
viculatores, qui concharum minutum ge
hauriunt, potiſſimum è latrinis: hi clam
certo ſignificant quid habeant venale. ab
interdũ jubebat emi dimidio nummuli, qu
illi bagathinum appellant. Tum vero dixiſſ
in ea familia eſſe nuptias. nam igni erat op
licet celerrime percoquantur. Atque hæc q
dem poſt caſeum, loco bellariorum. IA. Be
mehercule bellaria! Sed nihil unquam appo
batur carnium aut piſcium? GI. Tandem vic
meis clamoribus, cœpit eſſe ſplendidior. Qu
ties autem videri volebat Lucullus, hi fer
erant miſſus. IA. Iſtuc vero lubens audier
GI. Primo loco dabatur juſculum, quod ill
neſcio quam ob cauſam, appellant miniſtra
IA. Lautum opinor. GI. His conditum aroma
tibus: Admovetur igni cacabus aqua plenus; i
eam conjiciuntur aliquot fragmenta caſei bu
balini, qui jam olim in ſaxum induruit. na
ad defringendum aliquid bona ſecuri opus eſ
Cum ea fragmenta tepore aquæ ſolvi cœpe
rint, inficiunt eam ne poſſit mera dici aqua
hoc juſculo præparant ſtomachum. IA. Sui
bus dignum. GI. Dein apponitur paululum
carnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nium de ventre veteris vaccæ, ſed elixum te dies quindecim. IA. Fœtet igitur. GI. Mane; ſed adhibetur remedium. IA. Quodnam? . Dicam, ſed vereor ne imitaturo. IA. Scilit. GI. Miſcent ovum aquæ calefactæ; eo jure rfundunt carnem; ita magis falluntur oculi iam nares. nam fœtor erumpit per omnia. Si es requirit eſum piſcium, interdum apponntur auratæ tres, nec hæ magnæ, cum convæ ſint ſeptem aut octo. IA. Præterea nihil? . Nihil niſi caſeus ille ſaxeus. IA. Novum minarras Lucullum. Sed qui potuit tam exilis paratus tot ſufficere convivis, præſertim allo refectis jentaculo? GI. Imo ne ſis inſciens, t ejus convivii reliquiis alebantur ſocrus, nuis, filius natu minor, famula, & aliquot parali. IA. Tu quidem admirationem meam auiſti, non ademiſti. GI. Iſtuc tibi vix poſſum eſcribere, niſi prius ordinem convivii depinero. IA. Pinge igitur. GI. Antronius obtineat primum locum, niſi quod ego illi ſedebam exter, velut extraordinarius: è regione Anronii Orthrogonus; Orthrogono aſſidebat Verpius, Verpio Strategus natione Græcus: Anronio ſiniſter aſſidebat filius natu major. Si quis acceſſiſſet conviva, ei locus dabatur pro lignitate. Primum de jure minimum erat vel periculi vel diſcriminis, niſi quod in procerum diſcis natabant fragmenta bubalini caſei. Cæterum ex phialis vini aquæque ferme quatuor vallum quoddam fiebat, ut nemo poſſet attingere quod erat appoſitum, præter tres, ante quos ſtabat patina, niſi quis ſuſtinuiſſet eſſe impudentiſſimus, & tranſilire ſepta. Nec tamen ea patina diu manebat, ſed mox tollebatur, ut aliquid ſupereſſet familiæ. IA. Quid igi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tur edebant reliqui? GI. Suo more deliciaba-
tur. IA. Qui? GI. Panem illum argillaceum m-
cerabant vino fæcis vetuſtiſſimæ. IA. Tale co-
vivium oportuit eſſe perbreve. GI. Frequen
hora prolixius. IA. Qui potuit? GI. Sublatis,
dixi, mox, quæ non carebant periculo, po-
batur caſeus, unde nullum erat periculum
quisquam ullo cultello eſcario quidquam ab-
deret. Manebat illa præclara fæx, & ſuus c
jusque panis. Atque inter hæc bellaria tuto n-
ſcebantur fabulæ. Interim prandebat fœmin
rum ſenatus. IA. Quid interim operæ? GI. N
hil habebant nobiscum commune; ſuis ho
ſibi prandebant ac cœnabant. Sed hi cibo c
piendo vix ſemihoram impendebant toto di
IA. Verum apparatus cujuſmodi? GI. Iſt
tuum eſt divinare. IA. At Germanis vix ſuffic
hora in jentaculum, tantundem in merendan
ſeſquihora in prandium, duæ horæ in cœnan
ac niſi affatim expleantur eleganti vino, bon
carnibus ac piſcibus, deſerunt patronum, &
fugiunt in bellum. GI. Suus cuique genti mo
eſt. Itali minimum impendunt gulæ; pecunia
malunt quam voluptatem; & ſobrii ſunt na
tura quoque, non ſolum inſtituto. IA. Nun
profecto non miror te nobis rediſſe tam exi
lem; ſed omnino vivum rediſſe demiror, præ
ſertim cum antea capis, perdicibus, turturibu
& phaſianis aſſueviſſes. GI. Plane perieram
niſi repertum fuiſſet remedium. IA. Male re
agitur, ubi tot remediis eſt opus. GI. Effece
ram ut mihi jam langueſcenti in ſingula convi-
via daretur quarta pars pulli elixi. IA. Nun
incipies vivere. GI. Non admodum. Emebatu
pullus exiguus, ne multum impenderetur, cu-
jusmodi ſex non ſufficerent uni boni ſtomachi

Polono

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſolono in jentaculum. Nec emto dabant cibum, ne quid eſſet impendii: itaque macie enecti ac ſemivivi coquebatur ala aut poples; jecur dabatur Orthrogoni filio infanti. Ius autem ſemel atque iterum ebibebant mulieres, ſubinde nova infuſa aqua. Itaque poples ad me veniebat pumice ſiccior, & quovis putri ligno inſipidior. Ius nihil erat niſi mera aqua. IA. Et tamen audio illic avium genus & copioſiſſimum eſſe, & elegans, & vile. GI. Eſt prorſus; ſed illis carior eſt pecunia. IA. Satis dediſti pœnarum, etiamſi Romanum pontificem occidiſſes, aut ſi minxiſſes ad ſepulcrum divi Petri. GI. Sed audi reliquum fabulæ. Scis eſſe in quaque hebdomada quinque dies, quibus veſcimur carnibus. IA. Nimium. GI. Duos itaque pullos dumtaxat emebant. Die Iovis ſe fingebant oblitas emere, ne vel totum pullum eo die apponerent, vel aliquid ſupereſſet. IA. Næ iſte Antronius ſuperat etiam Euclionem Plautinum. Sed piſcariis diebus quo remedio conſulebas vitæ? GI. Amico cuidam dederam negotium, ut mihi meo ære in ſingulos dies emeret ova tria, duo in prandium, unum in cœnam. Sed heic quoque fœminæ pro recentibus care emtis ſupponebant ſemiputria; ut mecum præclare crederem actum, ſi ex tribus unum eſſet quod edi poſſet. Tandem & utrem vini purioris mea pecunia emeram: cæterum mulieres effracta ſera intra paucos dies exorbuerunt, non admodum irato Antronio. IA. Itane nullus erat illic, quem tui miſereſceret? GI. Miſereſceret? imo videbar illis gluto quiſpiam, & helluo, qui tantum ciborum unus devorarem. Itaque ſubinde me admonebat Orthrogonus, haberem ejus regionis rationem, meæque con-
ſulerem

fulerem incolumitati : & aliquot noſtra commemorabat , quibus illic edacitas con liaſſet aut mortem, aut morbum graviſſimu Cum is me videret deliciis quibusdam , qu illic ex nucleis pineis,aut peponum,melonur que venditant pharmacopolæ , fulcire corp ſculum, & aſſiduis laboribus,& inedia, & ja etiam morbo fractum,ſubornat medicum m hi amicum & familiarem, ut perſuadeat vict moderationem. Egit hoc mecum diligente Moxque ſenſi ſubornatum , nec reſpondi t men. Cum idem accuratius mecum agere nec admonendi faceret finem ; Dic , inquan mihi,vir egregie,ſerio iſthæc loqueris,an joc Serio, inquit. Quid igitur ſuades ut faciam ? cœnis in totum abſtine ; & vino adde , ut m nimum,aquæ dimidium. Riſi præclarum con ſilium. Si me cupis extinctum , huic corpuſcu lo & raro & exili , & ſpiritibus ſubtiliſſimis vel ſemel à cœna abſtinere mors eſſet: id totie ipſa re compertum habeo , ut non libeat ite rum experiri. Quid autem futurum cenſes , ſic pranſus à cœna temperem ? Et tali vino ju bes addi aquam ? quaſi non præſtaret puran aquam bibere,quam fæculentam. Nec dubito, quin hæc te loqui juſſerit Orthrogonus. Subri ſit medicus, ac mitigavit conſilium. Non hæc loquor , inquit , Gilberte doctiſſime , quod in totum arceam te à cœnis;licebit guſtare ovum, & ſemel bibere: ſic enim ipſe vivo. In cœnam coquitur ovum : inde capio vitelli dimidium, reliquum do filio ; mox hauſto ſemicyatho vini, ſtudeo in multam noctem. IA. Num iſthæc vera prædicabat medicus ? GI. Veriſſima. Nam ipſe forte per viam ambulans,redibam à ſacro, & comes admonuerat illic habitare medicum;

libuit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

uit videre regnum illius. Erat autem dies do-
inicus. Pulſavi fores: apertæ ſunt; aſcendi;
fendo medicum cum filio, & eodem famulo
andentem. Apparatus erat duo ova, præterea
hil. IA. Oportuit eſſe exſangues homines.
. Imo ambo erant pulchre habito corpore,
lore vivido ac rubido, oculis lætis. IA. Vix
edibile eſt. GI. At ego compertiſſima narro.
ec ille ſolus ad iſtum vivit modum, ſed com-
ires alii, & imaginibus clari & re lauta. Po-
phagia[5] & polypoſia[6], crede mihi, conſuetu-
nis res eſt, non naturæ. Si quis paulatim aſ-
eſcat, tandem eo proficiet, ut idem faciat
uod Milo, qui bovem eodem die totum ab-
mſit. IA. Deum immortalem, ſi tam parvo
ctu licet tueri valetudinem, quantum impen-
orum perit Germanis, Anglis, Danis, & Po-
nis? GI. Plurimum haud dubie, & quidem
on ſine gravi tum valetudinis tum ingenii
etrimento. IA. Sed quid obſtabat, quo minus
bi ſufficeret ille victus? GI. Quia diverſis aſ-
ueveram; & ſerum jam erat mutare conſuetu-
inem: quanquam me non tam offendebat ci-
orum exiguitas, quam corruptio. Duo ova
oterant ſufficere, ſi fuiſſent recens nata: vini
yathus erat ſatis, niſi pro vino daretur fæx va-
ida: dimidium panis aluiſſet, niſi pro pane
aretur argilla. IA. Adeone ſordidum eſſe An-
onium in tantis opibus? GI. Arbitror cenſum
lius non fuiſſe infra octoginta ducatorum
nillia. Nec ullus erat annus, quo non accede-
et lucrum mille ducatorum, ut dicam parciſ-
ime. IA. Sed juvenes illi quibus hæc paraban-
ur, num eadem utebantur parſimonia? GI. Vte-
antur, ſed domi duntaxat; foris liguriebant,
cortabantur, ludebant aleam: cumque pater
in

[5] Polyphagia, edacitas: eſt vorandi quædam cupiditas.
[6] Polypoſia, bibacitas

in gratiam honeſtiſſimorum convivarum g…
varetur teruntium impendere, juvenes int…
dum una nocte ſexaginta ducatos perdeba…
alea. IA. Sic perire ſolent quæ ſordibus co…
duntur. Verum è tantis periculis incolum…
quo nunc te confers? GI. Ad vetuſtiſſimu…
Gallorum contubernium, ſarturus quod i…
diſpendii factum eſt.

EXEQVIÆ SERAPHICA…

THEOTIMVS[1], PHILECOVS[2].

[1] *Theotimus, qui deum veneratur & colit.* [2] *Philecous, audiendi cupidus, famæ inveſtigator.*

PH. VNde nobis Theotimus, nova religion… facie? TH. Qui ſic? PH. Quia ſeve… frons, oculi in terram defixi, caput in lævu… humerum nonnihil inflexum, ſphærulæ pr… catoriæ in manibus. TH. Si noſſe cupis, amic… quæ ad te nihil attinent, è ſpectaculo veni… PH. An ſpectaſti funambulum, aut præſtigi… rum artificem, aut aliud huic ſimile? TH. Fo… taſſe non ita huic diſſimile. PH. Equidem nu… quam antehac vidi quenquam iſtiusmodi vu… tu redeuntem è ſpectaculo. TH. Sed ejusmo… fuit ſpectaculi genus, ut ſi tu interfuiſſes, fo… taſſis me incederes aliquanto triſtior. PH. Qui… tu ergo memoras, quid te tam fecerit rel… gioſum? TH. Redeo ab exſequiis Seraphici… PH. Quid ego audio? Itane moriuntur & a… geli? TH. Non; ſed horum ſodales. Cæterum… ne te diutius ſuſpenſum habeam, noſti, opino… heic apud Peluſios Euſebium, hominem cl… rum & eruditum. PH. Illumne ex principe pr… vatum, è privato exſulem, ex exſule tantu… non mendicum, pœne addideram ſycophan… tam? TH. Recte divinaſti quem dicam. PH. Se… quid illi accidit? TH. Hodie ſepultus eſt: à pom… pa funebri redeo. PH. Admodum triſtem fuiſſ…

opor…

ortet, quæ te nobis tam triſtem remiſit.
. Vereor ut ſine lacrymis queam tibi quod
li deſcribere. PH. At ego vereor ut ſine riſu
ſſim audire. Sed narra obſecro. TH. Scis
ſebium jam pridem fuiſſe miſera valetudine.
. Scio, ante annos aliquot evirato corpuſcu-
TH. In hujusmodi morbis qui lente confi-
unt hominem, medici certis præſagiis ſolent
ortis diem prædicere. PH. Maxime. TH. Hi
onuerunt hominem, quidquid medicorum
s præſtare poſſet, id omne ſumma cura præ-
tum eſſe. Deum quidem potentiorem omni
edicorum ope; ſed quod humana conjectura
prehendi quiret, non ſupereſſe triduum vi-
. PH. Quid tum poſtea? TH. Ibi continuo
æclarus Euſebius defecto corpuſculo totum
nctiſſimi Franciſci amictum induit, raditur,
cipit cucullam cinericiam, veſtem ejusdem
oloris, funem nodoſum, feneſtratos calceos.
H. Moriturus? TH. Sic eſt. Quin & profitetur
oce jam moribunda, ſe Chriſto militaturum
xta Franciſci regulam, ſi, quod medici de-
erabant, daret Deus. Ad hanc profeſſionem
dhibiti ſunt teſtes, viri ſanctimonia celebres.
n ea veſte moritur vir egregius ad tempus à
edicis prædictúm. Veniunt ex eo ſodalitio
omplures, qui funebrem pompam celebrent.
H. Vtinam adfuiſſem iſti ſpectaculo! TH. Illa-
rymaſſes, ſi ſpectaſſes qua caritate Seraphici
odales cadaver abluerint, amictum illum ſa-
roſanctum adaptarint, manus in crucis ima-
inem compoſuerint, pedes nudarint, & nu-
datos exoſculati ſint, faciem unguento etiam
xhilatarint, juxta præceptum Euangelicum.
PH. Prodigioſa humilitas, Seraphicos viros
gere pollinctores ac veſpillones. TH. Poſt hæc
feretro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

[3] *Galat. 6.* feretro compoſuerunt; & juxta Pauli [3] doct-
nam, Alter alterius onera portate, prop
humeris fratres fratrem bajularunt per via
publicam ad monaſterium. Ibi ſolennibus n
niis ſepelierũt. Cum venerabilis illa pompa p
viam incederet, vidi complures invitis ocu
effundere lacrymas, cum talem virum, qu
prius viderant purpura byſſoque veſtitum,
nunc conſpicerent in amictu Franciſcano, fu
canabeo cinctum, tam religioſa ſpecie toto co
pore compoſitum. Nam & mortui caput er
deflexum in humerum, & manus, ut dixi, d
cuſſatim compoſitæ. Cætera item omnia n
rificam quandam religionem præ ſe ferebar
Quin ipſa turba Seraphica cervicibus inflex
oculis in terram defixis, & næniis adeo lug
bribus, ut arbitrer ipſos manes non canere l
gubrius, multis excutiebat lacrymas & ſingu
tus. PH. Sed habebatne quinque Franciſci vu
nera? TH. Id non auſim affirmare certo. A
patebant in manibus ac pedibus veſtigia qua
dam ſublivida; ac veſtis in ſiniſtro latere fen
ſtellam habebat. Verum non auſus ſum ocul
acrius intendere, quod affirment in huju
modi rebus curioſitatem multis fuiſſe exiti
PH. Sed nulloſne illic ſenſiſti ridentes? TH. Se
ſi: verum eos ſuſpicor hæreticos eſſe, quoru
hodie plenus eſt mundus. PH. Vt ſimpliciter t
cum fabuler, mi Theotime, vix ipſe valuiſſe
à riſu temperare, ſi iſti ſpectaculo adfuiſſen
TH. Faxit Deus, ne tu ſis iſtius fermenti con
tagio corruptus. PH. Nihil hinc periculi eſt
optime Theotime; ego à puero religioſe bea
tum Franciſcum, juxta mundum nec doctum
nec ſapientem, ſed profunda mundanorum af
fectuum mortificatione Deo cariſſimum, ſem

pe

r animo ſum veneratus; cumq; hoc omnes,
i illius ingreſſi veſtigiis, ex animo ſtudent
undo mortui, Chriſto vivere. Nam veſtem
hil moror: ſed lubens ex te didicero, quid ve-
s conferat mortuo? TH. Margaritas non eſſe
rcis objiciendas, nec ſanctum dandum ca-
bus, ſcis ab ipſo Domino [4] præceptum eſſe. [4] *Matth.*
roinde ſi ridendi cauſſa percunctaris, nihil ex 7.
e audies: ſin ſimplici diſcendi ſtudio, libens
npartiam, quod ab illis didici. PH. Profiteor
ſcipulum & attentum, & docilem, & bene-
olum. TH. Principio ſcis quosdam usque ad-
ambitioſos, ut non ſat habeant ſuperbe &
ſolenter vixiſſe, niſi & ambitioſe ſepeliantur
ortui. Non ſentiunt exanimes, ſed tamen vi-
entes imaginatione quadam futuræ pompæ
oluptatem aliquam ac fructum præcipiunt.
oc quidquid eſt, affectus abdicare, non nega-
s, opinor, aliquam pietatis partem. PH. Fa-
or, ſi faſtus exſequiarum non valeat alia ra-
one devitari. Sed mihi videtur modeſtius, ſi
rinceps exanimis involvatur linteo vili, ac per
ebeios veſpillones in vulgari cœmeterio in-
r plebeia cadavera ſepeliatur. Nam qui ſic
feruntur, quemadmodum elatus eſt Euſe-
ius, mutaſſe faſtum videntur verius, quam vi-
iſſe. TH. Deo gratum eſt quidquid bono fit
nimo. Illius autem eſt judicare cor hominis.
erum quod dixi leve eſt; ſunt alia graviora.
H. Quæ? TH. Profitentur ante mortem, Fran-
iſci regulam. PH. Videlicet ut eam ſervent in
ampis Elyſiis. TH. Non; ſed heic, ſi revale-
cant. Et fit aliquoties ut medicorum ſenten-
iis damnati, ſimul ut ſacroſanctam veſtem in-
luerint, ope Dei reviviſcant. PH. Idem ſæpe-
umero uſu venit in his, qui veſtem eam non
induunt.

induunt. TH. Oportet ſimpliciter ambularu
via fidei. ſi nihil eſſet eximii fructus in hac,
non ambirent, præſertim apud Italos, gene
& litteris nobiles plurimi, ut in amictu ſaci
ſancto ſepeliantur. Ac ne repudies ignotoru
hominum exempla; ſic ſepultus eſt ille, cui
merito plurimum tribuis, Rudolphus Agrico
ſic nuper Chriſtophorus Longolius. PH. M
nihil refert quid delirent homines cum agu
animam; ex te doceri cupio, quid magni bo
conferat, hominem metu mortis attonitum,
certæ vitæ deſperatione perturbatum, pro
teri aut veſtiri. Quid quod vota ſunt irrita, n
fiant animo ſano ſobrioque, matura delibe
tione, ſublato metu, dolo, aut vi? Vt horu
nihil ſit, profeſſio talis non obligat, niſi p
annum probationis, quo geſtare jubentur t
nicam cum caperone: ſic enim loquitur vir i
Seraphicus. Itaque ſi reviviſcant, duplici n
mine non tenentur; neque enim votum e
quod ab attonito fit metu mortis ac ſpe vit
neque profeſſio obligat ante caperonem geſt
tum. TH. Vtcunque habet obligatio, illi cer
putant ſe obligari, & illa totius voluntatis a
dictio non poteſt Deo non eſſe gratiſſima. ſ
quidem hoc eſt in cauſa ut bona opera mon
chorum, etiamſi demus cætera paria, gratio
ſint Deo quam aliorum, quod ex optima rad
ce proficiſcantur. PH. Non excutiam he
quanti momenti ſit, hominem totum ſe De
addicere, cum jam ſui juris non eſt: ego arb
tror unumquemque Chriſtianum ſe totum ad
dicere Deo in baptiſmo, cum renuntiat omn
bus pompis & voluptatibus Satanæ, datqu
nomen Imperatori Chriſto; poſthac illi pe
[5] *Rom. 6.* omnem vitam militaturus. Et Paulus [5] agen

d

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

his qui Chriſto commoriuntur, ut jam ſibi on vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt, on loquitur proprie de monachis, ſed de uni- erſis Chriſtianis. TH. Oportune meminiſti ptiſmi; ſed olim tingebantur, aut aſperge- ntur agentes animam, quibus tamen daba- r ſpes æternæ vitæ. PH. Quid epiſcopi pro- iſerint, non ita magni refert: quid Deus præ- are dignetur, nobis incertum eſt. Si certum iſſet tales aſpergine aqulæ repente fieri ci- es cœli, quæ major poterat aperiri feneſtra, t homines mundo deditis ſtudio per omnem itam ſervirent impiis cupiditatibus, ac tum emum adhiberent aſperſiunculam, cum jam mplius peccandi facultas non eſſet? Quod ſi ali baptiſmo ſimilis eſt iſta profeſſio, præclare onſultum eſt impie viventibus, ne pereant, oc eſt Satanæ vivant, Chriſto moriantur. TH. Imo ſi fas eſt aliquid ex Seraphicis myſte- iis prodere, efficacior eſt illorum profeſſio quam baptiſmi. PH. Quid audio? TH. In ba- ptiſmo tantum proluuntur crimina; reſtat ani- ma pura, ſed nuda: heic qui profitetur, ſtatim ditatur totius ordinis egregiis meritis, nimi- rum inſitus corpori ſanctiſſimæ ſodalitatis. PH. Itane qui per baptiſmum inſeritur corpori Chriſti, nihil accipit, nec à capite, nec à cor- pore? TH. Nihil à Seraphica maſſa, niſi benefi- centia aut favore promereatur. PH. Quis an- gelus hoc iſtis revelavit? TH. Non angelus, ô bone, ſed ipſe Chriſtus ore proprio hoc alia- que permulta beato Franciſco præſens præſen- ti patefecit. PH. Obſecro te per amicitiam no- ſtram, atque obteſtor, ne me graveris iſtis im- partiri ſermonibus. TH. Sunt reconditiſſima myſteria; nec fas eſt ea profanis communi- care.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

care. PH. Qui profanis, amice? qui nulli quam ordini melius voluerim quam Seraphico? TH. Sed interdum vellicas eos odioſe. PH. Hoc ipſum, Theotime, amoris argumentum eſt: cum eum ordinem nulli gravius dant, quam qui ſub illius umbra turpiter vivunt: quisquis optime vult ordini, nece eſt ut illius corruptoribus maxime ſuccenſe. TH. At vereor ne Franciſcum iratum habea ſi quid arcanorum effutiero. PH. Quid m metuis ab innocentiſſimo viro? TH. Quid? me exoculet, aut ne mihi mentem adim quomodo multos tractaſſe dicitur qui clamarunt illius quinque vulnerum veſtigi PH. Itane divi peiores ſunt in cœlo quam fu rint in terris? Audio Franciſcum adeo fui miti ingenio, ut cum pueri per viam inceden caſeum, lac, rudera & lapides immitterent ruſticanam cucullam à tergo pendentem, nih offenderetur, ſed hilaris incederet, & gauden & nunc factus eſt iracundus ac vindex? Ali die cum à ſocio audiſſet fur, ſacrilegus, hom cida, inceſtus, ebrioſus, & quidquid criminu in ſceleroſiſſimum quemvis congeri poteſt confractus egit gratias, confeſſus illum nih eſſe mentitum. Miranti ſocio cur ita loquere tur; Hæc, inquit, omnia, & his ſceleratior patraram, niſi me numinis favor ſervaſſet. Vnde igitur nunc factus eſt vindex? TH. Sic eſt: divi in cœlo regnantes lædi nolunt. Quid Cornelio mitius? quid Antonio manſuetius? quid Ioanne Baptiſta patientius, dum viverent? At nunc quam horrendos morbos immittunt, niſi legitime colantur! PH. Citius crediderim illos adimere morbos, quam immittere. Sed quod mihi dixeris, nec profano commiſeris,

& ta-

tacituro credideris. TH. Age, tua fretus fide
am, quod quidem ad hanc rem attinet. Ob-
ro te, Franciſce, ut te tuisque ſodalibus
pitiis ſit mihi fas audita loqui. Scis Paulo [6] 6 1 Cor.
ſſe ſapientiam reconditam, quam non pa- 2.
n, ſed occulte loquebatur inter perfectos.
habent & illi quædam arcana, quæ non e-
lgant apud quoslibet, ſed beatis viduis, aliis-
e piis, & ſelectis, bene volentibus gregi Se-
hico, privatim impartiunt. PH. Exſpecto
ιστεγίας [7] ἀποκαλύψεις. TH. Principio Do- 7 Id eſt,
inus prædixit patriarchæ Seraphico futu- ter ſan-
m, ut quo grex Seraphicus magis increbre- ctas reve-
eret, hoc illi pabulum abundantius ſuppedi- lationes.
ret. PH. Heic protinus ademta eſt omnis
erela iis, qui dictitant, hoc hominum ge-
re in dies increbreſcente, gravari populum.
. Deinde aperuit & hoc, quod quotannis,
die illi feſto, omnes animæ non modo fra-
um, qui ſacroſanctum illum geſtant habitum,
rum etiam ordini bene cupientium, ac de
ſius ſodalibus bene merentium, ab igni pur-
torio liberarentur. PH. Tam familiariter
hriſtus cum illo fabulabatur? TH. Quid ni? ut
m amico & ſodali, quemadmodum Deus
iter fabulabatur cum Moſe. Moſes [8] à Deo 8 Exodi
aditam legem tulit ad populum; Chriſtus le- 33.
m Euangelicam promulgavit; Franciſcus le-
m ſuam angeli manibus bis deſcriptam, tra-
idit Seraphicis fratribus. PH. Exſpecto ter-
am apocalypſim. TH. Verebatur egregius ille
atriarcha, ne bonum ſemen, quod ſeminatum
rat, noctu vitiaret ille malus, & ita cum ziza-
ia revelleretur & triticum. Hunc ſcrupulum
xemit illi Dominus, promittens illi, ſibi curæ
uturum ne deficeret ſemicalceatorum ac cin-
ctorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ctorum ſune populus usque ad extremum
dicii diem. PH. O Domini clementiam! a
qui fuerat actum de eccleſia Dei. Sed pe
TH. Quarto loco reſeravit illud, quod nu
impie vivens diu perſeverare poſſet in eo o
ne. PH. An non defecit ab ordine quisquis i
pie vivit? TH. Non: neque enim Chriſtum
tim abnegavit qui ſcelerate vivit; quanqu
aliquo modo negant Deum, qui ore profit-
tes, factis negant. Sed quisquis abjicit ſac-
ſanctum habitum, is irreparabiliter defecit
ordine. PH. Quid igitur dicemus de tot m
naſteriis conventualium, qui pecunias habe
qui potant, ludunt aleam, ſcortantur, & p
lam alunt domi concubinas, ne plura comm
morem? TH. Franciſcus nunquam geſtavit v
ſtem tali colore nimium fuſco, nec uſus
cingulo è lino candido confecto. Proinde ill
ubi pulſarint oſtium, dicetur, Neſcio [1] vos:
quod non habent veſtem nuptialem. PH. Eſt
amplius? TH. Nihil adhuc audiſti. Quinto lo
patefecit illi, quod, qui male vellent ordini S
raphico, quales heu nimium multi ſunt, nu
quam pervenirent ad dimidium ætatis à D
præfinitæ, niſi mortem anticipaſſent; ſed o
mnes peſſima morte quam ociſſime perituro
PH. Vidimus iſtuc cum in aliis multis alia
tum nuper in Matthæo Cardinale Sedunenſ
de ſemicalceatis peſſime & loquebatur, & ſe
tiebat; periit prius quam, opinor, attinger
quinquageſimum annum. TH. Recte quiden
dicis: ſed ille læſerat etiam Cherubicum ord
nem. Nam hujus opera potiſſimum effectu
prædicant, ut Bernæ [2] quatuor illi Dominica
ni traderentur flammis, cum alioqui ponti
ficis animum pecunia fuerint expugnaturi

PH. Se

[1] *Alludit ad parabolam Evangelii Matt. 22. de invitatis ad nuptias.*

[2] *Apud Helvetios quatuor Dominicani exuſti.*

t. Sed ajunt illos prodigioſæ impietatis orſos
bulam. Fictis viſionibus ac miraculis age-
nt, ut perſuaderent Virginem matrem fuiſſe
ntaminatam labe originali, divum Franci-
um non habuiſſe vera Chriſti vulnerum ve-
gia, ea verius habuiſſe Catharinam Senen-
m; ſed perfectiſſima pollicebantur laïco con-
rſo, quem ad hanc fabulam agendam ſub-
naverant; & ad hanc impoſturam abuteban-
r corpore Domini, poſtremo etiam fuſtibus,
venenis. Denique prædicant hanc telam
on fuiſſe unius monaſterii, ſed totius ordinis
ocerum. TH. Vtcunque iſta habent, non te-
ere dictum eſt à Deo, Nolite [3] tangere chri- *[3] Quaſi hoc de ſolis monachis dictum eſſet.*
os meos. PH. Expecto ſi quid ſupereſt. TH. Su-
reſt apocalypſis ſexta, qua Dominus jura-
t illi futurum, ut fautores ordinis Seraphi-
, quantumvis impie viverent, tamen aliquan-
Domini miſericordiam conſequerentur;
ſceleratam vitam beato fine clauderent.
H. Etiamne ſi in adulterio deprehenſi occide-
ntur? TH. Quod Dominus promiſit, non po-
ſt non eſſe ratum. PH. Sed quibus tandem
bus illi metiuntur favorem ac benevolen-
am? TH. Oh, dubitas? qui dat, qui veſtit, qui
linam inſtruit, jam dudum amat. PH. Non
mat qui monet, qui docet? TH. Hæc ipſis do-
i abundant, & hujus generis beneficia ſolent
iis largiri, non ab aliis accipere. PH. Plus ergo
ominus promiſit Franciſci diſcipulis quam
iis. Sibi quidem patitur imputari, ſi quid
ſius reſpectu benefiat cuilibet Chriſtiano; ſed
on promittit male viventibus vitam æter-
am. TH. Nec mirum, amice. nam extremus
uangelii vigor ſervatus eſt huic ordini. Sed
udi jam ſeptimam apocalypſim, eamque po-
ſtremam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſtremam. PH. Heic ſum. TH. Iuravit illi h
minus, neminem male moriturum qui in
bitu Seraphico moreretur. PH. At quid ap
las male mori? TH. Is male moritur, cujus a-
ma relicto corpore recta defertur ad tarta,
unde nulla eſt redemptio. PH. Veſtis igitur m
liberat ab igni purgatorio? TH. Non, niſi
moriatur in ipſo feſto beati Franciſci.
rum an tibi parum videtur, tutum eſſe à ta-
ro? PH. Maximum ego quidem arbitror.
quid de his ſentiendum, quibus jam mort
induitur ſacra veſtis? Non enim in ea mori-
tur. TH. Si vivi hoc petierunt, voluntas ha-
tur pro facto. PH. At ego, cum agerem Antv-
piæ, adfui cum cæteris cognatis matro
cuidam agenti animam; aderat Franciſcan,
vir admodum venerabilis. Is ubi videt mu-
rem jam oſcitantem, alterum brachium ill
inſeruit ſuæ veſti ſic ut etiam aliquam humi
partem tegeret. Ibi quidam dubitabant, utr
tota mulier eſſet tuta ab inferorum portis,
pars contecta. TH. Tota erat tuta, non ali
quam in baptiſmo pars hominis tingitur aq
totus tamen Chriſtianus redditur. PH. Miru
cacodæmones tantopere horrere veſtem illa
TH. Magis horrent quam crucem Domi
Cum efferretur Euſebius, vidi (non ſolus t
men) agmina nigrorum dæmonum, muſ
rum inſtar, aſſultantium ad corpus, nullus
men audebat attingere. PH. At interim faci
manus, pedes erant in periculo, quippe nu
TH. Vt ſerpentes nec umbram fraxini, li
porrectam longius, ferre poſſunt, ita dæmon
virus illud ſacræ veſtis etiam procul ſentiu
PH. Proinde non arbitror talia corpora p
treſcere, alioqui plus animi eſſet vermib

quai

am cacodæmonibus. TH. Veriſimile narras.
. Quam fortunati pediculi qui in tam divi-
veſte perpetuo vivunt! Cæterum cum veſtis
eratur ad ſepulchrum, quid eſt quod tuetur
mam? TH. Veſtis umbram ſecum defert; ea
am reddit, adeo ut negent quenquam illius
linis venire in purgatorium ignem. PH. Næ
iſtam apocalypſim, ſi vera narras, pluris fa-
, quam illam Ioannis! hæc enim expedi-
n ac facilem oſtendit viam, qua cuivis liceat
ra ſudorem, citra moleſtiam, citra pœniten-
m mortem æternam effugere, tota vita ſua-
er peracta in deliciis. TH. Aſſentior. PH. Iam
tur mirari deſino, ſi plerique Seraphicis ſo-
libus plurimum tribuant: verum non queo
is admirari, non deeſſe qui non vereantur
s oppedere. TH. Nimirum iſtos ſcias, quot-
ot videris, traditos in reprobum ſenſum,
aque malitia excæcatos. PH. Poſthac ero cau-
or; daboque operam ut in ſacroſancta veſte
oriar. Verum extiterunt hoc ſæculo quidam
i docent, hominem ſola fide juſtificari, nul-
operum præſidio: maximum igitur privile-
um ſit, ſi veſtis beet absq; fide. TH. Non ſim-
iter absque fide, ne quid erres, Philecoë. ſatis
tem eſt credere hæc quæ diximus eſſe pro-
iſſa à Chriſto patriarchæ Franciſco. PH. Vel
urcam igitur ſervabit veſtis? TH. Vel ipſum
tanam, ſi ſe patiatur indui, & fidem habeat
ocalypſi. PH. Iam dudum me tuum feciſti:
d unum atque alterum ſcrupulum mihi cu-
iam per te eximi. TH. Dic. PH. Audivi, Fran-
iſcum, ſuum appellare inſtitutum Euangeli-
um. TH. Verum. PH. Sed Euangelii regulam
tofitentur omnes Chriſtiani, mea quidem ſen-
entia; Quod ſi iſtorum inſtitutum eſt Euan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

gelicum, oportet quotquot Chriſtiani ſu
eoſdem eſſe Franciſcanos. & in his prima
nebit Chriſtus cum Apoſtolis & ſanctiſſi
matre. TH. Convinceres tu quidem, niſi Fra-
ciſcus quædam addidiſſet Euangelio Chri.
PH. Quæ? TH. Veſtem cinericiam, funem-
nabeum, & pedes nudos. PH. Iſtis igitur ni
dignoſcimus Euangelicum à Franciſca
TH. Differunt & contactu pecuniæ. PH.
rum, ut audio, Franciſcus recipi vetat, non
tingi. Recipit autem vel dominus, vel procu-
rator, vel creditor, vel hæres, vel mandatar
& ſi numeret chirotheca munitus, nihilo-
nus recepiſſe dicitur. Vnde igitur hoc novu
interpretamentum, ne recipiant, id eſt, ne c-
tingant? TH. Sic interpretatus eſt Benedic
pontifex. PH. At non ut pontifex, verum
Franciſcanus. Alioqui nonne, qui ſunt ob-
vantiſſimi, cum peregrinantur, excipiunt
teolo nummos? TH. Faciunt cum urget nece-
tas. PH. At mori ſatius eſt, quam violare re-
lam plusquam Euangelicã. Deinde nonne p
ſim recipiunt per ſuos procuratores? TH. Q
ni? etiamſi dentur aliquot millia, id quod m
raro accidit. PH. At regula dicit, neque per,
neque per alios. TH. At non contingunt. PH.
diculum: Si contactus impius eſt, etiam p
alios contingunt. TH. Verum non eſt illis cu
procuratoribus actio. PH. Non eſt? Experia
hoc qui velit. TH. Chriſtus non legitur usqua
contigiſſe pecuniam. PH. Eſto: ſed probab
eſt Chriſtum adoleſcentulum crebro paren-
bus ſuis emiſſe oleum, acetum, & olera. S
extra controverſiam Petrus & Paulus cont
ctarunt. Non eſt in contactus fuga laus pie
tis, ſed in contemtu. Vini contactus mul

pe

ericuloſior eſt quam pecuniæ ; cur non hor-
ent ibi periculum ? TH. Quia Franciſcus non
rohibuit. PH. Nonne porrigunt manus ſuas
tio molliculas, & pulchre lotas fœminis ſalu-
antibus ; & nummo forte inſpiciendi cauſa
blato reſiliunt, ac ſe muniunt ſigno crucis?
ape quam Euangelice! Et quidem puto Fran-
iſcum, licet omnis litteraturæ rudem, non
deo deſipuiſſe, ut vetuerit qualemcunque pe-
uniæ contactum. Et tamen ſi id ſenſit, quanto
ericulo ſuos expoſuit quos juſſit nudis pedi-
us incedere ? Vix enim vitari poteſt quin ali-
uando imprudentes calcent nummum humi
acentem. TH. Verum non tangunt manibus.
H. An tactus non eſt ſenſus toti corpori com-
munis? TH. Eſt; atque etiamſi quid tale uſu ve-
iat, non ſacrificant niſi confeſſi. PH. Religio-
e. TH. Verum omiſſis cavillationibus, dicam
d quod res eſt. Pecunia multis eſt, eritque
maximorum malorum occaſio. PH. Fateor;
ed eadem aliis eſt multorum bonorum mate-
ia. Divitiarum amorem lego damnatum, pe-
uniam damnatam nusquam lego. TH. Recte
licis. Sed quo longius abſint ab avaritiæ mor-
o, ſic prohibitus eſt contactus, quemadmo-
lum in Euangelio vetamur jurare, ne incida-
mus in perjurium. PH. Quin igitur vetitus eſt
adſpectus? TH. Quia facilius eſt continere ma-
nus quam oculos. PH. Et tamen per illas fene-
tras ingreſſa eſt mors. TH. Et ideo qui germa-
ne Franciſcani ſunt, ultra ſupercilia deducunt
cucullam, tectisque & in terram defixis oculis
ncedunt, ne quid videant præter viam: quod
dem videmus in equis currus onuſtos trahen-
tibus; utrinque corium capiſtro additum non
ſinit eos quidquam videre niſi quod ante pedes
 eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſt. PH. Verum age dic mihi, eſtne hoc veru
quod audio, in regula vetitum, ne quod ind
tum impetrent à Pontifice? TH. Eſt. PH. Atq
audio nullum hominum genus pluribus i
ſtructum indultis; adeo ut liceat illis homin
ipſorum ſententia damnatos, vel veneno n
care, vel vivos defodere, citra ullum irregul
ritatis periculum. TH. Non eſt vana fab
quam audiſti. Nam mihi narravit vir minin
mendax Polonus, ſe obdormiiſſe potum
templo Franciſcanorum, in his angulis in qu
bus ſedent fœminæ per laminas foramino
confitentes. Experrectus cantu nocturno, nc
auſus eſt ſe prodere. Decantatis ex more n
cturnalibus, totus fratrum chorus deſcendit
ædem inferiorem: ibi erat parata foſſa bene l
ta beneque profunda. Stabant duo juvenes r
vinctis à tergo manibus. Habita eſt concio
laude obedientiæ; promiſſa eſt apud Deum
mnium commiſſorum venia. Nonnulla etia
ſpes injecta, fore ut Deus fratrum animos fl
cteret ad miſericordiam, ſi ſponte deſcend
rent in foveam, ſeque ſupinos reponerent. F
ctum eſt; ſubductiſque ſcalis, omnes ſimul i
jecere terram. PH. Sed ſiluitne interim ille ſp
ctator? TH. Maxime; tum quidem nimiru
metuens, ne ſi ſe prodidiſſet, tertius adderet
foſſæ. PH. Etiamne hoc illis licet? TH. Lice
quoties periclitatur decus ordinis. Nam il
ſimulatque evaſiſſet, paſſim in omnibus co
viviis narrabat quæ viderat, magna Seraphic
gentis invidia. Nonne præſtiterat vivum ſep
liri? PH. Fortaſſe. Verum his ſubtilitatibus o
miſſis, qui fit, ut cum patriarcha juſſerit inced
nudis pedibus, nunc maxime incedant calce
feneſtratis? TH. Duabus de cauſſis præceptu
ho

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

oc mitigatum eſt: altera eſt, ne per impru-
ntiam tangant pecuniam: altera, ne frigus
dat, aut ſpina, aut ſerpentes, aut ſilices, aut
iud ſimile, cum illis ſit per univerſum terra-
um orbem obambulandum. Cæterum ut id
it inviolatæ regulæ majeſtate, feneſtra cal-
i pedem nudum oſtendit per ſynecdochen.
H. Prædicant ſe profiteri perfectionem Euan-
licam, quam ajunt conſtare conſiliis Euan-
licis, de quibus inter eruditos magna digla-
atio eſt. Et in unoquoque vitæ ſtatu locus
t perfectioni Euangelicæ. Sed quid omnium
axime perfectum tibi videtur inter Euangelii
æcepta? TH. Arbitror totum illud quod pro-
dit Matthæus cap. 5. cujus hæc eſt clauſula:
iligite inimicos veſtros, benefacite his qui
os oderunt, & orate pro perſequentibus &
lumniantibus vos, ut ſitis filii patris veſtri
ui eſt in cœlis, qui ſolem ſuum oriri facit ſu-
er bonos & malos, & pluit ſuper juſtos &
juſtos. Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & pa-
er veſter cœleſtis perfectus eſt. PH. Commo-
e reſpondiſti. Sed pater ille dives eſt ac mu-
ificus in omnes, nec mendicat à quoquam.
H. Munifici ſunt & illi, ſed opum ſpiritua-
um, hoc eſt, precum & bonorum operum,
uibus opulenti ſunt. PH. Vtinam ſint inter il-
os exempla charitatis Euangelicæ, quæ male-
icta benedictis, injuriam beneficio penſat!
Quid ſibi vult illa tam celebris Alexandri pon-
ificis vox, Tutius eſſe regem quamlibet poten-
em lædere, quam quemlibet ex ordine Franci-
canorum aut Dominicanorum? TH. Ordinis
æſam dignitatem ulciſci fas eſt: & quod uni ex
ninimis male fit, fit toti ordini. PH. At cur
non potius quod uni bene fit, fit toti ordini?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Et cur non unus Chriſtianus læſus totum Chri
ſtianiſmum ad vindictam provocat? Cur toti
cæſus ac lapidatus Paulus non inclamavit ſu
petias adverſus apoſtolicæ dignitatis violat
res? Iam ſi juxta Domini ſententiam, Beati
eſt dare quam accipere, utique perfectior e
qui bene vivens ac docens de ſuo dat egent
bus, quam qui tantum accipit. Alioqui fruſtr
[4] 1 Cor. 9. Paulus [4] gloriatur, quod gratis prædicaver
Euangelium. Atque heic videtur eſſe præc
puum illius laudatæ addictionis experimen
tum, ſi conviciis impetiti non incandeſcant,
in male merentes charitatis affectum obti
neant. Quid magni eſt, ſi quis aliquid faculta
tum relinquat, de alieno victurus aliquant
lautius, cum ſibi ſervet ulciſcendi cupiditatem
Cinctorum fune, ſemicalceatorum, ubique e
magna copia: hæc qui præſtet quæ perfect
Dominus vocat, quæ Apoſtoli conſtanter ex
hibuerunt, inter iſtos nimium rara eſt avis
TH. Non ignoro quas fabulas impii quidam d
illis ſpargant: ſed ego ſic affectus ſum, ut ubi
cunq; videro illam ſacroſanctiſſimam veſtem
putem adeſſe angelos Dei: eamque domum eſſ
felicem, cujus limen crebro teritur illorum pe
dibus. PH. Et ego arbitror pauciores eſſe ſte
riles fœminas, ubi illi agunt familiariter. Se
mihi propitius ſit Franciſcus, Theotime, qu
hactenus tanto in errore ſim verſatus. Exiſti
mabam iſtorum veſtem nihil aliud eſſe quam
veſtem, nec per ſe meliorem veſte nautæ, au
calcearii, niſi utentis ſanctimonia commenda
retur, quemadmodum Chriſti veſtis contacta
ſanavit hæmorrhoïſſam. Alioqui dubitabam,
utrum textor an veſtiarius eam vim dediſſe
veſti. TH. Haud dubie, qui formam dat, dat
vim.

[i]. PH. Poſthac ergo vivam ſuavius, nec me
cerabo metu inferorum, aut confeſſionis
lio, aut cruciatu pœnitentiæ.

AMICITIA.

EPHORINVS[1], IOANNES.

SÆpenumero mecum admirari ſoleo,
quem Deum in conſilium adhibuerit
tura, cum in omni rerum genere miſceret
icitias [2] & inimicitias quaſdam arcanas,
c ullis cauſis evidentibus probabiles, niſi
od hoc ſpectaculo videtur fuiſſe delectata,
emadmodum nos ex commiſſis inter ſe gal-
gallinaceis & coturnicibus voluptatem ca-
mus. IO. Nondum ſatis percipio quid velis
cere. EP. Dicam igitur, ſi vis, craſſiore Mi-
rva. Scis ſerpentium genus eſſe inimicum
mini [3]. IO. Scio vetus inter illos & nos eſſe
ſidium & irreconciliabile, futurumq; donec
eminerimus illius inauſpicati pomi. EP. No-
i lacertam? IO. Quid ni? EP. Italia magnas
abet & virides. Hoc animal natura & homini
micum eſt, & ſerpentibus inimicum. IO. Vn-
e hoc deprehenditur? EP. Vbicunque proſpi-
it homo, ibi congregantur lacertæ, obliquato
apite diu contemplantes hominis faciem: ſi
xſpuas, elambunt ſalivam ore redditam: vidi
c puerorum mictum exſorbentes. Quin &
uerorum manibus tractantur impune, atque
tiam læduntur, & admotæ ori gaudent ſali-
am lambere. Cæterum ſi comprehenſæ [4] in-
er ſe committantur, dictu mirum quam in ſe-
e ſæviant; nec appetunt committentem. Si
quis in agris ambulet per viam cavam, nunc
inc, nunc illinc ſtrepitu dimoti rubi admo-
nent hominem; inſuetus crederet ſerpentem

1 Ephorinus ab ἐφορᾷν, id eſt, diligenter contemplari.

2 Alluſum ad Empedoclis phyſici decretum, qui principia mundi φιλίαν ϗ νεῖκος, id eſt, amicitiam & inimicitiam cōſtituit.

3 Pomo Evam ſeduxit ſerpens; Geneſ. 3.

4 Teſtantur Nicander, Dioſcorides, Plinius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eſſe: ubi diſpexeris, lacertæ ſunt, obliquato
pite contemplantes, donec conſiſtas; ſi perg,
ſequentes. Rurſus aliud agentem admone.
Diceres eas ludere, vehementerque delecti
hominis adſpectu. IO. Mira narras. EP. Qu-
dam die vidi prægrandem & mire viridem
oſtio cavi decertantem cum ſerpente. Primu
mirabamur quid eſſet rei: nam ſerpens no
non erat conſpicuus. Italus admonebat in a-
tro eſſe hoſtem. Paulo poſt venit ad nos lace
ta, velut oſtendens ſua vulnera, ac remediu
flagitans, ſeque tantum non [5] tangi patiebatu
quoties autem reſtabamus, reſtabat & illa n
contemplans. Serpens alterum latus pene t
tum eroſerat, & ex viridi rubrum fecera
IO. Mihi, ſi adfuiſſem, libuiſſet ulciſci lacer
vicem. EP. At hoſtis jam ſe in profundum a
trum abdiderat: poſt aliquot tamen dies pav
mus [6] oculos noſtros vindicta. IO. Gaudeo pr
fecto. Sed quo pacto? EP. Forte inambulabam
per eundem locum: Serpens è fonte vicino b
berat; erat enim æſtus prodigioſus, adeo ut n
quoque aquæ inopia periclitaremur. Commo
dum occurrit ex agris puer natus annos tred
cim, ejus domus filius, in qua tum metu peſti
lentiæ Bononia profugi ruſticabamur; geſtan
raſtrum quo fœnum demeſſum converrun
agricolæ; ſimul ut ſerpentem vidit, exclamat
IO. Metu fortaſſe. EP. Nequaquam, imo gau
dio, velut inſultans deprehenſo hoſti. Ferit ra-
ſtro; ſerpens ſe contrahit: ille non facit feriend
finem, donec contrito capite ſerpens in lon-
gum porrigitur. nam hoc non faciunt niſi mo-
rientes. Inde eſt, quem frequenter audiſti, apo-
logus [7] de cancro, qui ſerpentem hoſpitem oc-
cidit, ubi porrectum videt; Sic, inquit, vivum
ince-

5 Perinde ac ſi dicas, propemodũ.

6 Paſcimus enim oculos ea re quam libenter inſpicimus.

7 Apud Æſopũ.

cedere oportuit. IO. O factum bene! Quid
m? EP. Puer arreptum raſtro ſuſpendit è fru-
e ſupra antrum. Ibi diebus aliquot vidimus
ondes ſanie tinctas. Ejus ruris agricolæ pro
mperto nobis aliud quiddam mirabile refe-
bant. Agricolæ nonnunquam feſſi obdor-
iunt in agro: atque illic interdum habent ur-
um lactis, in cibi ſimul & potus uſum. Ser-
entes ſummopere lacte capiuntur. Itaque non
ro fit, ut in vas illabantur. Ei malo para-
m habent remedium. IO. Quod? obſecro.
. Summum teſtæ os allio circumlinunt. Is
dor deterret ſerpentes. IO. Quid igitur ſenſit
loratius, cum ſcriberet allium venenum cicu-
s nocentius; cum ſit, ut ais, adverſus venena
emedium? EP. Sed audi quod eſt durius; inter-
um clanculum adrepentes in os patens dor-
nientis conjiciunt ſeſe, & in ſtomachum ſeſe
onvolvunt. IO. An non protinus exanimatur
omo talem nactus hoſpitem? EP. Non, ſed
fflictiſſime vivit, nec eſt ullum mali levamen,
niſi ut lacte aliiſque gratiſſimis ſerpenti cibis
lant hoſpitem. IO. Nihil remedii adverſus
antum malum? EP. Comeſum affatim allium.
o. Non mirum igitur, ſi meſſores gaudent al-
io. EP. Et alias medetur delaſſatis labore &
æſtu. Verum in hoc diſcrimine non raro lacer-
ta quamvis puſilla ſervat hominem. IO. Qui
poteſt? EP. Vbi ſenſit ſerpentem inſidiari, cir-
cumcurſat per collum & faciem hominis; nec
finem facit, donec pruritu ſcalptuque unguium
excitetur. Porro qui expergiſcitur, conſpecta
in propinquo lacerta, mox intelligit hoſtem
alicubi eſſe in inſidiis, ac circumſpiciens de-
prehendit. IO. Mira naturæ vis. EP. Iam nul-
lum eſt animal inimicius homini quam cro-

 codilus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

codilus, qui ſæpenumero totos homines d
vorat, & arte malitiam adjuvat, hauſta aq
lubricans ſemitas, quibus deſcendunt ad N
lum aquam hauſturi, quo collapſos devor
Neque te fugit, delphinum, etiam in diver
elemento natum, φιλάνθρωπον [1] eſſe. 10. A
divi fabulam de adamato puero celebrem, c
lebriorem autem de Arione. EP. Quin & in v
natu mugilum, piſcatores, delphinorum m
niſterio vice canum utuntur, qui accepta pra
dæ portiuncula recedunt. Quin & caſtigari ſ
ſe patiuntur, ſi quid in venatu deliquerint. I
mari vero frequenter navigantibus apparent
gaudio geſtientes, & in ſummis undis luſitan
tes: Interdum adnantes ad navim, nonnun
quam & tenſa vela tranſilientes. Adeo dele
ctantur hominum conſuetudine. Verum ut ho
minum eſt ſtudioſus delphinus [2], ita crocodil
capitalis eſt hoſtis. Egreditur mare, & in Ni
lum, in quo regnat crocodilus, audet venire,
congreſſurus cum, dentibus, unguibus & ſqua-
mis ferro etiam impenetrabilibus armata bel-
lua, ipſe nec ad morſum ſatis inſtructus, quippe
os habens ad pectus vergens. Sed impetu fertur
in hoſtem, ac jam illi proximus repente ſub-
mittit ſeſe, erectiſque in tergo pinnis mollia
ventris perſcindit, alias invulnerabili. 10. Mi-
rum eſt quodque animal ſtatim agnoſcere ho-
ſtem ſuum, etiam nunquam antea viſum; ſci-
reque & cur impetatur, & qua lædi aut ſeſe
tueri poſſit; cum hoc homini ſit negatum, qui
ne regulum quidem horreret, niſi admonitus,
malove doctus. EP. Scis equum animal obſe-
quiis hominum natum. Huic capitale diſſi-
dium eſt cum urſo, homini noxia beſtia. Agno-
ſcit hoſtem nunquam viſum, ac protinus ſe
parat

[1] *Hominum amatorem.*

[2] *Delphini cum Crocodilo capitale odium. apud Plinium lib. 8.c.25.*

arat ad pugnam. 10. Quibus armis pugnat? P. Arte potius quam viribus. Tranſilit urum, & in ipſo ſaltu poſteriores calces impingit in caput. Atque urſus interim unguibus calpit equini ventris mollia. Aſpis homini venenum eſt immedicabile; cum hac belligeratur chneumon. Idem exitialis hoſtis crocodilo. Similis affectus eſt elephantis erga hominem: nam & viatorem ſimpliciter errantem clementer reducunt in viam, & agnoſcunt amantque doctorem ſuum. Feruntur & exempla devoti amoris erga certos homines. ſiquidem unus adamavit in Ægypto mulierculam corollas vendentem, Ariſtophani grammatico caram. Alius Menandrum Syracuſanum adoleſcentem ſic amavit, ut deſiderium illius, quoties non videret, inedia teſtatus ſit. Sed ne hæc, quæ plurima commemorantur, referre pergamus, cum Bocchus rex in triginta quosdam ſævire decreviſſet, eos totidem elephantis objecit, ſtipitibus alligatos. Cumque immiſſi eſſent qui inter elephantos procurſantes eos laceſſerent, nunquam efficere potuerunt, ut ſe regiæ crudelitatis miniſtros præberent. Atque huic animanti φιλανθρώπῳ [3] bellum exitiale eſt cum draconibus Indicis, qui feruntur eſſe maximi, ut frequenter in pugna pereat uterque. Porro draco inimicus eſt homini, etiam non laceſſitus. Simile diſſidium eſt aquilæ cum draconibus minoribus, cum homini ſit innoxia, imo cum feratur etiam amatorios ignes ſentire erga certas puellas. Eidem avi bellum [4] internecinum eſt cum cyminde, id eſt, nocturno accipitre. Elephantus odit etiam murem, animal homini quoque moleſtum: eoque abhorret à pabulo in quo murem conſpexerit.

[3] Hominum amatori. Vide Plin. lib. 10. cap. 4. & 5.

[4] Plin. lib. 8. cap. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Nec cauſſa liquet cur oderit. Nam hirudine
merito horrent, quod ea in potu hauſta gr
viſſime diſcrucientur. Iam vix ullum anim
amicius homini quam canis, nec inimici
quam lupus, ut quod adſpectu quoque voce
adimat: & inter hæc ſumma diſcordia e
quemadmodum ovium generi lupus infeſtiſ
mus. quod totum pendet à providentia hom
num, quorum præcipua cura [5] eſt tueri anim
innoxium, & alendo homini natum: in lupu
vero velut in publicum humani generis h
ſtem armantur omnes, præcipue canum co
militio: quæ res etiam proverbio fecit locum
Non magis parcemus quam lupis. Lepus ma
rinus immedicabile eſt homini venenum,
quis imprudens guſtaverit: at rurſus homini
contactus mors eſt lepori. Panthera ſæva eſt i
hominem, & tamen adeo terretur ab hyæna
ut ne congredi quidem ſuſtineat. Hinc nar
rant, ſi quis quid ſecum geſtet de corio hyænæ,
à panthera non appeti; tam ſagax eſt natura
ſenſus. Addunt & illud, ſi pelles utriusque bel-
luæ ſuſpendas invicem ex adverſo, panthericæ
pilos defluere. Araneus homini domeſticum
eſt animal, exitiale vero ſerpenti, adeo ut forte
conſpicatus ſub arbore ſerpentem apricantem,
filo ſe libret, & aculeum mediæ infigat fronti,
tam acri vulnere, ut ſerpens, dolore rotans ſeſe
in gyrum, tandem emoriatur. Accepi ab iis qui
ſpectarunt, ſimile diſſidium eſſe araneo cum
buffonibus; ſed buffonem ictum, ſibi plantagi-
ne admorſa mederi. Audies fabulam Britanni-
cam. Scis illic conclavium ſolum conſterni
ſcirpis virentibus. Monachus quidam faſcicu-
los aliquot ſcirporum in cubiculum congeſſe-
rat, ſparſurus cum eſſet commodum. Is cum

[5] *Luporum interfectoribus præmium olim conſtitutum. Vide Chiliad.* 2. *Centur.* 2. *Proverb.* 17.

à pran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

prandio ſupinus dormiret, buffo ingens ereſit, & os dormientis obſedit, infixis ſuperno que inferno labro quatuor pedibus. Detra- ere buffonem certa mors erat; non amoveri, uiddam erat morte crudelius. Quidam ſuaſe- unt ut monachus ad feneſtram deferretur ſu- inus, in qua ingens araneus habebat telam. actum eſt. Mox araneus hoſte conſpecto, filo librat, & buffoni ſpiculum infigit, ac filo ſe ecipit in telam. Intumuit buffo, ſed non eſt vulſus. Repetitur ab araneo: magis intumuit, ed vixit. Tertio ictus abduxit pedes, ac mor- uus decidit. Hanc gratiam araneus retulit ho- piti ſuo. IO. Mira narras. EP. Addam, quod on legi, ſed his oculis conſpexi. Simius ſupra nodum horret teſtudinem. Hujus rei quidam edit nobis ſpecimen Romæ. Puero ſuo in ver- icem impoſuit teſtudinem, & pileo contexit; ein produxit ad ſimium. Illico ſimius gau- ens inſiliit in humeros pueri, venaturus pedi- ulos: ſublato pileo reperit teſtudinem. Mirum rat ſpectaculum quanto cum horrore reſilie- it beſtia, quam expaverit, quam timide reſpe- erit, an ſequeretur teſtudo. Additum eſt aliud pecimen: alligavimus teſtudinem catenæ à qua revinctus erat ſimius, ut effugere non poſ- et, quin ſaltem aſpiceret: incredibile dictu, uantopere fuerit diſcruciatus; tantum non metu exanimabatur; interdum averſus poſte- ioribus pedibus depellere tentavit hærentem eſtiam. Tandem quidquid erat in alvo aut ve- ica oneris rejecit. Sequuta eſt ex eo pavore fe- oris, ut nobis fuerit ſolvendus à catena, & aqua vino temperata refocillandus. IO. Atqui nihil eſt quod ſibi à teſtudine metuat ſimius. EP. Fortaſſis aliquid eſt quod nos fugit, naturæ cogni-

cognitum. Nam cur acanthis oderit aſinur
cauſa in promtu eſt, quod ille ſe affricat ſpini
in quibus nidulatur avicula, & flores ejus d
paſcitur. Tantus autem terror habet acanth
dem, ut ſi quando procul aſinum rudente
audiat, ova dejiciat, pulli è nido decidant m
tu. Nec patitur hoſtem impunem. 10. Sed q
tandem in re acanthis lædit aſinum? EP. R
ſtro fodit illius hulcera, fuſtibus & oneribı
facta; pungit & mollia narium. Poteſt item al
quid cauſſæ divinari, cur inter vulpes & mi
vios mutua ſit ſimultas, quod avis rapax alt
rius catulis inſidietur, fortaſſe vulpes viciſſi
illius pullis: quæ cauſa diſſidii eſt inter ſorice
& ardeolas. Eadem fere ratio eſt inter æſalo
parvam aviculam & vulpem. Nam æſalon ov
corvorum frangit. Eadem infeſtatur à vulp
bus, & viciſſim illas infeſtat, catulos earu
vellicans. Quod ubi viderint corvi, vulpibu
velut adverſus communem hoſtem ſuppetia
ferunt. At vix divinare liceat, quam ob cau
ſam inter ſe oderint olores & aquilæ, corvu
& chlorio, cornix & noctua, aquila & trochi
lus, niſi hoc male habet aquilam, quod ille re
avium vocetur. Cur male convenit cum no
ctua cæteris minoribus avibus, muſtelæ cur
cornice, turturi cum pyrali, ichneumonibu
veſpis cum phalangiis araneis, anatibus cur
gaviis, harpæ cum triorchye accipitre, thoïbu
cum leonibus? Præterea cur ſorices formico
ſam horreant arborem? Vnde tam irreconci
liabile bellum inter ſcarabeum [6] & aquilam
nam apologus ex ipſa animantium natur
confictus eſt. Vnde eſt quod juxta Olynthun
in certo terræ ſpacio non vivant ſcarabei, ſ
inferantur? Et inter aquatilia quam ob cauſar
mugi

[6] *De ſcarabeo & aquila vide Chiliad. 3. Centur. 7. Proverb. 1.*

ugil & lupus mutuo odio flagrant, ſicut con-
r & murena, caudas inter ſe prærodentes.
olypum in tantum horret locuſta piſcis, ut ſi
am juxta viderit, metu emoriatur. Sic quæ-
am animantia mire junxit arcanus quidam
nevolentiæ affectus; veluti pavones colum-
s, turtures cum pſittacis, merulas cum tur-
s, cornices cum ardeolis, qui ſibi viciſſim
xiliantur adverſus vulpium genus; harpam
milvium adverſus triorchyn accipitris ge-
us, communem hoſtem. Balænis muſculus
ſcis exiguus prænatans monſtrat viam; nec
parect quam ob rem illi velit inſervire. Nam
uod crocodilus fauces porrigit trochilo avi-
ulæ, amicitia dici non poteſt, cum utrumque
nimal ſuo ducatur commodo: crocodilus
audet ſibi purgari dentes, & ſcabendi volu-
tatem amplectitur: avicula cibum quærit, ve-
cens piſcium reliquiis inter dentes hærenti-
us. Conſimili ratione corvus inequitat dor-
o ſuis. Inter anthum & ægithum tam perti-
ax eſt odium, ut negent ſanguinem illorum
oſſe miſceri. quemadmodum narrant alia-
um avium pennas abſumi, ſi aquilinis mi-
ceantur. Accipiter eſt infeſtus columbino ge-
eri. ſed has defendit tinnunculus avicula; cu-
us conſpectum & vocem mirum in modum
orret accipiter. nec hoc latet columbas: ubi-
unque tinnunculus reconditus eſt, ab ea ſede
on migrant, fiducia protectoris. Quis cau-
am conjiciat, cur aut bene velit generi colum-
ino tinnunculus, aut cur tinnunculum hor-
eat accipiter? Atque ut interdum animalcu-
um minimum præſidio eſt ingenti belluæ, ita
contra à minutiſſimis exitium eſt maximis. Eſt
piſciculus ſcorpii effigie, magnitudine aranei
piſcis:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

piſcis: is ſub pinna affigit ſeſe aculeo thynn
interdum magnitudinem delphini ſuperant
bus, tanto dolore, ut nonnunquam in nav
inſiliant. idem facit mugilibus. Quid eſt c
leo, animal cunctis tremendum, expaveſc
galli gallinacei cantum? IO. Ne ſim in hoc co
vivio prorſus aſymbolus, referam quod oli
his oculis vidi in ædibus Thomæ Mori, clari
ſimi apud Anglos viri. Alebat domi ſimiu
prægrandem: tum forte, quo revaleſceret
vulnere, ſolutus obambulare ſinebatur. In e
tremo horti erant incluſi cuniculi, quibus inſ
diabatur muſtela. Id ſimius procul quietus &
otioſus ſpectabat, donec videret cuniculis nih
eſſe periculi. Cæterum poſteaquam muſte
labefactaſſet caveam à muro revulſam; jan
que periculum eſſet, ne cuniculi à tergo nuda
prædæ eſſent hoſti; accurrit ſimius, & con
ſcenſa trabe quadam, caveam retraxit in lo
cum priſtinum, tanta arte, ut homo non po
ſet dexterius. Ex quo perſpicuum, hoc an
mantium genus ſimiis eſſe carum. Ipſi cunicu
li non intelligebant ſuum periculum; ſed ho
ſtem ſuum per cancellos oſculabantur. Simiu
opitulatus eſt periclitanti ſimplicitati. EP. Om
nibus catulis minoribus delectantur ſimii
gaudentque fovere ſinu & complecti. Sed piu
ille ſimius dignus erat aliquo pietatis præmio
IO. Habuit. EP. Quod? IO. Reperit illic fru
ſtum panis à pueris, ut opinor, projectum: i
arreptum comedit. EP. Verum mihi videtu
mirabilius, hoc genus ſympathias & antipa-
thias, ſic enim Græci vocant amicitiæ & ini-
micitiæ naturales affectus, etiam in rebus ani-
ma aut certe ſenſu carentibus deprehendi. O-
mitto jam dicere de fraxino, cujus nec um-
bram

am quamvis in longum porrectam ferunt
rpentes: adeo ut ſi locum in gyrum circun-
s igni, ſerpens citius in flammam eat, quam
l arborem fugiat. Nam hujus generis exempla
nt innumera. Erucæ cum membranis inclu-
:, occulto naturæ opificio transfigurantur in
piliones, mortuis ſimillimæ videntur, ne ad
ntactum quidem ſeſe movent, niſi transeun-
araneo: hominis prementis digitum non
ntiunt, & ſentiunt leviſſimi animantis levi-
r incedentis pedes; ibi demum vivit. 10. Sen-
t hoſtem capitalem nondum natū inſectum.
ti non omnino diſſimile eſt quod narrant de
rro cæſis; ad quos ſi cæteri accedant, nihil
ccidere novi; ſin is qui necavit, continuo pro-
uere ſanguinem, velut ex recenti vulnere: at-
ue hoc indicio ferunt frequenter proditum
ædis auctorem. EP. Nec eſt vanum quod au-
iſti. Sed ne perſequamur fabulas Democriti-
as, nonne comperimus experimentis, tantum
ſſe diſſenſionis inter quercum & oleam, ut
traque in alterius ſcrobe poſita emoriatur?
uercui autem tam male convenire cum ju-
lande, ut in propinquo poſita extinguatur; ta-
netſi juglans cunctis fere ſatis & arboribus
oxia eſt. Rurſus cum vitis claviculis ſuis o-
nnia complecti ſoleat, ſolam braſſicam refugit,
 perinde quaſi ſentiat, in diverſam partem
eſe vertit. Quis admonet vitem, hoſtem eſſe in
ropinquo? Eſt enim braſſicæ ſuccus vino con-
rarius; eoque ſolet edi adverſus ebrietatem.
Nec deeſt braſſicæ ſuus hoſtis. ſiquidem op-
oſita cyclamino & origano exareſcit. Similis
ffectus eſt inter cicutam & vinum; cicuta ho-
mini venenum eſt, cicutæ vinum. Quod eſt
llud arcanum commercium inter lilium &
allium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

allium, ut in propinquo naſcentia mutuo ſi
gratificentur? Nam allio plus eſt vigoris, & l
lii flores ſuavius olent. Quid heic memorem
de conjugiis arborum, quarum fœminæ ſteri
leſcunt, niſi in propinquo ſit maſcula? Oleum
ſoli calci miſcetur, cum utraque res pariter
oderit aquam. Pix attrahit oleum, cum utrum
que ſit pingue. Argento vivo innatant omnia
excepto auro. Id ſolum ad ſe trahit & comple
ctitur. Quis ille naturæ ſenſus, ut adamas
quamlibet duris reſiſtens, ſanguine hircin
molleſcat? Quin & inter ipſa venena diſſidi
videas. Scorpius ſi forte repat per aconitum
palleſcit ac torpeſcit. Eidem adeo noxia eſt her
ba, cui nomen ceraſtis, ut qui ſemen mod
ejus tractarit digitis, impune contrectet ſcor
pium. Sed harum rerum, quæ ſunt innume
ræ, conſideratio ad rei medicæ profeſſores per
tinet. Quænam eſt illa vis vel amicitiæ, ve
diſſidii, inter chalybem & magnetem, ut ma
teria natura gravis ad lapidem currat, & in
hæreat, velut oſculo, & ab eodem citra con
tactum refugiat? Iam cum aqua ſe facile mi
ſceat rebus omnibus, maxime ſibi; tamen
ſunt, quæ tamquam odio mutuo mixturam
refugiunt; velut amnis qui in Fucinum lacum
invectus ſupermeat, in Larium Addua, in
Verbanum Ticinus, in Benacum Mincius, in
Sevinum Ollius, in Lemanum Rhodanus; è
quibus nonnulli multorum millium tranſitu
hoſpitales ſuas aquas tantum, nec largiores,
quam intulere, evehunt. Tigris influit in la-
cum Arethuſam, ac per eum velut hoſpes fer-
tur, ſic, ut nec color, nec piſces, nec aquarum
natura miſceatur. Ad hæc cum cætera fere flu-
mina properent in mare procurrere, quædam
tamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

men velut exoſa mare, prius quam eo per-
iant, abdunt ſeſe in terram. Simile quid-
n videmus & in ventis. Auſter homini pe-
ens eſt, huic contrarius Boreas ſalubris. al-
nubes contrahit, alter diſſipat. Iam, ſi qua
es aſtrologis, ſunt & ſideribus quidam ami-
æ & inimicitiæ affectus. quædam amica
mini, quædam infeſta. rurſus ſunt quæ ho-
ni adverſus nocentium vim opitulantur.
eo nihil eſt in ulla naturæ parte, quod non
hæc diſſidia, concordiasque, & noxam, &
nedium homini ſuppeditet. IO. Fortaſſe &
ra cœlos quiddam deprehendere liceat. Et-
im ſi Magis credimus, unumquemque mor-
ium duo comitantur genii, alter amicus, al-
malevolus. EP. Nobis, amice, ſatis eſt ad
elum usque perveniſſe, etiamſi non hoc
oque ſeptum tranſiliamus. Redeamus ad bo-
s & equos. IO. Næ tu præclarum facis ſal-
m. EP. Illud nobis magis admirandum eſt,
uod in eadem prorſus animantium ſpecie de-
ehendamus amoris & odii veſtigia, nulla
idente cauſa. Sic enim nobis perſuadere co-
ntur equiſones & bubulci: in iisdem paſcuis,
ıt eodem in ſtabulo, bos bovem, equus
quum gaudet habere vicinum, qui alium non
rat. Equidem arbitror ſimiles eſſe affectus in
mni animantium genere, præter ſexus favo-
em. Sed in nullo genere evidentius quam in
omine. Siquidem in plurimis manifeſtum eſt
uod de ſuo in Voluſium affectu profitetur Ca-
ullus: Non amo te Voluſi, nec poſſum dicere
uare: Hoc tantum poſſum dicere, Non amo
e. Verum in adultis fortaſſe divinet alius aliam
auſſam: in pueris, qui ſolo naturæ ſenſu du-
untur, quid eſt illud, quod ſic hunc illi tanto

amore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

amore conciliat, rurſus alium ab hoc ta
diſſidio ſeparat? Ipſe quum puer eſſem, nas
annos plus minus octo, incidi in quend
meæ ætatis, aut fortaſſis anno majorem, p-
digioſæ vanitatis, adeo ut ad omnem occa-
nem ex tempore monſtroſa quædam con-
geret. Occurrebat mulier; Vides, inquit, ha
Video. Cum hac decies concubui. Tranſi-
mus ponticulum anguſtum juxta molam.
vidit me horreſcentem ad conſpectum aq
ob profunditatem nigrantis: In hanc, inqu
aquam aliquando prolapſus ſum. Quid ais?
lic reperi cadaver hominis, accinctum crum-
na; in ea erant annuli tres. Quum nullus eſ
mentiendi finis, ſic puer horrui puerum,
viperam minus, nulla certa ratione, cum ta
bus mendaciis alii delectarentur, ſed tantu
arcano naturæ ſenſu. Neque vero id fuit te
porarium: imo & hodie ſic horreo natura v
nos, ut conſpectis illis ſentiam totum corpo
habitum commoveri. Tale quiddam in Achi
le notat Homerus, quum profitetur mendac
ſibi æque odioſos atque ipſas inferorum po
tas. Hoc ingenio quum natus ſim, tamen ho
contra fato natus videor, ut per omnem v
tam mihi cum mendacibus & impoſtoribu
fuerit res. IO. At nondum video ſcopum, qu
totus hic ſermo confertur. EP. Expediam pau
cis. Sunt qui felicitatem petant à magicis arti
bus, ſunt qui ab aſtris: ego nullam certioren
ad felicitatem viam arbitror inveniri poſſe
quam ſi quisque abſtineat ab eo vitæ genere,
quo naturæ ſenſu tacito abhorret; ad id ſe con-
ferat, quo propenſus eſt: ſemper excludo tur-
pia. Item ab eorum conſuetudine ſe ſubducat,
cum quorum geniis ſentit ſuo genio non con-
venire;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

vire; & his ſe copulet, ad quos arcano natu-
fertur affectu. 10. Id ſi fiat, inter paucos
amicitia. EP. Chriſtiana caritas ſe dilatat
univerſos, familiaritas autem cum paucis
enda eſt. Et qui nullum quamvis malum
it, gaviſurus etiam ſi reſipiſcat, ſatis, opi-
, Chriſtiane diligit omnes.

PROBLEMA.

CVRIO, ALPHIVS.

LVbens ex te rerum plurimarum perito
diſcerem quiddam, ſi tibi non ſit mole-
m. AL. Age Curio, percunctare quod voles,
non reſpondeas tuo nomini. CV. Equidem
gravabor dici Curio, modo ne addas ani-
l illud monoſyllabum [1], Veneri juxta ac
nervæ inviſum. AL. Dic igitur quid velis.
Scire cupio quid ſit, quod appellamus gra-
& leve. AL. Eadem opera roga, quid ſit fri-
um & calidum. Quin tu iſtuc problema ba-
s proponis potius, quam mihi; aut, ſi ma-
, aſinis, qui gravitatem oneris demiſſis au-
lis indicant. CV. At ego non aſininam, ſed
loſophicam reſponſionem exſpecto; præ-
im ab Alphio. AL. Grave eſt quod ſuapte
ura fertur deorſum; leve, quod ſurſum.
Cur igitur Antipodes, qui infra nos ſunt,
n decidunt in ſubjectum cœlum? AL. Pari-
illi mirantur quam ob rem tu non decidas
cœlum, non ſubjectum, ſed imminens. Cœ-
n enim eſt ſupra omnia, quæ intus comple-
tur. Nec Antipodes ſunt infra te, nihilo ma-
, quam tu ſupra illos: contra nos eſſe poſ-
it, infra nos non poſſunt. alioqui juſtius
mirareris, cur rupes, quas ſuſtinet Antipo-
m terra, non decidant, cœlumque perrum-

pant.

[1] *Sus videlicet, odioſa propter immundiciem, & indocilitatem. Vide Proverb. Sus Minervam.*

pant. cv. Quæ eſt igitur nativa ſedes gravi
quæ contra levium ? AL. Ad terram nat
motu deferuntur omnia gravia , ad cœlum
via. de motu violento aut animali jam
loquimur. cv. Eſt igitur motus aliquis ,
dicitur animalis? AL. Eſt. cv. Quinam ? A
fertur juxta quatuor corporis ſitus ; prorſu
retrorſum , ad dextram ac lævam , & in
culum : & in principio ac fine celerior eſt
medio lentior ; nam in initio vigor addit
critatem , in fine propinquo ſpes perveni
quo tendit animal. cv. Neſcio quid aliis a
dat animalibus; ſed habeo famulam , quæ l
eſt prius quam incipiat , delaſſata prius qu
opus abſolvat. Verum redi ad id quod age
cœpiſti. AL. Nativo , inquam , motu ,
gravia ſunt , feruntur deorſum. Et quo qu
que gravius eſt , hoc celeriore motu fertur
terram ; quo levius , hoc majore impetu ra
tur in cœlum. Contra fit in motu violen
qui celerior in initio, paullatim ſegneſcit; qu
contra fiat in motu naturali ; veluti ſagitta
altum miſſa, & ſaxum ex alto decidens. cv.
qui ego putabam homines ſic per orbem t
ræ diſcurrere , quemadmodum minutiſſim
formicæ curſitant in prægrandi ſphæra , h
rent undique , nec ulla decidit. AL. In ca
ſunt , ſphæræ ſuperficies nonnihil habens aſ
rum , tum ſcabrities quædam in formicaru
pedibus, quam habent inſecta fere omnia , p
ſtremo corpuſculorum levitas : id ſi non cr
dis, fac ſphæram vitream bene lævem & g
bram , videbis ſolas formicas non decid
quæ in ſummo verſantur orbe. cv. Si q
Deus orbem terræ medium perterebret, hi
usque ad Antipodes perpendiculo per centru

demiſſ

miſſo, quemadmodum ſolent Coſmogra-
i, terræ totius ſitum in globis ligneis repræ-
ntantes, tum ſi ſaxum conjicias in foramen,
o perferetur? AL. Vsque ad terræ centrum;
quies eſt omnium gravium. CV. Quid ſi
tipodes quoque ex adverſo mittant lapi-
m? AL. Tunc lapis occurret lapidi circa cen-
um: ibi conquieſcet uterque. CV. Age; ſi ve-
m eſt, quod dixiſti, motum nativum pro-
eſſu magis ac magis incitari, ſi nihil obſtet,
is aut plumbum conjectum in foramen, ob
otus vehementiam prætercurreret centrum,
nque prætermiſſo centro rurſum motus erit
olentus. AL. Plumbum nunquam perveniret
centrum, niſi liquefactum; ſed lapis ſi præ-
reat centrum motu tam violento, primum
gnius feretur, nec aliter redibit ad centrum
am lapis vi in altum projectus redit in ter-
m. CV. Sed recurrens nativo motu, rurſus
ncitato impetu prætervehetur centrum: ita-
e fiet, ut nunquam quieſcat lapis. AL. Con-
ieſcet tandem, prætercurrens, ac recur-
ns, donec perventum fuerit ad æquilibrium.
. At ſi nihil eſt in rerum natura vacuum, o-
rtet foramẽ illud aëre plenum eſſe. AL. Eſto.
. Pendebit igitur in aëre corpus natura gra-
. AL. Quid ni? quemadmodum chalybs in
re pendet, undique librantibus magnetibus.
uid autem prodigii, ſi unicum ſaxum pen-
at in meditullio aëris, cum tota terra tot ru-
bus onuſta ad iſtum pendeat modum? CV. Sed
i eſt terræ centrum? AL. Vbi eſt circuli cen-
um? CV. Id quidem eſt punctum indiviſibi-
. Si tantillum eſt terræ centrum, quiſquis
rforaverit mediam terram, auferet centrum,
c habebunt gravia quo ferantur. AL. Næ tu
ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ſatis otioſe nugaris. CV. Ne quæſo ſucce
ſeas: diſcendi ſtudio loquor quidquid loqu
Si quis terræ ſphæram perterebret, non p
ipſum centrum, ſed à latere, puta ut abſi
centro centum ſtadiis; quo tum feretur con
ctus lapis? AL. Non feretur recta per forame
imo potius recta, ſed ad centrum: itaq
prius, quam perveniet ad medium, jam co
quieſcet in terra quæ ad lævam eſt, ſi centru
eſt ad lævam. CV. Sed quid eſt hoc quod re
dit corpus grave aut leve? AL. Ad iſtuc reſpo
deat tibi Deus, cur ignem fecerit omnium
viſſimum, aërem proxima levitate, terram gr
viſſimam, proxima gravitate aquam. CV. C
igitur nubes aquæ pendent in ſublimi aër
AL. Quoniam à ſole attrahente concipiunt n
turam igneam, quemadmodum fumus è lign
humentibus violento calore excuſſus. CV. C
igitur tanto pondere decidunt, ut interdu
montes in planitiem redigant? AL. Concret
denſitasque addit pondus. alioqui poſſunt
videri ſuſtineri ab aëre ſubjecto, quemadm
dum tenuis ferri lamina ſuſtinetur ſumm
aqua. CV. Sic igitur putas, quod plurimum h
bet igneæ naturæ, eſſe leviſſimum; quod te
renæ, graviſſimum. AL. Haud procul abe
ſcopo. CV. Atqui nec quivis aër pariter lev
eſt, nec quævis terra pariter gravis: idem
aqua fortaſſe ſentiendum. AL. Nec mirum
cum iſta quæ nominaſti, non ſint elementa p
ra, ſed ex variis elementis temperata. Itaq
probabile eſt eam terram eſſe leviſſimam, qu
plurimum habet ignis aut aëris admixtum
eam aquam eſſe graviſſimam, quæ graviore
terram habet admixtam; qualem arbitror e
marinam, & eam unde conficitur ſal: itide

aë

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

aquæ terræve proximus, gravior eſt, aut
te minus levis eſt, eo qui procul abeſt à ter-
cv. Vtrum habet plus terrenæ naturæ, la-
, an plumbum? AL. Lapis. cv. Et tamen
mbum lapide gravius eſt, pro ratione por-
nis. AL. In cauſſa eſt denſitas: lapis enim ra-
r eſt, eoque plus habet aëris, quam plum-
n. Hinc eſt quod videmus quoddam ter-
genus deſiccatum, ſi conjiciatur in aquam,
n ſubſidere, ſed natare: eadem de cauſa vi-
nus totos agros natantes: ſuſtinentur enim
is radicibus arundinum aliarumque palu-
um herbarum inter ſe connexis. cv. Hinc
taſſis & pumicum levitas. AL. Quia pleni
ernis ſunt, præterea multo igni decocti:
mittuntur enim è locis ardentibus. cv. Vn-
tanta ſuberis levitas? AL. Iam dictum eſt.
itas enim in cauſa eſt. cv. Vtrum eſt gra-
is, plumbum, an aurum? AL. Aurum, opi-
r. cv. Aurum tamen videtur habere plus
eæ naturæ. AL. Quia noctu velut ignis lu-
, ut ait Pindarus? cv. Scilicet. AL. Sed den-
is in auro major. cv. Vnde id deprehendi-
? AL. Reſpondebunt aurifices; nec argen-
n, nec plumbum, nec æs Cyprium, nec ul-
n ſimile genus latius diducitur malleo, quam
rum. Eadem ratione philoſophi deprehen-
runt nihil eſſe liquidius melle & oleo: quod
quis hæc inunctione dilatet, & latiſſime dif-
nditur humor, & ſicceſcit ſerius. cv. Sed
rum gravius eſt, oleum, an aqua? AL. Si
oleo lini loqueris, arbitror oleum eſſe gra-
us. cv. Cur igitur aquæ ſupernatat oleum?
. Levitas non eſt in cauſa, ſed ignea olei na-
ra, tum peculiaris omnium pinguium vis ab
ua abhorrens, quæ eſt in herba quæ dici-

2 Ἄβα-πτος ſonat quod im-mergi aquæ non poteſt.

tur ἄβαπτος [2]. cv. Cur igitur non natat f
rum igni candens? AL. Quia non eſt calor n
tivus. & ideo citius penetrat aquam, quod c
loris magnitudo diſpellat obſtantem liquore
Sic cuneus ferreus citius petit ima, quam l
mina. cv. Vtrum intolerabilius eſt, ferru
candens, an frigidum? AL. Candens. cv. G
vius igitur. AL. Eſt, ſi commodius eſt geſt
manu paleam incenſam, quam ſilicem fri
dum. cv. Quid eſt in cauſa, quod lignum
gno levius aut gravius eſt? AL. Denſitas ac
ritas. cv. At ipſe novi quendam è familia
gis Britanniæ, qui in convivio oſtendit nob
lignum ejus, ut ajebat, arboris quæ fert aloë
adeo ſolidum erat, ut lapis videri poſſet: ad
manibus libranti leve, ut arundo videri poſ
& ſi quid ſicca arundine levius: impoſitu
vino (putabat enim ita depelli venena) m
properabat ad fundum, ut vix plumbum ce
rius. AL. Nec denſitas, nec raritas ſemper
cauſa eſt, ſed peculiaris & occulta in rebus c
gnatio, quæ facit ut quædam ſeſe amplecta
tur, aut refugiant, veluti magnes attrahit ch
lybem, vitis refugit braſſicam, & flamm
etiam è longinquo ad naphtham transvola
aliquanto inferiore loco poſitam, cum nap
tha ſit natura gravis, flamma levis. cv. Om
genus æris innatat argento vivo, ſolum auru
ſubſidit & circumvolvitur, cum argentum v
vum ſit materia liquidiſſima. AL. Non hab
quod reſpondeam, niſi peculiarem naturæ c
gnationem: ad hoc enim natum eſt argentu
vivum, ut purget aurum. cv. Cur Arethu
fluvius ſubter mare Sicanum tranſit,
potius innatat; cum antea dixeris m
aquam fluviatili eſſe graviorem? AL. N

ſidium eſt in cauſa, ſed arcanum. CV. Cur
ant cygni, cum homines eandem aquam
reſſi peſſum eant? AL. In cauſa eſt non tan-
n pennarum concavitas levitasque, verum
am ſiccitas, quam aqua refugit: hinc eſt
od in panno linove vehementer ſicco, ſi po-
aquam aut vinum, in globum ſe contrahit;
in humidum, mox ſpargitur. Itidem ſi in-
das liquorem in cyathum ſiccum, aut mar-
ibus pingui oblitis, & infundas aliquanto
s, quam cyathus capit, liquor circa me-
m citius colligit ſeſe in rotundum, quam
nſeat margines. CV. Cur in fluminibus na-
minus ſuſtinent oneris, quam in mari?
. Quia ſubtilior eſt fluviatilis aqua. Eadem
cauſſa volucres facilius ſeſe librant in aëre
ſſiore, quam vehementer ſubtili. CV. Cur
n ſubſidunt Flotæ [3]? AL. Quoniam cutis
e deſiccata & levior facta eſt, & humorem
puens. CV. Cur ferrum diductum in am-
m laminam natat, cum idem contractum
at? AL. Partim ſiccitas eſt in cauſa, partim
inter aquam & laminam mixtus. CV. Vtra
gravior, aqua an vinum? AL. Arbitror vi-
m non cedere aquæ. CV. Quam ob rem er-
qui ab œnopolis emunt vinum, aquam pro
o reperiunt in imo dolio? AL. Quia vinum
bet pingue quiddam, quod aquæ refugit li-
orem, non aliter quam oleum. Argumen-
n in promtu eſt: Quo vinum eſt genero-
s, hoc & difficilius admiſcetur aquæ, &
enſum ardet vehementius. CV. Cur in Aſ-
ltite lacu nullum corpus animalis vivum
rgitur? AL. Non eſt meum ad omnia na-
æ miracula reſpondere. Habet illa quædam
ana, quæ nos mirari voluit, ſcire noluit."

[3] Flotæ, piſces ſunt qui & fluenta Græcis πλῶται, & πλῶτες, à continua navigatione: nũquam enim ſubmerguntur. murænas eſſe volunt in freto Siculo.

CV. Cur homo macilentus obeſo gravior e,
ſi cætera ſint paria? AL. Quoniam oſſa de-
ſiora ſunt carne, & ideo graviora. CV. C
idem homo jejunus gravior eſt ſeipſo pran,
cum corpori onus acceſſerit? AL. Cibo po-
que ſpiritus augentur, & ii addunt corpori
vitatem. Vnde & hilaris levior eſt mœren,
& mortuus vivo longe gravior. CV. Sed
fit, ut idem homo, cum vult, faciat ſe grav-
rem, aut leviorem? AL. Contento ſpiritu r-
dit ſe leviorem, emiſſo graviorem. Sic
tat veſica inflata, & clauſa pertuſa ſidit.
quando Curio deſinet nobis occinere, c
CV. Deſinam, ſi mihi pauca etiam dixeris; c
lum utrum grave ſit, an leve. AL. An leve
neſcio; certe grave non poteſt eſſe, cum
naturæ igneæ. CV. Quid igitur ſibi vult ve
proverbium, Quid ſi cœlum ruat? AL. Qu
rudis antiquitas Homerum ſecuta credi
cœlum eſſe ferreum. Sed Homerus à colo
ſimilitudine ferreum dixit, non à ponde
quemadmodum nos cineraceum dicimu
quod cineris colorem præ ſe fert. CV. Eſt igit
cœlum coloratum? AL. Non vere, ſed tale n
bis videtur propter aërem, & liquorem m
dium: quemadmodum ſol nobis nunc rub
nunc fulvet, nunc candicat, cum is nihil t
lium mutationum recipiat. Itidem & iri
pictura non in cœlo eſt, ſed in aëre humid
CV. Verum, ut finiam, fateris cœlo nihil e
ſublimius, quacunque tegit orbem terra
AL. Fateor. CV. Et centro terræ nihil eſſe pr
fundius? AL. Scilicet. CV. Inter omnes reru
ſpecies quid eſt graviſſimum? AL. Aurum, op
nor. CV. Heic abs te vehementer diſſenti
AL. An ſcis aliquid auro gravius? CV. Scio,
qu

dem multis partibus. AL. Proinde me vi-
im doce, quando ſcis quod me neſcire pro-
or. CV. Quod igneos illos ſpiritus è ſum-
 cœli vertice depreſſit in ima Tartari (nam
collocant in centro terræ) nonne oportuit
mium eſſe graviſſimum? AL. Fateor: ſed
dnam fuit illud? CV. Peccatum, quod &
minum animas, quas Maro vocat auraï
plicis ignes, eodem demergit. AL. Si libet
iſtud Philoſophiæ genus demigrare, fateor
aurum, & plumbum eſſe plumeæ levita-
, ſi cum peccato conferatur. CV. Qui fiet
ur, ut qui hac ſarcina ſunt onuſti, ſubvo-
t in cœlum? AL. Profecto non video. CV. At
ſeſe parant ad curſum, ſaltumve, non ſo-
n quidquid eſt oneris abjiciunt, verum et-
n contento ſpiritu ſeſe reddunt leviuſculos;
ad hunc curſum ſaltumque, quo ferimur
 cœlum, non ſtudemus illud abjicere,
od omni ſaxo, omni plumbo gravius eſt.
. Faceremus, ſi vel micam ſanæ mentis ha-
remus.

EPICVREVS.

HEDONIVS [1], SPVDAEVS [2].

. QVid venatur meus Spudæus, quod ſic totus incumbit libro, neſcio quid ſe- *Hedonius, voluptuarius,* ἀπὸ τῆς ἡδονῆς. [1]
m murmurans? SP. Plane venor, Hedoni,
l nihil aliud quam venor. HE. Quid volumi-
 eſt, quod habes in ſinu? SP. Dialogi Cice-
nis de Finibus bonorum. HE. At quanto *Spudæus, frugalis, honeſtus.* [2]
ius eſſet quærere bonorum initia, quam fi-
s? SP. Sed Marcus Tullius finem boni ap-
llat, bonum omnibus numeris abſolutum,
od qui ſit aſſequutus, præterea nihil deſi-
ret. HE. Opus cum primis eruditum & elo-

quens: ſed num tibi videris aliquod operæ pr
tium feciſſe, quod ad veri cognitionem at
net? SP. Hoc mihi videor feciſſe lucri, qu
nunc magis etiam ambigam de finibus, qua
antea. HE. Agricolarum eſt ambigere de fir
bus. SP. Nec ſatis queo mirari, de re tanta i
ter tantos viros tantam fuiſſe ſententiarum p
gnam. HE. Nimirum, quia fœcundus eſt e
ror, cum ſimplex ſit veritas. Quoniam t
tius negotii caput ac fontem ignorant, div
nant, ac delirant omnes. Sed quæ ſententia t
bi videtur eſſe ſcopo vicinior? SP. Cum a
dio impugnantem M. Tullium, diſplicent ſi
gulæ: rurſus cum audio defendentem, f
prorſus ἐφεκτικός [3]. Mihi tamen Stoici v
dentur minus aberrare à vero. quibus prox
mum locum tribuo Peripateticis. HE. At m
hi nulla ſecta magis arridet, quam Epicure
rum. SP. Atqui inter omnes nulla damnatio
omnium ſuffragiis. HE. Miſſam faciamus n
minum invidiam, fuerit Epicurus, quale
quiſque velit: rem per ſe conſideremus. I
felicitatem hominis collocat in voluptate
eamque vitam judicat beatiſſimam, quæ pl
rimum habeat voluptatis, triſtitiæ quam m
nimum. SP. Sic eſt. HE. Quid dici potuit ha
ſententia ſanctius? SP. Imo clamitant on
nes hanc eſſe vocem pecudis, non homini
HE. Scio: ſed iſti errant in rerum vocabuli
Quod ſi de veris loquamur, nulli magis ſur
Epicurei quam Chriſtiani pie viventes. SP. Cy
nicis propiores: nam iſti ſe macerant jeju
niis, deplorant ſua commiſſa, & aut ſunt te
nues, aut benignitas in egenos conciliat ill
inopiam: opprimuntur à potentioribus, deri
dentur à pleriſque. Si voluptas adfert felicita
tem

[3] Id eſt, dubitans, Academicus: dicti Academici ἐφεκτικοὶ, quod nihil auderent certo definire.

m, hoc vitæ genus à voluptatibus quam lon-
ſſime videtur abeſſe. HE. Admittisne aucto-
tatem Plautinam [4]? SP. Si quid recte dicat.
E. Accipe igitur nequiſſimi ſervi dictum om-
bus Stoicorum paradoxis ſapientius. SP. Ex-
ecto. HE. Nihil eſt miſerius quam animus
bi male conſcius. SP. Non rejicio dictum:
d quid hinc colligis? HE. Si nihil miſerius
nimo ſibi male conſcio, conſequitur nihil
ſſe felicius animo ſibi bene conſcio. SP. Recte
uidem colligis: ſed in qua tandem regione in-
enies iſtum animum nullius mali ſibi con-
ium? HE. Malum appello, quod dirimit ami-
itiam inter Deum & hominem. SP. Et ab
oc mali genere puto perpaucos eſſe puros.
HE. Ego vero & purgatos habeo pro puris. Qui
xivio lacrymarum, ac pœnitentiæ nitro, aut
aritatis igni maculas abſterſerunt, eis non
olum nihil nocent peccata, verum etiam
requenter in majoris boni materiam cedunt.
P. Equidem nitrum & lixivium novi; igni
urgari maculas nunquam audivi. HE. Atqui
i adeas argentarias officinas, videbis aurum
gni purgari. Quamquam & ligni [5] genus eſt,
quod conjectum in ignem non exuritur, ſed
itidius ſplendeſcit, quam ulla poſſit aqua;
eoque vivum appellant. SP. Næ tu nobis ad-
ers paradoxum omnibus Stoicorum parado-
xis παραδοξότερον [6]. Vivunt illi vitam vo-
uptuariam, quos Chriſtus appellavit ob id
beatos, quod lugeant? HE. Mundo videntur
lugere, ſed re vera deliciantur, ac, quod dici
ſolet, toti melle peruncti ſuaviter vivunt, adeo
ut cum his collati, Sardanapalus, Philoxe-
nus [7], Apitius, aut ſi quis alius eſt volupta-

 tum

4 Plautus in Moſtell. ſcena 8.

5 Quidã legunt Lini, de quo vide Plinium, qui de re admiranda profert.

6 Id eſt, inopinabilius, ſive multo magis præter opinionem.

7 Philoxenus ſolebat naſi muccũ in catinum mungere, quo deterritis cæteris, lautius epularetur. Narrat ex Plutarcho Hermolaus Barbarus in præfatione Themiſtii.

tum ſtudio nobilitatus, triſtem ac miſera
peregerint vitam. SP. Nova narras; ſed vix c
denda. HE. Experire; & omnia terque qu
terque dices vera fuiſſe mea. Efficiam tame
ut arbitror, ne videatur usque adeo veri di
mile. SP. Accingere. HE. Faciam, ſi mihi pri
quædam conceſſeris. SP. Modo tu æqua p
ſtules. HE. Lucrum annummerabo, ſi forte
dederis. SP. Age. HE. Primum illud, opino
dabis, nonnihil intereſſe inter animam & co
pus. SP. Quantum inter cœlum & terram, i
ter immortale & mortale. HE. Deinde falſa b
na non eſſe ponenda in bonis. SP. Nihilo m
gis quam umbræ habendæ ſunt pro corpo
bus, aut præſtigiæ magorum, ſomniorum
ludibria, ducenda ſunt pro veris. HE. Hact
nus commode reſpondes. Dabis, opinor,
illud, veram voluptatem non cadere, niſi i
animum ſanum. SP. Quid ni? Nullus eni
ſole delectatur, ſi lippiant oculi; aut vino,
febris palatum infecerit. HE. Nec ipſe, ni fallo
Epicurus amplecteretur voluptatem, quæ lon
ge majorem cruciatum, multoque diuturnio
rem ſecum adduceret. SP. Non arbitror,
quis modo ſapiat. HE. Nec illud negabis, Deu
eſſe ſummum bonum, quo nihil pulchrius, ni
hil amabilius, nihil dulcius. SP. Iſtud nullu
iverit inficias, niſi Cyclopibus immanior. qui
tum poſtea? HE. Iam mihi donaſti, nullos ſua
vius vivere, quam qui pie vivunt; nullo
miſerius & afflictius, quam qui vivunt impie
SP. Plus igitur largitus ſum quam putabam.
HE. Sed quod recte datum eſt, ut ait Plato,
non oportet repoſcere. SP. Age. HE. Catella,
quæ habetur in deliciis, paſcitur lautiſſime, cu-
bat molliter, ludit ac laſcivit jugiter, an non
vivit

vit ſuaviter? SP. Vivit. HE. Optares tibi ta-
n vitam? SP. Bona verba, niſi pro homine
lim eſſe canis. HE. Fateris igitur præcipuas
luptates ab animo proficiſci, velut à fonte?
. Apparet. HE. Tanta enim animi vis eſt, ut
pe doloris externi ſenſum adimat: nonnun-
am quod per ſe eſt amarum, reddat jucun-
m. EP. Iſtuc quotidie videmus in amanti-
s, quibus dulce eſt pervigilium, & hibernis
ctibus excubare ad amicæ fores. HE. Iam
id reputa, ſi tantam vim habet amor huma-
s, qui nobis cum tauris & canibus eſt com-
unis, quanto plus valeat amor ille cœleſtis, à
riſti ſpiritu profectus: cujus tanta vis eſt,
mortem quoque, qua nihil terribilius, red-
t amabilem. SP. Quid alii ſentiant intus,
ſcio; certe carent multis voluptatibus, qui
hærent veræ pietati. HE. Quibus? SP. Non
teſcunt, non aſſequuntur honores, non con-
vantur, non ſaltant, non canunt, non olent
guenta, non rident, non ludunt. HE. De di-
tiis & honoribus nulla erat hic facienda
entio, quæ non adferunt vitam jucundam,
d ſolicitam potius & anxiam; de cæteris aga-
us, quæ cum primis venantur quibus ſtu-
o eſt ſuaviter vivere. Nonne quotidie vides
rios, fatuos & inſanos, ridentes ac ſaltan-
s? SP. Video. HE. Num putas illos ſuaviter
vere? SP. Hoſtibus contingat illa ſuavitas.
E. Quam ob rem? SP. Quia non adeſt ſana
ens. HE. Tu igitur malles jeſunus incum-
ere libro, quam ad eum modum delectari?
. Plane mallem vel agrum fodere. HE. Nam
ter divitem ac temulentum nihil intereſt, ni-
quod huic inſaniæ medetur ſomnus, illi vix
nedicorum cura ſuccurrit. Natura fatuus nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

differt ab animante bruto, præter forma[illegible] corporis; ſed levius miſeri ſunt, quos natu[illegible] genuit brutos, quam qui belluinis cupidita[illegible] bus obbrutuerunt. SP. Fateor. HE. Iam nu[illegible] tibi ſobrii videntur aut ſani, qui propter pr[illegible] ſtigias umbrasque voluptatum, & veras ani[illegible] voluptates negligunt, & veros ſibi cruciat[illegible] accerſunt? SP. Non videntur. HE. Non ſu[illegible] illi quidem temulenti vino, ſed amore, ſ[illegible] ira, ſed avaritia, ſed ambitione, aliisque pr[illegible] vis cupiditatibus; quæ longe pernicioſior [illegible] ebrietas, quam quæ vino contrahitur. Syr[illegible] ille in comœdia poſteaquam edormiverat vi[illegible] lum quod biberat, ſobria loquitur: at anim[illegible] vitioſa cupiditate ebrius, quam gravate red[illegible] ad ſeſe! quot annis urget mentem amor, ir[illegible] odium, libido, luxus & ambitio! quam mu[illegible] tos videmus ab adoleſcentia ad decrepitam u[illegible] que ætatem, ab ambitionis, avaritiæ, libid[illegible] nis, luxusque temulentia nunquam expergiſ[illegible] ac reſipiſcere! SP. Iſtiusmodi novi nimiu[illegible] multos. HE. Largitus es, falſa bona non e[illegible] in bonis ducenda. SP. Nec repoſco. HE. N[illegible] eſt vera voluptas, niſi quæ ex veris naſcitu[illegible] SP. Fateor. HE. Non ſunt igitur vera bon[illegible] quæ vulgus hominum per fas nefasque ven[illegible] tur. SP. Non arbitror. HE. Si vera eſſent b[illegible] na, non contingerent niſi bonis; & beatos re[illegible] derent quibus obveniunt. Quid autem vol[illegible] ptas? num vera videtur quæ non ex veris b[illegible] nis, ſed ex falſis bonorum umbris naſcitu[illegible] SP. Nequaquam. HE. At voluptas efficit [illegible] ſuaviter vivamus. SP. Maxime. HE. Nullus ig[illegible] tur vere vivit ſuaviter, niſi qui pie vivit, h[illegible] eſt, qui veris fruitur bonis: ſola autem piet[illegible] reddit hominem beatum, quæ Deum ſumm[illegible]

bon[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ni fontem homini ſola conciliat. SP. Prope-
odum aſſentior. HE. Nunc mihi vide quot
raſangis abſint à voluptate, qui vulgo viden-
r præter voluptates nihil ſequi. Primum ani-
us illorum impurus eſt, & cupiditatum fer-
ento vitiatus, ut etiamſi quid incidat dulce,
otinus amareſcat, quemadmodum fonte vi-
ato non poteſt non eſſe liquor inſipidus. De-
de non eſt vera voluptas, niſi quæ ſano per-
pitur animo. Nam irato nihil vindicta ju-
ndius: ſed ea voluptas vertitur in dolorem,
mul atq; morbus animum reliquerit. SP. Non
fragor. HE. Poſtremo voluptates illæ ſumun-
r ex falſis bonis: unde conſequitur & illas
ſe præſtigias. Quid porro diceres, ſi vide-
s hominem magicis artibus deluſum, veſci,
bere, ſaltare, ridere, plaudere, cum nihil ea-
m rerum vere adeſſet, quas ſe videre cre-
t? SP. Equidem & inſanum dicerem, & mi-
rum. HE. Simili ſpectaculo ipſe nonnunquam
terfui. Sacerdos erat, qui callebat artem
æſtigiatoriam. SP. Eam non didicerat è lit-
ris ſacris. HE. Imo è ſacerrimis, hoc eſt, ex-
ratiſſimis. Hunc aliquot aulicæ fœminæ fre-
uenter appellabant, ut acciperentur ab eo
onvivio, ſordes & parſimoniam opprobran-
s. annuit, invitavit. Venerunt jejunæ, quo
entius epularentur. Accubuerunt: nihil ab-
at, ut videbatur, lautitiarum: explerunt ſe-
affatim. peracto convivio, egerunt convi-
atori gratias, ac diſceſſerunt ſuam quæque
omum. At mox cœpit oblatrare ſtomachus:
emirantur quid eſſet hoc monſtri, ſtatim à
randio tam ſplendido eſurire ac ſitire. Res
ndem erupit, & in riſum abiit. SP. Et me-
to: præſtiterat domi lenticula placare ſto-
machum,

machum, quam inanibus ſpectris deliciari. HE. At mihi videtur multo magis eſſe ridiculum, vulgus hominum pro veris bonis inanes bonorum umbras amplecti; & his præſtigiis delectari, quæ non exeunt in riſum, ſed in luctus ſempiternos. SP. Quo propius intueor hoc mihi videre minus abſurda loqui. HE. Age, largiamur, ut interim in nomen voluptatis veniant, quæ re vera non ſunt: appellares ne mulſum dulce, cui longe plus eſſet admixtum aloës quam mellis? SP. Non dicerem ſi vel triens aloës eſſet admixtus. HE. Aut optares tibi malam ſcabiem, quod ſcalpendi ſit aliqua voluptas? SP. Non, ſi compos ſim mentis. HE. Fac igitur tecum ſubducas rationem, quantum amaritudinis admixtum ſit iſtis falſo nomine voluptatibus, quas gignit amor impudicus, libido illicita, comeſſatio ac temulentia. Omitto nunc, quod eſt omnium caput, conſcientiæ cruciatus, inimicitiam cum Deo, exſpectationem æterni ſupplicii. Quod obſecro in his voluptatibus genus eſt quod non ingens externorum etiam malorum agmen ſecum adducat? SP. Quænam? HE. Rurſus omittamus avaritiam, ambitionem, iram, ſuperbiam, invidiam, quæ per ſe triſtia ſunt mala: conferamus illa quæ præcipue delectationis nomine commendantur. Cum largiori potationi ſuccedit febris, capitis dolor, alvi tormina, ingenii ſtupor, famæ macula, memoriæ detrimentum, vomitus, & ruina ſtomachi, tremor corporis, num vel Epicurus exiſtimaret eam voluptatem expetendam? SP. Fugiendam diceret. HE. Cum adoleſcentes è ſcortatione novam lepram, quam nunc ὑποκορίζοντες [1] quidam

[1] *Id eſt, blandi appellatores, qui ſpecioſo nomine rem ſceleratam appellāt.*

am Neapolitanam ſcabiem appellant, ſibi, t fere fit, contrahunt, per quam toties ſit il s in vita moriendum, ſemperque vivum ca- laver circumferendum; nonne belle videntur πικουρίζειν [2]? SP. Imo ἐπὶ [3] κουρεῖα θεῖν. HE. Iam finge delectationis ac doloris æquili- rium: optaresne tam diu cruciari dolore den- ium, quam diu duravit potationis aut ſcorta- ionis voluptas? SP. Equidem mallem utroque carere: nam voluptatem emere dolore, non eſt lucrum, ſed penſatio: heic ſane potior eſt ἀναλγησία [4], quam Cicero auſus eſt indo- entiam appellare. HE. At nunc voluptatis illi- citæ titillatio, præterquam quod longe minor eſt cruciatu quem adducit, temporis etiam exigui eſt: lepra vero contracta per omnem vi- tam miſere diſcruciat; totiesque mori cogit, priusquam mori liceat. SP. Tales diſcipulos non agnoſceret Epicurus. HE. Luxuriæ comes plerumque eſt egeſtas, onus & miſerum & grave: libidinis immodicæ, paralyſis, tremor nervorum, lippitudo ac cæcutientia, lepra: at non hæc tantum. An non egregia negotiatio, nec veram, nec ſinceram, ad hæc brevem de- lectationem, tot tanto gravioribus ac diutur- nioribus commutare malis? SP. Vt non ac- cedat cruciatus, mihi ſtultiſſimus negotiator eſſe videatur qui gemmas vitro permutet. HE. Illud dicis, qui vera animi bona ob fuca- tas corporis voluptates amittat. SP. Ita ſen- tio. HE. Nunc redeamus ad exactiorem ſup- putationem. Nec febris aut egeſtas ſemper comitatur luxum, nec noua lepra aut para- lyſis ſemper comitatur Veneris immodicum uſum; ſed conſcientiæ cruciatus, quo nihil eſſe miſerius jam inter nos convenit, ſemper co-
mes

[2] *Id eſt, Epicurũ agere.*
[3] *Id eſt, ad tonſtrinas currere.*
[4] *Id eſt, doloris abſentia.*

mes eſt illicitæ voluptatis. SP. Imo præcurrit interdum, & in ipſa voluptate fodicat animum. Sunt tamen quos dicas hoc ſenſu carere. HE. Iam hoc ipſo infeliciores. Quis enim non malit ſentire dolorem, quam corpus habere ſtupidum & ſenſus expers? Verum ut nonnullis vel cupiditatum intemperantia, velut ebrietas quædam, vel vitiorum aſſuetudo, ceu callus quidam, mali ſenſum adimat in juventa; cum ad ſenectutem perventum fuerit, ac, præter innumera incommoda, quorum theſaurum ſuperioris vitæ commiſſa repoſuerunt, de propinquo terret mors nulli mortalium evitabilis, tanto gravius diſcruciat conſcientia, quanto magis per omnem vitam ſtupuit. tum enim, velit nolit, expergiſcitur animus. Senectus autem cum per ſe ſit triſtis, quippe multis naturæ incommodis obnoxia, quanto miſerior eſt, atque etiam turpior, ſi urgeat animus ſibi male conſcius? Convivia, comeſſationes, amores, choreæ, cantilenæ, cæteraque quæ juveni videbantur ſuavia, ſeni ſunt amara: nec aliud habet ætas illa quo ſe fulciat, niſi ſi adſit vitæ innocenter actæ recordatio, ac ſpes vitæ melioris. Hi ſunt duo ſcipiones, quibus nititur ſenecta. Quod ſi pro his ſubductis, imponas geminam ſarcinam, vitæ perperam actæ memoriam, & futuræ felicitatis deſperationem; obſecro quod animal fingi poteſt afflictius aut miſerius? SP. Equidem non video, etiamſi quis τὸ [5] ἵππου γῆρας objiciat. HE. Tum denique ſero ſapiunt Phryges: & illud veriſſime dictum, Extrema [6] gaudii luctus occupat: &, Non [7] oblectamentum ſuper cordis gaudium: &, Animus [8] gaudens floridam ætatem facit: Spiritus triſtis exiccat oſſa:

[5] *Id eſt, equi ſenectutē.*
[6] *Proverb.* 14.
[7] *Eccleſ.* 30.
[8] *Proverb.* 17.

oſſa: item illud, Omnes [1] dies pauperis, mali, hoc eſt, afflicti ac miſeri: ſecura mens quaſi juge convivium. SP. Sapiunt igitur qui mature rem faciunt, & colligunt viaticum venturæ ſenectuti. HE. Scriptura myſtica non tam humi repit, ut fortunæ bonis metiatur hominis felicitatem: is demum eximie pauper eſt, qui nudus eſt omni virtute, & animam ſimul cum corpore debet Orco. SP. Is quidem exactor eſt implacabilis. HE. Is vere dives eſt, qui Deum habet propitium. Quid autem metuat, qui talem habeat protectorem? num homines? minus poteſt univerſorum hominum poteſtas adverſus Deum quam culex adverſus elephantem Indicum. num mortem? ea piis tranſitus eſt ad æternam beatitudinem. num inferos? ſed confidenter Deo loquitur vir pius: Etſi [2] ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala; quoniam tu mecum es. Cur metuat dæmones, in pectore gerens eum quem tremunt dæmones? nam hominis pii mentem templum eſſe Dei, non uno in loco prædicat ſcriptura, vere ἀναντίῤῥητον [3]. SP. Equidem non video, quibus rationibus iſta queant refelli, quanquam videntur plurimum abeſſe à ſenſu communi. HE. Qui ſic? SP. Nam ad tuam ratiocinationem quivis Franciſcanus vitam ageret magis voluptuariam, quam alius, opibus, honoribus, breviter omni genere deliciarum affluens. HE. Adde monarchæ ſceptrum, ſi libet; adde pontificiam coronam, eamque è triplici fac centuplicem, modo detrahas animum ſibi bene conſcium, audacter dicam, hunc Franciſcanum, nudipedem, nodoſo fune cinctum, tenuiter ac viliter amictum, jejuniis, vigiliis ac laboribus attenuatum

[1] *Proverb.* 15.

[2] *Pſal.* 22.

[3] *Id eſt, authentica, cui nequit contradici.*

tum

tum, qui teruncium non habet in orbe, modo adſit bona mens, deliciosius vivere, quam ſi in unum hominem ſexcentos confles Sardanapalos. SP. Vnde igitur eſt, quod pauperes fere conſpicimus triſtiores divitibus? HE. Quia bis pauperes ſunt plerique. Alioqui morbus, inedia, vigilia, labores, nuditas, extenuant quidem corporis habitum, ſed tamen non in his tantum, ſed etiam in ipſa morte ſeſe exerit mentis alacritas. Animus enim quanquam illigatus eſt mortali corpori, tamen quoniam naturæ potentioris eſt, corpus ipſum quodammodo transformat in ſeſe, præſertim ſi ad vehementem naturæ impetum accedat ἐνέργεια [4] ſpiritus. Hinc eſt quod ſæpenumero videmus homines vere pios majore cum alacritate morientes, quam alios convivantes. SP. Iſtuc profecto non raro ſum admiratus. HE. Atqui non eſt admirandum, illic eſſe invincibile gaudium ubi adeſt omnis lætitiæ fons Deus. Quid autem novi eſt, animum vere pii hominis gaudere jugiter in mortali corpore, cum idem, ſi ad intima tartari demergatur, nullum felicitatis detrimentum facturus ſit? Vbicunque pura mens eſt, ibi Deus eſt: ubicunque Deus eſt, ibi paradiſus eſt: ubi cœlum eſt, ibi felicitas eſt: ubi felicitas eſt, ibi gaudium eſt verum, & alacritas ſincera. SP. Attamen ſuavius viverent, ſi abſint incommoda quædam, & adeſſent oblectamenta, quæ vel negligunt, vel non aſſequuntur. HE. Quæ vero mihi narras incommoda? quæ lege communi comitantur conditionem humanam? famem, ſitim, morbum, laſſitudinem, ſenectutem, mortem, fulmina, terræ motus, inundationes, bella? SP. Et iſta quoque. HE. At nos de mor-

[4] *Id eſt, efficacia.*

mortalibus interim agimus, non de immortalibus. Et tamen in his quoque malis longe tolerabilior eſt piorum conditio quam voluptates corporis per fas nefaſque venantium. SP. Qui ſic? HE. In primis, quoniam animos habent ad temperantiam ac tolerantiam exercitatos, cæteris moderatius ferunt ea quæ vitari non poſſunt. Dein quoniam intelligunt illa omnia à Deo immitti, vel ad purgationem criminum, vel ad exercitationem virtutis, non modo patienter, verum etiam gaudenter, tanquam obedientes filii, illa de manu propitii patris accipiunt, atque etiam gratias agunt vel pro clementi correctione, vel pro inæſtimabili lucro. SP. Sed multi ſibi accerſunt corporis moleſtias. HE. Sed plures adhibent medicorum remedia, quo corporis ſanitatem vel tueantur, vel recuperent. Cæterum accerſere moleſtias, hoc eſt, inopiam, adverſam valetudinem, perſequutionem, infamiam, niſi cúm huc impellit Chriſtiana caritas, non eſt pietatis, ſed ſtultitiæ. Cæterum quoties infliguntur ob Chriſtum & ob juſtitiam; quis auſit eos vocare miſeros, cum ipſe Dominus appellet eos beatos, & horum gratia gaudere jubeat? SP. Habent tamen interim & iſta ſenſum cruciabilem. HE. Habent, ſed quem facile abſorbet hinc metus gehennæ, illinc ſpes æternæ beatitudinis. Age, ſi tibi perſuaſum eſſet te nunquam ægrotaturum, aut ullam corporis moleſtiam ſenſurum in omni vita, ſi ſemel patiaris cuſpide aciculæ tibi ſummam pungi cutem; nonne lubens & gaudens acciperes tantillum dolorem? SP. Maxime. Imo ſi certo ſciam mihi nunquam in vita dolituros dentes, æquo animo patiar vel altius infigi acum, atque etiam ambas aures

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

res ſubula perforari. HE. Atqui quidquid i hac vita accidit afflictionis, levius ac brevi eſt ad æternos cruciatus, quam momenta neum acus vulnuſculum ad hominis vitam quamvis longam: nulla enim analogia rei f nitæ ad infinitam. SP. Veriſſima prædicas HE. Iam ſi quis tibi perſuadeat, te per omne vitam omni moleſtia cariturum, ſi ſemel ma nu flammam dividas, quod fieri vetuit Pytha goras, nonne lubens id faceres? SP. Ego ſane v centies, modo ne me fallat promiſſor. HE. Deu ne poteſt quidem fallere: ſed ille flammæ ſen ſus diuturnior eſt ad totam hominis vita collatus, quam tota vita collata ad cœleſte beatitudinem, etiamſi quis trium Neſtoru excedat annos. Siquidem illa quantumlib brevis manus injectio, nonnulla hujus vit portio eſt: ſed tota hominis vita, nulla porti eſt æternitatis. SP. Non habeo quod contradi cam. HE. Ad hanc igitur qui toto pectore, certaque ſpe properant, cum tam brevis ſit transcurſus, an credis eos hujus vitæ moleſtiis diſcruciari? SP. Non arbitror, modo adſit cert perſuaſio, firmaque ſpes aſſequendi. HE. Venio nunc ad oblectamenta, quæ objiciebas. Abſtinent à choreis, à comeſſationibus, à ſpectaculis: hæc nimirum ita contemnunt, ut fruantur multo jucundioribus, nec minus oblectentur, ſed aliter. Oculus [5] non vidit, auris non audivit, nec in cor hominis aſcenderunt quæ ſolatia Deus paraverit diligentibus ipſum. Beatus Paulus agnovit, quæ ſint cantica, quæ choreæ, quæ tripudia, quæ comeſſationes piarum mentium, etiam in hac vita. SP. At ſunt quædam voluptates licitæ, quas iſti ſibi ipſis interdicunt. HE. Etiam licitarum voluptatum im-

modicus

[5] *1 Corinth. 2. Eſaia 64.*

modicus uſus eſt illicitus: hunc ſi excipias, in cæteris omnibus ſuperant, qui videntur aſperam vitam degere. Quod poteſt eſſe magnificentius ſpectaculum; quam hujus mundi contemplatio? Ex eo longe plus capiunt voluptatis homines Deo cari, quam cæteri. Siquidem hi dum curioſis oculis contemplantur admirandum hoc opus, anguntur animo, quod multarum rerum cauſas non aſſequantur. In quibusdam etiam ceu Momi quidam obmurmurant opifici. neque raro naturam pro matre novercam appellant: quod convicium, verbotenus quidem naturam ferit, ſed re vera in eum redundat qui naturam condidit, ſi qua eſt omnino natura. At homo pius religioſis ac ſimplicibus oculis magna cum animi voluptate ſpectat opera Domini, patriſque ſui, demirans ſingula, nihil reprehendens, ſed pro cunctis gratias agens, cum reputat hæc omnia propter hominem eſſe condita: atque adeo in ſingulis rebus adorat omnipotentiam, ſapientiam, ac bonitatem conditoris, quarum veſtigia perſpicit in rebus conditis. Iam finge mihi eſſe aliquod palatium re vera tale, quale Pſychæ fingit Apuleius, aut ſi quod potes magnificentius elegantiusque: huc adhibe duos ſpectatores, alterum peregrinum, qui tantum viſendi cauſa venerit; alterum, ſervum aut filium ejus, qui conſtruxit hoc ædificium; uter impenſius delectabitur; hoſpes ille, ad quem illa domus nihil attinet; an filius, qui cariſſimi patris ingenium, opes ac magnificentiam in ædificio magna cum voluptate ſpeculatur; præſertim cum cogitat totum hoc opus ipſius gratia factum eſſe? SP. Percunctatio tua non eget reſponſo: ſed plerique non piis moribus, ſciunt cœlum & quæ

quæ cœlo clauduntur, hominis cauſa eſſe condita. HE. Sciunt plerique omnes : ſed non omnibus hoc venit in mentem ; & ſi venit in mentem, plus tamen capit voluptatis qui magis amat opificem : quemadmodum alacrius intuetur cœlum qui ad vitam cœleſtem adſpirat. SP. Veri ſimillima dicis. HE. Iam conviviorum ſuavitas non eſt ſita in lautitiis palati, aut coquorum condituris, ſed in proſpera corporis valetudine, & ſtomachi appetentia. Cave igitur putes ullum Lucullum cœnare jucundius appoſitis perdicibus, phaſianis, turturibus, leporinis, ſcaris, ſiluris, aut murænis, quam vir pius cibario pane, holeribus aut leguminibus, potu vel aquæ, vel cerviſiæ tenuis, vel vini probe diluti : propterea quod hæc accipit tanquam miſſus à benigno patre datos: omnia condit oratio, omnia ſanctificat precatio præcedens, ſacra lectio comes, magis animum reficiens, quam eſca corpus, & gratiarum actio ſuccedens : poſtremo ſurgit à menſa non diſtentus, ſed recreatus ; non onuſtus, ſed refectus ; & refectus mente pariter & corpore. An tu putas ullum iſtarum vulgarium cupediarum architectum convivari jucundius ? SP. Sed in Venere ſumma eſt delectatio, ſi quid Ariſtoteli credimus. HE. Et hac in parte vincit homo pius, non minus quam in convivio. rem ſic accipe : Quo vehementior eſt erga uxorem caritas, hoc congreſſus ille connubialis eſt jucundior. Nulli porro vehementius amant uxores ſuas, quam qui eas ſic diligunt, ſicut Chriſtus dilexit eccleſiam : nam qui eas voluptatis gratia diligunt, ne diligunt quidem. Adde, quod quo rarior eſt cum uxore congreſſus, hoc eſt ſuavior : quæ res nec impium poëtam latuit ; qui

qui ſcripſit, Voluptates commendat carior uſus. Quamquam minima voluptatis pars in coïtu ſita eſt. Longe major eſt in perpetuo convictu, qui inter nullos poteſt eſſe jucundior, quam inter eos, qui ſe Chriſtiana caritate ſinceriter amant, & amant pariter mutuo. In aliis frequenter cum ſeneſcente voluptate ſeneſcit amor. Chriſtiana caritas hoc magis vireſcit quo magis delectatio carnis decreſcit. An nondum tibi perſuaſi nullos vivere jucundius quam qui cum pietate degunt? SP. Vtinam itidem ſit perſuaſum omnibus! HE. Quod ſi Epicurei ſunt, qui ſuaviter vivunt, nulli verius ſunt Epicurei quam qui ſancte pieque vivunt. Et ſi nos tangit cura nominum, nemo magis promeretur cognomen Epicuri, quam adorandus ille Chriſtianæ philoſophiæ princeps. Græcis enim ἐπίκουρος auxiliatorem declarat. Cum naturæ lex eſſet vitiis tantum non obliterata, cum Moſis lex magis irritaret cupiditates, quam ſanaret, cum impune regnaret in mundo tyrannus Satanas, ſolus ille pereunti humano generi præſentaneam attulit opem. Proinde vehementer falluntur quidam, qui blaterant Chriſtum natura fuiſſe triſtem quempiam ac melancholicum, noſque ad inamœnum vitæ genus invitaſſe. Imo is unus oſtendit vitam omnium ſuaviſſimam, veræque voluptatis pleniſſimam: tantum abſit lapis ille Tantaleus. SP. Quid iſtuc ænigmatis eſt? HE. Ridebis fabulam: ſed hic jocus ſeria ducit. SP. Exſpecto jocum ſerium. HE. Narrant ii quibus olim ſtudio fuit philoſophiæ præcepta fabularum involucris tegere, Tantalum quendam adhibitum fuiſſe Deorum menſæ, quam volunt eſſe lautiſſimam. Cum hoſpes eſſet dimittendus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

dus, Iupiter hoc ſuæ dapſilitatis eſſe ratus,
conviva diſcederet absque xenio, permittit
quod vellet peteret, accepturus quidquid petii
ſet. Tantalus autem ſtolidus, ut qui beatitud
nem hominis, ventris & gulæ delectatio
metiretur, optavit, ut ſibi per omnem vita
liceret tali menſæ accumbere. Annuit Iupite
& ratum erat votum. Tantalus aſſidet menſ
omni genere deliciarum inſtructæ: appoſitu
eſt nectar; nec deſunt roſæ, nec odores, qual
bus Deorum nares poſſint oblectari; adſtat pc
cillator Ganymedes aut Ganymedi ſimilis, ci
cumſtant Muſæ ſuaviter canentes, ſaltat rid
culus Silenus, nec abſunt moriones: brevite
quidquid ullum hominis ſenſum poſſit oble
ctare. ſed inter hæc omnia ille ſedet triſtis
ſuſpirans & anxius, nec hilareſcens riſu, ne
attingens appoſita. SP. Quid in cauſa? HE. Quo
niam ſupra caput accumbentis de pilo pende
ingens ſaxum jam jam caſuro ſimile. SP. Eg
me à tali menſa ſubducerem. HE. Sed illi vo
tum tranſiit in neceſſitatem: neque enim Iu
piter tam placabilis eſt; quam noſter Deus, qu
pernicioſa vota mortalium reſcindit, ſi modo
pœniteat. Quamquam & alioqui, ne ſe Tan-
talus ſubducat, vetat idem lapis, qui prohibe
veſci. Metuit enim, ne ſi ſe commoverit, ili-
co ſaxi ruina conteratur. SP. Ridiculam fabu-
lam. HE. At nunc audi quod non rideat. Vul-
gus à rebus externis petit vitam jucundam,
cum eam non præſtet niſi mens ſecura: nam
ſibi male conſciis ſaxum multo gravius im-
pendet, quam impendet Tantalo. Imo non
impendet, ſed urget premitque mentem: nec
inani metu diſcruciatur animus; ſed in ſingu-
las horas exſpectat, ut conjiciatur in gehen-

nam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

um. Obſecro quid eſt tam ſuave in rebus hu-
anis, quod mentem tali ſaxo preſſam poſſit
re exhilarare? SP. Nulla profecto res, niſi vel
mentia, vel incredulitas. HE. Hæc ſi perpen-
rent adoleſcentes, qui voluptatibus ceu po-
lo Circeo dementati, pro vere jucundis am-
ectuntur mellita venena, quanto ſtudio ca-
rent, ne quid per incogitantiam admitte-
nt, quod in omnem vitam mordeat ani-
um? Quid non facerent, ut hoc viaticum pa-
rent ſenectuti venturæ, mentē ſibi bene con-
iam, & famam nulla labe contaminatam?
uid autem illa ſenectute miſerius, quæ cum
ſpicit in tergum, magno cum horrore videt,
uam ſpecioſa ſunt quæ neglexit, quam fœda
uæ amplexa eſt? Rurſus cum à fronte pro-
icit, cernit imminere diem ſupremum, &
hoc protinus æterna gehennæ ſupplicia.
. Feliciſſimos arbitror, qui primam ætatem
rvarunt incontaminatam; & in pietatis ſtu-
o ſemper proficientes, pervenerunt usque ad
nectutis metam. HE. Proximus locus debe-
r iis, qui à juvenili temulentia mature reſi-
uerint. SP. Sed quid conſilii das illi miſero
ni? HE. Nulli deſperandum, quam diu ſpi-
t: jubebo ad Domini clementiam confuge-
. SP. Sed quo fuit vita longior, hoc magis ac-
revit ſcelerum cumulus, jam arenam exupe-
ns quæ eſt in littore maris. HE. Sed eas are-
as longe ſuperant miſericordiæ Domini. Are-
a tametſi non eſt homini numerabilis, finito
men eſt numero: at Domini clementia nec
odum, nec finem novit. SP. Sed non eſt ſpa-
um brevi morituro. HE. Quo minus eſt ſpa-
ii, hoc clamet ardentius. Apud Deum ſatis
ngum eſt quod à terris ad cœlum valeat per-
tingere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tingere. Penetrat autem & brevis precatio co
lum, modo vehementi ſpiritus impetu ejac
letur. Euangelica peccatrix fertur per omne
vitam egiſſe pœnitentiam ; ſed latro in ip
morte quam paucis verbis impetravit à Ch
ſto paradiſum? Si toto pectore clamaverit, M
[6] Pſal. 50. ſerere [6] mei Deus ſecundum magnam miſe
cordiam tuam; Dominus tollet ſaxum Tant
leum, dabit auditui illius gaudium, & lætitia
& exultabunt de condonatis peccatis oſſa p
contritionem humiliata.

FINIS.

CORONIS APOLOGETICA

PRO

COLLOQVIIS

ERASMI,

Ex ipſius ſcriptis, quantum per otium licuit, fideliter collecta

à

P. S.

Accedit ejuſdem

DE COLLOQVIORVM VTILITATE

Diſſertatio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Viro Clariſſimo

PETRO SCRIVERIO

Amico veteri

DANIEL HEINSIVS S.D.

MVlta ſunt quæ pridem nos conjungunt, Vir Clariſſime. inprimis autem literarum amor atq; eorum admiratio quos hæ commendant. Inter quos Eraſmus noſter; non naturæ minus quam Bataviæ parentis ſuæ decus ac miraculum: in tanta eruditionis luce ac veritatis, quam ſtertentibus pleriſque invexit, adhuc ſcopulus eorum, qui hanc ferre nondum didicerunt. Quæ autem cauſa ſemper fuit, quod ad Solem, quibus firmi parum oculi, caligent; eadem futura ſemper eſt, cur Solem hunc diſſimiles non ferant. Nocte ipſa atque in tenebris exortus eſt, quas ſemper amant atque amabunt, quorum interfuerat, ne unquam generi mortalium luceſceret: qui die medio, connivent, oſcitant, pandiculantur, ac per intervalla, ut ſomniculoſi ſolent, ubi ſe attollunt, lucem ipſam deteſtantur, quam oderunt, quam defugiunt. Heſternum merũ, necdum edormiſſe dicas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Ipſe, cum ſe totum, atq; in ſolidum deb
ret ſibi, eo præceptore uſus, qui futur
erat publicus Europæ, hoc eſt, ſemet, libe
tatem, pietatem, eruditionem, ita cu
judicio conjunxit, ut in expugnandis p
blicis erroribus ac morbis totus, unu
hoc cum cura ageret: ſolius verita
cliens idem ac patronus. nulli, quod ſti
pendum, ſupplex: nulli Reipublicæ a
Principi in terris, vitæ cauſa, ut ple
que, aut ſtipendioli, addictus. ne fortu
quidem, cujus eruditi quoq; legibus in
perioq; haud raro ancillantur, vel obn
xius vel manceps: patrocinii nullius, n
judicii, non opum aſſectator, non culin
Qui ita denique egit ita vixit, ut, cu
ſibi viveret, de omnibus præclare mer
retur. Ipſe pars haud contemnenda un
verſi, neque minus neceſſaria qua
ipſa rerum elementa: ſine quibus totu
hoc, nec eſt, nec conſtat. Cum majo
interim quam quiſquam hactenus i
vidia commiſſus, eos, qui vel erudi
nollent, vel monenti optime detraheren
ridendo ſapere aut plorare juſſit, volui
non minus ad amœnitatem quam a
omnium cognitionem natus. Script
Euangelica ac Apoſtolica Latine dedi
Paraphraſi ſententiam eorum candid
expreſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

preſſit. Scripta Patrum ſpuria ac ille-
tima a veris ſeparavit ac diſtinxit.
ontroverſias tractavit, intellexit. Ali-
erraſſe dicet. Quod eſt hominis. nec hoc
e ſe negabit qui ſe hominem non diffite-
ur. Vitam quæ plerunque vivitur, non
liter inſpexit, quam qui inſtrumento a
echanicis reperto, eminus quæ vident,
ulis ſubjiciunt, ac, quaſi cominus, ex
rte intuentur. ut ſic de futuris, quod
rudentiæ eſt, judicaret. Non minus in-
erim ſecurus, quam qui ludos ſcenicos
um voluptate, extra ſcenam ipſi, ea le-
e tamen, ut ſententiam mox ferant,
ntuentur. Et, ut medici nonnulli, re-
rimenta ac urinam contemplantur, ut
on recte affectos valetudini reſtituant
c ſibi: ita noſter ſordes quoq; vitiorum
ontrectavit, ut errori mederetur. nun-
quam triſtis aut moroſus, & ubiq; ſuus.
Vere Terminus, quem cum effigie deli-
neatum vides. qui ut olim Diis cæteris
edentibus in templo de manubiis erecto
reſtitiſſe fertur, ita hic nec ſtatione ho-
ſtibus nec loco ceſſit. Nusquam tamen
magis quam in lepidiſſimo Colloquiorum
libro hanc ideam animi expreſſit: in quo
medicum, non gravem, non moroſum,
ſed feſtivum ac familiarem, agit. Quic-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

quid luditur aut dicitur, e vita medi petitum, eſt, ut hanc emendet. ita, u eadem opera, & linguæ, quæ non pauci ſordibus infecta erat, medeatur: bar baris præcipue infeſtus. Verus Proteus qui ut formas quaslibet induere, ac pr perſona qualibet repræſentare natus, it ſimilis ubique ſui; hoc eſt, ſimplex candi dusque. ut ii quoque, quos ad partes vo cat, vel inviti, quod non omnes aſſe quuntur, Batavum agnoſcant. Sed ne ignorabat, quis Dialogi jam olim uſu eſſet. quem Philoſophiæ a Platone cæte risque ſapientiæ conſultis conſecratum ad theatrum Comici antiqui, ad face tias jocosque, numeris exutum, Lucia nus revocarat. Nihil illi magno conſtat omnia ex tempore ut nata, ita huic & occaſioni lepide accommodata ſunt. Qu deeſſe illi tempeſtate ea nunquam potuit, qua ludos maxime exhibebant, qui religionis pariter ac pietatis larva utebantur. Quam detractam, veritati pariter ac genio ſuſpendit. Hoc volebam. ne quia de eo ipſe judicem neſcires, de quo optime tum judicare tum mereri ſoles. Quis enim neſcit, quantum ſcripta ejus tibi debeant? Vale, & me ama. Lugd. Bat.

An. cIↃ IↃ c XXXVI.

D E

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

DE SYCOPHANTIIS ET impoſturis cujuſdam Dominicani, qui in Gallia

COLLOQVIA ERASMI à ſe ridicule interpolata edi curaverat,

ERASMI ADMONITIVNCVLA.

PRodierat Colloquiorum libellus, partim è confabulationibus domeſticis, partim è ſchedis meis conſarcinatus; ſed admixtis næniis quibusdam, non tantum ineptis, verum etiam male Latinis, planeque ſolœcis. & hoc nugamentum miro applauſu exceptum eſt, ut in his rebus quoque ludit fortuna. Coactus ſum igitur hiſce næniis manum admoliri. Tandem adhibita paulo majore cura, non pauca adjecimus, ut eſſet juſta libelli magnitudo. jamque vel hoc honore dignus videri poſſet, ut Ioanni Eraſmio Ioannis Frobenii filio, puero tum ſex annos nato, ſed indole incredibili, dicaretur. id factum eſt anno MCCCCCXXII. Quamquam hujus operis natura eſt, ut quoties viſum fuerit recipiat acceſſionem. Itaque in gratiam ſtudioſorum & Ioannis Frobenii frequenter jam auctarium adjecimus; ſed ita temperatis argumentis, ut præter lectionis voluptatem, ac ſermonis expoliendi fructum, ineſſet quod ad mores quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

que formandos conduceret. Porro donec pra
ter meras ineptias nihil haberet ille libellu
miro omnium favore legebatur. Vbi acceſſi
rat uberior utilitas, non potuit effugere τὰ
συκοφαντῶν δήγματα. Theologus quidar
Lovanienſis mire lippiens oculis, ſed mult
magis ingenio, vidit illic quatuor locos Hære
ticos. Accidit & aliud quiddam huic operi me
morabile. Excuſum eſt nuper Lutetiæ corre
ctis, hoc eſt depravatis, aliquot locis, quæ vi
debantur attingere Monachos, Vota, Peregri
nationes, Indulgentias, aliaque hujus generis
quæ ſi plurimum valerent apud populum, ube
rior eſſet iſtis quæſtus. Verum hoc fecit adeo
ſtulte, adeo indocte, ut ſcurram quempiam e
trivio fuiſſe jures: quum auctor tam inſulſæ fa-
bulæ feratur Theologus quidam ordinis Do-
minicani, natione Saxo. quorſum attinet ad-
dere nomen & cognomen, quod nec ipſe cu-
pit ſupprimi? neſcit tale portentum pudeſce-
re; citius laudem etiam petat ex ſcelere. Addi-
dit Impoſtor novam Præfationem meo nomi-
ne, in qua fecit tres viros in uno puero inſti-
tuendo ſudantes; Capitonem, qui tradidit li-
teras Hebraicas: Beatum, qui Græcas: me, qui
Latinas. Horum utroque facit me tum litera-
tura, tum pietate inferiorem; ſignificans in
Colloquiis inſperſa quædam quæ Lutheri reſi-
piant dogmata. Atque hic ſcio quoſdam ſub-
laturos cachinnum, quum legent Capitonem
ab iſto, qui ſic odit Lutherum, optimi doctiſ-
ſimique viri elogio prædicatum. Hæc atque
hujuſmodi multa me loquentem facit, hujus
audaciæ exemplo ſumpto ex epiſtola Hiero-
nymi, qui queritur æmulos ſuos ipſius nomi-
ne confictam epiſtolam ſparſiſſe apud Afros in
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

conventu Epiſcoporum, in qua fateretur ſe deceptum à Iudæis quibusdam falſo vertiſſe Vetus Teſtamentum ex Hebræis. Et omnino perſuaſiſſent eam epiſtolam eſſe Hieronymi, ſi ſtilum Hieronymi aliqua ex parte potuiſſent aſſequi. Hoc facinus quum Hieronymus referat velut extremæ deploratæque malitiæ, tamen unum hoc arriſit iſti Phormioni; quod eſt quovis libello famoſo ſceleratius. Sed defuit malitioſæ voluntati facultas perficiendi quod deſtinarat. ſtilum Eraſmi quamvis incultum aſſequi non potuit: ſic enim claudit florulentam ſuam Præfationem: *Ita monuit ætas, ita juſſit pietas, ut dum vivere datur prægravi ſenecta ſcripta mea repurgem, ne functos manes triſtibus transſcribant ſequaces inferiis.* Quum talis ſit totus hominis ſermo, tamen non veritus eſt ſuos floſculos noſtris coronis intexere; aut inſaniſſime ſibi placens, aut peſſime ſentiens de judiciis Theologorum. nam his iſta cudit; quos omnes tam ſtupidos eſſe putat, ut non ſtatim deprehenſuri ſint, infeliciter aſſutos hujus pannos. Tam abjecte ubique adulatur Galliæ, Lutetiæ, Theologis, Sorbonæ, Collegiis, ut nemo mendicus poſſit abjectius. Itaque ſi quid parum magnifice dictum videtur in Gallos, tranfert in Britannos; ſi quid in Lutetiam, vertit in Londinum. Addidit quædam odioſa, velut à me dicta, quo mihi conflet invidiam apud eos quibus dolet me eſſe charum. Quid multis? paſſim ſuo commodo reſecat, addit, mutat, veluti ſus oblita cœno volutans ſeſe in horto alieno, nihilque non conſpurcans, perturbans, evellens; nec interim ſentit perire captatam à nobis argutiam. Etenim quum ille cuidam dicenti, *ex*

Hollando verſus es in Gallum, reſpondetur, *Quid? an capus eram, quum hinc abirem?* ille mutavit, *ex Hollando verſus es in Britannum. Quid? an Saxo eram, quum hinc abirem?* Rurſum, quum idem dixiſſet, *Veſtis indicat te mutatum ex Batavo in Gallum*; ille ex *Gallo* facit *Britannum*: quumque ille reſpondiſſet, *hanc metamorphoſin malim, quam in Gallinam*, alludens ad *Gallum*; ille mutavit *Gallinam* in *Bohemum*. Mox, quum jocatur *ſe Latinum ſermonem ſonare Gallice*, ille pro *Gallice* vertit *Britannice*; & tamen reliquit quod ſequitur, *Nunquam igitur bona carmina facies, quia periit tibi ſyllabarum quantitas.* quod in Britannos non congruit. Item, quum illic dicatur, *Quid accidit Gallis, ut bellum ſuſcipiant cum Aquila?* ille ſic corrumpit jocum, *Quid accidit pardis, ut bellum ſuſcipiant cum liliis?* quaſi lilia ſoleant prodire in bellum. Interdum non ſentit ea quæ ſequuntur cum his quæ mutavit non cohærere. Velut hoc ipſo in loco. Ego ſcripſeram, *Eſtne Lutetia immunis à peſtilentia?* ille mutat, *Eſtne Londinum immunis à peſtilentia?* Rurſus alio loco, quod à quodam dicitur, *Quid trepidamus hunc gallum lacerare?* ille *gallum* vertit in *leporem*; nec tamen mutavit quod ſequitur, *utrum mavis de ala, an de poplitibus?* Porro quum Dominicalibus adeo tenere faveat, ut voluerit, apud illos ſedere Commiſſarios; tamen Scotum atrociter attactum æquo fert animo. Nec enim mutavit quod illic dicit quidam, *citius patiar perire totum Scotum, quam libros unius Ciceronis.* Verum ut hæc ſtultitiæ plena ſunt, ita inſunt permulta quæ parem habent ſtultitiæ junctam malitiam. Quidam illic irridet ſodalem, qui

quum

quum eſſet perditæ vitæ, tamen fideret bullis Indulgentiariis: hic Corrector facit illum fatentem ſe cum Luthero ſuo ſentire Indulgentias Pontificias nihil valere; ac mox fingit eundem reſipiſcentem, profiteri erroris ſui pœnitentiam. Atque hæc videri vult à me correcta. O miros fidei Atlantes! Hoc perinde ac ſi quis offis ſanguine imbutis vulnus mentiatur in humano corpore, ac mox idem ſublatis quæ admoverat, vulneri medeatur. Dicit illic puer quiſpiam, *confeßionem quæ fit Deo præcipuam eſſe*; ille correxit, aſſeverans *confeßionem quæ fit Sacerdoti præcipuam eſſe.* ita proſpexit periclitanti Confeſſioni. Vnum hoc exempli cauſa retuli, quum in hujus generis ſycophantiis creber ſit. Atque hæc reſpondent palinodiæ, quam ille ſub meo nomine pollicetur in falſaria Præfatione. quaſi cujusquam ſit canere palinodiam erroris alieni: aut quaſi quicquid illic ſub quacunque perſona dicitur, meum ſit dogma. Nihil enim me movet, quod hominem nondum ſexagenarium facit prægravi ſenecta. Olim capitale erat edere quicquam alieno nomine, nunc tales ſycophantias in vulgus ſpargere, ficto ipſius nomine qui traducitur, ludus eſt Theologorum. nam vult Theologus videri, quum res illum clamitet ne pilum quidem tenere rei Theologicæ. Nec dubito, quin furcifer ille mendaciis ſuis impoſuerit famelico typographo: non enim arbitror quemquam eſſe tam inſanum, qui ſciens tam indoctas nænias velit excudere. Deploratam hominis audaciam mirari deſii, poſteaquam intellexi illum eſſe pullum è nido Bernenſi quondam elapſum, plane ἐκ κακοῦ κόρακος κάκιστον ᾠόν. Illud demiror, ſi verum eſt quod adfertur,

tur, apud Pariſios eſſe Theologos qui ſibi plaudant, quod tandem nacti ſunt hominem qui eloquentiæ ſuæ fulmine disjiciat univerſam Lutheri factionem, & Eccleſiam priſtinæ reſtituat tranquillitati. Nam ſcripſit & adverſus Lutherum, ut audio. Et poſtea Theologi queruntur ſe à nobis traduci, qui ſtudia ipſorum tantis vigiliis adjuvamus; quum ipſi volentes amplectantur talia monſtra, quæ plus dedecoris adferunt ordini Theologorum, atque etiam Monachorum, quam quivis quamlibet maledicus hoſtis poſſet. Qui tale facinus audet, idem non dubitabit incendium, aut veneficium admittere. Atque hæc excuduntur Lutetiæ, ubi nefas eſt vel Euangelium excudi, niſi Theologorum cenſura comprobatum. Hoc Colloquiorum opus poſtremum exiit auctum coronide, anno M CCCCC XXIIII, menſe Septembri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

ERASMVS ROTERODAMVS
THEOLOGIS LOVANIENSIBVS,
fratribus in Domino chariſſimis,
S. D.

RES ad me delata eſt, non ſolum rumore, ſed ex amicorum haud futilium literis, & illa nominatim exprimentium quibus verbis, quo loco, apud quos mihi intentata ſit calumnia per illum perpetuo ſui ſimilem; cujus etiam mores ac priora geſta faciunt, ut quod alioqui probabile futurum erat, pro comperto poſſit haberi. Proinde non arbitratus ſum mihi diſſimulandum eſſe: præſertim apud Vos, quorum partes erant tam effrenem hominis petulantiam, ſi non mea cauſa, certe ordinis veſtri gratia coërcere.

Iactat ac vociferatur, in libello Colloquiorum quatuor eſſe loca, plusquam Hæretica: De *eſu carnium*, & *jejunio*: De *Indulgentiis*, ac de *Votis*. Hoc quum ille fortiter & impotenter aſſeveret, tamen ſecus habere comperiet, quisquis libellum legerit integre. Quod ſi cui non vacat ejusmodi nugas legere, rem paucis aperiam. Id vero priusquam aggrediar, tria quædam præfari viſum eſt.

Primum, hac in re non poſſe mihi objici contemptum Edicti Cæſarei, quod audio publicatum VI Maii, anno M IↃ XXII, quum hic libellus multo ante fuerit excuſus: idque, Baſileæ. ubi tamen nullum adhuc Cæſaris Edictum vel publice vel privatim fuit exhibitum.

Deinde, quod in eo libello non trado dogmata Fidei, ſed formulas loquendi Latine: tametſi

metſi quædam admixta ſunt obiter, quæ faciunt ad bonos mores. Quod ſi Grammaticus præſcripto themate Germanico, Gallicove, ſic doceret pueros hunc ſenſum Latine reddere: *Vtinam nihil edant præter allia, qui nobis hos dies piſculentos invexerunt.* Aut hoc: *Vtinam inedia pereant, qui liberos homines adigunt ad jejunandi neceßitatem.* Aut hoc: *Digni ſunt ut fumo pereant, qui nobis Diſpenſationum ac Indulgentiarum fumos tam care vendunt.* Aut hoc: *Vtinam vere caſtrentur, qui nolentes arcent à matrimonio.* Quæſo, num is cauſam dicere cogeretur, qui ſententiam, licet improbam, doceret verbis bene Latinis efferre? Neminem arbitror eſſe tam iniquum, qui hoc cenſeat æquum.

Tertio, cumprimis illud videndum erat, qualis ſit perſona cui ſermonem in dialogo tribuo. Non enim illic facio Theologum concionantem, ſed bellos homunculos inter ſe nugantes. Quod ſi quis tam iniquus ſit, ut nolit mihi ſuffragari perſonæ qualitatem, is eadem opera debet imputare, quod illic Auguſtinus (opinor) quidam contemnit honeſtum Stoicorum, & præfert ſectam Epicureorum, qui ſummam boni poſuerunt in voluptate. Idem imputet, quod illic miles quidam inter multa, quæ ſane militariter loquitur, ait ſe velle quærere ſacerdotem confeſſurus, cui quamminimum ſit bonæ mentis. Idem imputaret, opinor, ſi in Dialogo tribuerem Ario ſermonem ab Eccleſiaſtico dogmate diſſonantem. Hæc ſi mihi abſurde imputarentur, cur in cæteris non debet reſpici perſonæ qualitas? Niſi forte, ſi Turcam loquentem facerem, mihi cenſeant imputandum quidquid ille diceret.

Hæc

Hæc præfatus, in genere de locis ab iſto taxatis pauca dicam. In primo loco puer quidam, ſedecim annos natus, ait ſe confiteri peccata duntaxat certo capitalia, aut vehementer ſuſpecta: quum Lutherani, ſicut audio, doceant non eſſe neceſſe confiteri omnia crimina capitalia. Proinde res ipſa declarat, hunc pueri ſermonem multum diſſonare à dogmate quod vos damnatis. Mox puer idem rogatus, an ipſi ſufficiat confiteri Chriſto; Reſpondet, ſatis futurum animo ſuo, ſi idem viſum fuiſſet Eccleſiæ proceribus. Ex hoc rationatur non per artem Dialecticam, ſed per malitiam ſycophanticam: Me videlicet autorem eſſe, hanc *Confeßionem*, qua nunc utimur, non eſſe inſtitutam à Chriſto, ſed ab Eccleſiæ præſulibus. Iſta collectio poſſet videri probabilis, ſi Chriſtus non eſſet unus è primatibus Eccleſiæ, quum juxta Petri dictum ſit Princeps paſtorum, ac juxta vocem Euangelicam, Paſtor bonus. Ergo qui proceres Eccleſiæ dicit, non excludit Chriſtum, ſed complectitur & illum cum Apoſtolis, & Apoſtolorum ſucceſſoribus. quemadmodum qui præcipua corporis membra nominat, non excludit caput. Quod ſi cui videbitur hæc reſponſio non carere ſtropha: age, demus puerum illum ſenſiſſe de puris hominibus, Eccleſiæ proceribus: An puero non eſt ſatis quod in confitendo ſequitur autoritatem illorum, etiamſi non habeat certum, an Pontifices potuerint hoc inſtituere de ſuo, an tradiderint nobis ex inſtitutione Chriſti? quum illi ſit animus parere, quocunque modo tradiderint. Ne mihi quidem ipſi ſatis adhuc plene conſtat, quod Eccleſia definierit hanc Confeſſionem, ut nunc fit, eſſe ex inſtitutione Chriſti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Chriſti. Sunt enim permulta argumenta, mihi quidem inſolubilia, quæ ſuadent contrarium. Et tamen hunc animi mei ſenſum ubique ſubmitto judicio Eccleſiæ, libenter ſequuturus ſimul atque certum vigilans claram illius vocem audiero. Iam, ſi maxime hoc expreſſiſſet Bulla Leonis, & aliquis vel neſciret, vel non meminiſſet, ſufficeret interim (opinor) hac in re obſequi autoritati Eccleſiæ, cum animo parendi, ſi & illud conſtaret. Neque vero recte colligi poteſt, *Hæc Confeſſio eſt ex inſtitutione hominum, ergo non habet autorem Chriſtum.* Apoſtoli inſtituebant Eccleſiarum diſciplinam, haud dubie, quin ex inſtitutione Chriſti: inſtituebant Baptiſmum, inſtituebant Epiſcopos; ſed autoritate Chriſti. Et tamen negari non poteſt, multa hujus Confeſſionis pendere ex conſtitutione Pontificum: videlicet, quod confitemur ſemel in anno, quod ad Paſcha, quod huic aut huic ſacerdoti; quod nos quivis ſacerdos abſolvit à quibuslibet admiſſis. Ex his arbitror liquere, quam ſit manifeſta calumnia, quod ad *Confeſſionem* attinet.

Porro, non ſit illic mentio *de jejunio*, ad quod nos hortatur Euangelium, & Apoſtolicæ literæ, ſed *de delectu ciborum*, quem palam contemnit in Euangelio Chriſtus, nec raro damnant Paulinæ literæ: præſertim Iudaïcum, & ſuperſtitioſum. Dicet aliquis, hoc eſt accuſare Pontificem Romanum, qui hoc præcipiat quod damnat Apoſtolus. Quid doceat Euangelium, in propatulo eſt. Pontifex ipſe declaret, quo animo jubeat quod non exigit Euangelium. Quamquam nullus illic dicit, quod neſcio an doceat Lutherus, conſtitutiones Pontificum non reddere nos obnoxios

cri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

crimini, niſi contemptus acceſſerit. Imo qui loquitur illic, concedit Pontificem poſſe conſtituere: tantum quærit, an hic fuerit animus Pontificis, obligare ex æquo omnes ad carnium abſtinentiam; ſic, ut qui comederit, obnoxius ſit Gehennæ, etiamſi non accedat perverſus contemptus. Et qui hoc dicit in Colloquiis, addit ſe non aliter odiſſe piſces, quam anguem. Sunt autem quidam ſic affecti, ut piſcis ſit illis venenum. quemadmodum inveniuntur, qui ſimiliter abhorreant à vino. Qui ſic affectus eſt erga piſces, ſi prohibeatur veſci carnibus & lactariis, nonne dure tractabitur? An hunc quiſquam homo velit obnoxium fieri pœnæ Gehennæ, ſi pro corpuſculi neceſſitate veſcatur carnibus? Si quævis conſtitutio Pontificum & Epiſcoporum obligat ad pœnam Gehennæ, dura nimirum eſt conditio Chriſtianorum. Si quædam obligant, quædam non obligant, nemo melius declarabit animum ſuum quam ipſe Pontifex. Atque id ſane declaratum eſſe, faceret ad tranquillitatem conſcientiarum. Quid ſi Pontifex aliquis ſtatueret, ut ſacerdotes incederent cincti: an probabile erit eum hoc animo ſtatuiſſe, ut ſi quis ob dolorem renum deponeret cingulum, redderetur obnoxius Gehennæ? Non opinor. Divus Gregorius conſtituerat, Ut ſi quis noctu cognoviſſet uxorem, abſtineret poſtridie ab ingreſſu templi: hic, ſi quis diſſimulato coitu, templum fuiſſet ingreſſus, non ob aliud, niſi ut audiret Euangelicam concionem, an is obnoxius fieret Gehennæ? Non arbitror virum ſanctiſſimum fuiſſe tam immitem. Si quis cum ægrotante uxore veſceretur carnibus, quod aliter ad edendum non poſſet provocari, &

vale-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

valetudo poſceret cibum, num Pontifex vellet illum ob id factum eſſe obnoxium Gehennæ? Hoc tantum ibi quæritur, nec quicquam aſſeveratur. Et certe ante Cæſaris Edictum hiſce de rebus licebat quærere.

Iam vero nec illic, nec alibi ſimpliciter damno Pontificum *Indulgentias*. quanquam hactenus plus ſatis indultum eſt illis. Tantum quidam ridet congerronem ſuum, qui quum alias eſſet nugaciſſimus nugator (nam talis fingitur) tamen præſidio Bullæ credebat ſe perventurum in cœlum. Hoc adeo non arbitror Hæreticum eſſe, ut exiſtimem nihil eſſe ſanctius, quam admonere populum, ne Bullis confidant, niſi ſtudeant mutare vitam, & pravos affectus corrigant.

Sed ridentur illic *Vota*. Imo ridentur & admonentur iſti, quorum plurima turba eſt, qui domi relictis liberis & uxore, voto temere inter pocula concepto, cum aliquot combibonibus Romam, Compoſtellam, aut Hieroſolymam procurrunt. Quanquam, ut nunc ſunt mores, arbitror ſanctius in totum homines à talibus Votis dehortari, quam adhortari.

Hæ videlicet ſunt execrabiles Hæreſes, quas ille Lynceus vidit in libello puerili. Mirum autem cur non excutiat & Catunculum meum, & Mimos Publianos. Quis non intelligit iſta proficiſci à privato quodam odio? Quanquam à me quidem in nulla re læſus eſt, niſi quod favi bonis literis, quas ille plus quam capitaliter odit, nec ſcit quam ob rem. Et interim gloriatur, ſibi quoque telum eſſe, quo ſe ulciſcatur. Si quis illum in convivio dixerit Corœbum aut ebrium, ille viciſſim in concione clamabit eum hæreticum, aut falſarium, aut ſchiſma-

ſchiſmaticum. Credo, ſi coqua in cœnâ poneret carnes aduſtas, poſtridie in concione clamaret illam de hæreſi ſuſpectam. Nec pudeſcit, aut reſipiſcit, toties ipſa re deprehenſus in manifeſto mendacio.

Primum, quam ſtulta, quam inſana blateravit in Novum Teſtamentum à me recognitum? Deinde, quid inſanius illa voce, quam jecit in Iacobum Fabrum & me, quum ipſa res loqueretur illum non intelligere quid mihi cum Fabro conveniret, aut quid eſſet in controverſia? Quid impudentius, quam quod in publica lectione falſi crimen & hæreſim impegit, quod juxta Græcos verterim: *Omnes quidem non reſurgemus, ſed omnes immutabimur.* Quid furioſius, quam quod Mechliniæ in publica concione monuit populum, ut caveret ab hæreſi Lutheri & Eraſmi? Quid enim nunc commemorem, quas voces evomat verius quam eloquatur in lautis conviviis, quoties è poculis accreſcit zelus domus Dei? Nuper apud Hollandos dixit me apud Theologos Lovanienſes haberi pro falſario. (ſcripſit ad me qui præſens audivit.) Rogatus, quam ob rem? Quare, inquit, toties caſtigat Novum Teſtamentum? O ſtolidam linguam! Hieronymus toties caſtigavit Pſalterium, an ideo falſarius eſt? Denique ſi falſarius eſt, qui vel imprudens, vel ob inſcitiam vertit aliquid ſecus quam oportet, falſarius fuit hic cujus hodie Translatione utitur Eccleſia. Quantum autem proficit iſtiusmodi moribus? Omnes rident ut Morychum, horrent ut ceritum, fugitant ut moroſum & intractabilem. Nec poſſunt non bene ſentire de eo, de quo ille tam odioſe prædicat. Et quum omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

bus diſpliceat , uni ſibi diſplicere non poteſt.

Hoc ſcilicet habet Edictum Cæſaris , ut furioſa linguæ petulantia in quemcunque vellet debaccharetur. Sic ſuſtinet negotium Orthodoxæ Fidei vir ſapiens & gravis. Non eſt iſte zelus Dei, lædere innoxios , ſed furor eſt Diaboli. Semel collaudatus eſt Iudaïcus zelus Phinees , ſed ita ut exemplum non transeat ad Chriſtianos. Et tamen ille palam impias occidit. Iſti , quidquid odit , Lutheranum eſt & Hæreticum. Sic opinor tenue zuthum , vapidum vinum, & jus inſipidum , iſti Luteranum vocabitur. & lingua Græca, quam unice odit, opinor ob id quod hanc Apoſtoli tanto honore dignati ſint, ut non alia ſcripſerint, Lutherana vocabitur. Poëtica, nam & hanc odit magis amans potaticam, erit Lutherica.

Clamat per nos minui ſuam autoritatem, ſeque meis ſcriptis ludicrum fieri. imo ipſe ſeſe propinat doctis & cordatis omnibus deridendum: nec ullum facit finem. Ego calumniam à me depello. Quod ſi docti bonique male ſentiunt de eo qui immerenti calumniam intendit, utri par eſt imputare, jure depellenti, quod agnoſcere non debet, an per injuriam intendenti? Si quis affirmans aſinis eſſe alas in Brabantia, rideretur : nonne ipſe faciat ridiculum? Clamat TOTVM LVTHERVM ESSE IN LIBRIS MEIS, omnia undique ſcatere hæreticis erroribus. Cæterum ubi qui mea legunt , nihil tale reperiunt, etiamſi Dialecticen neſciant, tamen facile colligunt quod conſequitur. Habet autoritatem à Cæſare. rem igitur gerat ex animo Cæſaris, qui nocentes ſanari mavult quam puniri: certe innoxios lædi non vult. Concredit hoc muneris ignoto. ubi reſcierit qualis ſit homo,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

homo, dubium non eſt quin quod credidit ſit repetiturus. Nec Cæſaris mitiſſimi, nec Pontificis integerrimi mens eſt, ut qui ſuis vigiliis & ornare ſtudent & juvare Rempublicam, dedantur odiis talium: etiamſi quid humani lapſus eſſet; Tantum abeſt, ut bonos & integros velint alienari, & in diverſam partem protrudi.

Hæc magis ad Vos pertinent, quam ad me. Nam hujus mores multum dedecoris conciliant ordini veſtro, dum vulgus ex hoc uno vos omnes æſtimat. injuria quidem, fateor; ſed ſic ſunt hominum mores. neque paucos à Theologiæ ſtudio, alienat iſtius aſperitas. Scio totum hominem vobis diſplicere, præter duos aut tres combibones, & unum veteratorem, qui ſtultitia hominis ad ſuas cupiditates abutitur. Sed ita demum intelligerent omnes, eum vobis non probari; ſi, poſteaquam coërceri non poteſt, ejeceritis è veſtro contubernio. Difficillimum quidem iſtud erit, ſat ſcio. Nam ægre tales avelluntur à nidore conviviorum, ſolemnium, opiparorum, & gratuitorum. Sed tamen hoc pertinet ad honorem ordinis veſtri: cui merito faveo. Bene valete.

Scripta anno (opinor) M IↃ XXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

EX EPISTOLA ERASMI AD IOANNEM OECOLAMPADIVM,

Ann. 1529, *Id. Iul.*

HOdie mihi narravit Hieronymus Frobenius, eſſe, qui neſcio quid ſiniſtri ſuſpicentur de animo in te meo, quaſi te ſcriptis meis perſtrinxerim; deinde, quaſi nuper deflexerim ab itinere, ne te ſalutarem. Scito, utrumque eſſe vaniſſimum ſomnium. Nullam literam ſcripſi qua te perſtrictum volui, aut quam ſcribens de te cogitavi. Quum excuderetur Colloquium *Cyclops*, quidam ex operis Frobenianis ſuſpicati ſunt, quod dicitur de *ove in capite*, *vulpe in pectore*, deque *longo naſo*, ad te pertinere; quum conſtet, hoc luſum in *Nicolaum Cannium* famulum meum, qui ambiebat in Colloquiis celebrari. is talem geſtat pileum, & naſum habet longum, & colore eſt fuſco, capillitio nigro. Te ſimili uti pileo, nunquam audieram, niſi hac occaſione. Non ſum tam ineptus, ut talibus nugis utar in viros eruditos. Ambiebat & *Polyphemus* celebrari, qui circumferebat Codicem Euangelicum belle ornatum, quum ipſius vita nihil eſſet inquinatius. Sic res habet de ſcriptis. Iam ea via ſoleo fere ſemper adire hortum Frobenii, quum cœlum eſt commodius, quod altera ſit anguſtior, & fœteat. Itaque ſi nullus adfuiſſet, illac tamen eram iturus. Nec te tum novi adverſum, ſed famulus admonuit. Itaque reflexiſſem iter ad te, niſi plures adfuiſſent mihi ignoti, quorum cœtum turbare nolui. Idque tum dixi famulo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

famulo. Sic habet de ſuſpicione, &c. *Adde ejuſdem Epiſtolam* Bilibaldo ſuo *inſcriptam eodem tempore,* Editionis Scriverianæ *pag.* 212.

EX ERASMI EPISTOLA AD IOANNEM CHOLERVM,

Præpoſitum Curienſem.

Ann. 1532, 5 *Octobris.*

LAmbertus Campeſter, qui olim Lutetiæ edidit Colloquia mea velut à me emendata, perſuaſo typographo rem eſſe vendibilem, & ſub nomine meo præfatus, & admixtis per totum opus miris emblematibus, quibus meipſum accuſabam, omnia plena ſcurrilis cujuſdam ſtoliditatis, quo peracto fugit Ludgunum; &, ſimulans ſe ſummum Eraſmi amicum, reperit patronum; cui mox ſuffuratus trecentos coronatos fugit, & in fuga deprehenſus eſt inter aliquot puellas, ſuffigendus in crucem, niſi ſacra cuculla Dominici ſervaſſet eum: Is, inquam, multis aliis flagitiis ac ſceleribus deſignatis, tandem in civitate quadam Germaniæ, Zorſt opinor dicitur, ditionis Iuliacenſis, excuſſa cuculla docet Euangelium. hoc eſt, meras ſeditiones. Dux petiit, ut hominem ejicerent. Reſponderunt, ſe non poſſe carere ſuo eccleſiaſta. Et iſta peſtis ſerpit indies.

Anno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Anno 1536, 10 *Kal. Majas.*

ATqui non omnia in hoc ſcribuntur, ut evulgentur. luſimus quædam adoleſcentes ſtyli exercendi gratia: quædam aliis dictavimus ſic inambulantes, nihil minus cogitantes quam de evulgando: nonnulla ſcripſimus diſcipulis tardis. Hujus generis erant Colloquia, quæ Helenius quidam haud ſcio unde nactus, nam apud me nullum unquam fuit exemplar, care vendidit Ioanni Frobenio, ſimulans alios eſſe typographos qui empta cuperent. Hæc emendi orexis.

Eraſmus in Epiſtola ſcripta Baſileæ.
Anno M IↃ XXXVI, XVII *Maii.*

DEmiror Dolæ tantum poſſe duos Franciſcanos. Colloquia & venduntur & excuduntur Lutetiæ, & Dolæ exulant. Qui dicunt in illis aliquid eſſe hæreticum, ſive docti ſive indocti, mentiuntur. Id liquido perſpiciet qui legerit meas Declarationes.

DES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

DES. ERASMVS ROTERODAMVS, DE VTILITATE COLLOQVIORVM, ad Lectorem.

ADeo nunc in omnes & in omnia per univerſum orbem graſſatur comitata Furiis [1] ἡ διαβολὴ, ut tutum non ſit ullum emittere librum, niſi ſatellitio munitum. Quamquam quid ſatis eſſe tutum poſſit adverſus ſycophantæ morſum, qui velut aſpis ad vocem incantantis, ita ad omnem purgationem quamvis juſtiſſimam obturat aures? Prima pars hujus operis, quæ mea fuit & non mea, temeritate cujuſdam erat edita. Quam cum ingenti applauſu viderem exceptam à ſtudioſis, abuſus ſum affectu vulgari ad profectũ ſtudiorum. Quandoquidem nec medici ſemper ægrotis miniſtrant ſaluberrima, ſed illis nonnihil concedunt ob hoc ipſum, quod vehementer appetant. Itidem mihi viſum eſt, hoc genus illecebris ineſcare teneram ætatem, quæ jucundis facilius ducitur, quam ſeriis aut exactis. Itaque quod editum erat repurgavi; deinde adjeci quæ moribus etiam formandis

[1] *Id eſt, calumnia.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

conducerent, velut irrepens in animos adoleſcentium, quos recte ſcripſit Ariſtoteles inidoneos auditores Ethicæ Philoſophiæ, dumtaxat ejus quæ ſeriis præceptis traditur. Quod ſi quis clamet, indecorum homini ſeni ſic pueriliter ludere, nihil moror quam pueriliter, modo utiliter. Et, ſi laudantur literatores ætate provecti, qui pueritiæ cruſtulis blandiuntur, elementa velint ut diſcere prima; mihi non arbitror vitio verti debere, quod ſimili ſtudio juventutem illecto vel ad elegantiam Latini ſermonis, vel ad pietatem. Adde quod bonæ prudentiæ pars eſt, noſſe ſtultas vulgi cupiditates & abſurdas opiniones. Eas arbitror ſatius ex hoc libello diſcere, quam experientia ſtultorum magiſtra. Multis amara ſunt Grammatices præcepta. Ariſtotelis Ethice non eſt apta pueris: Theologia Scoti minus; ne viris quidem admodum utilis ad parandam bonam mentem: & plurimum habet momenti, guſtum optimarum rerum protinus inſeviſſe teneris animis. Et haud ſcio an quidquam diſcitur felicius, quam quod ludendo diſcitur. Eſt hoc nimirum ſanctiſſimum fallendi genus, per impoſturam dare beneficium. Laudantur enim medici, qui ſic fallunt ægrotos. Et tamen ſi nihil heic aliud quam nugatus fuiſſem, videbantur laturi; nunc quoniam præter linguæ politiem inſperſi quædam, quæ mentem inſtruant ad Religionem, calumniantur, ac perinde quaſi dogmata Chriſtianæ profeſſionis heic ſerio pronuntientur, ita ſyllabas etiam ad vivum excutiunt. Id quam faciant inique, magis erit perſpicuum, ubi declararo *Colloquiorum aliquot non vulgarem utilitatem*. Vt enim omittam tot ſerias ſententias mediis jocis admixtas,

mixtas, tot fabulas, tot hiſtorias, tot rerum naturas dignas cognitu: In Colloquio *de viſendo loca ſacra*, cohibetur ſuperſtitioſus & immodicus quorundam affectus, qui ſummam pietatem eſſe ducunt vidiſſe *Hieroſolymam*; & huc per tanta terrarum mariſque ſpatia currunt ſenes Epiſcopi, relicto grege, qui curandus erat: huc viri principes relicta familia ac ditione, huc mariti relictis domi liberis & uxore, quorum moribus ac pudicitiæ neceſſarius erat cuſtos: huc adoleſcentes ac fœminæ, non ſine gravi diſcrimine morum & integritatis. Quidam etiam iterum atque iterum recurrunt, nec aliud faciunt per omnem vitam; & interim ſuperſtitioni, inconſtantiæ, ſtultitiæ, temeritati prætexitur Religionis titulus, ac deſertor ſuorum, contra doctrinam Pauli, ſanctimoniæ laudem aufert, ac ſibi quoque pietatis omnes numeros expleſſe videtur. Paulus 1 Timoth. 2. intrepide pronuntiat: *Si quis autem ſuorum, & maxime domeſticorum, curam non habet, fidem abnegavit, & eſt infideli deterior.* Atqui heic Paulus loqui videtur de viduis, quæ liberos atque nepotes negligunt, idque prætextu Religionis, dum ſeſe mancipent obſequiis Eccleſiæ. Quid dicturus de maritis, qui deſtitutis teneris liberis, uxore juvencula, idque in re tenui, proficiſcuntur Hieroſolymam? Ex multis unicum exemplum proferam, nec tam recens, ut metuenda ſit invidia; nec tam vetus, quin nepotes ſuperſint, quos damni magnitudo non ſinit obliviſci rei geſtæ. Vir quidam præpotens decreverat ante mortem inviſere Hieroſolymam, pio quidem animo, ſed parum felici conſilio. Rebus igitur ordinatis, facultatum omnium, uxoris,

b 2 quam

quam gravidam reliquit, oppidorum & arcium curam tutelamque commiſit Archiepiſcopo, ceu parenti. Vbi rumor allatus eſt, hominem in ea peregrinatione periſſe, Archiepiſcopus pro parente geſſit prædonem; occupavit poſſeſſiones omnes defuncti: denique & arcem munitiorem, in quam gravida confugerat, vi expugnavit: & ne ſupereſſet ultor atrociſſimi facti, gravida confoſſa ſimul cum fœtu periit. Nonne pium erat, tali viro diſſuadere periculoſam & non neceſſariam profectionem? Hujus generis quam multa comperiantur exempla, cæteris æſtimandum relinquo. Ne quid interim dicam de ſumtibus, quos, ut fateamur non omnino perire, tamen nemo prudens non fatebitur, in uſus longe meliores expendi potuiſſe. Quod autem ad Religionem attinet, divus Hieronymus laudat Hilarionem, quod cum eſſet Palæſtinus, & in Palæſtina viveret, tamen ſemel duntaxat viſerit Hieroſolymam, ob loci viciniam, ne videretur contemnere loca ſacra. Si merito laudatus eſt Hilarion, quod abſtinuit ab Hieroſolyma, tam vicinus, ne Deum anguſto loco claudere videretur; ſemel tantum adierit, ob loci propinquitatem, ne quos offenderet: quid dicendum de his qui ex Anglia & Scotia tantis impendiis per tot diſcrimina petunt Hieroſolymam; præſertim domi relictis cariſſimis, quibus juxta doctrinam Apoſtoli debent perpetuam curam? Clamat ſanctus Hieronymus: *Non magnum eſt Hieroſolymis fuiſſe; ſed bene vixiſſe magnum eſt.* Et tamen ætate Hieronymi probabile eſt evidentiora veſtigia veterum monumentorum extitiſſe quam nunc exſtant. *De votis* diſputationem aliis relinquo;

tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tantum hoc agit Colloquium, ne quis temere talia vota ſuſcipiat. id eſſe verum, declarant hæc mea verba: *Præſertim cum domi haberem uxorem, integra adhuc ætate, liberos, & familiam quæ pendebat ex me, & opera mea quotidiana alebatur*: & cætera quæ ſequuntur. De votis igitur ſuſceptis nihil dicam, niſi quod ſi ſummus eſſem Pontifex, non admodum gravate relaxarem obſtrictos. In ſuſcipiendis, quemadmodum fateor fieri poſſe ut aliquis cum fructu pietatis eat Hieroſolymam, ita non dubitarem, multis, ex rerum circumſtantiis, dare conſilium ut eas impenſas, tempus, & operam inſumerent in alia quæ propius conducunt ad veram pietatem. Hæc arbitror eſſe pia: eoque conſiderata multorum vel levitate vel ignorantia, vel ſuperſtitione, viſum eſt ſuper ea re monere juventutem: neque video quos offendere debeat hæc admonitio, niſi forte quosdam iſtos, quibus carior eſt quæſtus quam pietas. Nec illic damno *Pontificias Indulgentias*, aut diplomata; ſed taxo nugaciſſimum nugatorem, qui ne cogitans quidem de corrigenda vita, totam ſpem collocarit in condonationibus humanis. Heic ſi quis mihi conſideret, quanta jactura pietatis nata ſit inter mortales, partim ex eorum vitio qui proſtituunt Pontificias Indulgentias, partim eorum culpa qui illas ſecus quam oportet accipiunt, fatebitur operæ pretium, juventutem ſuper hac re commonitam eſſe. Verum hoc modo parum conſultum eſt commiſſionariis[2]. Audio, ô bone: ſi viri boni ſunt, gaudebunt eſſe monitos ſimplices: ſin potior eſt illis quæſtus quam pietas, valeant.

In colloquio *de captandis ſacerdotiis*, taxo

[2] *Quibus à Pontifice conceſſum erat in Indulgentiis cauponam exercere. Hos rectius* Indulgentiarum redemtores *aut* concinnatores *appellamus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

eos, qui Romam curſitant, venanturque ſacerdotia, crebro gravi jactura tum morum, tum pecuniæ: eoque deduco ſermonem ut ſacerdos pro concubina, lectione bonorum auctorum ſemet oblectet.

In *militis confeſſione*, taxo facinora militum, & impiam militum confeſſionem; ut adoleſcentes ab ejusmodi moribus abhorreant.

In *monitis pædagogicis* doceo puerum verecundiam ac mores ætati decoros.

In *pietate puerili*, nonne piis præceptis imbuo puerilem animum ad ſtudium pietatis? Nam quod quidam arrodebant de confeſſione, mera fuit calumnia. cui jam pridem reſpondi. Doceo confeſſionem eſſe ſuſcipiendam perinde quaſi nobis eſſet inſtituta à Chriſto. Cæterum an id ſit factum, nec refellere eſt animus, nec aſſeverare, quod nec mihi ſatis perſuaſum eſt, nec aliis probare poſſim. Quod autem admoneo de genere vitæ ſerio deligendo, deque ſeligendo Sacerdote cui committas arcana tua, judicabam adoleſcentibus eſſe neceſſarium, nec video cur me debeat pœnitere. At ſic erunt pauciores monachi & ſacerdotes. Fortaſſis erunt, ſed meliores. Idem probabit quisquis vere monachus eſt. Porro qui venantur proſelytos vel ad prædam, vel ob ſuperſtitionem, digniſſimi ſunt qui omnibus omnium ſcriptis traducantur, quo reſipiſcant.

In *convivio profano*, non damno conſtitutiones Eccleſiæ de jejuniis, ac delectum ciborum; ſed indico ſuperſtitionem quorundam, qui his plus tribuunt quam oportet, negligentes eorum quæ magis faciunt ad pietatem: damnoque eorum crudelitatem, qui hæc exigunt ab his, à quibus Eccleſiæ mens non exigit.

git: item eorum præpoſteram ſanctimoniam, qui ex hujusmodi rebus condemnant proximum. Heic ſi quis reputet quanta veræ pietatis lues hinc nata ſit inter mortales, fatebitur vix aliam admonitionem eſſe magis neceſſariam. ſed hac de re copioſius alias reſpondebimus.

In *convivio religioſo* cum omnes faciam alienos à ſacris, omnes conjugatos, ſatis doceo quale debeat eſſe convivium omnium Chriſtianorum. Ad quam formam ſi ſacerdotes quidam & monachi conferant ſua convivia, intelligent quantum abſint ab ea perfectione qua conveniebat illos laicis antecellere.

In *Apotheoſi* doceo quantum honoris debeatur egregiis viris, qui ſuis vigiliis bene meriti ſunt de liberalibus ſtudiis.

Sunt inepti, quibus *colloquium proci & puellæ* videatur laſcivum, cum nihil fingi poſſit caſtius. Si res honeſta eſt matrimonium, & procum agere honeſtum eſt. Atque utinam omnes proci tales eſſent qualem heic fingo, nec aliis colloquiis coïrent matrimonia! Quid facias iſtis ingeniis tetricis, & ab omnibus Gratiis alienis, quibus impudicum videtur quidquid amicum eſt ac feſtivum? Hæc puella negat proco diſceſſuro oſculum, quo totam virginitatem illi ſervet illibatam. Quid autem nunc vulgo non dant puellæ procis? Deinde non vident quam multa Philoſophica ſint inſperſa jocis, de non præcipitando conjugio, de delectu non ſolum corporum, ſed multo magis animorum, de firmitate conjugii, de non contrahendo matrimonio ſine conſenſu parentum, de caſte colendo matrimonio, de ſancte educandis liberis, poſtremo puella comprecatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

precatur Chriſtum, ut illius auſpiciis ſit felix connubium. An hæc non convenit ſcire juvenes? Et qui hanc lectionem ob laſciviam putant eſſe noxiam pueris, patiuntur illis prælegi Plautum & facetias Pogii. Præclara judicia!

In *Virgine Miſogamo* deteſtor eos, qui adoleſcentes aut puellas invitis parentibus polliciunt in monaſterium, abutentes illorum vel ſimplicitate, vel ſuperſtitione; perſuadentes eis non eſſe ſpem ſalutis extra monaſteria. Niſi talibus piſcatoribus plenus eſſet mundus; niſi innumera feliciſſima ingenia per iſtos infeliciſſime ſepelirentur ac defoderentur viva, quæ fuiſſent electa vaſa Domini ſi judicio ſumſiſſent inſtitutum naturæ congruens; non recte admonui. At ſi quando cogar in hoc argumento proferre quod ſentio, ſic depingam & plagiarios illos, & ipſius mali magnitudinem, ut nullus non faſſurus ſit me non ſine cauſa hæc monuiſſe: quamquam civiliter id quidem à me factum eſt, ne malis daretur anſa delinquendi.

In proximo colloquio *Virginis pœnitentis*, nõ induco virginem, quæ profeſſa mutarit inſtitutum, ſed quæ ante peractam profeſſionem redierit ad parentes, quos habebat optimos.

In *Mempſigamo* quam multa ſunt Philoſophica, de celandis maritorum vitiis, de non interrumpenda conjugum benevolentia, de ſarciendis offenſis, de corrigendis maritorum moribus, de obſequiis erga maritos? Quid aliud docet Plutarchus, Ariſtoteles, & Xenophon, niſi quod heic perſonæ vitam quandam addunt orationi?

In colloquio *Militis & Carthuſiani*, ſimul depin-

depingo & inſaniam juvenum qui procurrunt ad bellum, & pii Carthuſiani vitam quæ ſine ſtudiorum amore non poteſt non eſſe triſtis & inamœna.

In *Pſeudocheo* depingo quorundam ingenia, qui nati ſunt ad mentiendum. quo quidem hominum genere nihil eſt execrabilius; utinam eſſet rarius!

In colloquio *Adoleſcentis & Scorti*, nonne & lupanaria facio caſta? Quid autem dici potuit efficacius, vel ad inſerendam adoleſcentum animis pudicitiæ curam, vel ad revocandas ab inſtituto non minus ærumnoſo quam turpi puellas ad quæſtum expoſitas? Vnica vox commovit quoſdam, quod impudica puella blandiens adoleſcenti vocat illum ſuam mentulam, cum hoc apud nos vulgatiſſimum ſit etiam honeſtis matronis. Hoc qui ferre non poteſt, pro *mea mentula*, ſcribat *mea voluptas*, aut ſi quid aliud mavult.

In *Convivio Poëtico* doceo, cujusmodi debeat eſſe convivium inter ſtudioſos, parcum, ſed feſtivum & hilare, conditum litteratis fabulis, ſine rixis, ſine obtrectatione, ſine turpiloquio.

In *Inquiſitione* doceo ſummam Catholicæ profeſſionis, idque aliquanto vividius ac liquidius quam docent Theologi quidam magni nominis, inter quos pono & Gerſonem, quem interim honoris cauſa nomino. Ideo porro fingo perſonam Lutherani, quo facilius redeant in concordiam, inter quos de præcipuis articulis Orthodoxæ profeſſionis convenit; etiamſi reliquam Inquiſitionis partem non addidi, propter hæc exulceratiſſima tempora.

In *Senili colloquio* quam multa velut in ſpe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

culo exhibentur, quæ vel fugienda ſunt in vita, vel vitam reddunt tranquillam! Hæc præſtat adoleſcentes ex feſtivis colloquiis quam experimentis diſcere. Socrates Philoſophiam è cœlo deduxit in terras: ego Philoſophiam etiam in luſus, confabulationes, & compotationes deduxi. Oportet enim & ludicra Chriſtianorum ſapere Philoſophiam.

In *Ptochopluſiis* quam multa ſunt, ad quæ paſtores ruſticani, rudes & indocti, nihilque minus quam paſtores, poſſint ſuam vitam corrigere? prætereaque ad tollendam ſtultam gloriam veſtium, rurſus ad coërcendam illorum inſaniam, qui monachorum cultum exſecrantur, quaſi per ſe mala ſit veſtis. Et obiter deſcribitur forma, quales debeant eſſe Monachi, qui per vicos obambulant. Neque enim admodum multi tales ſunt, quales heic deſcribo.

In *Erudita Puella*, ſimul & Paullæ, Euſtochii, Marcellæ, vetus exemplum renovo, quæ cum integritate morum conjunxerunt ſtudium litterarum; & monachos Abbatesque ſacrorum ſtudiorum oſores, luxui, otio, venationibus, aleæque deditos, puellæ conjugatæ exemplo exſtimulo ad aliud ſtudiorum genus ipſis magis congruens.

In *Spectro* detego technas impoſtorum, qui credulis ſimplicium animis ſolent illudere, fingentes apparitiones dæmonum & animarum, vocesque divinas. Quantam vero peſtem hæ præſtigiæ invexerunt pietati Chriſtianæ! Quoniam autem rudis ac ſimplex ætas hujusmodi fraudibus potiſſimum eſt obnoxia, viſum eſt exemplo non inamœno depingere modum impoſturæ. Sic impoſitum fuit Cæleſtino Pont. Roma-

Romano. Sic Bernæ deluſus juvenis à monachis. Sic commenticiis oraculis & hodie plurimi deluduntur.

Nec minima pars humanarum calamitatum eſt *Alcumiſtica* : quæ doctis etiam & cordatis viris imponit. adeo morbus hic adlubeſcit, ſi quem corripuerit. Huic affinis eſt *Magia*, eodem nomine, ſed cognomine blandiens, *naturalis*. Similes impoſturas taxo in *Hippoplano*, & *Ptochologia*; rurſus in *Convivio fabuloſo*. Ex his ſi nihil aliud diſcerent pueri, quam Latine loqui, quanto plus laudis mea mereretur induſtria, qui per luſum ac voluptatem id facio; quam illorum, qui miſeræ juventuti Mammetrectos, Brachylogos, Catholicontas, & ſignificandi modos obtrudebant?

In *Puerpera*, præter naturalium rerum cognitionem, quam multa ſunt moralia de cura matrum erga liberos, primum infantes, mox grandiores.

In *Peregrinatione religionis ergo*, taxo iſtos, qui per tumultum ejecerunt omnes imagines è templis: rurſus eos qui inſaniunt in peregrinationes, quæ ſuſcipiuntur prætextu religionis; unde jam & ſodalitates inventæ ſunt. Qui Hieroſolymæ fuerunt, Equites aurati vocantur, ſeque Fratres vocant, & in die Palmarum ſerio rem agunt ridiculam, fune trahentes aſinum, ipſi non multum differentes ab aſino ligneo quem trahunt. Id imitati ſunt qui Compoſtellam adierunt. Dentur hæc ſane, dentur affectibus hominum: at non ferendum, quod hinc ſibi vindicant pietatem. Notantur & ii, qui reliquias incertas pro certis oſtendunt, qui his plus tribuunt quam opor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

oportet, qui quæſtum ex his ſordide faciunt.

In *Ichthyophagia* tracto quæſtionem de conſtitutionibus humanis, quas quidam prorſus rejiciunt, multum aberrantes à recta ratione: quidam propemodum anteponunt divinis legibus: rurſus alii abutuntur & divinis, & humanis conſtitutionibus ad quæſtum ac tyrannidem. Conor itaque partem utramque ad moderationem temperare; inquirens unde natæ ſint, & quibus gradibus hucusque progreſſæ conſtitutiones humanæ; quos & quatenus obligent, ad quid conducant, quantum diſtent à divinis; obiter indicans præpoſtera mortalium judicia, quibus jam olim mundus plenus eſt, & unde totus hic orbis tumultus natus eſt. Hæc ideo quoque tractavi copioſius, quo doctis ſuppeditarem occaſionem accuratius hiſce de rebus ſcribendi. Nam quæ adhuc prodierunt, non ſatisfaciunt curioſis. Traducere ſcortationem, temulentiam, adulterium, non perinde ad rem pertinebat; quandoquidem hæc mala nullum fallunt: ſed ex his eſt periculum veræ pietatis, quæ vel non ſentiuntur, vel ſanctimoniæ fallaci ſpecie blandiuntur. Quod ſi quis calumnietur, perſonis ſordidis affingi Theologicam diſputationem; ab his[3] talia nunc in omnibus conviviis diſputantur; & hujusmodi perſonis opus erat familiarius craſſiusque rem tractaturo.

[3] *Hodieque in Belgica & Germania ſuperiori.*

In *Funere*, quoniam mors arguere ſolet Chriſtianam fiduciam, in duobus idiotis depinxi diverſum mortis genus; velut imagine viva ponens ob oculos diſſimilem exceſſum eorum qui fidunt rebus commenticiis, & qui ſpem ſalutis fixerunt in miſericordia Domini: obiter taxans divitum ſtultiſſimam ambitionem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nem, qui luxum ac ſuperbiam ſuam & ultra mortem proferunt, quam mors ſaltem debebat auferre: ſimul eorum perſtringens vitium, qui ſui compendii gratia ſtultitia locupletum abutuntur, quam ipſi potiſſimum debebant corrigere. Quis enim audebit libere monere potentes ac divites, ſi monachi, qui ſe profitentur mundo mortuos, palpantur illorum vitiis? Si nulli tales ſunt, quales deſcripſi, tamen oſtenſum eſt exemplum quod oportet vitari: ſin vulgo referuntur longe his quæ propoſuimus execrabiliora; qui ſunt æqui, meam agnoſcant civilitatem, ſuumque vitium corrigant: & ſi vitio vacant ipſi, alios peccantes vel emendent, vel coërceant. Nullum ordinem perſtrinximus; niſi forte totum Chriſtianiſmum infamat qui quidquam monendi gratia dixerit in corruptos Chriſtianorum mores. Quos tantopere movet honos ordinis, eos in primis compeſcere debebant qui palam factis ſuis dehoneſtant ordinem. Nunc cum illos ut germanos ſodales agnoſcant, foveant ac tueantur, qua fronte cauſantur à bene monente lædi exiſtimationem ordinis? Quanquam quæ ratio dictat, ſic habendam hujus aut illius humanæ ſodalitatis rationem, ut publicam Chriſtianorum utilitatem negligas?

In *Differentia verborum ac rerum*, taxo præpoſtera quorundam judicia.

In *Convivio vario*, commonſtro rem civilitati congruam.

In *Charonte* deteſtor bellum inter Chriſtianos.

In *Synodo Grammaticorum* rideo ſtudium cujusdam Carthuſiani, ſuo judicio doctiſſimi, qui cum in Græcas literas ſoleat ſtolidiſſime debac-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

debacchari, nunc libro ſuo indiderit Græcum titulum, ſed ridicule, *Anticomaritas* dicens, quos appellare poterat *Antimarianos*, vel *Antidicomarianos*.

In *Cyclope* taxo quosdam qui Euangelium ſemper habent in ore, cum in vita nihil ſit Euangelicum.

In *Conjugio impari*, pono ob oculos vulgi ſtultitiam, qui in ſponſalibus ſupputant dotis modum, nec ad rationem vocant ſponſi ſcabiem lepra deteriorem. Atque id hodie fit tam paſſim, ut nemo miretur, cum nihil ſit in liberos crudelius.

In *Ementita nobilitate* depingo genus hominum, qui ſub umbra nobilitatis exiſtimant ſibi nihil non licere. quæ præcipua peſtis eſt Germaniæ.

In *Senatulo* traducturus eram vitia quædam mulierum, ſed civiliter, ne quis exſpectet tale quippiam quale habet Iuvenalis: verum hoc agenti, obortus eſt quidam ἱππωδὴς ἄνιππος, lupus, ut ajunt, in fabula. Reliqua fere comparata ſunt ad voluptatem, ſed non illiberalem. Non hoc eſt dehoneſtare ordines, ſed erudire. Quapropter omnibus ordinibus, & privatim, & publice rectius conſultum fuerit, ſi depoſita quidvis calumniandi rabie, candidis animis amplectamur omnes quidquid pio ſtudio in publicam utilitatem adfertur. Aliis aliæ ſunt dotes, & alios alia capiunt, milleque modis homines trahuntur ad pietatem. Laudatum eſt Iuvenci ſtudium, qui ſacram Euangeliorum hiſtoriam carmine prodidit. Nec ſua laude fraudatus eſt Arator, qui idem fecit in Acta Apoſtolorum. Adverſus Hæreticos tubam intendit Hilarius, argutatur Auguſtinus,

Hiero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Hieronymus dialogis pugnat, Prudentius vario metri genere dimicat, Thomas & Scotus dialectices ac philoſophiæ præſidiis pugnant. Simile ſtudium omnium; ſed diſſimilis ſingulorum ratio. Non reprehenditur diverſitas, quæ ſcopum eundem petit. Prælegitur pueris Petrus Hiſpanus, quo dociliores veniant ad Ariſtotelem. Multum enim promovit, qui guſtum dedit. Atqui hic libellus, ſi teneræ pubi prælegatur, tradet illos ad multas diſciplinas magis habiles, ad poëticen, ad rhetoricen, ad phyſicen, ad ethicen, demum ad ea quæ ſunt pietatis Chriſtianæ. Stulti perſonam ſuſcepi, factus ipſe mearum rerum encomiaſtes: ſed me compulit partim quorundam improbitas nihil non calumniantium, partim Chriſtianæ juventutis utilitas, in quam oportet omnes omnibus ſtudiis incumbere.

Hæc ita cum habeant, omnibusque qui literas didicerunt perſpicua ſint, eſt tamen quoddam hominum genus mire bliteon [4]: Deputatos appellant Galli; opinor quod male putati ſint, aut certe plus ſatis putati, qui ſic pronunciant de meis Colloquiis, opus eſſe fugiendum, præſertim monachis, quos illi Religioſos appellant, & adoleſcentibus; eo quod jejunia & abſtinentiæ eccleſiæ parvi penderentur, beatæ Virginis & Sanctorum pro ludibrio haberentur ſuffragia, virginitas ſi conjugio conferatur, nullius eſſe aut parvi momenti, religionis etiam diſſuaderetur omnibus ingreſſus: quodque in eo arduæ difficilesque Theologiæ quæſtiones Grammaticulis proponantur, contra ſtatuta per Magiſtros in artibus jurata. Agnoſcis, mi lector, Atticam eloquentiam. Vt ad poſtremum primo loco reſpondeam, quid artium

[4] Bliteon, *nihil ſapiens, inconditũ.*

tium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

tium Magiſtri proponant Grammaticulis, neſcio: quæ tractantur in Colloquiis, de ſymbolo, de miſſà, de jejuniis, de votis, de confeſſione, nihil habent Theologicæ difficultatis, ſed ejus generis ſunt ut non oporteat ea quenquam neſcire. Et ſi pueris prælegguntur epiſtolæ Pauli, quid periculi eſt, ſi guſtus quidam illis præbeatur Theologicæ diſputationis? Ad hæc cum non ignorent pueris Sophiſtices candidatis perplexas de perſonis divinis ſtatim quæſtiones ſummæ difficultatis proponi, ne dicam otioſæ ſubtilitatis; cur nolunt pueros hoc diſcere, quod ad communem vitam pertinet? Iam ſi putant nihil referre, quid ſub qua perſona dicatur; intelligunt, opinor, quam multa comperiantur in Euangelicis & Apoſtolicis literis, quæ, ſecundum hanc legem, manifeſtam habent blaſphemiam. Multis locis approbo jejunium, nuſquam damno. Qui ſecus aſſeverat, eum declarabo impudentiſſime mentiri. Sed in pietate puerili, inquiunt, leguntur hæc verba: Cum jejunio mihi nihil eſt negotii. Finge hæc verba dici ſub perſona militis aut temulenti, num protinus Eraſmus damnat jejunia? Non opinor. Nunc dicuntur ab adoleſcente nondum adulto; quam ætatem lex non obſtringit ad jejunandum: & tamen is adoleſcens præparat ſe ad juſta jejunia. Sic enim ſubjicit; Sed tamen ſi ſenſero opus, prandeo cænoque parcius, quo me præbeam alacriorem ſtudiis pietatis per diem feſtum.

Abſtinentias vero quam damnem, declarant hæc verba, quæ ſunt in *Convivio profano:* In plerisque non res, ſed animus diſcernit nos à Iudæis. Illi manum abſtinebant à certis cibis, velut ab immundis & animum inquina-
turis:

turis: Nos cum intelligamus omnia munda eſſe mundis; tamen carni laſcivienti, velut equo ferocienti, pabulum ſubducimus, quo magis ſit audiens dicto ſpiritui. Nonnunquam immoderatum ſuavium rerum uſum abſtinentiæ moleſtia caſtigamus. Paullo poſt reddit rationem quare Eccleſia interdixerit eſum quorundam ciborum. Omnibus, inquit, conducet. Nam tenuibus, cochleis aut ranis licebit veſci, aut cæpas, porrumve arrodere; mediocres detrahent nonnihil quotidianis obſoniis; quod ſi quid divites delicientur hac occaſione, ſuæ gulæ imputent, non incuſent Eccleſiæ conſtitutionem. Mox loquor his ſimilia. Rurſus aliquanto poſt; Scio medicis magnopere damnatum eſſe piſcium eſum: ſed ſecus viſum eſt majoribus noſtris, quibus obtemperare religioſum eſt. Inibi protinus doceo heic vitandum etiam offendiculum infirmiorum.

Æque falſum eſt, in colloquiis irrideri ſuffragia beatæ Virginis, & aliorum Sanctorum; ſed illos irrideo qui petunt à ſanctis quæ non auderent à bono viro petere; aut hoc animo petunt à certis divis, quaſi hoc aut illud, hic aut ille citius velit aut poſſit præſtare quam alius aut quam ipſe Chriſtus. Imo in puerili pietate ſic loquitur puer: Salutem dixi nonnullis. Quibus? Chriſto ac divis aliquot. Et aliquanto poſt: Rurſus tribus verbis ſaluto Ieſum, ac divos divasque omnes; ſed nominatim Virginem matrem; tum eos quos habeo mihi peculiares. Et infra commemorat nominatim quos divos ſalutet quotidie.

Mirum vero ſi procus amans laudat nuptias, dicitque caſtum conjugium non multum abeſſe à laude virginitatis, cum Auguſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

nus patriarcharum polygamiam [5] anteponas noſtro cœlibatui.

[5] *Polygamos, qui multas duxit uxores, aut multas habet.*

Quod objiciunt de ingreſſu religionis, quam ſit manifeſtæ vanitatis, declarant mea verba in virgine miſogamo. Sic enim loquitur virgo: Damnas igitur hoc totum vitæ inſtitutum: Reſpondet juvenis; Nequaquam; verum quemadmodum nemini ſuaderi velim, ut quæ ſe in hoc vitæ genus conjecerit, luctetur emergere, ita non dubitem hortari puellas omneis, præſertim indolis generoſæ, ne ſe temere eo præcipitent, unde poſt ſeſe non poſſint explicare. Hæc eſt illius colloquii concluſio, utcunque certatum eſt argumentis. Obſecro, an hoc eſt omnibus diſſuadere ingreſſum religionis? Non damnatur ingreſſus, ſed præceps temeritas damnatur. Hæc igitur malitioſe detorquent ad calumniam. At non perpendunt quam multa illic diſcunt grammaticuli, quæ pugnant cum decretis Lutheranorum.

In *Puerili pietate* traditur ratio bene & utiliter audiendi miſſam. Docetur ratio bene & efficaciter confitendi. Admonetur puer ut antequam ſumat euchariſtiam, confeſſione purget animum. Ibidem docentur grammaticuli, quæ recepta ſunt uſu populi Chriſtiani, cum tamen in ſacris literis non habeantur, hactenus eſſe ſervanda, ne cui ſimus offendiculo.

In *Profano Convivio* docentur, magis obtemperandum pontificum conſtitutionibus, quam medicorum conſiliis: tantum admonentur, in neceſſitate ceſſare vigorem conſtitutionis humanæ, & mentem legislatoris. Ibidem probat quiſpiam benignitatem in monachorum collegia, modo detur ad uſum, non ad luxum, & potiſſimum detur religionis diſciplinam obſervantibus.

De conſtitutionibus humanis hæc pronuntiantur in colloquio ἰχθυοφαγία· Pugnent qui volent, ego cenſeo leges majorum reverenter ſuſcipiendas & obſervandas religioſe, velut à Deo profectas; nec eſſe tutum, nec eſſe pium, de poteſtate publica ſiniſtram concipere aut ſerere ſuſpicionem. Et ſi quid eſt tyrannidis, quod tamen non cogat ad impietatem, ſatius eſt ferre quam ſeditioſe reluctari. Hujusmodi permulta grammaticuli diſcunt ex meis colloquiis quibus ſic obmurmurant iſti. Sed indecorum eſt, Theologum jocari. ſaltem hoc mihi concedant apud pueros, quod ipſi permittunt ſibi viri apud viros in veſperiis, ut vocant rem inſulſam inſulſo vocabulo.

Inſulſas calumnias, quas in Hiſpaniis objecere quidam, oſtendi mera eſſe ſomnia hominum nec ſobriorum, nec Latine ſcientium. Nec minus indoctum eſt, quod quidam pronuntiavit hæretice dictum, quod in Symbolo pater dicitur ſimpliciter auctor omnium. Verum is deceptus inſcitia Latini ſermonis, exiſtimat *auctorem* nihil aliud quam creatorem aut fabricatorem ſignificare. Atqui ſi conſulat eos, qui callent elegantiam Romani ſermonis, ſi evolvat Hilarium, aliosq; vetuſtos auctores, comperiet auctoritatem accipi pro eo quod Scholaſtici vocant rationem perfectiſſimam principii, eoque patri peculiariter tribuunt, & auctoris nomine ſæpe deſignant patrem, cum perſonas inter ſe conferunt. An pater recte dicatur cauſa filii, nihil mea refert, cũ nunquam eo verbo ſim abuſus; niſi quod illud eſt veriſſimum, nos de Deo non poſſe loqui niſi verbis impropriis; nec magis proprium verbum eſt fons aut principium, aut origo, quam cauſa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Iam hinc mihi perpende lector, quales ſint interdum qui ſuis ſententiis homines pertrahunt ad incendium. Nihil turpius, quam reprehendere quod non intelligas. At iſta quidvis calumniandi febris quid aliud gignit quam amarulentiam ac diſſidia? Quin potius aliena candide interpretemur, nec ſtatim noſtra pro oraculis haberi velimus; nec eorum judicia pro oraculis ducamus qui quod legunt non intelligunt. Vbi in conſilio eſt odium, ibi cæcum eſt judicium. Pacificator univerſorum Spiritus, qui ſuis organis variis utitur modis, faciat nos omnes concordes, & unanimes in ſana doctrina, ſanctiſque moribus: quo contingat pariter ad cœleſtis Hieroſolymæ, quæ neſcit ulla diſſidia, conſortium pervenire. Amen. Anno M D XXVI. XII. Calend. Iunias. Baſileæ.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 27